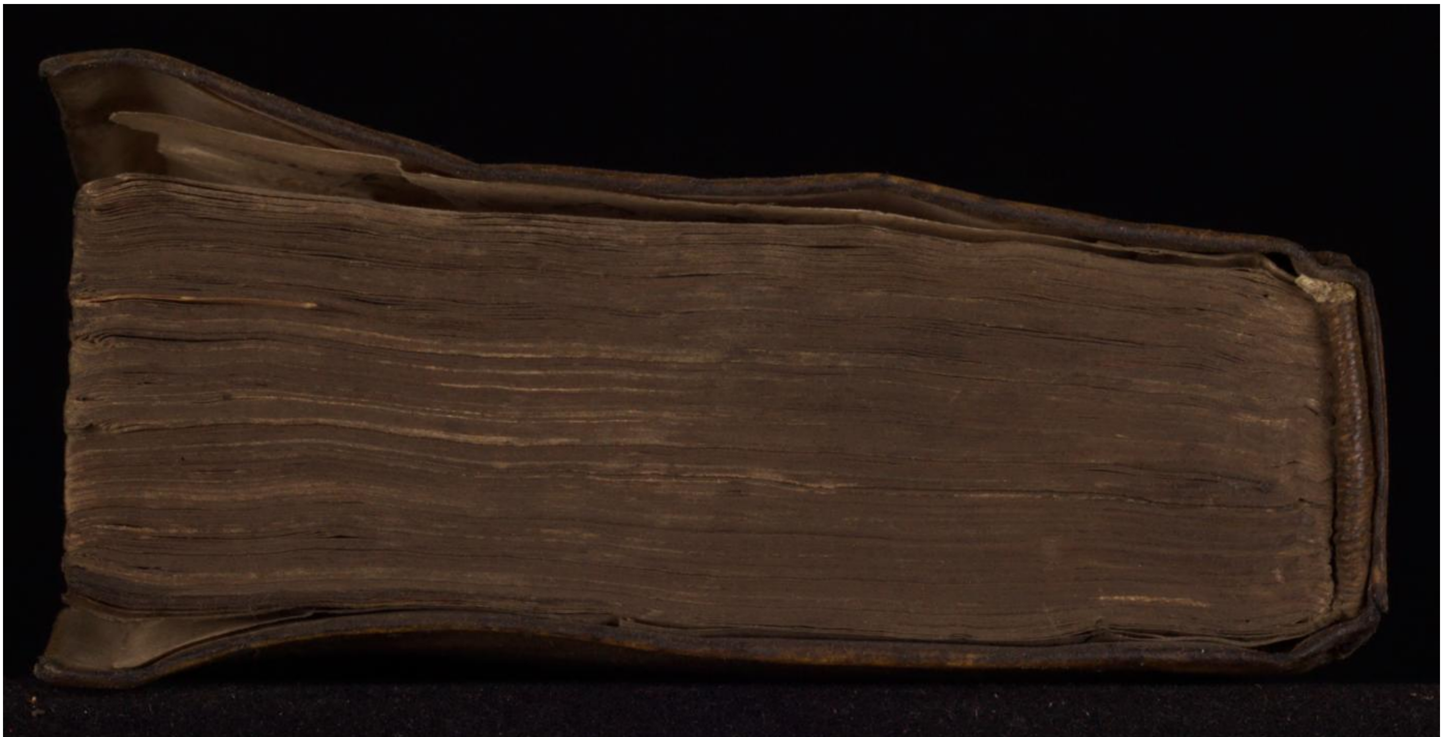

Celij Aureliani
sicensis medici

CAELII AVRELIANI SICCENSIS, MEDICI VETVSTI, ET IN tractanda morborum curatione diligentissimi, secta Methodici,

*

De Acutis morbis. Lib. III.
De Diuturnis. Lib. V.

Ad fidem exemplaris manu scripti castigati, & Annotationibus illustrati.

Cum Indice copiosissimo, ac locupletissimo.

IN VIRTVTE, ET FORTVNA.

LVGDVNI,
APVD GVLIEL. ROVILLIVM,
SVB SCVTO VENETO.
M. D. LXVII.
CVM PRIVILEGIO.

Extraict du priuilege du Roy.

PAR grace & priuilege du Roy eſt permis à Guillaume Rouille libraire de Lyon, d'imprimer, ou faire imprimer, vne fois ou pluſieurs ce preſent liure intitulé *Cælij Aureliani Siccenſis Medici vetuſti, de Acutis & Diuturnis morbis libri, ad fidem exemplaris manuſcripti caſtigati, & Annotationibus illuſtrati.* Lequel liure il a recouuré auec grans fraiz, miſes & deſpenſes: & pource eſt faict defenſe de par ledict Seigneur, à tous autres libraires, imprimeurs & perſonnes quelconques, de non imprimer, vendre, ni diſtribuer en ſes pays, terres & ſeigneuries, ledict liure imprimé par ledict Rouille, ſi ce n'eſt par ſon conſentement, & ce iuſques au temps & terme de neuf ans, à compter du iour & datte que ſera paracheuée la premiere impreſſion, ſur peine d'amende arbitraire & de cõfiſcation des liures qu'ils auroyent imprimez. Et à fin qu'aucun ne puiſſe pretendre ignorance du preſent priuilege, ledict Seigneur veut & entend, que l'extraict d'iceluy eſtant mis au commencement, ou à la fin dudict liure, ſerue pour toute notification, comme ſi la ſignification eſtoit faicte ſur l'original. Car tel eſt ſon plaiſir, comme plus à plein eſt contenu & declaré par les lettres de priuilege, ſur ce données à Moulins le vingtieſme de Feburier, l'an de grace, mil cinq cens ſoixante ſix, & de ſon regne le ſixieſme.

Par le Roy en ſon Conſeil,
Signé De Vabres.

Et ſcellé du grand ſeau en cire iaune à ſimple queüe.

LECTORI S.

QVI in veterum ſcriptorum Græcorum & Latinorum, veluti Galeni, Athenæi, Aetij, Plinij, huius ipſius Cælij Aureliani, aliorúmque libris tãtum Medicorum numerum citari obſeruarit, ſecum ipſe reputabit, opinor, plures olim eóſque præcellentes viros in arte Medica tum exercenda, tum literarum monimentis conſignanda, quàm vllos vnquam aliqua alia in arte vel ſcientia colenda floruiſſe. Ex quo Medicinam maiore quondam, quàm nunc ſit, in honore, & multò celebriorem fuiſſe perſpicuum eſt. Sed in ea explicanda atque tractanda non eandem omnes viam ſecuti ſunt, qua ad id quod vellent peruenirent. Omnium enim vetuſtiſsimi pharmaca plurima, vel ab herbis & ſtirpibus, vel ab oraculis & inſomniis petita, vel ex animalibus obſeruata ad varios ſanandos morbos accommodata, id eſt ἐμπειρίαν, literis mandarunt. Alij non ſolùm medicamentis omnis generis, ſed & eorum certo vſu atque effectu, & morborum differentiis atque cauſis, ac aliis permultis quæ ad artis perfectionẽ deſiderabantur,

λογικῶς describendis medicinam summa cum laude amplificarunt. Alij multò angustioribus terminis artem circumscripsere. Eam enim neq; longam, neque difficilem esse rati, methodum quandam seu rationem artis compendiariam tradiderunt. Hinc tres potissimum nobiles sectę extitere, ex ea re cui singularum authores & defensores omnia in hac arte tribuebant, nominatæ, quas prolixius explicare non est huius institutæ scriptionis, neque temporis. Illud nunc volo dicere, Quemadmodum constat inter omnes qui bene à natura informati, bonisq; artibus & philosophorum præceptis instituti sunt, Hippocratis, Galeni, eorúmq; qui hos duces sequũtur, sectam quæ λογικὴ, quòd ratione nitatur, dicitur, cæteris longè anteponendam esse, sic reliquas & veterum summorumque virorum authoritate commendari, & ex dogmatum sese consequentium coaceruatione constare, & doctrina aliqua contineri existimandũ est: quin & multa ab ipsorum authoribus & rectè scripta esse, & curandis morbis accommodata. Nam Galenus in libris de Compos. Medicam. κατὰ τόπους, καὶ κατὰ γένη, Aetius, Paulus, aliique Græci & Latini ab Empiricis & Methodicis remedia varia mutuati sunt. Quod si multa ab arte aliena, multa perperam dicta, multa prætermissa sint ab ipsis, vt reuera sunt, ne ea quidem nos ab eorum lectione deterrere debent, imò potius incitare, vt ex illorum cum rectis contentione ac disquisitione veritas magis eluceat. Qua in re Galenum imitabimur, qui infinitis prope locis Empirico-

rum

rum Methodicorumque placitis refellēdis sæpe lectorem diutius remoratur. Quos locos sine lectione eorum authorum quorum sententiæ improbantur intelligi posse nō video, multò minùs libros quos idem Galenus dogmatis ipsorum conuellendis dicauit, quorum alterum de optima secta ad Thrasybulum, alterum de sectis ad eos qui introducuntur, inscripsit. His ego rationibus sum adductus vt credam Empiricorum, Methodicorumque scripta non omnino indigna esse quæ Medicorum manibus terantur, hæcque inprimis quibus Cælius Aurelianus Methodicus de morbis acutis & diuturnis accuratè pertractauit. Quorum cum ferè obliterata esset memoria, tum quòd iampridem excusorum magna admodū penuria esset, tum quòd ea exemplaris vitio turpissimis maculis deformata, fracta, multisque vulneribus confecta cōtemnerentur, ope vetusti codicis manuscripti, aliorumque cum eo collatorum excellentissimus & literatissimus Medicus totius operis maculas deleuit, fracta restituit, vulnera curauit, doctissimis annotatiunculus in margine ascritis illustrauit. Quæ cum ego nactus essem, eaq; Medicis & lectu iucunda, & scitu vtilia esse iudicarem, author omnino fui Gulielmo Rouillio Typographo, vt ea typis elegantioribus excuderet: id quod facilè ab eo impetraui, qui & publicæ vtilitatis sit studiosissimus, & nullis parcat sumptibus, vt boni authores emendati, & characteribus elegantissimè conformati veniant in manus hominum. Quare & illi qui hunc au-

thorem pene extinctum in lucem reuocauit, & huic qui vt in publicum prodiret, effecit, Lector habe gratiam, ac vtriusque opera grato animo fruere. Cæterùm de vita Cælij Aureliani, quoq; tempore vixerit nihil dum legi. Ex inscriptione quidem horum librorum Numidam fuisse cõstat. Nam Plinio ac Ptolemæo Sicca Numidiæ est oppidum: ex lectione verò Galeno superiorem: neq; enim cùm tot authores nominet, cùm in vetustiorum sententiis refutandis, suis confirmandis tam sit diligens, Galenum vnquam prętermisisset. Præterea cùm tot Græcos Medicinę scriptores peruolutarit, quorum catalogũ habes cùm tot ipse de medicina libros ediderit, quorũ nomina in amplissimo indice reperies, Græcę linguæ & medicinę peritissimum, & in tractandis morbis maximè versatum fuisse docti omnes iudicabunt.

CAPITA PRIMI LIBRI OXEON PASSIONVM.

* * *

XXII. Ad

CAPITA TERTII LIBRI.

CAPITA

CAPITA PRIMI LIBRI CHRONION.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

XIII. De

CAPITA TERTII LIBRI.

CAPITA QVARTI LIBRI.

CAPITA QVINTI LIBRI.

II. De

CATALOGVS AVTHORVM
qui toto opere citantur.

Agathinus.
Alexander Laodicensis.
Andreas.
Antipater.
Antiphanes.
Antigenes Cleophantinus.
Apollonius Herophilus.
Apollonius Citiensis.
Apollonius Memphites.
Apollonius Glaucus.
Apollonius Mys.
Apollophanes.
Archigenes.
Aristoteles.
Aristoxenus.
Artemidorus Sidensis.
Artorius.
Asclepiades.
Asclepius.
Athenæus Tharsensis.
Bachius.
Caridemus Erasistratius.
Cassius.
Clodius Chrysippus.
Demetrius Attaleus.
Demetrius Herophilus.
Demetrius Aponicus.
Diocles.
Dionysius.
Demarchus.
Democritus.
Erasistratus.
Empedocles.
Eudemus.
Euenor.
Euryphon Gnidius.
Gaius.
Heraclitus.
Heraclides Tarentinus.
Herodicus.
Herophilus.
Hippocrates.
Leonides Epistyntheticus.
Lusius siue Lucius.
Magnus.
Magnus Ephesius.
Menemachus.
Menecrates.
Milesius.
Mnaseas.
Niger.
Niceratus.
Nicander.
Parmenides.
Philippus.
Philotimus.
Philistion.
Polybius.
Praxagoras.
Proculus.
Ptolemæus.
Serapion Empiricus.
Silimachus.
Soranus.
Thessalus.
Titus Asclepiadis discipulus
Themison.
Tryphon.
Tullius Bassus.
Valens Physicus.
Zenon.

CAELII AVRELIANI METHODICI SICCENSIS CELERVM VEL acutarum paſsionum Liber primus.

* *
*

AIVNT Ippallum pythagoricum Philoſophum interrogatum quid ageret, reſpondiſſe, nondum* nihil: Nondum quidē mihi inuidetur. Si igitur proficientium teſtis eſt inuidia, quæ nobis olim comes eſt, magna gerimus, in his* quæ gerimus. Placet itaq; Bellice diſcipulorum ſumme, celerum paßionum libros ſcribere, quos tibi utiles magis quam neceſſarios fore confido. Vtiles inquam ut ſi qua forte à Græcis obſcurè dicta ſunt, reuelentur. Nonnūquam neceßarios:* hæc enim neceßario,* in quo ſunt* poſita, me tradente legiſti. Nam interrogationum ac reponſionū libros, quibus omnem medicinam breuiter dixi, iamdudum ad Lucretium noſtrum perſcriptos aptißime deſtinaui. Is enim, ut noſti, ex omni parte Græcarum ſcientia præditus eſt literarum. Principio te ſcire uolo omnium celerum paßionum aliquas eſſe cum febribus, aliquas ſine febribus. Quarum neceſſario cum febribus, ſunt plurimæ; ut phrenitis, lethargia, pleuritis, peripneu-

* i. hactenus nihil

* quæ cum inuidia gerimus.

* hoc

* ob quod

* compoſiti

monia. Sine febribus autē synāche, cholera, & id genus, sicut* ex consequentibus docebimus. Sed exordium sumemus ab his quæ cū febribus esse noscuntur: siquidem febres sunt acutis magis comites paßionibus, in quibus est phrenitis præponenda. Nomen igitur sumpsit à difficultate mentis, sicuti & dysenteria, & dysuria, quòd urinam uel uentrem impediant. Phrenas enim græce mentes uocauerunt* quare ut supra diximus impedimentum phrenetica ingerit passio. Nam Demetrius* Erophilum sequens libro sexto quem de paßionibus scripsit, hāc definiens, delirationem dixit uehementem, cum alienatione, atque febre desinentem in interfectionem celerem, aliquando & in sanitatem. Sed neque à deliratione uehementi alienationem differre quisquam existimet. Hanc sanè passionem non frequētius cum febribus, sed iugiter ac necessario nunquam sine febribus esse accepimus, dehinc ultra disciplinam elatus longa hoc definitione explicasse perspicitur adiiciendo cito interficientem esse paßionem uel desinentem in sanitatem celerem. Erat facile * acutam uel celerem paßionem dicere, quòd in utranque partem ocyus feratur, & esset hoc definitioni sufficiens. Asclepiades primo libro de celeribus scribens paßionibus, phrenetis, inquit, est corpusculorum statio, siue obtrusio in cerebri mēbranis frequenter sine * sensu, cum alienatione, & febribus. Hanc ipse * explorans diffinitionem, cum febribus, dixisse inquit: siquidem sine his etiam mente alienantur qui papauer aut mandragoram, aut altercum biberint, aut inmmensa ira, aut nimio timore commoti, uel mœstitia etiam compreßi, aut epileptica sunt agitati paßione * sine consensu (inquit) definiens, ne etiam

*in

*quarum

*Herophilū

*hinc obserua quos morbos acutos veteres appellarint.

*sequentia indicant legendum, consensu

*explicans. exponens.

*morbus enim is per protopathiam fit, & non sympathiam.

etiam pleuriticum uel peripneumonicum phreneticum putaremus, qui in ſtatu uigore paßionis ſeptima uel octaua die ſæpe mentis erroribus agitantur. Eius ſectatores quidam, reſiduam partem definitionis * differentes ſtationem corpuſculorum uel obtruſionem, aiunt eum dixiſſe ſecundum membranas cerebri, ſi quidem ſunt etiam * medullarum ſpinæ membranæ in quibus cum fuerit obtruſio, non ingerit phrenithim. Pluraliter autem uſum dicunt, ut membranas diceret. Siquidem ſiue per multas, ſiue per omnes id eueniat, ſi ſingulariter poneret, negaret eſſe in multis, ſed quiſquis hunc ſequeretur, unius eſſe membranæ cauſam putaret. Frequenter autem quod adiecit definiens, quidam ſequentibus adſcripſerunt, ut ſic intelligamus, frequenter ſine conſenſu: ſi conſenſu quia uehemens ſit aliquando phrenitis. Alij uero antecedentibus eſſe inquiunt iungendum, ut ſic intelligatur: frequenter ſtatio, uel obtruſio, quomodo enim febrem, illam uehementem dixit, cum de cauſis tractaret, quæ per ſtationem uel obtruſionem fuerit, illam uero ſolubilem, atque leuem, quæ ex turbatione fuerit liquidarum materiarum, atque ſpiritus, ſic etiam phreniticam paßionem illam dixit eſſe uehementem, quæ ſtatione uel obtruſione fuerit effecta corpuſculorum. Alij uero non, inquiunt, quod ſine * obſtruſione fiat aliquando phrenitis, id Aſclepiadẽ dixiſſe * accipiamus, ſed quia * ſola ex uehementi. Sunt etiam quædam in hominibus ſanis * obtruſiones. Erat igitur melius, ut manifeſtis & conſequentibus uerbis intelligendam traderet paßionem, & non per occultã atq; diſſonantem obtruſionẽ, & quæ fortaſſe neq; eſſe probetur, ſicut libris quos

* explanantes στάσιν vel ἔμφραξιν
* medullæ

* obtruſione
* putemus
* ſolum
* ἐμφράξεις

* intra ſectas unius * ſcriptoris edidimus, docebimus. Sed neq; oportuit eandem obtruſionem ſimul phrenitim atq; phreneticæ paßionis cauſam uocare. Siquidẽ uis* loquutionis nihil aliud deſignet, quàm phrenitim eſſe phreneticæ paßionis cauſam. Etenim dicere abſurdum eſt, quòd ſecũdum Aſclepiadem cauſa ea* ſcriptionum ſiue partitionum ſit quas Græci categorias appellant, non appellationum quas idem proſegorias uocat: Non enim alienationis aut febrium, ſed alienandi, uel febricitandi cauſas nominare: & ſic etiam phrenetizandi non phreneticæ paßionis cauſas dicere. Nam primum ad* aliud ex * alia re tranſire uidebimur: Vtrum ne partitionum, ſiue adſcriptionum, an appellationum ſint cauſæ: de qua re cum de paßionum cauſis ſcribere cœperimus, dicemus. Dehinc paululum progrediens, ait at quæ ſtatio corpuſculorum, ſiue obtruſio in qualibus, uel ex qualibus corpuſculis fiat, atque etiam quomodo ea quæ partibus eueniunt totum commoueant corpus ac febres generent, in his quæ decimo libro ſcripſimus enodauimus. * Nec enim febres, inquit cauſægenerant, ſed febricitare: oportebat autem proprie, non improprie loqui. Alij hæc defendentes aiunt eum uerbis ſignificaſſe phrenitim eſſe paßionẽ ex obtruſione effectã, habereq; cõſuetudinem pro effectu cauſas ponere. Nam luem definiens lues, inquit, eſt qualitas inſueta, in his, ubi eſt, locis conſiſtentium animalium, qua è communi cauſa facilibus morbis & interfectiuis adficiuntur. Etiam

Marginal notes:

* contra

* Soram, quẽ potißimus ſequebatur.

* definitionis ab Aſclepiade traditæ

* appellationes Aſclepiadici ſeu προσηγορίας vocabant nomina ipſa rerum vt φρενῖτιν, παρανοιαν. Scriptiones verò ſeu partitiones verba

* nominibus ipſis efficta, vt φρενιτίζειν, παρανόητεσθαι.

* adſcriptionũ vt infra

* diſputationẽ intempeſtiuam

* quam hic agimus

* Aſclepiades putabat aliud eſſe πύρετον, aliud πυρέττειν, & propterea cauſſam eſſe putabat aliquam τὸ πυρέττειν quæ dicto κατηγορία eſt non τὸ πυρέτου, quæ vox eſt προσηγορία itaque is putabat ἐμφράξιν cauſſam eſſo τὸ πυρέτου, febreu verò τὸ πυρέττειν.

Cauſa

*nunc luis cauſam pro effectu ſumpſiſſe perſpicitur. Cauſa etenim luis, eſt qualitas: Lues autem decliuitas in ægritudinem prona, atque * celeberrima, communibus antecedentibus cauſis. Et in aliis uero his utitur ſæpe * ſumptionibus quas * Græci metalepſes appellant, ut exempli cauſa, dicat denſatum liquorem pro partibus liquoris denſatis: partes enim ad totum redigit. Sed neque expiant his maledicta, * ſed oſtendunt etiam aliis ſimilibus peccatis adſectum. Quærimus enim non ſi conſuetudinem habuit * ſumptionis faciendæ, ſed utrum hæc conſuetudo recta eſſe uideatur. * Externa etenim ſi fuerit hæc à diffinitionibus conſuetudo, ueniam fortaſſe merebitur: in * diffinitionibus uero non poterit ad ueniam pertinere. Oportebat enim definitiuè loquentem propriis uti ſermonibus, & non abuſiuis, neque * ſumpſionibus, quæ in contrarium ſæpe uocentur. Neque nunc obtruſio cauſa eſt phreneticæ paßionis, ſicut in aliis oſtendimus: Neque cauſam debuit pro effectu accipere, neque in mēbranis cōſequens eſt, id eſt, uerum ac probabile obtruſionem fieri, ſed in ſenſibus, hoc eſt in ſenſualibus uiis, quas Græci αἰσθήρια uocant. Omnis enim phrenitis cauſſam uel ſubſtantiam alienationem generaliter, communiter autem alienationis ſubſtantiam in ſenſibus conſtitutam exiſtimauit Aſclepiades. Denique in definitionum libris alienationem definiens, hoc genere explicauit: alienatio eſt paßio in ſenſibus, ex qua aliquando * maiores intellectus efficiuntur capacitate, non conſenſu aliarum uiarum, aliquando uero uiæ capaciores motibus, ſed hoc * tardans inquit, ac ſine febribus, * furor uocatur, quem uulgo inſaniam dicunt: recens autem atque cum fe-*

* plurimis infeſta

* tranſſumptionibus

* μεταλήψεις

* verum

* tranſſumptionis

* in aliis rebus id vſurpentur,

* quam definitionibus

* maiores impetus (nempe corpuſculorum quæ obtrudantur) capacitate viarum, ſine aliarum partiū conſenſu: aliquando viæ capaciores motibus (nimirum cum hic morbus fit ex turbatione liquidarum materierum & ſpiritus) vt foli 5. de fabre dixit.

* diuturnum

* μανία

bribus, neq; * cum sensu phrenitis intelligitur. si igitur phrenitis paßio est in sensu, non recte eam principaliter definiens obtrusionem dicit esse in cerebri membranis. Addo etiam fieri phrenitim ex * consensu perseueranti ac uehementi, sicuti ex aliis antecedentibus causis. Oportuit ergo etiam in eo quod definiens adiecit, uerbum frequentiæ seruare ordinem, ne dicendi ambiguitatem daret. Ex qua eius sectatores inter se plurimum pugnauerunt. [a] Mentitur etiam aptißime cum suam explanans definitionẽ dicit quòd papauer alienationem facit. Soporiferam etenim ingerit * pressuram. Hoc adeo defendentes quidam eius sectatores aiunt etiã somno fieri alienationem. Ipse deniq; Asclepiades in primo libro celerum paßionũ, * furiosos inquit facere somnum, sic etiam alienationem * faciunt. His nos respondebimus, differre pressuram à somno contra naturam. Etenim pressura intelligitur contra naturam somnus. Papauera autẽ pressuram, non somnum faciunt. At si accipiunt etiam pressuram somnum uocari, quæ necessario contra naturam est, oportebat etiã lethargos dicant alienari, & erit definitio phrenitica paßionis lethargiæ communis. Et in lethargis obtrusio est secundum Asclepiadem in membranis cerebri cum febribus ac sine consensu. De hinc etiã in furore febricitãtium cõmunis erit definitio. in his enim, ipse ait, obtrusionem in membranis cerebri frequenter sine febribus atque cum alienatione effici. Huic occurrentes quidam aiunt quod inquit, cum febribus duo significare. Vnum quod tardantem cum membranarum obtrusione longi scilicet temporis febrem significet [b] & non ex ipsa * soluerit exordium: aliud cum febribus quidem, sed causa obtrusionis membrana

* consensu

* vt peripneumoniæ & pleuritidis: sed ea potius παρα-φρενῖτις est.

a visus & cognitus mihi qui esu cicutæ in iusculo sumptæ loco apij hortẽsis, stolidus & mente captus reliquum vitæ tempus transegerit.

* altũ profundúmque somnum.

* quosdam maniacos fieri ob somnos longiores

* somni. sub.

b quæ non ex ipsa, vel phrenitide, vel obtrusione phrenitin gignente, quod potius est.

* sumpserit

branarum naris febres oriuntur paruæ atq; mitiuscu-
læ cum in minutißimis fiunt plagæ siue *percussa, atq; adfriquationes, quæ corpori minimum accendere feruorem poßint. Sed etiam nunc confitentur confusum dictum, si ex * hoc duo significat [c] alterum ex his uerum, alterum falsum. Debinc febrem fieri in phreniticis ex obtrusione membranarum *solitum accipiamus, eorum tamen dictis id repugnat. Additur enim alienatio febribus, denique etiam obtrusio ex qua alienatio fiet. Quod igitur* secundo sequitur, causa prioris* esse non potest. Addo etiam* febres quæ per totum corpus exardescunt causam ex obtrusione membranarum factam, * quo totum corpus accendatur, ratione carere. Etenim in epilepticis quibus etiã *raptus omnium membrorum* ex cerebri* membranis, atque maiore causa secundum Asclepiadem* descendit, quapropter etiam phlebotomiam probat adhibendam, oportebat magis ac uehementius febrem accendi. Siquidem maiora corpuscula maioribus mista cum toto maiores * faciant plagas siue percußiones & adfricationes. In libris denique definitionum phrenitim inquit esse alienationem repentinam cum febribus. Sed etiam* nouus* furor, quem insaniam uocant, sæpe mouetur cum febribus. Nos igitur manifeste atque breuiter quantum res patiuntur, intelligentiam, siue definitionem paßionis trademus, dicentes, phrenitim esse alienationem mentis celerem, cum febri acuta, atque manuum uano errore, ut aliquid suis digitis attrectare uideantur, quod græci *Crocydismon, siue carphologian uocant, & paruo pulsu ac denso.

* percussus
* hac interpretatione
c Ambo enim vera esse non possunt.
* solitam
* obtrusio
* fabris
* febrium
* qua
* impetus minutißimorum corporum
* membranas
* in
* conscendit
* faciunt
* subitus
* mania
* Crocidismon

Vtrúmne sint signa phreniticæ futuræ passionis. Caput I.

DE hinc quærendum utrum ne sint signa phreniticæ futuræ paßionis. Nam multi sectarũ principes inter quos fuit & Asclepiades signa futuræ paßionis posuerunt. At Thessalus & eius sectatores, id posse fieri negant, dicentes quia non futuræ phreniticæ paßionis signa uera atq; necessaria* fuissent, oportebat omnes in iisdem constitutos necessario esse phreniticos. Nunc uero quidam cum his afficerentur signis, in phreniticam paßionem non uenerunt. Secundo oportebat etiam aliarum paßionum futurarum esse signa. Nullius autem futuræ paßionis signa esse perspicimus. Neq; igitur phreniticæ paßionis esse posse signa credamus. Sed neq; præstantius* quicquam antecedentium causarum, ut adustio, cruditas, uinolentia, atq; exercitium post cibum, uel mansio siue somnus in speluncis* confertur, aut noua politura in muris* parietis cubiculorum. Hæc alias quoq; passiones ingerunt generaliter, ut lethargiam, apoplexiam, epilepsiam. Neq; multos, tempore certo, specialiter phreniticam incurrere paßionẽ, ut* Autumno uel alio quolibet, firmum esse credamus. Incertum est enim siquidem non* omnes phrenitici efficiantur, sed alij diuersis afficiantur paßionibus. Neq; etiam uigilare, ac iugiter cum dolore* urinam reddere parum, uel plurimum, atq; grauedine uel dolore capitis, uel occipitis, uel clunium affici, aut oculorum rubore certa signa sunt. Hæc enim signa communia sunt paßionum, quæ uexata membrana cerebri fiunt, atq; inde male laborantium ægrorum, nec necessario omnium, ac semper phreniticorum. Dehinc audacia

* esse, oportere

* aliquid quã antecedẽs caussa

* affertur sub. pro signo.

* & parietibus

* cuius constitutionẽ ad caussas antecedentes referebant

* certo tempore

* vrinæ

dacia sine ratione, uel econtrario * securitas & hilaritas non futuram, sed præsentem alienationem designant. Hæc expugnantes Asclepiadis sectatores contra primum responderunt, quanquam inquiunt signis futuræ paßionis ægri afficiantur, ratione tamen certa non in ipsam plerunque ueniunt: Si quidem imminentem paßionem * cohibeat. Medicinalis uera curatio, quod inquiunt debemus definitione explicatum accipere. Etenim furorem febricitantium, ex obtrusione membranarum quæ non * sinat, initium sumere. Non igitur negant signa fuisse futuræ paßionis. Dehinc signorum quædam inquiunt secundum Asclepiadem esse necessaria, ut cordis uulneratio mortis signum: quædam non necessaria, sed frequenter futura significantia, sicut membranæ capitis uulneratio moriturum uulneratum significat. frequenter enim hoc, non iugiter, ac necessario contingit. Futura igitur phreniticæ paßionis signa* frequentia non neceßitatem futurorum* designantia. quapropter manet * genus futuræ phreniticæ paßionis in signis, quanquam non necessario in eam ueniant ægrotantes.[a] Contra secunda uero hæc* probauerimus & de singulis scribentes docebimus. Dehinc potest etiam soli phreniticæ paßioni hoc priuatum inueniri, ut enim ab aliis paßionibus differt, sic etiam cum nondum est,*differre cæteris, respondentes aiunt, antecedentes causas quas procataracticas appellant, singulares quidem non esse futuræ paßionis signa ut neq; rem sine* tempore neq;*concurrentia, ut forte oculorum sanguinolentia, uel capitis grauedo, sed in unum coaceruata, atq; concurrentia omnia. Audacia uero sine[b] ceratione, atq; hilaritas,

* sine ratione

* inhibeat

* desinat.i. auxilio medicinæ colatur.

* frequentiam

* designare

* signum esse

a Cum vero probauimus antecedentes caussas quas sigillatim scripsimus, & docuimus, debere soli phreniticæ paßioni priuatas inueniri.

* probabimus

* differre causam eius a

* tẽpus ipsum,

* symptomata quæ morbum sequuntur.

b Hoc signo ostendunt iam gliscentẽ: quæ futura & non præsens dicitur, quia adhuc parua est.

certa significatione indicant signa futuræ phreniticæ passionis: Nam sicuti & in externis,* præsentia paruitate* iā latētia pro* futuris accipimus. Igitur Thessalus Primo libro diætetico præcepit phlebotomari in stricturam magnam uēturos, atq; hos ita designat, iugiter febricitantes, & usque ad dimissionis tempus submerso pulsu affectos, frequenter uel cum dolore urinam reddentes, cum hæc præsentis iam sint uehementiæ signa, non futuræ. Ex ea enim[c] significatione futuram dicunt intelligi phrenitim quæ non* naturalis est, sed multorum placitis firmata. Dehinc præsentis passionis signa necessaria esse confitentur. Aiūt enim quædam esse quæ futura denuntient, quædam quæ sæpe futura, quorum secunda futuræ phreniticæ passionis esse dicunt, siquidem non necessariò sequitur. Quid enim est repugnans? omne etenim signum ad eam rem quam*significauerit intelligitur, est enim ex his quæ ad aliquid intelliguntur. Quomodo igitur signum uocari potest cuius non solum præsens non est quod * ostenderit, uerum etiam in quibusdam neque erit. Secundum nos itaque, decliuitatis atque pronæ ægritudinis in phrenitim signum recte nuncupatur, ut labiles in passionem, ægros pronuntiemus, quos græci εὐνόσους totius appellatione uocant. Ipsius enim uerbi qualitas, siue ueritas excussa designat aliquid esse, quo res ferantur, nec tamen necessario uenturæ. Signa igitur res ipsa semper præsens, quæ significatur, ostendit, qua sæpe etiam futura noscuntur. Alia uero esse signa decliuitatis in phrenitim, alia in lethargiam: atque cæteras passiones, ex his reddere cœperimus, cum sua suis manifestabimus.

Marginal notes: * affectibus & morbis, vt phlegma; * adhuc; * futuris; c significatio; * necessaria; * significat; * ostendit; incipiemus

Quæ ſequuntur eos qui in phreneticam paſsionem proni intelligantur, quos labiles diximus. Cap. II.

*IN phreneticam igitur paßionem pronos uel decliues ſequitur febris acuta, atque difficile ad ſuperficiem corporis aſcendens, pulſus * humilior, denſior, uultus ſubinflatus, ſiue plenus, ſanguinis per nares deſtillatio, uigiliæ iuges, aut turbatus ſomnus, & inſania turbulenta, mentis ſolicitudo, ac prauitas ſine ratione, frequens tergorum * eſt uerſio iacendi cum capitis aſſidua commutatione. Aliquando etiam ſine cauſa hilaritas, oculorum rubor cum leui lachrymatione, & circumiectio manuum ſine ullo capitis dolore, articulolorum frigus ſine * tremore, urinæ abundantia flauæ, aquatæ, tenuis, & paulatim excluſæ. Aliquibus etiam ſonitus capitis, atque aurium tinnitus: dolor quoque capitis repentè non * quieſcit, nulla ex manifeſta ratione præcordiorum etiam tenſio, uiſus attentus, uel frequẽter palpebrans. Quidam Medici ex quibus ſunt Aſclepiadis ſectatores, etiam attendunt aeris qualitatem, quam Græci * cataſtema uocant, & tempus, & antecedentes cauſas, & naturam, & ætatem. Aeris inquiũt * habitu, ne ea caleſcat, quòd eius cauſa plurimos afficiat, ut ſæpe oculorũ inducat lippitudines, uel ulcera. Tempus autem, ut æſtatis finem uel autumnum. In his enim aiunt hanc frequentare paßionem. Antecedentes inquiunt cauſas, ut uinolentiã uel uigilias, ac iuges * aduſtiones: naturã * inquit, ægrotantis, ut ſi fuerit mente mobilis, atq; iracũdus, uel in diſciplinis literarum exercitatus, aut capite debilitato, & facilè * inflationem ſentienti, uel ſi quoties ægritudine afficitur, facilè*

* obſcurus
* inuerſio iacendo, vel iacentis.
* febrili
* quieſcens
* κατάστημα
* habitum
* in ſole morã & balneis
* inquiunt
* legi poteſt & inflammationẽ

facile alienatione uexetur: ætatem inquiunt si iuuenis. Omnia quidem sunt prouidenda, non enim ex uno uel duobus, sed ex multis concurrentibus, significatio firmatur: unum etenim quiddam etiam ad aliud quiddam commune est. At uero in* unum conueniens multorum concursus, * discretionum facit intelligentiam * prominere.

* morborum differentiæ
* eminere

Quomodo intelligitur phrenitis.

Caput III.

INtelligimus phrenitim ex toto signorum concursu. Vnum etenim singulare quicquam, ut est alienatio, uel febricula non designat phreniticum, sed si multa concurrerint, quæ nihil aliud quàm paßionem designent, ut sit * significatio, quæ ut suprà diximus ex multis confecta, unum faciat signum, & significãs eius rei quã demonstrat. Quare ut dixi intelligimus phrenitim ex concurrenti febre acuta, & alienatione & pulsu paruo atq; crebro, attestante carphologia & crocidismo. Ex his enim intelligitur paßionis genus: magnitudinis uero atq; proprietatis differentiam, plurima atq; alia sunt quæ designant, à græcis symptomata appellata, ut *febris continuæ, uel* hemitritæas, uel inæquales, atq; superficiem corporis difficile ascendentes: alienatio intra* diatria, uel post* diatria tempus iugis aut intercapedinata, cum risu tacito, aut cũ cachinno, & cantilena, uel certe mœstitudine, silentio, uel murmure, aut uagitu, aut leui secum sua* ipse mußitatione, uel mentis indignatione, ut in furorem exiliens difficile teneatur, atq; omnibus iracundus sit, & exclamet, uel sese percutiat, aut suam uestem atq; propinquantiũ scindat, aut metu se abscondendũ existimet, aut lachrymetur, atq; secum loquentibus non respon

* ἔνδειξις
* febres continuæ
* hemitritæ
* diatritæum
* diatritæum
* ipsius

respondeat, cùm loquatur* tanquam uisis, & non solùm non uisis, sed etiam mortuis: & neque potum postulet, neque cibum, aut * acceptum uehemẽter* inuadat, & immasticatum transuoret *atque masticet. Neque transuoret, sed in ore contineat, & post paululum proiiciat: lucem quoque aut tenebras fugiat, adsint etiam uigiliæ iuges, aut paruus & turbulentus somnus, oculi sanguinolenti, cum tensione uenarum suarum, & fixo uisu, atque sine ulla palpebratione, aut multum *mobili, & cum iugi palpebratione: aliquando etiam manuum ante oculos præmißio, quasi aliquid apprehendere, uel detrahere uolentium, quod aut inhæsisse oculis, aut ante uolare ægrotãti uideatur. Vultus etiã quibusdam * collectus atque conductus: genarum rubor perseuerans, aut per interualla in pallorem mutatus: capitis siccitas quæ statim ebibat fomenti liquorẽ: dentium stridor: guttæ sanguinis leuißimæ per nares, capitis frequens *alienatio, cum aurium intentione, ut aliquid audire uideatur: indecens iacendi positio: pedum quoque iugis ex alto submißio: corporis * uacua fortitudo: articulorum iugis torpor: raptus etiam, uel attractio cooperimentorum à pedibus ad superiora: uentris fluor: urinæ aquatæ, uel felleæ cum nubeculis portentosis: ultimo quibusdam etiam uultus* mortuosus, aliis cum collo subinflatus: manuum tremor: pulsus creberrimus, atque submersus, & tremulus, & imbecillis, aliquando etiam deficiens, & in similitudinem oleo defecti luminis marcescens: præcordiorum uehemens tensio atque ad superiora adductio: singultus, linguæ impedimentum atque loquutionis * inapprehensibilis articulatio. Dehinc quibusdam * diaphoresis, quibusdam spasmus, aut pressura, quæ lethargicam paßionem

* nunquam

* gratum
* edat
* atq; degluttiat: vel neque

* mobiles

* collapsa facies

* acclinatio

* vana: cum aliquid summo conatu, sed frustra efficere tentant.
* cadauerosa facies

* quæ intelligi non potest
* Eripothymia: virium dissolutio.
* somnus altus & profundus

paßionem atteſtantibus cæteris denuntiet: hoc pulſus inducit celeres, multos, *aut paruos ſaltus. In magnitudinem erectio quæſita, & ægrotanti incongrua atq; ſubinanis. Releuatis autem atque ad * ſedem pergentibus omnia ſupradicta minuuntur. Grauius autem ac pernicioſè affici dicimus eos quos ut ſupradictos plurima atque uaria fuerint* ſecuta, & iugi & ſine ulla *indulgia laxamẽti. Peius autẽ laborare dicimus eos qui poſt primam diatriton fuerint hac affecti paßione, quàm qui ante ipſam. Etenim præſauciatis uiribus quicquid adhibetur, graue atq;* indignum adiutoriũ, uel*phlebotomice quæ principaliter *temporis cauſa adhiberi prohibetur. Exitialiter etiam affici dicimus eos qui aſperrimi atque audaces fuerint ægrotantes. *Inſontine etenim etiã *ſanis iracũdi eſſe perſpiciuntur. Nec non etiam qui ſubridere uidentur, & ſtridore dentium, aut ſingultu affici. His * etiã ſpaſmus imminere ſignificatur. Grauius etiã ſi mutabiles fuerint colore, & tremuli, & ſtertentes, aut * faſtidioſi per omnia. Aliarum uerò principes ſectarum iuxta ætatis differentiam grauius affici dicunt, iuuenes à cæteris ætatibus: iuxta ſexum & naturam uiros * ac fœminas, quomodo etiã ſapere *plus eſt in iuuenibus, atq; maioribus. Maius enim fit malum, firmitate reliqua adiutũ. Dehinc etiã* illos qui natura fuerint triſtes, & in paſſione cũ *ridiculo delirauerint, aut rurſum hilares natura, atq; cachinnoſi, cũ iracũdia & mœſtitudine ægrotãtes grauius affici dicũt. Siquidẽ nulla ueſtigia ex his quæ ſanitati fuerint cõſueta, remanſiſſe uidentur. Nos uerò dicimus cõmuniter grauiter laborare quos paſſionis adficit magnitudo. Illud enim ſemper in ægritudine magis afficit, quod à natura plurimum receſſerit.

Quæ

* ac
* ſanitatem
* ſecuta iugiter, &
* indulgentia
* indigum, id eſt exiguum
* phlebotomia
* tẽporis cauſſa. i. occaſionis: nẽpe quia vires imbecillæ ſunt.
* Sontine, i. cum pernicie ſua
* ſani
* enim
* ἀσώδεις
* quàm
* plus eſt in maiorib. quàm iuuenibus.
* ſenibus: natu grandioribus.
* illi
* riſio

Quæ sunt huic similes paſsiones, & quomodo diſcernuntur. Cap. III.

SImiles ſunt atque uicinæ phreneticæ paßioni *ex ipſa alienatione, * furor quam uulgo inſaniam uocant, melancholia, pleuritis, atque peripneumonia: quæ ſæpißimè acceßionis tempore alienationem faciunt. Item* mentis alienatio fit, in his qui mandragoram, aut altercum biberint. Internoſcuntur autem furentes atque melancholici à phreneticis: ſiquidem * Alienatio ſine febricula, atque crocidiſmo, uel carphologia eſſe uidetur. Dehinc tardè ſæpißimè finit, atque ſine paßione.* Item melancholia, fellis nigri uomitum facit, ſtomacho patiente, aut plus à cæteris corporis partibus ægrotante. * Præſtantius autem odiſſe homines facit, * atque uultus colorem plumbeum. Item pleuritis & peripneumonia, & omnes paßiones, quæ ex dolore acceßionis tempore alienationem faciunt, internoſcuntur hoc modo. Primò, quòd cùm dolores aſperantur, extenditur atque conſurgit alienatio, & eorum * indulgentia minuitur, quippe leuis atq; ſolubilis deliratio. Nam phreniticorum * ſi ex conſenſu fuerit facta, * tamen, & nõ ſemper acceßionibus aucta, aut demißionibus minuta, ſed magis intardans atque perſeuerans perſpicitur. ſi uerò poto malo medicamine, * uel Alterco alienentur, diſcernuntur ſecundum interrogationem præcedentes cauſæ. Sed quia etiam de medicamine poto poteſt phrenitis euenire: (Non enim præordinatæ atque fixæ ſunt neceſſariò eius antecedẽtes cauſæ) ad interrogationem præcedẽtium cauſarũ æger credibilis eſſe nõ poteſt, item externi, hoc eſt, ab ægro alieni antecedentia

[Margin notes:]
* cum
* mania
* ἀώρωσις
* melancholia
* dolore capitis, niſi legas compaßione.
* obſtinacius
* melancholia
* laxamento, mitigatione.
* & ſi ex
* non tamen ſemper
* vt

dentia nescire possunt, totius differentiã accipimus si non febricitat, ut hoc sit signum internoscendarum causarum, si autem febricitat ut crocidismus atq; carphologia & densitas pulsus absint. His enim qui mandragoram uel altercum biberint rarus est pulsus.*

Quomodo discernimus à phreneticis eos qui furore febricitant.

Cap. v.

QVando furentes siue insanos à phreneticis sola febrium sinceritate omnes sectarum principes *decreuerunt, & sæpe etiam febris ex aliis causis his passionibus incidit, oportebat hos etiam cum febribus furore delirantes à phreneticis discernere: Non quidem mutandæ curationis causa: Omnes etenim passiones celeres supradictæ, atq; tardæ, sed insuper * positione constitutæ, quam Græci * epithesim uocant, laxatiua atque mitigatiua indigent curatione. Sed ad demonstrationem, quo * probemus etiam specialium uti discretione, hæc posuimus. Est autem utilissimum etiam localibus adiutoriis, ut patientibus locis, uel plus patientibus curationem adhibeamus. Nam phreneticis atque furiosis caput magis,* melancholicis stomachus patitur. Igitur nõ febricitare furiosos *percunctatum non est siue uniuersale, quod Græci catholicon uocant, * sed est discrepatione partile. siquidem, ut diximus, quidam febribus * afficiantur, sed phrenetici acutis, uel celeribus, furiosi uerò tardis, quanquam sit etiam hoc insufficiens discretioni, propter eos qui repentino furore agitati febricitant: remanet, ut ordine accidentium discretionem faciamus. Præcedit enim febrem in* furiosis alienatio, in phreneticis uerò febricula alienationem: sed quia aliquãdo potest furentum alienatio

* potius

* secreuerunt.

* Alij sic exponũt morbos, qui siue à priuationis dictione vt κῶμα: κάρος pronuntiãtur, per ἐπίθεσιν cõstitui: eos verò per ἀποστέρησιν, qui cum ἀ proferuntur, vt ἀγρυπνία ἀπεψία.

* humoris vitio si plenitudine & abundantia

* possemus

* obserua. melancholiã verã esse putat, quæ gignitur affectu primario ventriculi

* ἀξίωμα

* in discrepantia & diuersa diuiditur, & partitur, vt aliquando verũ sit, aliquando falsum.

* afficiuntur

* qui ob aliã causam febrẽ contraxerunt

*alienatio concurrens febriculæ latere, aut ordinis, aut * interrogationis, ut supra diximus causa, si quidem ab ægro narrari non poßit, aduertamus in phreniticis paruum atque crebrum esse pulsum necessario, in furiosis uero maiorem. Sed quia initij, uel augmenti accessionis febrium par in his atque creber pulsus esse potest, declinationis autem atque * indigentiæ maior, illud aduertere debemus: quia in phreniticis etiam tūc paruus atq; densus perseuerat, ut discretionem magis ex pulsu faciamus, quanquam etiam ipsa infirmetur sæpe febrium * nequitia, quæ ut in aliis paßionibus sic etiam in foriosis pulsum paruum atq; densum seruat, ita discerni uel internosci potest cum neque crocidismum in ægrotantibus uiderimus, quod est ex operimentis fimbriarum ueluti decerptio: neque carphologiam, quæ est festucarum leuium à parietibus ueluti detractio, quam necesse est phreneticos facere. Quæ denique si furiosis aduenerint, in febribus constitutis, in phreniticam paßionem, ex insania uenisse pronuntiamus, tanquam rursum, & phrenitica paßio recedentibus propriis signis, hoc est, supradictis in furorem transeat. Non aliter quàm si etiam aliis id testantibus signis, in lethargiam ueniant, uel certe releuati ex lethargia, in phreniticam redeant.*

* interuentionis
* indulgentiæ remißionis
* malignitate κακοηθείας ἔνεκα
affectuum cōmutatio & παραλλαγὴ

Quomodo discernimus dormientes phreniticos ab his qui in lethargicam deueniunt paßionem. Cap. VI.

*QVomodo * phrenitici aliqui argumento paßionis in lethargiam, aliqui declinatione in somnos deuenerint, & cum aspectu commune sit, quod utrique non sentiunt, * atque multos inexercitos*

* Cum
* cumq;

medicos errore fefellerint, ut dormientes tãquam depressos excitarent, aut* oppressos tanquam dormientes sine adiutorio paßioni traditos, reliquissent, Vtilem ducimus eorum discretionẽ faciendam, discernuntur igitur calore, charactere, respiratione, pulsu, tactu, schemate iacendi, febrium magnitudine. Calore inquam, dormientium enim* mundum corpus, atq; * floscule uiuidũ, & naturali habitudine plenum. Oppressorũ uero in* lethargia paßione pallẽs, uel plumbeũ, uel quolibet* alio colore affectum, inuenitur. Character autem dormientium hilaris, lethargicorum tristis inuenitur. Item spiratio dormientium ordinata, lethargicorũ tarda esse probatur. Pulsu etiam discretionem facimus, q, quanquam utrique subinflatas atq; maior, tamen cum inanitate in lethargis, cum plenitudine dormientibus inuenitur. Tactu autem lethargis etiam præcordia distenduntur plurimum, & totum corpus durius fit, ob nimiam* stricturam: dormiẽtibus uero ecõtrario, quia strictura minuitur, etiã præcordia relaxantur, & totius corporis tactus mollior efficitur. Schemate iacendi, discretio fiet. Siquidem lethargi à capite lecti ad pedum loca* labantur, & incomposito, uel indisposito* iaceant corpore, dormientes uero congrua naturæ positione * cernantur. Magnitudine inquam febrium: dormientium enim* minor ac* lenior, * lethargorũ maior atq; * aspera febricula inuenitur. Quapropter obseruanda sunt etiam tempora, si enim in declinatione paßionis, & in dimißione uel declinatione acceßionis sensus ægrotantiũ quieuerint, intelligimus somnum. Si uero in augmento paßionis, uel acceßionis, & magis in eius initio, uel augmento id acciderit, lethargum pronuntiamus.

* lethargicos
* nitidum
* floridè
* lethargica
* alieno
* obstructionem
* labuntur
* iacent
* cernuntur
* calor febris
* leuior
* lethargicorũ
* asperior

Quæ

Quæ sint differentiæ phreniticæ passionis. Cap. VII.

Differentias phreniticæ paßionis quidam ex accidentium proprietate faciendas existimant. Aiunt denique aliam esse alienationem cum risu, atq; puerili saltatione, aliam cum mœrore, atq; exclamatione, uel silentio, aut timore. Nos uero aliam dicimus esse ex strictura aliam ex complexione stricturæ atq; solutionis. Est enim* uerum ita discernere, ut non accidentium diuersitas paßionis differentias osten dat, sed generalis quædã ac necessaria designatio, quæ fit ut supra diximus ex principalibus * paßionibus, unde etiam curationum ratio sumatur.*

** aliam ex solutione. Sic legendum esse ostendit cap. post nonum.*
** æquum*
** & earũ caussis: strictura: solutione: veriusque complexu.*

Quis locus in phreniticis patitur CAPVT VIII.

*Quæsitum etiam quis locus in phreniticis patitur, & magis à principibus aliarum sectarum, ut secundum differentiam patientis loci curationes adhiberent, & localia locis adiutoria compararent. Nos autem siue locorum siue uicinitatis eorum causa generalem curationem non mutamus. Non est enim sub eodem * genere * iacens locorum necessaria differentia, aliqui igitur cerebrum pati dixerunt: alij eius fundum, siue basin quam nos seßionem dicere poterimus: alij membranas: alij & cerebrum & eius membranas: alij cor: alij cordis summitatem: alij * membranam, quæ cor circumtegit: alij * arteriarum eam quam Græci ἀόρτην appellant: alij uenam crassam, quam iidem φλέβα παχεῖαν uocauerunt: alij diaphragma: & quid ultra * tendimus quod facile explicare poßumus, si id quod senserunt dixerimus? Nam singuli cum locum in phreniticis*

** morbi*
** iacentium: alij, patientiũ.*
** περικάρδιον*
** arteriam*
** orationem proferimus*

pati dixerunt, in quo animæ regimen esse suspicati sunt. Denique singulorum iudicium atque assertionem pertractantes, expugnabimus libris quos de passionũ causis scribemus. Nos igitur communiter totum corpus pati accipimus, etenim totum febre iactatur. * Implet denique phreniticorum significatione febrium signum, quapropter totum corpus curamus, sed plus pati dicimus caput, etenim antecedentia demonstrant signa, * ut eius grauedo, tensio, dolor, sonitus, aurium tinnitus, siccitas atque sensuum impedimentum, & cætera quæ iam passionis præsentis esse signa noscuntur: singuli sensus suo * careant apprehensionis officio, palpebra dura, oculi sanguinolenti, ac prominentes, genarum rubor, uenarum extensio, uultus inflatio ac plenitudo, linguæ asperitas. Eos uero qui nos ex naturali tractatu, quam Græci physiologiam uocant patientem locum apprehendere dixerunt, (Siquidem prænoscentes animæ regalia in capite constituta, exinde mentis alienationem capitis offensa fieri acceperimus) ita expugnamus, ut primo * regale locum maternum remanserit. Sed nos uarietas atque multitudo accidentium in capite signorum, plus à cætero corpore docuit id pati. Sed aiunt faciem magis, plurimisque signis affici, & propterea * huic esse adhibenda adiutoria. Nunc uero cucurbitam cur occipitio apponitis, * Si quidem per apertionem, quam Græci anatomiam dicunt didiceritis sensuales uias inde sumere exordium. Hic * rursum similiter eos peccare perspicimus. Etenim faciem non curant cataplasmate, * atque uaporatione, atque occipitium tanquam dolens & extentum apposita cucurbita * scarificamus, sicut etiam alias

* impletur alij implicatur.

* signa phrenitidis

* carentes

* regalem locum internum incognitum remansisse dicamus

* capiti

* quasi quidẽ

* prorsum pueriliter

* aut

* scarificant

alias partes, atque præcordia, si in tumore fuerint constituta. Explicata uariæ paßionis apprehensione ad eius curationem transeamus.

Quomodo curandi sunt phrenitici. Cap. IX.

*QVomodo curationibus principio locus aptandus est, iacere oportet phreniticos in loco omni ex parte deuio, ne aliqua transeuntium uoce pulsentur: fenestris etiã altioribus * luminato. Sæpe enim im hac paßione constituti alienationis causa sese præcipitantes latuerunt. Dehinc ob obscurationis proprietatem strictura laborantes, in lucido atq; tepido & amplo mediocriter locamus. Etenim ultra modum feruens aer naturaliter febricula caput incendit, & rursum frigidus constringit, atq; corporis auget densitatem. Item nimium lucidus membranam percutit cerebri immodici splendoris causa. Par uus etiam locus si fuerit atq; humili tecto, suffocabilis erit aeris paupertate. Sit etiam sine ullo picturæ figmento, ne uisa ægri ex picturis mente accipientes, quæ Græci phantasmata uocauerũt, plus asperẽtur, aut in risum soluãtur, maxime cum ratione careat, multorum ingressum aut frequentiam prohibere, & pictura occasionẽ lacerandæ mentis acquirere, cum iugi uisu falsa coguntur pro ueris accipere. Hinc etiam splendidi colores parietum siue * straminum, uel operimentorũ prohibendi. Resultantes enim, ut ita dixerim, percutiẽt uisum, solutione * autem * optinenti laborantes econtrario iacere oportet loco medie obscuro, atq; refrigeranti, neq; enim nimium frigidus, neq; obscurus paßionis mitigare celeritatem potest. Stramenta etiam omnibus mollia atq; operimenta conueniũt: sed tenuia, solutione laborantibus, corpulenta uero atq; calida, strictura*

Quandoquidẽ

** illuminato*

** stragularum*

** nam supra c. 7. dixit aliquãdo fieri ex complexu stricturæ & solutionis*

** cum solutio maior est quã strictura*

affectis. Sic etiam lectus omni ex parte firme locatus, ut cum fuerint impatienter iactati uel necessitate cogente *deuicti, immobilis perseueret, foribus etiã atq; fenestra auersi, ne ingressu hominum asperentur. At si etiam alienatio fuerit principali passioni cõtraria, ut strictura laborantes lucem odisse faciat, solutione laborantes tenebras, oportet aliis oculos contegi, aliis tenue atq; blandũ lumen immittere, lucernæ, aut lucis ætheriæ, sed arguto usu machinatum, quo uelut per quandam cauernam, ægrotantis uultũ perfundat, & nullas tangat alias corporis partes. Sic etiam mitigabitur alienationis augmentum, & adiutoriũ id passioni aptum *cõgrue seruabit qualitatis effectum. Laxat enim, ut supra diximus, lux, colore, * quo uidetur, * sed cõsequenter necessario suæ tenuitatis causa manet cætero circũfusa corpori tamepsi nõ uideatur. Similiter etiam obscuritas uel tenebræ si fuerint ægrotantibus odiosæ & curationi necessariæ, erũt artis astutia cõponendæ. Sed si ita fuerint alienatione cõmoti, *qua obscurari totũ uel *luminari uelint, erit coniiciendũ, ut quibus obscurũ aerem fecerimus, calidum tamen faciamus, quibus autem lucidũ ecõtrario frigidũ faciamus, ut & congruã passioni seruemus qualitatem, & eorũ furorẽ mitigãdo non asperemus. Si uero nihil ægrotãtes *praua cupiditate turbauerit, seruabit lucẽ strictura, obscuritas solutione laborãtibus adhibenda. Vel si quomodo turbatio atq; motus & iactatio corporis celeritatẽ asperat passionis, erit aliquando mitigãdi furoris causa ægrorũ uoluntati seruiẽdũ, stringitur enim magis solutio, uel strictura laxatur, si grauioribus auersis parua cõtrarietate uexentur siue stricturalaborãtibus obscurũ, siue solutione laboran

* deuincti
* congruum
* cum
* &
* ut
* illuminari
* praua cupiditas

borantibus lucidum adhibendum iudicamus locum. Dehinc si strictura* obtinuerit, conuenit ægrum usq; ad accessionis declinationem uigilare, tunc somno dimitti. At si longa fuerit accessio, etiam ante dimissionem somnus poterit adhiberi. Maior enim ab* intemporali somno uigiliarum est uexatio. Siquidem etiam uires ægrotantis* insinuat. Dehinc iudicio nostro abstineri* uel tolli non potest, somni autem intemporalitas si fuerit interrumpenda, excitare dormientem poterimus, atq; soporis oppressionem prohibere. Delirationes uero ægrotantium usu dextero atq; artificio seruientes accipere & tolerare debebunt, ut aliis assentiant, alias uero* consentientes redarguant, ne frequẽti correctione asperos faciant ægrotantes. Deniq; si quos sanitatis tempore inuisos habuerunt, intrare prohibemus, ne his uisis asperentur. Eos uero quos metu aut uerecundia coluerunt, per interualla intrare permittimus: parit enim frequentia contemptũ. At si exilire de lecto uiderimus nimietate furoris, melius erit plurimis uti ad remedium ministris, sed qui possint* lenitate retinere, ut etiã laxamentũ stricturæ præbeamus. Vel si* fuerint qui ut supra diximus teneãt, aut ipsorũ uisu cõmoti fuerint ægrotantes, ligationibus utimur, sed prætectis lana aut ueste locis, quos uinculis nectimus, ne maior utilitate quiescendi imprimatur uexatio. Ligationib. etenim immodice cõ stricta, necessario tumescũt, propterea omnis in peius extẽditur passio. Si linguæ atq; totius* oris siccitas fuerit, oportet spõgia tenera, aqua calida infusa atq; mediocriter expressa, sensim uniuersa quæ* siccauerunt, humectare, nõ sine cautione: adiuctos enim sæpe digitos spongiæ, alienatione coacti ægri momorderunt.

* solutionem vicerit
* intempestiuo
* suppeditat somnus, licet in tempestiuus
* vigiliis
* dissentientes
* i. leniter
* defuerint qui
* remediũ ad oris siccationes
* siccata sunt

Quapropter, si fieri poterit, cogendi sunt, ut exerant linguã, atq; ita supradicta faciamus. declinãte accessione, hoc est, cũ è uiscerib. reclusus feruor ad superficiẽ corporis atq; articulos uenerit ægrotãtis, pulsus quoque densitas, & humilitas in amplitudinẽ atq; raritẽ uenerit, oportet pubetenus, hoc est, inter umbilicũ & pectinem,[a] quod Græci ἦτρον appellant* lanas oleo calido expressas apponere, quæ omnia etiam uicina contegant, ut inguina, atq; uesicæ partes, *uel si qua uentrem contegant: fouendum caput* oleo dulci atq; * calido. De hinc alienatione perseuerante etiam calida cum oleo mixta, quod Græci uocant hydræleon. Paulo etenim uehementius hoc genus fomenti operatur, si ut supra diximus oleo aqua calida misceatur, uel fœnugræci, aut lini seminis succus. Sed hæc singula sine ullo esse odore debent, atq; nullo fumi afflatu * uexata, ne caput impleant, & alienationem exasperent. At si adiuncta fuerit stricturæ solutio, ut aut uenter fluens, aut sudores esse uideantur, caput supradicto modo, atque fomentis supradictis curabimus: etenim alienatio, * tumore membranarum cerebri fiet. Medias uero partes frigido ac * uiridi curabimus oleo. Si autem* plurima atque superans fuerit & occulte in diaphoresim uenire posse ægrotantes uiderimus, tunc etiam caput dulci quidem, sed frigido oleo* fomentamus: etenim frigus diaphoresim, dulcedo stricturam temperat. detergendus etiam erit sæpissime sudor, qui per uultum atq; thoracem emicuerit, spongia molli. At si plus fuerit extentus, ut* integros solui uideamus, etiam flabris utimur, non quidem sine respectu alienationis. etenim si constricturam ea curatione mitigari uideamus, audacius id facere perseuerabimus.

¶ a sic cauetur ne vehemẽtia febris, & cerebri consensu in vesica fiat inflãmatio, quod accidit sæpius: item quia ne vrina distendẽte supra modũ vesicã, interdum enim delirio ægri obliuiosi meiendũ esse non recordantur, ischuria succedat.
* mitigando febris ardori.
* ac quasi totũ ventrem
* id remediũ nõ est ex arte. vide quæ adnotauimus folio 35. pag. 1.
* vt nimia siccitas corrigatur
* vexare
* phlegmone
* omphacino oleo
* euacuatione sudoris, alui
* fouebimus
* integrè

bimus. Si autem asperari senserimus, erunt minuenda quæ gerimus, coniicientes, non tantum solutionem constringi adiutoriis, quantum alienatio augetur. Nanque necessario requies congrua solutioni, atque noxius motus accipitur. Declinãte accesione os colluere iubemus ægrotantem ex aqua calida, uel si impatienter siti iactatur, dabimus ei potum, sed strictura sola laboranti, plurimum, ut* densitas irrigetur: solutione laboranti, *paruum: uel si plurima cogit solutio, etiam frigidum.*

* *potus aquæ*
* *ariditas*
* *paucum*

De phlebotomia Cap. x.

AT si sola atq; uehemens strictura ægros in phreniticam ex templo pasionem perduxerit, designat adhibendam esse phlebotomiam, permittentibus uiribus: atq; si pasio cogit, intra diatriton: si minus, in ipsa prima diatrito, ultra nunquam: uexantur enim in eiusmodi ægritudinibus corporis uires. Phlebotomãdi autem disciplinam, uel magnitudini pasionis moderationem faciendi congruam, libris quos de specialibus adiutoriis scripturi sumus, docebimus, principaliter monentes ne usque ad animi defectum, quem Græci lipothymiam uocant, adiutorium tendere nitamur. Timendum enim hoc sæpe est accidens, quod Græci symptoma uocant: quamuis enim in omnibus pasionibus si sit mortuosum, plus tamen in phreniticis afficitur male * prætacta neruositas. Dehinc post phlebotomiam caput similiter fouemus, atque occipitio lanas oleo calido ac dulci madidas apponimus. Similiter[b] etiam uertebris, quas Græci ἴσχια uocant, præcordiis etiam atque pectini. Hæc enim necessario in phreniticis pasioni consentiunt. At si intra diatritum, ut suprà diximus, phlebotomia fuerit ad-*

* *vel magnitudini pasionis congruam, vel pro robore virium moderatè faciendam, libris &c. sic legendũ esse coniector.*
* *pertracta*
¶ b *Similiter etiã vertebris quæ Græci ischia vocant. Sic legendũ esse mõstrat cap. II. vertebrum enim autor hîc vocat quod ischion Græci, nempe femoris articulum.*

hibita, post paululum os colluere aqua calida ægrotantes facimus: *potum quoque damus: dehinc dormire permittimus. Sin uerò in ipsa diatrito phlebotomia adhibita cum adiutorio* motus quieuerit, [c] oleo ægrotantium corpus perungendum erit, atque à ministris facies lauanda, ut* alienatio nullo* nouorum* uultu asperetur (noti enim usu prudentes delirantes faciunt, non resistendo) præsentibus etiam his ut supra docuimus ægrotantes uerecundiam* debent. Cibum dabimus simplicem, digestibilē, *paruum, laxatiuum, ut est alica, calida aqua, aut mulsa decocta, uel panis ex aqua calida, aut alica supra dicta sorbilis facta, uel ex melle atque oleo & anetho, & sale paucißimo *præcocta. Solutione autem laborantibus pultem dabimus, atque panem, & oua ἁπαλά. Dehinc omnes somno dimittimus, uel si minime dormire potuerint, quiescere tamen iubemus. Non enim minus somnus cibo reficit opportunus. [d] Dehinc alia die à cibo abstinemus, fomento atq; potu utentes. Secūda uero diatrito si uenter suum non agnouerit officium, clysterem adhibebimus ex aqua & oleo calido, uel decoctione fœnugræci aut lini seminis, cum oleo. Etenim intestinorum siccitas rigatur, & aliena quæ retinebantur *excludentur, & *acrimonia quæ ex ipsis nascens ex *alienatione quadam capitis tumentia asperabat, detrahetur, atque ipsum caput localibus adiutoriis melius præparatur. Tum post* intellectionem medias partes cataplasmate curamus ex fœnugræci & lini seminibus* admixto polline, quod Græci macton uocant, & est omnibus usitatum. Dehinc simili supra dicto cibo utemur. Alia uero diatrito caput detondemus, etenim detractis capillis partes* reflantur, plurima

* potus aquæ
* morbus
c quod humectet, & laßitudinem tollat, excrementaq; fuliginosa discutiat
* alienationis, & febris.
* ministrorum
* visu.
* tali locutione vtitur & pag. 2. fol. 18.
* paucum
* percocta
d hi nanque morbi tertio quoque die solent ingrauescere
* excluduntur
* vapor acer & mordax.
* exacerbatione
* inclinationē
* vt earū partium concoctio adiuuetur.
* difflantur

ma grauatione liberatæ. Tunc post tonsuram lanis oleo calido expreßis caput tegemus.

De cucurbita. Cap. XI.

ALia dehinc diatrito rasis partibus cucurbitam apponimus occipitio mitiganter* atq; sub ipsa frōte sanguisugas facimus inhærere quatuor uel quinque, ut non ex una parte detractio fieri sanguinis uideatur, sed ueluti circularis ut totum spiret atq; releuetur caput. At si plurimum laxamentum facere uoluerimus, totum caput rademus, & per circulum plurimas cucurbitas affigimus alteram occipitio, alteram medio capitis, quod Græci bregma uocant, alias duas superius à temporibus, sed neque cum multa flamma, neque multo sinimus tempore immorari.[c] Arentes enim atq;* siccatæ facile commouent, caput implēt, ac mentis faciunt alienationem augeri. Ita detractis cucurbitis si partes erubuisse uiderimus, leniter scarificamus: si minus* mitigamus uaporantes spongiis, non nimis calidis ac relaxantes: * uapore etenim nimio tanquam frixantes densamus. Quapropter, ut supra diximus, post iugem atque temperatam uaporationem, ubi partes rubuisse uiderimus, scarificamus. *Pòst nanque etiam uaporatio ante cucurbitæ appositionem adhiberi debet, ne plurimum infixa immoretur, & inde partes radi uideantur.* Suppositis ergo cucurbitis cum sufficientem locorum * uerticem factum uiderimus, scarificamus. * Si enim non solum cucurbitæ quassatio mitigatur, sed etiam fluoris sanguinis facilitas fit.* Explicita scarificatione, rursum cucurbitas imponimus, ut sanguinis detractio fiat. Sed eo tempore capiti atq; collo & uicinis partibus * leues erunt cucurbitæ apponendæ, quo in laxamentum

* blandè, leniter.

c Arentes & siccas cucurbitulas dicit, quæ admonētur cū flamma. Interdum enim cum aqua calida apponebantur, quemadmodū scripsit Albucrasis cap. De vsu cucurbitularum.

* siccæ
* ruborem excitamus
* calore
* Præterea
* Depositis
* extumuisse
* sic Peracta
* sine scarificatu

tum consentiant. At si in præcordiis tumor fuerit, erũt ipsa prius scarificanda, sic etiam & uesicæ partes, uel uicinæ eius. Tunc in alia diatrito caput, dehinc clunes etiam, simul scarificare noxium atq; uexabile est. Erit enim eiusdem temporis multas per partes effecta sanguinis detractio * phlebotomiæ, quæ necessariò uires *absumat. Quapropter partiatim erit adhibenda cucurbita, ut exempli causa, nunc præcordiis atque pubetenus, prærasa capillatura, nunc capiti, nunc clunibus, ac uertebrotenus, quod Græci ἴσχιον uocant. Cæteris quoq; partibus fomẽto curatis, ac * decoctionibus supradictis, & cataplasmatibus relaxatis,* atque ita lenibus cucurbitarum raptibus utemur, quos Græci abusiuè *cufar uocãt. præfricatis partibus *tractationem manuũ. At si uires illæsæ aut minus læsæ fuerint, post detractionem sanguinis factã, spongias expressas ex aqua calida partibus applicamus, uel oleo calido mediocriter fouemus. Tunc totum corpus per unctionem curamus, his operantibus magis qui ægro seruiendo iam noti sunt, ne mẽtis alienatio asperetur. Etenim eorum facile accipiunt atque redarguunt delirationem præsentibus, ut sæpe diximus, his quibus uerecundiam ægrotãtes debent. Post perunctionem factam ut suprà diximus, cibum dabimus. At si accipere congrua noluerint, uel contraria uoluerint, erunt fallendi: facilè enim id fieri potest, si quidem etiam mentis ægritudine afficiantur. Dabimus ergo congrua, fingentes ea quæ ipsi petebãt. At si minimè consenserint, erit confictionis argumentatio adhibẽda. Vt si exempli causa uinum accipere cupiunt, mulsum demus: uel si ptisanæ succum petierint, alicam demus, uel ex *milio in similitudinem ptisanæ confectum cùm poßint; si

ex

* tã id uexat, quàm si phlebotomia fieret
* absumit.
* fœni græci & lini cum oleo.
* postea
* κουφωσὶν
* tractatione
* milio ius in

ex aliqua parte ſapuerint, hortationibus, aut metu compeſci. Si neque hoc fierit, dabimus ea quæ non ſatis aliena ſint ab his quæ rationi conueniunt, ut olus, aut ptiſanam: dabit enim quiddam laxamenti atq; indulgẽtiæ aſperitatibus animorum,* cõcupita oblatio, & non omnino ſine cibo atq; nutrimento perſeuerabunt. Vinum uerò omnino negamus, tanquam repugnans, & nihil à ueneno differens: etenim datum ſtatim furorem exaſperat, atque in nimiam magnitudinem tollit. Poſt refectionem itaq; erunt ſomno dimittendi, uel quod eſt uicinum ſomno, requies adhibenda, atque uſque ad totius paßionis ſtatum alterna, uel per interualla, cibi refectio: hoc eſt interpoſita diei unius ieiunitate, permittentibus quidem uiribus: ſed ea die qua cibum non dederimus, erit cataplaſmatibus utendum congruis, atque iugibus, uſque ad medium tempus dimißionis. At ſi porrecta in dies * numeroſior erit ægritudo, & * ſtatum infirmitas acceperit, conuenit ut declinatione, augmento, uel impetu paßionis tranſacto motum geſtationis adhibeamus, ſi uires patiuntur, in domo ſuſpenſo lecto, ſi aër loci bonus atq; mundus fuerit. Etenim ſi motus uel geſtatio ſomnum ruperit, rurſum addormiunt, atq; difficilè expergiſcuntur, perſeuerante iugi motu. At ſi hoc fieri non poterit, in uicina porticu geſtatio adhibenda, ita ut ſella baiulatoria, uel quolibet ſeſſorio leniter atque mediocriter moueantur. Similiter etiam ſi fuerint experrecti, non ſtatim erit geſtatio incidenda: nam repentina ſtatio, atque interrupti motus in præteritas uigilias reuocant ægrotantes. Non enim dimißio acceßionis, ſed totius paßionis declinatio, nunc curationem poſcit. Quapropter oportet ægros perſeueranter mouere: ſed

* cõcupitorum

* numeroſiores

* ſtabilis diuturnaq; ſit ægritudo

sed leniter, atq; sensim, & sine ulla nimietate. At si solutio magis *inerat passioni, nõ erit gestatio adhibenda. Tenuat enim atq; dirarat motus. Dehinc cùm solutio prouocatur, etiam uigiliæ necessariò augentur. In dimißione uerò acceßionis, quam Græci anesin uocãt, perseuerandum est localibus adiutoriis, & cucurbitæ appositione sed nõ adhuc adiungẽda scarificatio. Bonum est enim corporibus sua seruare, ne latenter effusione frequenti ægrotantes in diaphoresin ueniant. At si aliquo in loco uehemens dolor emerserit, sola erit scarificatione curandus. Tunc consequentibus atq; cõgruis uaporationibus, & fomẽtis, & cataplasmatibus, & *punctione utendum, & cibo, cùm temporis opportunitatem uiderimus, quæ probatur signis quæ de febribus scribentes docebimus. Generaliter autem omnium paßionum strictura laborantes minus cibamus: conuenit enim cibi paruitas densitati, si quidem corpora minus exhalent, ut econtrario solutioni plurimus conuenit cibus: Si quidem celerius *insumatur, plurimæ exhalationis causa. At si uires ægrotantis fuerint dissolutæ, & febres non ita acres, tunc spem ueluti *declinationes ostentent, aspicienda erit imbecillitas uirium, dandus cibus, & si neceßitas cœperit, etiam uinum, sed omnino paruum ad releuandas corporis uires. In his enim sanè magis erit consideranda liquidarum emißio materiarum, atque corporis *defluxio, & cutis ueluti *ruginosa, uel sulcata pannositas, quam Græci rhacosin uocant. Etenim humilitas atq; densitas pulsus plurimos fecit errare, ut putarent uirium solutionem, atque ita importunè uinum dantes, insuperabiles mentis alienationes fecerunt excitari. Quapropter oportet etiam cum aliis, pulsum considerare,

* inerit
* vnctione
* insumitur
* declinationis
* effluxio
* rugosa

rare, non solùm si densus atque humilis est: hoc enim etiam nõ solutis uiribus sæpe occurrit, sed si etiam imbecillis, & in * comparatione multarũ effusione semper ac magis densatur, atque humilis & tremulus efficitur.* Cordis etiam motus tarditate quadam defecti spiritu,* motu torpescit, ut post factum saltum ad semet ex residuo corpore prærogatum spiritum trahat, & difficulter alium faciat saltum, siquidem non poßit spiritus usq; ad* articulorum finem, uel omnium membrorum peruenire summitatẽ. His deniq; accedit tremor tempore, quo corpora requiescunt, non tantùm cùm aliquis sua membra attrectare tentauerit. Etenim cessante officio atque * uisu, ægrotantis tremor si fuerit solutus, * atque è natura, uel sanitas tempore intelligitur fuisse. Prouidendum itaque, quia in ista ægritudinis qualitate incauta uini dandi cõsuetudo, & * propter uitas, ut suprà memorauimus, accusabilis apud inertes, quos idiotas appellant, inuenitur, quanquam paßionis causa * ægrotantes interfecti uideantur. Quapropter erit primo periculum prædicendum, ac deinde uinum dandum. At si uirium solutio non fuerit, sed sponte profectus in meliorem partem paßionis fuerit demonstratus, non illico præcipuè festinandum circa mutandum curationis cursum, nisi triduo fuerit confirmata paßionis declinatio. Etenim facilis in recursum peiorem, atque in augmentum hoc paßionis est genus, etiamsi parua occasio impulerit causæ. Quapropter etiam tunc propter difficultatem paßionis cautius erunt omnia agenda, atque primum capiti, uel magis patientibus locis cerotum apponendum ex oleo dulci confectum. At si reliquiæ fuerint in tumoribus uiscerum, cataplasmatibus erunt perseuerantius

* continuatione multarum effusionum

* Cordis enim motus spiritu defecti, tarditate quadam multũ torpescit

* multum

* in carpum cuius arterias nos exploramus & tentamus

* vsu

* iamq; à natura vel sanitatis

* proteruitas

* non ob vsum vini

rantius * relaxandæ, uel pinguibus palmulis, siquidem non præsentis temporis, sed etiam sequentis * habeant relaxandi uirtutem. Tunc etiam conuenit caput fomentis curare frequentius, sed cauta diligentia, * nequa alia pars frigore tangatur. Nam lata spōgia erit supponenda gutturi, atq; mento. Dehinc paulo prominentius à lecto * producendus æger, atque paululum inclinandus. * Tunc supponenda scaphula alta, aqua calida plena: deinde duo adhibendi, qui foueant alterno officio, ne ullo tempore fomentum frigescere faciat caput. Per interualla denique erit etiam oleo perfundendum, & manibus leniter defricandum, sed non impreßis. Tunc expressa spongia detergendum, & ultrà, quæ humectata sunt forté, pannis calidis detergenda, atq; lana calida est * tergenda. Tunc residuum corpus oleo perungendum, molli quidem tactu manuum. Procedente declinatione, solitum nobis est uti etiam fomento à genibus ad inferiora. Tunc comparatione profectus, cibi augenda humanitas. Primo enim oportet ac sufficit uarietatem de simplicibus facere, dando pultem, aut sorbilem cibum, oua atque panem, uel elutam alicam, & non alternis, sed quotidianis diebus, & plurimum, comparatione præteriti temporis illorum dierum, quibus * paruum dare solebamus. Simpliciorem uerò tenuem atque paruum illis diebus quibus nihil dare solebamus. Confirmata atq; plurimum proficiente declinatione, erunt addendæ etiam mediæ materiæ * pulmenta, quod Græci μέσηνὕλην appellant, ut pisces saxatiles, cerebrum, olera, sed non acria, ut beta, malua. Tunc etiam ex deposito, ut * salsum, oliuas. Hæc enim quæ de cellario proferuntur, Græci apothecion uocauerunt. Oportet etiam aduertere, ut

quando

* relaxanda
* habent
* subiecta capiti, vt thorax
* vt exacto prolatoq; capite fotum excipiat.
* Hoc καταῤῥαίνειν, & κατακλύζειν veteres dixerūt: vnde καταιονισμὸς
* contegenda
* parum
* obsonia
* salsamentū: alij, salgamum

quando damus multum, minoris sit nutrimēti, aut quādo paruum, maioris sit nutrimenti. Sicut responsionū *libris resumptiuum quid tunc scribentes docuimus: semper autem utantur. Dandus autem sic est cibus, ut intra dimißionis medietatem digeratur, & nihil superfluum sequens inueniat acceßio. Augendi sunt igitur cibi pro uirium quātitate. Denique si se corporis fortitudo attollere cœperit, dabimus etiam uolantum carnes, ut turdos, uel pullos gallinarum, & columbinorum. Tunc etiam porcinam carnem, atq; crura porcina, quæ Græci acrocolia uocauerunt, uel quæ motu frequente* exercentur in iisdem animalibus, dabimus etiam hœdinam carnem resumptis* uiribus, ut omnes supradictos cibos facile accipere ac digerere poßit ægrotans, ordinem cibi componimus, ut primo demus ea quæ sunt mediæ materiæ, quem Græci mesen hylen uocant, ut pultes, pisces, cerebrum, alicam, sed quæ caput nō percutiāt, ut ficus solæ uel ex melle, aut mulsum coctū malum, uel *celsa. Tūc deinde uolantia, sed non pinguia, neq; cibis nutribilibus * adescata ob acquirendam pinguedinem, sed mediocriter carnosa: ultimo porcinam atq; hœdinam. Proficiente curatione addenda erit gestatio, quæ in domo uel in porticibus fiat: sed hæc quoq; erit sensim augēda, similiter etiam corporis unctio, atq; defricatio, & cibus supradictus, nunc quantitate, nunc qualitate, erit augendus. Tunc lauacrum adhibendum, & in abstinentia uini permanendum, Cum autem sine ulla inquietudine corpus *habitare senserimus, dabimus uinum splendens, *leue, atque * mediè acre, non nimij odoris, temporis mediocris, ut neque uetustum, * neque satis nouum sit. Erit præterea aquatum dandum: metuenda est

* libris quid sumptiuum sit scribentes docuimus, & quomodo iis medici semper vtantur.

* vt auiū crura & alas.

* viribus: ac vt

* mulsa

* saginata

* habere

* lene

* mediocre

* neq; plus satis

enim in ista paßione uini datio, siquidem eius in tumore fuisse substantia uidetur. Tempore igitur quo uinum damus erit primo æger perungendus, tunc idem modus cibi dandus. Cum omnis deinde solicitudo recesserit, atque omnia suspecta * circunscripta uiderimus, & alienatio mentis omni ex parte recesserit, febribus * desertis, atque uiribus resumptis, impauide omnibus supradictis utendum erit, coniunctis, ut gestatione, unctione, lauacro, & uario cibo atque uino. Omni autem tempore resumptionis erit curandum, ut ab alienatione mentis reducti sapere cogantur. Plerique enim usque ad sanitatis tempus, mœstitudinem, uel iracundiam, aut alienationem mentis seruauerunt. Quare oportet eos qui hilaritate afficiebantur, seuera uerborum atque tristi oratione corrigere. Sic enim mentis laxata habitudo atque pueris effrenata bacchatio coercetur. Eos uero qui mœstitudine atque ira afficiebantur, * leui cõsolatione, * atque nunc dictis hilarioribus iucunditate releuare. Etenim tædium, uel mœstitudo non solum in his, sed etiam in aliis paßionibus ualuit sæpe paßionem refricare. Nam si sani homines plerique anxietate * in paßiones corporis deuenerunt, nimirum etiam qui nondum sunt paßione purgati, in eãdem redeant, cum animæ qualitas, sua, ut ita dixerim, cubilia quadã noua ulneratione affecerit, hæc est secundũ * Methodon curatio phreniticæ paßionis. Dehinc aliarum sectarum principes quid ordinauerint, prosequamur.

* ablata, remota
* curatis: sanatis.
pueriles
* leni
* & quã nuper dictis hilariore
* in hanc paßionem
* Methodum

Ad Dioclem. Cap. XII.

Hippocrates igitur solum nomen uidetur tetigisse paßionis, libro quem de ptisana scripsit. Item libro prædictiuo quem prorrheticũ appellauit, nam

Diocles, medicus, scripsit, plura, citatur passim a ueteribus.

nam curationem nullam tradidit. Sed neq; Praxagoras, neq; Herophilus. Diocles uero libro quem de febribus scripsit, ait oportere phreniticos fortes, atque audaces lauacro curari. Similiter etiam phlebotomare iuuenes fortes atq; plurimum sanguine abũdantes, uel consuetudine uinolentos, quosdam intra sextum diem, aliquos uero etiam post septimum, & octauum. Item libro quem de paßionibus & earum causis, & curationibus scripsit, non solum, inquit, ex brachio sanguis est phreniticis detrahendus, sed etiam de uenis quæ sub lingua sunt. Quantum * ad hæc miseris erat melius debilitate potius quam uana corporis fortitudine laborare, ne tantis cladibus errantis medici uexarentur. Etenim audacia & irrationabilis fortitudo peiorantis est paßionis, & magis in augmento fit. Perniciosius autem cum paßio uehementescit, uexato tantis turbationibus ægro, lauacrũ adhibere. Quod est * econtrarium utilißimum in declinatione, etiam non audacibus, neq; fortibus phreniticis. Dehinc noxius est etiam clyster acrior, quem sæpißime probat, atq; nihil ab officio differens. Phlebotomia quoq; à iugulatione nõ differt, cũ uexatis uiribus adhibetur, ut aiũt post septimũ uel octauũ diem. Atq; etiã ex uinolentia in phreniticã paßionem uenientes cõuenit plerunq; non phlebotomari, cũ forte etiam solutio adfuerit, alios etiã, hoc est ex aliis causis phreniticos effectos, ut est adustio, sæpe phlebotomari oportet, Sed neq; parũ sanguinis habẽtes, quos Græci ὀλιγαίμους appellãt, ita curãdi erũt ut * phlebotomi beneficio priuẽtur. Et quid ultra? cũ enim non ætates, neq; cætera, quæ * superfluo posuerũt, prouidẽda probemus, sed paßionẽ magis, atq; eius * comitãtia cõsidere-

*remedia

* econtrario

à maleficio veneficio

* phlebotomia
* superflua
* symptomata magnitudinẽ paruitati &c.

mus, falsa deniq; ac superstitiosa est etiam ex uenis sub lingua constitutis sanguinis detractio, etenim caput implet, & eius fluor abstineri difficile potest.

Ad Erasistratum. Cap. XIII.

ERasistratus tertio libro de febribus scribens, hoc solum dixit, quomodo in febrium alienatione uinum conuenit cum melle* dari. Non ad examen dandi tempora sumpsit. Dicit deniq; multis profuisse, & miratur quomodo, nescius, temporum conuenisse fortuna. Dehinc multam inflationem facere nemo dubitat, atq; plenißimam uentris commotionem, quippe cum neq; dandi quantitatem adiecerit, neque alias adiutorij partes manifestandas aduerterit.

** dari: verum non ad*

Ad Asclepiadem. Cap XIIII.

ASclepiadi responsuri, eius primum dogma proponamus, qua * uoluti apprehensionis falsitate, *peccatis etiam inuoluuntur curationum: Primordia namq; corporis primo constituerat atomos, corpuscula intellectu* sensa, sine ulla qualitate solita, atq; ex initio comitata, æternum mouentia, quæ suo incursu *offensa, mutuis ictibus in infinita partium fragmēta soluantur, magnitudine atq; schemate differētia: Quæ rursum eundo sibi adiecta, uel coniuncta, omnia faciāt sensibilia, uim in semet mutationis habentia, aut per magnitudinem sui, aut per multitudinē, aut per schema, aut per ordinem. Nec, inquit, ratione carere uidetur, quòd nullius* faciant qualitatis corpora. Aliud enim partes, aliud uniuersitatē* sequetur, argentū deniq; albū est, sed eius affricatio nigra: caprinū cornu nigrū, sed eius alba serrago. fieri etiā* uias ex cōplexione corpusculorum, intellectu sensas, magnitudine, atq;

** veluti*
** peccata*
** cognita*
** inuicem occurrentia*
morborū caussæ ex Asclep.
** faciam*
** sequitur*
** vasa: meatus corporis*

atq; schemate differentes, per quas succorum ductus solito meatu percurrens, si nullo fuerit impedimento retentus, sanitas maneat, impeditus uero statione corpusculorum morbos efficiat. Fit autem eorum statio, aut magnitudinis, aut schematis, aut multitudinis, aut celerrimi *motus causa, aut uiarum flexu, conclusione atq; *squamularum, exputo. Varias inquit fieri passiones, locorum, aut uiarum differentia, & nõ omnes statione corpusculorum, sed certas, hoc est phrenitim, lethargiam, pleuritim & febres uehementes: *solubiles uero liquidorum atq; spiritus turbatione: Item bulimum magnitudine uiarum stomachi, atq; uentris fieri sensit: Defectionem uero atq; corporis fluxã & *irrigibilem *laxitatem, uiarũ inquit raritate fieri. Item hydropismum perforatione carnis in paruam formulam uiarum quæ possit solita corporis nutrimenta *inaquare. *Item *typum quotidianum maiorum corpusculorũ statione fieri asseuerat: Cito etenim inquit ea exantlari atq; impleri: Tertianum uero minorum statione corpusculorum: Item quartanum minutissimorum. Difficile enim impleri atq; exantlari possunt. *Febrium ponunt signum feruorem plurimum, atque immutationẽ pulsus in uehementia, nisi ex aliqua hæc manifesta fuerint causa. Et neq; inquit esse in passionibus status dies, quos crisimos appellant. Etenim non certo, aut legitimo tempore ægritudines soluuntur. Vinum iubet febricitantibus dari, sed adiecta discretione. Impari denique die adhibendum probauit: clysterem, & *iugiter adhibendum. Non etiam sitim uehementem donec pulsus concidat, probat: etenim oportunitatem *temporis fieri magis ab *artifice posse quam sua sponte, aut deorum nutu uenire.

* qui ordinem perturbat
* squamularũ obtrusione, vt in retẽto sputo
* cum solutione iunctas.
* incorrigibilẽ
* extenuationem: maciem.
* in aquã vertere
* Idem
* febris
* Febriũ idem ponit
* sæpius: frequenter
* tẽporis oppor tunitatem
* artificis prudentia & obseruatione

Appellauit deniq; illam *magnificam. Item in *Samotracia clysterem, atq; uomitum probat, circa uesperã pridie. Sed in his qui periodicis typis afficiuntur, uomitum præponit clysteri. Item *lue ægrotantibus uomitum & lauacrum probat. Typicis uero, clysterem & uomitum, & uiuum Samothracium, atq; salsum bibendum inquit, primo usque ad tres quartas sextarij, & superbibendam partem sextarij. Item tempus dandi cibo non dimißione per scta, sed acceßionis declinatione dicit. Et quosdã prima die, quosdam secunda, quosdam tertia, quosdam quarta, uel quinta, aut septima cibari iubet. Phlebotomat eos qui cum dolore fuerint ægrotantes, alios omnes prohibet phlebotomari, & magis specialiter phreniticos, adiiciens etiam non esse tondendos, loci quoq; obscuritatem recusans. Item cardiacos uehemẽtioribus clysteribus curat, & cum leui fuerint indulgentia releuati, reficit uino, & cibo. in synanchicis uero, *ut supradictis etiã utitur & *pharyngotomia, hoc est cannæ siue gutturis ob respirationem diuisura: item in hydropibus paracentesin probat, quia inquit, si forte plus modo fuerit facta humoris detractio, erunt ægri aqua calida replẽdi tantũ, quantũ plus uidebamur abstulisse. Huic sane *adiutorio detractionem sanguinis ex talo factã, ex eius uena interiore similiter mederi dicit: & non esse actiuas atq; operantes causas ægritudinum in liquidis constitutas, quas *synectitas uocant, sed esse antecedentes, quas Græci procatarcticas appellãt: item plenitudinem plerasq; paßiones adiuuare dicit. Laudat etiam in salutaribus præceptis uitæ uarietatẽ, atq; uehemẽter utile dicit aquam bibere, & frigida lauari quam psychrolusiam appellant, & frgidam bibere.

Item

[Margin notes:]
μεγαλοπρεπῆ
* Samothracia fœmina quam tractabat.
* pestilenti morbo
* &
* φαρυγγοτομία
id ridiculum
* morbo
* synecticas

Item habitudinem athleticam negat esse tutã: & neque ullam * digestionem in nobis esse, sed solutionem ciborum in uentre fieri crudam, & per singulas particulas corporis ire, ut per omnes tenuis * uisa penetrare uideatur, quod appellauit Leptomeres, * sed nos intelligimus spiritum. Et neque inquit feruentis qualitatis, neque frigidæ* esse nimiæ suæ tenuitatis causa, neque alium quemlibet * sensum tactus habere, sed per uias receptaculorum nutrimenti nunc arteriam, nunc neruum, uel uenam, uel carnem fieri. Item transuorationis primam partem dicit extentione fieri faucium, secundam uiarum tenuitate, quæ ad uentrem ducunt. Item orexim, quam nos appetentiam dicere poterimus, eam quæ cibum appetit, uiarum maiore * perfectione fieri dicit in stomacho atque uentre. Eam autem quæ potum appetit, paruarum uiarum causa fieri dicit. Præterea excremẽta uentris (græci scybala dicunt) negat aliena esse natura. Siquidem etiã ex ipsis corpora augentur. Quædam deniq;, inquit, animalia ex ipsis solũmodo & * nutriũt. Somnũ enim etiã fieri spiritus sensibilis craßificatione asseuerat: deĩnde regnum animæ aliqua in parte corporis constitutum negat. Etenim nihil aliud esse dicit * animã, quam sensuum omnium cœtũ: intellectũ autem occultarũ, uel latentiũ rerũ, per solubilẽ fieri motũ sensuũ, qui ab accidentibus sensilib. atq; antecedẽti perspectione perficitur. Memoriã uero alterno eorũ exercitio fieri dicit. Omnia præterea fieri neceßitate, & nihil sine causa, & neq; naturam aliud esse, quam corpus, uel eius motum. Deinde, inquit, non solum prodest natura sed etiam nocet. Hoc est Asclepiadis dogma, nunc quemmadmodum phreniticos curauerit, prosequemur.

* cibi coctionẽ

* ipsa

* quod nos: alij, sicut nos

* cibum qui distribuitur in corpus

* qualitatem quæ sensu tactus percipiatur

* patefactione & magnitudine: ut supra dictum est de bulimo.

* nutriuntur

* Asclepiadis de anima iudicium.

Item ad Asclepiadem phreniticos curans. Caput XV.

PHreniticos curans, libro celerum, uel acutarum paßionum primo expugnat eos qui cõtraria posuerunt adhibenda. Secundo, quomodo declinanda, uel auertenda sit phrenitis docet. Tertio quomodo curanda, cum facta fuerit. Contradicens igitur primo[a] in causa* clysteres, atq; irim bibendam, & acetum cum melle, & ex sinapi apophlegmatismum & tonsuram. Siquidem uelut hortamento quodam humor liquidior facit ad caput ascensum, & in* constructionem atque tensionem cerebri membranam cogit. Accurrit enim incisuræ capillorum materies, & pori deniq; & capilli post tonsuram crassescunt, atque fortiores fiunt. Quapropter etiã homines, si post cibum totonderint, tußicula atq; catarrho, uel lippitudine uexantur. Dehinc si lanis caput post tonsurã tegere curamus, quãto melius si naturali tegmine capillorum lateat ol tectũ? Improbat etiam in obscuro loco iacere ægrotantes. In luce enim, inquit, mentis siue intelligentiæ uisa debilia, atque parua efficiuntur, cum sensualibus uisis arguuntur, sicut nocturni luminis ac funaliũ flamma sub ætheria luce constituta uisi potioris oppreßione languescit: in obscuro autem econtrario uehementiora atque maiora fieri mentis atq; intelligentiæ uisa asseuerat, cum nullis sensualibus uisis arguuntur, quiescentibus sensibus. Denique tanquam præsentia, uel uera fiunt, sicuti somniantum etiam: tunc enim silentibus sensibus solius mentis uisa operantur.[b] Ac deinde cum nullis adhuc sensualibus incisa uocantur, tanquam præsentium non præsentium uisa sequuntur, phlebotomiam etiam nihil inquit iugulatione differre: in phre

¶ a legendum recusat, ostendit versus decimusquartus paginæ sequentis
* in curatione clysteres recusat
* obtrusionem

¶ b Ac deinde cum nullis hæc sensualibus visa auocantur

phreniticis quidem ſit cum dolore ægrotantibus, congrua. Nam dolor maiorum corpuſculorum ſtatione fit, quæ ſola phlebotomia exantlari poſſe noſcuntur: phrenitici* igitur nullo dolore uexantur. [c] Siquidem anguſtiis in his paruorum facta uidetur ſtatio, & propterea phlebotomati animi defectu, atq; corporis frigido torpore* afficiantur, aut uocis amputationem, aut mentis alienationem ſuſtinent. Detracta enim materiæ, paßionum cauſa remanentem craßificari contingit, atq; corporis facere algorem, & tunc ad cerebri membranam ſpiritum, uel feruorem ferri, & ſtatione corpuſculorum* geminata quoque alienatione. Et recte quidem clyſteres atque irim & mulſum ex aceto, & ex ſinapi apophlegmatiſmum recuſat, ſed ſe ipſe quoq; impugnans, ſicuti in conſequentibus docebimus: item tonſuram, atque obſcurum locum, & phlebotomiam non recte prohibere uoluit. Nocentur enim quidam non tonſuræ cauſa, ſed intemporalitatis eiuſdem. Denique etiam ſanos poſt cibum tondentes *nocere manifeſtum eſt, ante cibum uero oportunitatis cauſa releuari. Dehinc etiamſi ui ſua prodeſſe tonſuram negat, oportuit tamen eam adhiberi propter uſum localium adiutoriorũ, ſine qua neceſſario adhiberi non poſſunt, ſicut ſuperius docuimus. * Aëris uero qualitas non occulta cauſa, ſed manifeſto actionis indicio erit iudicanda ſecundũ paßionem. Igitur quomodo uidemus alios ſtrictura, alios ſolutione magis affici, conuenit ut pro differentia his lucidus, illis obſcurus ſit adhibendus. Nã craßitudine, ac frigore conſtringens aër* redarguit corporis defluxiones, quas græci aporrhœas uocãt. At ſi, ut nuper docuimus, proprietatem accidentium ſeruauerimus, quomodo qui-

* autem
¶ c Siquidem in iis anguſtiis paruorum corporum facta
* afficiuntur
* geminari quoque alienationem
* noceri
* lucidi, obſcuri.
* cohibet: coercet.

dam lucem fugiunt, uel oderunt, alij tenebras, conuenit ut alios obscuro, alios lucido esse faciamus loco. Quid dicam quomodo pleraque ægris aliter sunt quam uidentur: ex uisis nanq; ueris ducentes quidā mentis errorem, falsitate magis afficiuntur. Sic deniq; Hercules filiorum & coniugis uisibus inimicos uultus accepit: Orestes etiam Electræ furiales uultus expauit. Non omnes igitur lucido in loco iacere concordat: sicut latius adiutorium libro explicamus. Est etiam uehementer noxium phlebotomiæ utilissimū adiutoriū prohibere. Quippe cum uideamus in ipso usu sæpe passionē fecisse compēdiū. Etenim defectio uocis, atq; algor sequentur eos qui incōgrue fuerint phlebotomati,* cōiuncta scilicet solutione aut intemporaliter, aut immodice. Vanum est etiam quia non dolent phlebotomiam prohibere, tanquā maiorū corpusculorū congruā detractioni,* quorū obtrusione dolores* efficiūtur. Primo enim* paralyticos & peripneumonicos, & apoplectos cōgrue phlebotomamus, cum nullis doloribus afficiantur. Secūdo etiam phrenitici dolēt, sed eorum mens, quia iudicio caret, nescit queri, quòd doleat. Videmus nāq; eos sese mordere, aut urere, aut pungere: & naturale non est nullo dolore cogēte hæc fieri existimare. Dehinc maiorū corpusculorū detractionem, etiam minorum necessario sequitur. At phrenitici nō solum alienantur, sed febricitant. Ita febres secundum Asclepiadem maiorum corpusculorum statione fiunt. Si igitur propter alienationem non conuenit, propter febres tamen conuenit adhibere phlebotomiam, sic etiam sanguis maiorum corpusculorum materia, *sed non solum detrahit phlebotomia, uerum etiam spiritum & feruorem, quæ ut dicit, paruorum sunt corpus

* iniuncta
* cum paruorum
* efficiantur
* obserua paralyticis rectè detrahi sanguinem.
* quam non

corpusculorum materiæ. Conuenit igitur secundum ipsum phreneticos phlebotomari, ut detractione minorum corpusculorum alienatio mentis, maiorum febres auferantur. Apparet itaq; neq; secundum se consequēter Asclepiadem phlebotomiā prohibere. Proinde præcauens uel auertens mentis alienationem, iubet addisci, quæ sit accessionis ac dimissionis dies. Tūc grauiori die cibum dari paucissimum, atque expectato febrium statu, dari ptisanam, uel hordeum, aut alicā, aut cum beta lenticulam, uel his quicquā simile, coniiciens solam ex his dandi* nouitatem prodesse, nec habendum iudicium, quid istorum debeamus offerre, sed potestati ægrotantium dimittendum, quid uelint eligere.* Alia die si febricula perseuerauerit exantlare obtrusiones, & requiem corporis adhibere, aquam dantes potandam, non plusquam bis in die usq; ad heminā, uel duas, & hunc modum etiam nocte seruare: sic rursum secunda die, transacto accessionis augmento dandum quiddam de præscriptis sorbilibus, atque alia die declinante febricula, uti sorbili cibo. Perseuerante uerò rursum abstinere, & præterito similem tertium imitari diem. Tunc septima audere iam pane atque piscibus, & uino uti: soluitur inquit enim passio tertia sæpe periodo. Ad hæc respondemus, quia etiam si sua sponte passio intra septimum diem solui potuerat, non soluetur,* iniquæ curationis causa. Etenim neque de somno, neq; de uigiliis, neq; de capitis fomento, uel cæteris quæ ad diligentiam pertinent curationis, quicquā uidemus ordinatum, solis ex tribus medelam credidit adhibendā, potu, cibo, clystère, & hoc tanquam de experimento. Nam cibus, ut uoluit, ante dimissionem dādus, trāsacto mox accessionis statu, turbatis adhuc

* varietatem ac mutationē

* victus ratio

* prauæ, incōmodæ, absurdæ

huc liquidis atque ſpiritu, quo febres duplicentur, & alienatio mentis ardeſcat, & non ſolùm intemporaliter, uerumetiã incongruè.* Stringit enim ordeum, & lenticula: relaxat ptiſana, & alica, & non poſſunt contrariæ qualitatis ſpecies iiſdem paßionibus adhiberi, nulla diſcretione ſeruata. Dicimus etiam curioſum genus pulmenti, atque congeſtum, & primæ oblationi *contrarium eſſe, betam cum lenticula, quod appellauit Teutlophacen, item ptiſanã: contrarius etiam clyſter atq; noxius perſpicitur, omnibus quidem propter inteſtinorum mordicationem, & * cætera: magis tamen * ſolutionem. Ipſe deniq; accuſans * urentes, ait continuationem clyſterum incendium atq; ſitim facere. Inuſta enim inteſtina melle, atque cæterarum ſpecierum mordicatione, mouent feruorem plurimum, qui per alta, quadam continuitate uiarum, membranæ cerebri influat. Cuncta etenim, inquit, quæ ſunt in alto corporis conſtituta, ſeſe occulta uicinitate contingũt. Quorum in numero membranam cerebri ponimus. *Reuocat etiam & graue paßioni atque pernicioſum malũ: nihil enim in ipſa grauius quàm uentris eſt fluor. Quòd igitur creſcit peiorante paßione, hoc * perhibet fieri clyſterum prouocatione. Deniq; quæ culpans alios dixit, in ipſum conuertenda, utentem clyſtere. Non enim dici poteſt ſolam frequentiam iniectionis accuſaſſe, genus autem innoxium iudicaſſe, cùm manifeſtè propter acrimoniam clyſteres noxij iudicentur, & magis etiam ſi uſu frequenti, atque copia peccauerint adhibentes. Quid dicam, quòd neque ſemel Aſclepiades clyſterem iuſſerit adhiberi, cum ſecundo die dixerit innouandum, dicens, perſeuerante rurſum, cibo abſtinendum, & innouandum tertio* præterita die à quo

Marginal notes: * hoc falſum. — * hordei, ptiſanæ, &c. — * vlcera — * quæ noxia eſt, præſertim ſi alui fluorem contitet, vt paulò poſt ait. — * vtentes — * Aduocat, ſub. clyſter. — * iubet — * præterea

à quo clyster fuerit adhibitus. Est etiam uanum sine disciplina temporis potum ordinare. Ait enim bis dandum in sigulos dies: mitto non omnibus ægris eundem modum competere strictura atque solutione laborantibus: at iste duas heminas omnibus iusβit dari, sed etiã uinum atque uarium cibum septima die offerendum dixit, non declinationem paßionis, sed numerum dierum aduertens, tanquam tunc necessariò solui paßionem existimans, quod est iuri uel legibus simile. Dehinc explicita paßionis auertendæ præcautione & cognitione præsentis: * hoc etiam effecta curatione ordinauit, cuius duplicem dicit differentiã, unam non meticulosam, ac multis phreneticis aptandam, aliam uehementem atque periculosam, quam * philoparabolon appellauit. Quarum primam ordinans, si inquit, eum qui non sit ab alio curatus, acceperunt: & propterea nullo sit tentatus adiutorio, odoramentis utemur, hoc castoreo peucedano, ruta & aceto, uel ex his infuso liquore, & clystere detrahendæ obtrusionis causa. Sin uerò ab aliquo medico fuerat antè curatus, erit, inquit, omnis unctio, atque cataplasma, uel odoramentum prohibendum, statim primo ingressu, & ad lucem ex umbra transmutandus ægrotans, sternutamentum etiam adhibendum, mulsum dandum æstate quater, hyeme bis in die, dimidia hemina in singulis potionibus, sed præcocto melle, ne uenter humidus, aut fluidus fiat. Tunc ueniente nocte primo ad domicilium mediocre secedendum, atque plurimus uel apertus aer fugiendus: dehinc si aliqua fuerit acceßio, uel * articulorum stupor, his transactis dandum quicquam de præscriptis sorbilibus necessario: si autem æqualia permanserint febrium signa, statim uespertino tempore

* clysteris usum frequẽtem

* curatio φιλοπαράβολος

* typus cum horrore aut rigore

pore, oleo totum corpus perungentes, caput etiã atq; collum rosacco, dabimus sorbilem cibum: tunc ad largiendum requiem, uel somnũ sufficiẽs erit motus, baiulatoria seßione adhibitus, quia mox ægros mites ac *delicatos facit. Aliqui deniq; phreneticorũ dirarato corpore motus causa, deficiũt. Quapropter nocte magis atq; post cibũ gestationem conuenit adhibere. Hæc est secundum Asclepiadem metu perniciosa, atq; cauta differẽtia curationis. Huic extẽplo respondemus, quia nulla est metu periculosa differentia curationis, arte formata sed est potius tuta: neq; etiam uehemens, quã secundam posuit periculosam ac metuendam. Vocanda est enim artis iudicio probata necessario magis, quàm supradicto est uocabulo nuncupanda. At si uerè fuerit illa quam putat, tuta, quomodo non omnibus, sed multis erit phreneticis congrua? aut cur non manifestauit, quibus sit incongrua? Quid dicam? quia ipsa quoque quam putat, tutam * paßionem, peior esse perspicitur. Primò etenim* inuidiosè iubet si qua ante ipsum Medicus adhibuit, repudianda. At si non adhibuerit, tunc probanda, tanquam legitima putans, ut hæc aliis adhibentibus noceant, * ipso medeantur. Dehinc, neque quibus utendum sit his prohibitis dixit, ut oporteat phreneticum sine ullo adiutorio derelinqui. Est etiam uehementer noxium aceto uti atq; peucedano, & ruta, & castoreo:* premunt hæc enim, & uertigines ingerunt, & ob acrimoniam sui, tumentes *dissecãt membranas. Hinc etiam alienationem geminant, aut * pressurã ingerunt uehementem: horũ testis ipse est Asclepiades. Accusans enim eos qui rutã probauerunt adhibendam, uitandas inquit primò *grauabiles uirtutes. Siquidem ascensu quodam inspirationis caput

* demulcet, & delenit.

* curationem

* obserua Medicorum inuidentiam.

* sub. adhibente.

* consopiunt, vt vaporosa omnia.

* rodunt, lancinant.

* soporem

* quæ caput grauant.

caput *inuadant, & magnas menti occasiones alienationis *subiiciant. Præterea paulò superius in eodē libro ait, ipsum caput * obsidere non sinunt hi qui curāt cataplasmatibus, & aceto, & polline: & confectis fomentis ex multiformi materia abluendum existimant. Similiter ungentes non solùm caput, sed etiam faciem atq; collum, quæ omnia non difficulter *naris implēdæ odoris acerrimi atque grauabilis. Nobis denique sæpe contigit ingredientibus ad ægros quibus hæc fuerant adhibita, uertiginem pati. Quid nunc Asclepiades grauius olens habuisti castoreo? quid grauabilius* ab his quæ adhibenda cōfirmas. Cataplasma uerò ex pollinibus, & aceto, fuit cataplasma remoto aceto per se efficax. Laxatiuum est enim, si acetum tibi repugnat. * Ipso enim caput foueri * iußisti. Clysteris uerò culpam superius probauimus. Est etiam iners, omnes ægros, ut uoluit, ex tenebris ad lucem transferre, cùm quidam tenebris curari magis uideantur, sicut superius demonstrauimus. Vexat etiam* ptarmicum quod credidit adhibendum. Acre est enim atq; ignitū, ut piper, struthium, & album helleborum, quibus tumentes mēbranæ ex eorum acrimonia in asperitatem surgūt, & agitatione ob sternutamēta extentæ prouocātur. Deniq; si statio corpusculorū causa est phreneticæ paßionis, ut putat, uehemētius eam his rebus excitari suspicandum est, cùm ad sternutamenti motum materia cōcurrit. Omnino deniq; sic curationes suas cōfuundit, ut quæ etiam ipse ordinauit excludat, cùm sibi quadā cōparatione* fuerint opposita: ait deniq; maiora adiutoria uitanda. Siquidē nocere magis quàm prodesse *uideātur. Sed quid tandē leuioribus* laceramus, si fomētis, atq; unguentis, & cataplasmatibus, & odoramētis,

* inuadunt
* subiiciunt
* obsilére, id est à dolore vacare
* nares implēt odore acerrimo & grauabili.
* ex iis
* At enim ipso
* Supra enim odoramentum ex castoreo, ruta, peucedano, & aceto commendauit.
* vulgo echinon
* sint
* videntur
* vel maceramus, vel lacessimus

& sternutamentis ægros afficiendos credidit? quibus apparet eum contra semet tulisse sententias. Caret etiam artis auxilio, quòd pro * temporum, aere, atque loco ordinanda adiutoria putat, & non pro paßionis tempore. Dehinc non oportet solùm cõsiderare, quoties potum demus, uerumetiam quando. Etenim accessionis tempore limpida quoque aqua febrium facit incendium. Mulsum uerò dandum dicit subleuandi pulsus causa, nescius * quomodo propriũ phreneticæ passionis, inesse paruum, atque humilem pulsum, ut lethargo maiorem ac tardum. Oportuit igitur paßionem destrui, non pulsum optari maiorem, qui sæpe peiorãdo consurgit, quando & phrenetico in lethargum uenerit: ita quoties potum demus autumno, uel uerno tempore, nõ docuit. Dehinc clystere utens, mellis metuit admixtionem: & ne uentrem, inquit, fluidum faciat, decoquendum iußit, & clysterem non timuit, ne uentrem commoueret. Falsum est etiam cùm continua atque iugis fuerit paßio, circa uesperum cibum dare. Siquidem etiam secundum ipsum Asclepiadem * releuentur omnes lucis initio, uespero accessiones * augeantur. Natura, inquit, * uesperum ob aeris craßitudinem densata inflat corpora, atque initium generat accessionis. Omnibus denique pulsus leuatur statim ex medio die initium sumens. Omnino igitur ratione caret uesperum cibo tempus eligere, quo etiam secundum Asclepiadem accessiones augentur. Graue est etiam oleo rosaceo tumentia refrigerare, atque constringere, & ex odore uertiginem facere, atq; * pressuram, & inchoante accessione ægros ad alium transmutare locum, quando magis eos oportebat quiescere. Sed neq; quotidie cibo nutrire est, ut putat, necessarium

* tempore
* quodãmodo
* releuantur,
* augentur
* vesperi
* soporem

rium

rium, & magis si nulla fuerit solutio coniuncta, solo tumore constrictis corporibus,* quo ferre non possint quotidianam cibi sumptionem. Noxium est etiam omnes gestatione agitare: in his enim qui * solutione & non constrictione uexantur, magis extenditur passio, & horum testis Asclepiades est primus. Etenim ait uias apertiores fieri gestatione. Deniq; defectio atq; diaphoresis sequitur eos qui incongrue gestatione fuerint moti. Quod quidem nescius qua causa fiat, tanquam remedium quærens uexationi gestationis, nocte gestari atque post cibum ægros prodesse æstimauit, scilicet ut non solum incongruo adiutorio, uerumetiam inordinato homines noceantur. Neque enim sanis utilis gestatio post cibum. Inertem etiam perspicimus dietam primam, quòd ait quibusdam esse contrariam, nec tamen docuit quibus. Si enim quos nocet nescierimus, necessario etiam quos releuet, nescire consequitur. Tradens etiam periculosam siue temerariã, quam philoparabolon appellauit, ita composuit curationem, * in alia inquit, habere similia prædictæ * passioni solum, quòd uinum * pro melle circa uesperã, non nisi omnino coegerit passio, damus: si minus, primo ingressu statim, atque plurimum, & extentum, hoc est, meracum & salsum dabimus uinum, quod appellauit tethalassomenon. Etenim inquit quæ primo imbecilla atque tarda de sorbilibus & mulsa dederunt ægro commoda, omnia ex uino celerius atque coaceruatim implentur. Etenim feruor plurimus accedit, & pulsus erectio * & roscida sudatio mitigatur, tanquam ex cautere per totum corpus uino concurrente, atq; incurrente sensum scientia. Hæc est uehementior, quam dicit curatio, pro mulsa habens uinum, ut

* quæ ferre possunt non quotidianam

* simul coniunctis

φιλοπαράβολος curatio

* in aliis

* passioni excepto solum quod

* cum

Rusticorum in febribus curatio.

* & roscida sudatio abstinetur, quod alienationẽ mitigat, tãquam cautere per totũ corpus vino excurrẽte, atq; inurente sensum suæ potentiæ. Sic esse legendum apparet ex pag. 2. & seq.

*cæteris peccatis manentibus in odoribus, & fomentis, & sternutamentis, & iacendi loco, & gestatione omnibus ordinata, grauiorem ex uino uexationem adicerit. In quibus neque mulsum recte secundum ipsum ordinatum esse perspicimus. Dat enim uinũ & incongrue, & intẽporaliter, & immodice. Incongrue inquam, quoniam salsum, & propterea acre, quãdo denique mel coqui iubet ne uenter ueniat in fluorem, atque ab aliis ordinatum clysterem remouet, tanquam *in commemorationem ducentem ac grauem phreniticis uexationem, hoc est fluorem uentris, cum magis salsum uinum id facile poßit efficere, & per acrimoniam febres, atq; tumens corpus incendere. Intemporaliter autem, *quomodo circa uesperã, quando secũdum ipsum fit acceßio: uel certe* statim, ut ait, primo ingressu, tanquam secum opportunitatem dandi attulerit uini. Item immodice dare probatur, * quomodo mulsum, atque meracum, * & propterea ignis in modum uexare perspicitur, ut uere ipsum uideatur cauteris esse uirtute, quæ neruos incurrens atque penetrans infestæ iamdudum febriculæ coniuncta, etiam illud quo sapimus offendit & alienationẽ geminat mentis, aut spasmum facit ægrotanti: *asserẽs etiam quod hi qui non mulsum neq; meracum accipere uoluerint, noceantur, si quidem minus* inebriare cõtingat. Erat enim conueniens omni phrenitico qui ab eo curatur, hanc* adhibere propriam alienationem mentis * aut omnino uinum accipere noluisset, * quippe cum Asclepiades ex uino frequenter phreniticos fieri fatetur, atq; similes ebriis inueniri, quodammodo igitur credi potest eosdem multo uino accepto, atq; meraco releuari, quibus alienatio ex uino * facta perspicitur, quæ*

necessa

* commotionẽ inducentem
* quodãmodo
* sub. dari iubet.
* quoniam
* quod
* Asserit
* inebriare
* augescere & irritari
* cum
* At enim
* fieri

necessario in capite*simili semper*uexatione operatur. In his nos credulitate occupari existimat, ut tanquã ebrios plurimũ uinum in altũ somnũ demergit, nõ aliter etiam phreniticos uinolẽtia in somnum uenire posse putemus, mulso atq; meraco potu affectos. Hæc enim uere ipsorũ aliquis dicere potest, sed cõtra erit aduertendum, nullã esse similitudinẽ* uinolẽtiæ phreniticæ paßionis. In ebriis enim alienatio ex multitudine poti uini facta perspicitur, quæ*reflata tẽporalem citius alienationem soluit. In phreniticis uero ex *tumore alienatio fit. Quo cõsiderandũ est quia uinũ in his reflari minime potest propter difficultatẽ uiarum, quæ sunt ex morbo adeo densatæ, ut neq; * naturalia quæ per sensuales uias excludi consueuerunt, reddantur, neque accepta per cibos impartiri corpori facile uideantur, uel per tenues uias digestione soluta *propriari atque ad sua destinata peruenire, sed manentia statione insueta, nouo turbore corpus afficiãt, atq; tumẽtia exagitent, mentem quoque turbent uel receptacula quæque percutiant, tẽpore quo etiam ille spiritus qui naturalis ac tenuis est, angustatos suos ambitus pungit, ac dolores corporis efficit. Mitto etiam, quomodo, si ut uolunt, ebriis similes phreneticos accipimus, non oportuit ebriũ inebriando curare.* Nullus enim uinolentus bibendo in sobriũ uenit. Nam magis econtrario qui perseuerando potauerunt, multo *poto multum mentis alienationem auxerunt, aut in spasmum, aut in uigilias incurabiles deuenerunt. Ad iuuant etiam uexationem uinolentiæ grauabilia odoramenta, atque fomenta, quibus denique fortes ac recte ualentes in conuiuiis incautius usi, multa se grauatione uexarunt. Ait etiam uinum in cauteris simi-

* similem
* vexationem

* cum vinolentia

* concocta & discussa
* phlegmone cerebri & mẽbranarum.
* aluus & lotium

* locis quorum propria sunt, subministrari. Quidã legunt, suppeditari.

* flectinè dictũ

* potu

litudinem abstinere sudorem, cum idem dicat mitigari alienationem accepto uino, cum se plurimi ac per totum corpus sudores effuderint, ut secundum ipsum id sit intelligendum quòd nunc abstineat uinum sudores, nunc faciat. Libro denique quem de communibus adiutoriis scripsit, utriusque uirtutis uinum, dixit. Sicut enim, ait, coagula densant atque extenuant lactis naturam, cum caseus ex lacte crassescat, & materia exinde tenuior ac magis liquida fiat, quam Græci ὀῤῥὸν appellant, atque hæc contraria eadem uirtute * suffecta separantur, non aliter & uinum ui quadam suæ percußionis, plurimam nutrimenti partem densare accepimus, atque in se cogere, plurimam uero resoluere ac dirarare, & tenuem facere. Quibus probatur repugnantia ex iisdem promittere, & frigido exemplo denique errare. Sed neque discretionibus generalibus uini cõiectura conuenit, falsis exemplis immissa. In his denique adhuc constitutus, demonstrationibus uanis inuoluitur, dicẽdo uini * tritam potationem in paßionibus tardis, magis quàm in celeribus, uel acutis, & in his qui dimißionibus releuantur, magis quam in his qui continuatione uexantur: & senibus magis quàm in iuuenibus: & præpurgatis clystere, uel sitientibus, magis quàm plenis cibo: & inchoantibus ac deficientibus febribus magis quàm summa tenentibus: & post acceßionem potius quàm ante ipsam. Nunc autem curans phreniticos, ordine quodam usque ad finem seruato, in nutriendis * uirginibus uinum dari constituit, in celeri paßione, atque continua, & omnibus nihil sane considerans, sed statim primo ingressu, ac frequentius in statu paßionis. Tunc enim, inquit, uehementius alienantur

ægro

vini diuersa vis & facultas

* affecta

tutam

* ægrotãtibus

ægrotantes. Præterea & in uehementia acceßionis intelligitur dare, cum uespero tempore dandum iubet. Hæc sunt quibus neque sibi conueniens phreniticorum curationem ordinasse probatur, quanquam infinita quæ dici potuerant, plurima consideratione taceantur.

Ad Themisonem. Cap. XVI.

QVomodo Themison scribens cælerum paßionum curationes, antiquorum peccatis assentiens quædam incondita dereliquit, (Nam necdũ purgauerat suam sectam, & ob hoc phreniticorum ordinans curationem quibusdam erroribus implicatur,) ipsius quoque inspicienda sunt singula. Primo igitur *ex prima diatrito nutriendos dicit, nullis etiam cogentibus causis, quod est impropriũ tempori. Dehinc dat sorbilia, *ita cucurbitã, aut solum mulsum, aut pomorum quædam. Quod nunc dißimilitudo uirtutis ciborum docet, errorem facile eius perspicimus. Etenim sorbilia quæ posuit succi sunt melioris, *cucurbita uero cito corrumpitur. Poma quoq; succi maligni, ac facile acescentis esse noscuntur, etiamsi sani fuerint accipientes, *quibus deniq; medio cibo uti debere salutaribus præceptis docuimus. Vbi autem uiscera tument & *altiora febribus inrũtur, multo facilius acescere poma probamus. Prohibet sane in fomentis peucedanum, castoreum, rutam, sed aceto rosaceo admixta hiberno tempore, Aestate uero * aqua admixta* rosaceo initio paßionis caput foueri iubet, non * continens quomodo ob magnitudinẽ transcenso initio, extemplo *paßionis sumit augmentum. Dehinc etiam si initium habere potuerit, quod est difficile, erat melius

Quoniam vero

* à

* aut

* obserua

* quos

* profundiores & penitiores corporis partes

* aquæ admixta & rosaceo

* oleo sub.

* discernens

* paßio

constrictiuis uti lenioribus, ut oleo hispano, atque *nouo. Etenim acetum, & rosaceum percutit, & implet caput. Quod autem refrigerantis ac densantis uirtutis est, crescente strictura, incongruum esse perspicitur. Ita iuxta differentiam temporum hyemis uel æstatis fomenti mutare qualitatem, nullius est rationis. Item duobus diebus, uel tribus transactis etiam hederæ foliis, uel succo, serpilli, aut mentæ, uel cuiusquam similis uirtutis simplicium, ac non *uehementium specierum cum oleo, atque aceto per interualla fouendos dicit, etiam nunc non iuxta sectæ rigorem. Neque enim ad numerum dierum oportet fomenta ordinare, cum debeamus magis paßionem, uel tempus attendere, & neque constrictiua tumoribus, atque grauabilia ægrotantibus adhibere. Nam *hedera cum bibitur, mentis errorem inducit. Cadit etiam, cum in acceßione thoracem putat ungendum, & in his qui * forte ardorem sentiunt rosaceo fouendum. Hoc etenim quum uirtutis sit densatiuæ, constringit tumentia, & ardorem geminat.* Omne etiam unguentum acceßionis tempore, & magis in augmento febrium incendiũ facit ex superficie corporis ad altiora perduci. Peccat *enim & in reprobãdis odoramẽtis, non docendo quæ illa sint, ac quot diebus abstinemus ægrotos, unguentũ adhibendo quod est laboriosum, nisi etiam cibus fuerit datus. Oportet enim neq; cibari non antecedẽte perunctione, neq; perungi nisi cibus fuerit *cõsequutus. Sed etiã post unctionẽ aqua frigida faciẽ *fomẽtat, constringẽs rursum tumẽtia, phreniticis strictura caput afficit. Omni etenim phrenitico strictura caput affici nemo negat. Itẽ inaniter

* Nam uetus diaphoreticum ac tenue est.

* vt rutæ, castorei, & reliquorum id genus: quod volebat Asclepiades

* hederæ mira vis

* fortem

* hoc falsum

* etiam

* consecuturus

* fomentans, constringendo

niter putat, ex tertia die qua mēte alienari cœperūt nulla accessionū discretione cogēte, quotidie cibū dari. At si alternis diebus fuerit occurrēs accessio, alternandum etiam nutrimentum. Oportuit enim siue* declinato solutionis metus occurrerit, atque quotidianis diebus* accessionis fuerint effectæ, omnibus cibum alternis dari. Nam non potest corpus diurnis accessionibus grauatum suis partibus applicare nutrimenta quæ sumpserit. Sed hic grauius peccās ait adiuuare etiam lauacrum, quanquā sit adhuc passio in gradu constituta, tribus tamen uel quatuor diebus transactis ex quo mentis alienatio irruisse uidetur. Quomodo igitur cōueniens lauacrum passioni probatur, cum nec dum quotidianis diebus cibum dare uideatur? Quippe cum ahuc passio suæ magnitudinis teneat summitatem, & propterea mitigatiua sit curatio magis quam turbatio ex lauacri commotione adhibenda. Mitto quòd æger* ad hæc magis mouetur alienatione mentis, nec ullo assensu nostro paret imperio. Siquidem ferali mente omnia quoque accipit, ac recusat. Item iubet lauantes in solium primo descendere, tunc ascendentes è solio fricari plurimum, & rursum descendere, quod est laboriosum: sufficiebat enim defricatos, tunc solum descendere, cum se modico senserint sudore uexatos. At iste post lauacrum oleo rosaceo caput fouet, quo * grauius odore impletum ægrotantes afficiat. Est autem incongruum* atq; consequens laxata, ut putat, lauacro corpora oleo rosaceo fomentare, cum sit frigidæ atq; constrictiuæ uirtutis, & propterea corporis efficiat densitatem. Non enim eius frigus erit aquæ frigidæ comparandum, cum aqua frigida*

* a
* si declinatio solutionis quæ motus non occurrerit
* accessiones
* per
* grauiori
* neque

ob extinguendum feruorem, ueluti cocti corporis adhibeatur, Rosaceum uero perseueratione quadam simili, atque eadem uexatione iugi frigore, & odore percußibili caput afficiat. Vinum etiam dandum declinationis ordinauit tempore, cũ neq; omnibus hoc sit adhibendum, sed solis illis qui simplici ægritudine afficiuntur. Dehinc non in omnibus prohibuit uinum salsum, sed in his qui sunt insueti, nescius quia consueti uexantur. Si quidem sit natura noxium febricitantibus uinum.* Consuetudo autem nihil aliud prodesse, quàm ut non plurimum corpore noceantur, potest. Nos uero oportet consuetudinem rerum utilium facere, noxiarum fugere. Dat etiam uinum plurimum ad heminam,* etenim uel tres dimidias * iubet ante cibum, si fuerit sitis nimia consequuta, quod est, ut sentio, sine ulla ratione. In graui enim ac periculosa ægritudine, nudis & sitientibus uisceribus, ingrediens uinum facile concurrit ad neruos, atque mentis iudicium tollit, cum non habuerit præmissum cibum, in quem incurrens quadam tarditate moretur. Proficientibus igitur ægris perseuerandum inquit in utendo uino, si uero profectus cessauerit, tribus uel quatuor diebus aquam dabimus, usum uini differentes. Rursum dierum numerum & non paßionis considerantes motum. Quapropter etiam si post tres dies difficultas adhuc declinationis obstiterit, non oportet ad usum uini descendere. Etenim * sollicitæ paßiones his * in pulsibus facile ad augmenta recurrunt. Hæc nunc Themison phreniticis curandis ordinauit. Sed post ex methodica secta multa bona contulit medicinæ.

* Consuetudinis vis, ac effectus, & potestas.

* interdum

* præbet

* sollicitatæ

* impulsibus

Ad

Ad Heraclidem. Cap. XVII.

EMpiricorum sufficit soli Heraclidi Tarẽtino respondere. Etenim eorum posterior atq; omnium probabilior apud suos inuenitur. Idem nanque primo libro curationum de internis paßionibus, uarias curationum differentias scribit, pro suspicionibus causarum. Nam primum phreniticum iacere iubet loco obscuro: Siquidem, luce, inquit, eorum mens asperatur. cum plerosq; magis uideamus tenebris asperari, atque luce eos qui adiuncta solutione afficiuntur, adeo ut si paulo uehementior fuerit, diaphoreticam faciat solutionem. Item iubet uentrem clystere deduci, tunc phlebotomiam adhiberi, atque alia die rursum usum innouari clysteris, non aduertens quomodo * tumentibus præcordiis, atq; extentis, uel adductis simul cum uisceribus, periculosum est quicquam acre, uel quod commoueat immittere, quo retento tumor magis augeatur. Dehinc turbulentum, atq; uexabile, & per omnia cõtrarium esse perspicitur, eadem die clysterem atque phlebotomum adhibere: quippe cum neq; tempus utendi dixerit, neque qui sunt phlebotomandi discreuerit. Etenim eos qui solutione afficiũtur phlebotomia nocet, ut gladius. Extendit peccatum, dicendo, oportere quotidie adhiberi clysterẽ, ut neq; quiescendi aliquod tempus occurrat, & cibo nõ nutriatur & uiribus priuet freques hæc iniectio. Tradens etiã* loca alia adiutoria, caput fouet decoctionibus lauri. Tũc nouacula radit, & ex eodem liquore uaporat. Post rosaceo oleo caput atq; nares iubet ungi, percutiens tumentia ante declinationem ex fomentis supradictis, implens etiam caput ex odore lauri, atq; grauedines ac uertigines efficiens. Similiter & ex oleo *roseo constrin-

* quasi clyster mollis atque lenis esse non poßit

* localia

* rosaceo

gẽs ſimul ac frigidãs cerebri mẽbranã. Imponit præterea cataplaſma ex polline & aqua mulſa, admiſcẽs iris illyricæ decimam partem, & lentiſcini olei, & aromatici calami, quæ omnia ignea atque percutientia odoris cauſa eſſe perſpiciuntur: & oportebat tumentia congruis relaxare uirtutibus. Item iubet poſt hæc medicaminibus ungi caput & nares, hoc genere confectus. Peucedani, caſtorei, opij ut in libro quem *Nicolaum uocat, olei*amygdali amari põdus ſupra ſcriptum, ſed prætriti cum aceti ſextariis duobus, & olei irini unciis tribus, quorum uſus ita, inquit, erit adhibendus, ut præcalefacta apponantur, ex quibus grauatio capitis, atque commutatio naſcetur, ut ſtatim alienatio in preſſuram tranſeat, cum *tantis perniciosiſsimis malis ægrotantis caput obſidetur. * Empiricos laudat. Mirandum ſane unde hæc ei ueniſſe ſuſpicio potuerit, ut diſcrepantium commixtio unam facere uirtutem poſſe putaretur: uel quæ illis natura uel fortuna fuerit magiſtra, quas ſæpe ſuis inuentionibus duces fuiſſe teſtantur. Vel certe quomodo non diſcrepantis hiſtoriæ in iſta medicaminis confectione iudicium tacuerunt. Sed ſi hoc experimentum dixerint, apertiſsime delirabunt, ut laborans *empirica ad occultarum confugiat apprehenſionem cauſarum. Item iubet nocte caput uaporari, ſi facultas fuerit, papaueris decoctione, atque ſerpylli, non adiiciens uſus cauſam, neq; rationem qua ſit hoc circa*ueſperam faciendum, cum tunc maxime phreniticis aſperius tempus occurat. Vaporatio autem caput exagitat, & tunc magis in requie fuerat habendus ægrotans. Sed intelligimus eum in iſta fuiſſe rerum diuerſitate coactum, cum ſolas uigilias ægrotantis attendit, ſomnum

* Nicolaus Heraclidis empeirici
* amygdalini
* tam perniciosis
* Hæc porro ſunt quæ laudat empiricus.
* ratione doctrináque empeirica
* ſomni conciliandi cauſſa

ſomnum quibuſcunq; ambitionibus adhibendum exiſti-
mare. Quinetiam potandos dicit ægrotantes antidoto
diacodion, cum mulſi ſextario, uel ſeminali medicami-
ne, quod * diaſpermatum uocant, aut tuſsiculari, quod
*bechicum appellant: cùm magis opium, hoc eſt papa-
ueris lachryma, denſitatem faciat. Item ſeminalis po-
tio acrimoniæ cauſa incendium facit uiſcerum, atque
hæc omnia grauando preſſuram magis, quàm ſomnum
facere uidentur. Somnus enim laxatis fiet corpori-
bus indulgentia naturali. Preſſura uerò denſatis * ad-
uerſitate morborum. Igitur præſcripto medicami-
ne, negligens tumentia, contrariis ſtricturam gemi-
nat rebus, non ſimilibus, quomodo cum cauſa impe-
ditionis ſomni, hoc eſt ſtrictura augetur, in lethar-
gicam paſsionem ægrotantes ueniunt, uel certè ma-
iores uigilias. Item eodem libro accuſans utentes
medicaminibus ex caſtoreo atque aceto & ſpondy-
lio confectis & cataplaſmatibus ex aceto * ſiquidem
ſint acria, ipſe quoque nihil minus peccare uidetur,
adhibens grauabiliora atque acriora. Etenim dice-
re * quomodo non ad ſoluendam paſsionem, ſed ſer-
uandi ægroti cauſa hæc adhibuit, eſt omnino inertiæ.
Nam primò quibus paſsio leuigatur, his etiam æger
ſeruatur. Secundò quibus laborans retinetur in uita,
iiſdem etiam paſsio releuatur. Tertiò, cùm non paruo
periculo ex uigiliis afficiantur, maius tamen ex preſ-
ſura Heraclides facere perſpicitur, *nam ſomnum fe-
ciſſet grauabilibus utens medicaminibus, * cùm ſit ſem
per, ut in utilibus maius, ſic in aduerſis leuius eligendū.
Sed inquit, ut uinum mediocriter datum nutribile ac
ſalutare probatur, plurimū uerò atq; immodicè datum
capitis grauedinē, atq; mentis errorē facit, ſic etiā me-
dicamen

* διακωδίων διασπερμάτων
* τὸ βηχικὸν
* vt cari, comatis, lethargi
* quia ſunt
* quod
* etiamſi
* γνώμη

dicamen ſupradictum moderatione accedente ſomnos faciles facit remota grauedine. Eſt autem exemplum diſsimile: horum etenim medicaminum etiã ſi paruum quidquã fuerit datum, grauedinem facit: ſi plurimum, mortem. Nam* quia grauatio magis quam ſomnus efficitur, facile perſpicere poterimus. Etenim de ſomno coloris melioris efficitur corpus, fortitudine quoque acquiſita. Ex medicamine uero, preſſura, pallor, atq; debilitas, & grauatio corporis nimia ſequitur. Dehinc* omnis ſomnus in corpore ſpirabili, atque indulgentia laxato naſcitur. Medicamina uero quæ ob uigiliarum mitigationem dantur, magis acceßionis tempore offerenda dicũtur. Tum* enim uehementer ægri uigilare noſcuntur, cum ſit impoßibile* turbore corpus impletum, ſomni tunc indulgentia temperari:* cũ hæc *commoda, medicamenta, *etiam ſponte uentura corrumpunt, incendunt etiam altiora, & præſentem *augeat acceßionem. Neque enim licet etiam cibos conſuctos, atque qualitatem* conueniens acceßionis tempore offerre, uel quod multo leuius eſt, * aquam quæ corrumpi poſſe negatur, ut cuiquam minimè credendum ſit ſupradicta medicamina, iſto præſertim tempore, digeſtionis officio ſuperari. Ait præterea ſuccũbente paßione dandũ uiſcellũ ſimplex gallinaceum, uel ſuccũ ptiſanæ, ordei, uel orixæ, ac deinde per profectũ ad uſum panis accedere, *leui ex farina confecti, & gobionũ piſciũ pulmentũ: ſecũdo carnis gallinaceæ ac leporis, quæ nõ recte quiſquã etiam declinationis tempore ob reficiendum corpus * prima dari permittat: *quæ quidem declinatio forſitan nec futura ſit, his malignis ægrotante atque tantis affecto, & nulla mitigatione, *tolerato, neque oris collutione, neque potu neq;

* quòd
* omnino
* autem
* vexatione: inquietudine
* Itaque
* ſomni aduentum
* narcotica
* augent
* cõuenientem
* in acceßione methodici bibẽdam dabant, vt ſupra pag. 26. & 27.
* a furfure purgata
* ante alios reficientes cibos, analepſeos principio.
* At hæc
* tolerante recreato

neque cibo. Mitto etiam * quia si * dimißio fuerit facta, non necessariò tempus accipit præfinitum. Etenim nunc decima, nunc duodecima die uel ultra sæpius occurrit. Quapropter tot diebus innutritum ægrotantem relinquere, non solùm noxium, uerumetiam impoßibile esse perspicitur. Dehinc gallinarum uiscellum, facilè corrũpitur: & est digestione difficilis hordei atq; ptisanæ succus: oriza uerò quòd stringat nulli dubium est, atque ita panis quantitatem augere nos quoque admittimus, pisces autem gobiones dare prohibemus: etenim locum in paßionibus celerrimis uel acutis * acrior cibatio, quam * polyphagiam uocant, non habet. Item dari iubet leporem, atque uarios cibos, & neque lauãdam faciem, neque aliam congruam corporis diligentiam ordinandam uidit, sine qua minimè * digestio fieri potest, non solùm uariæ cibationis, uerumetiam simplicis, nisi corpori perunctionibus, atq; alia diligentia * recreato fuerit illata. Hæc est secundum Heraclidem curationis, prima phreneticorũ differentia. Illis uerò qui cruditate phrenetici fuerint effecti, ita curationem ordinauit, ut supradicta similiter adhibeantur. Cataplasma uerò non prius quàm clyster antecesserit, adhiberi iubet. Etenim perniciosum est, inquit, pleno corpori hæc adhibere. Siquidem ad caput rapta materia in salutis periculum præcipitet ægrotantem: atque ita prohibendam dicit phlebotomiam, adhibendam uerò corporis purgationem, poto medicamine quod appellat * diascammonias, hoc est, quod ex diagredio cõficitur, quibus apparet hunc suæ sectæ peccata custodire, ut ea quæ empirici * seruabilia uocauerunt, etiam nunc adhibenda existimet, adiiciens etiam peiora, prohibendo phlebotomiam, quæ simplici

* quod
* id est, morbi remißio, & declinatio.
* amplior
* πολυφαγία
* Hic locus ostẽdit, fotus ex oleo hydrelæo, & aliis id genus, à methodicis imperari solitos, ut suprà pag. 24. legimus, adiuuandæ concoctionis causa inuẽtos & excogitatos fuisse.
* recreatio
* Διὰ σκαμμωνίας catharticum.
* id est, obseruatione cognita

simplici atque innoxio laxamento, nullis obstantibus adhibita, facile laxato corpore passionem posset auferre, cuius in uicem nocentissimam adhibendam purgationem iudicauit scammoniæ, quæ est grauior cruditate, quam ipse metuens in contraria uenit argumenta curationis. Etenim ex hac corporis purgatione, siue liquidarum detractione materiarum, corpus * confluere manifestum est, atque eius solida, quadam *dimissione lentescere, & in liquida migrando deperire. Mitto quòd neque suæ sectæ seruauerit morem, quæ nunquam uasculorum corporis materias attenderit, si quidem * sint non solùm occultæ, uerumetiam empiricorum iudicio falsissimæ. Etenim existimare, quòd * discendæ passionis causa succorum nominauerit cruditatem, potuimus, nisi etiam curationis ordinem ipsum intuens discessisset, adeò ut etiam scammoniam bibendam credidisset. Quærendum etiam ubi esse cruditatem suspicetur, quam scammonia putaret detrahendam. In intestinis? sed sic fuerat melius atque facilius eam clystere purgare. An in capite, an uerò in toto corpore? Sed cùm hæc incerta demiserit, uidetur iudicium sui operis medicamini dimisisse, ut tanquam sentiens animal operetur, separando à naturalibus aliena, hoc est cruditate corrupta, atque sola *detrahere. Tertiam inde curationis scribit differentiam, qua iubet, si totum corpus non fuerit multo sanguine grauatum, sed solæ capitis partes uideantur impletæ, ex uena frontis detractionem fieri: cùm neque passionis esse causam sanguinem uideamus, neque ex patientibus locis detractio aliquid medeatur: etenim magis patientes adimplet partes, primò ex antecedenti * fasciolæ constrictione, secundò ipsius coactæ materiæ

* diffluere
* liquatione, alij remissione
* sunt
* dignoscendæ
* detrahat
* qua ligãdum caput est, vt tumidiores venæ priusquam feriantur, appareant.

materiæ concursu. Illos uerò quos * corruptione, inquit, in paßionem uenisse uiderimus, clystere purgandos, aquam dantes largius bibendam. Aliquando etiam mulsum, aut uinum chium, aut rhodium, sed primò aquatum, secundo etiam meracum. Hic etiam rursum suæ sectæ rigorem contempsit, suspicionibus in errorem deductus, liquidarum materiarum corrupta temperare festinans, & ita iugiter, ut incurabilem faciat manere paßionem. Dat etiam sine tempore uinum. Et quid pluribus? ita curandi diligentiam * permusit, ut uaria mobilitate uideatur esse confusus, quorum omnium meminisse decet, * sed solam supradictorum probare rationem. Hæc sunt quæ de phrenetica paßione credidimus ordinanda, nunc de cæteris celeribus, uel acutis cum febricula paßionibus, sequenti docebimus libro.

* succorũ corruptela

* omisit

* i. quamuis ea sola probanda sint, quæ supradictis rationibus vera nos esse monstrauimus vtilia, legitima, & cõsentanea.

PRIMI LIBRI FINIS.

CAELII AVRELIANI METHODICI SICCENSIS OXEON, LIBER Secundus.

De Lethargo. Cap. I.

*Elerum cum febricula paßionum primā superiore libro tradidimus phrenitim, nunc lethargicam cum cæteris, ordinamus. Vocatur lethargus à consequentis paßionis obliuione. Græci enim lethen obliuionem uocauerunt, argiam uacationem, quam corpori atque animæ ingerit uis supradictæ paßionis. Et est cōparatione grauior phrenetide, non aliter quàm negatus in toto uisus, ab ex parte impedito: uel silentium, ab impedita loquutione: aut surditas ab auditus falsitate: uel hebetudo sensuum, à difficultate. Denique uehementi strictura phrenetici sæpißimè in lethargiam uenerunt, ut declinante lithargia, aliquando econtrario lethargi in phrenetim deciderunt. Quorum haud rarius ex supradictis *prima contingūt. Siquidem facilè periclitantes paßionis magnitudine in peiorem * deueniant: difficilè autem in periculis bona locum * accipiant. Quapropter Asclepiadi credendū non est, dicenti pulsum, atq; respirationem humaniorem lethargis quàm phreneticis esse: siquidem habet magnitudinem & percussum fortiorem, tanquam iugi somno dormientium. Sed neque iste somnus est, impeditis omnibus naturalis actionis officiis, sed est oppreßio quæ nihil * resumat ægrotantem, ac potius*

** vt ex phrenetide fiat lethargus.*
** deueniunt*
** accipiunt*
** reficit*

potius demergit. Neque etiam pulsus fortis, sed magis debili percussu inuenitur, atq; piger ac inanis. Quòd autem inflatione erectus uidetur, non fortitudinis causa, sed paßionis nequitia id efficitur. Denique in his quibus ob phreniticã paßionem paruus est pulsus, sæpe peiorante morbo, atque in lethargiam transeunte, pulsus in magnitudinem erigitur, ob specialem proprietatem paßionis, non proficientium uirium causa: quippe cum generaliter strictura peiorante omnia deterius roborentur. Sed hanc plerique definientes paßionem, aiunt lethargiam esse delirationem, cum febribus acutis ad perniciem ducentibus, & uerius non delirationem, sed pressuram dicere. Demetrius erat autem Herophilus paßionem inquit acutam cum pressura,* & obtrusione sensuum frequenter cum febribus. in qua definitione ambiguum est, quô sit accipiendum frequenter: utrum ne antecedenti seruiat orationi, ut intelligamus frequenter cum difficultate sensuum: an consequenti sit orationi iungendũ, ut intelligamus frequenter cum febribus: an uerò utriq; seruiat parti. Quo inuenimus nihil rectè esse definitum: semper enim cum difficultate sensuum atq; febribus hæc intelligitur paßio. Asclepiades hanc paßionem non definiuit, sed Alexander Laodicensis ex Asia secundum ipsum ait * lethargum esse subitam, uel recentem paßionem cũ febribus, & pressura, atque sensuum iugi difficultate. Sed quoniam esse uidemus plerunque etiam cum dimißionibus lethargiam & pressuram, id ipsum esse perspicimus, quod est sensuum * difficultas, quanquã hanc grauiorem putauerint pressuram. Nec sanè debuit in definitione magnitudinis differentias ponere, sed paßionis

*quæ sequũtur legendum mõstrant, & obstructione sensuum frequenter cum febribus, &c.

*sequẽtia indicant legendũ lethargum esse alienationem subito accrescentem.

*sensuum difficultate

genus: quemadmodum intelligatur manifestare. Nonne etiam complexionem magis phreniticæ paßionis cum lethargia dediße uidetur? Denique alienatio subito acrescēs, cum febribus acutis, phreniticæ est paßionis. Pressura uerò cū febribus, lethargiæ. Atheneus Tharsensis, furorem, inquit mentis cum mœstitudine. Siquidem Asclepiades in primo libro celerum paßionum dixerit phreniticis alienationem cum turbore effici, in lethargis cum somno atque tristitia. Alij alienationem cum mœstitudine, & iugi somno esse lethargiā dixerunt. Etenim non habent mentem in furorem extentam, ut Atheneus ait, sed sola in alienatione constitutam, ut Asclepiades. Sed etiam nunc traditiones has caducas simul aduertendas existimo, ex his quæ supra memorauimus: non enim somnus in lethargis esse* aduertitur. Nam nullum periculum [a] sequeretur. Neque etiam acceßionis* tēpore magis ægros afficeret. Item neq; iugis in omnibus est pressura, sed etiam plerunq; dimißionis intercapedine leuigatur. At si cum febribus esse non adiungerent, ut Asclepiades fecit, communis esset cum epilepsia diffinitio. Leonides autem episyntheticus, lethargus inquit, est * lethargia secundum uias membranarum, cum furore mentis, atque febre, & mœstitudine, ac pressura, & pulsu magno. Sed neque causam oportuit dicere * quæ sit occulta, atq; apud ueteres discrepans, & iniudicata, cum paßionem manifestare fuerit magis necessarium. Neq; etiam mœstitudinem, uel tristitiam, atque mentis furorem. Etenim preßura in semet mœstitudinem atq; furorem contimet. Item Menemachus pressuram inquit, celerrimam, uel acutam cum acutis febribus, & non semper iugibus. Soranus uero cuius hæc sunt quæ latini

* sed pressura siue κάρος
[a] è somno
* tempus

* obtrusio

* quia est in eo quod dixit secūdum vias membranarū

latinizanda suscepimus, pressuram inquit, celerem esse, uel acutam cum acutis febribus, & pulsu magno, ac tardo, atque inani, frequentare inquit, in senibus. Siquidem aptior sit sensuum difficultati atque demersioni ipsa quoque senectus.

Quæ sequuntur eos, qui in lethargiam venire posse noscuntur. Cap. II.

SEquuntur eos qui in lethargiam faciles, ac proni esse uidentur, aliqua communia ex his quæ etiam phrenitim fore denuntiant: Aliqua propria, quæ etiã in causa communi tanquam propria accipimus, ut sunt ea quæ in phreniticam uenturos paßionem designare præscripsimus, ut febres acutæ, ac uehementes, & sæpe continuæ, ac difficile ad superficiem corporis ascendentes, capitis grauedo, uel somnus, aut dolor uehemens, repente ac sine ratione recedens, tinnitus aurium, uultus inflatio, pallor tanquam ex uinolentia, & mœstitudo, uel tristitia. Erit præterea tacitus is, qui natura, atque sanitatis tempore fuerat multiloquus,* tunc piger, ac non spõte initians loquelam, sed alienam prosequens, suarum tacitus querelarum, aut non digna* ratione referens: multo etiam ueluti somno affectus, nec quicquam somnians, aut eorũ quæ somniauerit memor: schema iacendi frequenter supinum, contra solitã consuetudinem: oscitatio iugis, extensio crurũ, tanquã mox è somno expergiscẽtis, pulsus etiã inæqualis, post aliquot saltus ordinatus, aut inordinatus & pro ætate, aut natura, maior, aut tardior: aliquãdo etiam in inanitatem intercapedinatus: quod deniq; si in phrenitica paßione contigerit, in lethargiam transituros ægrotantes significat. Etenim maiorem pulsum fieri, neq; tardum, neq; inanem, sed

* tum

* ἄλογα

ætati ægrotantis conuenientem, speciem declinantis phreniticæ paßionis accipimus. Certius etiam, quoties circa numerum æquales minoribus maiores saltus efficiuntur,* ac uelocibus & densis & uehementibus: multo potius, si etiam plures maiores atq; celeres fuerint. Quidam attenderunt etiam naturã ægrotantis si * saliuosus semper fuit. Etenim decliues atq; faciles istius modi naturæ in pressuram probantur. Attendendam etiam consuetudinem aiunt, utrum ne febricitans, in pressuram uenire ac demergi solebat: ætatem quoque, utrum ne sit mediæ: & aëris habitum, utrum multis hanc ingesserit paßionem: & anni uel temporum partem, utrum autumni media. Tunc enim frequentare istam paßionem putauerunt.

* ac uelocibus tardi: dēsis rari: uehementibus languidi.
* obnoxij lethargo saliuosi

Quomodo discernimus lethargos ab his qui similibus afficiuntur. Cap. III.

IAm lethargum suis signis intelligere debemus. Est enim melius atque certius, sicut in phreniticis dicamus si dicas, quæ sunt signa lethargi. Vnũ enim quicquam singulare, ut est pressura, uel febricula, non significat lethargum, sed plurima atque sibi conuenientia, & concursus multorum, signum faciunt indicabile lethargi, ut lethargus certis ac propriis signis sit indicatus, quemadmodum supra diximus. Intelligimus lethargum ex obstrusione, atque hebetudine sensuum, pressura etiam, atq; febre acuta siue iugi, siue* demißsionibus intercapedinata, pulsu magno, tardo, inani, & inflato. Sine his enim neque esse intelligi lethargus potest. Nam quædam præterea alia * sequentur multa, uel pauca secundum paßionis magnitudinem, uel generalis temporis atque specialis differentiam.

* remißsionibus
* sequuntur

Primo

Primo igitur ſequitur dubia atque ſomni ſimilis preſ-
ſura & demerſio, ſed quam facile æger uocatus excu-
tiat, ut interrogatus, ſane nō ſtatim, ſed * ſecundū, re- *paulo poſt.
ſpondeat; ac tunc iuſſus, uel oſcitatiane perſuaſus, in-
ſpectioni linguam exerere, aut non id faciat, aut tardè
fieri conſentiat: uel cum protulerit, non reducat, aut
tarde colligat: ſi quid etiam manu tenuerit, neſcius
atque ſine uoluntate dimittat, & loquens, priorum
obliuiſcatur, & neque enuntiationis ordinem ſer-
uet, ſed potius intercipiat, exprimere etiam quæ lo-
quitur non ualeat, nullo corporis atteſtante defectu,
manus impatienter extendat, * atteſtante tremore, *adſtante
atque membrorum ſaltu, nulla etiam ſiti afficiatur,
ſed frequēti, ac reflua ſaliua * ore impleto ſpuere con- *ſaliuæ copia
tendat, & tūc ſupra mentum atq; ſtramenta ſputa re-
maneant: ac ſi urinam mittere fuerit admonitus, ma-
tellam non poſtulet, uel ſi petiuerit, neſciat datam,
atque urinam non dimittat, niſi fuerit admonitus:
hanc quoque difficulter excludat, uel paulatim, &
turbulentam autem plurimam: * ſaliuam aut exu- *ſaliuoſam: aut ſpumoſam
ſtam, & craßiorem, aliquando etiam indigeſtam.
Creſcente paßione, iacendi ſchema ſupinum iuge ef-
ficitur: color plumbeus, uel liuidus: uultus ipſe con-
ductus, atque concurrentibus ſuperciliis caperatus,
non aliter quam mœſtitudine ſiue luctu uidemus op-
preſſos: lapſus etiam à ſuperioribus lecti partibus,
ad inferiora, negligenter abiectis cruribus, atq; con-
uerſis; reſiduo quoque corpore non recte diſpoſito,
pulſus maior, rarus inflatus, reſpiratio tardior,
ac maior, cum quodam gemitu, conductio præcordio-
rum ad ſuperiora: oppreßio ſenſuum, & difficilis re-
cordatio, adeo, ut niſi puncti uel * inclinati fuerint, *incitati

non excitentur, sed solum motis labiis leuiter, atque conductis, rursum demergantur.* Sint etiam obscuræ uocis, ac deinde si fuerint manu laceßiti, aut punctione aliqua adhortati, uel titillati, non exaudiunt: uel si quis eorum manus leuauerit, ac dimiserit, statim concidunt, uentris etiam atq; urinæ officio cessante, adeo ut plerique ex paßione liberati, discussa pressura, urinæ reddendæ impoßibilitate moriantur. At si passio in peius duxerit ægrotantem, respiratio crassescit, ita ut extincta uideatur, palpebrarum quoq; non perfecta fit conclusio, oculorum cauitas: linguæ ariditas, atq; asperitas: dentium confixio, atq; stridor, adeo, ut si quisquam uelit facere[a] eorum discretionem, non ualeat, uel certe * semiclauso ore ac dimisso, ita ut mentum propendens uideatur, & neque manu conduci separata poßint, stridore pectoris* attestante: immißi, uel destillati ob nutrimentum liquoris difficilis atque interrupta transuoratio: pallor, & saltus inferioris labij: articulorum stupor: unguium liuor: guttur prominens, atque extãs: pulsus humilis, ac per * profectũ *diminutus: sudores frigidi, & glutinosi, uultum secus & collum: plerunque etiam inuoluntaria urinæ, uel stercorũ emißio, & spasmus, hoc est, membrorum conductio. At si ad salutaria signa æger cœperit recurrere, ut paßio minui uideatur, omnia supra dicta leuiora efficiuntur. Et quidam profecto in sanitatẽ ueniunt, reddita scilicet ualetudine meliore. Aliqui uero alienatione mentis recedẽte, pressura tentantur. Tunc etiam pulsus humilior, atq; densior fit, aut admoniti rursum demergũtur, ut cõplexæ duæ paßiones uideãtur. Aliqui deniq; è lethargo liberati absolutã phrenitim incurrũt, ac deinde ad sanitatem* peruenerunt.

* Sunt

[a] dentium
*semiclausum os ac demissum
* accedente

* processum
* μυουρίζοντα pulsum innuit

* peruenient.

Quomo

Quomodo curandi sunt lethargi. Caput IIII.

QVoniam & defectio animi in febribus ueluti sensuum facit hebetudinem, & mandragoram, uel altercum bibentes opprimuntur grauatione* sorbili sopori simili, item alij lumbricorum* adiectione deprimuntur, discernenda cuncta sunt, ne falsa similibus inducti uera putemus. Defectionibus igitur animi densus atq; paruus, & coaceruatim interiens pulsus efficitur. Mandragoram uero, uel altercum bibentibus pulsus rarus, sed plenior fit,* à lethargis inanis et inflatus. Item his qui lumbricorum uexatione afficiuntur, uel demerguntur, densus & uelox, & paruus, & deficiens pulsus inuenitur. Et magis tempore* dimissionis febris. Nam accessionis augmento, quantum creditur, non ualent uentrem uel stomachum lactare, atque* fellare. In dimißione uero, * resumpta inhærescunt uisceribus, atque ita consensum præssuræ* ex antecedentibus faciunt. Sed hæc diligentius * chronias paßiones scribentes, cum de lumbricis dicemus, docebimus.

* aut hæc vox superuacua est, aut legendum terribili.
* vexatione paulo demerguntur: vt paulo post.
* vt
* remißionis
* sugere vermes
* resumptis viribus inhærescunt
* ægrotantibus
* chronicas

Ad Dioclem. Cap. V.

QVidam Asclepiadis sectatores etiam differentias lethargorum tradunt. Alium enim per se dixerunt, alium ex antecedenti paßione, ut phreniti: atque ex ipsa uenientem esse grauiorem. Item alium esse nouum atque recentem, alium inueteratum atque tardantem, quod ex numero dierum coniici dixerũt: & alium fieri cruditate ac plenitudine affecto corpore: alium inani atq; paßione macerato. Sed nullam lethargi uelut ad lethargum, differentiam tradiderunt *existimabile non certum probatum est liquidorum

* Existimabile quidem, non certum aut probatum est, liquidorum plenitudinem lethargum indicare. Mnaseas.

*plenitudinem iudicare. Item Mnaseas lethargũ alium strictura effici, aliũ solutione dicit. Siquidem somnus nunc densitate, nunc laxamento corporum fit: atq; in aliis abstentas uidemus officiorum naturalium egestiones, in aliis uero largius effluentes, adeo ut etiam inuoluntario exitu *stercorum, siue urinæ fundantur. Item multi nostrorum, temporibus atque magnitudine constare lethargi differentias tradiderũt: alium enim magnum, alium paruum esse dixerunt, & alium initio, alium in augmento, alium in statu, alium in declinatione, & accessione uel dimissione: sed omnes illius *summæ atque *generalis passionis* differentias tradiderunt, & non specialem lethargi. Falsum etiam solutione lethargum fieri, quantum intelligitur, id quod lethargus. Etenim inuoluntariam egestionem dixerunt, in infantibus non solutionis ratione, sed mentis occupatione fieri. Nihil denique plusquam naturæ cõuenit, *excludunt, sed solum quod debuit* etiam uoluntate deponi. Tenues etiam sudores pressura fieri, non solutione intelliguntur, sed neque adiutoriis laxatiuis, sicut in adiutoriorum libris demonstrabimus. Quapropter lethargi proprias differentias* tradendas esse negamus.*

* stercora

* summas
* generales.
* quæ aliis omnibus affectibus conueniũt

* reddũt pueri
* eorum

* ab iis traditas

Quis locus in lethargicis patitur, & quo modo curandi sint lethargici. Cap. VI.

MAlè quidam etiam patientem in lethargo partem caput dixerunt. Vt enim de phreniticis dictum est, communiter totum corpus patitur, febricula testante: specialiter uero caput plus, ob multitudinem uexationũ, quibus afficitur. Difficile igitur intra primam diatriton lethargus fieri potest, sed frequenter post *ipsam: & oportet iacere in loco lucido, atq; calido*

* curari
* ægrum

lido mediocriter: in acceßione per interualla leuiter excitari, suo nomine exclamatum. Etenim iugiter titillatu, uel impreßione, ac punctionibus hoc facere, nihil aliud quam stricturam erit asperare, ob inquietudinem* quassationis. Dehinc* probabilior atq; magis eligenda erit quassabili, & noxia uigilantia, quieta pressura: blando etiam articulorum fricamento utendum est. Est autẽ in acceßione iugi fomento caput curandum, oleo dulci, atq; calido: mollibus lanis collũ tegendum, blandioris laxamenti causa locorum capiti uicinantium, & ob excipiendum, ex fomento siquid è capite fuerit lapsum. Tunc aliquando etiam *elato ad lectum translatione facta, & declinãte acceßione, oris collutio adhibenda: terminata uero, potus dandus. At si febriũ continuatio fuerit, primo tempore lucis erũt media fouẽda, atq; dorsum lanis mollibus circumtegẽdũ: si magnitudo paßionis exegerit, phlebotomia adhibenda intra primã diatriton, aut in ipsa. Dehinc si ante diatriton fuerit adhibita, sola fomentatione utemur, atq; oris collutione, & potu aqua uel mulso. At si in ipsa diatrito phlebotomia fuerit adhibita, paululum differentes, perunctionẽ adhibemus, atq; oris collutionem. Tunc dabimus sorbilem cibũ ob celerẽ paßionem. Si* fastidiosus fuerit ægrotans, tanquam sanis sæpe contingit post altum somnum, experrectis, uel si transuorationis oblitus, aut piger, tanquam sunt sani imminente somno decliues in soporem, erit accelerãda alicuius cibi transuoratio, ut corpus relaxetur. Nam grauiore strictura lethargi phreniticis afficiuntur. Dehinc post cibum paululum differentes, atq; articulorum blanda fricatione utentes, dormire permittimus: atq; usq; ad declinationis tempus, alternis diebus

* vexationis
* optabilior
* è lecto
* si cibum fastidiat

à cibo abstinemus, permittentibus uiribus, solo mulso utentes. Si autem uires obstiterint, etiam his diebus sorbilia mediocriter damus. At si uenter non fuerit solutus, clystere utemur, oleo calido & aqua in qua decoctum sit fœnugræci semen, admixto aliquãdo melle. Tunc sicut in phreniticis tondendum caput atq; radendum, & apposita cucurbita scarificandum, & sanguisugis releuandum. At si *media tumeant, simili curatione cucurbitæ, atq; cataplasmatum utemur, tanquam in phreniticis ordinauimus. Attendenda etiam cætera paßionum accidentia, quæ symptomata græci uocauerunt, ut ea quæ in corpore frigida fuerint mẽbra, blando tactu manibus continentes, leui cum fricatione uaporemus: sudantia citius detergamus: linguæ asperitatem uel ariditatem spongia infusa aqua calida humectemus. Nam sæpe faucium * siccitate præfocationis *imitamur effectum. Tunc oculos lenis obsitos, uel lachrymantes spongia uaporabimus, atq; ita *mersos excitamus. Calidus etenim tactus habet quoddam resumptionis illatæ leuamen. At si pressura perseuerauerit etiam dimißionis tempore, & propterea cibi dandi difficultas occurrerit, oportet ægrotantem in pressura excitari, donec sentiat: tunc priusquã rursum demergatur, destillandum ex cochleari sorbile quiddam faucibus, atq; manu mẽtum quod laxius, propendet, subleuãdum, ut infusa, priusquã in somnũ reuocentur, transuorent. At si forte *mutatio acceßionum atq; pressuræ fuerit facta, quod quidem raro contingit, ut in cõtinuationibus, cibi tempus oriente luce est aptius. Vtendum etiam spongiarum uaporationibus, & fomentis capitis, atque domestica molli, ac pensili gestatione. In declinatione uero certißima, uarius cibus

* hypochõdria

* siccitas

* imitatur

* demersos, id est sopitos

* remißio

*bus dandus, & lauacrum, sine *uino adhibendum scilicet: in alia uero diatrito danda poma: tunc etiam uinum, quorum rationem ex his quæ in phreniticorum curatione sunt ordinata, accipienda dicimus. Tunc cerotarium scarificatis partibus apponemus. Hæc est secundum Methodicos lethargorum curatio. Antiquorum uero Hippocrates, & Erasistratus, & Herophilus huius paßionis curationem non posuerunt: sed Serapion Empiricus in primo libro, quæ ad sectas scribit obscura nimium, atque pauca ordinauit, quorum nihil est dignum enarrare.*

* *vini potu*

Ad Dioclem. Cap. VII.

Diocles libro quo de paßionibus atque causis earum, & curationibus scripsit, prohibet demergi lethargos, acutißimis utens potionibus, atque iugiter corpus defricat, adhibens etiam sternutamenta, quæ græci ptarmica uocauerunt: & neque manifestans, quas uocat acutas potiones, utrum in qualitate acutas, ut est acetum, an officio usus, ut est celerrima transuoratio: sed utrum elegerit, malè dictum est. *Alterũ enim densat corpus strictura laborãs, *alterũ inflat. Itẽ sternutamẽta corpus uehemẽti motu concutiunt: & magis membranas capitis in tumore cõstitutas iugiter excitare, sine dubio asperatio paßionis est. Peccatur etiã grauius sine ullo adiutorio caput relinquendo, in quo secundum ipsum paßionis est causa.*

* *vtrumlibet*
* *quod acutum est*
* *celerrima transuoratio*

Ad Praxagoram. Cap. VIII.

Praxagoras secundo libro de curationibus, in sorbilibus cibis, hoc est ptisanæ succis, semper, inquit, ægros, oporteret seruari. Cum non semper hoc conueniat, quando declinationis tempore, oportet uaria ciborũ resumptione uires reparari, nõ tunc

uti

uti succo ptisanæ, sed ipsa potius. Ille enim & corrumpi facilius, & inflare perspicitur. Deinde clysterem iubet adhiberi: & non, inquit, metuendum si remanserit, non redditus. Erat hoc ueræ rationis, nisi esset uirtutis acrioris. Sed quia est acerrimæ, atque mordicantis qualitatis iuxta ueterum consuetudinem, quomodo sperandum est non grauius nocere quanto plus fuerit tumentibus partibus * immoratum? Dat etiam meracum bibere, acetum cum melle, & piperis modica quantitate, uel pro uino, absinthium, dicens latere ignaros uini dationem: & fomentum adhibet pedum. Sed ex his omnibus nihil sperandum est utile, sed magis incendia uiscerum altiorum, & ueluti putredines tumentium membranarũ ob nimietatem feruoris. Non enim cùm acriora collyria tumentes oculos in dolores atque lachrymas plurimas cogere uideamus, membranas quoque cerebri delicatas atque faciles ad iniuriam ob naturam sui tumentes paßionis causa minimè ex supradictis iniuri * credere potest, cùm singula igneæ uirtutis esse monstrentur. Item meracum, inquit, hoc est ultra moderationem temperamenti commixtum acetum cum melle * dari, & * appellauit oxymeli. Nec tamen manifestauit quid sit ultra modum temperamenti * mittendum, utrum ne mel debeat superare, an acetum: non enim adiecit aquam quoque miscendam. Dehinc quam similitudinem potest absinthium habere cum uino, ut in eius uicem dandum iusserit, cùm sit & hoc generaliter acre, atque densibile? Vinum uerò omnibus ante declinationem ægritudinis aduersum est, & magis lethargis ob nimiam uehementiam paßionis: immoderatè uerò, ut ipse uoluit meracum, etiam sanos * demergit. Ridendum

* immoratus

* credi

* dat

* appellat

* miscere

* in soporem compellit.

dum præterea quòd caput patiens incuratum relinquendum putat, & fomētum pedibus adhibendum per uenas eorum auertendæ materiæ traductus ut fiat.

Ad Aſclepiadem & Themiſonem, & Heraclidem Tarentinum. Cap IX.

*ASclepiades primo libro de acutis paßionibus ſcribens, multa, inquit, adhibenda lethargis, quæ phreneticis ſunt ordinata. Nititur etiam iugiter demerſos excitare ſternutamentis, & odoramentis caſtorei, rutæ & aceti, & ſpondylio, & conyra, & agno, herbis, baccis etiam lauri, uel communiter, inquit, *omne quod tenuare atq; mouere uehementer membranas ualent cerebri. Iubet etiam ea adhiberi quæ epilepticis, uel matrice præfocatis adhibuit odoranda, hoc eſt lanam, uel capillos, aut cerui cornu, uel galbanum carbonibus impoſita: & omnia quæ caput grauare ualent, uel iniucunda ſunt odoranti. Omnium inquit præſtantius, atque operantius eſſe ſinapi tritum cum aceto admixto, atque hinc caput cataplaſmandum, & dandum manibus, quod excitet ægrotantem. Potum dat bis in die, uel ter, & ueniente nocte offert tanquam phreneticis uinum, uel eo audacius. Etenim, inquit, accedere ex uino furor in phreneticis poteſt, in lethargis uerò nunquam. Siquidem *ſint omnes ſenſus apprehenſi, atque mentis uigor oppreſſus: ex quibus apparet peius eum* à phreneticis lethargum cæca curatione uexare. Etenim noxium atque pernicioſum eſt iugiter eos excitare, ſicut ſuprà diximus. Multò autem grauius non communibus remediis hoc facere, ſed, ut ille putat, ſternutamentis immoderatè mouentibus, atque diſſecãtibus corpus, & magis cerebri membranam in tumore conſtitutam. Si enim pedes quanquam*

* omnibus quæ

* ſunt

* quàm phreneticos

quam sint hebetudine fortes, in tumore constituti paruo deambulationis motu facilè uexantur, atq; ob hanc iniuriam in augmenta tumoris ueniunt, quomodo non membranæ cerebri in tumore constitutæ, atq; uiarum densitate constrictæ, magis posse * moueri creduntur? Dehinc perseuerare magis in sternutamenti usu iubet, ut scilicet ita fortè conuenire * uideatur, tanquam in chronicis paßionibus, commoderatione interea cessãte, noxius atq; uexabilis esse probetur. Extendit etiã peccatũ odoramentis ex castoreo, atq; aceto, & ruta, & spondylio atq; agno herbis, & lauri baccis, & conyza. Etenim acetũ acre manifestè probatur & quod ualeat membranã inurendo uexare, cum laxamẽto, nõ cõstrictione indigeat: alia quoq; graueolentia, & quæ pressurã faciant non solùm demersis, uerumetiã rectè ualentibus, improbantur. Hæc peccanter ex epilepticorum curatione, atq; præfocationis matricis transferenda iußit, cùm constet etiam in ipsis adhiberi non oportere sinapi, etiam si chronicas paßiones quadam *corporis nouatione [a] excludit. acutas autem uel celeres * prouocans, in magnitudinem tollit. Omnis enim acrimonia tumoribus incongrua. Nam & * temporaliter quidem æger omnis tanquã adustus igne [b] consurget, sed rursum grauius opprimetur. Oportet etiam secundum eius præcepta manente capillatura aliquod cataplasma apponere. Et propterea non parui temporis * uexatione membranam afficere. Nam tonsuram noxiam phreneticis probat. His etiam lethargos similiter curandos existimat, quo fit ut etiam in ipsis tonsuram prohibuisse uideatur. Non enim in illis materiæ post tonsuram ascensus uexabiliter caput poterit onerare, in lethargis uerò id minimè facere: quæ s[...] tanquam

* uexari

* usus Ptarmici

* recorporatione: μετασυγκρίσει.

¶ a sanat

* irritãs acribus

* in aliquod temporis spatium

¶ b excitabitur

* quam affert madida, & cataplasmate onusta coma.

tanquam uexabilis, excludenda est, multò magis sinapi excludendum. Adducit enim ad semet materiam, sicut inflatæ, atque in ruborem deductæ eius appositione partes demonstrant, eámque adductam tenendo cogit, & uiarum perficit densitatem. Dehinc odore penetrando membranas inurit, & tanquam acre collyrium oculos, sic * mentes inflammat. Quomodo etiam fricare * manibus sinapi lethargos potest, cum sensibus ac mente captus esse uideatur. * Atque ita odoramentorum tempus tacuit, & solam materiam nominauit. Hoc quidem etiam de dando potu fecisse perspicitur, * dicens: quoties detur temporum tacita disciplina: uinum etiam lethargis est incongruum nulla declinatione paßionis firmata.* Simile est enim ebrios ac uinolentia madentes uino oportere uti, tanquam congruè superdato, in quibus periculum * spasmi fore nemo sapiens negat. At uerò iste importunius lethargis * probandum existimat, sperans uini furorem sub oppreßione paßionis posse latere: * uehementer enim curandum putat occultare noxia quàm * probiberi. Miseriores igitur lethargis phrenetici iudicandi, & experimentorum probationi subiecti. Nanque etiam in lethargis demersionis aucta uexatio ex uini efficitur potu. Siquidem spiratio alia, ac * cõductus corporis, atque raptus aduenit, & celerrimè mortis sequitur effectus. * Themison libris acutarum uel celerum paßionum rectè cætera ordinauit, sed iubet obscuro in loco haberi lethargos. Etenim, inquit, lux apta non est: siquidem mouet atque turbat corpora, & non sufficiunt spiramenta turbationi commotæ congruam exhalationem præbere: quapropter etiam sani in luce dormientes grauantur, quorum maximè hi qui

* membranas
* manibus lethargici dare sinapi.
* Præterea
* quando & quoties
* Quemadmodum qui ebriis iam altũ dormientibus uinum praeterea dat, eis somnũ profundiorem cõciliat: sic qui lethargico uaporis & humoris copia sopito & oppresso, uinum quod caput tentat, & in uapores dissoluitur, præbet, eum magis grauat, & obruit.
* è plenitudine
* dandum
* vehemẽtius
* prohibere
* conuulsio
* Cõtra Themisonem

qui sub sole dormierunt uexari noscuntur, non aduertens quòd omnis tenebrosus aër constringit. Lethargica autem paßio nullo alio magis quàm strictura cognoscitur, quam necesse est augeri * ob solis densitatē. Sub sole autem dormientes grauari etiam nos asserimus, sed ob contrarietatem* afficientium causarum. Lux enim solis, atque * uapor, relaxat: econtrario, somnus astringit. Dehinc lethargia grauis atque perniciosa esse paßio perspicitur. Somnus autem * naturale est officium. Item sol grauat caput: lux autem quam lethargicis adhibemus tectorum sub tegmine, nullo *uapore lucifici solis * augetur, neque splendore radiorum perfusum corpus grauiter afficit ægrotantis. Iubet etiam parua per interualla eorum faucibus insinuari liquorem, quod præter tempus faciens ardorem illum, cuius causa id adhiberi existimat, augere potius quàm minuere uidetur. At si uenter strictus fuerit, aloes iubet dari appensum triobolon, hoc est, dimidiam drachmam, cum aqua ante cibum, ac id prodesse inquit, prius quàm paßio augeatur. Siquidem multa quæ ad caput ex corpore concurrunt, * detrahentur. Soranus uerò qui normarum regulis methodum restituit, noxiam esse inquit istiusmodi potionem. Forsitan enim ob nimiam stricturam retinetur, & non solùm nihil egerit, uerumetiam ipsa remanet. Credibile autem ad eius * pigmenti in stomacho effectum sensum, accurrere materiam, ac deinde ad membranas & caput recurrere, quod per uias stomacho uicinum est, & ad rapienda quæ sunt summa facultate, aptißimum, ob tumoris feruorem. Dehinc grauius augeri peccatum uidemus, cùm ante cibum hoc medicamen dari iubet. Adiectus enim cibus necessariò corrumpitur, manente adhuc

* obscuri loci
* efficientium
* tepor
* naturæ grata & amica quies
* tepore
* agitur
* detrahuntur
* medicamenti

adhuc in * ore aloe. Corruptio autem cibi uexat ea * corpore quæ se circumplexa sunt. Attrahens deinde materiam à capite, attrahit etiam eius nutrimentum. Non enim ratione quadam tacita, ueluti animal sentiens, poterit medicamen * animalia relinquere, & ab his quæ con- * vtilia tra naturam sunt ac detrahenda, separare. Nutrimenta igitur propria deperdere dubium non est, * cum ui * quia medicaminis detrahuntur. Post tertium diem sternutamento utitur, cum ipse prohibuerit lucido in loco ægrotos iacere, siquidem mouentur atque turbantur liquida & spiritus: sed utique multo uehementius sternutamenta commouere posse perspicimus. Dehinc post quatuor inquit, uel quinque dies, declinante accessione, si nihil obstiterit, ultra muros producendus ægrotans, & usq; ad uiginti, uel tringinta stadia gestatione mouendus. Quo tempore excitare etiam cõuenit, atq; sternutamento, & aceti cum sinapi odoramento uti, uel cataplasmatibus, & hoc per totam passionem faciendum probat. Sed omnino lucem inquit, * recusandum, tanquam commobilem corporis, cum sit * recusandam grauior in sinapi uel gestationis motu, commotio. Iners etiam atq; uana * intentio, dierum numerus, atq; * animaduersio, præscriptio modus stadiorum, circa gestationem adhibẽdam. Addo etiam immodicum motum esse stadiorum triginta periclitanti. Quòd etiam * considerans sinapi probauerit adhibendum, ratione caret. Vtrum ne quia * tumo- * odoramentũ ex rem senserit * in membrana? sed hæc acrimonia necessario densatur: an uerò sensuum torpentium mouen- * qui relaxandus sit. dorum causa? sed iandudum lucem ne commoueat, re- * iam cusauit. Postea inquit, radendum sequenti die, duabus * ex sequentibus legendum videtur, Alica. ante accessionẽ horis, seruatis cataplasmatibus ex pane & * aqua & oleo rosaceo, & lini semine, cũ posca,

uel polenta cū fœnugræco, & aqua mulſa, uſum diſſimilium cataplaſmatum permiſcens. Etenim mulſum atque fœnugræcum relaxant atque mitigant tumentia: oleum uerò roſaceum, atque acetum, uel alica cōſtringunt. Et propterea in augmento tumores ſupertendunt. Intemporaliter etiam utitur cataplaſmatibus, quum ante duas horas acceßionis uenturæ adhiberi iubet, & ſit eo tempore requies adhibenda. Dehinc, inquit, ſi uehementer fuerit oppreſſus ægrotans, ut neque* dimißionis tempore eum ualeamus excitare, ſi præcordia mollia ſenſerimus, atque uocem non ita obtuſam, fricationibus corpus calefaciemus. Tunc frigida caput fomentamus coaceruatim, atq; iugiter, & quodam percuſſu, ut altius * à capite demiſſa ueniant fomenta. Tunc ad balnea ægrotantem ducemus, ut denſitatem frigoris relaxemus.* Hoc igitur uexatio perdendæ ſalutis* magnitudinem uehementer excedit. Quod enim paßio creſcere facit (hoc eſt torporem ſenſuum) hoc etiam frigida fomentatio cogit augeri, quò fiet ut ſi fortè tēporaliter quiſquā ægrotantium, raptu quodā* erroris frigidæ excitetur, uehemētius tamē acceßionis tēpore opprimatur, ſicut & ipſe eodē in libro neſcius cōfitetur. Dehinc affectans ſtationē ſenſuū emouere fomento frigidæ, uidendum eſt, utrū ne in acceßione id fieri eligat, aut* in dimißione. Sed ſi in augmēto, contrariū & aduerſum eſt etiā naturale lauacrū. Sin uerò dimißionis tēpore feriūtur ea quæ dimißionis ratione indulgētia[a] quadā tenues uias *agnouerant. Præterea poſt frigidā allutionem, balneum ſanos quoque incōmodat, implendo caput. Quid igitur prodeſt frigidæ ablutio quæ ſtationem atque torporem uiarum excludere putatur, ſi neceſſario magis

* remißionis

* quàm caput eſt

* Hæc

* aptitudine vehemēti procedit.

* torporis frigida

* remißione

¶ a laxamēto

* reſerauerāt.

magis densitas acquisita ægrotantem opprimere perspicitur? Ita corpuscula quorum statione uiarum obtrusionem factam existimat, facile utique transire uel resilire possunt, si capacitas exitum dederit, in quam uenisse, uel ex qua exisse uidentur. Huic autem rei perficiendæ frigida repugnat: densat enim atq; conducit uias. Fatetur sane neque se hoc uti adiutorio, cum sit aliud melius: quãquam nominare quod* sit, metuat. Etenim inimicũ, & neq; ipsius dogmati cõueniens esse probatur. Heraclides Tarentinus primo libro de internis paßionibus proponens lethargos fieri multitudine cruditatis, & craßitudine humoris, adhibet clysteres: quibus etiam admiscet aquam, in qua centaurium fuerit decoctum, uel absinthium. Dat etiam* bibere castoreum, & aquam salsam, & epithymum: ac os ægrotantium distendens sensim, hæc infundit guttatim, quæ in os labuntur, decurrentia. Caput autem posca fouet, in qua fuerit laurus decocta, & ruta: *raris quoque capillis ungit castoreo, uel spondylio & aceto, cum oleo ueteri, & ex pollinibus adhibet cataplasma quod appellamus * omen lysin, ex posca, & absintio, & nitro: uel cantabro ex aceto. Dehinc sinapi cum aceto, & fico: & iisdem clysteribus post rasuram capitis utitur. Dat etiam & *radices mastican das: ac ex sinapi, uel pipere, apophlegmatismum prouocat. Vtitur etiam balanis, si clystere uentrem mouere non ualuerit, & omne corpus aceto & oleo perungi iubet, sternutamentis commouet: & odoramentis castorei, & spondylij, ex aceto acri resolutis. Sed si ex humorum acrimonia fuerit ægritudo confecta, aquam dulcem potare ægrum iubet, ac deinde uinum. Post hæc, acetum cũ melle, ob uirium tutelam

* melius illud. sub.

* bibendum

* rasis

* Cataplasma ὠμὴ λυσις

* struthium

adhibendā probat. Tunc uiscellum tenue dat anseris, uel perdicis, aut gallinæ & per profectū, oryzæ succum, uel ptisanæ ex ordeo: tunc panem cum* radicibus fluxis ac mollibus: uel cappare, dehinc cum pisciculis: sic enim quasi acceptis his lethargicos iuuandos existimat, cum omnimodo tumētia acrioribus uirtutibus accensa grauentur, hoc est clysteribus supradictis, atq; potionibus, & infusionibus, & perunctionibus, & odoramentis, & fomentis, & apophlegmatismis, & uini dationibus intemporalibus, & cibis acrioribus, & indigestibilibus, & radicibus, & cappare, & uiscello innutribili, atq; corruptibili. In quos errores ceciderit nobilis uidelicet empiricus, claret, cum liquidarum * materiarum causas attendit, & neq; tempora, neque quantitatis modum dare perspexit, sine quibus solas materias nominauit, non adiutoria constituit. Alia quoque multa* uaria opinatione cōposuit, quæ non* imprincipaliter dicenda suscepit, sed expugnanda, quæ ab aliis posita uidebantur adiecit. Quæ propter fastidium prolixitatis tacenda melius existimo: quippe cum ex his quæ narrabimus, prætermissorum coniici * uarietas poßit.

* radiculæ, qui cibus acrior est detergendæ pituitæ, ac incidendæ conueniens.

* nutrimenti & remediorū

* ex aliorum iudicio

* is principaliter.

* ueritas

* Aphor. lib. 5. & Aph. 5.

* uocat & ἀφωνίαν lib. 4. de uict. rat. in morb. acut. his uerbis. Quod autem repente obmutescat id uenarum interceptiones faciunt, &c.

De apprehensione vel oppresſis, quos Græci cataleptos appellant. Cap. X.

VIcina atque similis est lethargiæ paßio, quam Græci catalepsin appellant, nos apprehensionem uel oppreßionem uocare poterimus, de qua nunc dicemus. Nomen igitur ab accidenti sumpsit, sed Hippocrates libro suo* sententiarum, & Diocles libro prognostico hanc paßionem aphoniam * appellauit. Praxagoras secundo libro peregrinarum paßionum

cama

cωmatωden appellauit. Item Antigenes Cleophantinus libro quẽ de febribus & tumoribus ſcripſit, anaudiam uocauit. Aſclepiades libro quem de periodicis febribus ſcripſit, catalepſin appellauit, atq; in ea plenũ corpus* ſcripturæ, compoſuit: quo conſtat non errasſe Philippum libro quo de ipſa paßione ſcripſit, appellans cathocham, hoc modo: paßionem, inquit quam appellamus cathocham. Veteres etiam medici hanc paßionem non tacuerunt, ſed facilè, ſicuti etiam nunc plurimi, lethargiam eſſe ſenſerunt. Alij horum ſucceſſores pauci quidem Aſclepiadis ſectatores, hanc paßionem à lethargo diſcreuerunt, & nomine adiecto catalepſim uocauerunt, nihil quidem ei nouitatis aſcribentes, quod proprium paßionis uideretur, ſed omnia communia quæ etiam de lethargo dixerunt. Sed neque alius quiſquam hanc paßionem cognouit uſque ad Methodicorum tempora. Nam ex noſtris primus [a] Magnus eius argumenta conſtituit, atque mox Agathinus, dehinc Archigenes, qui plurimum paßionem à cæteris diſcernendo ſeparauit. Sed neque proprium nomen paßioni omnes unum poſuerunt. Praxagoras eam* cathoden appellauit. Neque ſi quiſquam nomen paßionis dedit primus, etiam eius ſigna rectè agnouiſſe probatur. Neque Aſclepiadis ſectatores ſoli catalepſin uocauerunt, uerum etiam & ipſe Aſclepiades aliam dixit eſſe paßionem, quam lethargiam: ſed cum hoc ſolum præciperet, nouum non dedit nomen. Nunc ne ſupradicta omnia ſimplicia atque nuda poſuiſſe uideamur ipſas quoque ſignificationes ſingulorum proſequemur. Hippocrates ait repente uoce captos quos aphonos appellauit, fieri uenarum cauſa, quum * ſpiritum ſumpſerint.

* ſtricturæ eſſe poſuit: Alij plenum corpus & cum ſtrictura

¶ a A Chryſippo eam memoratam, & de illa conſcriptum librum à Nicerato fuiſſe, hic autor prodit cap. 5. li. 2. Chronωn.

* cωmatωden

* ſpiritus interceptus fuerit.

Multos denique talia * prosequentur, rubor uultus, atq; oculorum statio sine ulla palpebratione: manuum neglecta atq; distensa abiectio: dentium stridor: & membrorum saltus, ac musculorum, quibus buccæ colligantur, conductio, quos appellant siagonitas, articulorum frigus, quum spiritus inuaserit uenas. Diocles ait, * defectiuas febres tutas, atq; innoxias esse frequētius, quàm sunt continuæ, quanquam & in his periclitentur, qui in accessionibus apprehensi conticescunt, uel raptu quodam alterno per membra tentātur, cum suprà dictis signis: quod sæpe (inquit) est accidens pueris. Item Praxagoras ait esse quasdam febres ex anno duodecimo usq; ad sextūdecimum uel septimundecimum, quæ quadam priuata pernicie mortis habeant effectum: atq; id in seruis magis quam in liberis euenire: sed excesso dierum numero paßiones fiant, catochæ uehementes, ut etiam uoce capiantur ægrotantes. Horum aliquos etiam * lethargos fieri. Denique inquit, de catocha paßione quidam liberati, ac deinde sanctitati creduli, plurimum quicquam sumentes, repente in mortem uenerunt. Hos denique plurimus modo sequitur somnus, atque febrium instauratio, & cætera quæ corpus paßione * habitari demonstrent. Item Archigenes ait esse difficiles etiam periodicos typos, horum difficioliores esse tertianos, in quibus quotidianæ acceßiones fiāt, sed alterna diei interpositione, * suæ similitudini respondeant, quando in acceßione uehemens occurrerit oppreßio, * & appellauit rhigos. Difficilis inquit etiamsi quotidianis diebus acceßiones sibi similes fiant, & in acceßione ægrotantes supra dicta patiantur. Dehinc progrediens paululum idem dixit periodicos typos non esse perni

* prosequūtur

* intermitētes

* lethargicos

* haberi

* sibi similitudine

* quam: uelut paulo post quod

perniciosos, sicut supra dictum est, sed horum esse molestos, quibus accessionis tempore pressuræ uehementes adueniunt, & quodam* nubilo corpus demergitur, quod item rhigos uocauit. sed hoc, inquit, est accidens magis tertianis, aliquando etiam quotidianis, qui similibus respondeant accessionibus. Item Asclepiades ait quotidianum perseuerantem non sine periculo esse, atque multos ex eo in aliũ morbum induci, hoc est, corporis* defluxionẽ, aut hydropen uenire, & quicquid potest per corporis debilitatem accedere. Apud Rhomam uero inquit frequentare aduertimus has febres cum corporis atq; mentis oppreßione, in similitudine lethargiæ quæ secundo uel tertio in statu accessionis constitutæ statim recalefacto corpore, uel cessante uehementia, in resumptionem atq; resurrectionem mediocrẽ reuocant ægrotantes. At si leui* figmento cessauerint, semel apprehenso ægro nullam resurrectionem dabũt, sed in sudores, & respirationem celerem, in pulsum febricitãtem desinunt, ac occidũt. Item similia de his scribit, & non semel, sed frequenter, dicens certa ratione mentis apprehensionem typorum in accessionibus fieri, atque hoc apud Rhomam frequentare, dans etiam causas, quibus hæc singula fiant. Item Chrysippus particulariter signa paßionis percurrit futuræ, & præsentis, uel in peius euntis. Discernit etiam ab lethargo & alia plurima, & uaria digerit. Quibus ita se habentibus, erit indignum tanta dissensione conscriptæ paßionis eorum cuiquam ascribere firmitatem, quippe cum cæterarum etiam paßionum omnibus cognitarum aliqui plurima accidentia atque signa, aliqui pauca conscripserint, nec quisquã uera significatione hãc finierit. Hæc sunt quæ

* somno

* colliquationem, tabem.

* non re uera, sed in speciem tantum.

propter eos qui specialiter istã passionem [a] perniciosam dixerũt ponẽda credidimus: quod etiamsi lateret in certis corporis partibus, periculũ* methodicis afferebat, qui generalibus cõgruas passionibus posuerunt curationes, etiam quibus particulariter latentia curentur. Sciendum igitur quia hæc passio ex iisdem causis antecedentibus fit, quibus aliæ quoq; passiones efficiuntur, indigestione, uinolentia, camali cibo, & horũ similibus rebus,* cuius hæc sunt quæ nostra mediocritas latinizanda existimauit, se uidisse plurimos memorat ex intemporali cibo uel plurimo Persicorum, ista oppressos passione, sed non inquit * necessariam precedentium causarum differentiam in curationibus præuidere. Siquidem præsentia* sint à methodicis intuenda: sic etiam* super dicit temporis attendere frequentiam, quòd autumni tempore hæc passio magis irruat corporibus, atq; in puerilib. frequenter ætatibus. Item sexus causa mulieribus, & humorosis, & uacuis corporibus, & edacibus hominibus, uel post ægritudinem resumptionis tempore inordinate atq; impatienter agẽtibus. Præterea* omni febriculæ hæc passio irruere potest, siue continuis, siue dimissionibus intercapedinatis: hemitritaicis etiam febribus, uel quotidianis, & tertianis, & quartanis, quanquam rara atque fræquens secundũ febrium fiat qualitatem. Hinc etiam grauis uel leuis pro earum magnitudine fieri intelligitur: frequentius tamen quotidianis accessionibus, uel tertianis ægrotantes ista passione afficiuntur [b] & propterea diuturnis accessionibus admoniti tertianis similitudinem seruant ad typum quotidianum: sed omnium earum febrium grauius, quoties cum articulorum frigido torpore fuerit * qualitas: leuius, quoties tremo

Marginal notes:

¶ a quoniam eius priuata natura & vt solet autor dicere, specialis proprietas non cognoscatur, nec sciant medici quam potissimum corporis partem occupet.

** tamen nullũ Methodicis afferret.*

** Soranus cuius &c. vt suprà pag. 66.*

** necessarium*

** sunt*

** insuper dicit oportere temporis.*

** omnibus febriculis*

¶ b & præterea diuturnis accessionib. in geminatis tertianis, quæ.

** inæqualitas*

tremore ægrotãtes afficiuntur. Itẽ magis ac magis, sed leuius, quoties sine his quæ supra diximus, solo feruore initium febres accipiunt. Sequentur autem eos qui in paßionem uenire* meditantur alia communia cum lethargo, ut segnities & tardus corporis motus: uel nulla querela ex his quæ ægrotantes afficiunt, hoc est tacita sui laboris relatio, & ueluti somnus ultra modũ prolixus uel grauis, itẽ alloquẽtibus nobis* eius tarda respõsio. Propria autẽ sunt quæ in propriã paßionem uenturi patiuntur, ut est genarũ rubor plurimus, sine febriũ leuigatione: saliuarum fluor: pulsus erectio atque plenitudo: uentris retentio, aut coaceruata atque fluxa effusio. Eos uero qui* sint in paßione iam constituti, sequitur schema iacendi iugiter supinum: colli distentio: genarum rubor: febris: uocis amputatio: sensuum torpor, atque hebetudo: palpebrarum* distãtia: & infixa atque immobilis intentio luminũ, tanquam quicquam intento obtutu aspicere [c] cupientium: aut boum ceruicis repentino motu cadentium. Sequitur etiam lachrymatio tanquam sentientium, atque dolentium: *saltus latenter commouens musculos, qui buccas colligãt, quos siagonitas appellant.* Mouens etiã labia, & supercilia, & digitos, atque manus: singultus creber, ac resonans: pulsus celsior, humectus, plenus: uehemens retentio uentris, & neq; extenta recolligunt membra, neq; conducta distendunt. Ventris inflatio aliquibus tanquam ex uento magis ac magis circa stomachi* sensionẽ: aliquibus tanquam ex humore, uel cibo, cum sonitu intestinorum. Dentium* cõcubitus, hoc est confixio uehemens: Aliquando etiã stridor, & cum statũ sumpserit acceßio horum* recessus adeo, ut sit quædam interiecta distantia. Oris hiscens

* periclitantur
* ægri
* sunt
* instantia
¶ c Quidam legunt: cupientium, vt boum ceruicis repentino ictu cadentium.
* palpitatio
* mouet & is
* insertionem
* collisus
* discessus

atq; * dimiſſa hebetudo, * cum plurimum ſaliuarũ fluore per eius obliqua foras decurrit, nunc * atteſtãte ſonitu traſuoratur. * Diſcurrit etiam ſi quid fuerit liquoris infuſum, aut inuito ægrotante * percipitur. Itẽ labia ſæpiſſime conducentes, contrahentéſq;, & tanquam in mœſtitudine conſtituti, ſuſpirant. Atq; ita ſi ante oculos eorum quiſquam digitos circum moueat, palpebrant ægrotantes, & ſuo obtutu manuum traiectionem ſequuntur: Vel ſi quicquam * profecerint, etiã toto obtutu conuerſo attendunt: & inclamati, reſpicientes lachrymãtur, nihil dicentes, ſed uolentium reſpondere uultum ſimulantes, odoramentis admotis iucundis delectantur, atque iugi adducto ſpiramento. Odoribus autem tetris delectationem non accommodant, ſed auerſa uoluntate eorũ fugiunt putorem: dulcia atque amara ſentiunt, ſi eorum linguæ fuerint admota. Item perpuncti ſentiunt, uel ſi eorum manum quis extenderit, hanc recolligunt: uel laceſſiti horreſcunt: & eorũ uultus in ruborem * floreſcit. Cũ ſudore ſæpius plurimo, atq; feruẽti, & in dimiſſione, ſynceritati propinquãtes rurſum * admonẽtur. At ſi ad peiora paſſio fuerit deuoluta, feruor plurimus corporis in ſuperficie, magis ſentitur ſpiratio: oculorum conuerſio: menti * quoq; fixa conditio: manuum contractus, & muſculorum qui buccas colligant, tanquam ridentium: ſudor igneus, & quibuſdam in thorace atq; uultu emergentes diſcolores, uel * ſtantes in rotunditate * maculæ, in ſimilitudinem ſcatebrarum corporis, * quos Græci ionthos uocant, * & è magnitudine repentinus uirium caſus: * gutturis ſtridor, quem Græci rhogmon uocant: torpor frigidus: * albidus uultus, & in ultimo * effatio, atque uitæ periculum. Alij uero

* remiſſa
* qua
* adſtante
* hac illac difſluit
* accipitur
* ſi melius habeant.
* effloreſcit.
* morbo tentãtur, & præhenduntur.
* quoque pectori affixi conductio
* extantes
* τὰ ἐξανθήματα.
* quas
* & ex affectus
* gutturis ſtridor ac ſonitus ſibilans ῥογμὸς arabes vocant oregmona.
* pallidus
* ſuffocatio

uerò in phreneticã, aut lethargicã paßionẽ reciderũt, ſicuti & ipſæ paßiones in ſemet per temporũ motum uenire conſueuerũt. His igitur qui in phreneticã paßionẽ ex iſta deueniũt, pulſus ſenſim minuitur, atq; dẽſatur: & oculorũ fixus obtutus mutatur, atq; mobilis efficitur: leuiter etiã tanquã in ſomno, murmurãtes, nõ recta ſecũ loquuntur: & incerto motu, atq; tardo, ſuas transferũt manus, uel digitos cõplicant. Qui autem in lethargicã paßionem deueniũt, inani afficiũtur pulſu, atq; tardo, & eorũ palpebræ cõducũtur, & in torpore ſenſuum, uel hebetudine perſeuerãt. Qui autem in declinationem paßionis deueniũt, plurima, uel parua accidente humiditate releuantur, quibuſdam accedentibus quoq; aliis ſignis. Nam pleriſq; plurimo per inteſtina exeunte uento, uel mucilento humore, * ut ſtercore, uentris ſubſedit inflatio: alij uerò humore plurimo, atque craſſo, * profecta dentium diſtantia ex ore detracto, loquuti ſunt: & alij * ſapientes quidem, ſed conciſis ſermonibus loquuntur, alij iugibus. Propriè igitur paßionem ſuprà dictam, hoc eſt, catalepticã, ſiue catocham, ut Græci appellant, deſignant febres acutæ: uocis ſilentium: ſenſuum hebetudo: pulſus magnus, ac uehemens, & plenus, & humectus: oculorum ſtans atque fixus obtutus. Eſt autem paßio celeris, atque acuta, etiamſi in chronias * uenerit febres. & eſt magna: atq; ſtrictura & raptu corporis, quẽ Græci ſpaſmon uocãt, fieri perſpicitur, niſi per immodicũ fluxũ * diaphoreticus, tanquã in cardiacis, fuerit effectus. Huic igitur ſimilis eſt lethargia, apoplexia, ſtomachica paßio, in febribus uocis * ingerẽs ſilentium: Itẽ animi defectio per nimiã ieiunitatem: & matricis præfocatio, & * lũbribis uocis depreßio, de qua capite de lũbricis ſcribentes

* aut
* perfecta
* ſapiunt
* etiã ſi à diuturna febre excitetur.
* ſpaſmus, quẽ ex inanitione factũ dicimus.
* ingens, ἀφωνία, ἀναυδία.
* & ex lumbricis

ſcribentes memorabimus: de aliis uerò leuiter, atque coactè nunc diſcretionem ponemus. Nanque lethargicis maior quidem pulſus, ſed tardus, atque inanis inuenitur, & palpebrarum concluſio. Catalepticis autem pulſus maior, ſed plenus, atque celer, & uehemens inuenitur, palpebrarum * atteſtante diſtantia. Item apoplecticis paruus, celerrimus, durus, ac ſine febribus pulſus inuenitur. Siquidẽ hæc repentè * accidant. Item ſtomachicis qui * nimietate etiam uoce capiuntur, pulſus paruus, & imbecillis inuenitur cum ſtomachi * ſolutione, uel tumore manifeſtius apparente, & frigido torpore, qui ſequitur poſt oppreßionem factam, & non antecedenti * febricula cucurrit, ſicut in catalepticis. Item ſtomachici intelliguntur ex eo quòd iam frequenter fuerint admoniti paßione, & propterea typorum tenuerunt tarditatẽ, quibus acceßiones longo interuallo reſpondent. Item à ieiunitate, uel * abſtimentiæ defectu, ſiue ex capitis cauſa, quam Græci ſcotoſin uocant, demerſi ægri uidentur. Diſcernuntur autem hoc modo, quòd primùm oculos habent diſtentos, dentium * concadente iunctione: atteſtante pulſu paruo, atque imbecillo: ita ut aliquando interire uideantur cum frigido torpore. Sed hæc & citò * circũſcribunt, & is qui patitur, facilè reſurgit. Nam ſi perſeuerauerint catalepticam paßionem deſignant. Item non aliter facilè ſeſe reſumere perſpiciuntur, hi qui odore carbonum, uel unguentorum, ſenſuum oppreſſione, uel torpore afficiuntur. Item matricis præfocatione oppreſſæ diſcernuntur, primò quòd ipſa matrix ſe ſuſtollat, atque ſupra umbilicum, uel uentrem extãs uideatur, antecedente querela earum partium, ante oppreßionis tempus. Aliquando etiam * longis atque ſolutis

* adſtante
* accidunt.
* affectus uehementia
* exolutione
* febriculæ cõcurrit.
* abſtinentia, & cibi defectu
* coincidente
* circumſcribuntur, id eſt finiunt.
* longis atque ſolitis.
* longis, id eſt, longo iã antea tempore inuadere conſuetis.

ſolutis acceßionibus admoneri ægrotantes inueniuntur, cum pulſu paruo, celeri, imbecillo. His etiam collum latius fit, cum palpebrarum concluſione, atque frigido corporis torpore. * Ex duplici tertiana * *cõfectis, in uehementiore acceßione ſimiliter alternis reſpondente diebus,* * *lethargica fuiſſe oppreßi paßione, & ueluti complexu earum fuiſſe, acceßionibus demonſtrando lethargicum ſimul atque catalepticum eſſe confirmat ægrotantem non aliter quàm ſunt ex typorum complexione in una atque eadem ægritudine* **repentè. Hæc ſunt quæ in intelligenda paßione, atq; à ſimilibus diſcernenda poſuimus.*

Quomodo curandi ſunt hac paſsione laborantes. Cap. XI.

DEhinc ob curationem adhibendam, oportet ægrotantem iacere, ſicut ſtrictura laborantes ſæpe docuimus, adhibita abſtinentia, pro uirium qualitate, atque fomento ex oleo dulci, & calido capiti, & **medianis partibus: Sed prætactis mẽbris, quæ frigido* **mortis torpore afficiuntur, caleſactionibus etiam adhibitis, cum obuolutione, atque modica ſtrictione ex lanis effecta. Item ori, uel faucibus ſenſim infundendus humor, uel mulſum, illis temporibus quibus alias paſſiones curantes docuimus. Clyſter etiam ſimplex adhibendus, ſi uentris ceſſauerit officium. In declinatione uerò, uel dimißione, os ægrotantis ſenſim diſtendimus, atque hiſcere tentabimus. Aliis item dimißionibus cataplaſma mediis adhibemus partibus, & clunibus, ob abſtinentiam urinæ ſoluendam: item ceruici, uel maioribus neruis, quos tenontas appellant, & muſculis qui buccas colligant, quos* * *ſiagontas uocant. Iniectione* **parua olei per clyſterem utimur, & cucurbitæ appoſitione*

*Ac
* *affecti*
* *lethargica ſimul & hac oppreßi paßione, ac veluti harũ complexu, quidam videntur, ſignorum & acceßionis demonſtratione lethargicum ſimul & catalepticum ægrotantem eſſe cõfirmante, non aliter quàm ſunt typorum complexiones*
* *repertæ*
* *ventri ac iliis*
* *motus*
* *ſiagonitas*
* *præterea*

positione nunc simplici, nunc scarificatione adiecta, ob singultum & tumorem uentris atque stomachi*: Tunc uaporatione spongiarum, atque * cerotaria. Releuatis partibus mediis caput tondemus, cucurbitámque apponimus: quorum nihil in catalepticis * inuenitur. Præterea scarificamus occipitium, & tempora, uel cogentibus causis alia quoque capitis loca, si qua potuerint cucurbitæ appositionem accipere. * Tunc fomento utimur olei, atque * embasin toto adhibemus corpori, acopis etiam leuioribus utentes, quæ mitius neruorum faciant laxamentum. * Tunc post * punctionem, cibum damus declinationis tempore uarium, atque bibilem, ut ouum sorbile, cerebrum, olus quod non sit uirtutis acrioris, & magis nutribile. Dehinc adhibemus lauacrum sine ullo * cibo, qui in se habeat uini qualitatem. Tunc proficienti ægroto pomorum quicquã damus, ut ficum recentem, uel pyrum ex melle: tunc mulsum, uel aquam: atque completo sanitatis officio, & depulsis omnibus quæ paßionis recursum fore sollicitant, dabimus uinum tenue, * leue, sicut salutaribus præceptis docuimus.

* Tum
* cerotariis
releuatis
* instituitur
* Tum
* insessum, solium, labrum
* Tum
* scarificationem
* vt ficu, pomis, vinis.
* lene

Quomodo aliarum sectarum principes istam curauerunt pasſionem.

Cap. XII.

Multi aliarum sectarum principes, quos inter Chrysippus scribens de catalepticis in ultima parte libri, ubi etiam catocham nominauit, in his qui mediocriter tardasse in * eadem paßione inueniuntur, acrioribus utitur unctionibus, ob stuporẽ articulorũ, uel tremorem, hoc est cyprino, admixto pipere, & nitro: & fomento ex aqua salsa, cõcoctis sulfure & bitumine: dehinc perũgit unctione, quã appellauit tripticen,

* hac

cen, quã conficiendã dixit ex calamo aromatico, schœno, cachry, pyrethro, irino, manna, singulorũ partibus oleo admixtis, atq; contritis, sed hæc nos ob acrimoniã reprobamus. Siquidẽ *sit paßio celeris atq; acuta, etiã *si iandudũ tardãtibus atq; inueteratis febribus irruerit: quippe cùm chroniæ febres ista paßione necessariò in* superpositionem ueniant, quam Græcè epithesin uocant, quæ similis fit necessariò acutis paßionibus, & ob hoc mitigationem deposcit. Prohibemus etiam supradictis rationibus unctionem ex illo liquore articulis adhibendam, uel ex eo quicquam potandum, aut cibo admiscendum: item sternutamenta, uel rasuram capitis, aut articolorum sinapismum, aut supponenda podici acria collyria ob prouocandum uentrem, quæ appellauit balanos. Item diagridium, atque castoreum, & omnia grauabilia fomenta, ex quibus tumor magis augetur, & soporifera pressura geminatur. His etiam compeccauit Themison libris quos periodicos dixit, adhuc quidem in iuuentute constitutus: nec dum Asclepiades in libris suis eos discreuerat. Ait enim, si iam tardantibus atque insidentibus febribus apprehensiones, uel opprеßiones aduenerint sensuum, atque in acceßione uocis silentium fecerint, cæteris, ut suprà diximus, similiter adhibitis, ante acceßionem tribus, uel quatuor horis seruatis, si uenter non fluit, diagridij obolum cum tribus, uel quatuor obolis castorei dabimus cum aqua: occipitium atque tempora capitis inungentes thapsia, quam nos ferulaginem dicimus, aqua contrita, ut quendam sensum atque leuationem mediocrem per corporis faciat superficiem. Cibos etiam inquit dãdos solidiores, nisi præcordia fuerint in tumore cõstituta: quod si obstiterit

* est
* si cùm
* paroxysmũ, ac exacerbationem
Themison

ſtiterit,* bibulos dabimus cibos. Nec dum iſta quidem ait ſatis prouidens, quia etiam ſi in alits partibus tumores fuerint corporis, ſorbiles interea cibi conueniunt. Siquidem laxamentum paßio depoſcit, quam neceſſariò * accendet, atque erigit thapſia magnificum tumorem. Eſt etiam caſtoreum acre, inueteratæ qualitatis cauſa, ſicut omnis caro * repoſita. Prohibemus propterea ob dentium faciendam diſtantiam immittendos uiolenter cuneos. Etenim ex his commotæ partes atque quaſſatæ aſperāt tumentia. Quamobrem dentium * concaſus uehementior fiet, cùm magis ſit utile, ac neceſſarium in tenſione partibus conſtitutis, requiem adhibere, ut declinationis tempore, uel potius * dimißionibus, laxatis muſculis, ſine ulla ui digitis immißis dentium facilius diſtantiam faciamus. Nocent etiam* ſucci frigidi, ut hederæ, fomentati, atque capiti impoſiti. Etenim tumores conſtringunt, & paßionis aſperant motum. Et ſi qua his fuerint genere ſimilia, ſicuti in lethargicis contra ſectarũ principes ſcribentes docuimus, prohibemus. Eſt autem improprium, atque loco carens * nimium frigidis uti fomentis, in declinationibus uerò calidis, atque feruentibus, iuſta imitatione recentium uulnerum. In his enim priuſquam tumor emerſerit, frigida probantur. Sed omnis ſenſuum preſſura, uel * apprehenſio in iſta paßione tumoris eſſe perſpicitur: * uel hoc præcedentes ſuper fieri. Hæc ſunt quæ de catalepticis ſua * potentia Soranus ordinauit.

Marginal notes:
* bibiles, vt ſupra
* accēdit thapſia, vt quæ erigat
* putris, & diu ſeruata
* colliſus
* demißionis
* ineptum eſt aut dicere, aut putare, hederæ ſuccum frigidum eſſe.
* initio
* oppreßio
* & hoc (ſub. tumore) præcedente ſuperſit.
* experientia

De pleuritica paſsione. Cap. XIII.

PLeuritis à parte corporis quæ magis patitur, nomen ſumpſit. Latus enim ipſa paßione uexatur, quod Græci pleuron uocauerunt: ſit autem ex uariis

ante ceden

antecedentibus causis, ut cæteræ paßiones: magis tamen profunda perfrictione, aut uinolentia, aut usu uenereo, plurimo nimis potu, indigestione continua, aut percussu uehementi, aut ponderis magna subuectione, uel cursu uehementi: sed neque secundum has differentias differens erit adhibenda curatio. Vna est enim atq; eadem paßio, ex qualibet ueniens causa, quæ una atque eadem indiget curatione. Hanc definiens primo de adiutoriis libro Aristoteles sic tradendam credidit. Pleuritis (inquit) est liquidæ materiæ coctio, siue densatio. Nec tamen differuit utrum ne totius, quod falsißimum: siquidem phlebotomati ægrotantes * liquidum sanguinem reddunt, an uero particulæ, sed cũ hoc tacuit, * non promisit. Mitto etiam oculorũ suffusionem nihil aliud esse, quàm liquoris coeuntis densitatem, nec tamen pleuritim. item Apollonius qui appellatus est Mys uolumine uicesimooctauo, quod de secta Herophili conscripsit: Pleuritis (inquit) est communiter paßio [a] temporalis, atque celeris, secundum laterum membranas quas hypezocotas uocant, atque inter eorum * carnem: aliquando etiam in * pulmonis partibus, sæpißime sine * tumore * uel ex solis causis effecta. Propriè autem tumorem secundum supradictas menbranas, uel carnem lateribus interiectam: aliquã do etiam secundum pulmonis partem, sed in utraque diffinitione peccauit. Primo enim sunt prolixæ atque narrabiles. Secundo plurima alia prætermisit, nam necessario paßioni febris est. * Correptum autem atq; usurpatum dicimus in pulmone paßionem hanc posse constitui, sicut ex consequentibus docebimus. Item Asclepiades libro definitionum, Pleuritim dicit esse humoris fluorem temporis parui, atq; celerem inte-

* & non densatum

* legendũ puto, necessariũ prætermisit

¶ a acuta

* id falsum

* costarum musculis

* externo

* aliquãdo externis solis causis

* falso tributum & assertum

riorem, lateris partium, cum febre, atque tumore: sed erat melius tumorem dicere * atq; humoris fluorem. Etenim quoties ex complexa* paßione cõficitur, tumorem perspicimus superare. Et igitur secundum Soranum pleuritis dolor uehemens interiorum lateris partium, cum febribus acutis, & tußicula, qua uariæ qualitatis liquor excluditur. Frequentat autem hæc paßio in masculis magis quam in fœminis, atq; in senibus magis quam iuuenibus. Tußiculosa enim atque frigida senilis est ætas, quo intelligimus profecto hanc paßionem pueros difficulter incurrere: frequentat etiam hyberno magis quam autumni tempore, * quo hyemi uicinatur. Aestate * uero difficulter occurrit. Est præterea paßio acuta, atq; celeris & uehemens, & aliquãdo sola ex strictura confecta: aliquando admixta solutione, ob plurimum * tußiculæ liquorem. Etenim uentris defluxio non implet in pleureticis signorum concursum, sed magnitudinem paßionis docet. Quapropter ex his solum dicimus agnoscendam, quæ supra memorauimus. Alia uero concurrunt plurima, atq; differentia, pro paßionis magnitudine, ac temporum mutatione, quæ quia prætermittenda non sunt, prosequamur.

Marginal notes: * quàm — * nimirum tumore, & fluore, — * quod — * falsum id — * qui tußiendo reiicitur.

Quæ consequuntur Pleuriticos. Cap. XIIII.

PRosequitur in paßione constitutos acuta febricula, cum tußicula dolor lateris uehemens, atq; usque ad iugulum, & * palam eiusdem partis perueniens, quibusdam etiam brachium tangens, & pectus atque ilium, & est stimulosus, ac pulsuosus, & igneus, iugis, aut intercapedinatus, seruato ordine, aut confuso, & infixus atq; perseuerans iisdem locis, aut mobilis, & recurrens atq; mutabilis, cum suspirio, & diffi-

Marginal note: * omophatam nisi legendum clauem

cili

cili ſpiratione, quam Græci λύσπνοιαν uocant, atteſtante tuſsicula, aliquibus arida, frequenter tamē cum liquidis excremētis, & primo ſpumoſis, dehinc ſanguinolētis, *ita felloſis, ac inde ſanioſis. *Sequitur etiam ægros ſupra id latus iacendi difficultas, atq; cum ſe ſupra contrarium latus uerterint, dolor, ut adduci ſentiant *ſuo pondere euidentia tumentiū partium *uiſcera: ſequentur etiam uigiliæ, atq; ſiccitas, & aſperitas linguæ. Peiorante paſsione augentur omnia ſupra dicta. *Addit etiam articulorum frigidus torpor, genarum rubor, occulorum ſanguineus color, uētris* fluor ſpumoſus, ac felleus. Vrinæ quoq; frequens, atq; paulatim, albida egeſtio, pulſus denſior, celer, fortis, & ueluti *fluctuans, & ſuo percuſſu preſſuram ſignificans: ſpiratio etiam circumdolens, atq; frequens, & obtuſa, uultus & thoracis roſcida humectatio: mentis alienatio, gutturis ſtridor, uel ſonitus interius *reſonās, aut ſibilans, in ea parte quæ patitur. Acceptorū etiam per uomitum recurſio, & iacendi negata, atq; *diſpliccns omnis poſitio, ſputa facile *ſiccātia *& magis ſaliuoſis ea quæ fuerint contra naturā, uel in denſitatē coacta. Etenim ſpumoſa ſanguinis in qualitatē tranſeunt: ſanguinolenta in liuorem. Item fellea, eruginoſa, atq; praſina, uel nigra *efficiunt, ſanioſa, fœculenta, uel fumoſa & odore grauia, & inæqualia, mutato etiam ſæpe ordine ſuæ *egeſtionis: item poſt felleā, uel ſanioſam qualitatem in ſanguineam tranſeunt, uel quālibet coloris uarietatē. Tumoris etiā uehementia *luctāte, alia *in ſoliditatem cogūtur, alia in nigredinē ueniūt, ob feruoris uſturā. Aliqua ruptis uaſculis funduntur, quapropter ſanioſa qualitas, poſt ſanguinea perſeuerat, ſed *ſpumoſa rurſum fit, cum ſingulas per partes

* poſtea
* id male diſtinctum
* ſua grauitate cadentia
* pondera
* Accedit
* is ſæpe comitatur.
* ſi ſudor inſtat, alioqui tēſus, durus, ſerratilis.
* ῥωγμὸν ſupra dixit pag. 90.
* ἢ ἄσ[illegible]
* ſiccescentia
* & magis ſalivoſis, uel in denſitatē coacta. Qualiacunq; fuerint, magis tamē cōtra naturam fiunt. Etenim
* fiunt
* digeſtionis rurſum
* augeſcente
* qualia alba & rotunda
* Nam ſpuma fit, aut motu: aut calore: aut vtroque

tumor quatiens liquida ſpiritu turbato ſpumoſam ſufficit qualitatem. In ultimo autem cogente periculo celerrima fit ſpiratio, & præcordiorum ſuſpenſa adductio, pulſus innordinatus, aut deficiens, aut deſerens in his quæ in peripneumonicam paßionem, aut apoſtema tranſire noſcuntur. At ſi ipſa fuerit leuigata, ſingula miteſcunt, & uentris egeſtio coagulatur, aut fellea carebit qualitate: & per tußiculam excluſa ſanioſa minime in ſanguinolenta redeunt. Diſcernendum etiam quæ ſint ſputa* ſanioſa, & quæ ſit ſanies. Nam ſanioſa iam miteſcentis tumoris, atq; declinantis eſſe probantur. Sanies uero ex apoſtemate, quod etiã uomicam dicere poterimus, uel certe ex ulcere probatur uenire. Diſcernitur autem* exercita inuentione: hoc eſt colore, & ſubſtãtia, & odore: frequẽter enim tetri odoris eſt ſanies. Item ſanioſa admixtione aquæ facile ſoluuntur, ſanies autem difficile. Dolorem uero peiorem alij dexteri lateris probant ob pulmonis uicinitatem, alij ſiniſtri, uicinantis cordis cauſa forſitan, & quia frequentius ſiniſtra dextris debiliora uidentur. Item pleuritis, nunc eodem tempore febriculæ concurrit, nunc ſuperuenit, nunc antecedit, nec ceſſante febricula perſeuerat.*

* *paßio*

* *purulenta ea ſunt, alba læuia, æqualia*

* *exercitata obſeruatione.*

Quomodo intelligimus pleuriticã paſsionem in peripneumonicam tranſeuntem, aut in vomicam venientem. Cap. XV.

Intelligimus eos qui in augmento pleuriticæ conſtituti paßionis, proni atq; faciles in peripneumonicam uidentur, quum cæteris omnibus peiorantibus ſignis, atq; in magnitudinem extentis, ſolus dolor minuitur, atq; incendi poſitio ex parte facilior ac leuior ſupina ægro fuerit uiſa, aucto genarum rubore: con-

ductu etiam supercilliorum è medio * uehemẽter, tanquam in mœstitudine constitutis, oculorum atte stante feruore. Eos etiam qui in uomicam transeunt intelligimus ex eo, quòd dolor infixus eodem permaneat loco, accedente tußicula arida, atque tremore * typico, & inordinato, spiratione difficili, quã Græce dyspnœan uocant, cum dolore leuiore, & pulsu denso.

* vehementi.

* febris, quæ suppurationis tempore inuadit, ex Aphor. dum pus fit, &c.

Quis locus in pleuriticis patitur.

CAPVT XVI.

Quæsitum etiam est à ueteribus quis in pleuriticis locus patiatur, & quidam pulmonem pati dixerunt, ut Herophilus. Item quidam hypezocota membranam quæ latera, & interiora cingit, ut Diocles, Erasistratus, Asclepiades, & eorum plurimi sectatores. Horum primi aiunt non esse in lateribus tumorem, quum neque extantia ulla earum partium inspectione sentiatur: neq; rubor: nec motu, nec tactu, do lor acutus, uel fortis, tanquam manifestis tumoribus: accedit etiam quòd facile supra id latus quod patitur, iacere poßint ægrotantes, supra aliud uerò quod passione liberũ uidetur, si se iactauerint, difficultas spira tionis accedat, siquidem nunc sustentatæ pulmonis par tes iacent: nunc ueluti pendere sentiuntur. Dehinc etiam tußicula signum est ex accidentibus consequens morbum fibrarum pulmonis* resudati corporis liquo ris, siue cannæ gutturis, singula etiam* tußita de pulmone uenire manifestum est, qui neque uenis, neque arteriis, neque fibris contiguus, uel admixtus esse lateri uidetur, ut per ipsum latere accepta excludi posse credamus. Vnde igitur dolores? nunquid ne pulmonis sensibiles partes in paßione constitutæ causa sunt? an uero eius tumore latera uicinantia

* resudãte ab eius corpore liquore per cannam gutturis.

* extußita

comprimuntur, & propterea dextrarum fibrarum tumor dextri lateris dolorem facit, sinistrarũ sinistri? Sed in peripneumonicis totus tumet pulmo, nec ullus tamen sequitur dolor. Sed huic quidem sententiæ contrarij aiunt propterea neque ruborem, neque extantiam, uel dolorem ægrotantes consequi, quoniam in alto tumor esse uideatur. Quòd autem supra patiens latus quosdam iacere prohibet, alios uero contra, mitescendo releuat, illa causa est, quòd incumbendo obiectu straminum pressa materia refugiat, atq; ex partibus quæ patiantur, ad sanas partes rediens, dolorem non faciat. At uero partibus non patientibus expressa, atq; fugata, se patientibus impartiens, & has distendens, dolorẽ facit. Tußicula uero fit* cum patientibus hypezocoti membranæ uicinis, atque contiguis partibus.* Et tußita itidem sputa per pulmonem feruntur, siquidem in ipsum ueniunt ex uicinis, accepta per uias mente sensas, quas logotheoretos appellat, sicuti & in *uomicis contingit, quanquam frequenter ad externas partes uerticem faciant: uel fracto latere sanguinolenta* excludantur sputa. Nam profecto insensibilis omnis est pulmo. Debuit igitur nullus fieri dolor. Sed si ex oppreßione hypezocotis membranæ * ex pulmone uicino tumente, dolor fit, debuit magis ægrotans tunc dolere, quoties iacuerit in latus, siquidem tunc magis incumbens opprimit pulmo: dehinc etiam peripneumonicos dolere oportuit. Si enim ex parte tumens pulmo dolorem facit, magis omnis in tumore constitutus facere debuit. Patitur itaque hypezocos membrana, & propterea dolorem uehementem facit? siquidem est neruosa atque lateribus infixa. * Hinc denique, quoties tumore densa

Marginal notes: * compatientibus — * Extußita — * abscesßibus pectoris uiæ λογοθεωρητοι. — * excluduntur — * à — * Hæc

*densatur, * oßibus uicinantibus* abstenta ire latius prohibetur, & [a] eorum conuersione naturali quatitur motu, atque acuti doloris accipit causas. Item *spirationum thoracis, adducti spiritus uicinitate, pulsata, insustentabiles dolores facit. Manifesta nanque coniectura est, quòd ipsa patiatur. Siquidem tumoris augmento * collectionẽ in pleuriticis, facit & *expirantibus sæpe ægrotis nigra inuenitur.* Hos deniq; *uenenatos quidam putauerunt. Igitur in pleuritica passione non simplicem lateris dolorem, uerum etiam febre acuta attestante totum corpus pati uidemus. Etenim febres totius corporis sunt: plus tamen pati hypezocota membranam recte dicimus, siquidem sunt in ipsa dolores constituti.

Quæ sunt similia pleuriticæ paßioni. Et quomodo internoſcuntur. Cap. XVII.

Similia pleuriticæ paßioni dicuntur, *dolor lateris [b] collectio in eius medio constituta: item uomica, quam græci empyema uocant, suspirium siue spiratio difficilis, quam iidem dyspnœam uocant. Item ad nares catarrhus, quem uocant coryzan, & *anhelatio. Siquidem supradictis tußicula, atq; spiratio difficilis adiuncta esse uidetur, & febricula, & dolores accedentes pleuriticã paßionem *fingant. Sed discerni atq; internosci suis proprietatibus poßunt. Nã dolor *lateris etiã sine febre plerunq; est, & longo tempore perseuerat: uel quoties celer est, sine uarietate sputorũ, uel excremẽtorũ esse perspicitur: in pleuriticis uero dolor acutus, cũ febrib. acutis, & sputis supradictis inuenitur. Itẽ ab empyicis hoc est uomicosis, *si-

* membrana
* costis
* repulsa latius & amplius distendi
¶ a & eorum conuersione. i. costarum motu quæ simul cum thorace deprimuntur & attolluntur. Quidam legũt, & corporis conuersione
* spiratione
* abscessum
* morientibus
* quibus mortuis membrana succingens costas nigrescit
* veneno sublatos
* compunctio Plinio: Telum Sereno, & Isidoro.
* Abscessus.
¶ b Collectio: Abscessus frigidus, nempe Meliceris, Atheroma. Steatoma: Hippocr. singula ex his Tubercula cruda, φύματα, το cat: Empyema Abscessus calidus: ex fluxione: suppuratione, transmutatione: vel puris coaceruatio, ex humoris citra tumorem putredine: vlceris sordibus.
* asthma. * fingunt * compunctio è flatu: Telum. * & à

ue collectione laborantibus discernitur pleuritis, quod febres noxiæ atque acutæ & inordinatæ in pleuriticis inueniantur. Vomicosis uero uel collectione laborantibus, antecedente corporis horrore frigido, atq; dolore pungenti, eodem tempore, hoc est * quo in uomicam transeunt ægrotantes, sputa sequentur, quæ antea nulla fuerãt[c] reiecto* prius pure coaceruato in latere collectionis causa:[d] laterum quoq; ueluti conuersionem hic sentiunt, aliquando etiam sub ipsis extans, uel prominens collectio sentitur. In pleuriticis uero febricula ex initio uehemens, atque sputa contra naturam, & uaria reperiuntur. Item ab * spiratione difficili, & orthopnœa, & catarrho quem supra diximus ad nares* fieri, & *anhelatione, celeritate discernitur, & febri atque dolore. Siquidem illa tarda sunt, & sine febribus, aliquãdo etiã sine dolore.

* quo pus fit
¶ c reiicitur vero prius pus coaceruatum: prius.
* id est, antequam horreãt, refrigerentur, & febris occupet.
¶ d laterũ cõuersionem vocat, fluctuantis puris & agitati strepitum, ac velut inundationem, cũ ex altero latere in alterum æger vertitur.
* Dyspnoea
* ferri
* asthmate

Quomodo curandi sunt pleuritici.

CAPVT XVIII.

Iacere pleuriticos conuenit mollibus stramentis, loco lucido, atque calido, & mediocriter amplo: schemate quo se melius ac facilius haberi peruiderint: adhibita requie, & cibi abstinentia usque tertium diem: accessionis tempore, uigilantia: cum articulorum tenaci, blandáque defricatione manu calida. Vaporanda etiam quæ sunt in dolore constituta calidis pannis, & cum accessio statum sumpserit, lanis limpidis, ex oleo dulci calido expreßis, contegenda. Adhibenda fomentatio lenis capiti, atque inguinibus, & sitis sub umbilico locis, ex eodem oleo, similiter calido, & magis quando fuerint indulgentia corporis releuati ægrotantes. Sin minus, addenda etiam cotaplasmata ex polline, atq; lini semine, & fœnugræci, cum aqua, & oleo

oleo coctis. Tunc oris collutione utendum & potu aquæ calidæ, moderato quidem, ne plurima liquoris humectatio sputorum prouocet fluorem. Tunc somno dimittēdus ægrotans. At si uenter fluxerit, poterit somnus ante dimißionem, permittente hoc est declinante acceßione adhibitis accersiri, scilicet laxatiuis cataplasmatibus. Sed si dolor uehemens fuerit, phlebotomiam conuenit adhibere, si nullus uentris fuerit fluor, *intra tertium diem. Sin uero fuerit adiuncta uentris solutio prorsus in ipsa diatrito erit phlebotomia adhibenda sic ut prædiscere poßimus, utrum sit perseuerans, atq; superior strictura magis quam solutio. Sæpe enim concurrens uētris solutioni sanguinis detractio, ægrotanti nouißimam intulit defectionem. Quapropter perspiciendum utrum usq; ad dimißionem acceßionis fluor uentris perseueret, uel eius meatio mordicationem quandam faciat podici, uel intestinis. Suspecta etenim habenda est istiusmodi defluxio. Ita adhibenda phlebotomia, sed ex alio brachio, quod fuerit dolenti lateri contrariū,* certæ rationis causa quam sæpe memorauimus. Tunc post mediocrem sanguinis mißionem, quæ magis coniicienda est ex *coniunctione quāquā leuißimæ solutionis quiescere permittimus ægrotantem, atq; *resumptū laxatiua perunctione curari, oris etiā adhibita fomentatione, *digesto scilicet adiutorij turbore, dabimus sorbilem cibum ex oleo dulci confectum siue melle, ne liquidorum prouocētur sputa importunitate temporis, hoc est initio, siue augmento paßionis. Dabimus etiam pultem calidā, atq; madidam, sine sale: uel panem ex aqua calida. Sed si uenter fluxerit, pultem dabimus craßiorem, sed calidam, quoniam in tumentes *prius partes incurrit, tunc

* infrà

* id falsum

* ex coniectura quam leuißimæ

* cibo refocillatum

* i. sedata perturbatione, quam excitauit sanguinis mißionis auxilium.

* frigidum autem inimicum neruis, pectori, &c.

post cibum somno dimittimus ægrotantes usq; ad solitum* accessionis tempus, quæ cum fuerit effecta, erũt adhibenda quæ supra memorauimus congrua. Adhibendus etiam cucurbitæ leuissimus raptus: sed cum statum cœperit accessio, adiecta etiam scarificatione: cũ ad dimissionẽ declinando peruenerit, tunc spongiarum adhibenda uaporatio, atq; cataplasmata laxatiua, frequenti mutatione nouata. Sed si uentris fuerit fluor, erit quidem his utendum ob tumorem. Siquidem immutabilis dolor auget liquidorum defluxionem, uigiliarum atq; corruptæ digestionis causa ungendi sunt. Igitur ægrotantes plantaginis succo reficiuntur: & aliquando simplici, aliquando admixta acacia, aut ptisanæ succo, quo sit præcoctus mali punici cortex, uel myrti, aut agrestis* celsæ coma, quam rubum uocant, aut rosa, uel galla, & his similiã. Etenim alia queque nimium cõstrictiuæ uirtutis, uel multorum admixtione composita, * in modica densatione maiores membranarum prouocãt necessario tumores, quos passionis nequitia & tardare faciles, & adiutoriis medicinalibus cedere difficiles facit, adiuncta scilicet solutione. Quare cum prolixiores fieri uiderimus dimissiones, clystere utemur, solutione cessante: cataplasmatibus autem, & cucurbitæ scarificatione, cum doloris fuerit dimissio. At si solutus fuerit aut leuigatus dolor: ut ordinem accessionum seruans, magnitudine tamen minutus esse uideatur, urgente etiam solutione, *iniectione utemur supradicta adhibita scilicet uaporatione atq; cataplasmatibus admotis, & scarificatione supradicta, apponentes palmulas quas patetos uocant contritas, & cũ pannis calidis. Potũ dabimus calidum quidem, sed omnino paucissimum, ut neque * liquore pluri

* accessio

* celsa rubus

* immodica

* vnctione: nempe adstringente

* liquor plurimi sputi, nec

plurimo ſputorum, uel uentris augeatur defluxio, & tepore quodam tumentia mitigentur. Omne etenim frigus tuſsiculam commouet. Deinde dabitur pulticula, ſed * conſtrictior: uel panis ex aqua calida, diligenti infuſione atque innouatione calidæ elutus, & expreſſus, ut ſuæ denſitatis poſitu * elenteſcat. At ſi iugi uexatione tuſsiculæ, atque conatu frequenti ruptio uenulæ ſanguinem per os emitti coegerit, dabimus plantaginem dimiſsionis tempore, oleris uice mādendam. Etenim in acceſsione omne quod datum fuerit, corrūpi atq; aceſcere neceſſe eſt, olera præcipuè. Dabimus etiam decoctorū aquam cydoniorū. At ſi in ipſa acceſsione id facere coacti ſumus, inſiſtēte periculo dabimus poſcam. Tunc in dimiſsione cibū: ut liquori ſoliditas accedat, Alicam ex aqua calida, in qua fuerint præcoctæ palmulæ Thebaicæ, uel mala cydonia, ut eorū frigore ſanguinis fluor teneatur, feruore uerò iuſculi tuſsicula leniatur. Erit præterea ſi uires ægrotantis permiſerint, alternis diebus dandus cibus, donec paſsio declinet. At ſi imbecillitas coegerit, etiam ante declinationis tempus erit quotidie nutriendus ægrotans. In ſtatu uerò miteſcentibus atq; * ſegneſcentibus ſputis, & nullis irruentibus nouis ſanioſæ qualitatis, ſine uentris fluore, conuenit poſt cataplaſmata atque uaporationem ante cibum dare bibendum * mulſum diebus duobus, uel tribus. Etenim tuſsiculam mitigat, & ſpirationem facilem facit, liquidorum tenacitatem laxat, & eas partes, ex quibus ſputa feruntur, depurgat. Cibum præterea dabimus ſorbilem ex melle: atque halicam, uel ſiliginis panem, & amylum, aut ptiſanam, aut panem ex mulſo, aut ouum hapalum. Declinante paſsione, ſi aliqua fuerit ſputorum difficultas

* ſpiſsior

* diluatur, in liquidū iuſculum diſſoluatur.

* parcius exeuntibus.

* Nam vētris fluxionē præſentem magis irritaret mulſum.

difficultas, ob debilitatem uiriũ, uel liquidorum* crassitudinem, erit fœnugræci succus admiscendus melli, hoc genere confectus. Duobus diebus erit fœnugræci semen infundendum, sed frequenti mutatione aqua innouanda, *præfusa scilicet anteriore. Tunc donec color uirescat, aqua coquẽda, & eliquata admixto melle, ægro, supra dicta moderatione bibenda.* Potest etiam ipsum fœnugræci semen tritum cum melle* lambere: uel lini semen assatum, melli admixtum: uel uitellum oui assati* nucleis recentibus contritum, atque decocto melli admixtum: uel simul omnia, admixtis etiam amaris amygdalis. Tunc conuenit uario iam cibo ægrotantem reficere, pultibus, ouis hapalis, uel cerebro porcino, aut hœdino, aut agnino, coctis cum sale modico, uel pede porcino in ptisana decocto, aut molli gallinaceo pullo, uel columbinaceo. Tunc post tres uel quatuor dies solutis febribus adhibendum lauacrum: sed à uino temperandum. Illis quoq; partibus, quæ dolore tanguntur cerotaria ponenda ex oleo dulci, uel cyprino confecta, admixto fœnugræci polline, uel meliloto tuso, atq; creto, admixtis etiam adipibus. Vtendum quoq; medicamine quod diatessaron uocãt, cera, resina terebinthina, iri illyrica, pice, æquis ponderibus. Dehinc post diem unum uel duos adhibendum lauacrum, & dandum uinum, apponendum malagma, quod diachylon uocant, uel Dia Mannæ. Hæc ratio secundum Soranum curationis: antiquorum uero Erasistratus & Herophilus de pleuriticis nihil dixerunt.

* quoniam humor sputo reiiciendus crassior est

* effusa

* Prodest

* Hoc remedij genus ἐκλείγματα vocant.

* Plin. sic vocat coccalum Hippocratis. lib. 4. de vict. rat. acut.

Ceratum διὰ τεσσάρων

Ad Hippocratem. Cap. XIX.

Hippocrates uolumine, quo de ptisana scripsit, ad pleuriticos curandos hæc ait. Lateris dolor siue ex initio effectus, siue supernatus, principio uapo-

ris

ris erit curatione tentãdus, in qua meliorẽ probamus, ex aqua calida in * uentriculo, uel uesica excepta, uel ad eundem modũ in æneo uasculo, siue testaceo, supposito quolibet stramine molli, ne quassatio fiat locorũ, scilicet qui in dolore sunt. Probat etiã spongiã mollẽ, magnã, ex feruenti aqua expressam, atq; pannis inuolutam, tunc apponendam. Circuntectus, inquit, enim atq; inclusus uapor plurimo tẽpore perseuerat. Admouẽda etiã, tanquã odoramẽtum, ori, uel naribus ægrotantis, ut spiramento adductus uapor suo ingressu laxamentum partibus ministret. Vtendum inquit etiã * hordeo uel orobo macerato, & calefacto, & celeriter sacello incluso, tunc apposito: siue cantabro eodem liquore feruefacto: uel aridæ atque siccæ uaporationes adhibendæ, ut sunt ex sale, siue milio frixo in sacellis lineis aptißimè appositæ. Etenim lene atque conducibile est milium. Soluit nanque naturali quadam mollitudine illos dolores, qui iugulum in ipsis paßionibus pulsant. Non aliter etiam illos qui ægras partes pulsauerint, soluit. At si dolor uaporationibus minimè fuerit mitigatus, uel * abscessus, non oportet plurimo tempore in hac perseuerare curatione. Etenim pulmonem uaporatio siccat, atque purulentum fieri cogit: sed si doloris significatio ad iugulum uel ad brachium tetenderit cum grauedine, ut etiam pectus uel mamillam tangere uideatur, oportet in brachio uenam diuidi, * sed in eo, ex quo multa fieri detractio poßit, donec * plurimum rubrior sanguis excludatur, uel ex rubro ac limpido liuidus. Vtraque inquit enim eueniunt. Sed si sub pectore fuerit dolor, & ad iugulum nõ tetenderit, emolliendus est uenter, aut helleboro nigro, aut peplio nigro, admixto dauco, uel seseli, aut cumino, siue aniso,

*uel

* vtriculo

* hordeo vel orobo in aceto miti, &c. miti, id est diluto

* abstentus, id est repressus

* sic vt ex eo multa fiat detractio

* plurimus & rubrior

uel aliud quodcunq; trãquillum admiſcendũ putat, id eſt portulacã, uel peplij ſuccum præſtare, quæ enim admiſcemus ſibi ſimiligena. Hæc ſunt quæ ſuprà diximus. Deducit autem melius uentrem helleborum nigrum, quàm peplion. Peplios autem helleboro nigro uentoſitatem melius tollit, per podicem prouocatã. Hæc deniq; utraq; dolorem ſoluunt: mitigant etiam alia pluríma. Hæc ſunt, inquit, deducentia ſiue detrahẽtia per *effuſionem,* ſumma, quæ ipſe ſciui atq; poſui. Etiam in ſorbilibus dantur deductoria, quæ non ualde ſunt inſuauia, aut amaritudinis cauſa, aut alia qualibet inſuauitate, ut copiæ, uel coloris. Ptiſanam igitur quãdo medicamen æger biberit, ſtatim oportet ſuperbibere, *nihil minus à cõgrua eſt ratione, uel quantũ accipere conſueuerit, dehinc paulatim inter uentris deductionem nouerit ſorbenda: ſed quando humorum[a] declinauerit exitus, tunc minus ſorbeat ægrotans quàm conſueuit. Dehinc adiectio perſeuerare debet, donec dolor * ceſſet, uel nihil contrarium occurrat. Hæc mihi (inquit) ratio eſt,* & in ſucco uſus ptiſanæ. Etenim (dixit) melius eſt ſtatim ſorbendi initium ſumere, non autem iam antecedentibus uaſorũ euacuationibus. Ergo eſt initium ſorbendi tertia, uel quarta, uel quinta, uel ſexta, uel ſeptima die, niſi intra id tempus fuerit ægritudo præiudicata. Hæc ſunt quæ in primis partibus libri ordinauit. Alias quoq; paßiones curãs, in ultima ſcripturæ parte rurſum peripneumoniam atque pleuritim curãs hæc ait: In peripneumonico, & pleuritico oportet inſpicere utrúmne acuta febricula, atq; dolores alterius, uel utriuſque ſint lateris. Et utrum

*vel alio quocunq; odorato. Peplio verò admiſcẽdum putat ſilphij ſuccum: atq; hæc, ſi inter ſe miſceantur, quæ ſuprà diximus ſibi eſſe ſimiligena. Ex Hippocrate. Similigena ὁμιότροπα vertit, quæ pariter & eodẽ temporis ſpatio purgãt, nõ autem hoc citius, illud tardius.

*cathartica

*alui ſolutionẽ

*optima

¶ a ceſſauerit

*paulatim, & paucíorẽ quàm accipere cõſueuit. Nam minus rationi cõgruũ eſt inter ventris deductionem ſorbere. Ex Hippocrate.

* & in vſu ſucci ptiſanæ

* contrarium occurrit, (ait Gal.) ſi magna cruditas eſt, quæ phlegmonem facit: vel ſi ante iudicationem copioſa ſorbitione ægrum indigere non putamus.

aſcendente

ascendente spiritu dolor admoneat, & tußicula adsit, uel sputa fuerint abundantia, flaua, uel liuida ac tenuia. uel spumosa, uel florida, aut alia qualibet qualitate à supradictis differẽtia, sic agi oportet, ut si dolor pungens, penetrans ad iugulum, *uel cinctum, uel brachia tetẽderit, uenam incidamus in quacunq; parte facilior fuerit uisa. Detractionis autẽ modus cõueniens secundũ corporis hebetudinẽ atq; temporis, ætatis, uel rigionis consideratione accipitur. Plurimam enim detractionem ostendit celer atq; acutus dolor, quæ usque ad animi defectionem erit faciẽda. Tunc clyster adhibendus. Si inferior thorace fuerit dolor, & plurimum ægroti distenderit uentrem, danda purgatio, sed medio tempore purgationis, hoc est quo uentris officium nõdum cessat, nihil (inquit) accipiẽdum, sed post perfectã effusionẽ mulsum ex aceto exhiberi iubet, quod oxymeli uocãt. Item*quartanum typum[a] medicamine curans expectat, tribus aliis diebus adhibendũ clysterem probat, & si paßio nõ fuerit releuata, tunc inquit purgatione rursum utendũ. Præcauendũ etiã monet, donec dies septẽ* intacti febribus transigãt ægrotantes. Tũc (inquit) tutò[b] succum dabimus* tenerum, atq; paruum. At si facilius agere cœperit sputa, attestante spiratione meliore, & sine ullo dolore, atq; ut suprà dictũ est cessante febricula, paulatim craßiore, ac plurimo, & bis in die utendum præcipit succo: sin uerò non facilè hæc fuerint releuata, *leni potu, atque sorbili utemur cibo, hoc est succo paruo, & semel in die, tempore scilicet quo leuius æger habuerit. Atque id intelligi urinæ inquit inspectione. Tunc dandum sorbile quidem, nec prius tamen quàm urina, atque sputa uisa fuerint * mitiora. Sed si * medicatus plurima excluserit.

*vel mãmam: Hippoc.

Ex Hippoc.

* quartũ diem

¶ a purgatione

* illæsi, inoffensi

¶ b ptisanæ

* tenuem

* pauciore Hippoc.

* matura. Hippoc.

* medicamento accepto purgatus

rit, necessariò paruum atque tenuem dabimus cibum. Non enim potest præ inanitate, somno, uel plena affici *digestione, neque paßionis atque naturæ cõflictus sustinere, quos Græci Crises appellant. * Sed cùm corporis defluxio tenuem fecerit ægrotantem, retentione cessante (qua *naturali uigor & corporis nutrimenta tardantur) succorum, nihil ualebit retinere. Intelligimus autem mitiora sputa, quando sunt similia. Item urina cùm fuerit rubrior *uini similitudine. Nhil etiam (inquit) prohibet doloribus lateris adhibere tepores, atq; cerotaria, & uctionem crurũ & * clunium *pingui atque calido oleo frequentare. Præcordia uerò semine lini cataplasmare usque ad papillas. His Soranus respondens ait: In calefactionibus acres esse sales, ac necessariò tumorem prouocare, febremq; accendere. Poscam etiam constringere, & stricturam paßionis augere. Item milium frixum graueolens & nidorosum, atque capiti graue, maximè acutè febricitantium esse perspicimus. Spõgiis etiam erat melius quenquam in dimißione patientes partes uaporare, atque oleo calido perfundere. Est præterea improprium, ac sine ratione, tunc uti phlebotomo, quoties ad superiora dolor tetenderit: prohibere autem quoties ad inferiora descenderit. Oportet ergo sub hoc argumento neq; difficultate tumorum partibus inferioribus impeditos phlebotomare: neque etiam podagricos, si quidem *interiora tumere uideantur, sed necessariò quoties dolor ad superiora tetenderit, phlebotomiam adhibendam uidemus. Siquidem sæpe peiorante uentris fluore, hoc adiutorij genus prohibetur. Neque etiam (ut ait) oportet interiorem uenam diuidi. Siquidem & exteriori & media diuisa, corpora * releuentur. Quippe

quum

* cibi coctione
* Verum vbi crudorum colliquatio facta fuerit, & quæ remituntur reiecta, nihil obstabit. Hipp.
* naturalis
* erui. Hipp.
* lumborum Hipp.
* pinguedine. Hipp.
* inferiora
* releuantur

quum econtrario interiorem prohibeāt, propter magnitndinem, ne tumor augeatur. Item ſanguinis mutatio iners eſt detractionis moderationi, ſicuti de adiutoriis ſcrib entes demonſtrabimus. Seſe denique idem Hippocrates impugnat in conſequentibus, dicens, uſq; ad animi de fectum faciendam detractionem, quod magis uehementer eſt nocens: ſiquidem eſt periculoſa defectio, & neque ſi ſit temporaliter defectionis cauſa, ſenſu carens ægrotans, dolore releuatus, uidebitur (quum reſumptus fuerit) rurſum nō dolere, quum magis atque magis eiuſdem magnitudinis* paßionis debilia corpora uehemētius afficiant. Item purgatiua medicamina (quæ Græci καταρτικὰ uocant) acrimoniæ cauſa, ſtomachum tumentem, atque hypezocota membranam acuunt in tumorem: & *in periculum uentris effuſionem prouocantia, magnificam paßionis ingerunt uehementiam. Nutrire etiam cibo pōſt medicamen non oportebat. Pugnat enim purgationi faciundæ illatum cibi nutrimentum. Quippe quum medicamine corruptum, officij ſui careat uiribus. Mitto etiā quòd ex initio aceſcere facilè ptiſanæ ſuccus perſpiciatur, confectus quippe ex ordei ſucco, qui ſit digeſtione difficilis. Dehinc ægrotantis corpus non ualet tantum ſuſtinere nutrimentum, quantum ſanitatis tempore ſolitum uidebatur. Item mulſum ex aceto (quod oxymeli appellauit) ſine * diſcretione accipimus. Eſt etiā immodica uſque ad ſeptimum diem cibi abſtinentia, quam cuſtodiendam ordinauit. Quippe cum nullus uehementiam paßionis ſuſtinere ualet, niſi nutrimento quamuis paruo toleratus: & neque in declinatione paßionis aliquid humanius cibo* largitur, ſed in iiſdē ſorbilibus perſeuerandum exiſtimat ſuccis. At cum

* paßiones

* impetuoſam

* num meracius, aut aquoſius.

* præbetur

*fuerint ſputa ſegniora, tunc ut exiſtimat, erit primo æger nutriendus, * quomodo neceſſariò declinante paßione*occurrunt*intolerato. In cæteris reliquendum temporibus abſq; nutrimento ægrotantem apertißime indicauit, quum ſemper * plurimum utilitatis adiutorium cibi, quàm cætera poſſunt adiutoria, largiatur. Omne etiã corpus erit unctione*coæquãdum, & non eius particula. Quippe cum totum cibo nutriatur, ipſa quoque unctio non*exerta, anxietatem ingerit ægrotanti,*qua latentem difficultatem, atque acceßione ueniente*corpus prouocat incendium.*

* quod
* occurrit
* nullis cibis recreato
* plus
* laxãdũ molliendum.
* toti corpori non adhibita
* quæ
* corporis

Ad Dioclem. Cap. XX.

DIocles etiam ſimiliter phlebotomat ægrotantes, eadem diſcretione adhibita. Purgat etiam catharticis medicamentis. Quapropter eadem dignus accuſatione indicatur. Cibum uero iuuenibus undecima die dandum ſtatuit, ſed æſtatis tempore elixum magis, & frigidum: hyemis uero, aſſum atq; feruentem. Eſt enim ſummæ peritiæ in ordinandis qualitatibus, non paßionum genera ſed tempora hyemis uel æſtatis attendere: ſcilicet ut æſtate tumore laborantes, frigido cibo nutriti*altiora percutiant.*

* imperitiæ
* altius percutiantur

Ad Praxagoram. Cap. XXI.

*PRaxagoras ſigna docẽs futuræ pleuritidis præcauendum iubet, dando bibendum piper cũ mulſo ex aceto, uel abrotanum, aut abſinthium: phlebotomat etiam nõ ultra quintum diem ſed eos qui non*perfrictionem incurrerint, neque frigido tempore, & neq; ſenes, neque ſi debiles corpore ante ægritudinẽ fuiſſe uideantur omnia inquit * corpore curanda, & fame magis utendum: dandum bibere mulſum ex aceto, aliquando etiam hyſſopo admixto: item ſuccum ptiſanæ ſorbilem*

* refrigerati corpore fuerint
* tempore

sorbilem: si celerius, quarta die: si tardius, sexta: atque ex illo tempore quotidie: item celerius senibus, atque * à sanitate debilibus: dehinc usque ad septimum diem uentrem emolliendum iubet, & unctionibus utendum pauide persuadet, atque * respirationem inquit intuendam, utrum sit calida, & odoris tetri. Quibus autem redundantia est humorum in uenis, exceptis senibus, & * à sanitate debilibus, helleboro nigro purgandos existimat. Item deponendos secunda uel tertia die ægrotantes in aquam calidam iubet, uel utribus eos calefacere, fouendo * crura donec dolor excludatur. Hic uerò etiam non futuram pleuritim ex his quæ ordinat, efficit. Omnia enim constrictiua, atque acria esse uidentur, ut mulsum ex aceto, & piper, & absinthium, quæ necessario tumores accendunt, * eo maxime tempore quo etiam aqua sumpta in qualitatem deuenit fellis, ob nimium in alto feruorẽ. Dehinc phlebotomari oportet etiam eos, qui ex frigore incurrisse uidentur, & eos qui * senilibus annis uidentur affecti. Non enim necessario debiles eße probantur. Quapropter etiam * illis qui in sanitate corporis debilitate uidebantur affecti. Exigit enim magnitudo paßionis adiutorium. Purgatiua uero medicamina quæ cathartica appellantur, * prærumpunt corpus, atque * solicitam eidem paßioni solutionem prouocant. Item fames tantum noxia quantum refectio commoda. Non igitur sexta die cibum iudicamus dandum. Longa est hæc ieiunitas: & neq; semper quarta die: sæpe etiam tertia die: caput autem implet. * Fit autem hoc ex aromatibus: dehinc calidæ aquæ fomentatio importuna est, & frigescere facit ægrotantes.

* in

* spiritum qui naribus oreq; redditur

* in

* latera

* tempore

* dum prorsus decrepiti, ac uiribus effœtis non sint.

* illos

* perrumpunt

* difficilem ac laboriosam

* quod bibendum datur ex aromatibus.

Ad Asclepiadem. Cap. XXII.

ASsclepiades secundo uolumine celerum, uel acutarum paßionū, pleuriticos phlebotomat, prædicens primo locis ubi consistunt uel commorantur, utrum regio adiutorium phlebotomiæ permittat adhiberi: se enim uidisse testatur apud Athenas atq; urbem Romã phlebotomia uexatos, uel peius acceptos esse pleuriticos. In pario uerò atque Hellesponto resumptos ac releuatos. Prohibet propterea sitim, atq; clysterem, uel ante cibum bibere: & si (inquit) oportuerit, deducendi uentris causa, adhibendum semel uel secundo clysterem. Potum dat magis ac plurimū mulsum, aliquando etiam & rutam, & hyssopum cum mulso. Nocere inquit radicem herbæ, quam Græci phlomon uocant, quapropter omnino dandam negat, uel certè semel dandam, ubi dolor coegerit. Cibum inquit dandum* præcauta secunda die, siquidem alternis *admonētur diebus: & quarta, siquidem grauior est: uerum quinta & tertia (inquit) die dabimus* succum, & ut sæpe sufficiens, probat quotidie dandum. At si plus defecerint, nutriendos etiam post acceßionem *quintæ diei permittimus: declinante paßione uinum damus, & uarium cibum. Huic Soranus occurrēs ait, semper phlebotomandos pleuriticos, strictura cogente, & apud Romam deniq; nos (inquit) utemur phlebotomo, nulla regionum discretione confusi. Etenim quærendum utrum Asclepiades proprietate regionis noceri suspicatur eos qui fuerint in* eodem phlebotomati pleuritici: an uero proprietate paßionis? ex quibus si primum putat, hoc est, regionum proprietate, uexari omnes oportuit, non solum pleuriticos, uerum etiam synanchicos, & qui fuerint phlebotomati,

*cura

* vitata
*admonentur, i. febris exacerbatur.
* ptisanam
* sexto die
* ea

curati, & epilepticos etiam, quos phlebotomandos imperat aptißime. At si secundum, hoc est proprietate paßionis uexari putat, non apud Romam solum phlebotomatos pleuriticos, sed in omni regione noceri debuit indicare. Clysterem uero rectè prohibet propter acrimoniam, sed non rectè semel uel secundo adhiberi permittit. Multo enim melius est omnino innoxium quicquam, quàm leuiter nocens. Hinc etiam phlomi herbæ radicem, tanquam natura noxiam reprobans, non rectè semel adhiberi ait ubi dolor coegerit. Dehinc omni ex parte ratione caret, prohibere clysteres tanquam augentes incendia, & rutam, uel hyssopum adhiberi, quæ sunt uehementius ardentia ob suæ qualitatis acrimoniam. Item mala atque caduca intentione confirmat circa quartum diem cibum non dandum generaliter, ac necessario quintum diem seruandum. * His enim qui iugibus afficiuntur febribus, quoties initium ex die sumpserint, quarta die necessario dandus est cibus. Non aliter iis qui maiore hemitritæo ægrotant, & ex nocte sumpserint initium. Ipse quoque Asclepiades in phreniticam paßionem uenturos grauiter indicat affici quarta die: neque tutò ante dimißionem declinante acceßione * dandus, ut existimat, * cibus est, atque semel datum sufficere, nisi pulsus fuerit defectio. Non enim oportuit uirium debilitate captata cibum dare, quum fuerit nostræ potestatis opportunè antè ægrum, quàm deficiat, reficere. Vinum etiam & uarium cibum declinante paßione dandum rectè consulit, sed non suo conueniens iudicio. Etenim phreniticis atque lethargis ante declinationem * uinum dedit.

* in curatione

* expectandū

* In

* dandum

* cibum esse

* nempe mulsum cum ruta & hyssopo.

Ad Themisonem. Cap. XXIII.

AT Themiſon alias quidem pleuriticos recte curauit, peccauit autem quarta die cataplaſmando, dehinc cerotarium apponendo: *ex aliquo uirtutis feruentis ungendo, atque ruta: ſunt enim acria. Dehinc cerotarij tempus declinante eſt paßione.

Ad Heraclidem. Cap. XXIIII.

HEraclides Tarentinus ſanguinis extimens abundantiam, ſecunda die utitur clyſtere, bis, aut tertio, atque poſt paululum phlebotomat, conturbans corpora requie indigentia. Etenim quærendum quid magis eſſe * confirmat, utrum ne fluorem uentris, aut tumorem & retentionem ſtercorum. Sed ſi fluor eſt, hunc duplicat, adhibendo clyſteres: at ſi tumor eſt, hunc eorum duplicat acrimonia. [a] Credas etiam eandem iniectione ſuſpenſam raptu quodam patientibus aduenire partibus, & propterea uehementius nocere. Hic quoq; etiã nulla eſt phlebotomiæ utilitas. Vexatæ etenim tribus clyſteribus uires, ſanguinis prohibent detractionem. Dehinc neq; omnes, neq; ſecunda neceſſario phlebotomandi ſunt die, ſicut ſupra docuimus. Cataplaſmat etiã aqua ſolutis * pollinibus (quod Græci * omen lyſin appellant) admixto fico, uel panace, aut chamæpity, quorum * complexio ob qualitatis acrimoniam noxia iudicatur. Probat poſt uſum cataplaſmatis, malagma * quod Apollophanis appellamus, ſiue polyarchion. Item ſua inuentione conſcriptum: quæ omnia ſunt accerima, & propterea recuſanda. Dat præterea mulſum præbibendum in quo præcocta uel præinfuſa fuerit ruta. At ſi ſputa excludi cœperint, dat medicamen bibendum quod conficit ex hyſſopo, iride, & melle. Si (inquit) non fuerint con

* &

* optet: uelit: comperiat: deprehendat.

¶ a Credibile enim eam iniectione diſperſam.

* ordei & tritici

* ὠμὴν λύσιν

* vel temperatura, & facultas: vel compoſitio & commixtio.

* conſtat paribus portionibus ceræ, reſinæ liquidæ, amomi, cardamomi, iunci quadrati, fuliginis thuris: authore Celſo lib. 5. c. 18

congrue uel sufficienter exclusa, addendas absinthij drachmas sex: sed si nausea occurrerit, apium uorare iubet ægrotantes, uel oliuam ex aceto mandere. Hæc quoque sunt acria, & stomacho* inhærentia. Ipse denique tẽtatione expertus ex supra dictis euersionem fieri stomachi, ordinat ob nauseam retinendam, * incongrua scilicet, quæ constringere poßint. Ait enim, si non recesserit [c] sputorum emißio, sequenti die iniicienda atque excludẽda, commoueat iris, eadẽ clyster per uẽtrem detrahi prouocet, noxia noxiis committens. Siquidem etiam per clysterem iniecta, ex eadem sunt materia, ex qua sunt ea, quæ bibenda ordinauit, quo fit ut commouens tumorem, magis* faciat excludenda quæ putat retineri. Dat etiam uiscellum gallinaceum cum mulso* ex uino, uel succo ptisanæ, quæ sunt in corruptione facilia, atq; inflantia, & uentrem in fluorem mouentia. Dari præterea uinum iubet his qui fuerint uiribus debiles, nisi caput (inquit) doluerint: non aduertens quia temporis opportunitate permittente omnibus conuenit dare: ut econtrario resistente, neque imbecillibus. Etenim si (ut existimat) ualentes uiribus uexat, multo magis imbecillos. Neque recte sentit ita dandum, nisi caput doluerint. Dolor enim si prohibet capitis, non aliter etiam lateribus *prohibere perspicitur, prius quàm paßio declinauerit* importunum datum. Nanque omnia quæ patiuntur exagitat, nec solum caput. Dicit etiam declinante paßione gobiones pisces dandos, accedente profectu etiam carnem, atque panem, non coniiciens, quia omnis acrimonia tußientibus, uel spirationis difficultate laborãtibus, uel spuentibus sanguinem inimica est, etiam declinante paßione. Simile enim

* aduersantia

* incongrua: alij incongruè

¶ c sputorum emißio ac nausea, quam iris commouet, ex eadem clystere iniecto excludenda per uentrem detrahi oportere.

* prouocet

* aut

* officere

* importunè

quiddam facit, quale contingere uidemus in externis corporis partibus uulneribus constitutis, quæ cum sunt adhuc nouitate tenera, cicatrices acrioribus * exusta facile resoluuntur.

* exustæ

De peripneumonia. Cap. XXV.

CONsequens atque uicinum est peripneumoniæ dicere curationem, quæ non ut priores uoluerunt, à parte corporis quæ patitur nomen sumpsit, sed ab ea quæ plus patitur. Si quidem neq; sine febribus esse uidetur. Perficiũt hanc paßionẽ causæ quæ etiam pleuriticam faciunt, ut uenenum sumptum, uel ex opio atq; hyoscyamo confecta tußientibus medicamina, uel his * similibus uirtutibus: Item catarrhus uel coryza, uel, quod est rarißimum, synanchica * præcedens passio. Nam frequentius antecedẽte pleuritica, peripneumonia sequetur, [a] quò fiet ut perniciosior sit antecedente, siquidem uexatis prius uiribus, atq; adiutoriis ex parte incassum prærogatis, in secundam * ueniant ægri paßionem. Afficiuntur autem iuuenes magis atque ætatis mediæ: at senes, uel pueri, atque mulieres difficile. Hanc igitur * deffinientes paßionem * Demetrius Herophilus libro duodecimo de paßionibus, peripneumonia, inquit, est tumor in toto pulmonis corpore, ex parte enim si fuerit pleuritis dicitur. Addere autem debuit cum febribus: siquidem sine his peripneumonia esse non potest.

* similia
* aph.10.lib.5.
¶ a Huic autoris iudicio repugnat Hippocr. in Coacis. his verbis. Peripneumoniæ ex Pleuritide trãsmutatæ iis tutiores sunt quæ ab initio fiunt.
* veniunt
* definiens
* eundem citat supra pag. 65.

Quæ est peripneumoniæ intelligentia.

CAPVT XXVI.

* Definire

DIffinire * Methodici iuxta Sorani iudicium declinant. Asclepiadis sectatores aiunt esse peripneumoniã parui temporis solutionem cum tumore, atq; febre, solutionem (inquiunt) ob humorũ emißionem:

nem: parui temporis, ad discretionē phthisicæ paßionis, quæ est & ipsa solutionis uel effluētis humoris per tußiculam exclusio. Peripneumonia (inquiunt) ad discretionem aliarum paßionum, parui (ut supra diximus) temporis, solutionem ingerentium, ut [a] oculorum uel aurium: adiecerunt etiam cum tumore atq; febre. Si quidem solutio, hoc est, eruptio parui temporis* ad pulmonem[b] fit, peripneumonia ad eas partes sine febribus. Huic Soranus occurrēs definitioni ait: Quum semper strictura in his obtineat, non oportuisse paßionem rheumatismum uel solutionem dici cum tumore, sed forte tumorem cum rheumatismo. Etenim parua maioribus postponuntur. Est igitur secundum nos peripneumonia strictura uehemens, atque acuta, pulmonis; cū sputis, & siti, & febricula celeri, atq; acuta.

¶ a oculorū in ophthalmia, et De lachrymationibus: auriū cum ex inflammatione sordidæ & purulentæ fiunt.

* ex pulmone

¶ b quæ Peripneumonia nō est sed sine tumore ac febre.

Quomodo intelligitur peripneumonia.

CAPVT XXVII.

INtelligitur ex his quæ concurrunt. Etenim peripneumonicos * sequentur febres acutæ, grauedo thoracis, & sensus laborantium quadam difficultate laterum, atque * medium papularum: iacendi etiam facultas supinæ positionis, atque paulo erectior: frequens etiam sedendi delectatio, atque supra latus iacendi difficultas, ita ut præfocabilis esse sentiatur: uultus rubor, tanquam florens: oculorum ueluti* pinguis aspectus, atque etiam splendor, scilicet in partibus albidis quæ præter pupulam uidentur, & magis cum alterna conuersatione aspiciunt ægrotantes. Sequitur eosdem etiam anhelitus celeritas, tußicula sanguinolenta, atque fellea, uel * fumosa iactans sputa, & in comparatione pleuriticorum fuluiora, uel

* sequuntur

* mammarum & papillarum

* languidus flaccidus

* spumosa

spumosiora: spiratio difficilis: desiderium frigidi atq; plurimi aëris* hausti rapiendi: frigidi etiam potus appetitio: os siccum: lingua aspera, ac primo subalbida, dehinc rubra: pulsus uehemens & celer: anxietas, iactatio, uigiliæ iuges, ingemens atque turbulentus somnus. Peiorante paßione thorax etiam extantior fiet, accedente spirationis* persecutione cum quodam sibilatu uehementi, atque aspero. Sequitur etiam colli ac uultus inflatio: & oculorum aut immobilitas, aut difficilis motus: uisus nubilosus, uel nubilus: mentis alienatio: articulorum frigidus torpor, attestante liuore: lingua craßior, atque conductione breuiata: sudor * superiorum partium: pulsus latens aut formicabilis, quem græci myrmizonta uocant: in ultimo, etiam pectoris resonans stridor, quem rhogmon appellant. At si salutaribus prosperata signis paßio cœperit in melius uergere, omnium supra dictorum fiet paulatim deductio, aliquibus etiam semel amputata decisio. Quidam denique in pleuriticam paßionem redeuntes releuati uixerunt, accedente dolore, & plurima spirandi difficultate. Etenim prædicta quæ peripneumoniam designant, uel concurrentia complent, sunt hæc, febres acutæ, spirationis celeritas, ac difficultas, tußicula, atque sputorum uaria emißio, grauatio sine ullo dolore, aut cum paruo, præfocationis* sensu. Est autem paßio generaliter acuta, atque strictura *suffecta, adiuncto leui humoris fluore, quem rheumatismum uocant. Quo fit ut magis stricturam uocemus, etiam si dolor non fuerit. Quippe cum inesse grauedinem atque * pressuram uideamus, & asperitatem, & siccitatem, & accesßionem, uel his similia signa.

Quis

* haustu

* crebritate & vehementia.

* colli: frontis: temporum.

* sensus

* excitata, genita.

* somnolentiã

Quis locus in peripneumonicis patitur.

CAPVT XXVIII.

PAti in peripneumonicis Diocles uenas pulmonis inquit: Erasistratus uero, arterias. Praxagoras eas inquit partes pulmonis pati, quæ sunt spinæ coniunctæ: *etenim omnem inquit pulmonē pati[a] Herophilus. Si uerò febrem (inquit) fuerint paßi, *pleuriticam facit. Asclepiades uero, eas pulmonis partes pati, quæ * arteriæ sunt adhærentes, quas appellant bronchia. Item Apollonius Herophilus inquit, ipsius pulmonis uenas atq; arterias pati. Soranus autem cuius uerißimas apprehensiones latino sermone describere laboramus, totū inquit corpus paßione uexari, sed pulmonem uehemētius, quod quidem* æstimatum, & non ad expressam fidem accipiēdum iudicauit. Est etiam inutile curationi, quippe quum nihil obstet locorum neglecta specialis apprehensio, ubi totum corpus laborare senserimus, & neque mutabilis sit adiutoriorum qualitas, pro patientibus locis, sed talis perseueret in genere, donec paßio ipsa perseuerat. Manifestum autem ex supra dictis, quomodo possunt similia quæque peripneumonicæ paßionis internosci & accipi. Pleuritici enim, uehementi dolore lateris afficiuntur: dyspnœici uerò quos Anhelosos dicere poterimus, siue suspiriosos, sine febribus esse noscuntur, & non solum celeri atque acuta afficiuntur passione, sed aliquando etiam tarda, atque obtusa, quam græci chroniam uocant.

* At enim
a Herophilus supra pag: 97. Pleuritin aliquādo fieri putauit, inflāmatione in pulmone oborta.
* Pleuritis efficitur
* arteriis
* opinione potius quam certa & indubitata cognitione:

Quomodo curandi sunt peripneumonici.

CAPVT XXIX.

COnuenit peripneumonicos iacere in loco*medie lucido atq; calido, & ita haberi uel componi, ut

* modicè

reclinato leuiter thorace collocentur. Ad hoc enim * paßionis, siue schematis genus, ipsi quoq; ægrotantes *releuentur: dehinc abstinẽtia adhibenda, usq; ad primam diatriton, si nulla obstiterit urgentior causa: seruandi etiam à somno uigiles acceßionis tempore, adhibita articulorum leni atque calida * manuum defricatione. Calefactionibus etiam lenibus ex pannis utendum, actum quum statum sumpserit acceßio, lanarum appositione thoracem secus, atque medio scapularum, sed quæ sint ex oleo calido ac dulci expressæ: declinãte acceßione os colluendum, ac deinde potus dandus aqua calida. Tunc somnus permittendus, adhibita etiã phlebotomia, permittentibus uiribus, sed si intra diatriton in * paßionem uenerint ægrotantes, quod quidem est rarißimum, erit tum phlebotomia adhibenda. Si autem non in ipsa diatrito, tunc unctione utendum: dehinc aqua ora fomentamus, & damus sorbilem cibum, atque tenuem ex alica. Etenim ptisana inflationem facit. Itẽ oryza cõstringit. * Simyla quoq; in initiis grauis est. Cõficiendus itaque erit, ut suprà diximus, sorbilis succus melle, atque anetho & oleo. At si æger sorbilia * quæq; horruerit, uel recusauerit, alicam dabimus ex aqua calida, aut ouum sorbile. Tunc usque ad declinationem totius paßionis alternis cibabimus diebus, si uires ægrotantis permiserint. Atq; ita thoracẽ cataplasmamus, & inter scapulã, quod Græci metaphrenon appellant, leni scilicet cataplasmate, uel mulso mediocriter decocto, aut pane ex aqua calida, ex polline, atque fœnugræco, & aqua mulsa, uel fici aridi decoctione. Eius quanquam sit * reflata succositas, tamen manet ueluti mellosa dulcedo. Tunc cucurbita eisdem locis cum scarificatione adhibenda, sed dimißionis

* positionis
* releuantur
* manu
* curationem
* simila
* quoque
* efflata, id est coquendo absumpta

*mißionis tempore. Leues autem, quas κȣ́φας appellamus, etiam in acceßione adhibere poßumus, & frequentes, atque multis partibus. Tunc uaporatio spongiarum & cataplasmatum apta: & si sese ad tempus grauari sentient ægrotantes, eorum appositionem ægré tolerantes, tamen ex his plurimum deinde commodi consequentur. Erunt adhibenda, angusto * licet tempore detracta, atque rursum apposita, quo etiam tußiculæ mitigetur inquietudo, & ea quæ egeruntur facilius * lapsa sine ullo tormento reddantur. Erit decoctum mulsum dandum, uel fœnugræci decoctio cum melle: facit etiam *nucleorum contritio mulso admixta, uel amylum aqua contritum. Dabimus etiam eclegmata sorbilia ex lini semine, ac fœnugræci, nucleis, & melle decocto, & ouorum uitellis confecta. Quum statum sumpserit paßio, gestatione leui utemur. Quum uerò declinauerit, uario nutrimus cibo, seruantes ac præcauentes multo tempore ex * liquamine & oleo cibos, siquidem tußiculam commouent: tunc lauacrum adhibemus, & ultimo uinum damus. Pectori autem atq; à tergo circulatim cerotaria apponimus, & oleo dulci confecta, uel cyprino, admixta iridis radice decocta uel meliloto, & secundum aliquos sampsucho. Sed est hoc * acerrimum, quanquam sit calidæ uirtutis. Post cerotarium uerò apponimus quod appellatur diachylon, uel Mnasei. Aliqui etiam adhibuerunt illud quod * Nileus appellatur. Item * Antisophantis, quæ non sunt ita uehementia, & propterea permittenda. Horum sanè compositiones de medicaminibus scribentes, interrogationum docuimus libris. Ex antiquis autem Erasistratus, & Herophilus de ista paßione nihil dixerunt. * Hippocrates uerò libro regulari*

(quem

* scilicet

* elapsa

* τῶν κοκκάλων

* Garo.

* aptißimum

* Malagma Nilei, & Apollophanis à Celso describitur lib. 5.

* Apollophanis.

* Hæc nec in tribus libris Hippocratis De diæta extant, nec in libro Polybij De diæta salubri. Quare librum eum Hippocratis Diæteticum periisse arbitror.

(quem diæteticum uocauit) peripneumonicæ inquit remedium aptandum ex * cocco, atq; galbano, atq; attico melle, uel abrotano, ex aceto mulso atque pipere admixto, & helleboro nigro. Summum (inquit) est etiam panacem in mulso ex aceto confecto decoquere, & liquatũ dare bibendũ. Sed hæc somnia Soranus esse iudicauit, & propterea reprobanda, adiiciens, quòd mulsum ex aceto factum constringat, & sit inconueniens tumori. Item Diocles ait peripneumonicos qui annum sextum natu excesserint, post iniectionẽ * succo cibari oportere. Sed fortiores atque ualidos uiribus, leuius: imbecilliores uerò, plenius. Omnes tamen cõmuniter parum refici iubet, qui ultra annum quartumdecimum fuerint hac paßione ægrotantes, adhibẽs acerrimos clysteres, & propterea noxios: dehinc sine ratione ad dierum numerum cibum dandũ * putat. Item libro quem de paßionibus atque causis & curationibus scripsit phlebotomandos dicit, & adhibendum tempus tacuit. Dehinc uentrem commouendum existimat, exagitans atq; * exsuccans interiora. Addit etiam unguentum naribus admouendũ, & succum scamoniæ, quam diagridium appellamus, & helleborum & opium * succo consparsum, obsidens odoramentis perniciosißimis caput. Vsque ad quintum diem mulsum ex aceto solum dandum præcepit, excitans profectò tumorem, * constrictiuæ uirtutis causa, & immoderata abstinentia uires absumens. Vtitur etiam cum his potionibus uexatiuis, absinthio infuso & thymo decoctis: & eisdem * dans quoq; transuorandũ atq; sorbendum passum cum aceto & mulso confecto. Quæ omnia (ut ratio demonstrat) sunt acria, & propterea tumori cõtraria. Item Praxagoras eandẽ pleuriticorum

* croco.
* ptisanæ chylo
* putans
* exiccans
* ptisanæ
* quæ in aceto est.
* dat

rum

rum atque peripneumonicorum tradidit curationem. Asclepiades uerò, secũdo libro celerum, uel acutarum paßionum, phlebotomiam recusauit. Siquidem nullo dolore ægrotantes afficiuntur, & propterea si fuerit adhibita ex initio, sanguis tenuis atq; subtilis exire uidetur. Sed *errans plurimũ (ut Soranus ait) neq; enim moderatio detractionis sanguinis, mutatione demonstratur: neque etiam solos dolentes phlebotomandos accipimus, sicut idem Soranus libris quos de adiutoriis conscripsit, edocuit. Dehinc ipse Asclepiades ait, quosdam peripneumonicos dolere: oportuit igitur etiam nunc, sicut in pleuriticis, non *ex causa reprobare phlebotomiam, sed à *commorantibus inquirere, utrũ in omnibus peripneumonicis obesse *regionaliter uideatur. Prohibet etiã cataplasmata, & uaporationes, quorum est utilißimus usus, ob relaxandã stricturam. Item reprobat clysteres, atq; omnia medicamina, & quidem rectè, sed non suis conueniens placitis. In phreneticis enim clysteres adhibuit. Item libris quos de uini datione scripsit, in febricitantibus, iugibus, inquit utendum clysteribus. Dat etiam cum aqua mulsa hyssopum, uel tragoriganum, & sunt hæc acria, atque medicosa, quæ Græci pharmacode appellant. Mitescente inquit interea paßione, cataplasmata adhibenda, atque cibis, asperioribus diebus, nutriendos ægrotantes existimat, quum nos oporteat sæpe leuioribus diebus cibos dare: tunc puriores siquidem dimißiones occurrunt. Item Titus huius sectator bis in die adhibendam inquit defricationem, quam quidem ueluti quassantem in acutis paßionibus reprobamus. Themison uerò, alia quædam de paßione rectè composuit. Sed peccat iubendo eos secunda uel tertia die

gestari

* errat

* sine

* à signis præsentibus

* rationaliter

gestari, quoniam nondum sumpserit paßio statum. Iubet etiam cum scarificatione adhiberi cucurbitam declinante acceßione, quum sit adiutorij genus * destrictiuum, & propterea proprium dimißionis: dat etiam bibere aquam frigidam, uel frigidæ uicinam, & non est consequens sorbilibus cibis, atque curationi laxatiuæ potus constrictiuus. Si, inquit, incensa atque longa fuerit acceßio, ut ardore ac siccitate difficultatem faciat excludendi ea quæ tußicula emitti coguntur, dabimus pityidas, * uel nucleos, aut cucumeris semen bibendum cum aqua, aut * secundum modum collecta, & sunt hæc maximè contraria. Augmenti etenim atque acceßionis tempore, etiam aqua quæ nullius est qualitatis, noxia perspicitur. Vtitur etiam amygdalis amaris, quæ ob amaritudinem tumores uehementius accendunt. Item Heraclides Tarentinus eandem iudicauit curationem adhibendam, quæ pleureticis est ordinata. Multi Empirici potionibus atque sorbilibus cibis usi sunt. Item * pityida, & ruta, & mēta, & tragorigano, & abrotano, & pulegio, atque origano: alij hæc singula, alij secum mixta adhibentes: sic denique amylum cum aqua percoctum melli admiscent, ac tunc amygdalas amaras tritas addunt, & hæc sorbilia mouent ramo hyssopi: dant etiam irim, & gentianam decoctam cum pulegio, & anagallide herba, & eryngio, & marrubio, & his similibus, quæ omnia ratione circunscripta * reprobanda sunt.

* quòd discutiat, & impactos humores digerat, & vt loqui solet autor, quòd stricturam soluat.

* siue

* amygdalas amaras. Sic legendum ostendunt sequētia.

* Pityidibus

* damnata, repudiata.

De Cardiacis. Cap. XXX.

CArdiacam * paßionem aiunt quidā duplici significatione nuncupari, communi & propria. Sed communem dicunt eam, quæ substantiam in * stomacho atque ore uentris habuerit, ubi etiam mordicatio sequitur

* Cardiacam paßionē dicit, quā nos Syncopē vocamus.

* Hæc syncope stomachica est.

quitur supradictarum partium, ut Hippocrat. primo & secundo libro epidemion commemorat, & Erasistratus libris quos de uentre scripsit: propriam autem dicunt eam, quæ* cum sudore fuerit, atq; pulsu imbecillo, de qua nunc dicere suscepimus. Nomen autẽ hæc sumpsit paßio, ut quidam uolũt, à parte corporis quæ patitur. Siquidem putant principaliter cordis esse ægritudinem. Alij uero aliter sentiunt. Siquidem uulgus quadam consuetudine, propria atq; dominantia *magis nominibus appellat, ut magnum mare, sacrum mare atq; luem* deificam epilepticam paßionem. Est igitur in nobis proprium, atq; uigens, & dominium uitæ continens, cor: quapropter tanquam magna paßio ab ea parte quæ uim summæ potestatis habet nomen sumpsit.

* hæc vera syncope est affectu proprio cordis excitata

* nempe morbum Herculeum.

* magnis

Quid est cardiaca paßio, vel quomodo eius agnitio tradenda. Cap. XXXI.

DEfinitiones * enim Soranus dicere declinauit. Cognitio igitur siue intelligentia eius paßionis ab Artemidoro Sidensi Erasistrati sectatore tradita est hoc modo. Cardiaca (inquit) paßio est tumor secundum cor. Item Asclepiadis sectatores aiunt tumorem secundum cor, corpusculorum coaceruatione siue obtrusione effectum. Soranus uero (cuius hæc sunt) tumoris inquit signum nullum subesse quod in cardiacis uideatur. Item cor pati, non ualde plurimis probabile uidetur: sed ait cardiacam paßionem esse solutionem celerem atq; acutam, qua disiici* corpora per omnes uiarum particulas apprehendit. Fit autem magis æstatis tẽpore, atq; in uiris potius quam in mulieribus, & calidis atq; iuuenibus corporibus, uel habitudine plenis exercitis. Sed præcedẽtes causæ quibus hæc paßio

* Definitionẽ eius

* corpora illa prima & atoma, quæ nostri corporis elemẽta statuebat

ſufficitur, multæ atq; uarie ſunt: magis autem iugis indigeſtio, uel uinolentia, aut poſt cibũ lauacra, aut poſt cœnam uomitus, aut mœſtitudo uel timor, * in quæ conſentiens corpus ſoluitur in ſudores. Emergit autem frequentius quinta uel ſexta die, in febribus continuis, uel ardentibus, atque * flammatis.

* in quibus

* inflammatis.

Quomodo intelligimus eos, qui in cardiacam venire poſſunt, aut etiam in ipſa conſtitutos.

CAPVT XXXII.

INtelligimus eos qui in cardiacam paßionem decliues atq; proni uidentur, & eos qui ſunt iam in eadem conſtituti, ex his ſignis quæ concurrunt. Sequitur enim in paßionẽ pronos, * febris cauta, atq; celerrima & flammoſa: pulſus celer, denſus, humilis, & quaſi humectus toto acceßionis tempore, aliquando etiam uſq; ad dimißionem, ut etiam, ſi feruoris releuatio fuerit quadam * circunſcriptione collecta, non tamen ſimili profectu pulſus quoq; erigi uideatur, quippe cũ magis ſui comparatione demerſior eſſe noſcatur: aliquando etiam ut inordinatus occurrit, ſed non ita ut deficiens intelligatur, ſed celeritate coactus, implicatis ſaltibus, * ordinibus careat modo. Sequitur etiam faſtidium, ſitis immodica, ſomnus paruus, & facilis in ſuſcitatione, hallucinatio, hebetudo, * iactatio: Item genuũ gelidus ſtupor, atq; cubitorum & tibiarum, creſcẽte acceßione, uel uſq; ad eius finẽ. Hæc concurrũt aliquando non præuexatis uiribus, ſed ratione paßionis effecta: aliquando uero præuexatis ob nimiam ſanguinis detractionem, uel uentris coaceruatam effuſionem, uel cuiuſq; materiæ corporis immoderatã * eliquationẽ, ut peiorantibus febribus diſſolutio fit. Addunt uel attendunt quidam etiam aeris æſtus * uel utrum temporaliter

* talem febrẽ ſyncopalem vocant Arabes

* caloris febrilis diminutione

* ordine caret & modo

* ἄλυσις inquieta corporis iactatio.

* aut manifeſtam: aut occultam ſenſui.

* uel vtrum populariter & cõmuniter abundẽt ſolutiones,

raliter * abundent solutiones, aut æger sit lactea corporis habitudine, uel si tenerum atque albidum, & diffusum ac pingue habuerit corpus, & aquatum colorem, sit ne etiam hac paßione tentari cõsuetus. Sed hæc (ut Soranus ait) sunt incerta & instabilia. At uero si iam fuerit præsens, sequitur ægros articulorum frigidus torpor, aliquando etiam omnium crurum, uel manuum, aut totius corporis: pulsus densus celer, paruus imbecillus, inanis, & quasi fluens: increscente passione etiam demersus, obscurus, tremultus, & formicabilis, & innordinatus ac deserens: attestante hallucinatione, animi desponsione, cum uigiliis iugibus, & quibusdam repetino atque coacervato per totum corpus sudore. Quibusdam uerò primum ceruice tenus, & uultum, paruus, tenuis, aquatus, dehinc per totum, ut supra diximus, corpus plurimus, ac tunc crassus, & *tractuosus, atque uiscosus, uel male redolens, tanquã lotura carnis, respiratio parua atque anhela, & insustentabilis, & per * profectum rara loquutio, ac tremula. Ora pallida, oculi concaui, thoracis grauedo debilitatis causa, animi defectus imminentibus accessionibus. Aliquando etiam* translatis lingua humecta: aliquibus uero ob complexionẽ tumoris parui in uisceribus cõstituti, arida atq; sicca, attestante desiderio frigidi potus. Deficiẽte* ergo, uisus obscuritas, articulorum liuor, unguium uncatio, quã* gryposin uocant, & plurimis mentis integer sensus, quibusdam uero falsitas intellectus, cordis saltus crebrior. Dehinc uehementius deficiente corporis superficies rugosa, & ea quæ pereuntibus frequenter occurrunt, ut solutio uentris. Perniciosum etiam signum est inuoluntaria lachrymatio, hoc est sine ulla ratione: uel ocu

* an multi uelut populari morbo virium dissolutione vexentur.

* glutinosus

* morbi progressum.

* prolata

* ægro

* adunci vngues

lorum ex aliqua parte saniosa atque purulenta* similitudo, uel ex* oculi circulo, quæ nigro colore apparet nata albida macula quæ in unguis similitudinem, uel nascentis, uel crescentis lunæ cornibus respondens paulatim sumit augmentum. Hanc Græci ὄνυχα uocauerunt: item coaceruata integri atq; non masticati cibi transuoratio, cum quodam sonitu, perniciem denuntiat, & magis si immutata atq; indigesta post sumptionem fuerint immorata plurimo tempore, & tanquam in utriculo, moto uentre, sonitum reddant, quẽ Græci βόμβον uocauerunt, Est enim signum mortuorum corporum, ut tanquam inanimato atq; insensibili tegmine cibus depositus uideatur. Peius etiam omnibus cibi sumptionibus priuari, * fastidio, atq; omnino accipienda recusare, uel etiã uinum non appetere, aut post acceptum cibum grauari potius, uel febrire: Tunc rursum in* solutionem recurrere: ut leuiter resumptum, celeriter* restringi, uel accepta reiicere, & uentrem fluere, aut labiorum pati tremorem: mordere etiam in accipiendo cibo, uel potu, cochlearia, uel poculorũ labra. Etenim deficientis spiritus est signum tanquam * lassantis, nec ualẽtis oris partes attollere, sed morsibus inuoluntariis succumbere. Est etiam grauius diaphoreticũ delirare. Siquidem neq; uini datione, neque uarietate ciborum ad subleuandas cõstantius uires uti possumus. Itẽ grauius est post dationẽ ac resumptionẽ rursum in febres recurrere. Tunc cũ quadã mœstitudine accidit latẽter disiici per sudorem, atq; marcere. Etenim solubile ac* dimissũ fit ægrotãtibus corpusculi robur: atq; uisus obtusus: lingua aspera, & arida: præcordiorũ etiã raptus ad superiora: & post cibum grauatio. Sic etiã agrotantes multis diebus marcore

quodam

* lippitudo
* vulgus vocat la taye, quasi telã. Ea sæpe videtur in moribundis.
* ob fastidium
* virium exolutionem: animi defectũ ac deliquium.
* perstringi, i. vt supra dixit, Solutione tentari.
* lassati
* demissum

quodam demersi moriuntur. Neq; enim paruo atque simplici cibo sufficienter refici possunt: neque multo ac solido, ualentius* tolerata occurrere digestione in quibusdam etiam sine sudore uires soluuntur, & naturalis uigor, disiectione occulta, quam græci ἄδηλον Διαφόρησιν uocant, extinguitur: quum omnis corporis habitudo laxior, atque dimissa, & *friabilis fuerit facta. At si in salutaria signa uenire cœperint ægrotantes, pulsus resurgit: corporis frigus frangitur, & difficultas respirationis minuitur, accedente animi quadam securitate, & post sumptionem cibi, uirium profectu: somnus quoque altior, tanquam post laborem dormientium.

* læsa ventriculi

* fluxibilis

Vtrum ne febricitent cardiaci.

CAP. XXXIII.

Quæritur etiam utrum cardiaci febricitent: & plurimi quidem ante Asclepiadem febricitare cardiacos negauerunt. Alij uero contraria dixerunt, ut Apollophanes Erasistrati sectator. Item Asclepiades plurimos inquit non febricitare. Libris enim quos ad Erasistratum fecit, & appellauit contradictorios, dico, inquit, cardiacos non febricitare: sed secundo libro* oxeon non, inquit, febricitare frequẽter cardiacos. Item Themison & Thessalus, Demetrius Aponieus quosdam febricitare aiunt: quosdam negauerũt. Demetrius uero Aponieus incipiente inquit paßione atque crescente omnes febricitare. Post uero cum uehementescere cœperit febris, paßio recedere fertur. Igitur qui nullum aiunt febricitare cardiacum, dicunt quòd febricitantibus plurimus necessario feruor adest: & grauedo cum difficili motu corporis: & ariditas: uel tanquam* uulnerationis singularum uiarum

* ὀξέων νόσων

* oneratio.

sensus, & rubor, atq; extēsio præcordiorum nihil inquiunt horum in cardiacis incurrere: quapropter neque febricitare probant. Dehinc secundum Asclepiadem febricula est, feruor plurimus in omnibus siue plurimis corporis partibus, commutatione pulsus in uehementem, ob obtrusionem facta. At in cardiacis neq; maior est pulsus sed magis humilis, neque uehemens, sed magis imbecillus: neque feruor plurimus, sed magis in aliis paruus corporis partibus. in mediis omnino leuissimus. Vtendum igitur clysteribus in his qui sine febribus fuerint iuuet constantissime. Quidam uero conclusioni uiarum causam febrium ascribentes, aiunt disiectionem siue diaphoresin diraratis partibus fieri totius corporis: * in his uero febrem densatis, quarum ex affricatione quadam nasci ac proficisci feruorem. Apollophanes omnes inquit cardiacos febricitare secundum Erasistratum, siquidem cardiaca passio ex cordis tumore fieri uidetur, febricula autem magni tumoris fit causa. Item aliqui nouelli scriptores aiunt non signū esse periculosæ passionis, sine febribus ægrotare, atque malignas passiones accedentibus fieri febribus, * tunc diaphoresin * uenire * uel cessantibus sudoribus perseuerare febriū reliquias. Sed hæc utraq; Soranus excludit, nam primo dicto respondens ait aliud esse signum, aliud accidens. Nam signum, neque recedit, & semper significato coniunctum est. Accidens autem, quod Græci symptoma uocant, nunc aduenit, nunc recedit, ex * quibus esse intelligimus singula quæ febricitantium accidentia dixerunt, ut corporis difficilem motum, grauedinem, tensionem præcordiorum. Etenim aliqui febricitantes nulla ex ipsis patiuntur, si febricula secundum solutionem fuerit facta

* febrem vero iis densatis nēpe ex affricatione corporū nasci.

* sic, i. cum febre.

* etiam si diaphoreticus sudor cassauerit, repressusq; ac sedatus sit, manere tamen febris reliquias, quod ostendit præcessisse febrem, quæ syn co[illegible] uel excitauerit, vel comitata sit.

* ac

* qualia esse

facta: sed feruor mordicans, atq; febrē designans,* tanquam ex alto, quibusdam cardiacis inest. Asclepiades ait secundo libro acutarum uel celerum paßionum nō semper sed frequenter* ex febricula fieri hanc paßionem. At si cardiacos sine febribus esse uoluerit, quoniam non adsunt secundum ipsum febriū signa, respondere poterimus, eum peccare non uidendo uera febriū signa. Nam manifeste atq; prompte in initiis acceßionis atticuli frigidi reperiuntur, & pulsus humilis & imbecillus: quod secundis poterit obiici,* quo putant densitatem uiarū esse febrium* causa. Item aliqui aiūt *complexa ægritudine ægrotare cardiacos, qui cum febribus fuerint. Nam cum aliæ sint uiæ laxatæ, aliæ densatæ, raritate diaphoresis fit, densitate & corporum adfricatione febricula. Nos uero Sorani sequentes iudicium, & solutione absoluta fieri febres accipimus, hoc est raritate uiarum, ut & ipsis est consequens, sicut libris de febribus docuit. Item Erasistrati sectatoribus respondebimus, falsum esse omnes febres ex tumore fieri: siquidem quædam fiunt solutione. At si hoc parum etiam probauerint, cardiacam tamen nullo ex tumore fieri non negabunt. Nam quum sint ægrotantes integro iudicio mentis, & nullo sensu doloris, uel cæteris stricturæ signis afficiantur, cordis inesse tumorem erit falsißimum, atque omnes cardiacos febricitare. Sed neque periculosas paßiones signo febrium designari rectè dixerunt. Est enim cholerica grauis atque periculosa paßio, quæ nunquam cum febribus fit. Antecedere autem febres cardiacam paßionem uerum est, & aliquando sudoribus solui, sicut etiam tumor soluitur in humorem purulentum cōuersus collectione* suffecta. Falsum etiā esse perspicimus,

* tanquam delitescente intus ardore. Nam in cardiacis externæ partes algent.
* cum
* qui
* causam.
* complicata
* inducta, & consecuta.

cessantibus sudoribus manere febriculæ reliquias. Plerique enim sine febribus reperiuntur. Dicimus igitur, (sicut omnes nostri methodici) quosdam sine febribus esse cardiacos, ut eos qui sanguinis emißione soluuntur: quosdam uero febricitare. Nanque inanibus & *celatis locis, uel supra quæ iacuerint antea, apposita manu, tarda perseueratione *occurrat plurimus, & mordicans ascendens feruor ex alto, febrium referens signum, attestante anhelatione feruenti, cum delectatione frigidi potus. Quibusdam etiam lingua sicca atque aspera inuenitur.

* ilibus, & partibus exter nis quæ ante vi scera sitæ sunt.
* occurrit

Quis in cardiacis locus principaliter patitur.

CAPVT XXXIIII.

PRæpati in cardiacis Erasistratus, & Asclepiades cor dixerunt: Alij* membranam quæ cor circumtegit: alij diaphragma, hoc est membranam, quæ à *uisceribus discernit intestina: Alij stomachum: alij pulmonem, * atque iecur. Sed hi qui cor pati dixerunt, aiunt primo ipsius se nominis testimonio iuuari: siquidem ideo cardiaca* dicatur paßio, quòd ex cordis ueniat causa. Nam cardian græci cor uocauerunt. Secundo, quòd eidem cordi, in ipsa paßione constitutis, saltus inesse uideatur, in sinistra parte, secundũ papillam, atq; thoracis grauedo. Tertio ex ipsius paßionis* magnitudo, quæ fieri non posset, nisi aliqua corporis parte principali atq; *propria* patiente. Est autem cor præstãs atq; salutaris corpori particula, præministrans omnibus* sanguinẽ membris, atq; spiritum. Sed his quidã occurrentes primæ propositioni responderũt, quòd paßio à magnitudine nomẽ sumpserit. Secundæ* quomodo similis* arteriarum cordis est motus quòd grauedo etiã quibusdã cardiacis occurrit in toto thora

* Pericardion
* pulmonibus
* alij
* dicitur
* magnitudine
* præcipua.
* propriè. i. per ἰδιοπαθίαν.
*falsum hoc quod pro confesso sumit.
* quòd
* nempe motũ qui in sinistra thoracis parte sentitur, esse arteriarum, non cordis: similes inter se ambo sint.

thorace, & nō solū in sinistra parte, quæ si fuerit, poterit hypezocote membrana patiente fuisse* suffecta, uel cuiusquam alterius uicinātis corporis, si* locis asscribendæ sunt causæ. Tertio dictæ respondentes aiūt, multas fieri periculosas paßiones, quæ non patientis cordis habeāt causas. Non enim ubi magna fuerit paßio, necessario* propriam corporis partem pati accipimus.[a] Quippe cum omnes partes propriæ sint corpori. Alij uero propterea magis falsum dicunt esse, cor ista paßione uexari. Siquidē eorū testimonio qui hoc asseuerant, si propria pars atq; principalis saluti, & propterea * mox pati cœperit, morte præuenit sensum: uulnerata deniq; cum fuerit, statim atq; sine ulla mora, mors uulneris antecedit effectum. *At si multo paruißime fuerit læsa, nihilominus mortē necessario *perfecit, & non similiter cæteris partibus, aut emoritur, aut durescit, aut in paralysim soluitur. Sed his rursum primi respondentes aiunt, quòd uulneratū cor celerius interficit, quoniam multis ante præcisis partibus uulnus* accipere, & *pomposa, atq; coaceruata sanguinis fit effusio, nec tamen diaphoresis. Quòd autem neq; emoritur, neq; edurescit, neq; paralysi afficitur, argumentum est quidem non omnino cor pati negās, sed leuiter pati. Si enim cæteris similiter partibus corporis est natura confectum, iisdem necessario similes sustinet causas. Nos uero* cum Sorani iudicio cùm totum uidemus corpus in solutionem laxari, totū necessario pati accipimus: neq; ualde nobis de præpatienti loco certandum est, ne in occulta quæstione uersemur. Non enim aut * significatio, aut curatio secundum hæc differenter accipitur, quū oporteat omnibus corporis partibus adiutoria* prolatari. Aliqui deniq;

* inuecta genita
* quamuis
* præcipuam & principem.
¶ a Si quidē omnes partes nobiles ac principes esse dicunt, falsum id est: at si omnes partes integritati corporis cōstituendæ proprias & necessarias esse aiūt, verum id, sed τῇ ὁμωνυμίᾳ & ambiguitate vocis fallit.
* magni momenti
* ac si
* perficit.
* accipit.
* copiosa
* ex
* morbi cognoscendi & ab aliis discernendi ratio
* præcogitari

*alios ex corde, alios ex membrana quæ cor circumtegit, aiunt diaphoresi uexari: & propterea eos qui ex membrana cordis *soluũtur, adiuncto dolore laborare, qui pũctionibus crebris ægrũ afficiat: eos uero qui ex corde, grauedinem solã sustinere. Sed his quoq; respondemus, quòd signa sibi fingunt, uera existimantes, cum oporteat, sicuti supra diximus, patiẽtibus quibusque uicinis atq; contiguis *cordi aliquando stimulantem dolorem, aliquando grauedinem consequi.*

* animo linquuntur

* cordis

Quomodo discernimus cardiacos ab his qui stomacho patiente sudauerint.

CAPVT XXXV.

*QVOniam plerisq; stomachicis adest in accessione sudor, atque articulorum frigus, cum paruo pulsu, & animi defectu & pallore, quæ omnia sunt communia cum cardiacis, horum quoque discretionem faciendam existimo. Asclepiades igitur hæc discernẽs ait, cardiacos, atq; eos qui stomachi *supinitate *decoquuntur, ita internosci, quòd in cardiacis * omnis pulsus sit paruißimus, atque imbecillus, cordis uerò saltus maior, & uehemens, cum grauedine thoracis, atq; spiratione præfocabili: in his uerò qui stomacho patiente deficiunt, *atq; coaceruãt, cæteris arteriis pulsus cordis imbecillus inuenitur, *exceptis cæteris accidentibus, quæ symptomata Græci uocauerunt. Nos uero magnitudinem * pulsus in corde fieri cardiacis non inuenimus. Quippe quum cor ipsum pati sit existimabile potius quam uerũ: grauantur tamen quidam thorace, atq; præfocabili spiramento spirant: quidam stomacho patiente defectione uirium sola fuerunt uexati: atque rursum, cardiaci quidam nulla spiramenti præfocatione iactantur. Dicendum itaque stomacho nunc*

*imbecillitate, langore, exolutione.

* deiiciuntur

* omnibus

* validus in arteriis pulsus, saltus vero cordis

* additis

* saltus

nunc tumente, nunc* deficiente feruorem atque dolorem fieri sub his partibus pectoris quæ costis teguntur, uel ex aduerso inter palas: aliquando etiam post cibum* pressuram. At uerò si defectione fuerit stomachus affectus, fluor sequitur saliuarum, & humecta* callositas, & nausea, uel uomitus liquidorum, atque cibi, frigus etiam articulorum. Initio enim nunc feruore, nunc frigore afficiuntur. In cardiacis uerò neque dolor, neque post cibum grauedo, neq; uomitus esse perspicitur, & torpor frigidus idem atque æqualis *perseuerat. Dehinc sudor aliquando cardiacis crassius excluditur; & male redolens, ut saniem uel cruorem simulet: his uero qui stomacho patiuntur, tenuis omnino atq; aquatus sudor inuenitur. Item animi defectio stomacho *incipiente magis accessione fit, cardiacis uerò, recedente. At si uero utræque passiones eodem concurrerint tempore,* obscuratur discretionis fides, sed nihil curatio impeditur. Si quidem iisdem adiutoriis* curentur. Item in cholericis, & tetanicis, uel tumētibus matrice, aut præfocatis plurimus sequitur sudor, adiuncto frigido torpore, qui ita discernitur, quum singularum passionum fuerit consideratio perspecta. In* alia enim uomitum: *in alia colla inclinari: In* alia matricem tumere: in alia *tumorem uehementem esse necesse est. At si nihil ex antecedentibus causis, quæ passionem facere ualent fuerit repertum, *si tamen præsens atq; prouocata corporis* solutio, quæ cardiacam designet, certo inesse passionem dicimus: nec satis necessarium, unde illa solutio uenerit, inuenire. Non enim curatio pro differentia antecedentium causarum mutanda accipitur. Vocatur autem secundum aliquos quædam passio etiam

Cardi

* imbecillo & languido

* vel grauitatis sensum: vel vt aliquot antea locus, somnolentiam.

* aquositas

* non autem incalescit.

* patiente

* difficilior est

* curantur

* cholerica

* tetano

* tumore vteri

* præfocationē

* sit

* virium exolutio

Cardimona

Cardimona, quam Græci Cardiogmon uocauerunt. Hanc necessario sequitur dolor oris uentris, quem plurimi idiotæ cordis * dolorem uocauerunt. Generaliter autem cardiaca paßio est solutionis, atque una acutarum & uehementium paßionum, sed aliquando huic miscentur quædam stricturæ accidentia, ut tensio, uel tumor partium * mediarum, quæ non speciali concursu, ac significatione sunt cardiacis ascribenda.

* τὴν καρδιαλγίαν

* hypochōdriorum, iliū, ventris.

Quomodo discernimus cardiacos ab his, qui prospero sudore liberantur, quem Græci Criticum vocant.

Cap. XXXVI.

QVoniam etiam prosperi sudores, quos Græci Criticos uocant, habent quiddam circa * uisum similitudinis cum cardiacis ob ipsam redundantiam, quippe in solutionem uehementium uel continuarum febrium salutari motu uenientes, utile duximus eorum ponere discretionem. Multi etenim imperiti Medici prosperos atque mediocres sudores constringentes, morbosa ægrotantibus reddiderunt corpora, diaphoreticos adiuuantes, causa mortis extiterunt. Quare eorum differentiam necessariò ducimus ordinandam, quæ uaria ratione colligitur. Nam primò ex præteritis, dehinc ex genere paßionum, & magnitudine, & temporibus, & sudoris ipsius ordine, & quãtitate, & qualitate significatio firmatur. Ex præteritis inquam quum cõsideramus utrum signa futuri sudoris diaphoretici, an salutaris præcesserint. Ex genere paßionũ, quum qualitatem attendimus paßionis. Si enim solutio inest, sudor etiam inutilis ac diaphoreticus esse monstratur: sin uerò strictura inest, attendẽda magnitudo. Parua enim paßio diaphoresim pati non potest. Si autem

* quod videatur & appareat simile esse

tem magna fuerit, attendendum tempus. In ſtatu enim totius paßionis, atque * temporalis acceßionis, uel limpida dimißione, criticus magis dolor oſtenditur, in initio autem uel augmento, pernicioſus. Ex ordine inquam ſudoris ipſius. Aequalis enim bonus, inæqualis malus ſudor iudicatur. Ex quantitate ſignum accipimus moderationem conſiderantes. Modicus enim ſudor bonus, immodicus malus accipitur. Sed denique ſudantes, exceſſa * moderatione, diaphoreſin incurrerunt. Ex qualitate autem ſignificationem accipimus, quum tactus iudicium adhibemus. Salutaris enim ſudor calidus, tenuis, & non malè redolens probatur: pernicioſus autem ſudor, frigidus, & * ſuccidus, & malè redolens, atque putridæ carni ſimilis inuenitur. Dehinc ex præſentibus atque concurrentibus ſignis confirmãda ſignificatio. Nam diaphoreticis, magis paruus atque creber, & imbecillis, & inanis pulſus inuenitur, thorax etiam grauatus cum reſpiratione frequenti, & iactatione, ac deſponſione animi, uocis etiam tenuitate, atteſtante pallore. Rectè autem ſudantibus, pulſus erectior, reſpiratio facilior, ac leuior efficitur, & in * ſomno prona delectatio, & omniũ aduerſorum minutio, cum animi atque corporis releuatione.

* particularis paroxyſmi

* cùm ſudor nimius & immodicus eſt.

* glutinoſus, viſcidus, & vt ſuprà dixit, tractuoſus.

* ſomnum

Quomodo curandi ſunt cardiaci. Cap XXXVII.

DEhinc cardiacorum * ordinamus curationem, (Deridendi etenim ſunt qui hoc paßionis genus incurabile iudicantes reliquerunt.) Multos enim * omnes Medici iuxta ſententiam Sorani liberari uidemus. Liuore nanque commoti, argumentatione turpi, aiunt quidam, eos liberari, non qui ſint, ſed uideantur eſſe cardiaci. Quapropter Sorani nos iudicium ſeruãtes

* ordinemus

* nos

tes, iacere facimus locis refrigerantibus, atque umbrosis, & obscuris, ut sunt plerunq; hypogea, uel speluncosa, atq; ad aquilonium partem * conclusa, uel certè solis * tactu difficilia. Semper enim atque magis in ista passione solem præcauendum accipimus, & propterea uehementiæ eius ingressum, si qua ex parte uenerit, prohibemus. Conuenit etiam neque maiora loca esse, * solubilius enim plurimus aer esse perspicitur: sed neque plus satis breuia: sunt enim præfocabilia, & quæ facilè feruorem ex ingressu hominum cõcipiant, quos naturalis impedita spiratio aerem accipere, atque reddere anhelitus raptu necessario cogit. Denique si non fuerit naturaliter frigidus locus, hoc affectabimus, * specularia detrahentes, nisi sol obstiterit, aut aeris * inæqualitas adiũgitur. Frigore inducto purgatior aer * ingrediens locum, qui sua nouitate ac nũti accessu reficiat ægrotantem. Flabellis etiam latenter aerem refrigerandum dicimus, aqua frigida aspergentes solum, & ea quæ * influxione sui, quam Græci aporrheam uocant, spirationem facilem ægrotantibus facere ualent, circum proiici iubemus quæ tamen sine ullo percussu atq; odore graui * ualeant aerem facere constrictiuum, ut uitis folia, aut myrti, aut quercus, aut pini atq; lẽtisci, aut mali punici, uel rosæ, atq; his similium. Sic enim * corporis fluor aeris occurrentis afflatu densatus prohibetur. Decocto denique supradictarum materiarũ liquore, frigido tamen terram perfundimus. Cooperimenta præterea atq; stramenta tenera & tritiora probamus. Etenim noua uaporatione sui corpora resoluunt. Generaliter autem ipsa lecti concubatio neque dura, siquidem uigilias facit, neque plus satis mollis, ut est floccorum, uel leuium plumarum,

erit

* reclusa
* tactus difficilia .i. minime accessa, aut peruia.
* solubilis
* quæ fenestris obducuntur, vulgò les chassis, les vorrieres.
* incommoditas
* ingreditur
* effluxione
* possint
* spirituũ dissipatio, Διαφόρησις

erit procuranda. Etenim recessu facili corpori * cedens * utrique orarum * circũleuat tegmina, quæ amplexu quodam corpus * cingendo, uaporatione sui resoluant. Denique etiam quum fuerit * mollior, * erunt coarctanda * straminum uelamento, ne facili (ut suprà diximus) recessu concaua * faciat. Lecti etiam latitudo atque spatium tantum probatur, quantum sufficiat ægro, alterna conuersatione alterius loci frigus accipere, ac * desertum uapore carere, quo mutua uice semper ueluti noua repetendo, frigida inueniat, ut sine ulla lectorum mutatione, in eodem lecto mutatio fieri uideatur. In altera enim parte ægro constituto, alteram sternere poterimus: quippe quum sæpe translati ægrotantes ex lecto ad lectum senserint defectionem, atque paruo motu asperata paßionis fuerit magnitudo. Tunc * amplexu atque ligatione * paulo [a] tenaci utemur articulorum, iubentes eos quiescere, non solùm corporis officio, sed si fieri poterit, etiam cura animorũ, lecto mutato ad * grabata ægros transferendo. Augetur enim solutio meatu quolibet. Multum denique sanguine fluentibus prodesse immobilitas ualuit. In statu autem acceßionis fouẽdum dicimus caput oleo frigido, atque hispano recenti adhibito, etiã æquali motu aëris accommodato. Densantur enim corpora aëris motu percussa, atque plurimus sudor, non solùm * cedentis aëris, uerumetiam irruentis tanquam repercussu * abstinetur. Vtendum etiam spongiis teneris ex aqua frigida expreßis, quibus ora atq; colla * ægrotantes circumtegentibus uirium resumptionem faciamus, temporum interuallis innouantes. Tunc totum etiam pectus atque oris partes, eodem modo percuramus, * frigidæ infundentes spongias, admiscentes

* quæ iusto mollior est.
* vtriuque
* attollit, sustinet.
* ac id contingendo.
* lecti concubatio
* erit
* superiniecto stragulo
* fiat
* straminum vaporatione
* lintheis ac vinculis, quibus articulos refrigeratos obuoluunt & adstringunt.
* paulum
[a] a adstricta
* lectulos humiles, aut humi strata cubilia.
* cedit aer, cũ remouetur flabellum: irruit cùm admouetur, quod alternatim fieri solet ab iis qui agitato flabello uentũ faciunt.
* coercetur, retinetur.
* ægrotãtis circumtegentes
* frigidas

miſcentes etiam aceti quiddam, ac iugiter mutantes, ne perſeueratione tactus ex uapore tepeſcant, & amiſſo frigore non ualeant facere denſitatem. Aliquando etiam linteola tenuia tingentes ſimiliter, aut ſucco plantaginis, aut polygoni, aut portulacæ, aut herbæ *pulicariæ, uel ſemper * uiuentis, aut myrti, aut rubi comæ, aut roſarum, uel mali punici decoctionibus, aut hypociſtidis herbæ, aut acaciæ reſolutæ ex poſca, aut oleo hiſpano, uel lentiſcino, pectori atque ori uentris apponimus. At ſi ſudorum perſeuerauerit fluor, probandam etiam aſperginem quæ ſuo frigore ac propria uirtute, uel obtruſione conſtringat, iudicamus: * cuius frigerãtia, atque * obtrudentia tactu. Denſantia ſunt hæc, terra ſamia & cimolia: * frigerantia uerò, roſa arida, contuſa atq; creta: etiam alumen ſciſſum, plumbum exuſtum, atque lotum, gypſum, mala punica, œnãthe, acantha ægyptia, quam nos Latinè ſpinam ægyptiam dicere poterimus. Hæc ſingula commixta, atque corpori aſperſa per linteolum rarum, ſudantibus locis, uel omnibus locis prodeſſe probantur. Oportet autem hæc ſingula * diligenter contineri, atque ad ſummam tenuitatem deduci, ut patientibus irruentia, in iis ingreſſu quodam uehementem faciant conſtrictionem, & nulla corpus aſperitate afficiant, qua poſſit æger aliter inquietari. Hinc nanque commotus Theſſalus unus è principibus noſtris eorum uſum iudicauit cohibendum. Etenim rectè quoque ualentibus (inquit) parua cuiuſquam aſperitas contagio uigilias facere ſolet, ſtramentisq́; irruens, terga iacentium, uel alias corporis partes laceſſendo inquietat. Eſt autem poßibile ex ſupradictis, & oleo hiſpano, aut alio ſimilis uirtutis, unctionem facere conſtrictiuam, non irratio

* pſyllij
* uiui
* etiam refrigerantia
* emplaſtica, pychotica
* refrigerãtia
* ut ex iis lenia diapaſmata fiant

rationabiliter. Nanque plurimi medici ad retinendos sudores mannam thuris oui alboribus conterentes, ita ut craßitudinem mellis simularent, tota corpora perunxerunt. Retenta etenim, ut ita dixerim, his uirtutibus corporis superficie, necessariò solutio constringetur. Probamus etiam cataplasmata eiusdem uirtutis, sed alia simplicia, alia ex simplicibus composita, uel uariata. Pro magnitudine etenim paßionis extendi, atque minui uirtutes medicaminum debent, ex quibus sunt hæc: Palmulæ nucales quas *cariotas appellant, tritæ cum oleo hispano, aut mirteo, aut lentiscino, aut melino, aut * roseo asperso, admotoq́; uel polenta, præterea & palmulæ, sæpe uino infusæ, aut aceto, aut posca uehementius profuerunt. Vtemur etiam præinfusis Thebaicis palmulis, & malis cydoniis elixis singularibus, uel admixto amylo diligenter contrito, atque creto. Cogente paßione, etiam galla tusa, atque creta admiscenda erit, uel acacia, uel alumen * & hypocistidis succus, aut rhus Syriacus cataplasmatibus. Vtendum & aliis simillimæ uirtutis, ut palmulis, & malis contritis singularibus, uel cum * altero, uel uitis foliis, atq; amylo, & *rubus, quã Græci baton appellant, uirgultis cõtusis, & contritis, myrto etiam, & polygono, & semper uiua herba, quam * aizon uocãt, & plãtagine, & rosa, & uua * lupina, & portulaca, & intybo, cum polenta, uel palmulis, & pane. Horum singula apponenda sunt pectori ægrotãtis, & præcordiis, ac frequentißimè mutanda, quò frigida perseuerent, atq; extẽta medeantur. Poßunt etiam * rhus Syriaci sextarij quatuor infusi die atque nocte in aquæ sextariis uiginti, decoqui, donec quarta pars liquoris remaneat, atque ita colandus, ac rursum coquen-

* caryotas
* Rosaceo aspersæ, admotæq;.
* aut
* aceto
* Rubi quem
* Aizoo
* Solano
* Rhois

dus * unciis duabus donec coagulata omnia fiant, inductibiliáque & digitis conuoluta nullam corpori infectionem dimittant, ut unam * uel eandem* qualitatem sufficiant. Similiter enim imposita constringunt fluida, atque laxata corpora, & stomachi uigorem repræsentant. At si tumor aliquis in præcordiis fuerit, non sine præcautione erit cataplasmatibus his localibus utendum: supra dictis denique erit panis admiscendus, quo nimietas constrictiuæ uirtutis temperetur. At si plurimus fuerit tumor, adhibendum simplicis * pollinis cataplasma, siue panis * infusi, quod Græci omen lysin uocant, iisdem scilicet locis, sed* neque calidum, ne corpus prouocet in sudorem. Nos denique iuxta Sorani iudiciū præcordiis imponere hoc cataplasmatis genus solemus. Palmulas quas Græci patetos uocant, conterentes cum melle leuiter præcocto, asperso lini semine, atque contrito, ita ut qualitatem faciat * inductibilem, & ut sæpe diximus quæ attrectata manibus nihil de se inquinamenti dimittat: Græci denique amolynton uocauerunt. Tunc linteolo illitum apponimus medicamen. Vtimur etiam pane cum palmulis: atque secundum pectus uel thoracem, prioribus, & à tergo partibus aliqua ex supra dictis apponimus. Potum dabimus frigidum, paruum, atque paulatim, ne liquoris multitudine corpus irrigatum laxetur, sed magis tactu frigidæ qualitatis densetur. Tempus autem cibandi si adiuncta febricula diaphoresi fuerit, erit ex feruore corporis accipiendum, sicut primo libro de febribus scribentes docuimus. At si sine febribus fuerit paßio, ex pulsu signum accipere poterimus, cum leuiter erectum senserimus, atque alia * concurrentia fuerint leuigata. Etenim * nunquā ægros

[Margin notes:]
* horis
* &
* cum supra dictis
* purißimæ farinæ triticeæ, aut ordeaceæ.
* in aqua
* minimè
* cohærentem, solidam, firmā
* symptomata
* à Galen. falsum esse monstrat præsertim in natura γαὶ πρoχόλων, lib. methodi.

ægros nutrire poteſt acceßionis tempore quicquam datum: quippe cum magis opprimat, atq; anxium faciat ægrotantem. Quapropter affectãdum artis induſtria, aliis rebus uires uſq; ad dimißionis tempus ſeruare, & ita cibo nutrire. Vtimur* nanque odoramentis. Hæc enim ſenſim quodam nutrimento reficiunt, ac reſumunt, latentem adiectionem corporis faciẽtia, & cum quadam conſtrictione ac denſitate. Denique neq; ſimpliciter, aut indiſcretè omnibus debemus bene olẽtibus uti odoramentis, aut omnibus acrioribus. Alia etenim * percutiunt: alia diaphoreſim prouocant in fluorem. Sit igitur polenta infuſa, atque panis aſſus aceto infuſus, uel mala cydonia, aut myrta & his ſimilia. Hæc enim defectu extinctam corporis fortitudinẽ retinent, ſicut ratio probat, atque Democriti* dilatæ mortis exemplum fama uulgatum. Vtendũ etiam mulſo bene decocto ne uentrem fluidum faciat. Oportet nanque tribus ſextariis, etiam tres uncias mellis admiſcere, & ad tertiam decoquere partem, & exinde ſingulos dare cyathos bibendos. Sic enim corporis ſeruabimus uires, uſq; ad cibi tempus. Aliquãdo etiam pyra concoquenda duracina, quæ cruſtumina uocant, uel cydonia mala: cum nondum audemus quicquam de uino dando tentare his utemur, quæ leniora proculdubio probantur. Erit enim ſuaue, atq; ſtomachum reficiens, & conſtringens ſupra dictum mulſum, tunc cum cibandi tempus uenerit, quod plurima cum cautione erit* apprehendẽdum. Siquidem pleriſq; ex initio acceßionis febrium ſudores concurrunt, pleriſq; etiam in ſtatu, aut declinatione. Cum itaq; inhumectum atq; ſiccum fuerit corpus, erit præcurandum unctione olei frigidi lentiſcini, aut hiſpani: ora etiam fouenda

* ad id

* caput tẽtant

* per triduum, panis calidi uapore & olfactu Vide Laertiũ lib. 9.

* obſeruãdum, & animaduertendum, ne ſudore exeunte ægroti cibãdi, declinationisq; tempus adeſſe omnino putet.

* ſiccum enim corpus, humectare propoſitum eſt.

aqua frigida ex ſpongia, cum ſingularum partium attrectatione. i. blanda frictione. Tunc collutione oris ex aqua frigida dentium limus detergendus. Dandus cibus ſimplex, ſed aliquantulum coagulatus, ac frigidus, ne ſtatim ſudorem corpori moueat adiectus. Sit autem eius materia panis ex aqua frigida diligenter elutus, ut * ſui careat * difficultate, itemq; oryza, & alica ex aqua frigida, * uel ſuauitatis cauſa quiddam decocti mellis admixtum. Pultes etiam non oleatæ, oua hapala. At ſi uires minime fuerint reparatæ, febribus declinãtibus, * ut totius paßionis minui magnitudinem * demonſtrent, uarius eſt dandus cibus, ut cum prædictis demus aliquid pomorum, * ut pyra duracina, & cætera quæ ſtringere ualent, & uini ſimilitudinem ſeruant. Sed hæc nunc cocta, nunc ſyncera dare debemus, mala etiam cydonia atque ea quæ orbiculata uocant, & meſpila, & paleales uuas, uel penſiles, quæ iandudum fuerint ſiccatæ, & damaſcena, carnis etiam quiddam ſed neque indigeſtibilis, neque difficilis, neque pinguis, neq; * bromoſæ, ſed eius quæ ſit & digeſtione facilis, & corporis denſabilis, ac nutribilis, & ſufficiens leuamento fortitudinis extinctæ, ut ſunt pulli columbarum, uel gallinæ paſtæ, aſſæ, perdices, attagenes, quorum omnium pectora magis offerẽda, & horum * interius, cocta ac * tenuiter accurata ex oleo aqua, anetho, & ſale. Facile enim corrumpunt curioſæ, atque grauabiles conditure. Item ſi friabilis fuerit caro aſſata, * tanquam cornea efficitur. Quapropter ſi quiſquam delectatione affectus * accurari uoluerit, erit primo coquenda, tunc aſſanda. Dandi etiam porcini pedes, ora, auriculæ, & ſummitates articulorum: dandum etiam cerebrum & uuluæ: dehinc hœdina caro,

* omni: alij. vt ſalis
* ſiccitate vt inquit.
* &
& cum
* demonſtrãt,
* ſicut
* fætentis, viroſæ, putidæ.
* interiora, i. uiſcera
* grauiter: alij ſimpliciter
* obſerua diligenter
* accurare

ro,uel* mollium caprarũ,uel syluestrium* caprarum, aut aprorum* clunes, quas Græci ψόιας uocant. Item ex mari mullos, squillas* bãcos, acus, labraces. At si fastidiosi fuerint ægrotantes, damus spondylos, & conchylia, buccina, peloridas. Si hæc omnia fastidio erũt, dabimus ostrea, & echinos. Item olerum intuba, plantaginem, asparagos. Si neque ita uires surrexerint tanquam continuationem * humaniorem indulgẽtiam pro dedignatione paßionis accipientes, ad uini dationem descẽdimus, quod ita* summum generaliter probamus, ut album, atq; non* confusum, & subausterum & medij temporis eligamus: qualia sæpe ita uina probantur, quæ Surrentina dicũtur, uel Falerna, & Trifolina, uel Albana, quæ in Italia nata probãtur: item Græca, Chia, & Lesbia. At si febres tenuerint corpus, leuiora, atque tenuiora offerenda erunt uina, ut sunt in Italia Sabina, & Tyburtina, & gentiliter Surrentina appellata, uel in Asia Trifolina. At si febres nihil obstiterint, erit melius Surrentinũ, uel Trifolinum, atq; Albanum. Si uehementer corpus in solutionem disiici uiderimus, & ex frigido corpore uexari sine ulla febricula, dabimus nutribiliora, ac firmiora uina, ut Setinũ, & Falernum. Sunt enim hæc efficacia & quæ facilius omnia quæ de uino speramus, accelerent, sufficiẽtia fortificare, & totam releuare habitudinem corporis, omni etiam parti atq; particulæ sese insertare, & per omneis tenueis uias celeri potu percurrere, alia quoque nutrimenta se cum trahere, & inducta corporibus insinuare. Sed hæc cum primum dantur medio cibo sunt offerenda cum alica, uel quolibet simili succo.* Aquata etiam atq;* parua moderatione temperãda uel certè cũ pane dissoluto atq;

* tenellarũ ac iuuencularum.
* caprearum.
* lumbi potius
* cancros
* humanioris indulgẽtiæ pro indignatione
* in summa &
* turbidum.
* Aquanda
* congrua

*infuso dāda: dehinc paulo * plus ac mediocriter mixta, cum aqua frigida, ac recenti, uel niuiū liquore. Coniiciendum etiam ut mediocriter cibum demus, sed per interualla frequentius, præsentientes iam fuisse digesta prædata. Quapropter melius erit paulatim atque frequenter offerre, quàm semel ægrum nutriendo grauare. Multi etenim largioribus cibis oppreßi, refracti sunt potius quàm resumpti. Nam sicut parua scintilla plurima coaceruatione lignorum opprimitur, uel lucernæ * flammam accersens, olei multa infusione frustratur, parua autem adiectione, atque sumptione recrescit, & rursum ardescit, non aliter corporis uirtus * insumpta immodicis nutrimentis oppressa mortis dabit effectum. Signa autem detrahendi uini hæc sunt. Primo torpor atq; stupor corporis * infractus: pulsus erectior: sudoris quoq; fluor primo non frigidus, dehinc * abstinetur: somnus insequēs, & ad omnia quæque facilis ægrotantis arrisio. Tunc denique oportet, non * dense atque semel uinum detrahere, sed paulatim subducere, & magis si febres nullæ fuerint repertæ. At si post sudoris * abstinentiam, febrium fuerint acceßiones subsequutæ, & ægrotantes sufficienter resumptos senserimus, omnino uinum extemplo detrahimus. Sin uero adhuc imbecillos uiribus uiderimus, dabimus uinum moderatione cautißima. At si forte cibum reiectauerint, debilitate stomachi concurrente, constrictiuis medicaminibus utemur, non solum anterioribus partibus, sed etiam posterioribus pectoris apponentes, addita articulorum ligatione, & appositione cucurbitæ, multa flamma subiecta, quæ infigenda erit ori uentris, atque interdum à tergo, nunc ante cibum, nunc post cibum, qui quidem frequen-

* minus ac
* flamma accrescens
* dißipata, exhausta.
* infracti
* abstentus
* confertim: ἀθρόως.
* quæ vires esse reparatas docet.

quen

quenter ac pene continue erit offerendus. At si in* toto non* tenuerint cum uino accipientes, tunc ex aceto dabimus quicquam. Si neque ita, rursum ex aqua tentabimus dare. Plerique enim ex uino atque aceto sumentes, cum accepta non tenuissent, aqua coniuncta magis cibos tenuerunt. In his uero qui fastidio uexantur, erit tentandum ciborum uarietate pugnare. Solent enim ueluti tentandi pulmenti causa, ex multis parua sumendo, unam facere cibi sumptionem. Affectanda etiam * odoramenti resumptio erit, uel nutribilium cataplasmatum atq; * ductionum appositio. At si omnis spes fuerit absumpta, erit per clysterem cibus iniiciendus, sed neque ptisanæ, aut cuiusquam labilis qualitatis, quod facile lubrica faciat intestina. Est enim perniciosissimum in cardiacis, fastidio * attestante uentris fluorem commouere. Quapropter erunt * hæc ex lenticula adhibenda, & primo paruissima. Tunc in uino cum aqua panis attritus, & expressus. Sic enim corpori fit additio: atque uires resurgunt: & stomachus iamdudum supinus fortificatur, * altiora * constringentur. At si omnes partes fuerint solutione laxatæ, similiter hæc omnibus sunt adhibenda, in illis etiam quæ occulta diaphoresi contabescunt. Differentia etenim accidentium mutata uidetur, genus autem passionis idem manet. Dehinc si profectus quisquam fuerit supra dictorum adiutoriorum, erit implenda resumptio usque ad perfectionem desideratam: sed tunc à lauacro temperandum, aut multo tardius adhibendum. At si febres perseuerauerint, ut in marcorem uenire ægritudo meditetur, quem Græci marasmon uocant, ad eius curationem descendemus, sicuti libris de febribus scriben-

* totum
* continuerint
* odoramentis
* inunctionum
* præsente
* cataplasmata
* quæ sunt in profundiore corpore
* constringuntur.

tes docebimus. Hæc est secundum Soranum cardiacorum methodica curatio.

Quomodo aliarum sectarum principes cardiacos curauerint. Cap. XXXVIII.

ANtiquorum plurimi cardiacorum curationem tacuerunt, aliqui uerò memorauerunt, ut Serapionis, atq; Heraclidis sectatores, & quidam Herophili, item Asclepiades & Themison paruißime quidem, at iisdem deceptionibus implicati. [a] *Phlebotomant enim, & clysteres adhibent acerrimos, & ob calefaciendum articulorum frigus pannos applicăt calidos, & lanas oleo infusas, ac sulfure fumigatas. Terunt etiam oleo ueteri ac sycionio cum pipere sulfur, & cachry, & ammoniaci guttam, & laserpiciū cum bulbis. Cataplasmant præterea ex lasere & bulbis, *sympasmatib. utĕtes, quæ nos aspergines dixerimus: item & calce cum pipere: cibis acribus utentes, atque *edacibus: *alij salsamento, & lasere: & per totum diem atq; noctem uino usq; ad ebrietatem replerunt. Alij uero in aquam frigidam* ægros deposuerūt. Eudemus Themisonis sectator ait per clysterem aquam frigidam iniiciĕdam. Sed hæc omnia grauia, atq; execrabilia, & ægrotantibus perniciosa esse perspicimus. Etenim phlebotomiam nihil iugulatione differre ratio testatur. Quippe cum hæc faciat quæ ipsa nititur paßio, mentem disiicere, & corpus in mortem per sudores soluere, ac ad sua* [b] *primordia reuocare defluxionem atq; casum uirium augere. Quibus deniq; cōmoti eorum successores aiunt esse eos phlebotomandos qui proni ac decliues in cardiacam sint paßionem, non aduertentes, quia ipsa quoq; in paßionem prona decliuitas nulla re alia corpus affici quàm solutione testatur.*

¶ a ea remedia uidĕtur institu ta ad ἀποπληξίας, quas ob symptomatum similitudinem ueteres ij medici ad Cardiacū morbum pertinere credebăt.

** alij uocant διαπάσματα*

** erodentibus*

** aliis.*

** id ualet ad syncopen natā ex immodica diaphoresi*

¶ b è superficie corporis materiam retrahere ad cor, & eas partes quæ præcipuè ac potißimum sunt affectæ.

testatur. Clysteres etiã adhibentes quos utiles probauerunt corpora resoluunt, & ob acrimoniã aperiunt. Sed aiunt coaceruatã atq; celerẽ per superficiem corporis * insumptionem retineri, cum ad uentrem, uel intestina fuerint conuersa fluentia. Hoc quidem si more mechanico, ac simili miraculo se facere posse promittunt, ut aperientes uentris interiora, superficiem corporis claudant, erit credibile quod promittunt. Sin uero, ut in omnibus uidemus, superficie fluẽtia augeri potius quam minui interiorum fluxu, debilitate crescente cognoscunt, * contrarius proculdubio clysteris usus accipitur, atque fluentium relaxator. Dehinc consequens non est, imò etiam incongruum iudicandũ, articulos * igneis medicaminibus confricare, ut ex alto ad semet materiam ducant. Iniicere quoq; intestinis acriora, ut illuc concurrens ex articulis materia, atq; ex omni corporis superficie attrahatur, rursum ad altiora corporis conducta, similis erroris esse probatur. Est igitur melius propria uiarum ac naturæ spiramenta seruare, & non infracta corporis fortitudine, acutiori atq; celeri solutioni corpus aptare. Feruentia uero & ignea & urentia ad uisa mentis simplicia, quæ appellant phantasiam, sunt frigori atque torpori congrua, ad uirtutem tamen incongrua. Est enim solutioni accidens atque comes corporis frigidus torpor, qui feruẽtibus rebus aucta paßione necessario duplicatur. [c] Seruiunt enim dominantibus appendentia. Dehinc acria, siquidem non sint mitigatiua, celeritatem paßionum acutiorem faciunt adiuuando. Probibemus * iniectionem aquæ frigidæ. Siquidem celerrimè calefacta interiorũ feruore * adiuuet solutionem: facit etiã delectatione quadã uentris officiũ pro-

* dißipationẽ

* noxius & inutilis

* ignis more feruentibus, ac rodentibus.

[c] Si frigidus torpor solutionem sequitur, & acria solutionem augẽt, augebunt & torporẽ. Nam torpor qui appendet solutioni dominanti, ei seruit, & cũ ea simul augetur.

* cum clystere

* adiuuat

uocari. Non aliter & in aquam frigidam deponendos prohibemus ægrotos: non enim manet lenis atq; mitis *constrictio. Item ex sinapi cataplasma prohibemus. Siquidem *sit recorporatiuæ uirtutis, quam græci μεtaσύγκρισιν uocant, cum paßio atq; eius celeritas mitem demonstret atq; exigat curationem. Præterea sinapismi acrimonia hortationem fieri sudorum, nemo est qui nesciat. Sicut enim semper lachrymã *commouet oculorum acrioris humectatio collirij, non aliter supradicta contingunt. Item bulborum putamina molliunt, non constringunt. Illa uero quæ eorum* corpulenta uidentur, recorporatiuæ uirtutis esse *noscũtur. Reprobamus etiam aspergines ex calce atq; fæcibus, & pipere. Hæc enim singula corpus incendunt, & in ignis uicem suburũt, & superficiẽ corporis uulnerãt: quo fit ut sæpe transitum faciant in grauißimos tumores. Nõ sunt hæc deniq; ex genere mitiũ adiutoriorũ. Est etiã iners allium dare atq; laser, & salsamẽta, uel cõmuniter acriores cibos: sunt enim digestione in uentre difficiles, *atq; in spiratione corporũ tardi, & inflant. Hæc nũc communiter omnib. respõdẽda. Etenim Tarẽtinus Heraclides phlebotomat atq; clysterizat, & calidis, & laxatiuis utitur cataplasmatibus. Nunc quomodo Asclepiadem adhuc quidã rectè loquutũ accipiant, & ea quæ posuit principalia, retractemus.

* quæ ex aquæ frigidæ balneo perficitur.
* est
* apta comparatio
* corpulentia videtur
* noscitur
* digestione ac distributione in corpus.

Vtrum rectè Asclepiades cardiacos curauerit.

CAPVT. XXXIX.

HIc quoq; secundo libro celerum, uel acutarum paßionũ prouidens ne qua sit in corpore cruditas, clysteres adhibet operãtißimos, ob *trãsuersionẽ faciendam. Primo nescius quæ sit operans in cardiacis causa, & tanquã *Herophilus sectator indigestionẽ, atq;

* auersionem, & reuulsionẽ.
* Herophili sectatores

atque corruptionem intuendam existimans: Secundo ignarus, quia post antecedendentem diem esse in corporibus indigestio potest: at uerò cardiacorum passio frequenter quinta, uel sexta die emergere perspicitur. Tertio est grauis, atque noxia clysteris iniectio, non solùm solutione laborãtibus celeri, sed etiam strictura affectis. Siquidem commouet atque turborem corporis efficit, quando fuerit operosior ac frequens: ut uerò Asclepiades iubet in diaphoreticis* interfici, liuor esse probatur. Ipse denique Asclepiades de peripneumonicis scribens confitetur noxios esse clysteres, dicens, clysterum genus nõ in peripneumonicis solum noxium, sed in omnibus etiam sine febre paßionibus insidiosum, atque uexabilem corporum, eorum usum * iudicans, item specialiter indicans iniectionum uexatione corporum solutiones augeri, atque iactationes, & sitim uehementem. Siquidem sunt inquit, utrium captrices. Idem clysterum uexationem etiam in pleuriticis demõstrauit. Similiter & in phreneticis tanquam interfectricem metuit uentris turbatam solutionem, quorum debuit memor neque in cardiacis clysteres adhibere. Alios enim plurima stercorum grauatione oppressos, & propterea sudantes salutare est releuare clystere ad mentis* alienitatem detrahendam, sed hoc simplici atque miti usu clysteris, quos ita affectos non dicimus esse cardiacos. Item post iniectionem adhibet cataplasma sinistræ mamillæ constrictiuæ uirtutis: sed corpus ob excludendum frigidum torporem calefaciendum probat unctionibus olei ueteris, ac defricandum manibus calidis, & pannis circumtegenda loca: ex quibus, calefactiones atque unctiones superioribus dictis excludendas asserimus.

* iniici noxiũ

* abdicans

* alienationem

Constri

Constrictiua uerò cataplasmata non solùm sinistræ mamillæ erunt apponenda, sed omni pectori, atque præcordiis. Erat autem Asclepiadi consonans approbanti tumorem in corde constitutum, similiter laxatiua cataplasmata eidem adhibere. Dehinc est incongruum, atque non consequens affectare per clysterem è corde aliquid trahere, & constrictiuis cataplasmatibus è superficie corporis materiam ad id quod patitur reuocare, ut stricturam quam esse in tumore cordis aduerterat, duplicare uideatur. Iubet etiam dari uinum * noctibus, diurnis, atque iugiter: sed id uinum cui salem miscuerimus, & quod appellauit tethalassomenon. Citò enim inquit currit, ac labitur, & ad omnia corporis membra peruenit. Cibum dat betam cum lenticula, quem appellauit seutlophacen, uel lenticulam cum ptisana, aut oryza, aut alica, uel aliqua ex maritimis, & quid ultra inquit? ea nos dare conuenit, quæ ægri fuerint uoluntati gratißima. Probat autem uinum dandum * post cibum: siquidem solum facilè * penetret, ac * pertranseat corpora, non aliter quàm si sine ulla fæce per * liquatoria fundatur, quorum cauernæ, nullis obstantibus, facilè accipiunt, atque reddunt accepta. At si post cibum (inquit) datum fuerit, manebit, non aliter quàm si cum fæce, ut suprà dictum est, in liquatoria fundatur. Iubet etiam meracum non mixtum dari. Hac enim ratione (inquit) exustæ uiæ tanquam ex igni conductæ sudorem retinendo constringunt. Est autem iners, & inertiæ plenum, tota die atque nocte uinum dare, & cibo nutrire. Plurima enim adiectione nutrimenti uires opprimi necesse est. Item ptisana uentrem commouet, in fluorem lapsum, * suæ faciens qualitatis.

* noctu, interdiu

* ante

* penetrat

* pertransit

* per colum

* sua fundens & patefaciens qualitate.

Contra

Contraria denique lenticulæ qualitati probatur. Vinum quoque incongruum, atque intemporale, & immodicum probatur. Incongruum, siquidem est salsum, quod appellauit tethalassomenon, & propterea uentrem* soluat, & ex omni corporis parte uires * deponat. Sit præterea inflabile, atque uirium uexabile, non solùm ægrotantibus, sed etiam sanis hominibus. Forsitan[a] hoc & feruens * dederit. Tacuit enim frigidum dandum.* Culpans denique libris, quos de lue conscripsit, Cleophanti sectatores uinum frigidum dantes. Immodicum diximus, siquidem plurimum * det atque extentum: & meracum temperamento quærit, cùm etiam sani quanto plus biberimus, tanto plurimum sudoris effundimus. Intemporaliter autem: siquidem ante declinationẽ dandũ iußit. Est præterea ridiculum, quòd post cibum dandum uinum propterea* dicat, ne citius currens corpora pertranseat, probans è contrariò salsum dandum, quo citius corpora penetret, ac suos effectus exhibeat. Hic est ille Asclepiades frigidans, atque calefaciens, exantlans atque replens, & contrariis semper utens rebus, in his paßionibus.

* soluit
* deponit: est
¶ a vinum
* Asclepiades
* culpat
* dat
* interdicat

Vtrum rectè Themison cardiacos curauerit. Cap. XL.

THemison uerò quædam rectè dixisse perspicitur ob cardiacorum curationem, quædam prauè. Vino nanque cum amylo, trito cum bulbis, & ammoniaci gutta cum uino & oui albore, & pipere trito cum sinapi, corpora defricanda existimat. Dat etiam cibo allium cum pipere: dehinc in scaphulam deponi iubet ægrotantes, quæ sit aqua plena calida. Item post cibum adhibet gestationem, siquidem sint, inquit, imbecilla, ac debilia nimium corporis officia, & indigeant

geant hoc adiutorio, quo partim etiam caro commoueatur,* sed [a] promota substantia, hoc est spiritu, atque nutrimento, ex quibus concreta perspicitur: quæ omnia facere ualet gestatio, omni corpori suffundens materiam. Mox denique inquit alleuatos, atque magnitudinem accipientes pulsus inuenimus. Sed hæc Asclepiadis nugis sunt adiungenda. Demonstrauimus enim feruentium medicaminum fricamenta esse necessariò noxia, & sinapi. Tentat etiam inflabiles cibos: & quanquam hæc sint omnibus celeribus atque acutis paßionibus inimica, multò tamen uehementius cardiacis. Gestatio uerò & incongrua, & intemporalis esse probatur. Incongrua inquam, siquidem sit laxatiua. Omnis etenim motus uiarum efficit raritatem. Intemporalis autem, siquidem post cibum fieri iubeatur. Etenim si sanos post cibum uexat motio, non permittens naturæ quadam requie, ac tacito motu ad suos effectus * accepta perducere, quid sperare de ægris ac solutione laborantibus poterimus? Pulsus uerò post gestationem erigitur cardiacorum, non ob resumptionem uirium, sed ob turbationem corporis motu conceptam, ex qua magis * adiuuari paßionem dissolutione corporis iudicamus. Hic ratio celerum cum febricula paßionum curationis terminatur. Nunc transeundum ad eos qui sine febribus esse noscuntur.

* sua
[a] aucta
* cibum ac potionem
* augeri

*

LIBRI SECVNDI FINIS.

CAELII AVRELIANI METHODICI SICCENSIS OXEON, LIber Tertius.

De Synanche. Cap. I.

CElerum cum febricula paſsionum curationem præſcriptis tradidimus libris: nunc autem earum quæ ſine febribus eſſe noſcuntur ordinabimus, quo cunctarum perfecta diſtinctio compleatur. Initium nanque à ſynanchica paſsione ſumemus, quæ nomen à ſuſpendij ſimilitudine habet, quòd non aliter quàm laqueus præfocans interficiat: nam Græci Anchonas ſuſpendia uocauerunt, ſiue quòd ſpiritum continendo ſpirationem neget: græci enim συνέχειν continere appellant. Alij uerò etiam cynanchen, uel lycanchen hanc paſsionem uocauerunt, ſiquidem frequenter hæc animalia afficit. Nam canes cynas, lupos * lycos uocauerunt, quorum quoque ſimiles uoces, ſiue ululatus in ſynanchica paſsione conſtituti, cùm præfocari cœperint, emittunt. Synanches igitur alia eſt ſine manifeſto indicio, alia cum uiſibili atque manifeſto: & alia intra oris ſpatium, alia exterius, alia ex utroque, * hoc exteriore, atque interiore, parte dextra uel ſiniſtra, aut in utraque. Denique quidam ſpecialem diſcretionem etiam nominibus poſuerunt, ut Valens phyſicus libro tertio curationum. Eam igitur quæ ſine manifeſto tumore eſt, ſine nomine reliquerunt. Eam uerò quæ cum manifeſto, ſi in utraque (aiunt) parte * interiorum fuerit, cynanchen uocandam

* λύκους

* hoc eſt

* dextra & ſiniſtra parte faucium

uocandam. Siquidem facit difficultatem spirationis, atque oculorum prominentiam, & linguam procidentem, tanquam canibus auidis sæpe contingit, cum ea quæ minimè transuorare poßunt, admonente natura, auiditate impauida, minas cōtemnentes inuadunt, quæ sæpe faucibus inhærentia, atque ancipiti retentione tardata, neque percipere, neque reddere ualuerunt. Eam uerò, quæ in altera fuerit parte, paracynanchen uocauerunt. Item in exterioribus, atque utraq; parte tumore constituto hyanchen appellauerunt. Siquidem suum colla his sæpißimè inflatioibus * afficiātur, quos Græcè hyas appellant. At si interius atque exterius, & in * utraque parte fuerit tumor, tunc proprio nomine synanchen memorant nuncupandam. At si in altera fuerit * parte, parasynanchen. Nihil autē refert speciales differentias proprietate nominum separare. Antecedentes causæ quibus hæc sufficitur paßio aliquæ sunt occultæ, aliquæ manifestæ, atq; cæteris quoq; communes paßionibus, maximè tamen conabiles atq; laboriosi uomitus, plus etiam si post cibum iam corruptum. Item uinolentia, uel niuis potatio, aut exclamatio uehemens, atque eodem modo perseuerans, quam Græci monotonon uocant: Item Catarrhus, & acriores cibi præter consuetudinem accepti, item feruentia, atque ignita medicamina pota, uel purgatio per helleborum prouocata, quibusdam etiam fœminis mēstrualis retentio purgationis. Afficiuntur autem hac paßione magis uiri quàm mulieres, quorum plus ætatis mediæ & iuuenes, quàm pueri atque senes. Hanc * diffiniens Asclepiades paßionem secundo libro explanatorio aphorismorum Hippocratis, synanche, inquit, est humoris fluor, siue humectatio faucium, uel

* afficiuntur

* dextra & sinistra

* sed simul extrinsecus, ac intrinsecus.

* definiens

summi

summitatis ipsarum, sæpißime ex capite accidens, sed hoc peccanter diffiniunt. Omnis enim humoris fluor quem rheumatismum uocant, multi liquoris est lapsus, siue egestio. In synanchicis uero tumor uidetur, & nõ, ut supra diximus, humoris plurimi egestiones, nisi hoc aliquando ex pressura uenerit. Nos uero iuxta Sorani sententiam synanchen dicimus difficultatem transuorandi, atq; præfocationem acutam ob uehemẽtiam tumoris faucium, siue in locis quibus nutrimenta transuoramus. Adiecta est autem transuorandi difficultati præfocatio celerrima, siue acuta, ad discretionem tumoris tonsillarum siue uuæ. Vbi enim synanche fuerit, etiam tumor necessario locorum supradictorũ consequetur, sed non illico, ubi tumor fuerit eorundem, etiam synanche nuncupatur. Siquidem qui mediocri difficultate fuerint transuorandi impediti, nondum synãchici uidentur. Hæc enim in magno tumore paßio intelligitur habere substantiam. Item ad discretionem præfocationis illatæ per laqueũ. Est enim ipsa quoque acutißima, atque celerrima præfocatio, sed non ex tumore descendens.*

* *definiũt*

Quæ consequantur synanchicos. Cap. II.

*Sequitur autem eos qui iam paßione tentantur querela sine ulla ratione, atq; difficilis motus colli, & gutturis. Item saliuatio plurima præter tumorem, & subdolens faucium sensus, cum asperitate sensibili. Item difficultas transuorandi liquoris soliti, saliuarum more collecti: * tunc spirationis uelut impedimentum, tanquam, * obstantis craßioris humoris. Surgente uero ac crescente paßione, sic ut manifesto tumore pars fuerit rubens facta, uidebitur tumor fau-*

* *tum*

* *obstãte craßiore humore*

cium, atq; uuæ, & supra linguam partium, & summitatis gutturis, cum difficultate transuorationis omniũ acceptorum. Præfocatio etiam pro tumoris modo, spirationis difficultas, & nausearum prouocatio. Dehinc sicca * tensio si quis os ægrotantis aperuerit, & digito linguam * oppresserit, inuenitur. Crescente uehemetius paßione, omnium tumor efficitur, colli atq; uultus, & humoris craßioris, ac saliuarũ fluor, oculi prominentes, sanguinolenti, & uenarum extensio. At si peius increuerit, linguæ ultra dentes ad exteriora prolapsio, ariditas siue siccitas faucium, articulorum gelidus torpor, pulsus celer, densus iacendi difficultas, & magis in supino schemate, uel in latere: frequens etiam sedendi cupiditas, item loquutio nõ articulata, sed confusa, atque cum dolore. At si in exitium paßio cœperit ferri, liuor uultus: uocis amputatio: gutturis atq; pectoris stridor: & recursio, siue recursus poti liquoris: pulsus defectio, quam Græci ἀσφυγμίαν uocant, & quibusdam caninus uocis sonitus, quibusdam oris spumatio. Tunc etiam necessario mortis effectus. At si sine manifesto tumore fuerit paßio, sequitur * collorum tenuitas, cum extensione atq; subrectione inflexibili. Item uultus & oculorum cauitas: frontis extẽtio, color plumbeus, spirationis difficultas plurima, nullo, ut supra diximus, manifesto tumore, siue * inflatione aliqua apparente, neq; in internis, neq; in externis partibus, hebetudo plurima, atq; imbecillitas ægrotantis: & celerrimus, uel * acutus cum præfocatione, mortis effectus. At si circum colla se * ignis sacer infuderit, siue in pectore apparuerit, & fuerit perseuerans, frequentißime bonum portẽdit. Siquidem ascensus tumoris ex alto ad superficiem uenire uidetur. At si sine

* inflammatio
* depresserit
* colli
* inflãmatione
* acutißimus
* erysipelas

si sine ulla ratione adiutorij cuiusquã medicinalis beneficij, repente* non apparet, salutem negabit, descẽsus enim à superficie corporis ad altiora monstratur. At si forte non secundo irruens, uel ex alto acceptus ad superficiẽ fuerit ignis sacer, sed antecedens paßionem: aut eidem concurrens, omnia mala significat. Humor autem plurimus, siue saliuarum fluor in craßitudinem coactus si in statu apparuerit, mala ostendit. Post statum uero paßionis, salutaria pollicetur. Aliàs enim plurimã præfocationẽ significat, aliàs corporis laxamentum: in quibusdã etiam tantũ tumor increscit, ut stricturã faciat in faucibus atq; gutture, & mento. Est autem paßio stricturæ acuta, atq; celeris, & uehemẽs, & sæpißime continua, aliquando intercapedinata.

* introrsum redit, atq; diuanescit.

Quomodo curandi sunt synanchici. Cap. III.

Oportet in paßione constitutos, iacere loco lucido, atq; moderatæ amplitudinis, nullo etiam odore corrupto, calido. Est huiusmodi laxatiuus aer, & qui primus tumentibus partibus misceatur. Iacendi schema esse supinum conuenit, paulo leuatius capite collocato, firma atq; immobili positione, uel qua se magis releuari ægrotantes dixerint. Omnis enim motus* dolidus est tumore oppreßis. Lanis etiam mundis ac mollibus & non infectis, dulci atq; calido oleo infusis colla protegenda cum thorace, adhibita articulorum blanda fricatione. Transmittitur enim naturalis uaporis laxamentum, etiam ad illas partes quæ patiuntur. Adhibenda quoq; requies & abstinentia usq; ad primam diatriton cum gargarismate laxatiuo, cuius species siue materias paulo pòst subiiciemus. Adhibenda etiam fomentatio olei dulcis calidi, & apponẽdæ exterioribus partibus uesicæ oleo dulci calido se-

* molestus

impletæ. Adhibenda etiam phlebotomia si uehemẽter passio coegerit, intra diatriton. Etenim indiget repẽtina sanguinis detractione, ob celerrimũ laxamãtum. Si autem minus necessitas impulerit, in ipsa diatrito, uel durantibus uiribus etiam post ipsam, phlebotomia poterit adhiberi, si tunc necessitas emerserit feciendi. Cuius facti rationem de specialibus adiutoriis scribentes docebimus. Igitur intra diatriton phlebotomato erit post detractionem sanguinis caput fouendum, atq; collum oleo calido, & ex eodem auribus quiddã immittendum, tunc gargarizandũ. Potum dabimus aquã calidam, uel mulsum, & non coaceruatim, sed paulatim, ne transuoratione graui ac percussu tumẽtia* indignentur. At si in ipsa diatrito flebotomiam adhibuerimus, oportet post detractionem factã circum ungere corpus ægrotantis oleo dulci, atq; calido, & faciem aqua calida mediocriter fouere. Tunc sorbilem cibum dare, sed omnino tenuem, uel fluidum, uel panem ex mulso tinctum. At si transuoratio fuerit difficilis, qua obsistente non percipiant ægrotantes accepta, erit sufficiẽs uiribus fulciendis mulsum guttatim faucibus infusum: perseuerandum etiam usq; ad declinationẽ passionis, in alterna dierũ cibi refectione. Conuenit præterea post phlebotomiam sequẽtibus diebus cataplasmatibus uti, quæ circum colla erunt extrinsecus apponenda, mitti tamen simplicitate confecta, ut est panis calidus ex aqua & oleo, uel mulso diligenter emollitus, uel pollines tritici aut hordei, aut seminis lini, aut fœnugræci. Singula hæc siue commixta ex calida & oleo & melle, uel aqua in qua fuerit decocta hibisci radix, aut contrita & admixta. Mutanda præterea frequentius erunt hæc cataplasmata, ne perseueratione sui,

* irritentur

ne sui, corrupta corporis exhalatione, *in acorem ue niant. Erunt etiam calefacienda, quo tardius maneant *euaporata, positis extrinsecus saccellis ex cantabro aqua cocto confectis, uel uesicis calida & oleo semiplenis. Conuenit etiam spongiarum uaporatio, expressarum ex aqua calida, aut admixto oleo, uel decoctione mitium materiarum laxatiuæ uirtutis. Apponendæ quoq; spongiæ collo atq; gutturi, & his partibus quæ haustum negant, uel ori & naribus: iubēdus etiā æger aperto ore ad semet uaporem rapere. Descendentes enim ad altiora haustu raptæ uaporationes tumorem relaxant. Sunt etiam gargarismata cōgrua cataplasmatibus ut oleum dulce est, atq; calidū, uel calida & oleū: *tunc mulsum aquatū, & decoctū: & lac singulare, siue cū melle, aut aqua admixtū, ut omnia detergātur, quæ forte lactis tactu fuerāt *derelicta, ne remanentia feruore locorū in acorē *ueniant. Item utendū decoctione cantabri atq; glycyrizæ, uel lini seminis, ac fœnugræci, sed nusquā ad craßitudinem succi facta decoctione, ne ob uiscosam tenacitatē, humorū fluori connexa, difficultatē faciat spirationis. Tunc etiā decoctione hibisci utendum, uel maluæ agrestis, aut myxarum Syriarū, aut musci herbæ, atq; palmularū pinguiū, uel fici succulēti. Item succo halicæ aut ptisanæ. At si paßio cœperit declinare, conuenit etiā *cybariticū & creticū passum. Ea uero quæ sunt leuiter strin gentia, & quæ appellant *stymmata, nunc incongrua iudicamus. His enim utemur quoties initia fuerint passionis, leuibus adhuc querelis affecto ægrotāte, aut dolore leui in faucibus, uel uua. Tunc enim etiam Thessalus adhibendā poscam iudicauit, siquidē pronos atq; in paßionē synanchicā decliues, nec dū tamen patien-

* in rancorem
* euaporantia
* tum
* delibuta, ne remanens
* ueniat
* Sybariticum
* σύφοντα

tes* uocauerit. Vtendum deniq; non ſolum poſca, ſed etiã decoctione leuiter cõſtringentium materiarũ, ut roſarũ, palmularũ thebaicarũ, lenticulæ, myrti, lentiſci, maſtichis, quæ ſingula erũt in mulſo decoquenda, uel quolibet ex ſupradictis ſucco, quoties uiderimus conſtrictiuã uirtutẽ admixtione laxatiui liquoris eſſe frangendã. Facit etiã oryzæ ſuccus, atq; diacodiõ medicamen mulſo reſolutũ, ac* ſæpe ſubſtãtia ſeruata faucibus* illitũ. Non aliter etiã quod diamoron appellatur, & dioporon, & * dyamirrhion, * ſiue Andronis, & Polyidæ ſphragis, & anthera cũ melle, & omne medicamen quod confectum ſit ex malo cotoneo, aut punico, uel roſæ floribus, uel mali punici cortice, ſiue galla, uel omphacio aut lycio, & his ſimilibus. Sed in augmento paßione conſtituta illis utemur, quã ſupra iandudum memorauimus. Humorẽ præterea feruore *nutritum* ſi glutinoſum uiderimus factũ, tanquã in oculis ſupernatantẽ, ſpõgia calida detergimus: ſin uero in alto fuerit cõſtitutus, * dypyrena immiſſa prætecto eius capite lana molli, ac limpida. Etenim ſi remãſerit, præfocationẽ magis accelerat. At ſi nimiũ altiora tenuerit, ut uideri nõ poßit, erit tenuãdus, dãdo mulſum, ſed præcoctum. Eſt enim efficacioris uirtutis, quã ſi nõ fuerit coctũ. Quidam etiam ptiſanã dederũt paruo ſale admixto. Sed ſunt fugienda quæ uſque ad ſenſum ueniunt mordicationis: ſiquidem tumoribus prouocatis fluor quoq; humorum craſſeſcit. At ſi uenter officium non agnouerit, etiam clyſtere utemur, iniicientes aquam calidam cum oleo, nunc ſolam, nnnc admixto melle. Etenim ſurgens ex iſto liquore uaporatio * collaxat tumentia, & egeſtus uenter facilia facit ſpiramẽta non ſolùm ſynanchicis, ſed etiã ſanis

* curaueris
* Sæpe
* illita
* diamyrtωn: vel διὰμυῤῥίνης.
* &
* denſatum
* ſi glutinoſum factum oculis viderimus tanquam ſupernatantem,
* dipyrene immiſſo
* colla laxat

sanis hominibus. Manens enim* alienitas grauat, atq; oppreßione quadam acerrimas facit corporis exhalationes, quibus tumentia* prouocētur, caput impletur. Sed post clysteris usum erunt etiam cucurbitæ cum scarificatione apponendæ, dimißionis tempore. At si continuatio fuerit, initio lucis, quo tempore etiam cæteris* districtiuis adiutoriis uti conducit. Apponendæ aliæ igitur collo tenus, uel gutturi quæ loca anthereona Græci uocauerunt: item ceruici, siue neruis maioribus, quos tenontas appellant. Item *singulas ex utraq; parte sub aurium lacunis, quibus in locis etiā faucium positio esse perspicitur. At si paßio perseuerarit, & æger ad perferendam curationem fuerit, mollis, ut ferri cuspide metu se contingi prohibeat, sanguisugas, quas Græci βδέλλας appellant apponemus iisdem locis, quæ supra memorauimus. *Tunc post earum casum, si* minime factam sanguinis detractionem uiderimus, cucurbitas apponemus, ut præfecta sanguisugarū uulneratione, raptu cucurbitæ detractio compleatur, & olei fomento utemur atq; cataplasmatibus* consequentib. & uaporationibus: dehinc epithematib. oleo calido infusis: *tūc superpositis spōgiis ex eadē materia expreßis uaporamus. Etenim saccellorū siccā uaporationē tanquā densabilē reprobamus. At si maior fuerit tumor, ipsam quoq; linguā scarificamus, atq; fauces & palatū tenui ac lōgiore phlebotomo. Etenim locali sanguinis detractione tumentia relaxantur. Tunc post scarificationē mitibus gargarismatibus utemur. Si declinare paßio cœperit, etiam subunctionibus faucium, uel interiorum utemur, ut melle decocto: uel medicamine confecto decoctione agrestis maluæ, & fœnugræci seminis, & lini, cum amylo, & melle, &

*excrementorum aliena & superuacua fex.
* prouocantur
* stricturam dissoluentibus.
* singulæ
* tum
* parcius
* conuenientibus: idoneis.
* tum

oleo: uel uuæ passæ medio, proiecto ac secreto semine, *contritis cum pane, uel decoctione lini seminis: uel melle, & passo cretico, quibus incocta sit radix agrestis maluæ, uel alicæ, atq; lini seminis polline. At si passio perseuerauerit, secundo uel tertio scarificationem adhibemus, non solum gutturi, uel tonsillarum uicinitati, quam Græci *antheona uocant, & neruis maioribus ceruicis, quos tenontas appellant, sed etiam occipitio & *palis, & interscapulæ, quod Græci metaphrenon uocant, & pectori. Etenim quanquam uehementer loca transuorationis patiantur, cæteræ quoq; partes corporis necessario consentiunt. Multi deniq; non aduertentes rationem *reuincendæ paßionis, sola auersione materiæ pugnantes, atq; [a] in liquidis *causis ponentes, principaliter aiunt inguinibus cucurbitas infigendas, tum præcordiis, tum supra mammas, cum scarificatione, dehinc gutturi, atque collo, eiúsque partibus. At si declinatio fuerit confirmata, dabimus cibo pultem, atque oua sorbilia, uel porcinum cerebrum, longè *seruantes omne quod fuerit acre, siue immodicè *appetibile, uel inurens, uel uinosum, uel asperum, aut aridum, uel quod ualeat transuorationis loca lacessere. Facilè etenim paßio ex occasione parua recurrit. Apponenda etiam cerotaria ex oleo dulci, aut cyprino, uel *glaucino, aut irino confecta, uel malabathrino, cum radice hibisci. Tunc lauacro utendum, ac deinde uino.

*contrito

*Antherewna

*omoplatis

*euincendæ

[a] morbi causam liquidis siue humoribus tribuentes.

*causam

*reiicientes fugientes.

*apperibile & stomaticũ. infra pag. 271. apertibile.

*Gleucino

Quomodo Synanchicos aliarum sectarum principes curauerunt. Cap. IIII.

ANtiquorum Hippocrates libro quem ad sententias Cnidias conscripsit, ex utroq; oportere inquit brachio synanchicos phlebotomari. Sed hoc erit euitan

euitandũ. Siquidem coaceruata sanguinis effusio, animi facit defectionem, & propterea prohibet tantum detrahi, quantum sufficiat ad relaxandam stricturam. Diuidit etiam uenas sub lingua constitutas, quod est non solum inutile, uerum etiam noxium. Siquidem incongrua est ex locis patientibus sanguinis per uenas detractio. Plurima etenim in exitum prouocata materies confluens, necessario completis locis abstenta, modum superat detractionis, ut grauatæ partes potius aduentu, quàm releuatæ recessu materiæ uideantur. Dehinc subleuandarum uenarũ causa erit laqueus collo circundandus, & tunc maxime, quando sine ullo manifesto tumore synanchica fuerit paßio. Laqueus autem, quòd præfocationem augeat, nulli dubium est. Quinetiam sanguinis fluorem ex supra dictis uenis difficile posse abstineri perspicitur. Neq; enim aliqua cõstrictiua adhibere sine ullo periculo poterimus, neque diuisa colligare erit cuiquam poßibile. Est etiam naturale tumentia loca post diuisuram in fluorem sanguinis facile deuenire. Vtitur quoq; gargarismatibus calidis, atq; uaporationib. quorũ materiã non enarrauit. Dehinc caput corradi, & iugiter uaporari iubet spongiis, tunc contegi cerotario, atq; lana. Potum dat aquam calidam, & mulsum. Paßione declinante succo cibandos dicit, cuius speciem non enarrauit: nescius etiam, quòd in plerisque declinatio post quinque dies, uel sex adueniat, & sit immodica usque ad eius initium cibi abstinentia. Vaporare uerò oportet, sed non caput magis, quam colla atque gutturis exordium, quod Græci anthereona uocant. Tunc post uaporationem fouere, atque cerotarium declinante paßione apponere. Item neque potum, quantum dandum,

uel quomodo, uel quando, manifestauit. Praeterea secundo libro de morbis, clysterizandos inquit, atq; purgatiuis medicaminibus releuandos, quae Graeci cathartica uocant, quorũ ex acrimonia magis tumentia prouocantur. Phlebotomari quoque ex locis sub mamilla constitutis, noxium atque *putidum iudicamus. Noxium, siquidem plurima oportet corpora diuidi, cum neq; facilè sub uisum uenae deuenire *possunt. Putidũ, siquidem sine ulla difficultate ex brachio poterit sanguinis approbari detractio. Dehinc iugis atq; coaceruata materiarum detractio, clysterum & purgatiuorum medicaminum, & phlebotomiae, uexabilis esse perspicitur. Item si plurima (inquit) praefocatio occurrerit, clysteris aulíscum quem nos tibiam dicere poterimus, faucibus inquit immittẽdum, incẽdens hyssopum, sulphur, bitumen, quorum rapere odorem praecipit aegrotantem per eandem fistulam: *quorum sine dubio promptus est error. Nititur enim immittere fistulam faucibus, quae neq; aërem tenuißimum percipere possunt, ui paßionis oppressae. Dehinc austero fumo aegros implendos existimat, quo saepe etiam sani praefocatione afficiuntur. Vltimo etiam ex duobus brachiis atque uenis sub lingua constitutis sanguinem detrahendum probat, quod supra damnantes *frustrauimus. Non enim sine multa corporis uexatione fit. Diocles uerò libro, quo de paßionibus & causis & curationibus scripsit, sanguinosos inquit homines ex utroque brachio phlebotomandos. Eos autem qui minus sanguinis habuerint, solum scarificandos. Tum felle taurino cum herba pediculari, quam staphida agrian uocant, & nitro, & cocco cnidio, iugiter inquit ungendos, utens etiam gargarismatibus

iisdem

* uanum: stolidum: inutile.
* poßint
* qua in re
* frustra fieri diximus.

iiſdem. Dat quoque ſub lingua piper continendum, uaporans ſpongiis collum, & cerotariis contegens, præcipiens ægrum tenuandum, ultra quam fas eſt. Neque nunc ſolos phlebotomandos ſanguinoſos probamus, ſed omnes paßione affectos, permittentibus uiribus: neq; ex utroque brachio, ut ſupra docuimus, neq; acerrimis utendum unguentis, & gargariſmatibus, ſicut neque in tumoribus oculorum ſimilibus inunctionibus. Etenim ſtaphiſagria etiam ſanos plerunque ſynanchicos fecit, quum repente *inflationem faucium fieri cogit. Dehinc omnino neq; tenuari, deducendo corpus, ſiue eius habitudinem, conuenit medicinæ, ſed relaxare tumentia rebus congruis ac remißiuis. Item Praxagoras quarto libro curationum, ſynanchicos clyſterizat, & ſudoribus prouocatis *deducit, aliquãdo etiam phlebotomat, dans quoq; medicamen uomificum, quod emeticon appellant. Tunc uuã præcidit, uel aliquando *diuidit, & pice lẽta uulnera curat, ſed horum iudicium ex aliis accipiendum probamus. Nam uomitus ingens diſtentione & præfocatione ſæpe peremit. Dehinc tumens uua laxatione indiget, non amputatione, ſicut neq; aliæ quoq; corporis partes, quæ neceſſario erunt mitigabiliter relaxandæ. Eraſiſtratus ſecundo libro anatomicorum de ſingulis paßionibus ſcripto, in quibuſdam inquit ſynanchicis uaporatione utendum ſpongiarum, atque cataplaſmatibus, & ex uino, medicamen tranſuorandum quod catapotium appellauit, ex caſtoreo confectum: ſed omnia peccanter. Etenim uinum conſtringit: caſtoreum uero acerrimæ eſſe uirtutis nemo negat, quæ indubitanter ſunt tumori contraria. Herophilus de ſynanchicis nihil dixit. Aſclepiades uerò ſecundo libro celerum uel

acuta

* inflammationem.

* extenuat, emaciat: vt pagina præcedẽte.

* ſcarificat

*acutarum paßionum inquit: synanchicis conuenit sanguinis detractio atque uentris depurgatio, & cataplasmata, & oris collutio, & gargarismata, & superunctiones tenuabiles, atque * apertibiles, ut sunt ex hyssopo, origano, & thymo, meliloto, absinthio, fici coctione, nitro, staphide agria, centaurea, elaterio, felle taurino, cedria, adiiciens etiam cucurbitæ usum cum scarificatione. Negans quidem * quicquam posse sanguinis elicere, siue, inquit, quòd cum febribus sit paßio, siue quòd maior causa sit tumentium partium, quæ contrario raptu superet cucurbitæ feruorem, * & non poßit efficere detractionem. Tum phlebotomiam probat ex fronte faciendã, uel angulis oculorũ, uel uenis quæ sub lingua sunt, uel è brachio. At si maior (inquit) paßio fuerit, * diuidendæ sunt fauces, hoc est tonsillæ, & partes supra uuam constitutæ: etenim * summa est in his æqualis siue par incisura, quam appellauit * homotomiam. Dehinc à ueteribus probatam approbat arteriæ diuisuram, ob respirationem faciendam, quam laryngotomiam uocant, uariæ ac multipliciter peccans. Omne etenim quod acre fuerit, atq; tenuans, incendit humorem. Ipse denique in phreneticam uenturos paßionem multa inquit affici materiæ, ad hæc eiusdem acrimonia. Est etiã noxia & patientibus locis phlebotomia, sicut suprà docuimus. Item clysteribus utendum ob auertẽdam materiam, uel auocandam à locis patientibus, inconsequenter iubet. Est enim contrarium detractioni per uenas ex patientibus locis faciendæ, quam ipse probauit. Item inordinaliter scarificandum primo, dehinc phlebotomandum indicauit. Etenim locales detractiones * insidente atque infirmata, * & stante paßione, adhibendas probamus.*

* aperibiles
* quidquam posse cucurbita sanguinis elici.
* vt ea non
* scarificandæ
* summi auxilij
* homoiotomiam
* desidente: alij decidente.
* & non

*bamus. Est etiam inexerciti Medici ob febrium causam suspicari materiam raptu cucurbitæ non elici. In usu enim uidemus sine ullo impedimento in febricitantibus effectum cucurbitæ prouenire, atque eductam detrahi materiam. Adducitur nanque caro, & spiritus, & sanguis. Dehinc neque crescente accessione cucurbitas infigimus, tempore quo ad * altiora materia cōducitur. Est præterea tumentium partium molestissima atque periculosa diuisura. Vehementes nanq; sanguinis effusiones efficit, & quæ prohiberi minimè possint. Si enim easdem constringere uoluerimus, celerrima præfocatio consequetur: at si abstinere neglexerimus, celerior mortis effectus sanguinis effusione perspicitur: uel si fortè sanguinis fluorem effugerit quis, cancrum * atque gangrænam non effugiet, ob augmenta tumoris. * Non enim naturali habitu constituta * condiuidūtur, quanquā constrictiuè tractata sæpissimè tumescere uidentes, in tumore constituta cùm diuisa fuerint, si constringendi caruerint facultate, uehementius in tumorem uenire, sperare poterimus. Nam omnino in tanto tumore, in quo digitorum immißio * improba esse perspicitur, atque cataplasmatum, & gargarismatum usus * æger atque difficilis ægrotanti uidetur, quomodo non altiorum diuisura inimica saluti probatur? Est etiam fabulosa arteriæ ob respirationem diuisura, quam laryngotomiam uocant, & quæ à nullo sit antiquorum tradita, sed caduca, atque temeraria Asclepiadis inuentione affirmata: cui, ne nunc occurrentes, latius respondere uideamur, aut tantum scelus angusta oratione damnemus, libris quos de adiutoriis sumus scripturi, respondebimus. Themison uerò sine febribus acutas paßiones rectè curare*

Asclepia

* externas partes
* siue
* Nos
* cùm diuidūtur
* laboriosa, molesta
* grauis

Asclepiadem probans, huic accusationi subiicietur. Serapion primo libro curationum, clysteribus synanchicos euacuat, atque phlebotomia, & cataplasmatibus, & unguentis acrioribus utitur, & prouocatiuis, & * apertiuis, quæ * anastomatica appellant. Præcauet autem in omni abstimentia cibum uel potum dare. Sed est etiam hic facilè accusabilis. Etenim acria atque tenuatia excitare tumorem nemo dubitat: phlebotomia uerò adiecta clysteribus uexabilis esse perspicitur. Dehinc dicens * materiarum nomina, ea ex quibus adiutoria conficiuntur scribere neglexit. * Cùm nullo alio quolibet adiutorio minus utilis cibatio, atq; potus * probentur, arte adhibita, atque formata. Heraclides Tarentinus 3. lib. curationũ, de internis scribẽs, eos, inquit, qui sanguinis multitudine uexãtur clystere præpurgatos phlebotomamus, nunc ex brachio, nũc ex uenis, quæ sub lingua sunt: uaporationibus spõgiarum admotis collo atq; gutturi, ex aqua calida, in qua fuerit præcocta ruta, uel pulegium. * Tunc cataplasmata * apponendo probat quod omen lysin appellamus, ex mulso confectum, cui erit admiscenda chamæpitys, uel iris illirica, aut ficus. Nocte uerò, inquit, cerotarium apponendum ex irino oleo, atque resina iusta parte in comparationem põderis ceræ. In his uerò quibus * locorum crassitudinem suspicatur, ungendas inquit fauces melle atque omphacio, & gargarismate utitur mulso, in quo præcoquit ficum, uel origanum, & admiscet piper. Dat etiam elaterium in pondere denariorum septem. Multis uerò obolum dimidium cum melle & aqua, aut mulso. Dehinc medicamen quod appellauit emeticon uomificæ uirtutis, * & conficitur hoc modo: Origani, atque heracleotici panacis

* aperitiuis
* ἀναστομωτικὰ ea sunt
* medicinarũ
* Præterea
* Probatur
* Tum
* apponẽdum
* succorum
* quod

nacis, manipulum accipiens, demerge, inquit, in uasculum rubri æris, tum * rhus quod appellamus rubrum, heminas quatuor, atque cepulas * germanas uiginti, quibus circumtollemus exteriorem corticem, & has quassantes * immittimus. Tunc * infundimus uinum Chium, uel Rhodium, aut Cnidium quatuor heminis, & sub sole ante ortum caniculæ uiginti diebus, atque post hortum uiginti diebus, ponemus. Tunc cum fuerit liquor insumptus, infundemus alias quatuor heminas, atque * alia sub sole linquimus. Tunc iisdem diebus mittimus medicamentum in pilam, & conterentes formamus trochiscos, quorum maiores erunt drachmarum singularum, & dimidiæ: Alij uerò drachmarum singularum: item alij dimidiarum drachmarum: singulos dabimus, uirium comparationi congruos, cum mulso, uel pro eclectario cum melle. Etenim uomitum humoris uiscosi hoc efficit, & uentrem deducit. Aliqui, inquit, etiam melanteriam admiscent, & tapsiæ * succum obolos tres. At si difficilis fuerit uomitus, penna oleo ueteri intincta, atque faucibus immissa prouocandum probat. Vtitur etiam aliquando medicamine ex omphacij succo, & elaterio confecto, atq; diagridio, cum nigro helleboro, & sale, si fuerint in uomitum difficiles ægrotantes: uel elaterio cum aceto, & ruta: & rursum elaterio cum sinapi, & salibus. Eos inquit qui perfrictione synanchici fuerint effecti, phlebotomari prohibemus, atque clysteribus depurgari, cæteris uerò omnibus ex qualibet causa synanchicis effectis, erunt hæc adhibenda: fulciendos etiam omnes iudicat uel nutriendos sola aqua, uel mulso, cætera quoque ciborum prohibet. Sed hoc omne experimentum siue tentatio promptissimè ex * occultis suspicionibus uidetur

* rhois
* Germanas: sic fortaßis bulbos vomitorios appellat
* immittemus
* infundemus
* alio
* succi
* dubiis, & incertis, non manifestis & apertis.

detur esse prouisa. Etenim empiricus solam seruationem intuens, quam teresin uocant, sanguinosos nunc phlebotomandos existimat, non aduertens quia omnes synanchicos ob stricturæ uehementiam oportet phlebotomari, promittentibus uiribus. Denique ridendum est etiam, quòd eos, qui ex perfrictione synãchici fuerint effecti, phlebotomandos negat, non aduertens præsentia, & inquirens factorum causas. Noxia etiam sunt cataplasmata, quæ adhibenda probat, atque uaporationis genus, acrimoniæ causa earum specierum quas admiscendas iubet: siquidem sunt * incendiosa. Item uomifica, quæ emetica appellat, etiam nõ tumentia in tumorem faciunt deuenire. Etenim ferulago, quam thapsiam appellant, sufficiens est etiam * putredinem partium quas attigerit facere, atque * inflare naturali habitu constitutas. Non aliter etiam illa quæ conficiuntur ex cepe, & omphacij succo, & rhu rubro, uel horũ similibus. Item oleum uetus acre est. Illa uerò, quæ cathartica appellat, per clysterem adhibenda, quæ nos purgatiua uocamus, turborem magnum faciunt, atque stomachum uexant, & cætera quæque neruorum. Est præterea iners, tempus dandi cibi non definire. Nostræ etiam sectæ quidam adhuc ueterum errore detenti, insuetas graues materias adhibendas probauerunt. Nunc urinam siue * fimum humanum cum melle, & *myrtha, atque ruta: nunc centauream, & absinthium, & abrotanum, & thymum, & aristolochiam, & tymbrã, quam nos satureiam dixerimus, & sinapi: nunc Pythagoricum atque Isyperium trochiscum, nomine inuentoris appellatum: nunc polyidæ sphragida quam appellant, atque * constrictiua, tum unctiones & cerotaria ex unguentis sampsuchi, atque roris

* incendiosæ

* vredinem

* inflammare

* pueri, & canus stercus Galenus probauit

* Myrrha

* districtiua: vt suprà pag. 267.

roris marini, quorum ſingula tumoris ſunt prouocatiua ob feruoris nimietatem, atq; deſiccandi uirtutem, & *recorporandi, cum ſit celeritas paßionis ſimplicibus curanda uirtutibus.

* τοῦ μετασυγκρίνειν.

De Apoplexia. Cap. v.

APoplexia dicta eſt, quòd tanquam ex letali percuſſu repentinum faciat caſum. Eſt autem oppreßio ſæpe ſine febribus, repētina, & *quæ ſine febribus priuet corpora, & ſemper celerrima, & nunquā tarda eſſe probatur. Sed eius antecedentes cauſæ communes cum cæteris eſſe accipiuntur, magis tamen iugis aduſtio, & perfrictio uehemens, & indigeſtio frequens, lauacris *exercita, uſus etiam ueneris, & magis in ſenibus. Item uulneratio *membranæ, in pueris uero etiam uehemens *ſaltus mēbranæ cerebri. Quibuſdam igitur ante caſum nullum præuidetur ſignum: quibuſdam uero præcedunt quædam ſignificantia paſſionem, ut grauedo, uel dolor capitis, aut uertigo: aut aurium tinnitus, & in ſolitos uſus difficilis motus: uultus mœſtitudo: ſaltus *membrorum, & magis præ cæteris partibus labrorum: tremula loquutio, & ueluti minus expreſſa: aut interruptio proferēdi ſermonis, ſine ulla ratione: uel obliuio mox dictorum: uultus etiam plenitudo: egeſtionum difficultas. Sed hæc communiter antecedunt, uel præeunt etiam his qui in epilepſiam, uel furorem uenturi uidentur. Irruente paſſione uocis amputatio ſequitur, & mētis oppreßio ex repentino caſu, immobilitas perfecta totius corporis, atq; conductio uultus: quibuſdam etiam ſuſpenſio palpebrarum, atq; oris hiſcēs diſtantia: pulſus denſus, & quadam perſecutione fugatus: articulorum gelidus torpor: parua reſpiratio: color plumbeus, atq; inuo-

* ut paulopoſt, & quæ ſenſibus priuet.

* excita

* meningis quæ cerebrum tegit

* illiſus membranæ, quæ diū mouetur, uicinis oßibus ſe impingit.

* palpitatio παλμός

luntaria lachrymatio. Peiorante paßione atq; in exitium ægrotantis crescente, uultus adductio, ita ut longior nota uideatur imago: præcordiorum prominentia, atq; totius corporis frigidus torpor: pectoris stridor, & superiorum partium sudores frigidi: immobilis etiam & super suspensa palpebrarum ac superciliorum positio. At si paßio fuerit leuigata, & in salutaria deuenerit signa, corporis fugabitur torpor, atq; frigus redeunte feruore: partes etiam quædam saltu errante mouebuntur, in his qui omnino caruerant: distillatus humor faucibus transuoratur, quamquam difficile, nec tamen* prisca interceßione impeditur. Punctus etiam uel inclamatus ægrotans palpebrã mouet, atque labia conducit, significans sese audire uocantem posse: & uniuersali dicto, quod Græci* catholicon uocant, quidam prima die moriũtur, quidam duobus, uel tribus diebus superuiuunt: Alij uero saluãtur, quorum alij statim sese resumunt, alij paralysi partis, uel partium corporis uexantur. Item quidam parua cõuersione mentis afficiuntur, ut aut alienentur, aut tristes, & somniosi uideantur, ut si eos quisquam è somno excitauerit, aliquid alienum loquantur. Est autem paßio stricturæ, atque celer & acuta, & uehemens, & in senibus abundans, & hyemis tempore & autumni fine. Vocatur etiam à quibusdã paraplexia. Vehementius autem in ista paßione patitur caput, sicuti coniiciendum ex his quæ antecedunt, atq; corporis oppreßione. Et sunt difficiles curationes fortium hominum. Debiles etenim oppreßionibus magis superantur, atque ferre maiora adiutoria minime poßunt. Hinc etiam fœminas specialiter difficilius uiris curari perspicimus, atque senes, & pueros, à perfectis ætatibus, & tab

* æquè molesta ac prius.

* καθολικὸν dictum, quod ad omnes in vniuersum patet, & spectat.

& tabidos magis, quã qui habitudine uigent. Item eos qui prætacti fuerint ægritudine magis quã qui nulla fuerint morbi cõtagione sauciati. Adiuuat etiã difficultatem hyems, non solum q corpora denset, uerum etiam q quibusdam adiutoriis* oppugnet, ut gestationibus* liberis, ac nudis. Similis autem ac uicina est apoplexiæ lethargia, epilepsia, matricis præfocatio, secũdum aliquos, & paralysis, & grauatio, quam Græci caron appellant & dissolutio. Discernitur ergo à lethargo, siquidẽ omnis lethargus in febrẽ, atq; cum febre fit, rarum habet pulsum & neq; semper sensibus *priuet: Apoplexia uero & sine febribus fit, & paruum atq; densum facit pulsum, & repentinũ tanquam ex letali percussu facit casum. Item* q ex membranæ uulneratione apoplexia fiat, lethargia uero nunquã. discernitur etiã ab epilepsia. Siquidẽ epileptici qui totius corporis conductione* agitẽtur, & spumas* agãt, apoplecti uero nunquam: Item post accessionem epileptici integro habitu* consurgant frequentius, apoplecti uero paralysin partium sustinent: Item apoplexia acuta atq; celeris semper accipitur, Epilepsia uero etiam tarda sæpissime inuenitur. Item matricis præfocatione discernitur. Siquidem non præcedit capitis querela matricis præfocationem. Item in accessione conducta atq; sese sustollens matrix inuenitur, in apoplecticis uero hoc nunquã contingit. Dehinc cessante accessione apoplectæ fœminæ nesciunt gesta, illæ uero quæ matrice fuerint præfocatæ, * resipiant atq; narrent quemadmodum fuerint oppressæ. Item matricis præfocatio tarda esse perspicitur, hoc est chronia, Apoplexia uero nunquam. Discernitur etiam paralisi apoplexia, quanquam idem multis uideatur ue-

* repugnet
* non opertis, vt in lectica.
* priuat
* hoc falsum
* agitantur
* agunt
* consurgunt
* resipiunt atq; narrant

* is putauit ἀποπληξίαν esse corporis vniuersi παράλυσιν.

teribus, ut * Hippocrati, & Diocli, & Praxagoræ, & Asclepiadi Titiensi, & Demetrio, & si qui alij præterea. Inquiunt enim apoplectos toto corpore uitiatos paralysi, Paraplectos uero particulis. Themison uero capitis uel in capite paralysin cum mẽtis impedimento, proprie apoplexiam uocat. In aliis uero partibus corporis, sine impedimento mẽtis, hanc ipsam paralysin. Sed non oportet certare de his ex quibus curationis ratio non sumitur. Solum tamen cõmemorandum est, quòd apoplexia celeris atq; acuta natura intelligatur, paralysis uero propria quæ dicitur, tarda semper intelligatur. Item * grauatio & * dissolutio inter * resumptionẽ ueniunt, & nunquam præcordia suspendunt, & neq; difficultatem resurgendi ut * alij, faciunt. Curationem uero principaliter apoplexiæ nullus nobilium priscorũ tradidit. Siquidem paralysi generaliter hanc * adscribendam. Solus Hippocrates ait, apoplexiam uehementem soluere impoßibile, imbecillem uero non facile. Item aliarũ sectarum successores aceto atq; oleo caput fouent, cæteras autem partes corporis uino, & oleo, lanis contegentes rudibus, atq; intrectatis. Secundo studiose caput fouent, admiscentes hederam, uel serpyllum, aut peucedanum, quorum fugienda est acrimonia atque constrictio. Adhibenda est igitur paßioni congrua curatio. Nam locandi sunt ægrotantes loco lucido mediocriter, atque calido. Vtendum etiam articulorum blandi tactus * continentia, atque limpidæ lanæ tectione mediis partibus capitis, & collo. Adhibenda etiam olei fomenta dulcis, atque calidi, & expressa ex aqua calida spongia uultus circuntegendus. Potus dandus aqua calida, uel mulsum distillandum sensim faucibus.

* iis qui ex morbo conualescũt
* κάρος
* κατάληψις
* Apoplexia
* adscribunt

* contrectatione

Adhib

*Adhibenda etiam phlebotomia, non necessario expectata diatrito, dimißionis tamen tẽpore, uel circa primæ lucis exortum, cum ex aliqua parte corporis frigidus torpor uisus fuerit *egelari.* Etenim *qui prius quã hæc prouisa sunt, in materiæ detractionẽ festinauere, latenter acceßionis tempore decepti, phlebotomiã adhibẽt, uel certe iam expirãtes ægrotos phlebotomãdo, nihil prodesse potuerũt.* Siquidẽ *neq; materiæ fieri potuerit exitus, cum corpus * desertũ exitũ sanguinis negat, quanquam diuisa uena uideatur.* Adhibẽda *etiã abstinẽtia, usq; ad primã diatriton: tum unctio calida, atq; spongiarũ calida expressarum uaporatio, & sorbilis cibus, uel panis aqua calida infusus, uel mulso.* At *si uentris officium nõ cessauerit, clyster simplex adhibendus, cum cucurbitæ appositione cum scarificatione, tempore quo sæpißime docuimus, occipitio atq; omni spinæ: spongiarum uaporatione utendum, & cataplasmatibus laxatiuis, tum radendum caput totum, & multis partibus eius cucurbitæ similiter apponendæ, & usq; ad declinationem paßionis, alternis diebus cibus dandus: uel si uiribus fuerint ægrotantes fatigati, erunt quotidie nutriendi.* At *si paßio declinauerit, cerotaria apponenda, & in oleum, uel in calidam & oleum deponendum, atq; fouẽdum corpus.* Tum *uarius cibus dandus, adiectis oleribus, * tunc piscibus, & uolantum carnibus: dehinc etiam lauacrum adhibendum, atq; pomorum quicquam dandum: dehinc uinum.* * *Seruandus etenim magis est supra dictorum connatus atque coaceruatus usus, ob paßionis difficultatem.* At *si quisquam ex apoplexia liberatus aliquas corporis partes paralysi *uitiauerit, harum curationem ex libris quos de tardis paßionibus scribentes do-*

* regelari.

* uiribus destitutum

* tum

* uitandus

* uitiatas habuerit.

cebimus, ſumendam iubemus. Eos *uerò qui membranæ uulneratione in hanc paßionem cadunt, ita curandos monemus, ut inferius demonſtrabimus.*

De condictione, quam Græci ſpaſmon vocant, & diſtentione, quam Tetanon appellant, & earum ſpeciebus. Cap. VI.

Conſequens eſt de conductione atq; diſtentione, & earum ſpeciebus dicere. Vtraq; *igitur paßio ab accidente nomen ſumpſit, conductio, à conducendo atque contrahendo : extentio, ab extentione patientium partium.* Sed *eius ſpecies ſunt, emproſthotonia, & opiſthotonia, quas nos pronum raptum, atque ſupinum appellare poterimus, alterum* habeo, quod in anteriora conductionem facit, alterum quod ad poſteriora.* Sed *antecedentes cauſæ ſupra dictarum paſſionum, ſunt hæ, percuſſus maiorum neruorum, quos tenontas appellant: uel ſupra ipſos* iacendi iugis poſitio, duris incumbens ſuppoſitis : uel graue quicquam ceruicibus impoſitum : uel meracum potum, aut profunda * perfrictio : aut, ut ſæpe contingit, uulneratio neruorum, uel muſculorum, atque uinum iiſdem uulneribus manentibus potum, uel* frigidum, & magis eo tempore, quo ſordibus carentia purgari uulnera uidentur, uel in cicatricem uenientia, ſæpißime raptus occurrit.* Aliquando *etiam celerius, hoc eſt, adhuc uulneribus in tumore conſtitutis.* Eſt *autem iuxta definitionis formam conductio, quam ſpaſmon Græci appellant, inuoluntaria tenſio, atque conductio partium, cum uehementia, & acuto dolore, ob ſtricturæ nimietatem.* Diſtentionem *autem, quam tetanon uocant* Aſclepiadis *ſectatores dicunt extenſionem corporum, ut alij uerò partium, neſcij quomodo etiam*

uolun

** adeo*

** iacentis*

** ψύξις frigoris ſenſus*

** frigidæ aquæ vſus*

uoluntate tendimus quasdam partes: & in his qui satyriasi uexantur, uel podagra, extensio est genitalium partium, uel pedum, nec tamen distentio, quam græci tetanon uocant. Alij aiũt distentionem esse tensionem musculorum secundum colla, atque *buccarum, quos siagonitas uocant, cum tensione, ac dolore effecta. Alij nostræ sectæ scriptores pro tensione conclusionem uocauerunt, sub alio nomine ad ipsum significantes. Hanc enim causam paßionis esse uoluerũt. Sed his omnibus communiter respondendum est, quomodo causa à paßione plurimum differt. Dicendum est igitur non quæ causa sit distentionis, sed quæ sit distẽtio. Etenim causa, siquidem sit occulta, *discrepat, atque pro captu mentis, *signorum, uaria esse inuenitur. Ea uero quæ concurrũt paßioni, *hæc esse conductioni, prompta, atque manifesta, & omnibus intelligibilia esse probantur. Et est amandum, ut uires patiuntur, ex his quæ non discrepant, disciplinam si tradamus. Secundũ nos igitur, distentio, siue extentio, quam, ut supra diximus, tetanon græci uocauerunt est inuoluntaria tensio, recto atque inflexibili porrecta *cremento collorum, ob uehementem stricturam, siue tumorem. Raptus uero posterganeus, quem opisthotonon græci uocant, est inuolũtaria colli refractio ob nimiam stricturam, siue tumorem. Pronus item raptus, quem Græci emprosthotonon uocauerunt, inclinatio colli in anteriores partes inuoluntaria, ob uehementem tumorem siue stricturam. Sed inuoluntaria hæc dicta sunt, ad discretionem eorum, qui uoluntate sua colla hoc schemate componunt: ob tumorem autem, siue stricturam, ad discretionem eorum qui ligationibus tormentuosi organi, eas partes sic positas habent.

* buccas

* varia atque varia est: differentias multas habet.

* ac signis

* siue

* libramento

*paratis *Tentantibus igitur in has paßiones deuenire hæc obueniunt: difficilis ceruicis motus: iugis oſcitatio, & magis* locis uolentibus: ſequitur etiam non ſine dolore iacendi poſitio, atque neruorum maiorum quos tenontas appellant, leuis tenſio, & durities: punctio interpellans ex ſpina uſq; ad occipitium, atque bibendi difficilis tranſuoratio, contemptibilis tamen: temporum dolor & magis eo tempore creſcens, quo hiſcere atq; os aperire uoluerint patientes: auditus grauis: linguæ impedimentum, & imprompta loquutio: ſaliuarum fluor continuus: ſurum atq; ueſtigiorum dolidus ſenſus, & ſine ratione ueluti ridens uultus, cum quadam* mobilitate ſuarum partium. Aſcendente paſſione, atq; erumpente, diſtentio dura, & durities partium fit, cum dolore uehementi colli, atq; muſculorum qui buccas colligāt: rubor uultus, & colligatio ſupradictorum muſculorum: dentium quoq; concubitus, hoc eſt, incumbens confixio: ſudor plurimus: articulorum frigidus torpor: pulſus obſcurus: extenſio colli: ſpiratio difficilis: contractio crurum atq; manuum, & infuſi & deſtillati liquoris in os recurſio per nares fit: quibuſdam etiam mentis alienatio, cum celerrima ſpiratione ſequitur: gutturis & pectoris ſtridor. Sed tetanicis recto ductu diſtenta magis uidentur colla, atque ita, ut inflexibilia fiant. Opiſthotonicis uero contractus ad poſteriores partes fit, cum nimia tenſione, atque dolore dorſi, & clunium. His etiam crura conducuntur, & *neque manus diſtenduntur: digitos conductos atq; implicitos habent ut Hippocrates ait, & maiorem digitum, hoc eſt, pollicem cum cæteris tenent, ut frequentius contingit: ſe quoq; continere non poſſunt, ſed quadam mobilitate reſiliunt,

*locis in affectum venientibus.

*palpitatione

*æque

cum

cum dolor irruerit. Hi ſunt peiores tetanicis, & omnes* ab alteris, quoties non ſine uulnere, ſed in uulneribus * propriorum ac ſalutarium locorum his ægri fuerint affecti paßionibus. Emproſthotonicis autem colla conducuntur in anteriorem partem, atque mentum pectori configitur: tenduntur ilia, & præcordia cum frequenti delectatione urinæ egerendæ, & difficili flexu digitorum. Liberari uerò ex his omnibus difficile ægrotantes, ſi in uulneribus ſpaſmus emerſerit, uel ſi ſpinæ fuerit innata durities. At ſi ſine febribus ſpaſmus irruerit, facilius liberantur. *Febrem uerò ſecundum Hippocratem in ſpaſmum uenientem, ſalutarem accipimus, Spaſmum autem in febrem, pernitioſum: quanquam eius excludant ſententiam, dicentes quia ſecundum ipſum febres corpora grauant, multo magis geminant incommodum, cum uehementibus doloribus. Laxat enim, inquiunt, tumorem naturalis ac mediocris feruor: febrium uerò acer, & contra naturam immodicus, uexat. Quapropter ex minutione eorum, quæ *paßionis ſunt, ſpem futuræ ſanitatis melius accipimus.

* alij
* principum partium.
* aph. 26. li. 2.
* quæ paßioni adiuncta ſunt.

Quomodo diſcernimus raptum quem græci ſpaſmon vocant, à tremore atque ſaltu.

CAPVT VII.

Diſcernens raptum à tremore, atq; *ſaltu Demetrius Herophili ſectator, in corporibus, inquit, raptu uexatis, motum fieri per extentionem, atq; conductionem: in iis uerò qui tremore afficiuntur, agitatione crebra. Item in his qui ſaltu afficiuntur, leuabilem & *poßibilem motum fieri indicauit, & magis in partibus ſenſibilibus, ac neruis qui uoluntario* motu ſubiecti ſunt: ſpaſmum uerò etiam in * colligationibus

* Palpitatione
* pulſabilem
* motui
* in ligamentis.

membrorum fieri sensit, & non solùm in quibusdam sensibilibus partibus, uerùm etiam in his quæ sensu carent, atq; ita inquit, gaudio quædam membra saltum sustinere, quædam uerò nunquam: item senectute tremorem fieri, non raptum, asserit. Addendum tamen, *quomodo sine ulla distentione saltus mouetur, atque tremor efficitur: cum tensione autē uehementi, raptus membrorum fit. Item secundum Asclepiadem extensio atq; conductio partium tarda, & perseuerans esse perspicitur: spasmus uerò breuissimi tēporis & celerrimi* tremor. Sed saltum ab his discernentes quidam Asclepiadis sectatores aiunt, non extensione uel cōductione fieri, sed leuatione ac depositione, quod quidam non cōsenserunt. Etenim ex tanta leuatione, inquiūt, atq; depositione quā sustinent, *atq; leuata* ut deposita, extensionem, atq; incuruationem uel flexum fieri *probāt. Hos deniq; motus manuū, quos ita fieri perspicimus, medium aiunt esse saltum raptus, atq; tremoris, magnitudine, hac distātia* temporis iugem extentionem atq; conductionē in tremore fieri magis quàm in saltu, rarā uerò in raptu: Item paruam extētionem ac conductionem in tremore, maiorem uero in saltu, ingentem in raptu. Dehinc nomen quoq; dicunt communius esse atq;* latè diffusum, quoniā, saltum solemus etiam cordis uocare & arteriarum motum. Hippocr. denique inquit frontis uenas saltum sustinere, cum neque tremor in his partibus* fiet. Est enim passio neruorum. Sed his respondendum est, oportere etiam uenas atque arterias & raptu uexari, atque tremore affici, quantum in ipsis est. Siquidem etiam motus earundem partium, alios atque alios fieri magnitudine atque temporis distantia *differenter uidemus.

* quod
* motus
* æquè
* ac
* probant in hoc motu mēbrorum, quem ita fieri perspicimus. Denique medium
* temporis. Nā iugem
* latius
* fiat
* differentes

De

De Curatione. Cap. VIII.

AEgrotantes iacere oportet loco sufficientis magnitudinis, lucido mediocriter, atque calido, nullo etiam odore infecto, mollibus atque calidis stramẽtis. Prima enim celeritatis morborũ mitigatio est straminum mollities. Dehinc sine cibo facimus ægrotos durare usque ad primam diatriton, si uires permiserint, summo cum silentio iacentes. Tum lanis mollibus, ac mundis, oleo dulci & calido infusis, colla circuntegemus, & buccarum musculos quos siagonitas uocant, & maiores neruos ceruicis, tenontas appellant: tum clunes, atque omne quod doluerit. Sed* ob permanentem feruorem, erunt extrinsecus apponendi saccelli, uel cuiusquam materiæ uaporationes, aut uesicæ oleo calido repletæ, aut panni calidi, aut, ut supradictum est, saccelli lini semine torrido pleni, uel cantabro feruente aqua, & oleo decocto. Articulos quoque manibus tenentes calefacimus, & sudorem ob pressuram ac turborẽ uenientem pannis calidis excipimus. Frigescit enim permanens, & consensu partium paßionem geminat. At si uehementes fuerint dolores, erit adhibenda phlebotomia, dimißionis tempore, atque ante tertium diem, si paßio coegerit: si minus, in ipsa diatrito, aut post ipsam, uiribus permittentibus. Tunc colluere aqua calida permittimus, & potum accipere. In ipsa uerò diatrito oleo dulci atque calido, & mulso corpus omne perungemus. Ora etiam aqua calida fouentes, tunc cibo nutrimus sorbili, atque tenui, ex alica, uel amylo, aut pane ex mulso, uel pane insuccato ex eodem mulso. Oportet enim etiam cibum ebibi potius quàm masticari, ob densium conclusionem: quam leuiter digitis aperire tentabimus, prohibentes ligneos, ut

* vt permaneat feruor. lanæ quæ admota est:

plerique adhibent, cuneos. Etenim quaſſationem partium atque indignationem faciunt, toto tempore cibi ſumendi permanentes. Tum cæteris diebus ea quæ fouimus, cataplaſmatibus curamus: dehinc etiam ſpinam totam cum lini * ſemine, polline, & fœnugræci * ſemine, ſingularibus, uel commixtis ex aqua mulſa, cataplaſmamus, ſuperponentes extrinſecus quicquam de ſuprà memoratis calefactionibus, quò poßint cataplaſmata multo tempore calida permanere. Item per clyſterem oleum calidum iniicimus: uel calidam & oleũ: aut aquam in qua fuerit decoctum ſemen fœnugræci, uel radix agreſtis maluæ. Simul enim & ſtercora detrahimus * præminentia, & tumentes partes fouendo relaxamus. Vtimur præterea cucurbitis, & magis cùm paßio ſumpſerit ſtatum: ſed in acceßione, leuibus: in dimißione uerò, etiam ſcarificatione adiecta. Erunt autẽ infigendæ occipitio, & collo. Sed aliquando ante impoſitas cucurbitas, expreſſas ſpõgias ex aqua calida oleo, aut decoctione fœnugræci, aut lini ſeminis, aut hibiſci apponemus. Apta etenim uehemẽter ex his uaporatio * lenteſcenti liquori ac neruis laxandis accipitur, & quæ muſculos buccarum, quos ſiagonitas uocant, ſit ſufficiens relaxare. Tunc poſt uaporationem cataplaſmatibus utendum. Aliqui denique non ſine ratione commoti, etiam * teneris & exercitis pellibus agnorum, uel hœdorum, oleo calido tinctis, atque madefactis, loca patientia uaporauerunt. Damus etiam oleum calidum ore continendum, & quanquam omni tempore conueniat, magis tamen cùm cataplaſmata apponimus, hoc probamus faciendum, quo ex interioribus quoque buccarum colligatio laxatur, cibum dantes alternis diebus, donec paßio declinet: ſi uires ægrotantis

* ſeminis
* ſeminis
* prementia
* viſcido, lento, glutinoſo
* tenerorum excoriatis

tantis permiserint, in iisdem perseuerabimus, solam aquam calidam, uel mulsum calidum, dimißionis tempore, offerentes. Tunc cùm ex parte paßionem mitigatam senserimus, embasim olei uel aquæ & olei adhibemus: cuius rationem atque ordinem libris specialium adiutoriorũ docebimus. Dehinc quotidianis diebus humaniore cibo nutrimus, præcauentes etiam nunc dura quæque ac difficilis transuorationis dare mandenda, sed magis pultes offerentes, uel olera, uel cerebra, uel pisces teneros, & omne quod facilè accipi ac digeri potest: ne ob uehementem masticationem naturales colligationes buccarum, quas Græci * chalinos uocant, moueantur. Erunt præterea loca ipsa quæ patiuntur cerotario curanda ex oleo dulci, uel cyprino confecto. Item diachylon medicamento, & quod appellant Mnasei. Tunc etiam acopis utemur quæ fiunt ex amylo, atque adipe, & ex infusionibus ac decoctionibus fœnugræci, & lini seminis, & his similibus. Tunc lauacrum adhibemus, præcauentes aquam frigidam: dehinc dabimus etiam uinum, ut sæpe docuimus, qualitate, atque natura, & quantitate congruum. Veterum medicorum Erasistratus tetanicam paßionem non memorauit. Herophylus uerò nihil plus inquit, nisi quòd uehemens opisthotonia rectiora facit ea quæ nodorum spinæ * euulsione arcuata uidentur, & quòd febricula irruens paßionem soluat. Item Serapion primo libro curationum sic inquit curandos tetanicos, quemadmodum phreneticos, quapropter sumẽdæ sunt contra ipsum responsiones, quas de phreneticis dicentes docuimus: * item ex his curationem huiusmodi paßionis tradiderũt. Hippocrates libro quem ad sententias * Cnidias scripsit, cerotario inquit ungendos opistho*

* ἐμβασις, solium.

* tanquam earum fræna, & compages.

* curuatione: alij cõnexione

* quoniam

* libro 4. De rat. vict. in morb. acut.

opisthotonicos, & aqua calida eorum crura fouenda. Iacere iubet in lineis stramentis, utens ad uentrem mouendum collyriis quæ appellauit * balanos, & potionibus ex radice bryoniæ, & dauco, atque uino confectis. Offert præterea farinam coctam tepentem in partem cibi, ut sæpißimè facit, permittens etiam uinum superbibendum, quando uoluerint ægrotantes. Tetanicos uerò phlebotomat, non aduertens adhibendam uere phlebotomiam, sed non solam. Non enim dignum atque sufficiens tantæ paßionis unum adiutorium esse probatur. Item collyria, siue balani, & potiones suprà memoratæ, & uinum intemporaliter datum patientibus, contrarium atque saluti noxium monstratur. * Alia enim tempore * importuna neruis officiunt. Item secundo libro quem de morbis scripsit, * ait esse aliquando conducibile tetanico sine uulnere effecto, atque * primæuo corpore, & habitudine uiginti, æstatis tempore plurimæ frigidæ ablutionem, siquidem feruorem * reclamet ac reuocet. Dat etiam nigrum helleborum cum pipere, & lacte * asinino carne concocto potat, atque sternutamentum commouet. Mirandum igitur quòd in his qui tali paßione afficiuntur frigida utendum existimat Hippocrates, qui iamdudum * ait frigida quæque esse inimica oßibus, neruis, dentibus, & cerebro. Sternutamenta etiam commouere tumores nulli dubium est. Item asininum lac nulla ratione laxare tumentia probatur. Debinc stomachũ euertet: siquidem * sit tetri odoris & saporis. Item helleborum nigrum neruos obsidet, atque purgando, uel * deducendo corpus, exagitat. Diocles libro quo paßiones atque causas, atque curationes scripsit, tetanicis inquit adhibẽda mictoria medicamina, quæ appellauit diureti

* βάλανοι, seu collyria, glãdes medicorum.

* Talia

* importuno

* Hoc idẽ scribit lib. de Humoribus, & Aphor. 21. lib. 5.

* iuuenili

* reclamat ac reuocat

* asinino cum Caro cocto

* Aphor. 18. lib. 5.

* est

* extenuando ac emaciando

diuretica: tum uentrem deducendum, atque uacuandum: dat etiam bibendum passum aquatũ pueris, uel his qui ex uulnere in paßionem ceciderunt. Probibet etiam cibum dari & iubet ea quæ paßione tenduntur, uaporari, & emolliri. Item tertio libro de curationibus similiter clystere utitur, & uinum dulce dat bibendum, adhibens uaporationes nunc siccas, nunc humectas: & ungit cerotario, atque lanis patientia contegit loca. Sed ex his primo mictoria uesicam mouentia omnes prouocãt neruos, qui tunc summo atque attento sensu * habitantur. Debinc clysteres acerrimi, adurendo, tumores asperiores efficiunt, quos adhibendos existimat. Est etiam uinum repugnans, priusquam paßio declinauerit. Et quanquam omne, magis tamen dulce, quod opportunè datum inflat: denique etiam sanos, & indigestos, atque * inutiles & * implicitos facit. Est etiam profectò peccantibus prohibito cibo uinum dare. Item uaporationes humidæ siccis atque aridis repugnant: & usus cerotariorum soli paßionis declinationi cõueniens inuenitur. Praxagoras tertio libro curationum uaporationibus utitur, & clystere, & uomitu. Quanta autem uexatio sit uomitus, arbitror superfluum dicere. Est enim etiam impoßibilis usus eius in his, qui neque ad transuorandum potum os aperire possunt. Heraclides Tarentinus secundo libro interiorum paßionũ tetanicos & opisthotonicos clystere curat, & præpotat iure gallinaceo & lasere, cùm primo sint hæc uentris inflabilia. Item laseris uirtus acerrima, clysterũ uerò incendiosa. Dehinc Asclepiades secundo libro celerum uel acutarum paßionum incipiente, inquit, dolore tetanicos aqua calida fomẽtamus, nocte atque die scilicet, ut præter incongruæ qualitatis

* afficiuntur

* segnes, tardos.

* anxios, mœstos

qualitatis percussum, etiam temporis peccato, atque immodicæ quantitatis, dolentia prouocentur, quum sit tunc mitigationis atque blandimenti opportunitas. Interea inquit saccellis ex milio confectis fouemus, uel cachry, uel salibus, quæ quidem sine dubio ob acrimoniam acutis paßionibus sunt contraria, tanquam acre collyrium his qui acutis doloribus oculorum afficiuntur. Hic præterea etiam inquit aridas uaporationes operantius mederi, quàm cataplasmata, non aduertẽs, quia tunc nerui ob colligationem tumoris indigent laxamento atque indulgentia. Ex siccis autem uaporationibus, ut etiam ipse * confitetur, siccantur, & tenuantur, & arescunt corpora. Conuenit etiam (inquit) cataplasma simplex, quod omen lysin appellant, pueris atque mulieribus, & uiris quorum corpora fuerint dimissa, atque mollia, uel tenera, cùm potuerit id omnibus conueniens dicere. Quid * enim tam uanum atque (ut ita dixerim) ridiculum, quàm ob usum cataplasmatum naturam, uel ætates, ac uitæ consuetudinem * præseruare? Dehinc possunt pueriles *ætates, uel muliebria corpora non libere educata, neq; mollia inueniri: quo fit ut cõmuniter in omnibus utilißimum cataplasmatis adiutorium prohiberi uideatur. Ob *istius errorem qui non manifestis intentionibus res aduertendo, falsis curationibus implicatur, adhibet etiam clysteres acerrimos, atq; uehementius operantes, salutarem putans ex his febrem generari, quo raptus, siue adductio materiæ è partibus patientibus ad intestina fiat. Quæ igitur maior accusatio esse potest acerrimi clysteris, quàm quòd febrem facere promittatur? Quid enim utile ex eo sperare possumus, ex quo id perficitur quod etiam sine tetanica paßione graue corporibus

Nota comparationẽ haud illepidam.

** lib. I. de rat. uict. in morb. acut. idẽ Hippocr. scribit.*

** hoc falsum, & si credatur, perniciosum?*

** obseruare.*

** istum*

bus existimatur? Probat etiam uehementes* feruores* similis acrimoniæ, iubens saccello sale pleno aqua calida tincto partes quæ patiũtur uaporari:* Tunc duobus cauteribus alternis sales incendi, ut ex ipsis inuadens quædam spiratio penetret altiora. Sed horum acrimoniam iampridem reprobauimus. Idem * ignem plurimum accendens, & *superponens ægrotantem, omnes spondylos spinæ oleo per diem atq; noctem iugiter fricat,*at est uehementer culpabile. Omnis etenim impreßio, & tumentia prouocat & dolorem geminat. Item iugiter diem atq; noctem* id facere iubet, usu etiam sanos potest quadam uexatione* in consensum mittere: quippe cum sæpe in uno latere iacentes, atque eodem tardantes schemate, uexemur. Item plurimus frictionis usus densat: deniq; etiam in feruẽtibus lauacris corporis superficies perstipatur. Et quid ultra dicam? cum sit euaporatiuæ uirtutis paroptesis, tetanos autem mitigatione indigeat, ob celeritatem sui. * Item ait cucurbitã utilem magis quã phlebotomiam huic probari paßioni, nisi (inquit) febres prohibuerint materiæ* detractionem: uel in uenis plurima fuerit plenitudo. Tunc enim erit phlebotomia adhibenda in ipsa uehemẽtiæ summitate. Difficile enim inquit detractionem fieri corpusculorum posse, tempore dimißionis. Sed dicimus contra neq; raptum cucurbitæ posse febribus cohiberi, sicut in ipso sæpe opere probauimus: neq; melior phlebotomia, uel * prælatior usus cucurbitæ esse potest. Etenim in augmento phlebotomia locum habet, quo tẽpore cucurbitã adhibere non * licet: neq; cucurbitæ tẽpore phlebotomiã, quo noxia probatur. Tẽpus etiã phlebotomiæ illud est, quod etiã aliorũ* amputãtium* adiutoriorũ, ut est dimißio

* vapore sale
* tum
* παρόπτησις Asclepiadis, mirũ auxiliũ.
* prope apponens
* quod est
* quod facere
* dolorem in iis per consensum excitare.
* Idem
* per cucurbitulas, vide pagina 272. & 273.
*prælatior eius vsus quam cucurbitæ
* licet, vt neq;
* amputantia remedia, quæ nunc Eradicatiua vocant.
* adiutoriorũ, nempe dimissio, non totius augmentũ passionis. In augmento enim,

n

nis, in totius augmēto paßionis in acceßione enim simpliciter mitigantibus utimur adiutoriis. Asclepiades autem ob extinctam falsis intentionibus *causam, neq; aptum scire potuit phlebotomiæ tempus. Declinante igitur paßione ægrotantes nutrit, atq; succis, & sorbilibus cibis. Sera igitur si declinatio fuerit, quam expectandam ob nutriendum putat, aut ut sæpe contigit, post decē dies effecta, immodica atq; interfectrix tāta abstinentia iudicatur. Debinc quæ ægro adhibenda sint, docere neglexit, utrúmne piscium, an uolantium, uel quadrupedum, sed omne genus *corruptibile atq; inflabile complexus est. Præterea linquēs uerè resumptoria adiutoria, quæ magis fuerant demonstranda, aliena ordinauit. Hæc sunt quæ Asclepiadi respondenda probamus. Cōmuniter autem repudianda est omnis alia *quæq; fuerit acrior materia. Etenim quidam, sicut Clodius Asclepiadis sectator memorauit, laser, quem Græci opon cyrenaicon uocāt, cera inuolutum bibendum tradiderunt. Dant etiam castoreum præbibendum, & ferulagine, cū euphorbio colla perungūt, atq; spinam. Item pleriq; superficiem uulnerant ignis ustura, & ex sinapi atque fico adhibent cataplasma. Alij frigida fouent, cum nimiam uiderint tensionem, & post perfusionem frigidæ fricant calidis rebus. Alij utuntur etiam lauri baccis, & thymo, & origano, & nepeta, & hysopo, & herba saluia, & butyro & cedria, & herba *pulicaria, *& semper uiua: ausi etiā quidam uiscellum ranarum dare, quæ omnia prompta atq; manifesta peccata probantur. Alia enim ob acrimoniam tumorem *prouocant, ut euphorbium, & ferulago, & laser, & sinapi, uel his similia: alia cōstringendo perfectam stricturam *cōtendunt, ut herba pulicaris

* rationem

* nempe succos & sorbilia

* quæcunque fuerit

* Psyllio

* vt illarū humore duritiē, tensionem, siccitatem neruorum mollirēt, laxarent, emēdarent.

* irritant

* intendunt. i. augent.

licaris, quam psyllium uocant, & semperuiua, quam aizoon uocant, & aqua frigida.* Viscellum autem ranarum* experimentum esse dicitur, & est odiosum, in semet nihil habens commodi, quod ratio probet.

* iecur
* nulla artificiosa ratione inuentum.

De Hydrophobia. Cap. IX.

DEinde hydrophobia quæ nomen sumpsit ab accidenti. Est enim uehemens timor aquæ. Nam Græci timorem phobon uocant, aquam hydor appellant. Ii deniq; detracta litera δ adiicientes γ, hygrophobiam uocauerũt, q omnem* liquorem metuat: sed consuetudo magis primum obtinuit nomen,* siquidem plus aquã timeant ægrotantes, uel q inter cæteros liquores plurimum aqua præstet. Alij quoq; phobodipson appellant, q cũ timore sitiat: polybus pheugydrõ: siquidẽ* aquã fugit. Nos deniq; aquã fugã dicere poterimus. Andreas Cynolysson uocauit, ueluti ex rabie canina morbũ conceptũ. Accendens autẽ causam passionis, est canis rabidi morsus, uelut quidã memorant, cæterorum quoq; animalium, quæ* sint simili rabie noxia, ut luporum, ursorũ, leopardorũ, equorũ, & asinorum. Hominum* hydrophobarũ quidam in hydrophobicam paßionẽ deuenerũt solius aspirationis odore ex rabido cane abducto, cum* deflectione quadam naturalis spiratio uexata nenenosum aerẽ adducit, & * talibus inserit partibus. Alij rabidi animalis unguibus læsi in rabiem deuenerunt. Memoratur deniq; sic mulierẽ in hydrophobicã paßionem uenisse, cui facies fuerit leuiter à paruulo * catulo laceßita. Quidam à gallo gallinaceo pugnante leuiter læsus in rabiem uenisse dicitur. Sartrix etiam quædam quum chlamidem scissam rabidis morsibus, sarciendam sumeret, atq; ore stamina componeret, & lingua pannorũ suturas lam-

* liquorẽ ægri metuant:
* quoniam
* aquam ægri fugiunt.
* sunt
* hydrophoborum
* defatigatione
* principalibus
* forta ßis Melitæo, quem in delitiis habebat.

beret assuendo, quò transitum acus faceret faciliorem, tertia die in rabiem uenisse memoratur. Est præterea possibile, sine manifesta causa hanc passionem corporibus innasci, cum talis fuerit strictio spōte generata, *qualia uenena. Interea post morsum quidā celerius in passionem ueniunt, quidam tardius. Ideo etiam post annum aut eo amplius afficiuntur, sed magis plures post quadraginta dies.

* qualis è veneno.

Quæ est diffinitio siue agnitio hydrophobiæ.

CAPVT X.

Est agnitio hydrophobiæ, appetentia uehemens, atq; timor potus, sine ulla ratione, ob quandam in corpore passionem. Adiectum est autem, sine ulla ratione, atq; ob quandam in corpore passionem, quod alij timeant potum, ut ueneni admixti suspicione, uel arte prouidentes: quia si intemporaliter sumpserint, periclitabuntur. Neq; illico hi ratione timentes, hydrophobi esse uel dici possunt.

Quæ sequūtur eos qui in hydrophobicam passionem proni ac decliues esse uidentur.

CAPVT XI.

Sequitur eos qui in istam passionem proni ac decliues esse noscūtur, cum iam prætangi cœperint, anxietas quædam sine ulla ratione, atq; iracundia, & corporis difficultas, insolitus motus: somnus etiam suspensus, atq; turbatus, uel uigilia, & simul cibi corruptio, stomachi grauedo, crurum atq; brachiorum extensio, oscitatio iugis, & impigra* leuandi uoluntas: insueta etiam querela aeris, tanquam austrini, quamuis serena fuerit quies: Item difficilis toleratio, atque tædium, & recusatio imbrium, parua bibendi uolūtas contra consuetudinem. Obtinente passione appetentia

* leuandi stomachum .i. vomendi. nisi ma uis legere, lauādi, quod magis probo.

tia bibendi, atq; timor, primum ad ipsius aquæ uisum: secundo etiam si eius audierint sonitum, uel nomen. Dehinc timor fumentationis olei, pulsus densus, paruus, inordinatus: quibusdā febricula, saltus stomachi, torpor, atque stupor articulorum, subreptio atq; extentio præcordiorum ad superiores partes, & officij uentris abstentio. Vrinæ reddendæ paulatim frequentatio, tremor atque conductio neruorum, uox obtusa & uelut latrabilis* corporis* spui similis, siue canina inuolutio: spiratio difficilis, iactatio corporis* omnis ad ingressum hominum, tanquam secum aquam afferentium. Rubor uultus, atque oculorum, & corporis tenuitas, attestante pallore, cum sudore partium superiorum, ueretri frequens tensio cum seminis inuoluntario iactu: lingua prominēs. In ultimo etiam singultus, & uomitus fellis, ac frequentius nigri: quibusdam etiam* timor: manus* oculis tenus admotæ, *uel circum tractæ: quidam se agnoscere fatentur esse naturalem uel consuetum aquæ liquorem, *cum sibi monstratur, sed commoueri cum uiderint, ut seipse quoq; Soranus uidisse testatur, in hac paßione constitutū* hortatum liquorem ut sumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam, ut Artorius memorat, in paßione constitutum, sibi indignatum, q; in bello nulla timuerit uice, sed* nunc aquam cum uidisset, quæ esse consuetudini* iocunda* solet, metu inenarrabili terreretur. Eudemus Themisonis sectator memorat fuisse hydrophobum medicum, qui cum prænosceret periculum, suppliciter* ingredientes exoraret, & cum lachrimarum fluore guttis destillantibus tangeretur, exiliens uestem* consciderit. Dehinc Soranus memorat se infantem hydrophobum uidisse ubera matris

* & corporis decubitus canum dormientium cōtractioni similis.
* sui similis siue cani
* pauor ad omnium hominū ingressum tāquam, &c.
* tremor
* poculis
* sed retractæ
* qui
* sese hortantē
* tunc
* iucunda
solebat
* ingredientes ne propius accederent, oraret,
* conscinderet

expauescentem. Item ait quendam Atheniensem sibi retulisse, quòd uiderit hydrophobum ex domo fugatum ad locum uenisse, ubi inclusus, corpore * implicato, uitam finiuerit: sed in ipso loco fuisse canem iacentem, quem rabie accensus repente accurrens momorderit. Communiter autem est paßio stricturæ, atq; uehemens, & acuta, uel celeris. Etenim ob nimium tumorem, & humoris defectum ægrotãtes celeriter interficiuntur. Nec Demetrio danda fides est dicenti quòd etiam tarda hæc paßio poßit esse, hoc est diuturna, quam Græci chroniam uocãt: siquidem dicit in ista paßione leui * tumore affectos biennium transegisse. Neq; Asclepiadis sectatores intelligibile quiddam asserunt, qui propterea paßionem tardam putant, quia post plurimum tempus morsus inflicti, ægri morte afficiuntur, cum non oporteat illud tempus ægrotanti imputari quo nõdum rabie uexatur, quippe cum passio necdum corpus afficiat, & cum * emicuerit, non habeat * superpositiones, seu dilationes, * specialiter tardis afficiuntur paßionibus, & ob hoc celerrime ægrotantes interficiat, non solum ut acuta, sed etiam ut continua paßio.

* longius ire prohibito.

* timore nempe aquæ pauore

* ægrum corripuerit

* exacerbationes, per interualla sese remittens, ac ingrauescens.

* vt in his qui specialiter

Quæ sunt similia hydrophobiæ: & quomodo internoscuntur. Cap. XII.

Similes sunt hydrophobicæ paßioni phrenitis, mania, quam nos furorem, siue insaniam dixerimus: sed hæ discernuntur, siquidem plus in * ipsis caput patiatur: in phreniticis uerò etiam febres * sequantur: in hydrophobicis uero plus stomachus: & sine febribus esse perspicitur, & acuta atque celeris paßio. Mania uero etiam tarda frequentius inuenitur. Eudemus Themisonis sectator inquit * melancholiam esse hydro

* Maniacis

* sequuntur.

* melancholicam

hydrophobicam paßionem, sed ab hac quoque discernitur. Siquidem tarda *sit melancholia, acuta uel celeris hydrophobia. Alij quoque aërophobas aiunt esse similes supra dictis, sed internosci. Siquidem aëris* *sit timor, quod generaliter phreniticis ascribitur. Etenim phrenitici quidam aërem lucidum extimescunt, quidam obscurum. Andreæ sectatores memorant esse* *pantaphobas, quos nos omnipauos dicere poterimus, siquidem omnia timere* *dicantur. Si uere tamen hæc esse poterit paßio, discernitur quidem quòd non solius potus, sed omnium rerum timorem faciat.*

* est

* est

* Pãtaphobos. παντοφόβοι

* dicuntur

Vtrum ne animæ an corporis paßio sit hydrophobia. Cap. XIII.

Q*Væsitum etiam utrũ animæ an corporis paßio sit hydrophobia. Etenim quidem esse aiunt animi paßionem. Siquidẽ appetere uel desiderare est animæ speciale, non corporis. Denique purpuram cupientes, uel statuam, uel militiã, aut regnũ, aut pecuniam, neq; uenis, neq; neruis ægrotare dicuntur, uel arteriis, sed animæ affici paßione: quo fit ut etiam hydrophobia animæ sit paßio. Est enim appetentia potus: quippe cum timor & mœstitudo & iracundia paßiones sint animæ. Timent igitur aquam* *hydrophobæ, quo necessario animo ægrotare noscuntur. Nam omnis phantasia, cuius diuersitates Latini uisa uocauerunt, ut Tullius, siue illa naturalia siue contra naturam fuerint, animi non corporis esse noscuntur.* *Hydrophobæ igitur phantasia iactantur, scilicet ea quæ contra naturam esse uideatur: quo assumitur, eos animi affici paßione. Sed his qui hæc asserunt consentiendum non est. Etenim appetere uel delectari*

* hydrophobi

* Hydrophobi

potu, ſicut etiam mandere, ex corporis quadam naſci- tur paßione. Timor* enim per conſenſum animæ corpori compatientis naſci perſpicitur: quo fit ut corporalem eſſe paßionem hydrophobicam manifeſte perluceat. Etenim antecedens morſus, ex quo cauſa deſcendit, utique corporis fuit, & non animæ. Antecedentia autem atq; conſequentia, ut eſt ſingultus & difficilis corporis motus, & grauedo, & his ſimilia corporis eſſe noſcuntur. Nam animæ paßiones, ut Philoſophi uolunt, noſtri ſunt iudicij: hydrophobica autē paßio ex corporis neceßitate deſcendit: quo fit ut ſit corporis paßio, ſed etiam animæ occupet qualitatem, tanquam in furioſis uel melancholicis.

* etiam

Quis locus in hydrophobicis patitur.

CAPVT. XIIII.

VIcina etiam quæſtio eſt ſupra dictæ, quis nam in hydrophobicis locus corporis patiatur. Equidem Democritus cum de Emproſthotonicis diceret, neruos inquit: coniiciēs hoc ex corporis *conductione, atque *ueteri tentigine. Aſclepiadis ſectatores alij membranam aiunt cerebri. Siquidem ſecundum Aſclepiadem omnis paßio quæ mentem turbauerit in ipſa conſiſtit, ut phrenitis, lethargia, epilepſia. Quo aſſumitur, ut etiam hydrophobica paßio eidem membranulæ aſcribatur, quæ animum conturbat. Alij aiunt diaphragma pati, ſiquidem in ipſo eſt dolor conſtitutus. Arthemidorus Eraſiſtrati ſectator, & Artorius Aſclepiadis ſectator, de hydrophobia ſcribentes, atq; plurimi noſtræ ſectæ ſcriptores, aiunt * ſtomachum pati: ſiquidem ſingultus ſequitur & uomitus fellis, & appetentia inſatiabilis bibendi, quorum ſingula ſtomachi paßionis eſſe noſcūtur, conſentire tamen etiam

* ſpaſmo: & conuulſione.
* veretri vt ſupra
* ventriculi os.

memb

membranas cerebri. Sed nonnulli Asclepiadis sectatores stomachum atq; *uentrem pati dixerunt. Etenim bibendi appetentiam non solum stomachi *paruißimis uiis, sed etiam uentris fieri probant: uomitum quoque utriusque partis effici paßione. Gaius Herophili sectator libro quo de timore aquæ scripsit, ait cerebrũ & eius membranam pati. Etenim uoluntario *motu seruientes nerui, atq; stomachum colligantes, initium uel originem inde sumpsisse noscuntur. Magnus uero Ephesius secundo libro epistolarum, ait sigillatim esse dicendum, omnia quæ difficultate motus in hac paßione afficiuntur, pati, hoc est cor, stomachum, diapragma, caput, ilia. Non enim pulsum malignum fieri posse suspicatur, nisi præpatiente ea parte corporis, unde initium sumit, quæ necessario *sine ulla fuerit uexabili paßione. Pulsus mutari in peius nunquam etiam potest, neq; difficultas spirationis fieri, si diaphragma atq; pulmo naturali positione maneant, ac nullo modo tentata: neq; tentigo frequens, atq; ultra naturam, nisi uirilia, siue *radius uirilis fuerit in tumore constitutus: neque uisa mentem fallentia, quæ Græci phantasmata uocauerunt, nisi capite patienti fieri possunt. Siquidem in *ipsa uel in *ipso sensus omnes sunt constituti, ac sensuales uiæ ex ipso ad cor *referãtur, quorum nihil est ad medicum necessario pertinens. Sufficit enim agnouisse caput pati tempore quo mens fuerit alienata: quippe cum etiam ex antecedentibus signis pati noscatur. Præcedit enim quibusdam dolor capitis atq; aurium tinnitus: uisus quoque falsitas, prouolantium ueluti animalium minutorum tanquam culicum aspectu, quapropter palpebrationem frequentant; nec non etiam uultus feruor cum

* τὴν ἀνωγαστέρα: ventriculum
* prauißimis
* motui
* cum ulla
* radius uirilis
* mente
* capite
* referuntur,

rubore per ora se insinuans, attestante lachrymarum fluore, cum angulis oculorum sanguinolentis, extantibus uenis ex utraque parte temporum, apparet. Sed horum singuli ratione commoti, uera quidem, sed deficiente, hæc posuerunt. Præpatitur enim ea pars, quæ morsu fuerit uexata, unde initium denique paßionem sumere nemo negat. Patitur enim totum corpus, quod probamus ex his quæ singuli dixerunt. Cum enim alij alias aßerunt pati partes, omnes pati confitentur. Fit autem probabilius ex his quæ manifeste hydrophobicos sequuntur. Ea sunt saltus membrorum, raptus siue contractio neruorum, sitis, aquæ timor, tentigo, abstinentia uel retentio egerendorum. Plus tamen stomachum pati, atque uentrem recte dicimus. In ipsis enim plurima sunt accidentia signa, & manifestiora, ut singultus: saltus: egerendorum retentio: conductio uel contractio: sitis intolerabilis. Sed nihil horum ad curam necessario refertur. Vbi enim paßionem inuenerimus, eidem parti iuxta magnitudinis comparationem adiutoria adhibemus.

Vtrum noua pasſio ſit hydrophobia.

CAPVT XV.

* ioco

*Quidam logicorum quæsiuerunt pro *loco utrũ noua paßio sit hydrophobia, ut si nouam inuenirent, nouam etiam causam atq; curationem inquirerent: quod à nobis quidem alienum est. Fieri enim potest ut particulares uel speciales paßiones nouæ fieri poßint, generales autẽ uel principales, quarũ dominio cæteræ quæq; subiiciũtur, fieri nunquã poßint. Hæ deniq; consuetis atq; congruis curationibus similiter curãtur: sed ut plenius omnia perspiciãtur, singulorũ placita, siue uisa, uel existimationes *ordinamus. Etenim*

* ordinabimus

quidam

quidam aiunt nouam esse hydrophobicam passionem, quidam negauerunt. Et alij * omnino, ut Artemidorus Sidensis. Alij * specialiter, ut Caridemus sectator Erasistrati. Item nouam esse passionem plurimi dixerunt, * sed ob astrictionem probandæ nouæ passionis, aiunt, neminem ueterum hanc memorasse passionem, ac soli, inquiunt, nouelli inuentores eandem aduerterunt. Certè * si sunt apud ueteres, nec tamen hæc memorata cognoscitur. Secundò confundit atque turbat hæc passio non solùm inertes, sed etiam artifices: quo probatur ob tantam ostentationem magnitudinis noua inueniri. Dehinc aliarum passionum causæ apprehensibiles sunt, scilicet actiuæ atque operantes, quas synecticas uocant: istius autem passionis incomprehensibilis est, quod est signum probabile nouæ passionis. Additur etiam quòd sit incurabilis. Sed his contraria sentientes falsum esse inquiunt, quòd hanc passionem nullus ueterum memorauerit. Etenim Democritus * qui Hippocrati conuixit, non solùm hanc memorauit passionem, sed etiam eius causam tradidit, cùm de opisthotonicis scriberet: ipse quoq; Hippocrat. etsi non principaliter de ipsa passione * tractans, sensu tamen dictorum hanc memorasse monstratur, in Prædictiuo libro dicens phreneticos * paruibibulos, sono quolibet pulsatos, tremore affici. Alienatione autem mentis hydrophobos uexari uidemus: quapropter hos Hippocr. phreneticos dixit paruibibulos, quos brachypotas uocant, hoc est, * quòd modicum biberent, ob timorem liquoris. Item polybus hanc passionem memorauit, dicens aquifugas citò interire, quos pheugydros appellauit. Homerus quoq; hãc agnouisse passionem probatur. Coniicit enim per figuram cùm de Tantalo dicit.

Item

* nullam esse nouam.
* hanc nõ esse nouam.
* &
* multæ descriptæ sunt
* vide initium capitis præcedentis
* tractat
* βραχυπότας
* qui

Item ubi inducit Teucrum occisis octo, Hectorem non potuisse percutere, atque ita loquutum ut diceret se hunc interficere nō posse rabidum canem. Cum igitur memorauit Homerus id ex quo fieri hydrophobæ possunt, erit consequens, ut &, quòd fieri poßint, scierit. Item Comicus Menander inducens senem irascentem, istius paßionis imaginem uinolentis adscripsit, dicens non posse bibere eos qui uinum usque ad uexationem potant. Ratio quoque hoc ostendere uidetur. Etenim superioribus temporibus aut erant canes, aut non erant: sed non fuisse nemo dicere audeat. Paßionis etenim causam prompte Homerus memorauit. Si igitur fuerunt, etiam rabie affecti sunt: quo fit ut cum fuisse causa ex qua hydrophobi fierent, atque homines qui fierent, uel pati * potuissent demonstretur, erit rationabile, ut apud antiquos hæc paßio fuisse credatur. Expauescere autem siue confundi, ut aiunt, non solum inertes, sed etiam artifices hac paßione, non necessario signum est eandem incurabilem pronuntiandi. Etenim plurimæ aliæ paßiones non aliter uidentium mentem confundunt, ut satyriasis, apoplexia. Item causa præcedens eius paßionis, incomprehensibilis ut putant, non est, quam plurimi medicorum atque philosophorum tradiderunt. At si esset incomprehensibilis, quod ex ea sequitur, manifesto esse apprehensibile, nulli negant, uel si esset incomprehensibile, id quod sequitur, hoc est paßio, non tamen incurabile. Ac si incurabile, non necessario nouum, ut neque carcinoma. Sed aiunt principaliter ex his quæ sequuntur, uel designant hydrophobicam passionem nihil esse eiusdem proprium, ut singultus, qui quanquam eos sequatur, sit tamen communis eorū qui

* possent.

hydro

*hydrophobi non ſunt. Sitis etiam ſequitur, atque uomitus fellis, ſed febricitantibus hæc ſæpe contingunt. Item turbatio mentis atque timor, ſed etiam phreneticos ſæpe comitantur. Si igitur nihil proprium ſequitur hydrophobos, ſed ſunt omnia communia aliis paſſionibus, non poterit noua paßio nuncupari. Nos quoque his conſentimus. Videtur etenim hæc paßio etiam frequentare quibuſdam temporibus, uel locis, ut apud Cariam atque Cretam. Hæc enim inſula aliorum uenenoſorum animalium * difficilis, atque pene libera, ſola canum rabie uexatur frequentißimè. Poetarum quoque teſtimonium longè * uetuſtißimum, * atq; non rectis neceſſariò uerbis deſtinatum, accipiendum ducimus. Item Hippocrates magis phreneticos memorauit, non hydrophobas, paruibibulos. Nam inquit eos, quod in quibuſdam phreneticis frequentare uidemus, aut faſtidio poſſeſſos, non ſolùm cibum, uerumetiam potum refugere: uel certè traductos uiſis, quæ Græci phantaſiam appellant, (ut ait Eudemus) ut accipiendum non exiſtiment potũ: uel ſuſpicione * delirationis affecti, admixta putent uenena liquori: * tremũt quoq; nonnunquam debilitate neruorum, & ad omnem ſonitum * commouentur, ſcilicet alienationis proprietate, & non * neceſſariò hydrophobicæ paßionis. Quapropter aliis utendum eſt rationibus ad demonſtrandum eſſe nouam hydrophobicam paßionem.*

* *raro altrix & procreatrix.*
* *nempe Homeri quem ſuprà citauit.*
* *ſed non*
* *ob delirationem affectos, vt admixta*
* *tremere*
* *commoueri*
* *neceßitate*

Quomodo curandi ſunt hydrophobæ. Cap. XVI.

*CVrandos hydrophobas conuenit iacere loco mediocriter calido, atque lucido, adhibita articulorum defricatione, * ſeruatos etiam inſomnes uſque ad laxamentum temporale. His quoque partibus quæ*

* *ſeruari*

rapiuntur

rapiuntur, uel conductione uexantur, calidis atque mundis lanis, * ut pannis prætectis, adhibendæ etiam molles uaporationes. In statu accessionis, dulci atque calido oleo clam lanis tinctis, uel foris à cubiculo infusis, tum immissis fouendæ, ne uisu liquoris ægrotantes in commemorationem timoris reducatur. At si aliqua fuerit indulgentia passionis, quæ erit * apprehendenda, si etiam febres fuerint, ex minutione feruoris, si etiam non fuerint, minutione timoris, erunt phlebotomandi ex brachio, quo uena facilior occurrerit. * Ita in fluenti sanguine * aduertenda sunt ægrotantium ora, atque manu excipiendus fluor, ne sonitu perculsi commoueantur. In diatrito uerò erunt primò pungendi, sed pannis oleo tinctis (eorum enim tractu latenter corpora perungentur) extergendi quoque: at * alia fouentur aliis calidis atque * immundis consequenter pannis, uel linteolis: tunc post perunctionem cibus dandus tenuis, & sorbilis, quo latenter cum cibo etiam potus inducatur: & panis aqua infusus, uel alica ex aqua: facilè enim accipiunt. Sed oportet magis tempora dandi seruare cibum & potum: quod fiet hoc genere, ut ex obliquo fabulantes de consueta uita loquantur, lauacra memorando, atque bibendi copiam. Tunc si ægri his dictis placidi permanserint, fidenter offerimus potum, dimissionis tempore inuento. At si commoti, uel irati fuerint, audito lauacro, uel potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in fictili uasculo, subtili cauerna perforato, tanquam sunt papillæ uberum, & dandus ægrotantibus, * præfecto obstaculo oculorum, uel temporaliter clausis fenestris. Est enim omnifariam mitigatione passionis prouidendum, ut nulla occasio detur excitandi furoris. Oportet denique

* aut
* indicanda, & cognoscēda.
* Præterea
* auertenda
* diatrito
* inunctis
* proiecto oculis obstaculo.

nique etiam ministros aptissimos esse, & primò ut sint taciti, neque fabulas iniicientes, sed eius respondentes dictis, & ipsa respondentes, ut * cedenter, ac sine ulla *constantia eum consentiendo coerceant, atque eius uisa, quæ mentis falsitate efficiuntur, eidem sensim displicere, atque incredibilia faciant. Dehinc conuenit laxatiuis cataplasmatibus thoracem curare, * & à tergo inter utrasque palas, quod Græci metaphrenum uocant. Cùm autem statum sumpserit passio, etiam cucurbita apponenda iisdem locis, cum scarificatione: tum spongiarum uaporatione utendum: quæ quidem latenter erunt ex oleo atque calida exprimendæ, & apponendæ, obuolutæ pannis uel linteolis, ne humoris sensus aut sonitus exagitent ægrotantem. Tunc etiam caput detondendum, & iisdem adiutoriis concurandum: gestatio adhibenda, in lectulo suspenso ægro, siue portatoria sella. At si passio perseuerauerit, iisdem perseuerabimus adiutoriis. Illud etiam erit affectandum, ut si omnino potum recusauerint, qualibet tamen parte quiddam liquoris assumant, & nulla indignatione ægrotantes afficiantur uisu perterriti. Quod ita facere poterimus, si calidam atque oleum clystere per podicē iniiciamus, & hoc si fieri potuerit, alternis alij diebus: paruum quidem: tunc enim poterit contineri. Nam si fuerit plurimus humor, sua redundantia ac pōdere prouocat excludi. Erit enim eius continentia utilis ad minuendam sitim. Nam neque solùm dysentericis iniectum medicamen superiora inuadens sæpe stomachum atque caput uexare accipimus, siquidem eò necessariò peruenit, sed etiam calidam & oleum peruenire posse concipimus, quo partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum. Post iniectionem deniq; manibus

* cedentes

* resistentia ei

* & à tergo inter scapulas, quod Græci, &c. vt suprà pag. 168.

nibus admotis, impreßione moderata, ex inferioribus ad superiora ducentes, liquorem ascendere prouocamus. Declinante paßione erunt ægrotantes resumendi, sed multo tempore à lauacro abstinēdi, atque uino, ne in periculum redeant. At si ex ista paßione, ut sæpe contingit * satyriasis fuerit effecta, erunt adhibenda ea quæ paulo pòst dixerimus. Antiquorum autem medicorum nullus istius paßionis tradidit curationem. * Aiunt denique Themisonem quanquam uolentem, nō potuisse: siquidem ex rabido cane quondam fuerat uulneratus, etsi eius curationem assumeret mente, quippe scripturus, continuò admonitus in eandem* laberetur. Democritus uerò iubet origani decoctionem dari, atque ipsum poculum quo bibunt in sphæræ rotunditatem formari. Est autem hoc genus decoctionis acerrimum, atque stomachum uexans, & incendens: in quo etiam idem sibi repugnare perspicitur. Ait enim hydrophobiam esse incendium neruorum. Quidam Medici, ut Artorius memorat, alios in *uasculum plenum frigida miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immissos, uel inclusos, ut neceßitate bibere cogerentur, * alij in aquam calidam, nescij quòd paßionis curatio * illa sit, non ut bibant ægrotantes, sed ut bibere uelint: quod fiet cùm paßio fuerit adiutoriis destructa. Multi denique etiam bibentes raptu affecti sunt grauiore. Quapropter etiam toto corpore infundendos, ut putant, in aquam frigidam, magis uexabile comprobamus. Omne etenim frigus extendit tumentia. Nam propterea, ut Artorius dixit, raptu interficiuntur. Aristoxenus ad * corruptionem atque abundantiam liquoris intentus, * prædandum dicit potum, atque clysteribus utendum, cōmuniter omnibus, * depurgatiuæ uel

veretri, vt antea dixit, tēgo.

Diosco. cap. 36. lib. 6. Themisonem quorūdam sermonibus ait à cane demorsum fuisse: aliorum verò fama, in hunc furorem incidisse, quod amico aquam expauescenti inseruisset, ac officium exhibuisset.

relaberetur.

vas

alios

illius

potionem

semper dandum

errypticis, vel epicerasticis.

uel* temperatiuæ uirtutis: sed hæc tumorem paßionis intendendo geminant* comitantia. Tullius Baßus etiã sternutamentis utitur, & clysteribus, cum generaliter hæc paßio mitigatione indigeat ob acutißimam celeritatem, & non, ut hic putat* corporatiuis adiutoriis sit *aspergẽda, quæ Græci metasyncritica uocãt. Niger eius amicus etiam album helleborum dedit. Eudemus autem phlebotomans helleborum dat secunda uel tertia die, atq; cucurbitas affigit usq; ad partium pustulationem. Agatinus libro de helleboro conscripto iubet etiam dari helleborum in initio paßionis. Alij podicem cataplasmandum iubent helleboro. Alij collyria ex ipso facientes quæ appellauerunt balanos, podici supponunt. Sed erunt communiter omnes culpandi, cum sit paßio acuta atque celeris, & uehemens, ac sæpißimè continua. Quippe cum nunquam puram atq; synceram habeat dimißionem, & est helleborum recorporatiuæ uirtutis, ac propterea tardis paßionibus conueniens, quas Græci chronias appellant, & in earum principaliter lenimẽto, atq; regulis ciborũ ægrotante præparato, *quod Græci diætam uocant, quod utiq; non sine tempore prolixo fieri potest. Sine his igitur nihil ueneno differet helleborũ datum. Est etiã graue usq; ad pustulationem corporis cucurbitas apponere.* Et simile quidã, tumentes oculos ligneo baculo inungere. Quidam castoreo potãdos iubent hydrophobas: alij rosaceo oleo: alij diagridio, aut elaterio, aut lacte, uel pinguibus iusculis incongruè agitantes atq; grauãtes ægros, & nõ eo tẽpore quo permitti potuit usus supra dictorũ, præcautionis causa ac effugiẽdæ paßionis.* Nunc etiã si præsens indigeat congrua curatione. Clystere quidam depurgant uel temperant

*errypticis uel epicerasticis
* symptωmata
* recorporatiuis
* exasperãda
* quas
* apposita cõparatio
* nõ autem cũ præsens indige

uim ueneni, quæ ſemper poſt effectam paßionem contemnenda eſt, urgentiore cogente* cœnoteta. * Item nihil aliud quam potum dare quoquo modo nituntur, nunc gelu, uel niuem offerentes ægrotis, nunc uiridem ficum, uel pyrum, aut cucumerem, & his ſimilia. Alij calami perforati initium ori ægrotantis immittunt, dehinc ex alia parte per* aliam cauernam aquam infundunt. Alij poculo* lineo panno ſubter impoſito, uel *beluæ pelle, potandum putant, *ſcilicet ſuperſtitione traducti, q naturalis authoritas beluarum quæ canibus eſt contraria, timorem ægrotantium ſoluat. Sed hæc quæ uulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monſtrantur. Alia quoq; quæ facienda ordinauerunt, ratione reiicienda ſunt, ut ea quæ ſunt uinoſa ante declinationem offerenda. Item frigida ſunt ob tumorem incongrua. Conſtringunt enim atque extendunt ſtricturæ difficultatem, ex qua ſine dubio hydrophobica paßio confecta probatur.

** communitate, i. indicatione*
** Quidam nihil aliud*
** illius*
** ligneo*
** lupi. Ad id laudat Aetius pellē Vrſi, & Phocæ, ſed præcipuæ Hyænæ vt legendum putem, (vel Hyænæ beluæ pelle.) Plin. cap. 30. lib. 8. ait, vmbræ Hyænæ cōtactu obmuteſcere canes, eámque vomitum hominis imitari, ad canes ſolicitandos, quos inuadat.*
** obſerua ſuperſtitioſum remedium qualia multa nos retinuimus.*

De acuto tormento, quod Græci ileon appellant. Cap. XVII.

Tormentum dictum eſt, quòd exiſtiment ægrotantes conuolui, atq; torqueri ſuorum inteſtinorum* uerticula: uel quòd ſpiritus ob * abſtinentiam clauſus ſeſe inuoluens,* uinctiones atq; tormenta efficiat, uel quod uehementia dolorum ſupra eas partes quæ patiuntur, ægrotantes arcuati conuolutiq; plicentur. Salimachus autem ait quoſdam Pythagoricos apud Siciliam medicantes Græco nomine* phragmon uocare, ſiquidem obtruſis naturalibus uentris officiis fieri uidetur. Item hanc paßionem tertio libro acuta-

** ſinuoſos anfractus*
** compreßionem exitúmq; negatum.*
** obtruſiones: alij fluctuationes, obtruſiones magis conuenit cum iis quæ proximè ſequuntur.*
** ſepimentum: occluſionem*

rum

rum uel celerum paßionum Asclepiades definiuit hoc modo. Tormentum est contortio extenta, atq; longi temporis intestinorum: sed* hoc improprie dixit, q; sit longi temporis tormẽtum. Est enim acuta atq; celeris paßio. Deniq; intestinorum tormentum dicimus esse, contortionem* extentam, atq; perniciosam: sunt autẽ eius antecedentes causæ cõmunes, quæ etiam alias facere ualent paßiones: sed magis perfrictio, indigestio: atq; cibi grauabiles, & inflabiles, uel noui: aut uenenum potum, aut cibo datum, aut fungi comesti. Sequitur autem in paßione constitutos uentris uehemẽs inflatio, & intestinorum, & dolor nimius iliorum, atq; oßium, quæ à pube usq; ad ilia perueniunt, quæ Græci ephæbia appellauerũt, totius quoq; uentris atq; superpositæ cutis inflatio, & membranæ maioris, quam peritonæum uocant, scilicet quæ omnia interius tegit atq; continet uiscera. Consensu etiam, uesicæ, & officij uentris perfecta abstinentia: stomachi euersio per nauseam, saliuarũ fluor, sitis uehemens: spiratio* hirta, atq; anhelatio: articulorum frigidus torpor: pulsus densus: singultus: exitus per podicem uenti nihil releuantis: ac si quicquam per clysterem fuerit iniectum, aut non admititur ob nimietatem stricturæ, aut admissum retinetur exitu negato: aut si fuerit redditum erit connexum pinguibus ac * uesiculosis. Mulieribus etiã matricis adductio ad superiora fit, uomitus quoq; humorum* pinguium, qui in uentriculo & ipsius orificio adhærescebant contumaciter. His uero qui perniciosius atque* specialius iactantur, etiam stercorum uomitus fit. Tunc quoque pulsus concidit: nigrescit corpus cum nimia linguæ asperitate: aliquando etiam ut Heraclides Tarentinus memorat, quarto libro de

* hic

* acutam

* officij vẽtris, & cõsensu etiã vesicæ, perfecta

* τὸν δασεῖαν quæ vox significat & densam, & hirtã, non satis apte hic vertit hirtam.

* spumosis.

* crassorum, viscidorum.

* exitialius

internis paßionibus, intestinorum uerticula distentis cutibus apparent, cum* peritonæo disiecto sola fuerit ac superposita cutis. Alij uero memorant uentum per podicem redditum sine odore tetro perniciosum fore, *ac si fuerit odoris tetri *salutẽ promittere. In illis enim ob nimiam stricturam, tanquam liquatus spiritus purior excluditur, in his autem ob quandam laxamenti facultatem infectus exhalationibus stercorũ,*excludetur. *Torminosa igitur ab ista paßione, quam specialiter tormentum diximus, magnitudine differre monstramus. Hi enim leui dolore afficiuntur, & ob hoc uentriculosi siue torminosi uocantur. Item discernuntur dolore uentris.* Ventriculatio enim *superius magis uentre est, atque sub præcordiis, & sæpe sine intestinorum tormento. Discernitur etiam à coli uexatione. Est enim principaliter coli uexatio, unius intestini paßio, atque tarda, quam Græci chroniam uocant, & diutißime perseuerans. Tormentum autem* solius acutæ paßionis, est omnium intestinorũ uexatio. Alij hanc paßionem Chordapson uocauerũt, quòd non aliter quã chordæ intestina tẽdantur. Nam ueteres Græci intestina chordas uocauerunt: sed hoc quoq; nomen alij commune uocabulum tormento posuerũt, ut Hippocrates, Praxagoras, Euriphon Gnidius. Alij differre* dixerunt, ut Diocles libro de paßionibus atq; causis & curationibus scripsit. Etenim tormentum non sine ructationibus fieri dixit, atque emisso per podicem uento, sine stercorum egestione, uentrem quoque non necessario durum fieri, & clysteris iniectionem accipere: doloris etiam initium è su superioribus magis accedere. In chordapso reiicere ægrotantes, si mediocris fuerit paßio, humorem: si uehe

Marginal notes:

* peritonæi distenta tela
* at
* obserua
* eiicitur.
* cœliacum affectum
* ἡ τῶν κοιλιακῶν διάθεσις obserua discerni ventriculosos à colicis, ventriculosos. Græci vocant κοιλιακοὺς
* superiore
* species acutæ paßionis
* tormentum à cordapso.

ſi uehemens, ſtercora: & neque iniectionem clyſteris admitere, uentrem durum, atque extentum iugiter, in orbem tumoris ſubleuatum, *interiores inteſtinorum partes doloribus affici, *ſtomachum * quoque immobilem ac fixum, uel * inflexum permanere. Sed de his huic diſſentire neceſſarium non eſt: oportet enim intentionem adhibere, atque intelligere, quòd ſit paßio ſtricturæ, atque acuta uel celeris, & uehemens. Quapropter habendi ſunt ægrotantes loco mediocriter calido, atque lucido: adhibita requie cum ſilentio, & abſtinentia cibi uſque ad primam diatriton: prohibito quoque ſomno, donec acceßio declinet. Incipiente autem eadem, articulorum adhibenda eſt blanda ex manibus calefactio, & partes quæ doluerint, contegendæ mundis, & mollibus lanis. Apponenda etiam mediocris uaporatio, qua mitigari dolor poßit, ut ſunt panni calidi, atque linteola, uel ueſica * calida ex oleo ſemiplena, uel ſaccelli ex cantabro calido completi, uel polline, uel lini ſemine ex aqua mulſa. Cum autem ſtatum ſumpſerit acceßio, iubemus eos, ſi pati potuerint, iugiter foueri oleo dulci atque calido, ſcilicet uſu dextero, quo præcepto nuper infuſo mox nouū ſuperfundatur oleum. At ſi dolor coegerit phlebotomandi erunt ſcilicet ex brachio, dimißionis tempore. Et ſi ante diatriton id factum non fuerit, * fouentes primo os, deinde colluere permittimus ex aqua calida, deinde * dabimus potum paruum, ob mitigandum. Si enim plurimum ſumpſerint grauatis tumentibus, prouocabitur paßionis aſperitas, ſicut fit cum graue quiſquam cataplaſma apponendum putarit, ex plurima, atque * corporoſa inductura. At ſi in ipſa diatrito fuerit adhibita phlebotomia, parum dif-

* inferiores
* ſupra dixit ſtomachi euerſionẽ per nauſeam fieri
* quidã legũt, ſtomachũ quoque non immobilem
* non flexum. i. non ſubuerſum
* ſub aqua & oleo
* fouere primũ os ac colluere
* damus
* magnæ molis

ferentes ob resumptionem, unctione corpus curamus, & sorbile damus quiddam, tenue, atq; panem ex aqua calida non quidem plurimum. Ea enim quæ ob appositionem cataplasmatis exterius admoti asperantur, magis plurimum distendũtur cibis uberioribus grauata. Alternis denique diebus cibum dabimus, donec passio declinet: dehinc cataplasmata adhibemus ex pollinibus, & lini atque fœnugræci seminibus, ex mulso confecta, uel* calida, oleo, illud curantes, ut calida perseuerent plurimo tempore, & neque* ualida atq; robusta inductione grauabilia fiant pondere. Faciunt enim ægrotis dolores augeri. Tunc etiam cucurbitas apponimus, sed eas quæ sint osculo latiore, atque labiis flexis. Lenius enim, atque blando tractu arripiunt membra. Tunc etiam scarificatione utemur, uel in cucurbitarum uicem, ne earum põdere graue quicquam ægrotantes sentiant, uitrea apponimus uascula, uel testea, quæ Græci amphoras uocauerunt. Tunc spongiis uaporamus expreßis ex calida, & oleo, uel decoctione fœnugræci, aut lini seminis, aut agrestis maluæ, & rursum cataplasmamus. Iniicimus etiam per clysterem oleum calidum, uel calidam & oleum, & ex supra dictis decoctionibus quicquam. Est etiam consuetum nobis aquam oleo dulci, æquali modo commixtam, cum hibisco coquere, donec aqua insumatur. Tunc oleum remanens concepta lenitate, atque * pinguedine ex radice supra dicta, iniicere per clysterem. Nam si solum oleum fuerit cum radice hibisci non admixta aqua decoctum, necessario nidorosum fiet. Adhibemus etiam encathismata ex calida, & oleo, uel quaruncunque laxatiuarum materiarum decoctione. Cum autẽ declinare paßio cœperit,

* aqua
* magna copia saq; infartura

* quod hodie mucillaginem dicimus

rit, etiam embaſim adhibemus ex oleo, uel calida & oleo, aut decoctione laxatiuarum materiarum, non ſine cautione. Declinanda eſt enim perfrictio: quapropter erit facienda in calido loco, uel balnei fornice,[a] quem * appellant achicholum, ſiue cameram. At ſi ſenſus aliquis permanēs erit duritiæ, cataplaſmabimus ex ordei farina, & adipe porcino recente, & pice liquida. Tunc cerotaria apponemus, & malagmatum leniora, ordinantes etiam lauacrum, & uarium cibum, & uinum ultimo, præcauentes multo tempore frigida quæque, atq; indigeſtionem, & inflabiles, uel acres, & minus digeſtibiles cibos. Veterum autem medicorum, Hippocrates[b] ſecundo libro de morbis, communiter inquit refrigeranda ſuperiora, particulariter autem adhibenda uomifica medicamina, & phlebotomia ex brachio, & capite. Tunc ſacculum aqua calida plenum * deponendo iubet ægrotantes: facere etiam collyrium decem digitorum, quem appellauit balanum, atq; hunc ſummo tactu felle taurino ungendum: Tunc ſi nihil * perfecerit clyſterem adhibendum. Vel ſi * hoc quoq; minus ualuerit, folliculo artis ærariæ immittendum inquit uentum per podicem, quo * diſtantia uentris inteſtinorum replicatis folliculis fiat, tunc ſtatim adhibendum clyſterem probat, detracto ſupradicto folliculo, & podicem cum ſpongia obſtruendum, atque in aquam calidam ægrotantem deponendum. Vtendum inquit primo tempore paſſionis melle decocto, atque uino. Secundo libro epidemion multum uini meraci, atque frigidi dari iubet, donec ſomnus, uel dolor fiat crurum, ſuſpicione cauſarum ſollicitatus: exiſtimat enim uel cõſtituit fieri paſsionem incēdio ſuperiorũ, & frigore inferiorũ.

¶ a Tholus teſtudo, ſiue camera. In thermis duplex is fuit: alter ξηρὸς, quod Seneca ſudatoriũ vocat, Aſſa Cicero. alter quẽ τὸν ἔξω οἶκον, et μαλακτικὸν, Trallianus vocat, vbi vngebantur.

* appellant alii Tholum

¶ b In noſtris exemplaribus quod citat ex Hippocrate legitur libro tertio de morbis, non ſecundo.

* apponere

* profecerit

* hic

* diſtentio

Contrarias igitur uirtute materias adhibendas iudicauit, non intuens paßionem ex tumore fuisse confectam. Denique principio uomitus, quem adhibendum probat, asperat eius celeritatem: siquidem disiiciendo corpora commouet. Phlebotomare autem conuenit non post uomitum, sed laxamenti causa, non ut Hippocrates affectandum putat, ob frigidandum corpus. Dehinc ex brachio, non ex capite, neque simul ex multis partibus phlebotomare oportet. Etenim repentina sanguinis effusio uirium defectum faciens, non sinit congruam fieri detractionem, uel quantum magnitudini paßionis est conueniens. Collyrium autem felle taurino perunctum, omnifariam nocens accipimus. Etenim ob acrimoniam fellis atque mordicationem tumentia prouocat in feruorem, & ob longitudinem digitorum decem immissum premit eas partes quæ neque tenuem liquorem sine grauatione accipere, uel ferre ualent. Nam ex ærario folliculo quid dicere oportet, si ubi inflationis metus est, immittendum extrinsecus existimat uentum, atque, quod est maximi peccati, frigidum his partibus, quæ etiam naturali tactu prægrauantur, non aliter, quam si quemquam in tetanica paßione constitutum cum sit potestatis laxatiuis curare uirtutibus, eundem organis distendere contendamus. Aduertendum igitur, quod magis roborat uexationem, uel duplicat corporis inflationem, adiiciens grauiora, * quo etiam per clysterem liquoribus magis * prægrauet corpus, ut tumentia importune uento uexata, etiam liquoris percussu intemporali feriantur. Item spongia apponenda quam probat, extenta magis premit. Vtitur autem uino, malis quidem, sed sui similibus consiliis.

* quoniam
* prægrauat

Neque

Neq; enim temporaliter declinationem paßionis obseruauit. Præterea usu immodico, siquidem plurimum dari iubet, & intemperato, quod sæpe in sanitate *constitutos alienari mente perficit,* Tunc etiam incongrue, siquidem frigido. Omne etenim frigidum tumentia auget. Repugnanti ergo iudicio uinum dare perspicitur, effectum somno atque dolori crurum ascribens, somnus etenim leuigata atque soluta paßione efficitur: dolore autem peiorante, & asperato tollitur. Quod ita manifestum est ut demonstratione non indigeat. Diocles autem libro quo de paßionibus atque causis & curationibus scribit, phlebotomat in paßione constitutos, atque cataplasmaticus curat ex polline, quod græci omen lysin uocant, & adipe & uino, & fæce. Tunc præpotat atque clysterizat, ex abrotani semine cum mulsa, ex aceto & aristolochia & cumino, & nitro, & fœniculi radice decocta ex uino, admixta aqua marina, uel passo, uel acriore uino, siue lacte cum decoctione lini seminis, & mellis, uel similibus. Quarto autem libro de curationibus iuuenes, inquit, atque habitudine robustos, & magis quibus dolor ad latera fertur, phlebotomandos probo ex *manu dextera interiorem uenam, & submittendos in aquam* calidam, fotis uentri iniicere admixto sale clysterem, & rursum in aquam calidam deponere, & fouere. Præpotandos autem iubet etiam medicamentis, hoc est, panacis dimidia drachma, in mulso* ex aceto tepido resoluta, & myrrhæ obolos duos cum peristereonis herbæ foliis in uino albo, uel cumino æthiopico. Adiuuat etiam plurimos plumbi catapotium transuoratum. Impellit enim pondere, & excludit obtrudetia. Diurnis, inquit, præterea diebus

* constitutis
* tum
* manus dextræ interiore vena
* calidā, qua vbi foti sunt.
* &

ſitientibus potandum uinum dulce, uel aquam temperatam, aut marinam cum uino albo, aut centauream herbam, aut nitrum uel eius ſpumam, ut ea quæ potuerit ſoluat. Danda etiam ſorbilia: uel cantabri lotura cum melle: uel bromi ſuccus: uel ptiſanæ: aut cum farina olera cocta, alia ex adipe, alia ex halica atque ſale: ſorbendum etiam & iuſcellum ſcari piſcis, & carabi, & buccinarum, & cancrorum. Tunc reſumptio, inquit, adhibenda. Cuius quidem materies percurrit, quas ſuperfluum eſt recenſere. Etenim ex ſupra dictis uaria atque iners commixtio materiarum demonſtratur. Non enim ſolos oportet iuuenes phlebotomari, ſed etiam alios in aliis ætatibus conſtitutos, neque ſemper è dextera manu uel interiore uena, ſed etiam ex ſiniſtra atque exteriore. * Facta detractio enim tumentia relaxat. * Vſus atque acrimoniæ cauſa erigit in feruorem tumentia. Eſt præterea uexabilis præbibendi medicaminis potio. Etenim ſunt acria atque mordentia, & quæ non ſint mitigatiua celeritatis, neque tumoris relaxantia. * Plumbum uero tranſuoratum premit quidem, atque impellit pondere, ſed tactu neceſſario frigidat, atque inteſtina denſitate coacta uexatione diſtendit. Iuſcella autem in corruptione facilia, & inflantia eſſe noſcuntur. Item ptiſanæ ſuccus eadem * perficere. Vinum quoque in augmento inimicum. Praxagoras tertio libro curationum, clyſterem iubet adhiberi, dans medicamina purgatiuæ uirtutis, atque per uomitum corpora deſiccare: contendit etiam potandum * mulſum ex aceto, cum pipere atque nitro, & recenti lacte: uel hæc cum mulſo, & aqua. Dat etiam * radices circa ueſperã comedendas, prædato aut ſuperdato oleo. Vtitur præterea

* Facta enim detractio
* Vſus autem clyſterum acrimoniæ
* mirum quod plumbi uenenatã fere qualitatem eſſe nõ ſcribat, ut quæ dyſenteriam efficiat.
* perficit.
* oxymeli
* radiculam uomitoriam.

terea ad podicē collyrio, & clysterē iniicit, atq; præpotat absinthio ægrotantes cum aceto, & uino synceero, cum oleo irino: * sed uomitu utitur, donec stercora faciat euomi. Aliquos etiam post uomitum phlebotomat & uento per podicem replet, ut Hippocrates. Item libris de causis atq; paßionibus, & curationib. uinum dulce dari iubet, & rursum Hippocratis ordinem sequitur, cōgerens omnia peccata & nihil aliud quàm facere diruptionem intestinorum affectans, per acrimoniam medicamentorum id tentat, & inflabilium potionum, & iniectione uirtute similiū, quæ infesta tensione, ac tumore intestinorum aut retenta * ruptione perficiunt, uel putredinem, aut aceruatim * excluso, alio genere interfectionem faciant. Item omne stercus per uomitum emissum * tumoris intestinorum est argumentū. Non enim sine tumore nimio hoc perfici potest. Nam ex intestinis expressum per uentrem transiens, stomachóque incidens stercus per eam partem excutitur, quo probatur magnificā mortem Praxagoras magis quam curationem uoluisse scribere. * Quibusdam etiam manibus premēs intestina, magna quassatione uexauit[a], quibus intestinum, quod græci τυφλον ἔντερον appellant, in * folliculum * fuerit lapsum, plurimis stercoribus * confectum. Item confectis quibusdam supradictis adiutoriis diuidendū uentrem probat pubetenus: diuidendum etiam intestinum rectum, atq; detracto stercore consuēdum dicit, in proteruam ueniens chirurgiā. Oportebat enim si ad hoc accedendū neceßitas imperabat, enterocelicorum approbare curationē. Temere Erasistratus secundo libro de uentre scribēs, culpans copiā atq; acrimoniam clysterum ab antiquis ordinatam, ipse quoq; utitur clystere, ex nitro

* ac

* ruptionem
* exclusa

* phlegmones

* Quosdam
¶ a Nam ea voluuli sæpe caussa est, quēadmodum in multis accidisse vidi.
* scrotum
* fuerat
* confertum

nitro atque sale. Iniiciendum etiam probat acre collyrium, & similibus utitur cataplasmatibus, hoc est, omelysi cum myrto, uino, fico, & chamelæa, & abstinet à cibo usque ad paßionis declinationem. Tunc dat mulsum tepidum, dehinc sorbilem ptisanæ succum. Sed hic aliorum accusationi iungendus est, etenim culpās tanquam nociuam acrimoniam iniectionum, * non custodit earum uexationē: quin etiam ex cataplasmatibus constringens atque densans tumentia, grauius ægrotantes affecit. Est etiam quibusdam usque ad paßionis declinationem abstinentia uexabilis. Hic autem iam declinante paßione mulsum dandum probat, quod ante declinationem fuerat ordinandum. Herophilus de his nihil loquutus est. Asclepiades tertio libro celerum, uel acutarum paßionum, aliqua gratißimè, aliqua ualenter ordinauit, in quibus est etiam inhibitio uaporationum ex aqua calida, tanquam facilè frigentium: sed fricandas inquit partes, quæ patiuntur, oleo, plurimo tempore, atque operosè quantum loca ipsa pati potuerint, fugienda inquit etiam declinationis tempore lauacra, non * coniiciens quoniam usum uaporationum, non genus damnauit. Potest enim quisque etiam in alia uaporationum specie perfrigescere, nisi dextro usu fuerint adhibitæ. Defricatio autem, adiutorium est chronicæ paßionis non acutæ, uel celeris, sed magis, si, ut iubet, operantius fuerit adhibita, atque multo tempore. Si igitur uera intentione loquamur, neque sibi hæc quæ ordinauit conueniunt. Ait enim debere fricationem adhiberi multo tempore, uel quantūipsæ partes patiuntur, cùm neque tumentia ex initio fricationem fieri admittant, quippe cùm neque cataplasmata grauia ualeant sustimere. Lauacra in declinatione adiuuant

* non uitat

* animaduertens

iuuant paßionis solutionem. Vtitur etiam embasi ex oleo adhibita, & tempus non finit adiutoriis. Serapion uerò, qui tertio libro curationum alia similia Erasistrato ordinauit, denique eius accusationi iungendus est. Vtitur etiam catapotio ex plumbi ramento, & cocco cnidio, & sale, & elaterio, & resina, & castoreo, & diagridio, quorum singula acerrimæ esse uirtutis probantur: atque percutientia, & neque celeritati paßionum, neque tumori congrua. Heraclides autem Tarentinus libro quarto internarum curationum, existimabiles constituens suspiciones, aliter inquit curandos tumore affectos, aliter eos qui * crassioribus intestinis laborant, & stercoribus opprimuntur. Vtitur autem per diem, & noctem cerotariis ex cera, & resina, & irino oleo, uel cyprino oleo, aut anethino: miscet etiam omæ lysi panacem tritum, & chamæpityn cum absinthio & cyprino oleo. Scribit præterea potiones, quibus inquit præpotandos ægrotantes, ex aniso, castorea, nitro, hyssopo, calaminthe, mulso * ex aceto. Clysterem etiam adhibet admixto absinthio, uel centaureo, aut cucumeris agrestis radice. Dat etiam * mulsum ex aceto, & purgatiuum potandum medicamen, ex diagridio.* Alia quoque uirtutum millia conscribit purgatiuorum medicaminum, quæ præbenda iubet, non aliter quàm cætera acriora medicamina, & nullam curam adhibet mitigationis laxatiuæ, respiciens quâ poßit tumor mitigari. Sed ait communiter omnibus aliarum sectarum principibus, quomodo intestina tumore densata, atque contenta plurima materia, & acerrima, & uulnerabili, ut illi probant, onerata, interfectionem faciunt ægrotantis. Denique si fortè quisquam iliacam euaserit paßionem,

* per quorum intestina crassiora stercus descendere non potest.

* &

* oxymeli

* Alia quoque mille conscribit virtutũ purgatiuarum medicamina

nem, neceßariò ex supradictis dysentericus fiet. Item Thessalus primo libro de regulis, quas Græci diætas uocant: alia quidem ut methodicus scripsit, alia culpabiliter, adiiciens quòd exiguum potum dare debeamus, siquidem ad loca patientia descendit: quod contra sectæ disciplinam uidetur sensisse, & contra seipsum inconsequenter fuisse commotus, siquidem pro patientibus locis * nolit esse mutabilem curationem. Secundo libro quem comparationem appellauit, contradicens Erasistrato, hæc eadem ait, apertißimè discordantia ueris sermonibus. Non enim pro differentia partium mutatur liquidorum quantitas, sed obstricturam, uel solutionem. Inconsequenter igitur is in iliacis, patientis loci causa, potus quantitatem minuendam existimat. Erat enim promptè dicendum, atque demonstrandum, quomodo consideratione acutæ atque celeris paßionis minuenda fuit potus quantitas. Quidam nostri scriptores Themisonis sectatores cuminum oleo decoxerunt ob adhibendum fotum, aut tritum lanis asperserunt. Alij oleo rutam decoquentes, iniiciũt per clysterem, & iubent uaporari ex cineribus: * mixtos etenim oleo, uel quodã laxatiuo liquori, ex decoctione congruarũ materiarum * præfecto, in * uasculo duobus digitis alto, atq; ambitu * simili loci patientis mittendos, suppositis carbonibus, non flammosis, donec liquor insumatur. Tũc circũtento linteolis uasculo, atq; parum * refricto, conuertendos in linteola, ac * refundendos cineres, colligatoq; uasculo fundo tenus, & constricto linteo fortiori, patientia * uaporare loca. Equidẽ uerè obtunditur admixtione olei & aquæ, cumini uel cinerũ asperitas, sed est melius ex initio usq; ad finẽ recta intentione cõgrua paßionibus adhibere.

De

Marginal notes:

* velit
* cineres, sub.
* ante præparato
* vasculum altum
* simili loco patienti
* vbi parum refrigeratum fuerit
* effundendos
* vaporari

De satyriasi. Cap. XVIII.

Satyriasis, est uehemens ueneris appetentia, cum tensione * ob ægram corporis paßionem. Vocatur autem, ut quidam uolunt, translatiuè à similitudine satyrorum, quos, ut uulgus loquitur, siue fabula fingit, uinolentos, atque in usum ueneris pronos dæmones accipimus: uel, ut alij dicunt, ab herbæ uirtute, quam satyrion uocant. Hanc enim accipientes in uenerem prouocantur, cum tentigine genitalium partium. Sed antecedentes istius paßionis causæ sunt epota medicamina, ob usum uenereum excitandum, * quæ satyrica, uel entatica uocant: quæ sunt acria, atque incentiua, & neruis improba. Item immodicus atque intempo-ralis usus ueneris. Est autem communis paßio uiris atque fœminis, quæ solet accidere ætatibus mediis, atque iuuentuti. Hortatur etenim in usum uenereum prouocans ætatis uigor. Sequitur autem ægrotantes uehemens genitalium tentigo, cum dolore, atque incendio, cum quodam pruritu immodico inueneream libidinem cogente: mentis alienatio: pulsus densitas: anhelatio crebra atque creberrima: * desponsio: uigiliæ: hallucinatio: sitis: cibi fastidium, & difficilis urinæ egestio, ita ut plerunque stercorum abstentio fiat: quibusdam etiam febres. Omnibus tamen in ultimo cõductio neruorum fit, quam Græci spasmon uocauerunt, & inuoluntarius seminis iactus. Initio autem se leuiter putant releuatos ex usu uenereo, atque seminis iactu, sed paulo pòst uehementer extendũtur. Nocentur enim atque uexantur hoc usu, quanquam parui temporis releuationem falsam sentire uideantur, non aliter quàm si scabiosi pruritu affecti, uel lippientes, manuum contactum affectare frequentent, quod Græci chirapsian

uocaue

* rigida ueretri. Vocatur autem hæc passio, ut

* ut sumptis cantharidibus sæpius accidit

* desperatio

uocauerunt. Declinante paßione omnia supradicta *minuentur, quæ Græci symptomata uocauerunt, nos accidentia paßionis. Hæc omnia etiam mulieribus passione affectis, sed plus in ipsis præualet prurigo ob naturam. Indecenter enim * ipsa in loca manus mittunt, prurientibus uerendis, atque omnes ingredientes appetunt, & suæ libidini seruire supplices cogunt. Differt autem à satyriasi gonorrhœa, quam nos seminis lapsum uocamus, siquidem sine tensione ueretri fit seminis inuoluntaria atque iugis elapsio. Dehinc quòd satyriasis tarda non sit, quam Græci chroniam uocãt, ac simile quiddam habeat paßioni, quæ à Græcis est appellata priapismos. Eius memor est in libro signorum Demetrius Attaleus, dicens quòd hoc in quodam uiderit sene, atque in seipsum * manu operante, nec quicquam tamen potuisse peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam, cum paruo dolore, ut cornu putaretur, & ita perseuerasse multis mensibus, nulli quoque adiutorio medicinali ceßisse, sed tardo atque longo tempore requieuisse. Quo fit, ut sit priapismus discernendus à satyriasi. Siquidem illa celer est, nec tardat in corpore: * ac fit sanè contractu neruorum, & stimuloso desiderio in ueneream uoluptatem. Est autem paßio stricturæ & celeris atque uehemens. Patitur enim tota neruositas, quod est coniiciendum ex mentis alienatione, & contractu membrorum: sed plus atque præstantius pati seminales uias accipimus, quas Græci spermaticos poros appellant: pati etiam eas partes grauius, quarum congreßione usus venereus celebratur. Curantes igitur, iacere facimus ægrotantes loco calido, atque uigilanter silere iubemus, lanis limpidis eorum clunes, atque pubetenus, quod

* minuuntur

* pudenda

* mastuprante

* id est cõuulsione, vt paulo pòst.

quod Græci ἦτρον appellant, cum inguinibus & ipso uetretro contegentes, prohibentes etiam hominum ingressum, & magis iuuenum fœminarum, atque puerorum. Pulchritudo enim ingredientium admonitione quadam prouocat ægrotantes: quippe cum etiam sani sæpe talibus *usi statim in uenerem *ueniant uoluptatem, prouocati partium effecta tentigine. Initio itaque accessionum conuenit nos eorum articulos manibus apprehensos continere, & ipsorum manus à locis patientibus arcere. Cum statum sumpserit accessio, ex dulci atque calido oleo lanas expressas, uel decoctione fœnugræci, aut lini seminis, uel hibisci apponere. In dimissione uero ob uehementiam etiam phlebotomiam adhibere, cogentibus rebus, intra diatritõ: permittentibus autem, in ipsa diatrito. Intelligimus sane dimissionem, si etiam febres affuerint, ex earum *indulgentia. Necesse est enim quando passio asperatur, tunc etiam febres extendi: & cum rursum fuerit remissa febres quoque leuigari. At si febres non fuerint, ex cæteris accidentibus, quæ Græci symptomata uocant, cum ea indulgentiora uiderimus, ut ruborem, feruorem, pruritum, uel in usum uenereum cupiditatem, aut genitalium tentiginem, uel his similia. Post phlebotomiam corpus perungemus, atq; ora lauantes, cibum damus halicam ex melle, uel panem lotum ex aqua, & oua sorbilia. Aliis autem diebus eas partes quas lana texeramus cataplasmate curamus, ex fœnugræci atque lini seminibus, aut pollinibus aqua resolutis, quod Græci omen lysin uocant, aut aqua & melle. Tunc etiam cucurbitas apponemus: sed in accessionis statu leues: in dimissione autem cum scarificatione, clunibus, atq; pube tenus, perrasis capillis. Appo

* visis
* veniant cupiditatẽ vt paulò post.
* remissione ac imminutione

nimus etiam sanguisugas, & spongiarum uaporatione utimur, præcoctis in aqua quibusdam laxatiuis. *Adhibentes etiam clysterem ex oleo calido, *aut calida ex oleo, tunc rursum cataplasmantes ante cibum. Præterea etiam encathismatibus utimur, nūc ex oleo confectis, uel ex calida & oleo, nūc ex decoctionibus mitigantibus & laxatiuis. In mulieribus autem etiam pessulum oleo calido infundentes, sensim cum *sexualibus manibus in muliebre uerendum mitti iubemus. Externas uero partes per latitudinem lanis contegimus uel cataplasmamus, & utriq; *fibræ cucurbitas infigimus. Declinante paßione gestationem adhibemus, & in oleum uel calidam ægros infundimus, scilicet embasim facientes. Tunc etiam lauacrum adhibemus, atq; melioribus succis, & uariis cibis nutrimus, fugientes acriora, pulmentum atque uinum, multo tempore. Cerotaria etiam patientibus partibus apponimus. Mulieribus uero liquidiora facientes *acriū uice utimur. Adhibentes etiam æquè ex adipibus, atq; *medulla, & meliloto, uel his similibus pessaria, de quibus latius in libris quos sumus de mulieribus scripturi, docebimus. Aliorum autem medicorū excepto Themisone nullus hanc paßionem conscribit, cum non solum raro uerum etiam coaceruatim sæpißime *inuasiße uideatur. Memorat deniq; Themison apud Cretam multos satyriaßi interfectos, quod quidem, quantū creditur, factum est ignorantia ciborum, q; frequenter ac plurimam mãderent satyrion herbam. Ait præterea apud Mediolanum iuuenem fœminam atque *aliàs decentem, nuptam cuidam nobili, se uidiße satyriaßi interfectam. Ponit etiam eius paßionis curationem secundo lib. epistolarum, ad Asilium scribens, imperans phlebo

* Adhibemus
* aut ex calida & oleo
* fœminæ alterius
* pudendialis
* clysteris vice iniicimus. Adhibemus
* medullis
* inuadere
* eleganti forma

phlebotomiã, atq; fomẽtationes, & cataplasmata frigidæ uirtutis adhibenda, quibus poßit extingui ueneris appetentia: dans etiam potum frigidum: quæ omnia sunt inconsequentia, atq; incongrua. Siquidem pugnant phlebotomiæ laxamento, ex quo indulgentia corporis fit, & est cataplasmatibus, & fomentis * ex frigido potu effecta constrictio, atq; condensatio, ut supra diximus contraria: quippe cum appetentia ac delectatio concubitus accidens sit uerendorum partibus ob tumorem, sicut etiam mẽtis alienatio membranis cerebri tumentibus, quo fit ut ex frigidis atque constrictiuis rebus augeatur etiam uel geminetur ueneris cupiditas

* &

De Cholericis. Cap. XIX.

CHolericam paßionem aiunt aliqui nominatam à fluore fellis, per os atq; uentrem effecto, ueluti fellifluam paßionem. Nam cholen fel appellãt, rhœam fluorem: alij à multitudine fluentium humorum qui sunt similes felli. Non enim inquiunt esse fella, sed esse liquida in eundem colorem transeũtia: sed hoc differt nihil. Non est enim necessariũ de etymologia certare paßionis. Asclepiades libro de finibus hanc definitionẽ paßionis dedit: Cholera, inquit, est humoris fluor, celer, ac parui temporis, uentris atq; intestinorum, ex concursu siue obtrusione corpusculorum, atq; ut sæpe contigit ex indigestione initium sumens. Hanc quoq; * diffinitionem quidam differẽtes aiunt, humoris fluorem dictum, siquidẽ hæc est generaliter cholera: parui etiam temporis, adiectum, ad discretionem cœliacorum: siquidem etiam ipsis fluor est humoris, sed longo frequentius tempore: (concursu autem corpusculorũ) siquidem etiam nauigantium * quidam humoris fluxu

* definitionem

* cum primũ nauigare incipiunt, maris [illegible]ctatione ac [illegible]ctuatione

afficiuntur, nec tamen ex corpuſcolorum concurſu. Adiectum etiam frequenter ex indigeſtione hoc fieri, ſiquidē ex aliis quoq; cauſis fit cholerica paßio. Aliqui noſtrorum tradiderunt eandem definitionem, ſolum concurſum corpuſculorum detrahentes, atq; uiarum raritatem adiicientes. Nos autē ſuperfluum fuiſſe cauſas paßionis dicere iudicamus, cum ſit neceſſarium id quod ex cauſis conficitur edocere. Multò autem ac magis ſuperfluum dicimus, etiam cauſas antecedentes definitionibus adiungi, quippe cum nec ſola cholerica paßio ex indigeſtione fiat, neque ſola indigeſtio hanc faciat paßionem; ſed etiam aliæ cauſæ ſpeciales, atque contrariæ uirtutis, quarum nihil ex iſta diffinitione monſtratur. Dehinc rheumatiſmus ſiue humoris fluor, non ſolum uentris atque inteſtinorum eſt, ſed etiam ſtomachi. Quapropter, ut Soranus ait, Cholerica paßio eſt ſolutio ſtomachi, ac uentris, & inteſtinorum cum celerrimo periculo. Sed antecedentes cauſas eius paßionis dicimus, uinolentiam, uel malum medicamen potum, aut aquarum * calidarum potationem, uel iactationem maritimam primæ nauigationis, quæ commoueat inſuetos: ſed uehementius hoc facere dicimus ubi continuamus indigeſtionem ob plurimam ſumptionem cibi, aut inſueti, aut curioſè conditi: quorum ſane intellectus aptus rationi eſt ob cauſarum ſcientiam, inutilis uero ac neceſſarius curationi, uel naturæ. Huic paßioni ſimilis ac uicina eſt diarrhœa, atq; ſtomachi reſolutio. Sed diarrhœam Aſclepiadis ſectatores diſcernunt. In choliricis aiunt uentris & ſtomachi rheumatiſmum, hoc eſt humoris fluorem, in diarrhœa uero ultimarū partium profluuium. Nos uero dicimus in ſtomachi ſolutione ſolum uomi

* vt ſulphuroſæ, nitroſæ &c.

uomitum frequentare, & neq; simul uentris fluorem: qui si * fuerit rursum uomitu non attestante, sólius uentris significat solutionem, & appellabitur diarrhœa: in cholerica uero paßione utrunque concurrit, hoc est uomitus atque uentris fluor, cum aliis quibusdam accidentibus signis, quæ post memorabimus. Item indigestionem aiunt * genere differe: sed Asclepiadis sectatores magnitudine inquiunt, siquidem paruus in Diarrhoeæ fit ex indigestione corpusculorum concursus, siue obtrusio, maior autem in cholericis: tempore etiam differre inquiunt: siquidem præcedit indidigestio choleram: sed horum prompta atque facilis est discretio. Etenim indigestio conficitur ex corruptione ciborum, etiam si quis neque uomat, neque humoris fluorem sustineat, quem Græci rheumatismum appellant, per uentrem effectum. Cholera autem ex uomitu atque uentris fluore turbatio est, etiam si cibus non fuerit corruptus: Nam & ex aliis antecedentibus causis aduenire, intelligi potest.

* adfuerit.

* et pro ea differentia nunc Diarrhoeam, nunc choleram excitare.

Quæ sequuntur eos qui cholerica paßione afficiuntur. Cap. xx.

PRæcedit frequenter cholericos stomachi grauedo atque tensio: anxietas: iactatio: uigiliæ: tormentum intestinorum cum sonitu, quem Græci borborismon uocant. Ventris dolor: atq; per podicem * uenti fluor nihil releuans: ructationes fumosæ: nausea: saliuarum fluor: grauedo thoracis cum membrorum defectu: surgente paßione iugis uomitus, & primo corrupti cibi, sicut frequenter occurrit, & humoris atque fellis flauidi: dehinc uitellis ouorum similis: tunc * prasij, atque eruginosi: ultimo etiam nigri: uentris quoque turbatio cum dolore: & egestio uomitorum

* quidam ventris

* Praßini. i. Porracei

similis, hoc est spumosa, & acerrima, cum frequenti *delectatione uomendi. Crescēte paßione aquati atq; tenuis liquoris fit egestio, & aliquando similis loturæ carnis. Feruntur etiam cum his humoribus plerunque subalbida * desputa: sequitur etiam densitas pulsus, & articulorū frigus, atq; uultus nigrore fuscatus: ardor, atq; sitis insatiabilis: spiratio celerrima: & cōtractio uel conductio membrorum, cum neruorum tensione, ac surarum & brachiorum. Præcordiorum etiam ad superiora raptus, cum dolore iliaco simili: aliquando etiam egestio uentris sanguinolenta, uultus in maciem atque tenuitatem * deducti: oculi rubri: & in ultimo singultus. Ista denique acuta atque celerrima paßio esse à ueteribus memoratur, ut nunquam in secundum ueniat diem. At si in meliorem partem uergere cœperit, ut leuior fiat, articulorum atque corporis frigus infractum mitescit: & pulsus assurgens manifestior fit, ex altioribus ad supeficiem ueniens: paruæ etiam, atque interuallis longioribus egestiones fiunt: & paulatim releuatior æger efficitur. Acceßiones autem apprehendimus ex his, quæ sunt paßioni consequentia. Cum enim anxietas atque iactatio, confluentibus ad stomachum liquidis, & contractio articulorum occurrerit, acceßionem præsentem dicimus. At si post uomitum minus sibi æger * cœperit displicere, stomachi occurrerit releuatio, & mitigata uentris mordicatione, cuncta minui aduersa cœperint, dimißionem pronuntiamus. Generaliter autem paßio est uehemens, atque acuta, uel celeris, & aliquando solius solutionis, aliquando adiuncta ex aliqua parte strictura, ut dolores ostendunt stomachi, atque uentris, & intestinorum, & arti

* irritatione

* pituitosa

* deductus

* minus anxius sit

& articulorum contractio. Magis autem patiuntur in ista paßione stomachus, & uenter & intestina: cætera uero membra omnia corporis consentiunt.

Quomodo curandi sunt cholerici.

CAPVT XXI.

CHolericos oportet primo similiter ut cardiacos locari, atq; ut* indigestos, uel qui cibos* excludunt: potum dari decet tepidæ, ut quod immutatum corruptione uidetur, tanquam ueneni materia per uomitum depurgetur. At si hæc corrupta excludi desierint, erũt ægrotantes seruandi in eodem schemate. Prouocabiles sunt enim liquidorum fluxionibus motus. Conuenit etiam articulorum leuis, atque impressa defricatio cum quadam perseuerabili tenacitate: tum etiam eorum ligatio,* quæ cum fuerint densa, phthisicum consentire stomachum* cogant. Sed ne ex his ligamentis* superiora torpescant, erunt sæpius commutandæ ligationes. Tunc stomacho atque ori uentris spongiæ admouendæ iugiter ex aqua frigida expressæ, dehinc etiam ex posca, atque iisdem facies detergenda, quò defectione submota in resumptionem ueniant ægrotantes. Vtemur etiam odoramentis, sicut in cardiacis ordinauimus, atque flabris, & cataplasmatibus frigidæ uirtutis, secundum thoracem, ac uentrem. Sed ut non sæpius hæc mutare cogamur, neque contrario, permanendo calida efficiantur, spongiis frigida expreßis atque superpositis ea frigidamus, ut non * sæpius uirtute constrictiua, uerum etiam frigido tactu fluorem constringant. At si dolor, uel intestinorum tormẽta, plurimum coegerint, pro frigidis spongiis, aliqua* temperãtia admouemus: tum tectione

* qui cruditate uẽtriculi laborant.
* uomitu reiiciunt
* quæ cum fuerit
* cogit
* superiniectis
* tantum
* dolorem mitigantia

mundarum lanarum, uel olei dulcis, atque calidæ infusionibus utemur. Similiter etiam propter *cõtractiones, articulos lana circuntegimus, & pannis calidis *colligamus. Infigimus præterea cucurbitas leues, quas Græci κούφας uocant, scilicet sine scarificatione. Has frequenter detrahimus, atque differentibus locis infigimus, quô latenter ac sensim etiam strictura, quæ irruerat, resoluatur. At si dolores coegerint, & plus urgere uomitum uiderimus, solutione obtinente, ita cucurbitas infigemus, ut in cardiacis memorauimus, hoc est, constrictiuas ori uentris, atque subsequentibus partibus. Aliquando etiam à tergo per interualla dimißionis adhibemus. Præterea aquam frigidam sorbendam, damus per interualla quidem. At si uehementius uires amputari, ac solutionem crescere uiderimus, præcuratis ægris, ut in cardiacis docuimus, cibum damus dimißionis tempore, non expectata prima diatrito, defectionis coacti periculis. Dabimus igitur panem ex aqua frigida, diligenter prælotum: halicam, uel oryzam ex aqua, uel posca: aut oua hapala, aceto prius infusa, & pulticulam sicciorem. At si accepta reiecerint, paululum requiescentes, post interuallum rursum cibo nutrimus. Tunc, si res coegerit, etiam tertio id facimus, uel quarto: & ob retinendum cibum cucurbitam latioris osculi unam uel secundam plurima cum flamma infigimus ori uentris, infra costarum finem eodem tempore quo cibum damus. Tunc post eius sumptionem idem facimus, quo constrictione, atque raptu, corporis ad inferiora uenire, & illic permanere cogantur accepta. Oportet præterea adiutoriorum mediocritatem intueri. Nam plurimi atque *iugi cibo oppreßione præfocati sæpe

*spasmos conuulsiones
*cooperimus
*iugis cibi

ſunt ægrotantes. At ſi diſtantia temporis longiore fuerit uomitus intercapedinatus, & uentris effuſio iiſdem dilationibus *dirarata, tunc, ut in declinatione totius paßionis, ob appetentiæ deſtructionem dabimus quicquam pomorum, ut pyra, uel mala cydonia, aut ſorba, aut mali punici grana, aut damaſcena, uel recentium uuarum *palealium, intybi thyrſum, atque uolantium pectora, ſed non pinguium, ut perdicis, uel phaſſæ, uel ſimilium, in poſca decoctorum uel aſſorum cum aſpergine corticis mali punici, in puluerem comminuti. Dehinc è cellario *quē Græci apotomiam uocant, colymbadas oliuas fractas. At ſi ſufficienter ægrotantium ſurrexerint uires, dabimus etiam panem ex uino mediocriter auſtero, aqua frigida temperato. Dehinc etiam bibendum dabimus ex ipſo mixtum potum, ſed eo tempore quo cibum dabimus: multum enim bibere prohibemus: ſiquidem ſitis ſiccare ualet humecta. At ſi febres fuerint conſequutæ, & uires ægrotantis permiſerint, abſtinentia cibi abſtinemus una die: ſi autem hoc ferre non potuerint, dabimus cibum dimißionis tempore: ſin uerò febres non coëgerint, & paßionem ceſſaſſe uiderimus, non ſine cautione ac diligenti cura reſumimus ægrotantem paulatim, atque modicis adiectionibus *potus, uel ciborum, præcauentes ſuperfluos cibos, ne in commemorationem paßio reducatur. Reſumptis igitur uiribus etiam lauacrum adhibemus. Hæc eſt ſecundum nos cholericorum cura. Veterum autem medicorum ſententiæ uariant. Hippocrates fel quoddam appellans *cholericam nominauit, atq; iliacæ paßionis eſſe particulam ſiue concurſum conſtituit. Ille denique eius curationem, neque memorare

* rarius incitata.

* in palea reconditarū, & aſſeruatarum.

* quod

* potus

* cholericam ægritudinem.

dignũ arbitratus est, sed quinto libro epidemion cholericorum signa tradens *helleboro dicit utẽdum cum lenticula, * uel singularem succum lenticulæ bibendum: Tunc inquit uomitum prouocandum esse, quod est non aliter contrarium, quàm si quis fluore sanguinis pereuntem, uel diaphoresi dissolutum phlebotomare, uel aut cardiacum sudore defluentem calido lauacro, *uel sudoriferis uaporibus uelit adiuuare. Nam id ipsum quod paßio uocatur, adiutorium quoque fieri uehementius cogit. Etenim * in helleboris uomitus factus etiam his qui nulla solutione afficiuntur cholericæ paßionis periculum solet afferre, & magis, cum non præparatis corporibus adhibetur. [a] At si quisquam Hippocratem defendens dixerit ab eo non datum, sed memoratum, quod quidam cholericus acceperit, uel sibi ipse dederit, frigida utitur defensione. Ait enim Hippocrates profuisse datum: quod si displiceret, culpare debuerat. Item Diocles libro quo de paßionibus atque earum causis, & curationibus scripsit, frigerandos inquit cholericos, & donec depurgentur, nihil eis accipiendum: sed tunc cum tempus uisum fuerit, dandam frigidam & in uomitum prouocandos: balanos etiam per podicem indendos. At si hyems fuerit, calida aqua utendum: tum nigrum dandum uinum cum polenta, atque prouocato somno quiescendum: singultui uero absinthium dicit conuenire, & ad * solutionem bubulum uel caprinum lac, dimidiæ heminæ quantitate, cum papaueris albi succi cyatho dimidio, & mali punici succo. Scribit etiam aliud curationis genus, quo memorat cumino quoq; atq; sale & origano, & his similibus potis utendum. Culpandus igitur primum est, quòd calidum potum

** De Atheniensi quodam cholera correpto id scripsit Hippocr.*

** ac*

** sudorificis*

** ex Helleboro*

¶ a Verba hæc sunt Hippocratis. Hic Veratrum in lentiũ succo bibit: & alterum lentiũ succũ insuper bibit, quãtum potuit: & postea vomuit: coactáque sunt et adstricta ipsi ambo (nempe vomitus, & alui profusio) & c.

** cohibendam*

potum dari iubeat cholericis cùm tempus hyemis intuetur, & non paßionis considerat uires, neque coniicit quòd calidum quicquid est, laxando prouocat uomitum. Addidit etiam nihil dandum, donec ægrotantes depurgentur, & non docuit tempus cibi offerendi, neque demõstrauit quãdo post depurgationem corruptorum dimißionis tempore erunt ægrotantes nutriendi: denique tempus uini dandi non memorauit. Item absinthium est acerrimæ uirtutis, & propterea incongruè, atque imperitè singultientibus ordinatum. Est enim ex tumore stomachi ueniens singultus. Lac etiam in eiusmodi paßionibus facilius acescit, & effusionem uentris prouocatam extendit. Cuminum quoque & origanum acerrimæ uirtutis esse nemo est qui nesciat. Quo fit, ut aperiantur magis quàm claudantur fluentia, & prouocentur mordicationibus quæ fortè sunt in tumore constituta. Praxagoras primo libro de curationibus contrà docens, iubet dari plurimum mulsum ex * aceto confectum ebibendum: & calido passo, atque absinthio potandos probat. Vomentibus uerò prius inquit * calidum potum dandum. Tunc si plurimus inquit uomitus fuerit, lauandos ægrotos calida, & post lauachrum somno dimittendos. At si dormire non potuerint, danda polenta, atque bibenda ex mulso, uel passo, uel frigida. Et cùm uomitus quieuerit, lenticula nutriendos, & uino potandos. At si uomitus perseuerauerit, post * dationem, rursum lauandos, atque iisdem utendum: at si perseuerauerint ea quæ per uentrem feruntur, manente etiam uomitu, alia die rursum lauandos, atque similia adhibenda. Apparet etiam in hoc morbo erroribus implicari. Etenim mulsum ex aceto doloribus est incongruum, ut quod inflet tumentia

* Sic vocat oxymeli

* calide

* calidæ: vt suprà.

tia ex aceti qualitate: absinthium uerò est nocens, ut superius memorauimus. Item calidis potus, uomitibus est inconueniens: lauacrum quoque fluenti corpori uehementer inimicum, quod iste non semel sed sæpius adhiberi confirmat: * & neque cibo nutrit, quo facilius uires ægrotantis diuersis intereant detrimentis. Neq; saltem semel, sub hac * lauacri frequentia dormire permittens, ut ipse uoluit. Item mulsum uentrem dissoluit, quippe non decoctum. Non aliter etiam dulce uinum. Ridiculum quoque est, atque cachinnos commouens, pausante uomitu lenticulam dare: perseuerante uerò, lauacrum adhibere, cùm sint hæc in utroque contraria. Etenim lenticula constringit præsentem fluorem, lauacrum uerò corpus * coæquat post uomitus cessationem. Item Erasistratus secundo libro salutarium, utitur tepido potu, uomitum prouocans, uel acrimoniam temperans fellis. Contra dolores autem tepidis utitur uaporationibus, & cataplasmatibus ex farina & uino: at si sitis & defectio coegerit, uino potat Lesbio, cum aqua frigida, sed in aquæ cyathum uini guttas duas admiscendas iubens, uel tres, ut solum, inquit odorem uini habere aqua uideatur, atque hoc bibendum post singulos imperat uomitus, & post singulas uentris effusiones. Plus, inquit, aquæ admiscendum si febres irruerint; & similiter lenticulam dandam & uinum, aut malorum infusionem, uel decoctionem pomorum, aut pyrorum: & etiam lauacrum probat & resumptionem adhibendam. Sed hic quoq; excludendus in quibusdam est. Etenim contra dolores quomodo calidis, sic sine uino cataplasmatibus utendum: siquidem rigore quodam naturali, siue mordicatione, quam Græci rhigos uocant, uino * constringant.

* ac

* Nam tam frequēs balnei vsus somni, quem semel ab ægro capi vult, occasionem & opportunitatē ægro præripit.

* colliquat.

* vina cōstringunt.

Est

*Est præterea eorum datio ante declinationem paßionis contraria, & magis cum sine cibo danda ordinantur, & immodicè: siquidem post singulos uomitus, id fieri * præceperit, cùm propter uirium solutionem oportuerit etiam cibi quiddam offerre, & non solum uinum potandum dare. Febribus quoque irruentibus, & quantum credendum est humore * interposito, inconueniens est lenticula, & infusiones siue decoctiones constringentium materiarum. Harum enim ad uomitum cogendum tantum fuerat usus necessarius. At Herophilus cholericorum curationem secundum se alijs nullam tradidit. Asclepiades uerò tertio libro celerum uel acutarum paßionum, * affectans uomitum ex rapaci haustu transuoratis potionibus eodem die * leuat ægrotantes, & uino potat cum polenta: & quid ultra? cum plurima approbet ueterum curationum, solùm prohibens ea die * leuandos, nisi uires fuerint * reparatæ. Oportebat etiam uini tempus diffinire, atq; post cibum dandum ordinare. Empiricorum Serapion primo libro curationum, istius paßionis medelam tradidit. Itē Heraclides Tarētinus libro quarto, sed communiter uterque rationalis logicorum * cōsentiunt curationi: adiiciunt etiā medicamina, quæ catapotia uocauerunt, multis ex speciebus confecta, quæ pharmocode dicuntur, necnon potiones etiam ad retinendos exitus fluentium materiarum, ex quibus sunt, Hyoscyami seminis, quem nos altercū dicimus, drachmæ duæ: anisi drachma una, opij drachma semis, contrita & superflua aqua dulci. Tunc collecta, & in triginta partes diuisa: * singula faciunt catapotia, quæ dantur in * aqua frigida, cyathis duobus. * Abstinet, inquit, etenim uentrem. His uerò qui fuerint uiribus illesis,*

* præcipit
* intercepto, i. inculcato, nec libera ventilatione difflato.
* moliens ac procurans
* lauat
* lauandos
* vino & polenta
* consentit
* Hac ratione singula catapotia pendunt grana septem.
* aquæ frigidæ
* Abstinent

*sis, conuenire dicit medicamen ex myrrha atq; papauere, & croco confectum, in quantitatem erui datum, cum uini cyatho: sed hæc * uehementius ostendit* Heraclides Tarentinus, *dans etiam halicam cum uino ultimæ expreßionis, hydatode* Græci *uocāt, nos abusiuè tortiuum, uel cum absinthio & oryza: uel lenticula, aut ptisana, cùm contrariam uirtutem halicæ lenticula atq; ptisana obtineat.* Item *primo libro regulari, siue ut* Græci *dicunt, diætetico, nutriens cholericos prima die, cæteris utens congruè.* Postera *inquit die eos ante uomitum usque ad tertium diem neq; cibo nutriendos, neq; os colluere permittendos, si quicquam fuerit suspicione * solicitum.* Post *tertium uerò diem continenter atque cum cautione resumptionem faciendam.* Sed *huic erit respondendum:* Vtrum *in declinatione passionis dari dixerit uinum, atq; uarium cibum, an ante ipsam, quod est intemporale atque importunum.* Sed *si in declinatione, cur declinante paßione, & quantum creditur, forsitan exclusa, usque ad primam diatriton abstinendos existimat ægrotantes?* His *enim qui forsitan ob eius defensionem dixerint, cum præcauere rursum ne febres irruant, respondemus, hoc esse occultum, & non oportere methodicum esse suspicionibus incertis occupatum, & uerè.* At *si ob irruentem febriculam, quæ iam præsens esse uidetur, abstinentia putat utendum, erat melius dicere, cessante uomitu, emergēteq; febricula abstinentiam esse adhibendam, quod quidem facere uel memorare neglexit.*

* *prolixius extendit*

* *metuendum de morbi aut recursu, aut perseueratione*

De defluxione, quam Græci diarrhœam vocant. Cap. XXII.

DEfluxio, *est secundum* Asclepiadem *rheumatismus, siue fluor parui temporis, ultimarum partium*

tium coli atq; seßionis, siue * lōganonis, ut nos appellamus, quæ fit, inquit, ex cōuentu siue cōcursu atq; congressu corpusculorum. Sed huic quidam responderunt, quòd non solùm ultimarum partium coli defluxio esse uidetur, sed etiam superiorū: item ex corpusculorum concursu, siue conuentu, quem entasim appellauit, negant fieri posse defluxionem, sed magis abstinentiam, uel retentionem. Alij rursum defluxionem dicunt fluorem, siue ut Græci rheumatismum parui temporis, intestinorum, atque seßionis uel longanonis secundum uiarum raritatem. Sed superfluum est causas adiicere, cùm paßionem definimus, quibus fuerit confecta defluxio. Item alij defluxionem esse dixerunt uētris turbationem celerem, uel acutam, quæ fit ex corruptione ciborum. Sed etiam nunc habet quædam superflua, diffinitio. Dehinc etiam sine corruptione ciborum, aut simili causa posse defluxionem fieri probè uidemus. Sequitur autem defluxione laborantem sine ullo dolore effusio liquidorū per podicem, hoc est, per anum, quæ corporis facit corruptionem: aliquando etiam perseuerando intestinorum uulnerationem, ex qua dysenteria sæpe sequitur. Vtendum ægrotante commodè locato, silentio, atque abstinentia cibi, & uini. Tunc etiam cataplasmatibus constrictiuis, secundum clunes, atque uentrem, uel pubetenus admotis. Alia die si defluxio cessauerit, cibus adhibendus constrictiuus. Tunc etiam uinum atque lauacrum adhibendum, & cætera quæ resumptionibus conuenire uidentur.

* recti intestini

CAELII AVRELIANI
Methodici Siccensis Oxeon Libri tertij finis.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS

IN V. LIBROS CHRONION PRAEFATIO.

* * *

PRAESCRIPTIS celerũ paſsionum libris tardarũ placet curationes ordinare, quæ ſolo* ſuprapoſitionis tempore ſuperioribus ſunt ſimiles, in lenimento vero varia recorporatione formantur, & peritis medicinæ claram æternámque gloriam*quærunt. Celeres enim, vel acutæ paſsiones etiã ſponte ſoluuntur,& nunc fortuna, nunc natura fauẽte. Quo fit ut ignari homines elati ſæpe medicos fugiant, cum hos *prouentus incãtationibus nouis ac*ligamentis adſcribãt,aut fortunæ,cum*quoties repentino nuntio læti aut territi ægrotãtes, mutatione quadam corporis morbos excludunt,vel ea per intemperãtiam gerunt,quæ ratione occulta ſibi profutura neſcientes, duce deſperatione committunt.In*vtrunque enim faciles celeres paſsiones accipimus.Pelluntur enim aut fluo-

*exacerbationis per internualla redeuntis τῆς ἐπιτάσεως.

*parant

* euentus

* τοῖς περιάπτοις: amuletis

* aliquoties

* lætum aut triſtem exitũ.

re ſudoris, aut ſanguinis per nares, aut ventris. Chroniæ autem uel tardæ * paſsionis morbi, qui iam præiudicio quodam corpora poſſederint, ſolius medici peritiam poſcũt, cum neque natura, neque fortuna ſoluantur. Podagram denique, vel Phthiſin, aut Elephãtiaſin, vel ſimiles tarditate paſsiones reſolui nulli ſectarum principes meminerunt, ſicut ſępe febres acutæ ſoluũtur. Hinc denique Græci Aſclepium* nomen ſumpſiſſe dixerunt, quod dura curando primus ſuperauerit vitia. Scribentium igitur medicinam nullus ante Themiſonem tardarum paſsionum curationes principaliter ordinauit. Alij uero has omnino tacuerunt, tanquã impoſsibiles iudicantes, vel* incurabilium paſſionum. Alij* Alyptarum officio* tranſmittendas crediderunt: Alij diſperſe * atque de aliis paſsionibus* ſcribentes, ut podagra, ſanguinis fluore, hydropiſmo, paralyſi, alopecia, vel quartanis typis, vt Eraſiſtratus, & Aſclepiades. Themiſon autem tardarum paſsionum tres libros ſcripſit: item Theſſalus ſecũdo libro Regulari earum curationem ordinauit. Dehinc Soranus pleniſsime cunctarũ diligentiam tradidit, atque ſpeciale corpus ſcripturæ formauit, de paſsione capitis initia ſumens, quod nos quoque faciendum aſſumimus.

paßiones & morbi

** & Dei, & glorioſi medici*

Aſclepius vnde nomen inuenerit.

Themiſon.

** incurabiles paßiones*

Alyptæ

** committẽdas*

** de talibus*

** ſcripſerunt*

Eraſiſtratus.

Aſclepiades.

Theſſalus.

Soranus.

CAELII

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER I.

De capitis paſsione, quam Græci cephalæan nominant. Cap. I.

A PARTE *corporis quæ patitur, paßio nomen accepit. Nã cephalen Græci caput uocauerunt. Generatur autem ſæpius perfrictione aut frigiditate, aut è cõtrario ſolis exuſtione, aut continuatione uigiliarum: ſed uehementius fœminas tenet ob diligentiam* capillorum. Sequitur in paßione conſtitutos dolor uehemens capitis totius, aut dimidij, quem conſueto nomine hemicraniam uocant, uel certe temporum, *quem dolorem chrotaphon appellant. Occupat etiam oculorum radices, & occipitium, atque colla, tendens uſque ad ſpinæ partes, ut cum ſedere ægrotantes uoluerint, uertigine adficiantur, atque oculorum caligine, cum nauſea, & fellis uomitu. Ac ſi paßio*uehementer cœperit, rubri atque prominentes oculi fiunt, deiectis & concluſis palpebris euitantes lumen, cum lachrimarum fluore, cibi etiam iugi faſtidio, & obtuſione uiſus, auriũ tinnitu, & difficili auditu.* Sequentur etiam uigiliæ iuges, aut frequentes, dentium dolor, & acceßionis initio ſanguinis è naribus paruißi-*

Κεφαλή

Fœminæ obnoxiæ cephalææ.

* *quos cum pectunt, comunt, tingunt, ſummittunt, caput ſæpius lauant*

Ημικράνια,

* *quæ κροτάφους*

Κρόταφος.

* *vehementeſcere, vt multis locis huius operis.*

* *Sequuntur*

mus guttarum fluor, nihil releuans. Erit igitur locandus ægrotans, si totum caput doluerit, supinus. Si autem ex parte, ea parte quæ patitur. Mitigatur enim quodam blandimento straminum, pars in dolore constituta. Peiorante paßione sequitur uultus deprauatio, pulsus obscuritas, & omnes sensus obtusione afficiuntur. Hac paßione alij celeriter atque cum febribus laborant quem dolorem proprio nomine sectarum principes * capitis uocauerunt: Alij tarde, atque sine febribus, per interualla temporum admoniti & solo dolore capitis oppreßi, quam paßionem ueteres cephalæan uocauerunt. Pauci autem aliqui membranam cerebri dixerunt, alij eam quæ testam circuntegit, alij omnem cutem capitis, alij temporum atq; buccarum musculos, quos * siagonas appellant. Nos uero aliquando istorum aliqua, secundum quod se sensus doloris extendit: aliquando omnia, secundum quod fomenta uel acceßiones paßionum ordinate se ingerunt: similiter etiam sicut dimißiones atque delinimenta conuariant, & nunc * longioras & puras, nunc angustas & sordidas accidentium malorum reliquias in acceßionem reliquerint. Item secundum * superpositionem tempore acceßionis. Item secundum quod nunc * diurnas, nũc intercapedinatas exacerbationes interpositis diebus, uno, uel duobus, sicut quos typicos, aut periodicos circuitus appellamus, aut hemitritaicos, pro responsione temporum habuerint uariantes. Igitur de dolore capitis in acutis febribus accidenti prius libro de febribus memorauimus: De illo uero qui sine febribus, atque tardus, & suæ paßionis est, nunc dicemus. Cum itaque adhuc paruus fuerit sensus, oportet ægrotantem iacere loco mediocriter frigido,

*cephalalgiam

Κεφαλεῖα.

Σιαγών.
* Siagonitas vt multis locis operis περὶ τῶν ὀξέων: quamuis in hoc libro passim Siagonas legamus.

* longiores

* τὴν ἐπίτασιν

* quotidianas Diurnas dixit pro continuas.

Τυπικοί.

Γεριοδικοί.

Ημιτριταϊκοί,

*frigido, atque obſcuro, paulo leuatius capite collocato, adhibito ſilentio, atque corporis & animi requie, cum abſtinentia cibi uſque ad primam diatritum. Adhibenda etiam articulorum leuis fricatio, cum capitis fomento ex oleo frigido, * atque uiridi, uel ſucco quolibet admixto, qui * ſine repercuſſu ualeat aſtringere, ut polygoni, arnogloſſæ herbarum, aut intybi, aut portulacæ, aut rubi, quem Græci batum appellant, aut* anulorum uitis, quos helicas uocant, uel uuæ* lupinæ, aut anagallidis, uel ſideritis herbæ, aut * murtæ. Hinc etiam cataplaſmata adhibenda ex horum ſingulis, aut admixta pulenta, uel compoſitum ex multis eius uirtutis medicamen frõti apponendum, ut eſt* diatheon: ſi uerò uehementior fuerit dolor, erit locandus ægrotans loco amplo, atque calido mediocriter, & neque plurimum lucido, ne nimius ſplendor officiat. Apponendæ etiam lanæ lenes, ac tenues, & limpidæ iiſdem partibus, cum iugi fomento ex oleo dulci, atque calido. Ac ſi coegerit dolor* ptygmata erunt uiciſsim & lanæ, æque mollia apponenda, ex oleo calido expreſſa, * temporibus ſub buccarum muſculis immota. Tunc etiam ueſicæ ſemiplenæ ex oleo calido, uel ſaccelli ex pollinibus calidis confecti, manu etiam calida, atque digitis, molli tactu loca dolentia contingenda, cum omni ſilentio ac requie ægrotantis. Si autem dolor ad dentes tetenderit, mulſum calidum uel oleum damus, quod in ore ſine ullo motu contineat: niſi quis hoc horreſcens in nauſeam fuerit prouocatus. At ſi uehementius dolor conualuerit, & maiora * exegerit, diu etiam permittentibus uiribus in ipſa diatrito,*

Διάτριτος.

* omphacino, ὠμοτριβεῖ.

* ſuo

Πολύγονον.

Βατός.

*capreolorum. clauicularum. ἕλιξ.

* Solani vide lib.2.cap.7.

* in hoc exemplari ſic perpetuo ſcribitur pro Myrti.

Diatheon. Diatheis.

* deſcribitur à Gal. κ. τοπους. pag. 701. ab Aetio pag. 727.

* complicati panniculi. Πτύγματα.

* & ſub temporibus buccarum muſculis admouenda: tum

* exegerit remedia, etiam

uel ante ipſam, ſanguis erit detrahendus, phlebotomia ſcilicet: ſed totum caput dolentibus, ex eo brachio quod facilius fuerit, detractio facienda. At ſi altera pars capitis doluerit, ex eius contraria detractionem faciemus, quo longius adiutorij commotio à parte patienti * remota uideatur. Tunc os colluere permittimus, & aquæ calidæ potum damus. In ipſa uero diatrito unctionem adhibemus ex oleo dulci, atque calido. Tunc facimus foueri faciem ex aqua ſcilicet calida. Dehinc potum atque cibum damus, ut eſt panis aquæ calidæ elutione purgatus, quo difficultate depoſita * politus fiat. Vel certe * aliqua ſimiliter * fiant, aut cum mulſa mediocriter cocta * aut ex panis pulticula confecta, quam torineton Græci uocant, cum paruiſsimo anetho, aqua, ſale, & melle: item oua ſorbilia. Quæ quidem cibatio erit alternis diebus adhibenda, donec dolores declinẽt. At ſi paſsio durauerit, erit tondendus æger uſque ad cutem. Hinc etiã patientes partes leuantur, cum ex alto reflatio quædam uiarum nuditate permittitur, & localibus interea adiutorijs præparantur. Tunc nouacula radendum caput, atque cataplaſmatibus, & leui cucurbita in acceſsione, ſine ſcarificatione * autem & dimiſsione releuandum, ex illis ſcilicet partibus quæ plus patiuntur, uel fortiore dolore uexantur. Atq; ita ſanguiſugæ apponẽdæ, quas hirudines appellamus, & magis ſi locorum inæqualitas cucurbitæ non fuerit capax, quo inhærere minime poſsit. Tum uaporationes ſpongiarum ex aqua calida expreſſarum adhibendæ, uel calida & oleo, aut decoctione hybiſci, quam * altean uocant. Ac ſi uenter non

* remouere

*remoto furfure ſuauior & iucundior ſit.

*alica

* fiat

vide huius lib. I. cap. 4.

*aut pulticula ex pane confecta: quam Torynitõ Græci. τορύνη, rudicula, δοίδυξ, cochlear τορύναν in olla coquere & elixare. τορυνιτὸς pulticula in olla elixa, & intercoquendum rudicula uel cochleari aſsiduè & curioſe agitata, ne uratur, aut nidorẽ oleat. Hanc pulticulã è pane confectam vulgus appellat Du pain gratté.

* cum ſcarificatione autem, in dimiſsione * Althea

fecerit

fecerit officium plurimis diebus,* tunc calidæ, & oleo rutæ, admixto melle, erit inijciendus clyster: sic enim & intestinorum fotus fit, & stercorum detractione caput releuatur, quorum motu, ac expirationis ascensu amplius grauabatur. Quapropter etiam pridem, si officium uenter non agnouerat, oportuit adhibere clysterem, priusquam cucurbitæ usus* accesserit: dehinc cataplasmatum genus nunc laxatiuum conuenit, ut est ex lini & fœnugræci seminibus: * atq; polline, ex aqua, & oleo, admixto melle concocto: uel ex panico diligenter emollito. Declinante paßione, cerotarijs atque malagmatis simplicibus utendũ, ut est diachylon. Tunc cibus uarius dandus, prædictæ simplicitati uicinus, ut est cerebrum porcinum, uel hœdinum, * piscis teneri, turdi, columbarum pulli, uel domesticarum gallinarum: olera quoque cucurbitæ, maluæ, betæ, nunc ex aqua cum oleo atque garo curata, nunc concisa atque trita, & * interius condita: magis enim ex his facilis uenter efficitur, quod sæpe etiam sanitatis tempore * omnibus profuit, quibus unius diei uentris dilatio caput impleuit. Ante cibum præterea erit adhibenda gestatio, * portatoria scilicet sella, sine uehementi motu, quo partes uehementer patientes releuentur. Tunc etiam deambulatione utendum, & post perunctionem capiti adhibendus fotus, cum * toto corpore supradicto motu laxatum & spiramentis facilibus agitatum sit. Etenim motu densa laxantur, & retenta tenuantur. Dehinc* cum declinatio firmior esse cœperit, lauacrũ adhibẽdũ. Tunc in alia diatrito quiddam uini aquati offerẽdum. Ita cum capitis pausauerit dolor, longo tempore horæ solitarũ acceßionum erũt

* tum ex calida.

* accederet.

* aut

Μάλαγμα διὰ χυλῶν.

* pisces:

* curiosius vt paulo post

* hominibus

* sertoriũ paulo post uocat.

* totũ corpus

* cũ in declinatione æger firmior

euitandæ, atq; è memoria eiiciendæ: quibusdam etiam temporibus in requie seruemus ægrotos. Declinandum etiam omne quod potest accessionem in* commemorationem reducere, ut est adustio, indigestio, uenus, *meratus potus, uel plurima masticatio durioris cibi, aut curiosè conditi, necnon etiam uapores uehementes atque *ignea lauacra, exclamatio uehemens, iracundia, uel * uenter nimis adstrictus, & magis post cibum, spiritus retentio, & eius ad ilia* descensus. Sic enim oppreßio quædam omne caput extendit. Dein tardante paßione, & nunc superpositionibus exasperata, nunc lenimentis leuigata, oportet in super positione temporis animaduersionem habere, iis deniq;, quæ supra scripsimus, uti. Etenim quæ mitigant celeres uel acutas paßiones, ea tardarum superpositioni conueniunt. In lenimento uero paulo audacius resumendi sunt ægrotantes, & non, ut nuper, timoris adiuncta cautione, tempore scilicet quo superpositionis asperitas *declinabat. Adhibenda igitur uectatio pro uiribus ægrotantis [a] fertorio, uel sella * procurata. Ac si purius occcurrerit lenimentum, & neque æger fuerit uiribus præuexatus, tunc hominum manibus, aut animalium actu * uehiculum adhibemus, æquali uidelicet motu, sed *perfecto, atque æquabili, lucido, & mediocriter calido loco. Ac si temperata, & sine flatu aëris fuerit qualitas, tunc etiam sub cœlo erit adhibenda gestatio. Sed necessariò longitudo loci curanda, ne frequenti reuersione uehiculi circulatus gressus uertiginem ingerat ægrotanti. Tunc etiam deambulatio adhibenda, sed primo tarda, dehinc medio tempore fortior, atque paulo erect

* eius recidiuã facere
* meracus
* calida & feruentia, tã naturalia quam arte parata.
* vẽter ob eas abstractus
* ascensus.
* declinabit
¶ a fertoriam sellam posthac vocat cap. 5.
* portatoria vt supra
* vectationem
* pertecto

* erectior * extentis cruribus. Iis uero quibus caput fuerit plurimum releuatum, etiam [a] lectio ante deambulationem erit adhibenda, si studiosi fuerint ægrotantes, sed * leui exercenda uoce: tum exercitium, atque unctio, quæ æqualiter corpus moueant atque curent, ut uestitos faciamus currere, nudos uero cum defricatione perungi. Tunc manus suo motu * exerere, uel certe luctationem iugem facere, adhibito * doctore, cuius præceptis pareat, adhibitis * sanè ijs rebus quæ implere atque commouere caput ualent, ut sunt ea quæ cum obiectione plurima corporis fieri iubentur: necnon etiam * circulatos ductus, atque * retrogressus cum saltibus. Tunc ora lauanda, atque articuli fouendi, uel lauacrum per interualla dierum adhibendum. Deposita autem corporis turbatione erit aqua præpotandus ægrotus. Tum cibum sumere succi facilioris debet, id est, mediæ materiæ, quam mesen hylen uocant Græci. Dandum etiam uinum tenue, paruum. Sed eo tempore quo cibamus, adhibenda quoque animi laxatio, quam diachysin uocant, quæ fiet aut ludicris rebus, aut ioculari facetia, quæ singula artis moderatione adhibita, cyclorum ductu augeri atque minui debent, * prædatio initio, cui perfectio consummata respondeat. Est autem resumptiui cycli ordinatio formanda hoc modo. Prima die paruo cibo atque aqua nutritus ægrotans, uel si ferre ualuerit, ab omni nutrimento abstentus, alia die leui motu erit exercendus, atque oleo perungendus: tunc & cibo nutriendus * id est, totam accipiat partem solitæ quantitatis, quam facile percipere

*loco magis acclivi.
*extendendis.
a Lectio quando adhibenda.
* leni.

* exercere.
*aut Pædotriba, aut gymnaste.
* etiam.
* circulati
* gal. li. 2. tuen dæ valet. id genus exercitationis ἐκπλεθρίζειν vocat.

Μέση ὕλη.

Θυμοῦ διάχυσις.

*prædato præscripto.
Prædationē cibi abstractionem vocat.

*id est vt tertiam panis accipiat.

atque digerere solebat. Sed panem dabimus limpidum, fermentatum: pulmentum autem oua, uel holerum betas, aut cucurbitas, uel maluas, aut lapathos, aut bulbos, uel pisces teneros, ut sunt * scari: & auiculas, ut sunt turdi, aselli, iulidæ, ficedulæ: uel cerebrum porcinum aut hœdinum, in hac perseuerantes qualitate, atque quantitate, duobus uel tribus diebus, iuxta uirium poßibilitatem, quo neque parua dando debilitentur, neque adiectionibus perturbati opprimantur. * Tunc detractæ partis partem tertiam adijcientes, pulmentum damus turdorum, ficedularum, aut ex pullis columbarum, uel gallinarum. Tum rursum post tres uel quatuor dies aliam tertiam partem panis adijciemus, & agrestia dabimus pulmenta, ut leporis, aut capreæ: atque ita æquali numero dierum peracto, ultimam partem panis addemus. Pulmentum dabimus porcinum, tenerum, ex aqua, uel non curiose conditum ex anetho, & sale. Præterea simili modo erit etiam uini facienda partitio, atque per singulas pulmentorum mutationes adiectio: ac si plus ægrotans bibere, quàm damus, uoluerit, aquam sumat. Simili modo etiam gestatio, atque exercitium, siue motus erit augendus aut minuendus, ad comparationem quantitatis ciborum. Perfecto resumptiuo cyclo erit metasyncriticus adhibendus, primo ex parte, dehinc perfectus. Est enim passio facilis in * motu, & natura caput iniurijs aptißimum: siquidem non facile rerum repentinas perferat mutationes. Prima igitur die erit cibo abstinendus ægrotans: tum alia die parua adhibita gestatione, atque unctione corporis, uel si paßio permi

[Marginal notes:]
Λάπαθον.
* scari, aselli, iulides: vel auiculas, ut sunt turdi, ficedulæ:
* tum detracti panis
Κύκλος μετασυγκριτικός.
* facile reuertitur.

permiserit, lauacro, rursum panis dabimus tertiã partem solitæ quantitatis, quam ante initium curæ facilè accipere atque * perferre solebat. Pulmentum dabimus salsum, assum, uel * coctum: dabimus etiam cappares sinapi madidatas, atque oliuas ex uiridi * nouitate messas, quas * colimbadas uocant, præcauentes ea quæ facilè caput implent atque grauant, ut est porrum, allium, cepe. * Potum dabimus uinum, & si perferre uoluerit æger, in iisdem duobus uel tribus perseuerabimus diebus: sin minus, secunda die salsamentis admiscemus * cerebrum, uel * piscem. Tunc sequenti die panis detracti partem tertiam * addemus: pulmentũ damus, holus, cerebrum, piscem tenerum, hoc tribus uel quatuor seruãtes diebus. Tum rursum aliam tertiam partem panis addẽtes, transimus ex mediæ qualitatis materia ad uolantum qualitatem, atque in eadem simili dierum numero perseuerantes, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinæ carnis. Sed si multas mutationes facere uoluerimus, in quatuor partes medietatem panis diuidimus, ut singulas singulis * mutationum pulmentis adiiciamus: hoc est, unam mediæ qualitatis materiæ applicantes, aliam uolantum, aliam agrestium, aliam porcinæ carnis. Sed ne quid odiosum è quantitate multorum dierum fiat ægrotanti, hoc est, pulmentorum similis oblatio, erit in communi qualitate specierum diuersitas uarianda, ut quibus diebus * salsum * damus, Græci drimyphagian appellant, eiusdem speciem uariemus: nunc, exempli causa, * dantes piscem, nunc † sardam, nunc cordulam: atque ita in * usu mediæ materiæ, quam mesen hylen appellant, nunc turdos, nunc ficedulas, siue quas * miliacas uocãt, quod mirum in modum & pinguescant, & delectentur milio.

nunc

* digerere, vt suprà.
* tostum
* oliuitate
* Colymbades
* Potui
* suillum, aut hædinum: vt suprà.
* tenerum: vt suprà.
* addimus
* pulmẽtorum mutationibus.
* salsamẽtum
* ad eius modum & ordinem. Vide lib. 3. cap. 2.
* cùm piscem damus, sardã
† scarum
* vsu
* Cordyla, thynnorũ partus, qui fœtas in mare autũno redeuntes comitatur.
* vel milio pastas & saginatas: vel cẽchridas à milio dictas, auiũ peculiare genus. Aues quidam esse volunt, quas ortolanos Itali vocant,

nunc columbarum pullos, ac gallinarum. Hoc denique etiam in alijs qualitatibus pulmentorum, siue materiarum erit seruandum, ut eiusdem uirtutis pulmenta specierum mutatione uarientur. Erit præterea pomorum quiddam adiungendum, quod inflare non ualeat. Sed tempore quo porcina utemur, erunt etiam olera offerenda: solumq; id seruandū, ne modū quantitatis excedamus, siue qualitatem rerum datarum. Augetur enim oblatio non solum si plurima fuerint † diuersarum specierum, sed etiam si plus nutrire ualuerint. In omni igitur mutatione, hoc est transitu ex qualitate ad * quantitatem, prima die oportet curandum * aqua uiuere, adhibita perūctione. In alijs uero diebus etiam uinum accipere, & lauacro corpus recurare, sed non omnibus necessariò diebus: siquidem facile caput iugi lauatione ad paßionis uestigia * reuocetur. Similiter autem oportet etiam motus corporis augeri atque minui. Tunc isto cyclo perfecto erit alius adhibendus solo ex uomitu, detracta drimyphagia: In quo oportet prima die in paruo cibo, & aquæ potu ægrotātem seruare: Tum alia die * leui deambulatione motum uomitum exagitari, ex radicibus raphani, uel ijs similibus speciebus, si loci aut temporis causa defecerit radicū copia. Oportet igitur radicis cortices in frusta minui paruißima † ad libræpondus, quod excedere fas non est, ex infuso mulso, * & aceto cōfecto simplici, uel * scillino hauriendum, atq; medendo dare ægrotanti, sed paulo prius quàm cibum libero tempore accipere * solet, † ut neq; supinus adhuc stomachus, hoc est, cibi adpetitu non admonitus, sine ulla commotione reuomat: neque rursum appetentia soliti temporis excitus * digestioni incitet accep

† anteriorum
* qualitatem.
* aquā bibere
*reuocatur
* post lenis deambulationis
† intra libræpondus
* eas que tegi infuso.
* Scyllino. quod hauriendū radices mādenti ægro dare oportet.
Ὄξος.
Σκίλλινος.
* soleret
† Videtur deesse: admonendus est.
* digestione coquat.

*accepta. Tum tenuiter * maſticans, & iugiter ex illo mulſo ex aceto coufecto ſorbens, tranſuoret, atq; cùm omnem modum ſumpſerit, * leui deambulans motu, requieſcat, donec ructante ſtomacho * è retento ſpiritu mordicatione quadam, ſiue feruoris ſenſu ſentiat altiora pulſari, quod quidem interpoſita hora occurrere probamus. Tum aquæ tepidæ ſumens cyathos duos, ne plurimo potu acrimoniam radicis obtundat, immiſſis digitis uomitum prouocet, atque cùm omnia reddiderit accepta, aquam ſuperbibat plurimam, ut & ſtomachum lauet, & reliquias feruoris extinguat: atque ita prouocato uomitu reiecto potu rurſum bibat. Hoc cùm tertio aut quarto fecerit, & potum * liquore limpido reddiderit, capiti leuis fotus eſt adhibendus, atque ora aqua calida fouenda. Tum leui deambulatione mouendus eſt, ob tranquillitatem * capitis faciendam, niſi ſit ſoluendi * torporis ex nocumento uomitus illati cauſa, perungendus, * hoc eſt, ex ſuperioribus ad inferiora membratim deductis manibus defricãdus. Sic enim capitis denſitas quæ uidebatur illata, ſoluetur, cùm inſpiratio facilis totum per corpus fuerit effecta. Tum epotis duobus cyathis aquæ calidæ lecto recollocãdus, & ab omni cibo uel potu abſtinendus ſumma cum requie animi atque corporis. Dehinc laxata capitis ſtrictura * ſolo dimittendus: quoniam prius quàm denſitas ex adiutorij commotione illata ſoluta eſt, qui in ſomnum facilè deuenerunt, non ſolùm * ſuæ cauſa capitis grauationem ſeruauerunt, ſed etiam maiorem fecerunt, cum nullo ſpatio interiecto ſomnum adiutorio iuugentes denſitatem corporis * iunxerunt. Eſt igitur, ut dicimus, cibo abſtinendus, ne ſumpta corrumpat ex corporis remanente torpore, poſt agitationem*

* radicem in fruſta cõciſam.
* leni
* erumpente
* liquorẽ limpidum
* quod vomitione turbatur & repletur.
* grauitatis capitis
* & ex
* ſomno
* ſine
* inuexerunt. Putabãt Methodici ſomno corpus denſari, laxari vigiliis.

tionem uomitus, atque feruorem. Quippe cum sæpe manentibus in stomacho squamulis uel folliculis radicum, requie superaddita, atque cibo nouo commixto, eius necessariò faciant corruptionem, ex qua consequēter caput impletum, etiamsi sua paßione præuexatum non fuerit, necessariò constrictum grauescit, cùm ex illa putredine *corruptionis exhalationes ascensu quodam caput *obsidunt. Sicut enim Themison ait, est natura caput carnibus pauperum, & neruosum, & duris cutibus & capillis obtectum, & spiramentis difficilibus natura: tum sensibus quoque uniuersis *formatum, insidens corporibus, atque accipiens eorum cunctas exhalationes, cùm spiritus naturaliter superna petens ex inferioribus trahit *corpora ea per arteriam atque stomachum, quæ sunt corporis ueluti maiora fumaria. Dehinc alia die lauacro utemur, atque pulmēto mediæ qualitatis. Tum post duos uel tres dies cæteras cycli partes adhibemus. Ac si radices loci aut temporis causa defuerint, adfectandus ordine supradicto uomitus ex granis sinapis madidati, uel ex liquido sinapi poto, aut mulso ex aceto & pipere confecto, uel *cardamomo, aut erucæ semine, aut decoctione thymi, uel origani, aut hyssopi, aut *salsamenti, & multis oßibus, cum aceto, uel mulso ex aceto. Tūc profectu cedente, atq; limpido linimento perspecto, *præsumpto etiam ægrotanti ingrauescentem perferre nūc uomitum poßit, nūc drimyphagian, audemus integrum atque perfectum cyclum metasyncriticum adhibere, ut initium à uomitu sumentes, drimyphagian iungamus, ac deinde per cæteras cycli materias decurramus. *Ordinantes præterea etiam localia adiutoria, quorum prima sunt adhibenda leuiora, & quæ longè remotis

*corruptæ
*obsident.
Pauperum dixit pro carens
*foratum
*vapores eos
*cardami, nasturtij
*salsamentis, & multis oßis
*resumpto etiam ægrotāte, & conualescēte, vt
*ordinamus

remotis partibus admota * transmissa patientibus ingerunt curationem: tum etiam uehemētiora. Erit igitur radendum caput, nunc * pro capillatura, nunc contra capillaturam, donec cutis rubore adficiatur: ac deinde in balneo nitri puluere * aspergi, & confricari paulo antequam in solium descendat ægrotās. Tum etiam paroptesis adhibenda erit ex carbonibus æquali * uapore medentibus. Alia etiam die cucurbitæ infigendæ * plurimæ cum flamma: & primò, dorso atq; ceruici, uel cæteris neruis, quos tenontas appellāt, tum capiti, quæ quidem capiti erunt magno raptu detrahendæ. Dehinc dropax adhibendus, primò cruribus, tum thoraci, & dorso, * ex primo ceruicis sphondylo usque ad clunes, uel earum ultimum sphondylum. Plurimi etenim nerui inferiora quæque communi natura * cōplexi iisdem paria faciunt superiora. Tunc * partium propungentibus pilis capitis, atque buccarum, uel temporum musculis, quos siagonas appellant, collo, & mento, cum subiectis gutturis, quæ * ante rumam uocant, dropacem apponemus. Sed ne cæteri corporis partes nudæ interea perfrigescant, erunt à duobus ministris mediocri unctione fricandæ, atque ita cùm dropacem detraxerimus, totum perungi corpus oportebit, ipso quoque capite manu leuiter pertractato, & lauacro dabimus ægrotantem. His itaque adiutoriis relaxatis, atque lentescentibus capitis partibus, uocis quoq; exercitium adhibemus, quod Græci anaphonesin uocant: tum frequentior sinapismus, ac deinde ptarmicum utile est. Plurimum denique prodest post deambulationem sinapi adhibitum in gargarismum, madidatum, prius quàm lauacro æger utatur, uel aridum, ac masticatum: deinde aqua calida sumpta, & in ore paulisper

* transmissu
* eodē genere locutionis vtitur infrà ca. 4.
* aspergendū, & confricandum
παρόπτησιν.
* calore ardētibus.
* plurima
Τένοντες.
Δρῶπαξ.
* à capite.
Eas vocat recorporationes cap. 4. infrà.
Σφόνδυλοι.
* à
* in eas partes dispersi, veluti nexu quodam illas cum superioribus vinciunt, ac mutuum illarum consensum efficiunt.
* præmrasis prominētibus pilis, capiti.
* antherewna, siue rumam, vt pag. 265.
Αναφώνησις.
Σινάπισμόν.
Πταρμικόν.
Γαργαρισμός.

paulisper retenta: uel piper cum melle. Non quidem hæc humoris, siue * phlegmatis trahēdi causa methodus ordinauit, sed ut etiam oris interiora adiutoriorum agitatione capiti beneficium tradant: quippe cùm dolor sæpe ipsas quoque partes * afficit. Ista igitur regula consequenter etiam betæ nigræ, uel cyclamini herbæ succo, in cochlearis quantitate, reclinato capite ægrotantis, pollicis sinistræ manus impreßione * inflatis nariū cauernis infuso uti possumus. Etenim fit * mucilenta humoris excußio, qua ægrotans * releuetur, non ob detractionem, ut suprà diximus, materiæ, sed quòd adiuncta agitationis utilitas capiti beneficium tradat. Est etiam ex localibus * adiutoriis usura corporum, ut sunt ea quæ conficiuntur ex euphorbio, uel adarce, opobalsamo, aphronitro, * murra, uel aliis similibus uirtute rebus. Vtendum etiam malagmatibus, quæ ualeant ex alto causas * inductione propria detergere, quæ Græci Minythica uocauerunt. Meminerimus tamen nō prius esse ab adiutorio locali ad aliud transeundum, quàm turbatio corporis fuerit delinita, atque patientes partes aliam rectè poscere commotionem adiutoriorū fuerint uisæ. Quapropter si plurimum uexata corpora uiderimus, sufficere intelligimus uno in cyclo unum locale adiutorium. In iis uerò quæ minus uexata noscuntur, uel uiribus medicamentorum * depurgata etiam secūdò uti licet. Singula igitur adiutoria adhibēda esse meminerimus sequenti die quàm mutatio facta fuerit materiarū, hoc est, qualitatis pulmentorum in aliam transitus qualitatem, ut ex antecedenti abstinentia ductile atque aptum corpus adiutoriis fiat. Specialiter autem erit dropax adhibendus tempore quo mediæ qualitatis utimur materia. Paroptesis

* in Apophlegmatismi vsum
* afficiat
* dilatatis
* muccilenti
* releuatur
* adiutoriis corporum vsus acriorum
* murrha
* oblatione: nempe veluti delendo extirpare. Μαλάγματα μινυτικά.
* alij nihil mutāt, & viribus depurgata, destituta, & priuata exponūt.
* afflicta, deiecta

ptesis uero & sinapismus, & ptarmicum, quod* sternutamentum dicere poterimus, tempore quo uolantum utimur pulmentis. Etenim neque adhuc corpus post usum salsamenti debile, neque rursum plurimum nutribili qualitate uidetur esse* confertũ. Cauẽda etenim uehementer est capitis commotio, quæ* sæpe corporis plenitudine fit, quippe cum sanos homines plerumque uinolentia, uel indigestione* confusos, capitis motu uexatos in catarrhum, atque coryzam uenire uideamus. Solo igitur tempore, quo drimyphagia utemur, omne erit locale adiutorium prohibendum: uel si quisquam omni ex parte fuerit uiribus plenus leue quiddam* addiderit. * Sufficiens quippe cum drimyphagiæ uehementia atque recorporatio altiorum eo tempore totum penè habitum mutare uideatur, & sit timoris ita corpus adiutoriis exercere, ut eodem tempore superficies cum altioribus agitetur. Vtendum etiam fomentis, siue uehementioribus illisionibus aquarum, Græci cataclysmos appellant, & primo calidarum, deinde frigidarum. Ordinandæ etiam mutationes earum ad usus naturalium aquarum, scilicet earum quæ non odore percutiunt. Natationes uero sub diuo fieri reprobamus. Cæteris enim corporis partibus aqua* complexis, solum * supernatans remanet caput, quod necessariò perfrigescens, *inæqualitatem corporis facit.* Ac si minus cedere paßionem uiderimus & post frequentiam eiusdem, iteratáque curatione, & fortificato corpore, ægrotantis querimonia permanserit, hellebori usus adhibendus: sed primo ex eius insertatione radicibus penetratis, * uel mulso ex aceto confecto infusis. Dehinc etiam

* Sternutatorium, quamuis sic paßim in hoc opere legatur,
* immodice plenum, & sanguine abundans.
* super
* offusos
Καταῤῥοῦς.
Κορύζα.
* dandum erit
* quippe cum sufficiens
Κατακλυσμὸς
* opertis, contectis, demersis.
* superextans
* horrorem.
* At
* ac

coquis utendum est, atque diuersis ciborum pulmentis, quod quidem latius tertio Respōsionum libro iamdudum docuimus. Vehementi enim motu corpus apertum * despuit, ut ita dixerim, * paßionis carnem, qua depulsa, naturalis atque noua succedit. Dehinc si etiā his gestis paßio permanens erit, secundo uel tertio utendum helleboro, sed * præsumptis uiribus ex corporis refectione. Tunc etiam naturalibus aquis utendum, uel siccis uaporationibus, & longa per maria nauigatione. Etenim fluminales uel portuosæ, atque stagni nauigationes incongruæ iudicantur, quoniam humectantes caput infrigidant exhalatione terrena: maritimæ uero latenter atque sensim corpus aperiunt, & salsæ proprietatis causa corpus adurunt, atque eius habitum quadam mutatione reficiunt. Affectandus etiam in aeres teneros atque aquilonios transitus, uel contrarios iis qui paßionem asperare ualent. Adhibenda præterea animi * laxatio, & magis post cibum. Omnis enim mentis intentio caput implet. Hæc est secūdum Methodicos ordinata curatio. Plurimi autem diuersarum sectarum principes fomenta probauerunt ex oleo rosaceo, atque aceto, & ruta, & herpyllo, peucedano, castoreo, sylphio, atq; semine herbæ quam agnon appellant, * samsuco, hederarum coma: ex quibus in acceßione caput impletum augmentis asperrimis agitatum, atque grauatum, totius paßionis duplicat modum. Est enim supradictarum materiarum * repercußibilis usus, eo adhibitus tempore, quo mitigatio conuenire perspicitur. Vtuntur etiam purgatiuis medicaminibus, quæ cathartica uocauerunt, hoc est, uentrem deducentibus,

Libri responsionum Cælij.
* depellit
* quæ morbū alit, & fouet:
* resumptis
Maritima nauigatio.
* supra pag. 249. διάχυσις
ἄγνος.
* sampsuco: quāuis in hoc toto opere sic legatur.
* reprehensibilis.
Καθαρτικά.

*ex quibus stomachus * inficitur, & omnis neruositas *uitiatur. Item arteriotomiam probant, & usturam *ex cauteriis * ferratis duorum digitorum spatio super ipsas uenulas effectam. Tunc longo tempore* uulnerationis seruata qua ferri materia purulenta ex alto* atque superficie paßionem * releuare promittunt, quod nos in acceßione noxium atque exitiale iudicamus, ob uehementiam motus: in lenimento uero inutile, atq; adiutoriorum medelæ contrarium, siquidem prohibet eorum beneficia penetrare. Non enim fricationes, uel cucurbitæ, uel dropaces, aut sinapismi, aut ptarmica, aut cataclysmi, quos nos aquarum illisiones appellamus, uulneratis locis adhiberi, aut* perferri aptißime possunt. Vtuntur etiam frigido lauacro, Græci psychrolusian appellant, quod necessariò neruos indurat, ac congelare consueuit, ob densationem cutis, ac totius corporis. Vtuntur etiam locali uenarum diuisura, ex qua patientes partes implentur. Dant quoque mastichen masticandam, ex quo in passione * constituta densatus constrictiuæ uirtutis cassatur.* Themison primo libro tardarũ paßionum, quas chronias uocant, phlebotomat, atque constrictiuis fomentis utitur* ad laxamentum phlebotomiæ, frustratus, errore sequenti ex fomentis incongruis. Item imminente augmento, duas præcauens horas, unctiones adhibet acerrimas, & durißimam fricationem, atque constrictionẽ articulorum, & tum sinapismũ adhibet ultimis membrorum partibus, siue summitatibus articulorũ, ob auertẽdam materiam: plurimas etiã fronti sanguisugas apponit, atq; humeris, & temporibus capitis, quod est contra sectæ rigorem. Affectandam igi*

* afficitur
* uexatur.
Ἀρτηριοτομία.
Καυτήρια.
* cauteriorum ferramentis.
* ferratis
* vulneratione
* in superficiẽ poßit
* releuari
* ab ægro
ψυχρολουσία.
* constitutus potentia cõstrictiuæ virtutis densatus grauatur.
* Themison
* post

tur corporis laxationem, nō auersionem materiæ eius dicimus. Quippe cum non * concurrat, neque conueniat quod faciendum putat, ut eodem tempore articulorum constrictione, & sanguisugarum appositione utamur, præseruatis horis duabus, antequam paßionis implicent augmenta, cum illo tempore sit requies adhibenda, & sæpe contingat, ut præueniens corpori iam * occupato querela, & acceßionem denuntians, ipsum quoque * tempus quod elegisse uidetur, turbare noscatur, sitq; nocens oppositio sanguisugarum, ex quibus * perfricatio, atque commotio, uel ex earum * morsibus amentia, aut si aliquò sanguinem detrahūt grauis ægros uexatio consequitur. Probat etiam apponenda malagmata dolori contraria, quæ anodyna uocantur, uel castoreum, aut rutam, aut sphondylion herbam, cum cerotario ex oleo rosaceo, atque pice liquida confecto. Ex iisdem iugiter iubet odorem capere ægrotantem, omnifariam caput implens: atq; ita si dolores, inquit, mitigati non fuerint ex calidis rebus, * frigidæ spongiæ apponendæ, ad empiricorum consilia deuolutus, qui ex contrariis ad contraria transeundum, causis resistentibus, probauerunt. Vtitur etiam * scaroticis, hoc est, quæ cutem * extendere uel corrumpere ualeant: & cessante acceßione imperat fricationem adhiberi, atque fomēta, quorum item usus non declinantis est acceßionis, sed in * toto recedentis. Denique peccatis indulgendum methodicorum princeps Soranus * dignißime iudicauit. Adhuc enim, inquit Themison, Asclepiadis erroribus, & * rudimento temporis methodici fallebantur.

De

* congruat
* medicamentis supradictis detento
* duarum horarū quas Themison præcauebat.
* perfrictio
* si venenatæ sunt
Μαλάγματα ἀνώδυνα.
* aqua frigida imbutæ
Ἐμπειρικοί.
* Escaroticis
* vrere
* totum
* æquißimè
* rudioris sæculi ignorātia.

De Scotomaticis. Cap. 11.

Scotomatica paßio ab accidenti nomen sumpsit, quod repentinas oculis ingerat tenebras. Afficit frequenter uacuos homines, hoc est, sine aliquo exercitio uitam ducentes, & uinolentos, uel consuetos uentrem purgare medicaminibus potis, & ab eorum usu repente desistentes: item * hæmorrhoidis longo tempore affectos, & post earum amputationem nulla recorporatione curatos. Vehementescit autem hæc paßio hyeme, uel uerni temporis initio: præterea sæpe futuram denuntiat epilepsiam. Veteres denique paruam epilepsiam uocauerunt. Nam in paßione constitutos repentina uisus * tenebratio, atq; nebula, cum capitis * uertigine consequitur, ut omnia secum moueri existiment. Item ante oculos quosdam sentiunt marmorum maculis similes * tractus, quos marmarigas Græci uocauerunt, cum tamen * conuersis oculis omni ex * parte non deserant uisum: Item capitis atq; oculorum grauatio, & sedere uolentibus timor: siquidem secum omnia putant impelli, uel cadere: aurium tinnitus: superiorum corporis sudor: aut repentinus casus cum celerrima surrectione. Asperatur præterea paßio si ex alto aspexerint ægrotantes meatum fluminis, aut rotæ uertiginem, siue ignis, item si proni quicquam gesserint, uel maiorem uocem auribus acceperint. Discernitur ab epilepsia hæc paßio, siquidem neque sensibus priuat ægrotantes, neque spasmo, id est diuerso raptu adficit: item à capitis paßione, quam cephalæan uocant discernitur, quod dolorem non faciat. Separare autem * ab ista paßione uertiginem, * siue obscuritatem necessarium non est. Siquidem ex his ueluti partibus scotomatica paßio

Σκότωμα, καὶ σκοτωμία, καὶ σκοτωματικὸν πάθος.

* in hoc toto opere Hæmorrhoidas primæ declinationis, & hæmorrhoidarum legitur

Ἐπιληψία.

* Hic affectus σκότωμα est.

* Hic affectus σκοτόδινος uocatur

* iactus

Μαρμαρυγὰς, οὐ ἀμαρυγας, οὐ μαρμαρίνας legendum.

* obuersis

* parte inserãt uisum

intente aspiciant.

Σπασμὸς

* ~~ind~~

* ab obscuritate

confecta esse uidetur. Est denique istius passionis affectio saluti innoxia, hoc est sine ullo periculo, nisi quis maretenus, aut ex alto cadens, ratione casus potius, quàm passionis uiolentia, perire uideatur. Curationem uero eandem adhiberi conuenit, quæ nuper passioni capitis est ordinata, non solum generali, sed etiam speciali ratione.

De Incubone. Cap. III.

Incubus.

INcubonem aliqui ab hominis forma uel similitudine nomen ducere dixerunt: aliqui à phantasia qua patientes afficiuntur: siquidem ueluti ascendere atque insidere suo pectori sentiunt quicquam. Themison secundo epistolarum libro Pnigaliona uocauit, siquidem præfocat ægrotantes. Quidam ueteres ephialten uocauerunt, alij epibolen, quod * utilis patientibus perhibeatur. Afficit crapula uel indigestione iugi uexatos. Accidens igitur semel, ita ut nullam uigilantibus querelam, aut displicentem sanitatem faciat, sed solius somni * turbatio noscatur, minime passio dici potest, sicut neque semel effectus per somnum seminis lapsus, quem Græci onirogonon appellant, passio nuncupatur, nisi iugiter, atque cum corporis incommoditate fuerit effectus. Est autem supradicta passio epilepsiæ * tentatio. Nam quod neque deus, neque semideus, neque Cupido sit, libris causarum quos ætiologumenos appellauit, plenissime Soranus explicauit. Ista igitur passione possessos sequitur corporis tardissimus motus, atque torpor, & magis per somnium grauedo, atque pressura, & ueluti præfocatio, qua sibi quenquam irruisse repente existimant

Πνιγαλίων. Εφιάλτης. Επιβολή. * hostilis Δυσαρέστησιν significat, quã alibi Displicentiam vertit. cap. vlt. lib. 5. * turbatione Ονειρογόνος.

* præuntius quidã, & quasi principium. Αιτιολογούμενοι libri Sorani.

stimant

ſtimant, qui ſenſibus oppreßis corpus exanimet, neq; clamare permittat. Quo fit ut ſæpe erumpentes non articulata, ſed confuſa uoce exclament. Quidam denique ita inanibus adficiuntur uiſis, ut & ſe uidere credant irruentem ſibi, & uſum turpißimæ libidinis perſuadentem: cuius ſi digitos apprehendere nixi fuerint *fugatũ exiſtiment. Tunc autem cum ſomno ſurrexerint, faciem atque transforationis * partes uuidas & humectas ſentiunt, atteſtante grauedine ceruicis, cum tußicula *leui, molli ſtimulatione commota. Plurimum autem poſſeßis accidit pallor, & corporis tenuitas, quippe cum ſomnum, timendo, non capiant. Apparet igitur ſtricturæ paßio ex † grauedine, tarda autem ex temporis tractu, & non ſemper ſine periculo ſalutis. Cum enim uehementer impreſſerit præfocatio, quoſdam interficit. Memorat denique Silimachus Hippocratis ſectator, contagione quadam, plurimos ex iſta paßione, ueluti lue, apud urbem * Romam confectos. Quapropter curandos oportet iacere loco lucido, atque mediocriter calido, adhibita requie animi, & corporis abſtinentia, uſque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocauerunt. Tum colla tegenda, atque caput, ſtomacho lanis limpidis ex oleo calido præcincto: adhibenda etiam oris collutio ex potu aquæ calidæ. Ac ſi plurima ſtomachi, uel capitis, uel colli fuerit querela, adhibenda phlebotomia, & poſt detractionem perunctio ex oleo calido. Tum ora fouenda: cibus dandus ſimplex, ſucci facilioris, paruus, ſorbilis: & ſi paßio perſeuerauerit, cataplaſmata adhibenda: cucurbita quoque, nunc ſimplex, nunc adiuncta ſcarificatione, ex utraq; parte gutturis, quam Græci anthereona uocant, nos

*fugientem exiſtimant
*oculos: nares: aures: anum.
*leni
† aliàs: ex grauedine tarda, aut
*populari & peſtilenti huic incubo ſudor Anglicus nõ dißimilis eſt.
Ανθερεών.

rumam. Tunc uaporatione utendum, & alternis diebus cibus dandus. Illa uero adiutoria quæ adhibenda, diurnis erunt diebus adhibenda, sed longe remotius à nocturno tempore. Tunc etiam gestatio, atq; uarius cibus, & lauacrum, & aquatum uinum. Illis uero partibus quas curamus erunt primo cerotaria apponenda: tum malagmata, ut Diachylon, aut * Diamelilotum, aut Diamsucum. Fricatio etiam* capitis, & densi pectinis capillorum decursio: suspiciones etiam siue metus imminentiũ somniorum auertendi procul, fabularum lenitate robore adiecto. Plerique enim sibi fingentes uel formantes futura, uoluntarios pené causarum motus efficiunt: ac si paßio tardauerit leuioribus *admonita monitis, conuenit etiam radicum uomitus, atq; drimyphagia: capitis quoque detonsio: ac * corporum usus acriorum. Item dropax, sic enim aut ex supradictis adiutorijs ægritudo soluetur, aut si peiora uerit, epilepsia necessariò sequetur.

Ruma.
Diurnis dixit pro continuis ut supra capite primo.
** malim legere DiaMelilotu. Dia Sampsucu. cæterũ toto opere nominandi casu hæc leguntur.*
**capitis adhibenda, & denso pectine.*
** admonens motibus.*
** ciborũ quãuis ijsdem uerbis pag. 256. legitur corporũ.*

De Epilepsia. Cap. IIII.

EPilepsia uocabulum sumpsit, quod sensum atque mentem pariter apprehendat. Appellatur etiam puerilis paßio, siquidẽ in*ipsis abũdat ætatibus: & sacra, siue quod diuinitus *putetur immißa, siue quod sacram contaminet animam, siue quod in capite fit, quod multorum philosophorum iudicio sacrum templũ est partis animæ in corpore * natæ: siue ob magnitudinẽ paßionis: maiora enim uulgus sacra uocauit. Inde sacrum dictum mare & sacra domus, uelut tragicus poëta sacram noctem, hoc est magnam appellauit. Fit plerunque uel nascitur ex uinolentia, aut indigestione,

Επιληψία.
** ipsorum.*
Morbus sacer
** putatur immitti.*
**dominantis*
Sacra magna dicta sunt.

ſtione, aut contuſione, uel ut Aſclepiades, percuſſu atque diuiſura * membrorum quæ cerebrum tegunt, aut nimio timore. Sed eius paßionis ſpecies duæ eſſe probantur: una quæ ſomno ſimilis altißimo uidetur: alia quæ diuerſo raptu corpus afficit. * Quarum prima grauior iudicatur: ſiquidem eſt ſimilis apoplexiæ. Earum quidem commixtio tertiam facere ſpeciem poteſt. Plerique enim raptu atque contractu corporis adfecti, uel adprehenſi, ſecundo in altißimum ſoporem deuenerunt. Sed horum differentia generaliter inutilis curationi inuenitur. Pronos autem ſeu decliues, aut uenturos in ipſam paßionem ſequuntur communia accidentia etiam cæterarum paßionum quæ ex membrana cerebri oriuntur, ut grauedo, atque uertigo capitis, & interior ſonitus, conſenſus etiam occipitij, oculorum* intentio, auriũ tinnitus, aut difficilis auditus, & cum uertigine uiſus obtuſio, uel quædam præ oculis quaſi * propendentia, macularum marmoris ſimilia, quæ Græci * amarygmata, ſiue marmarygas uocant, uel araneorum caßibus, aut nubibus tenuißimis ſimilia, aut paruulis uolantum animalibus, ut ſunt culices. Item uelut ſcintillarum micas, aut circulos igneos circunferri præ oculis ſentiunt ægrotantes. Linguam quoque inflexibilem, cum ſaltu muſculorum, & dolorem à tergo inter ſcapulas. Sequitur etiam gutturis durities, atque præcordiorum iugis inflatio, cum oſcitatione, ſternutamento, & ſaliuarum fluore, & cibi faſtidio, aut immodico appetitu: uigiliæ iuges, aut plurimus & * inanis ſomnus, inſomnia turbata, & ciborũ difficilis egeſtio, uel nulla: & ſine manifeſta cauſa ueretri tentigo: & frequens Veneris delectatio. Aliquando etiam per ſomnum ſeminis lap-

* mẽbranarũ

* Harum

* ueluti defixus uiſus, rigẽtibus oculorum muſculis.

* proſplẽdẽtia

* Marmaryg mata. Ἀμαρύγματα. Μαρμαρυγαὶ.

* qui ad ualetudinem nihil conferat.

ὀνειρογόνος. sus, quem Græci onirogonon uocauerunt: mens suspensa cum anxietate, & nullis ex maioribus causis facilis iracundia, atque paulo ante gestorum obliuio, & * eorum quæ caliginem facere ualent facilis * sensus, obtinente paßione & iam occupato corpore: sensuum priuatio acceßione * dominante. Sequitur & quibusdam immobilitas perfecta, cum ore demisso, attestante pallore, cum aspiratione tarda, & pulsu magno, atque alti soporis simili oppreßione. Alios uero raptos, diuersa membrorum diductio, atque saltus, & uultus contortio, uel oculorum, sequitur, quæ sæpe perseuerans, etiam post acceßionem strabos fingit ægrotantes: at contrariò quibus * tarda fuerit correctio, naturalis uisus simulat æquitatem. Sequitur etiã gutturis stridor, & singultus, cum rubore uultus, & uenarum inflatione: & aliquando pulsus atque spirationis cessatio: tum per interualla resumptio: palpebrarum quoque suspensa positio: & illisio dentium atque stridor, & linguæ prolaptio, quæ sæpe * quassatione, sæpe incisura uexatur. Sequitur etiam præcordiorum ad superiora raptus, uel stercorum & urinæ inuoluntaria emißio, sudor roscidus rigenti corpore. Aliquibus etiam confusæ uocis emißio, & ante dimissionem per os atque nares spumarum fluor: acceßione cessante omnium gestorum ignorantia, atque corporis dimissa uolutatio, cum mœstitia uultus ægrotantis. Sequitur tunc oscitatio & * distẽtio corporis ueluti uoluntaria, & insolitus * uisus. Piger motus & totius corporis marcor: oculorum etiam permanens turbatio, atque uenarum frontis extantia. Aliquibus etiã mentis alienatio, & nulla notorum agnitio. Alio autẽ tempore plurima ex antecedentibus consequuntur,

* vaporũ qui
* ascensus
* durante

* parua fuerit corruptio

* quæ sæpe dentibus illisa contunditur: sæpe dentibus præciditur.

* pandiculatio
* nisus, pandiculandi conatus

quæ supra memorauimus: hoc est, tenebratio, uel caligo, cum proni quicquam gesserint ægrotantes, aut nauem, aut rotam figuli celeri motu ferri conspexerint: aut aquam fluentem, uel magnam loci altitudinem, aut rupem uiderint, aut strepitum uel clamorem audierint, aut uehementer refrixerint, uel igneis lauacris usi fuerint, aut odoribus nimium bonis uel malis adfecti, ut * storacis incensi, aut thuris, aut bdellij, aut gagatis lapidis, uel bituminis, aut ceruini cornu. Præterea accessionum motus nunc ordinatos, nunc inordinatos ægrotantes accipiunt: & nunc interuallis longioribus, ut mensium duodecim, nunc angustioribus plurimum, uel parum, ut eodem mense, uel die, frequenter agitentur. Noctibus * quidem inquietati, antecedentibus signis accessionem fore denuntiant: quidam sine ullo denuntiatiuo motu corripiuntur, quo fit ut magis periclitentur. Alij enim prænoscentes futura, motibus solitis admoniti, in domibus se continendo tutantur, accessionem præuenientes: quam cum sentiunt propinquare, eligunt locos, quibus tutò, ac sine ulla turpitudine iactentur. Alij uero istorum ignari publicis in locis cadendo fœdantur, adiunctis etiam externis periculis, quæ passionis non esse uidentur, * loci causa præcipites dati, aut in flumina uel mare cadentes, aut in balneis * uentris solutione coacti. Signa autem sunt post lenimentum futuræ rursus accessionis, ex quibus affici in passionem uenturos memorauimus, somnus turbatus, uel cibi corruptio sine ulla manifesta causa. Item ueretri sine ratione tentigo, & Veneris appetentia, uel seminis per somnum iactus, quem onirogonon Græci uocant: iracundia, mœstitudo, & cætera quæ nuper posuimus. Item

segni

*styracis

* quidam

* ex altis locis casu

*uentrem soluere.

segnities cum pigro motu in officia solita, & grauatio cum quodam somnifico mœrore uultus, decolor atque † maior inflatio, oculorum quoque ueluti deprauatio, cum deiecto quodam uisu. Nam suspicere difficile est ægrotanti, hoc est in aerem supernũ * attẽdere. Quod si tentauerint, facilè rursum abducti* uicinas eousq; oculorũ * partes ad inferiora conuertũt: ac si repentino motu caput in alteram conuerterint partem, uertiginem sentiunt cum tremore atque torpore, cum digitorum contractu, uel dolore, aut crurum grauedine, & * summitate manuum uel pedum. Ex quibus multis uel cunctis interrogatione acceptis paßionem dicere poterimus, nisi præsentibus in acceßione facilius nobis cognitio fuerit declarata, uel ætatis, aut aliqualibet causa æger sua narrare non poterit accidentia, quæ supradicta ratione apprehendere poterimus, & acceßionem futuram prænoscere: coniicientes etiam temporum * responsionem, * quanquam, * summatim, acceßionum ordo sæpe seruatur. Communiter autem hæc paßio frequens est in pueris, & magis tempore quo dentium * natiuitates habentur. Accidit etiam primæuis, atque mediis ætatibus: senibus uerò difficile: nam uehementius afficit proximos natiuitati infantes, quàm pueros, aut uergenti ætate atque seniores: siquidem * uiribus inualidi paßionum impetum tolerare non poßunt. Solet denique hæc paßio pubertatis * tempore, siue nouæ purgationis in fœminis, aut primi partus quadam naturali nouitate facile detergeri corporis mutatione suffecta, quod si minimè uenerit, plerunque patienti consenescit, nisi aut longo tẽpore* natura pugnãte, aut medicinæ diligentia fuerit superata. Irruit autem omni

temp

† manuum malarum
* oculos intẽdere
* victas
* pupillas
* summitatis
* quo tempore acceßio reditura sit.
* quoniam
* vt paucis dicam.
* Aphor. 25. lib. 3.
* Hæc ratio nõ probat magis affici pueros, sed grauius, & cum maiore periculo.
* Aphor. 45. lib. 2. & 7. li. 5.
paßione.
* naturæ pugna

tempore corporibus, sed magis * uerno. Frequenter simile pati epilepticis, & à matrice præfocatæ * mulieri inueniuntur: siquidem non aliter sensibus priuantur, sed discernuntur quod in ultima accessionis parte, per os atque nares, spumarum fluore non afficiantur. Hæc est passionis cuncta specialis significatio. Curationis autẽ adhibendæ causa erit necessariò * adhibendum genus, quod sit passio stricturæ, atque uehemens, & * difficulter frequentans, tarda, superpositionibus atque lenimentis uariata: * cuius quidem superpositiones nunc plurimis tempora temporibus accessionis generalia superpositionis occurrerunt. Sed quæ fortè superpositiones plurimis ex accessionibus fuerint cofectæ, nunc quotidianos, nunc tertianos, nunc hemitritaicos faciunt typos. Difficilè est enim hanc passionem in continuationem uenire: siquidem præuentu mortis interueniente minimè continuatio intelligi potest, & est impossibile, iugibus diebus aut sensibus priuatum, aut motu carentem, aut diuerso raptu affectum in uita manere. Item lenimentorum aliqua pura ac limpida, aliqua turbata concurrunt: & aliqua latiora, aliqua angusta, aliqua horum mediocria. Patitur enim communiter omnis neruositas, sed principaliter caput, sicut ex antecedentibus coniicere poterimus, & ex iis quæ post accessionem remanere uidentur. Curandum autem oportet, primò, cum tenebricositate uel uertigine uexatur, iacere loco lucido, atque mediocriter calido, altioribus stramentis capite subleuato: & si raptus fuerit consecutus, digitis erunt palpebræ * differendæ, atque iugiter ab omni motu seruandus ob spasmi passionem. Iubendum etiam ministris manibus calidis nunc caput atque frontem

* Aphor. 20. lib. 3.
* mulieres
* consyderandum
* cum maxima molestia frequenter reuertens.
* cuius superpositione, accessionis temporibus, plurimis, superpositionis alius tẽpora occurrerunt. i. priusquam desierit paroxysmus, inuadit alter.
* disparandæ

tem cum blanda fricatione, nunc collum atque gutturis partem, quam anthercona uocant, contingere: aliis etiam manuum summitatem, atque pedum tenere iubemus. Præterea frigescentia corporis uaporari, corrigi etiam ea quæ forti raptu torquentur: ac si minimè consenserint, erunt in eodem schemate seruanda, ne ulterius torqueantur. Tum quodam laxamento captato corrigenda, ne nimio * occurrentia certamine superare cupientes, neruorum quassationes faciamus. Linguam quoque * relocare curabimus, aut mentum corrigere, uel coæquare: tum calidis pannis thoracem uaporare, atque inter scapulas, quod Græci metaphrenon uocant. Laxatis enim diaphragmatis partibus, quod nos thoracis atque uentris discrimen diximus, laxato etiam hypodymate, siue membrana quæ latera ex interioribus contegit, sine ullo periculo poterit collectus spiritus exhalari. Apponenda etiam uesica oleo calido semiplena pubetenus, atque uesicæ partibus, ut ipsæ quoque mitigatæ conquiescant: ac si dentes * conciderint, ut præfocationis excitent metum, immißione digitorum * sinistram compaginem, quam Græci chalinon uocant, * hiscentes dimittemus, ne spumarum emißio tardetur. Tum per interualla ægrotantem inclamantes excitamus, & eius ora spongia ex aqua calida expressa detergemus, dehinc caput fouemus iugiter. Cùm statum sumpserit acceßio, plurimo atque dulci oleo calido, & lanis mollioribus * infuso omnia contegimus: magis autem occipitium, & maiores neruos, quos tenontas appellant: tum gutturis atque rumæ partes, quas anthereona appellant, cum temporibus, & buccarum musculis, quos siagonas appellant. Sudores etiam si fuerint ingruentes, raptim

Ανθερεών.
* resistentia
* exertam in os vltra dentes reducere.
Μετάφρενον.
Διάφραγμα.
Υπόδυμα.
* coinciderint
* alterutram
Χαλινός.
* vt hiscãt diducemus
* infusis
Τένοντες.
Ruma.
Σιαγών.

raptim detergemus, ne corpora perfrigescant: tum collectum * humorem detrahimus appositione digiti, aut lanæ, aut spongiæ * melotæ inuolutæ. Perseuerans enim longioris temporis facit accessionem: ac si minimè se resumentem uiderimus, erunt cucurbitæ leues apponendæ, quas Græci sicyas appellant, stomacho atque thoraci, & interscapulis, atque præcordiis. Sed si infans ætas fuerit patientis, erunt maiora prohibenda ob debilitatem uirium: sed cum nutrix amictu contegens, oleo fouens, conclusu corporis corrigere meditetur: aut si spumarum quicquam comparuerit quod in ore teneatur, mulsum tenue destillet paulatim, & neque iugiter, quo * commorationem faciat spirandi: * Tunc lac caprinũ offerat dimißione perfecta, siquidem est craßius, atq; maioris nutrimenti. Dehinc cùm fortè potuerit post accessionem mammam sumere, erit melle papilla linienda, quo facilior sumptio fiat, atque * neruorum laxatio celebretur: corpus quoque alimento necessario nutriatur: * tenuatur prætereа etiã liquidorum craßitudo, & uenter * mollitur, cõiicientes etiam singula * paßioni accidentia, quæ ita corrigere debemus, ut à generali regula nihil dissentire uideamur. Tunc etiam curationis diligentiam per nutricem ægrotanti præstare tentabimus, iubentes * & à lauacro * abstinendum, atque sine uino atq; carnis esu perseuerare, tum deambulationibus atque exercitio * leui gestari, quo humeros magis exerceat, ut est sphæræ ludus, uel exultationis cuiuspiam. Item iubendum cibum sumere succi facilioris, uel interea mulsum. Ac si fortè ipsam quoque hac paßione uexari uiderimus, erit ab officio remouenda: non aliter etiam si qualibet paßione affecta malo succo atque corpore

habituari

* in ore & faucibus
* Melota
* auerso specillo. Melotidem alij uocãt Σίκυα.
* commoditatem
* Nam ob recẽtem conuulsionem musculis buccarũ & linguæ adhuc fessis, infans ex ubere nutricis lac sugere non potest.
* distentione & raptu adhuc rigentium
* tenuetur
* molliatur, coniiciendo
* paßionis
* eam
* abstinere
* leni agitari
Sphæræ ludus

Καχεξία. habituari uideatur: hoc Græci cachexian uocauerunt. Erunt igitur his præfectis aliæ nutrices exhibendæ, ex quorum sano lacte infans nutriatur. Quomodo autem sanum lac, uel communiter nutrices bonæ probentur, muliebribus libris, quos Græci gynecion uocant, docebimus. Interea ipse quoque infans erit à lauacro seruandus: tum post tertiũ diem in domo lucida, & mediocriter calida locandus, & primo oleo calido, tum oleo & aqua calida fouendus. Vitanda præterea quorum timore infantes afficiuntur, ut sæpe fictæ formidines. In ætatibus uerò quæ ferre maiora adiutoria poßint, acceßione transacta erit phlebotomia adhibenda. Aliqui enim Medici statim phlebotomandos probant, sicut etiam Thessalus se uelle demõstrat. Aliqui * prima diatrito seruandum existimant, quo speculentur utrum post unam acceßionem paßio soluta receßisse uideatur, * sit præterea non solùm inane, uerumetiam noxium phlebotomiam adhibere. Quippe cùm prædicendum probent ex acceßione secunda, utrum paßio augeatur, & hoc phlebotomiæ exigat adiutorium, & phlebotomatus cibi refectione * toleretur. Alij uerò * discernenter aiunt hoc adiutorij genus sic adhibendum, ut qui fortè iam consucti paßione afficiuntur, seruato ordine lenimentorum, statim acceßione facta phlebotomentur: ij autem qui in prima incursione paßionem accipiunt, in tertium diem, siue ut Græci uocant, diatriton differantur, siquidem * sit incerta acceßionis recursio. Nos uerò, ut Soranus docuit, neque omnes intra diatriton phlebotomamus, & magis eos * qui primo incursu paßionis afficiuntur. Plurimi ægrotantes corrupto cibo admonentur, & est præcauendum * indigestione sauciatos phlebotomare:

Γυναικείων Cælij libri.

Thessalus.

* primam diatriton seruandam

* an sit

* sustineatur

* discernentes

* est

* non phlebotomamus, sub. qui huius morbi acceßione et insultu vexantur.

* ob indigestionem saciatos

mare: Neque rursum omnes in tertium diem probamus reseruandos. Cogēte enim paßione, nullo *subiecto indigestionis obstaculo, erit arripienda phlebotomiæ commoditas, non solum in iis qui iam sæpe admoniti paßione uidentur, sed etiam in illis qui primo inuasu afficiūtur. Cessante etenim acceßione inesse *passionem coniicimus, siquidem generaliter est maligna, & frequentius tarda quàm celer, nisi adiutoriis medicinalibus destructa à corpore depellatur, aut ullo naturæ, aut* fortunæ beneficio, nisi tardando sic corpus * tenuerit ut solius medicinæ diligentiam poscat. Iudicare etiam est incertum, utrum paßio post accessionem primam inesse corpori, an soluta uideatur, siquidem ex occulta uenit apprehensione causarum, & oportet methodicum sine ulla falsitate regulas intendere curationum. Videmus deniq; *phlebotomiæ conuenire. Nam paßionales * cœnotetes argui uidebuntur, si utrum paßioni cōueniat fuerit*dubitatum. Sed quia sola temporum quæstio flagitari præspicitur, erit coniiciendum ante secundam paßionem adhiberi posse phlebotomiam,* siquidem initium, uehementiæ atque magnitudinis causa, paßio transcendat, ut sæpe contusio corporis, aut oßium fractura, uel ignis ustura phlebotomiam poscunt stare autem, * nec declinare *poterit paßio. Horum enim difficilium morborum proprium est sine ullo destructiuo adiutorio non

*obiecto: Alij. suggesto.

* eius causam in corpore delitescentem, quæ vno paroxysmo exhausta non sit.

* vt loci mutatione, cum inuitus æger in locum sicciorem & salubriorē abducitur.

Aphoris. 45. lib. 2.

* Nam paßio hæc diuturna, & obfirmata, nec fortuito casu, nec solius naturæ beneficio curatur, sed medicinæ remediis tantum cedit.

* phlebotomiā

Κοινότητες morborum.

* indicationes

communes stricturæ, & solutionis.

* de hac quæstione sic statuebant Methodici, sanguinis mißionem commode fieri principio & augmento morborum, in quibus conuenit: minus commodè, sed tamē vtiliter, in statu: superuacuam esse in declinatione. Cum ergo, ut morbus comitialis futurus sit breuißimus, vix ad statum secundo paroxysmo veniat, nunquam vero ad declinationem, à prima statim acceßione venam secari oportere.

* si quidem * sed non * primi paroxysmi circuitu, & insultu.

celeriter temporum* nequitia transire, hoc est accessionis augmentum. Sed neque propter abstinentiam cibi, quam necesse est post phlebotomiam adhibere, erit hoc adiutorium declinandum, quando corporis uires ferre ualuerint, hoc est, ut & sanguinis detractionem, & *abstinentiæ tolerent. Denique etiam aliis paßionibus affectos, ut exempli causa, synanchicos sine ulla* ratione phlebotomamus. Quare sicut superius diximus, post casum * rectos epilepticos, cessante acceßione, paruo tempore phlebotomiam differimus, quo turbore spiritus, atque liquidarum materiarum deposito tranquillentur. Erit * enim speculandum, ne qua indigestio siue corruptio cibi subesse uideatur, quod ita intelligere poterimus, si nauseãtem uel ructantem fumosas exhalationes ægrũ uiderimus, attestante mordicatione, atq; tormẽtis, intestinorumq; inflatione: quæ si non fuerint, perfecte digestum cibum iudicabimus, quippe cum forsitan præoccupato corpore iamdudũ futuræ acceßionis causa aut paruum sumpserit cibum, aut in totum abstinuerit. Sed si, ut supra dictũ est, corruptus extiterit cibus, erit phlebotomia in tertium diem differenda, fouendumq; caput, cum cæteris partibus, oris adhibita collutione, cum uini abstinentia. Tum erunt somno dimittendi, atq; à cibo seruandi usq; ad primum diem. Sed si quicquam corruptionis ex indigestione superare uiderimus, erit per uomitum depurgandum, * ac si nulla fuerit corruptionis uel indigestionis suspicio, erit statim adhibenda phlebotomia, moderata detractione, ex brachio scilicet, sed cum præcautione animi defectus, quem Græci lypothymiam uocant, siquidem facile paßionis acceßionem* imitetur. Tunc post phlebotomiam erit adhibendus

* nequitiam

* abstinẽtiam necessariã instituendis Cyclis, & Resumptiuis, & recorporatiuis, pag. 250. & 251.

* dubitatione

* erectis epilepticis

* etiam

* at

Λειποθυμία

* imitatur

bendus*potus,atq; oris collutio, cum paruißimo potu,& *somno abstinendus.* Ac si accesßio in secundũ diem durauerit, prædicto periculo eius propinquis, uel ministris,atq; adiutoriorũ ex ratione uenientium *exitum incertum,ne nobis quicquã male gestum imputetur,si forsitan ui paßionis superatus ægrotans uitam finierit,& intemporaliter nos quisquam adiutorium adhibuisse arguat, phlebotomiam adhibemus, tanquam in continuationibus paruam indulgentiam pro dimißione accipientes,ut si exempli causa parum requieuisse agitatione seposita ægrum uiderimus,*ut nullo raptu* tentetur,uel contrariò,si forte oppreßis sensibus cum motu caruerit, aliquas partes corporis mouere uideatur,ut palpebras,quæ iamdudum*motus similitudine possessæ siluerant. Dehinc post detractionem sanguinis*procurata facie,ex spongia calida erit *mulsum in os ægrotãtis*distillandum: *tunc secũda die dandi mulsi cyathi duo,uel tres: Tertia uero die ante horam solitam erit perungẽdus oleo calido, atq; dulci,* toto corpore sub * stramentis. Tunc detectus aqua calida ora foueat, & post æquatũ corpus accipiat*succum paruum,luculentum,mollem,lenem,calidum,digestibilem, ut est panis,uel alica ex aqua confecta,aut pulticula ex pane,quam*torsinitõ uocant, ex oleo,aqua,sale,uel melle condita, ex prima diatrito usq; ad declinationis tempus:quod probare poterimus ex minutione acceßionum,siue accidentium. Alternis diebus cibũ sumat,ne paßione affecta*neruositas etiã illatione cibi grauata digestionis officiũ uix sustineat, sed magis laxamentũ ex abstinẽtia consequatur. Tum si uenter non fecerit suum officium aut nõ impleuerit, ob detractionem grauatum corpus quo releuetur,erit

* fotus
* cibo
* At
* exitu incerto
* &
* tentatum
* mortis similitudine,oppressæ
* directis,compositis,& conformatis partibus,quas in ea morbi vis distorserat.
* mulsa. Nam paulo antea vino interdixit.
* distillanda
* tum
* totũ corpus
* stragulis
* cremorẽ aliquẽ τὸν χυλὸν
* toryniton, vide supra pag. 246.
* neruosum vẽtriculi corpus, cuius morbos facile nerui sentiunt

*iniiciendus calidæ & oleo per clysterem. Tunc præsentato uentris officio orit*tondendus, atq; nouacula omnis capillatura radenda.*Ita in alia diatrito cucurbita occipitio apponenda, collo, uertici, & temporibus capitis, cum scarificatione: & communibus cataplalmatibus utendum, quibus omne caput cum neruis maioribus, quos tenontas appellant, contegamus, tum buccarum musculos, quos siagonas appellant, atq; omnes inter scapulas partes, cum stomacho, usq; ad locũ quo discernitur uenter, quem diaphragma uocant: ac deinde præcordia, atq; uesicam simili curatione laxamus. Singula etenim paßione raptus uexata acceßionis tempore accipimus: ac si aliqua in parte corporis querela extiterit, cucurbita imponẽda. Sed neq; coadceruatim, neq; uno tempore omnes erunt partes curandæ, sed partiliter, atq; diuersò, ut nunc stomachus, nunc uesica, nnnc * inter scapulam releuetur, quo necessariò caput relaxatum adquiescat. Tunc spongiæ euaporationibus, *qui curationem labori sustinuerunt recuramus, atq;* ungentes oleo cõmuni, siue quia iam licitum est, cyprino, uel irino, tum cerotariis mollibus, ac deinde scarificatis locis inducta apponimus cerotaria. Conuenit etiẽ*enuasin adhibere, de qua Adiutoriorum libris docuimus. Dabimus etiã tum cibum plurimũ atq;*panosum. Si aliqua in parte capitis grauedo, uel dolor, aut punctio, aut torpor occurrerit, erunt sanguisuguæ circulatim apponendæ: quæ si sufficientẽ fecerint detractionẽ, adiutoriorum modũ dabunt: sin minus, his detractis cucurbitas infigemus, ut per carũ uulnera detractio procuretur. Tunc rursum cataplasmatibus utemur, atq; uaporationibus spõgiarum, dehinc cerotario partes * contegimus. Profectu

acced

Marginal notes:

* iniicienda calida cum
* tondendum caput
* Item
* inter scapulæ releuentur.
* eos qui curationis laborem
* vngimus
* embasin Libri Adiutoriorum Cælij.
* ex pane arido: vel succo aliquo liquido cõdito: vel iure.
* contegemus

accedente dabimus olera nõ acriora, atq; ita gestationem * adhibemus * sellarem. Etenim uehiculi motus rotarum uertiginem caliginemq; facit ægrotanti, quæ paßionis imaginem * ferat. Tunc deambulatione mouendus pro * temporis aëre, atque loco lucido, & longo ductu, ne iugi conuersione uertiginem sentiat. Dehinc si ferre ualuerit, etiam uocis atq; corporis exercitio utemur, monentes ut neque spiritum retineat, neque pronus uel circunflexus, aut sæpe conuersus aliquid gerat, sed pingui unctione defricatus * stanti exercitio moueatur. Tunc, cum facilitas corporis fuerit accepta, lauacrum adhibemus, caput fouentes sine ullo * percussu manibus subterpositis: implet enim * sensum eius demersio. Tunc etiam in aqua calida, quam † pygolithon uocant, deponendi sunt ægrotantes: ne percußu frigoris neruositas afficiatur. Post lauacrum uero † parum differentes, quo feruor ex capite releuetur, dabimus aquam præbibendam: Tum cibũ uarium, simplicem ex media qualitate confectum. Et post primam uel secundam diatritõ dabimus quædam in cibo quæ uinosæ sint qualitatis, ut sunt poma, quo corpus, uinum daturi, prætendemus, ut tutò dare poßimus. Atque ita seruandum, ne his gestis somnus suspensus, uel concisus, aut adiuncta phantasia sequatur, & insomnia faciat turbulenta, quod ex relatione patientis discere poterimus. Item si grauedo uel torpor in aliqua parte corporis fuerit, * ut dolor, aut punctio, uel saltus, erit in aqua calida perseuerandũ, atq; illa probibenda, quæ uinosæ qualitatis danda præcepimus. Sin uero ex his nulla fuerint prosecuta, dabimus lauacro remoto, mediocriter uinũ lene, * parũ, ut exẽpli causa, semunciã, uel unciã, medio scilicet cibo, aquatißime

*adhibebimus
* in sertorio, aut sella portoria: ut supra pag. 248.
*fert
Caligo paßionis imaginẽ fert.
* tempore, & aëre
* stans
* aquæ collisu
* sensus eius percußio
† πηγὴν λιχυγήν.
Rhigolethron, quasi rigoris exitiũ, quod rigores & perfrictiones corporis profliget, et abigat. Alij Rhigolyton
† rarum
* aut
*paruum.

temperatum: tum in alia diatrito lauacro uinũ iungemus. Sed præ cæteris erit animi laxatio procuranda, quo corpus consentiens nullis obstantibus curis facile sanitatis* repetat qualitatem. Ac si resumptio* recurrens nihil uiriũ perficere permiserit, quo etiam* carnatum corpus ostendat, bono attestante colore, erit consuetudini dimittendus ægrotans. Eadem sanè curatione utendum etiam in iis qui cum nondum* sunt epileptici, eo tamen ferri uidentur. Hoc enim solum seruabimus, quum signis paßionem minãtibus fuerint absoluti ut eos * consuetudini reuocemus. Facilius est enim imminentium auersionem, quàm præsentium depulsionem * facere. Sin uero paßio tardauerit, & propterea plurimis fuerit acceßionibus uariata, erit partienda curatio secundum superpositionem, & lenimẽtum, ita ut superpositionis tẽpore iisdem utamur adiutoriis quibus acutas paßiones curari perscripsimus. Neq; enim * phlebotomum reprobamus, permittentibus uiribus, * siquidem longo interstitio superpositiones occurrere uideantur. In lenimento uerò resumendos dicimus ægrotantes & cum recorporatiua curatione dirigẽdos, iusta cyclorum regula, sicut latius, ꝗcũ de capitis paßione diceremus, * scripsimus. Quapropter ob resumẽdum corpus adhibenda gestatio, sella, uel cathedra, aut deambulatio, aut uocis exercitatio. Item lectionem & perũctionem aliptarum præceptis ordinatã, sine ulla capitis * inflatione geramus, ne immodico labore affectũ * corpus uexare potius, quã reficere uideamur. Tunc lauacrũ langorum interuallis adhibendũ: uarius dãdus cibus & panis limpidus, atq; studiose elaboratus. Pulmentũ uero ex mediæ qualitatis materia, ut oua, pultes, olera, quæ non sunt acerrimæ

* recipiat
* recurans nihil vitij redire permiserit, aut etiam bene carnatum
* ἔνσαρκον
* sint
* ad consuetudinem
* credere
* phlebotomiã
* si quidem
* pag 252.
* fricatione imperamus
* caput

*mæ uirtutis. Item uolantum leuiora, & piscium tene riora. Dehinc post resumptiuum cyclum adhibendi re corporatiui, & primo ex parte, tum perfecti, in quibus esse uomitus ex radicibus debet, uel * similibus ma teriarũ rebus, ut nuper * docuimus: atq; ita drimypha gian, exinde * contiguas sibi pulmentorum materias ordinamus: item adiutoria localia, ut exempli causa, primo capillos decurramus * ex pectione, nunc pro * capillatura, nunc contra capillaturam: tum tõsuram adhibentes, dehinc nouacula caput radentes, cucurbitas alijs atque alijs capitis partibus * recorporatiuas imponimus: tum dropacis raptũ adhibemus, sed primo longe remotis partibus, tum uicinis, dehinc patiẽtibus: dãtes etiam masticandum sinapi, uel piper, aut staphysagriã. Item sternutamentum ex helleboro, uel * astrutio, & pipere, & castoreo, uel his similibus adhibemus naribus, apophlegmatismum quoq; adijciẽtes, atq; * fricatione balnearũ nitri pulueris, & * cæteris sympasmatibus, quæ ruborem facere ualeant, ut sunt ex pyretro, staphysagria, adarce, euphorbio, pipere, calcis gleba, & pumice: tum cataplasma ex sinapi, atque malagmata, quæ detergere & * pabulis afficere corpus ualeant: item acopa acriora, sed quæ tetri odoris non sint, toto corpore illiniẽda, magis tamẽ capiti, atq; ori, conclusis palpebris: immittenda sunt etiam hæc auriũ cauernis: gargarizandum sinapi: adhibẽda etiã aquarum illisio, qua patientes partes percussæ mutari cogantur, quod Græci cataclysmum appellant. His deinde perfectis cyclis, resumpto corpore, helleborum, adhibemus, sed longe superpositionis seruantes occursum quod in omnibus quidẽ adiutorijs exercitioribus adhibendis, tum magis in helleboro monemus præcauendũ.*

**similium *pag. 255. *congruas *denso pectine *ut pag. 264. *eodem genere locutionis utitur pag. 255. * recorporatiuas vocat, cũ plurima flamma admotas, & vt ait pag. 255. detractas magno raptu * Nasturtio. ut pag. 286. * fricationem in balneis *cæterorũ Sympasmatum *papulis Acopa.*

*Hellebori sumendi cautio. * exercitantioribus vehemẽtioribus. Alij exercitatioribus*

Denique si nullam accessionem denuntiauerint signa, ijs qui ordine seruato admonentur, ante decem uel duodecim dies, uel generaliter pro longitudine lenimenti, * porrectius erit adiutoriorum regula dirigenda. In ijs uero qui ordinate admonentur, eo tempore adhibenda curatio, quo conijcere possumus mediũ præteritæ atque futuræ accessionis. Sic igitur hoc genus diligentiæ * intuendum, ut cum æger somnum decusserit, primo requiescat paululum iacens, non solum suspicans indigestionem cibi uerumetiam donec * persecutione quadam propria corporis fuerit facta * digestio, ne ex uigilatione sequenti, atque laxamento membrorum, & * tenuitate, uel purgatione humorũ spiritus iamdudum somno turbati crassi fiant, quo etiã sæpe officia impediri noscuntur, cum nondum * totum recurrens occupauerit corpus. Vnde sæpe factum est, ut * experrectis hijs quæ illico intueantur fallant, nisi * perfricatis oculis intenderint. Neq; clamare uel currere facile possunt: siquidem ui quadam somni tunc arteria, hoc est gutturis uia, asperatur, & raucos facit: ac fatigata corpora * densitate neruorum, * irruente spiritu crassiore, afficiat percussione uel quassatione similes plagas ingerendo. Has igitur ob causas æger plurimo tempore somno deposito tardare debet, præcauens lucis * autoritatem, quam mox discusso somno intueri minime potest, ne repentino eius occursu percutiatur uisus. Item disputationibus uehementibus animum exercere declinet. Tunc resumptus atque releuatus somni plenitudine, sub stramentis leni unctione tangatur semel secundum corporis singulas partes laxamẽti mediocris causa, * atq; frigoris cautione leuẽ & delectabilẽ gestationẽ adhibeat ut * fertoria sella, uel

*porrectior

* intendendũ. Alij instituẽdum

*perfectione

* nam Methodicis somnus adstringit: uigiliæ uero laxãt, crassa tenuãt, excremẽta purgant.

* tenuatione

*integros recuperauerit

* experrectos eos

*perfricatos oculos

*quæ per somnum accidit

* irruens spiritus crassior afficit, percussioni uel quassationi

* claritatem

* ac cum

*portatoria ut pag. 248.

uel cathedra. Sed prohibenda erit exclamatio, siquidem uehementer mouet partes patientes. Tunc deposito turbore motus unctione olei fricetur, cõductis & extẽtis brachijs,* flexo atq; extẽto motu releuãs singula crura commoueat, quo fortioribus motibus faciat aptiora. Fouenda etiam ora aqua calida: * nunc enim erit lauacrum prohibendum: atque ita post perunctionem cibum accipiat paruum, succulentum, & leuem, ut oua, pultes, * piscis teneri, quæq; ex uolantibus paruæ ætatis atq; formæ, ut ficedulæ, turdi: declinãs omne quod fuerit acrioris uirtutis, siue inflare ualentis, aut carnosæ, uel grauis. Quapropter etiã à uino erit abstinendus, ac per interualla ab omni cibo seruandus. Releuatur enim hoc genere corpus ieiunitate * reflatũ. Sin uero aliqua signa acceßionis futuræ apparuerint, ut somnus turbatus, uel cibi corruptio, uel iracundia inanis, ac sine ratione, item mœstitudo uel sternutamẽtum, aut aurium tinnitus, uel præ oculis scintillarũ fingibilis uisus, aut inflatio præcordiorum, & per somnum seminis inuoluntarius iactus, quem onirogonõ uocant, & horum similia, non solum ad hanc uitæ * regulam transeundum est, uerumetiam initium ex abstinentia sumendum. Tunc leuis adhibendus motus, atq; perunctio, & cibus, quo corpus salutaribus officijs nõ deseratur. Vt enim ijsdem ciborum regulis perseuerare tutum non est, sic è contrario iugis mobilitas, atq; cibi abstinentia uacuato corpore solitis nutrimentis, uires extinguit futuris tẽporibus necessarias. Quæsitũ etiã utrum * contradicentibus signis, acceßionem fore, an præsentẽ siue factã iudicemus. Sed tunc erit acceßio iudicãda, quoties ceciderint in ea ægrotãtes: quo discere poterimus, quo tẽpore diatriti tẽpus sit numerã

* flexúmque ac extentũ poplitem
* nec etiam
*pisces teneros
* ab inflationibus liberatũ: plenitudine exoneratum.
* resumptiuã
* ex præcedentibus his signis
Alij ex prædicentibus.
An statim atque visa fuerint hæc signa quæ paroxismũ minantur, de illo tanquã præsentefaciundũ sit iudiciũ, ut tum inedia diatritos præscribatur, an expectãdũ, donec paroxysmus inuadat.

dum, ut recte poßint curationes suis reddi tẽporibus: Nam* denuntiata signa iam præsentia acceßionis esse contendit. Nos uero prætangi neruositatem, atque in acceßionem urgeri recte probamus, ut augmenti indicia tanquam * præludere uideantur, ut sunt in hemitritaicis febribus frequenter acceßione imminẽte corpora præoccupata, cum noctis anxietate pulsata, diei fore asperitatem significant. Ita igitur, uel simili ratione, præmonitus epilepticus, tanquam si acceßione uexaretur, erit usque ad primam diẽ abstinendus, & neque similiter * agendus, ut pridie, cum * fuisset in lenimento purißimo. Quapropter abstentus una die, sequentibus * leui motu agitetur antecedente unctione, atque paruo cibo nutriatur: aquam bibat. Tunc si rectius habuerit, ut laudabilior sanitas appareat, augenda oblatio cibi, alternis scilicet diebus, nunc qualitate, nunc quantitate. Tunc nisi ex omni parte signa supradicta * erit rursum abstinẽdus una die. Sin uero fuerint expulsa, uel depugnata, non erit illico reddẽda ægrotãti cõsuetudo, tãquã nihil sit quod sollicitudini remansisse uideatur: neq; rursum inani suspicione, tãquã iam imminentis superpositionis metuentes aduentũ, in tenui uitæ regula retinere debemus patiẽtẽ. Vt enim oportunitas adhibita abstinentiæ futuras amputat superpositiones, atq; earũ occasiones detrahit, sic importunè adhibita corpus uexat, atq; fatigatione affectum tarde surgere facit in solitas uires. Quapropter cum summa cautione, & sine ulla nimietate seruati, blanda regula resumẽdi sunt ægrotãtes, quo asperatas acceßiones fore non metuamus. Tutius autẽ esse probamus, ut * supradictũ est, lõge ante futurã accessionẽ ad helleborí usum accedere: quo accepto si irruerit acceßio, crũt omnia

* denuntiãtia signa præsentiã acceßionis ostẽdunt. Denuntiantia uocat præsentem morbum indicantia: Præcedentia uero, siue prdicẽtia, quæ futurum: hæc Gal. in Definit. uocat Prognostica: illa Pathognomonica.
* prælucere
* regendus
* foret
* leni
* ceßauerint erit
* pagina 279.

omnia mitigatiua adhibenda, quæ acceßionem ualeant temperare. Instrictura enim constitutis * altioribus, hoc est stomacho & uentre, mitigatiua laxatio adhibita etiammedicamini excludendo præparat uiam, & præfocationis amputat metum. Sin uerò nullum periculum subierit præfocationis post purgationem causa refectionis adhibenda resumptio est, cum iis quæ ualeant acceßionem temperare, ut odoramenta sine ullo * percussu medentia: atque nutribilia, ut est panis calidus, melo, cucumis, & his similia. * Destillandus etiã * helleborismus, sed ex melle decocto. Ac si initio uomitus ex acceßione emerserit, cucurbita multa cum suppoßita ori uentri infigenda, tunc sequenti parti, secundum quod medicamen ad inferiora * teneatur, donec acceßio leuigetur temperamentis supradictæ rationis, ne concursus paßionis & adiutorij præfocet ægrotantem. Erit igitur sustollendus ægrotans subiectione manuum ex utraque alarum parte, cum capitis sustentatione, atque leuiter inclinandus. Tunc si medicamen ad superiora cucurrerit, & * transuorationis ceperit partes, quo * spiramenta obstruere uideatur, illisis dentibus, atque ore clauso, uel erumpens per naturales uias, quæ ad fauces de capite feruntur, in nares defluxerit, ac rursum decurrens gutturis meatum clauserit, præsens præfocatio metuenda. Quapropter immissis digitis, ex utraq; parte buccarum circa * maiores dentes, oris facienda distantia. Tunc imponenda * ptygmata multiplicia, quæ si fortè defuerint, cuneos ex ferulis scißis mittere poterimus, quo * scientes ægrotantem seruemus, atq; medicamen ad faucium par-

* occultis, & in profundo sitis visceribus

* quæ caput nec implẽt, nec grauant.

* At si initio vomitus ex purgatione periculum suffocationis emerserit, instillandus etiam helleborismus, sed ex melle decocto. cucurbita cum supposita multa flamma ori ventris infigenda: tum sequenti

* helleborismũ ex decocto melle Aetius vocat hellebori decoctũ, eiusq; compositionem docet pag. 155. ac si helleboro sumpto vrgeat suffocatio, cremoris bibendos tres cyathos ait, qui vtcunque à decocto diuersus est. * trahitur * respirationis * guttur & laryngem * maxillares * cõplicati panniculi * succurrẽtes

tes ueniens ſpatio quodam exceptum facilius excludatur. * Seruanda etiam tempora, quibus medicamen faucibus occurrit, adiuuates eius exclusionem, in faciem inclinantes ægrotantem, atque eius ora calida ſpongia detergentes, diſtillantes etiam in os *mulſum. Sic enim ueluti deſpumans * reſumit, aut deponit acceßionis preſſuram releuatus ægrotans. At ſi non ſufficiens hellebori fuerit agitatio, quam Græci ſparagmon uocant, & * paruo euentu ſucceſſerit, perſeuerante paßione, erit etiam ſecundo, uel tertio hellebori uſus adhibendus, ſed * præſumpto uiribus ægro: quippe cum non iiſdem uti omnibus neceſſe ſit, & deſtruendæ paßionis cauſa una ſola ſufficiens & * perſeuerans exhibitio non approbetur. Vtendum etiam aquis naturalibus, hoc eſt, naturali uirtute medentibus, ſed quæ nulla odoris uexatione adficiant ægrotantem. Adhibenda igitur * natatio, & ſole corpus torrendũ, quod Græci * heliaſin uocant, ſed prætecto capite. Vtendum etiam potabilibus medicaminibus, uel electariis ex hyſſopo, & origano, & thymo confectis. Principaliter enim corpus mutant, recorporationem faciendo ob acrimoniam: dehinc etiam corpus, & ſuccorum naturalium * tenuant qualitate. Emolliendus nanque uenter, & peregrinatio imperanda terrena, atque maritima, ſi ferre nauigationem potuerint patientes. Tunc etiam exercitia uehementiora, quæ labore corpus afficiant, affectãda, quo magis fortitudo, * quàm corporis robur augeatur. Eſt enim ſemper grauabilis * carnatio, & magis ſi tenuibus fuerit impoſita uiribus, & in iis paßionib. quæ in neruis eſſe noſcuntur. Vnde neque facilè curationis eſt credendus effectus, quo depulſam paßionem iudicemus, niſi legitima

* Seruamus

* Mulſum enim imbecillas uires reficit, ſpiritus inſtaurat, inflationẽ diſcutit, pituitam lẽtore adhæreſcentẽ abſtergit, & educit.

* reſumitur, ac σπαραγμὸς.

* paruus euẽtus

* reſumpto

* perſanans

* in aquis medicatis & naturalibus

* Heliwſin

* attenuant qualitates

* ac

* obeſitas, & carnoſior habitus

Non fidẽdum ſubitæ ſanitati

tima acceßionum tempora soliti concursus, sine ulla inquietudine, atque plurima, transierint ægrotantes: somnos quoque sine ullo impedimẽto duxerint, & uigilias placidas, ac liquida sanitate moderatas, nulla etiam difficultate officiorum animæ uel corporis impeditas, attestante cibi sufficienti appetitu, cum digestione congrua, & corporis nutrimento mediocri, uel egestionum naturalium moderato exitu, bono attestante, * uel immutato colore.* Seruanda præterea multo tempore omnis nimietas, ut frigus, ustio, indigestio, uinolentia, libido, lauatio, & magis ea quæ specialiter paßionem in commemorationem ducunt, ut odores percußibiles, aut splendor nimiæ lucis, aut * resultantium materiarum: item strepitus, clamatio, circulatus cursus, *extentio, aut ex alto despectio, siue fluminum celerrimus fluor. Vt enim ulcerum recentes cicatrices facili occasione soluuntur, non aliter hæc paßio, uel alia quæque similis * nequitia, paruo impulsu repetit corpus, quod proximè dimisisse uidebatur. Ac si fortè neque ita fuerit æger ab epilepsia liberatus, nihil minus adhibendum, sed magis perseuerãdum in curatione probamus. Dabit enim hæc diligentia uel ex parte beneficium, quo neque frequentius admoneatur ægrotans, neque longioribus acceßionibus opprimatur, neque turpiter in * furore, uel publicis locis apprehẽsus, etiã post paßionis impetũ animi * luctatione uexetur. Quibus enim prima *uel optata non proueniũt,* erit secũda mitigationis causa capiẽda. Hæc est secundum ordinem methodica epilepticorum curatio. Aliarum uerò sectarum*principes uaria rerum* temperatione, siue * experimento curationis adiutoria cumularunt, caput fouentes aceto atque oleo rosaceo puro

* &
* Cauenda, vitanda
* scintillantiũ, nitentiũ, splendentium
* visus intentio: nam vt ait pag. 267. suspicere ægrotanti difficile est
* τῇ κακοηθείᾳ, malignitas
* foro
* dolore, molestia
* &
* erunt
* logici,
* consideratione
* Empirici

puro, uel immixto castoreo, in accessione frigidis utentes: articulos quoque omnes ligatione constringentes, sternutamento commoto ex aceto, naribus interius flato, cum sinapi: uel castoreo oleo irino infuso, cum calchanto: uel sulphure * uino, aut astrutio incenso, uel iis quæ ad matricis præfocationes incendenda posuerunt: item hyssopo & origano, & thymo: uel ignis flammam oculis offerentes, cum titillatu quodam, & * oppreßione præcordiorũ ad inferiores partes. Iubent præterea motum corporis * adhibere, gestatione uel deambulatione, aut supra sindonem uolutari: sinapisandas etiam manus ægrotantium, atque pedes: & ante acceßionem perungi thapsia caput, & spiritum * continere. Alio uerò tempore, hoc est dimißionis, uini atque carnis imperant abstinentiam, & magis porcinæ, uel bubulæ, & caprinæ. Prohibent præterea supra pellem caprinam dormire, siue iacere ægrotantem: siquidem paßionis facit motum. Adhibent etiam clysterem iugem atque acerrimæ uirtutis, & medicamina urinalia, quæ diuretica uocant, atque purgatiua per uentrem, quæ cathartica uocant, & horum magis cui nomen est hiera, quæ non erunt, inquiunt, * tertio minus singulis mensibus offerenda: tum capitis diuisuram * accuratam, quã chiasmum uocant: dehinc * scarosin medicamine, siue ignis ustura: item terebrationem testæ, uel arteriotomiam, uel usum uenereum, aut è contrariò eunuchismum faciendum probantes. Dant etiam bibendum lac asininum, cum sale, uel sanguinem testudinis * marinæ, uel * humanum, aut uituli marini, & non solùm sanguinem, uerumetiam coagula quæ lacti miscentur. Item mandendam * mustelam, sed longo desiccatam tempore: & tunc * corda hominum atque equorum

* vino incenso, aut nasturtio,
* compreßione
* adhiberi
* contineri.
Διυρητικά,
Καθαρτικά.
Ἱερά.
* decimo quoque die
* ad x. literæ figuram
* Escharωsin, siue
Χιασμός.
Ἐσχάρωσις.
Ἀρτηριοτομία.
Εὐνουχισμός.
* Ad id prodesse terrestris sanguinẽ Dioscorides ait.
* Plin. cap. 1. lib. 28.
* Sanguinem mustelæ commẽdat Diosc. & eius vẽtriculum coriandro fartũ, & inueteratum.
* carnem, vt p. ip.

equorum,quorũ crura quasi* impetigines habent,siue asinorum, uel mulorum. Item testes uel ueretrum marini siue fluminalis * cancri, & porcelliones, hoc est,animalia quæ humectis & aquosis locis sæpe nascuntur, à Græcis appellata onisci: * dehinc squamulas fieri,cum aqua in qua fuerit candens ferrum*prætinctum. Dant etiam cameli cerebrum fumo siccatum atque concisum, sed infantibus uel pueris odorandum: perfectis autem ætatibus bibendum,ad modum cyathi, cum * mulso & aceto tribus cyathis: similiter etiam leporis cor, & cerebrum gauiæ. Alij uerò etiam* ligamenta probauerunt, & magos adhibẽdos, atque eorum incantationes, quæ quantis sint uexationibus *confertæ,etiam per se probatur,sicut latius Adiutoriorum libris docuimus,nunc tamen paucis * memorauimus. Constringens igitur fomentum,atque tetri odoris,* uel aceto, & oleo rosaceo, & castoreo, percutit,& grauat,& tumores constringit:& si,ut putãt, materiã * redarguit, abactum tamen cutibus ad cerebrum,& eius membranas reuocat. Et sunt hæc exteriorum comparatione magis salutaria. Præterea est uehementer noxium,* frigidat caput accessionis tempore fouere. Quæ enim* dimissione releuata mitescũt, eadem * frigida densatione magis grauantur. Item ligationes neruos densant, atque corporis * oppressio, quam fieri iubent. Defricatio intemporalis, hoc est accessionis tempore facta,geminat passionem. *Accidentia enim*si temporaliter quidem uidetur lacessitis sensibus in*resumptionem ueniret,totam tamẽ passionem peiorat, non aliter quàm si quisquam turbatos oculos manutigio,quod Græci chirapsiam uocãt,temporaliter,fricando, releuare uideatur: non aliter & sternuta

* nascentes in cruribus impetigines,vt pag. 290. Pli.cap. 11. lib. 28. vocat lichenas.
*canis: vt pag. 290. i. fibri: nẽpe castoreũ. ὄνισκοι
* dehinc aquã è squamulis ferri, aut in qua, vt pag. 290. A.
* extinctum
* mulsi ex
* non vincula manuum, sed alligata & suspensa amuleta, τὰ περίαπτα.
* conferta
* memorabimus
* ex
* repellit, abactam
* frigidis
* mitigatione relaxata
* frigidorum
* compressio
* Accessionis enim
* tametsi
* vexationem lenire
Manutigium. Χειραψία.

sternutamenta medicaminibus commota accessioni nõ conuenire probamus. Quippe cùm neque in linimento passionis constitutos hoc adiutorio facilè inquietare liceat, nisi certo regulæ ductu præparatos, quo caput releuetur gestatione tenui, ac deambulatione. *Siquidem hoc adiutorij genus initio impleat caput, debinc medeatur: quid sperandum in iis qui accessione agitati, earũ partium plenitudine uexantur, si etiã sternutamento fuerint *conuitiati, cùm magis oporteat passionis illitam soluere turbationem? Est præterea acetũ molestũ naribus insufflare, siue solũ, siue cum alia qualibet percussibili materia. Constringit enim, atq; densat tumentia, & turbata perturbat, & ea *concurrere compellit, quæ accessionis uiolentia excludi coguntur. Non aliter * mutiles atque *satiabiles sunt incensiones, siue fumigationes, & odoramenta ex pice, bitumine,* spondilio, castoreo, galbano, acerrimæ atque grauabilis uirtutis causæ, & iniucundioris, adeò ut etiam rectè ualentium impleant caput, & eorum qui nunquam, aut difficilè earum partium querelam prodiderint: tunc tamen iis odoramentis acceptis, uertigine atque grauedine urgentur: & non aliter tumentes oculos fumigatio adficit, quàm etiam tumentes cerebri membranas. Necessariò enim cogit in similem uenire passionem. Percutit etiam ignis flamma, siue eius affectatus splendor multos. Deniq; etiam in lenimento epilepticos constitutos, lucis importunitas, atq; * eminens percussio, in commemorationem facit accessionis uenire. Noxia etiam præcordiorum pressura, quam adhibendam probant, iudicatur. Mitiganda enim sunt accessione commota, & non uiolenter atque contrario conatu reprimenda. Grauis etiam sine dubio uidetur

* Nam si
* concitati
* spissari, coire
* inutiles
* grauabiles
* sphondylio
* cominus

tur supra sindonem iussa uolutatio, quippe cum leui conuersione corpus affectum, nō solum lenimenti tempore epilepticos in uertiginem mittat, uerumetiam recte ualentes similiter afficere uideatur. Articulorū quoq; sinapismus accessionis tempore tumorem geminans, etiam passionem necessario peiorem facit. Est item* intemperabilis ante accessionem* punctio ferulaginis, quam Græci tapsian uocant, cum opoteat motam passionem atq; in peius coactam mitigare potius quàm prouocare: & quoties eius necessarius est usus, toties, atq; melius lenimenti tempore suæ uirtutis impleat beneficium, cum importune adhibitus partes faciat* emori, has quod Græci * necroses uocant. Item spiritus retentio, quam faciendam probant accessionis initio, sensus implet, nō, ut quidam uolunt, repercusso spiritu futuram prohibet accessionem. Premit enim potius quàm discutit ea quæ iam suo motu densari uidentur. Abstinētia uero uini atq; carnis, quam iugiter fieri iubent, uel unius anni spatio, impedit recorporationis faciundæ profectum, quem augere necessariò mutationum uarietas potest, quod facile ignaris notū fiet ex uitæ consuetudine, quæ si eadem non fuerit, procul dubio corpus infirmat. Quippe cū iugis potatio aquæ demissum faciat corpus, & neq; numero dierum, uel mensium curandi regula sit constituenda, sed passionis temporibus, quorum * mutatæ regulæ commutantur, ut sub eorum rigore* damnum aquæ uel uini ministretur, quod etiam de carnis usu erit coniiciendum.* Caprina uero pellis odoris tetri causa noxia capiti iudicatur, non speciali atque priuata ratione. Item iugis atque acerrima clysteris iniectio intestina conradit, atque neruos uitiat. Vrinalia quoq; medicamina, quæ

* intemporalis
*perunctio: ut pag. 286.
*excitata gangræna
Νέκρωσις
* Necrωsin
* mutatione
* donum
Caprina pellis
* Hippocrat. libro de Sacro mobo oues & capras huic ægritudini ualde obnoxias esse tradit, quæ caussa fortassis est cur substrata capræ pellis accessiones huius morbi excitet.
Vrinalia medicamenta.

diuretica uocant, uesicæ infectione capitis membranas commouent. Item purgatiua medicamina, quæ cathartica uocant, *defluxionem corporis facient, atque stomachum euertunt: capitis etiam * acuratam diuisura, quam chiasmum uocant, & testæ perforatio, & ustura cutis medicamine uel igne suffecta, quam* scaroticam uocant, & arteriotomia patientes partes insumit, & utilibus renititur rebus. Siquidẽ nulla te*comparatiua adiutoria iisdem locis adhibere permittit. At uero concubitus, siue Venus, quam adhibendam probant, ab aliquibus parua epilepsia nuncupata est. Siquidem similem facit membrorum motum, diuerso contractu, anhelatione & sudore attestante, & oculorum conuersione, cum rubore uultus, ac deinde post effectum displicere facit sibimet corpus, cum pallore, & quadam debilitate, uel mœstitudine, & adeo neruos afficere male uidetur, ut sæpe imminente accessione per somnum iactu seminis ægri præpurgẽtur, quod Græci onirogonon uocauerunt. Item eunuchismus ui res amputat, con epilepsiam soluit. Lac quoque sumptum facile acescit, & propterea grauans epilepticos male probatum uidetur. Non aliter etiam potus sanguis testitudinis, siue hominis, atque rituli marini, & sumptio coaguli, quod Græci pityan uocant. Mustelæ quoq;, siue hominum caro siccata, & equorum impetigines, uel ueretrum, atq; testes canis aquarij, uel porcelliones supra memorati, quo oniscos appellant, & aqua de squamulis siue tinctionibus ferri, & cor leporis, & cameli, siue gauiæ cerebrũ male probatur. Etenim neque ex occultis causis, quas Græci ἀδήλους αἰτίας uocant, rationes ducunt, neque ex aliqua contagione siue tentatione, ut empirici uolunt, approb

Purgatiua
* dissipationẽ, ac dissolutionẽ
* in chi figurã
* Escharoticã
* vtilia & cõmoda
Venus parua epilepsia
πιτυά.
ὀνίσκοι.
* ἄδηλοι αἰτίαι.
* cognitione
Ἐμπειρικοί.

probata in usum uenerunt medicinæ. Quippe cum intelligi, uel apprehēdi naturali aut fortuita rerum dominatione minime *posit, uti hiis, maxime ita insuetis, atq; nouis, & odiosis generibus materiarum, quarum nihil usu grauius esse uidetur, ipsius quoq; comparatione paßionis, sit admirandum, quod de aere atque uigiliis, uel somno, & potu, & cibo, uel iis quæ necessariò sumuntur, nihil *experimenti utile collegerint, de iis uero ita execrandis, & crudelibus, atq; inhumanis, plerunque etiam periculosis, curationes ordinare uoluerint. Non enim sanguinem tauri potum interficere, ut Themistoclem, aut lac coagulatū, & caseum *coctum, aut oratorem, & imaginem recte reprobauerunt, si quisquam humanum sanguinem id facere minime crediderit, quò falsò memorata à ueteribus cætera uideantur. Accusatis igitur, siue nudatis summatim ueterum curationibus, non est absurdum etiam cū nominibus errores arguere singulorum. * Hippocrates de epilepsia scribens communiter ait: Quisquis in humano corpore agnouerit siccandi uel humectandi, aut frigidandi, uel calefaciēdi causas, idem etiam istius *paßiones poterit *uidere rationem: & neq; quomodo, neq; ex quibus, neq; quando, uel quousq; hæc fieri debeant tradere *curabit. Diocles libro quo de paßionibus scripsit, in iis qui ex uinolentia, uel carnali cibo istam paßionem conceperint, phlebotomiam probat, antecedentes potius quàm præsentes intuens causas, In iis uero qui ex corporis habitudine in istam uenerint paßionem, humoris craßi detractionem probat adhibendam, quem appellauit phlegma. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocant, item deambulatione, ac gestatione. Quæ si etiā uera essent

* poßint, vt in his,

*experimento

Themistocles poto sanguine taurino mortuus est.

* coactum magni autores recte

* Hippocrates ad libri calcem quem de Sacro morbo scripsit.

* paßionis

* facere curationem

* curauit

Diocles

Vrinalia medicamina διουρητικά.

adiutoria, ob paruitatem tamen numeri & magnitudinis suæ, magnæ paßioni difficile possent paria pronuntiari, aut eius destructioni sufficere. *Itẽ libro Curationũ phlebotomans utitur medicamine catapotio, quod stomachum euertit, atq; post cœnam uomitum facit, exhalationibus implens caput. Potat etiam aceto, & sternutamentũ commouens prius quàm in somnum ueniant ægrotantes, profecto intemporaliter commouet sensuales uias. Dat etiam absinthium, centaurion, & lac asininum, & equorũ impetigines, uel mulorũ, neq; tempus adiiciens factis, & odiosis ægrotãtes afficiens rebus. Praxagoras uero secundo libro Curationum caput imperat radendũ, adhibens fricationes, & cataplasma ex aceto* sine Venere, dolentibus speciebus etiam sternutamentum cõmouens, & ieiunum uomitum per singulos dies: utens etiam poto lacte cum mulso atq; sale, item deambulationibus plurimis atq; uehemẽti motu* celebratis, & potionibus urinalibus, & cibis uariis, & agninæ carnis, siue hœdinæ, atque porcinæ, & catulorũ, dans acetũ bibendum, atq; uinũ, & post uomitum sternutamenta & odoramẽta probans, & spiritus retentionẽ: item usturam, atq; incisuram* partibus adhibens etiã uentriflua medicamina: & cum acceßionẽ uiderit * cõmoueri, deprimit partes quæ fuerint in querela, atq; defricat castoreo, & uituli marini ueretro, siue uirilibus hippopotami, aut testudinis sanguine, uel rhõbi marini, omnia confundens. Non enim initio rasio capitis est adhibenda, nec aceto densandũ corpus, neq; diurno uomitu uexãdum, siquidem fortitudinem tollunt: neq; plurimo sternutamento, implet enim sensus: neq; urinalibus medicaminibus, siquidem corpus nimium laxant: neq; purgatiuis,

siquidem

* Idem Καταπώτιον.

Praxagoras

* ac farina mordentibus speciebus

* celeratis

* capitis

* comprimit, vt constat ex eo quod paulo post sequitur. Conuenit hoc remedium, cũ vapore tetro ac venenato, ex aliqua parte corporis auræ frigidæ specie in caput subiecto, per cõsensum hic morbus gignitur.

Sternutamenta.

siquidem non aliter uexant: neq; catulorum carnibus, propter suæ qualitatis horrorem: neq; detentione spiritus accesßione imminēte, tunc enim tēpus est requiescendi: neq; compreßionibus, asperant enim tumores: neq; curiosis odoramētis, siquidem caput implent: neq; incisura, ob inutilē dolorem: neq; ustionibus, superpositonis enim tempore asperant ob tumorē paßionem, in lenimento uero resumendos uexatione doloris fatigant, & usui recorporatiuorū adiutoriorum obsistunt: neq; coagulo uituli marini, uel ueretro, aut testibus hippopotami, uel testudinis sanguine, aut rhombi marini. Hæc omnia experta neq; ratione, neq; regula, sed tentatione probātur. Asclepiades primo libro Celerum uel acutarum paßionū, eos qui corporis raptu afficiuntur, solos imperat phlebotomari, non aduertens, quia ex eadem adstrictione generales quæq; species epilepsiæ formantur, sed accesßione grauior altera quam altera cōparatur. Quaproter magis exigit phlebotomiæ beneficium. Item phlebotomatos iniici iubet* clysteri, uel* collyrio, quod balanon appellant, odoribus tetris adhibitis, & fumationibus, & naribus aceti insufflatione, atq; uolutatione in syndone* præstita. Prohibet sanè carnales cibos, & uinum, sed imperat Venerē, quorū accusationem atq; improbationē ex ante scriptis accipere poterimus. At Serapion primo libro Curationū multis ex rebus diligentiā curandi confundit. Vngit enim residuum corpus oleo, colla uero aceto cū oleo rosaceo, cōstringens ea quæ laxatione indigēt. Tum exercitio adhibito dat mulsum bibendum ex aceto confectū, ac deinde nihil accipere iubet ægrotantes, sed quiescere, Tum deambulare circa uesperam, ac rursum conquiescere, & deambulationē*

Asclepiades

* phlebotomatis

* clysterem

* collyrium

Κλυστὴρ.

Κολλύριον.

Βάλανος.

* supra pag. 286.

Serapion.

repetere, tum lauari, & adhibita requie bibere hysso pi decoctionem cum aceto, atq; mel in trium * heminarum quãtitatẽ, tum cibum sumere, erroribus mille stomachum uexans, ut semel cibo reficiat. Vtitur etiam ante unũ uel duos dies si ordine certo accessiones occurrerint, nunc sanguinis detractione, nunc purgatiuis medicaminibus: sed nunc per superiora, ut albo helleboro, nunc per inferiora, ut scamonia, uel nigro helleboro, & his similibus, pernitiosis turbationibus corpus adficiens eo tempore quo requies adhibenda est, ne ulla occasione accepta accessio generetur. Ordinat præterea quæ specialiter passioni congrua medicamina nuncupauit, ex castoreo, & equorum impetiginibus. Sunt autem squamulæ anteriorum crurum sub armorũ partibus in ipsis animalibus natæ, has Græci lichenas uocant, siue chelidonas, nos uero, ut supradictũ est, impetigines, uel hirundines. Dat etiam cameli cerebrum atque fella, & coagulum uituli marini. Item dat medicamẽ quod ex crocodili terreni stercore confectum probat, & leporis corde, & lumbis, & testudinis marinæ sanguine, uel testibus apri, uel arietis, aut galli gallinacei. Adhibet etiam odoramenta, & iniectiones clysteris, non minus ab epilepticis in curationibus cadens. Heraclides Tarentinus secundo libro Interiorum curationum eadem medicamina conscripsit. Multi quoque uetustiores istam curationem ordinantes uariis erroribus conciderunt, quos memorare superfluum est. Quippe cum eorum uires * proditione temporis expirasse uideantur, ex quibus est Menecrates Zeophletẽsis: item Tryphon, Philotimus, Chrysippus, Demarchus, & horũ plurimi, quod est nudũ, atq; probabile, ex cõscriptione curationum Apollonii Citiensis

Marginalia: * decocti Hyssopi — Impetigines equorum. λειχῆνες. χελιδόνες. — Heraclides Tarentinus. — * productiones — Menecrates Zeophletensis. — Tryphon. — Philotimus, — Chrysippus. — Demarchus. — Apollonius Citiensis.

tiensis secundo libro de epilepticis: item Nicandri tertio libro. Themison uero libro primo tardarum passionum Asclepiadis erroribus nondum purgatus ante accessionem phlebotomandos, inquit, si ordo fuerit augmentorum præseruatus: sin uero errãs fuerit perspectus, post accessionem imperat phlebotomiam adhibendam: modum autem detrahendi sanguinis eius approbat mutatione, quæ sunt uanissimæ inuentiones, sicut libris Specialium adiutoriorum docuimus. Tum si in brachijs, uel in cruribus, aliqua querela extiterit, earundem partium uenas inquit diuidẽdas: Sin minus, interiorem uenam * distringendã lino, conijciens melius esse ex partibus non patientibus sanguinis coaduatam facere detractionem: siquidem patientes magis grauantur ob irruentem materiæ lapsum, qui* detractæ superet modũ. Tũ post phlebotomiã deambulatione utitur, & defricatione alienis manibus adhibita, quo corporis motus cõquiescat. Dat etiã cibum ex mediæ qualitatis materia, & nulla cogẽte ratione rursum sanguinem detrahit:* Sed si ordinem seruauerint accessiones, intra quinq; dies secũdo uel tertio detractionẽ facit. De alijs quoq; multis, atq; omnibus corporis partibus, & talis & brachijs, nil metuẽs defectionẽ, sãguinẽ detrahit. In lenimẽto uero, ut exẽpli causa xxx. dierũ, post accessionẽ helleboro utitur, post quatuor uel quinq;* dies.* Tunc sequẽti initiet, atq; alia die adhibet lauacrũ, & trib. uel quatuor diebus, cæteris cursibus, cyclũ cõplet, ac deinde rursum adhibet helleborũ post accessionẽ trãsactã, uel certe* radiciũ adhibet phlebotomũ dissecans corpus, quod erat melius ordinare ante usum hellebori, quo leuiora maioribis præponerentur: quippe in recorporatiuis curationibus.

Nicander.
Themison.
*scalpello diuidendam
*ea detractæ non superat
* ac si
*quã accessio præterijt.
*tum sequentis initio. sequẽtis sub. lenimẽti
*radices: & phlebotomo dissecat

Adhibet præterea clysterem, qui uires detrahit ægrotantis, & propterea sequi non debuit supra dicta: utitur etiam localibus adiutorijs, & quidem multis, pro morbi differentia, & quibusdam falsißimis, ut est sub occipitio * accurata diuisura, quam chiasmum uocari diximus: & ferro circunscripta in capite cutis ustura, qua testa * squamulis despumatur, Item medium testæ, quod Græci bregma appellant, terebri perforatione, & in acceßione constrictione articulorũ, & odoribus tetris atq; male olẽtibus, ex pice, atq; ex * spondylio, castoreo, galbano, sinapi cum aceto, quæ ex ante dictis erunt protinus refellenda.

*ad chi figurã

* lamulis desquamatur: itẽ media testa, Βρέγμα.

* Sphondylio.

De furore siue insania, quam Græci manian vocant. Cap. V.

Μανία.

PLato in Phædro duplicem furorem dixit: Vnum fieri mentis intentione, ex corporis causa uel origine: Alterum diuinum siue immissum, eiusq; Apollinẽ inspiratorem eße, atq; * nunc uocari diuinationem: ab antiquis uero appellatum furorem. Magna Græcorũ uetustas manian appellabat, quæ nũc mantice dicta est. * Item alium inquit ex Libero fieri patre, alium ex amore, & appellauit eroticon: Aliũ ex Musis, quem appellauit protrepticon, quod ad carmen * instruere uideatur. Stoici duplicem furorem dixerunt, aliũ insipientiæ genus, quo omnem imprudẽtem insanire probant: alium ex alienatione mentis, & corporis cõpassione. Empedoclem sequentes alium dicunt ex animi purgamento fieri, alium alienatione mentis, ex corporis causa, siue iniquitate, de quo nunc scripturi sumus: quem Græci * siquidẽ magnã faciat anxietatẽ, quam appellant manian, uel quod animum siue mẽtem ultra modum

* Plato.

* hunc

Μαντικὴ.

* Idem

Ερωτικός.

Προτρεπτικός.

*instigare

Stoici.

Empedocles

* sic uocauerunt, uel quod magnam

*modum laxet: manon enim dimissum siue mollem appellant: uel certe quod polluat ægrotantes: nam pollui Græci lymænin uocant: uel certe quod deserta, siue solitudinem cupientes faciat ægrotos: nam Græci destitui, atq; solitudinem petere monusthæ dicunt: uel quod perseuerantius corpus teneat, & difficile pellatur, ob id Græci ueluti moniam dixerunt: uel certe quod duros atque perferentes faciat ægrotantes, quod Græci * hypometicos uocant. Est autem alienatio tardans sine febribus, quo à phreneticis discernitur. Siquidem neque celer, neq; cum febricula esse uidetur, uel si quisquam furiosus febricitauerit discernitur à phrenetico temporis consideratione. Nam præcedit in furiosis furor sequēti febricula, & non ita paruo pulsu afficiuntur, quæ utraq; necessariò phreneticos sequuntur. Generatur autem frequentius in iuuenibus, ac medijs ætatibus, difficile in senibus, atque difficilius in pueris, uel mulieribus: nunc repente inuadens, nunc paulatim increscens: nunc ex occultis, nunc ex manifestis causis, ut est ustio, perfrictio, indigestio, uinolentia frequens atque immodica, quam Græci cræpalen uocant: item uigiliæ iuges, & amor, uel iracundia, aut mœstitudo, uel timor, uel superstitio nimia. Item concussio, siue percussio capitis & intentio nimia sensuum & intellectus ob cupiditatem disciplinarum, uel quæstum pecunialem, aut gloriam. Item pota medicamina, & magis ea quæ amorem facere uidentur, à Græcis philtropota appellata: item detractio hæmorrhoidarum ueterum, siue uaricum, aut abstinentia in fœminis solitæ purgationis. Sequuntur autem eos qui non repentè hac paßione afficiuntur, priusquam morbus enitescat, ea quæ etiam epilepticos*

Μανός.
Λυμαίνειν.
Μονωθαι.
Μονία.
Υπομετικοί.
**Hypomeniticos: aut Hypomenicos.*
Phrenetici
Κραιπάλη.
Φιλτρόποτα.

futuros afficiunt, & apoplectos. Signa deniq; ex ante dictis sumenda memorauimus, Sed hæc quidam discernunt, ut communibus propria iungentes: graues etenim inquiunt, somni magis epilepsiam fore significant, atq; è contrario leues atque parui, furorem. Sic etiam in * iracundia constitutos capitis implemento affici, atq; æstimare se in furorē deuenisse, & rursum silentio opprimi ex inani timore. Item mœstitudo, uel animi anxietas, & iactatio, uel plurima ciborū appetentia, & oculorum frequens palpebratio, cordis saltus, & somni cū timore terribili uel turbato effecti. Item uentris * extantia, & frequens descensus uenti per podicem, pulsus paruus atq; creber, & uehemēs. Etenim in epilepsiam decliues ac pronos maior atq; rarus pulsus sequitur, & imbecillus. Intuendam etiā, inquiunt qualitatē aduenientium morborum. Sæpe enim quadam contagione ingeruntur: quæ uniuersa secundum nos * non tutissima atq; certam faciunt discretionem supradictarum passionum. Etenim futuris epilepticis, uel in passionē pronis uigiliæ irruunt, & anxietates, & cætera. Itē in aduētitijs morbis aliqua ex ijs eueniunt nō necessariò omnia uel certe non aliqua quæ enumerauerint signa. Emergēte enim siue * prodita passione, alienatio mētis fit sine febribus, & quibusdam uehemens, quibusdā leuis, & alijs alia specie atq; uisu differens, uirtute tamen atq; genere uno cōfecta. Nam furor nunc iracundia, nunc hilaritate, nunc mœstitudine, siue uanitate occupat mentem, nunc timore comminante inanium rerum, sicut quidam memorauerunt, ut nunc speluncas timeāt, nunc lacunas, ne in easdē concidant, uel alia quæ terrori esse possunt. Item esse furorem cum quadam uaticinatione ueteres posuerūt.

* Mania

* flatuosus tumor

* nō tuta sunt, nec

* prodeunte

Demetrius etiam parui temporis mentis † extensionem furorem appellat. * Item turbine repentino expauescentes atque percussos quosdam sic ait, ut etiam obliuione prægestorum afficiantur. Sic denique Artemidorum grammaticum Apollonius memorat * nitente gressu crocodilum in harena iacentem expauisse, atque eius motu percussa mente, credidisse sibi sinistrum crus atque manum à serpente comestam, & literarum memoria caruisse obliuione possessum. * Item melancholiam inquit speciem furoris esse nuncupandam. Nos uerò ipsam quoque discernimus à furore. Est autem insania siue furor nunc iugis, nunc temporis interiecti requie leuigatus, efficiens ut ægri nunc non meminerint sui laboris, nunc obliuionem sciant suam, & nunc omnium sensuum alienatione uexentur falsitate possessi, * nec aliarum specierum errore fallantur. Sic denique furens alius se passerem existimauit, alius gallum gallinaceum, alius fictile, alius laterem, alius deum, alius oratorem, alius tragœdum, uel comœdum, alius stipulam ferens mundi se * censum tenere, alius se sustentandum manu poscebat, uagiens ut infans. Horum plurimis accessionis tempore oculi sanguinolenti fiunt atque attenti. Accidunt etiam uigiliæ iuges, uenarum extensio, genarum rubor, corporis durities, atque aliena fortitudo. Patitur autem omnis neruositas, ut ex iis quæ sequuntur uel accidunt coniicere poterimus: magis tamen caput. Etenim antecedentes plurimæ querelæ eius partis existunt, cum grauedine atque dolore * afficiuntur, singulis quoque sensibus patientibus, quos in capite nouimus constitutos. * Et præterea paßio magna atque tardißima superpositionibus ac linimentis uariata, ex constrictione confecta.

Demetrius.
† exceßionem
* Idem
Artemidorus grammaticus.
* nitentem
* Idem
Μελαγχολίας.
* & in illorũ speciebus
* centrum
* afficiantur
* Est

Mnaſeas.
*aliam

Διάχυσις.
*diachiſis

*capite

*ab ingreſſu

ſecta. Etenim ijs qui Mnaſeam ſectantes * alium putant, adquieſcendum non eſt, ſuſpicantibus eum furorẽ, qui hilaritate affecerit ægrotãtes nomine ſolutionis appellandum. Falluntur etenim nominis uoce: ſiquidẽ Græci * diachiſin animi laxationem dixerunt, ſiue diffuſionem, cum hoc animi, non corporis oſtendat qualitatem. Nam quod omnis furens ſtrictura afficiatur manifeſtum, atq; probabile eſt, ex oculis ſanguinolentis, qui * inlato conſtitutam ſtricturam denuntiant: item quod ipſos oculos atq; uenas in uultu extantiores æger habeat, totius corporis atteſtante duritia, cum fortitudine præter naturam adueniente ob ſtricturæ conſenſum. Deniq; lenimenti tempore fatigatos ſe ſentiunt ægotantes. Eſt item cõiectura facienda ex ijs quæ mentis alienationem præcedunt, ut capitis grauedo, ac dolor, & ſpinæ uel ſcapularũ & tardus mẽbrorum motus, & uentris inflatio. Peccãt deniq; etiã ij qui animæ paßionem principaliter, dehinc corporis eſſe concipiunt, cum neque quiſquam philoſophorum eius tradiderit curationem, & antequam mente fallun tur, accidentia ſubſtantia corporis habere uideatur. Hæc ſunt quæ ad apprehendendum uel diſcernendum morbum methodus ordinauit. Curationem uero ſimilem epilepticis accipimus adhibendam. Etenim principio conuenit iacere loco mediocriter lucido, atque calido, & nullo turbore pulſato: nulla quoque picturæ diſtinctione, neque feneſtris humilibus luminato: neque in ſuperioribus potius quàm in ſolo: pleriq; enim furore correpti ſeſe præcipites dederunt. Eſt etiam lectus firmißime, atq; auerſus* ingreſſum cubiculi locandus, quo ingredientes minime uideant ægrotantes, ne uultus uarietate laceßiti furoris augeant

uanita

*uanitatem. Stramina præterea mollia ſunt approbanda cum defricatione, ac retentione articulorum, blando ſcilicet tactu. Et ſi qua pars corporis * ſaltu fuerit agitata, tepidis uaporationibus erit mitiganda, appoſitis lanis mollibus ac limpidis capiti, collo, & thoraci circulatim. Fotus quoque adhibendus olei calidi, admixto aliquando mitigatiuæ uirtutis cauſa fœnigræci liquore, * & eius decoctione confecto, ſed minimè pingui, uel certè hibiſci infuſione, aut lini ſeminis. Tum oris collutio, atque potus ex aqua calida. Erunt præterea multorum ingreſſus prohibendi, & maximè ignotorum. Mandandum quoque miniſtris, ut eorum errores quodam conſenſu accipientes corrigant, ne aut omnibus conſentiendo augeant furorem, eorum uiſa confirmantes, aut rurſum repugnando aſperent paßionis augmentum, ſed * inductiuè nunc indulgeant conſentientes, nunc inſinuando corrigant uana, recta demonſtrantes.[a] Ac ſi exilire cœperint, ut difficilè teneantur, uel ſolitudine potius exaſperentur, oportebit plurimis uti miniſtris, & præcipere ægros latenter retineri, ad articulorum * fricationem, quo minimè prouocentur: ſi etiam uiſu hominum fuerint commoti, erit adhibenda ligatio ſine ulla quaſſatione, prætectis articulis ex lana, tum faſciola * ligatur: ac ſi * quicquã timere uel reuereri conſueuerint, nõ erit itidem ac frequenter * inducendum. Continuatio enim cõtemptibilitatem parit, * uel cùm cauſæ coegerint, uel adiutorio adhibendo non * ſuccubuerint ægrotantes, tunc erit neceſſariò inducendus, quo ægri terrore uel reuerentia * opprimantur. Ac ſi etiam lucem animo contraria commouentem uiderimus, erunt eorum oculi adumbrandi, quo cæterum corpus luce tangatur. Adhibenda*

** palpitatione*

** ex eius*

** obſequenter*

¶ a At

** plicationem*

** ligatis..*

** quenquam*

** inducendus*

** ſed*

** paruerint*

** compriman-tur: Alij re-primantur*

*da cibi abstinentia usque ad primam diatriton, ac permittentibus uiribus phlebotomia, si paßio coegerit, intra diatritum: & si ulla obstiterit causa detractionis congruæ semel faciendæ, aliquoties adhibita detractione modus implendus. Si horum nihil obstiterit, in ipsa diatrito erit phlebotomia adhibenda: tum perunctio: ora fouenda: dandus cibus leuis, paruus, digestibilis, ut panis ex aqua calida, uel alica ex melle leuiter decocto confecta, uel sorbile quicquam, aut tenerum. Exinde usque ad paßionis declinationem alternis diebus æger nutriendus, si uires eius permiserint. Proluendus denique etiam clystere simplici, si paßio poposcerit. Tum etiam præcordia cataplasmatibus relaxanda, ob * digestionis qualitatem, quo nulla constrictio spirituum abstentum capiti transmittatur. Attendendæ etiam species alienationis, cuius accidentia contrariorum coniectura erunt mitiganda, ut eum hilaritate relaxent, nuntiantes quicquam quod animum resoluat. Dehinc cũ * status paßionis apparuerit, detonso capite, atq; raso, cucurbitam infigimus, adiuncta scarificatione, primò præcordiis, tunc * inter scupulas, quas Græci metaphrenũ uocant. Consentiunt enim facilius istis superiora: dehinc etiam occipitio, ac uertici, & temporibus capitis: ac si uultus uel ora fuerint affecta plurimum, totum corpus erit sanguisugis releuandum, quas hirudines appellamus. Tum cataplasmandum ex * pani cæteri laxatiuæ uirtutis: dehinc spongiis uaporandum, & si paßio permanserit, secundo uel tertio iisdem perseuerabimus adiutoriis. Si uigiliæ fuerint consecutæ, adhibenda gestatio, primò ex lectulo pendenti, tum etiam * fertoria sella. Adhibenda etiam aquæ distillatio * crebra, cuius sonitu*

[Marginal notes:]

* vt interea dum cibũ vẽtriculus coquit, nullus vapor sursum in caput efferatur.

* Nam ante statum morbi hæc remedia Metasyncritica Methodici nõ vsurpabãt.

* interscapulis Μεταφρένον.

* pane & cæteris

* fertoriũ neutro genere suprà dixit.

* per tubulos, aut vt ait Celsus, per Syllanos

nitu sæpe ægrotantes inducti somnos capiunt. Tunc etiam spongiis calidis oculi uaporandi, atque palpebrarum duritia relaxanda, quo etiam per oculos usq; ad cerebri membranas beneficium perueniat curationis: ac si paßio declinauerit, & propterea * minimè uigilare, atque alienari cœperint ægrotantes, dabimus uarium cibum ex mediæ materiæ qualitate. Tunc si doloris sensum ægrotãtes acceperint, adhibẽda embasis ex oleo, uel admixto aliquanto liquore, quo fuerit hibiscus præcocta. Tum capiti atque scarificatis locis cerotaria apponenda, & ex eis * liquefactum corpus omne perungendum cum miti defricatione, tum acopis, atque malagmatibus ueterum, quæ nulla nimietate percutiant, motum quoque gestationis adhibendo: & primò gestatoria sella, tum uehiculo manibus acto: at toto fortificato corpore erunt in deambulationem cogendi, & uocis exercitium quod cuique cõuenerit. Nam literalis etiam lectio adhibenda est, quæ sit aliqua falsitate culpata, quo interius mentem exerceant ægrotãtes. Quapropter interrogationibus quoque erunt fatigandi, ut nunc mendacij causa, nunc promendi quod quærimus exerceri uideantur: tum sibi dimittendi, data lectione quæ non sit intellectu difficilis, ne plurimo labore uexentur. Hæc enim si supra uires fuerint, non minus afficiunt quàm corporis immodicæ gestationes. Item post lectionem aliqua composita uel mimica sunt offerẽda, si mœstitudine furentes laborent, aut rursum tristitiam uel tragicum timorem habentia, si puerili luxu furentes afficiantur. Oportet enim cõtrarietate quadam alienationis corrigere qualitatem, quo animi quoque habitus sanitatis mediocritatem agnoscat. Tunc proficiente curatione

erunt

* minimum

* liquefactis

Lectiones μιμικαί.

erunt pro poßibilitate meditationes adhibẽdæ, uel disputationes: sed tunc quoque * similiter ordinatæ, ut principia * leui uoce promãtur: narratio uero & demonstrationes extenta atque maiore: tum epilogus dimissa, & indulgenti, sicut ij uolunt, qui de exercenda uoce, quam Græci anaphonesin uocant, tradiderunt. Adhibendi deniq; auditores sunt ægrotanti consueti, qui fauore quodam atque laude dicta prosequentes dicentis animum laxent. Etenim iucunda exercitamenta corporis adiuuant sanitatem. Tunc post meditationem, uel disputationem † deducendus mox est, atque perungendus leuiter ægrotans, & deambulatione * leui mouendus. Ei autem qui literas nescit immittendæ quæstiones erunt, quæ sint eius artis propriæ, ut rustico rusticationis, gubernatori nauigationis: ac si ex omni parte iners fuerit curandus, erunt uulgaria quædam quæstionibus tradenda, uel calculorum ludus. Habet enim quiddam quod animum exerceat, & magis si peritior ægrotanti colludat. Tunc post requiem, adhibita deambulatione, erunt diligentius perungendi: & primò parua atque simplici defricatione mulcendi: dehinc profectu apparente, etiam deuexo ductu, post humeros, atque colla, defricatione * potiore, & leui deductione, quam Græci catapasmon uocant: ultimò fricandum etiam caput, quod ubi fuerit releuatum, lauacrum etiam erit adhibendum: & sicut de epilepticis dictum est, uarius dandus cibus, inhibito uino: tum addendum quicquam pomorum, quo corpus prætentemus: dehinc uinum dandum tenue, * leue atque paruũ, medio cibi tẽpore: & primò inter quinq; dies, tum inter quatuor: dehinc inter tres atque duos: item alternis diebus. Ita quotidie interiecta, uel uariata

aquæ

* utiliter
* leni
Ἀναφώνησις.
† deducenda uox est, reducendus
* leni
Ludus calculorum.
* mitiore & leni
Καταπασμός.
* lene

aquæ potatione, eodem contrario ductu uinum uariamus. Tunc cum nulla cœperit æger nouitate* seruari, & perferre singula didicerit, erũt addendæ aeris mutationes. Et, si quidem philosophorum disputationes audire uoluerit, erũt adhibendæ. Etenim timorem, uel mœstitudinem, aut iracundiam suis amputant dictis, ex quibus non paruus profectus corpori commodatur: ac si paßio permanserit, & corpus tarditate possederit, superpositionibus ac lenimentis* uarianda erunt & superpositiones mitigandæ eisdem adiutoriis, quæ initio furentibus sunt ordinata. In lenimento uero prius adhibendus resumptiuus cyclus per uariam gestationem, atq; uocis exercitium, musico* monitore compositum, tum deambulatio, atq; gestatio, & cibus uarius, & his similia: secundo* recorporatiuus, sicut superius docuimus. Vtẽdum etiam localibus adiutoriis, hoc est, cucurbitis recorporatiuis, & rasione capillorũ, item sternutamento, & dropace communi, atq;* composito ex nitro, galbano, manna, pyretro, euphorbio & pipere: tũc paroptesi atq; cataclysmo, & aspergine pulueris nitri. Torrendũ etiam corpus feruore solis, prætecto capite: dehinc sinapismo utendum & exercitio uario, ac uehementi. Sed hæc omnia cum adhibentur, etiam localibus adiutoriis prius erunt prætãgendæ ac renouandæ* longe remouendæ à patientibus, tum secundæ ac uicinæ, dehinc ipsæ: etenim quoties lõgæ remota præmouentur, transmissa cõmoditas sine partiũ curandarum commotione latenter aduenit, & nullam facit capitis inflationẽ. Dehinc adhibẽdus uomitus ex albo helleboro* radicibus inserto, & magis si quisquã ex* radice pura noluerit digitis uomitum prouocare. Fit enim ut incerto helleboro spõte uomitus nascatur.

* vexari
* variata
* Phonasco
* adhibitis cũ multa flãma, & valido raptu detractis.
* compositio
Παρόπτησις.
Καταπλυσμὸς
* partes longe remotæ
* hæc ratio cõcitandi vomitus apertius declaratur pag. 323.
* Supra pag. 252. modus is vomitionis prouocandæ per radicem purã explicatur.

Tunc etiam ipsum helleborum dabimus, & si oportuerit, non semel, sed sæpius per interualla temporũ. Item aurium cauernis iniicere debemus aquam nitro aspersam, uel mulsum cum semine urticæ, uel sinapi liquido, quo etiam per sensuales uias ad membranas cerebri recorporatiua uirtus adueniat. Quippe cum etiam aurium tinnitus sæpißime ægrotantes afficiat. Dehinc erunt rursum resumendi* aliptarum diligentia. Vtendum quoq; naturalibus aquis, ut sunt nitrosæ, & magis si odoris non fuerint tetri, quo membranæ capitis quatiantur. Vtendum etiam peregrinatione terrena, atq; maritima, & animi auocamentis, quibus mentis laxatio fiat. Erit etiam coniiciendum ex mœstitudine quantum permaneat paßionis, quanquam soluta uideatur, non aliter quàm si* terebratis oculis, quod Græci paracentesin uocant, ob tardam suffusionem, quanquã sit perfecta curatio, uisus impedimenta perseuerant, quæ quadam consuetudine potius, quàm paßionis præsentia fieri uidentur. Solutam uero uel conuictam paßionem intelligere poterimus ex iis quæ de epileptica curatione memorantes docuimus. Hæc est secundum methodum furiosorum, siue insanorum curatio. Aliarum sectarum & ueterũ methodicorũ plurimi, obscuris in locis habendos inquiunt ægrotantes, neq; accidentia paßionis coniicientes, siquidem sæpe quidam obscuritatem odisse uidentur, neq; ipsam paßionem, quod sit ex strictura effecta. Etenim densata corpora aeris obscuritas minime reflari permittit, abstẽtis deniq; naturalibus officiis, impletum caput magis grauatur: Adhibendam etiam immodicam abstinentiam, quã Græci læmanchian uocant, non aduertentes, quia immoderata cibi abstinentia uires corporis uexat, & ægro

* Redunctorũ Ἀλείπ]αι.

* compunctis Παρακέν]ησις.

Λαιμαγχία.

ægrotantem naturali fortitudine desertum adiutoria ferre non patitur, perdit etiã cibandi tẽpora, ex* quo densata corpora sæpe laxãtur. Non enim* uere admittenda aut credenda sunt ea quæ suspicãtur, quibus ipsi insanire potius, quã curare uidentur. Aiunt enim ferarum similitudinem intuendam, quæ deductione cibi, posita ferocitate mansuescunt, non aliter etiam furentes posse iugi abstinẽtia mitigari, quippe cum inter sanos homines, facile sapere ieiuni uideantur, post cibũ uero affici hilaritate facilius, aut furore. Iubẽt præterea uinculis ægrotãtes coerceri, sine ulla discretione, cum necessariò deuinctæ partes quatiantur, & facilius sit ægros ministrantiũ manibus, quàm inertibus uinculis retinere. Cupiũt etiam certis medicaminibus somnos altos efficere, papauere fouentes, & pressuram potius atq; grauationẽ capitis, non somnum ingerentes. Fouent etiã oleo rosaceo aceto admixto: serpyllo & castoreo, & cæteris simillimæ uirtutis caput* obsidunt, constringẽtes ea quæ laxatione indigent. Alij frigidis usi sunt rebus, paßionis causam ex feruore uenire suspicãtes, ut Aristoteles & Diocles, nescij quoniã feruor* innatus sine dubio tumoris est signum, & non ut existimant, paßionis causa. Quare peiorare necesse est, & maiorẽ furorem fieri cũ frigida curatione corpora densantur. Alij phlebotomiã adhibendam probant ex duobus brachiis usq; ad animæ defectionẽ, ut sæpe faciant mori, * cupientes. Etenim defectio, aut uirium amputatio sequuntur immodicã sanguinis detractionem, * quã non oportebit ex utroq; brachio fieri. Dicunt præterea usum esse clysteris addendũ, ex acerrimæ uirtutis liquoribus, & iniectione frequenti, Ex * quibus nihil utile, sed potius dysenteria sequitur.

* quibus, congruis cibi temporibus
* pro veris
* obsidẽtes, &
Aristoteles.
Diocles.
* ingens
* sæpe nanque furiosi mortem optant.
* Quare non oportet
* quo

Dant etiam urinalia atq; uentriflua medicamina potanda, quæ diuretica uel cœliotica Græci uocauerũt. Auertẽdam enim è superioribus ad inferiora materiã dicunt, ex quibus corpora tabescunt & neruositas uitiatur. Item alij inebriãdos aiunt ægrotantes, cum sæpe ex uinolentia furor atque insania generetur. Alij flagellis aiunt coercendos, ut quasi iudicio mẽtis pulso resipiant cum magis, tumentia* cæde lacessendo, faciãt asperiora, & adueniente lenimento paßionis, cũ sensum recipiunt, plagarum dolore uexentur: Ac certe, si ut ratio poscit, uicinis magis ac patientibus locis adiutoria sunt adhibenda, coguntur ut ori uel capiti plagas imponant. Vtuntur etiam cãtionibus tibiarũ uaria modulatione: quarum alteram phrygiam uocant, quæ*sit iucunda atq; excitabilis eorum qui ex mœstitudine*in furore noscuntur: aliam* diram, uel quæ occupata mente pudorem suadeat, iniecto* rigore, *ut in bello, quam dorion appellant, in iis qui risu, uel puerilibus cachinnis afficiuntur, cum cantilenæ sonus caput impleat, ut etiam recte ualentibus apertißime uidetur, uel certe, ut pleriq; memorant, accẽdat aliquos in furorem, quo sæpe uaticinantes deum accepisse uidentur. Alij amorem furentibus aiunt procurandum, quo mentis intentio, conuersa furoris asperitate purgetur, non intuentes nudißimam ueritatem, quod plerisq; furoris amor fuerit causa. Sic deniq; alius amore Proserpinæ*petit inferna, & sibi licitas alienæ ac diuæ coniugis credidit nuptias: Alius nymphæ* ob desirium Amphitritis sese deditum mari proiecit. Ferunt Græcorum commenta loquacia & * hierepolis fœminam humaniis exercitatã fatis, & sæuo pœnitudidinis dolore cõmotam, sua manu suos extinxisse * successus

Medicamina κοιλιωτικά.

* *verberibus, & flagrorum plagis.*

Φρύγιον.

* *est*

* *furere*

* *durã, & quæ etiã occupata*

* *animo ad cõstantiam & firmitatem reducto, & cõuerso*

* *vtilem*

Δώριον.

* *petiit*

* *Amphitrites desyderio irretitus sese in mare*

* *regiæ prolis fœminam Iasonis excitatã factis, Medeã intelligit, quæ à Iasone Creusæ Creontis filiæ amore capto repudiata, filios quos ex eo susceperat, interfecit.*

* *fœtus*

cessius. Neque aspernandos cæteros accipiamus, qui ipsum quoq; amorē generaliter furorem uocauerunt, ob similitudinem accidentium, quibus ægrotantes afficiuntur.* Et est impium atq; absurdū paßioni* adiutoriorum in idipsum probare quod curas, omitto quod sit impoßibile amorem furentibus persuadere, siquidē iudicio carentes pulchritudinē probare non* poßint. Nam sæpe homines feras existimant, uel ea quæ uiderint fingēdo præsentia putant. Dehinc etiamsi amor fuerit acquisitus, quid magis probemus erit incertum, utrúmne prohibendus sit usus uenereus, an admittendus. Sed prohibitus indignari magis cogit ægrotātes, cum desiderata producuntur.* Item permissus uexat, cum corpore euirato animæ quoq; substantia* turbatur. Alij arteriotomian probauerunt, inutili uexatione caput afficientes. His igitur omnibus experimentis inanibus conferta est furiosorum curatio, quæ ne falsa putentur erūt denuntiandæ personæ, atq; librorū nomina designanda. Asclepiades secundo libro adhibendam præcepit cantilenam, quô etiā eius discipulus Titus adductus, secundo libro de anima, memorat flagellandos. Sed idem etiā officiis solitis amoueri iubet ægrotantes, & uinculis constringi, & abstinētia ciborum nimia coerceri, & siti affici, tum uino corrumpi, uel in amorē induci: cætera primo libro tardarū pasfionū supradicta cōpleuit. Themison phlebotomatos *constrictius curat fomentis, qui se sua lege tenere nō potuit, adhibens etiā lauacrū, atq; uinum plurimū, & amorem suadens, adiuncta ciborum copia, aliis quoq; incongruis utens rebus, quæ magis Asclepiadi, quàm Themisoni sunt adscribenda, nondum enim sese eius liberauerat secta cum sic hæc ordinasse perspicitur.

* Est autem
* adiutorium ipsi quā curas simile probare
* possunt
* Ast
* turbetur
Asclepiades.
Titus
Themison.
* constrictiuis

De Melancholia. Cap. VI.

Μελαγχολία. Μέλαν. Χολή.

MElancholia dicta, quòd nigra fella ægrotantibus sæpe per uomitum ueniant: Græci enim nigrum melan uocauerunt, fel autẽ cholen appellant: & non ut pleriq; existimant, quod passionis causa uel generatio nigra* sit fella, hoc enim est æstimantium magis quàm uidentium ueritatem, uel potius falsum, sicut in aliis ostẽdimus.* Nam Tullius atrã bilem dixit, ueluti altam iracundiã. Item Vergilius de Hercule alta iracundia moto, Hic uero, inquit, Alcidæ furiis exarserat atro Felle dolor. Siquidem melancholici semper iracundi, tristes, ac nulla penè hilaritate laxati esse uideãtur. Frequẽtat autem in masculis magis, & mediis ætatibus: difficile uero in fœminis, uel aliis ætatibus. Eius antecedentes causæ sunt hæ, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi, mœstitudo, timor, & cætera quæ* etiã ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam pronos uel uenturos ea quæ etiam insanos fore denuntiant. Eos uero qui iam passione possessi sunt, animi anxietas atq; difficultas tenet, attestante mœstitudine, cum silentio, & odio conuiuentiũ. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarũ: item inanes fletus, atq; murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum, cũ inflatione præcordiorum, & articulorum frigore, & leui sudore, atq; stomachi mordicatione, uel oris uentris usq; ad interscapulas, quas Græci metaphrenum uocauerunt: item capitis grauedo, color* uiridis cum nigrore, aut subliuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc est fumosi, uel * bromosi, uel piscosi: item intestinorum

* sint

* Eam

8. Aenei.

* eam

Μετάφρενον.

ὠχρὸς. luridus. subluteus.

* cœni ac luti virus olentis

rum

rum tormenta, uomitus, nunc inanis, nunc fellosus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem qualitatis per podicem egestio. In lenimēto uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc paßionem furoris speciem alij plurimi, atque Themisonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem in ista* principaliter stomachus patitur, in furiosis uero caput. Et est communiter stricturæ paßio magna: aliquando etiā * complexa, ob plurimas egestiones. Præterea est ex numero tardarum paßionum, quas Græci chronias appellant. Curatio autem adhibenda est, quam furiosis ordinauimus. Non enim phlebotomiam probandam attestante dolore, aut hellebori purgationem, attestante paßione, approbamus, sed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, siue * corporatiua, magis ori uentris, atque * inter scapulas sunt adhibenda.* Ac si forte aut uomitus immodicus, aut egestio uentris coëgerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda, uentri atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis, infusis uino, uel pusca, admixtis etiā malis punicis, uel cydonijs, & œnanthe, & alumine scisso, aut hypocystide, uel acacia, siue galla, & his similibus. Dandi etiam cibi constrictiui, atque apponēdæ eius uirtutis cucurbitæ: alia uero medicarum sectarum præfectis relinquamus, & ijs qui de furiosis scripserunt.* Adhibent etiam bibenda medicamina, hoc est, aloën & absinthium iugiter, quæ propter uim suam, quam habent plurimam, excludenda probamus: quippe cum sit poßibile ex consuetis perficere sanitatem.

* Hinc liquet Methodicis uocatam peculiariter Melācholiā fuisse Hypochondriacā.

* ex solutione

* recorporatiua

* inter scapulis esse

* At

* Prebēt etiā quidam.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER SECVNDVS.

De Paralysi. Cap. I.

IN senibus atq; hyemis tempore frequentat hæc paßio: difficile autem in calidis ætatibus. Ea generatur nūc ex occultis, nunc ex manifestis antecedētibus causis, ut quassatione, uulneratione, uel alia qualibet paßione: item frigore profundo, uinolentia, indigestione, luxuria, atque libidine * frequenti extenta: item medicaminibus potis. Sed est uel fit paralysis nunc sensus, nunc motus, nunc utriusq;. Et intelligitur sensus paralysis, quoties feruens atque frigidū non sentiunt ægrotantes, * manifeste partium naturalium motu: motus autem, quoties feruens atque frigidum sentiunt, motu partium carentes: utriusque uero paralysin factā accipimus, quoties motu atque sensu caruerint. Item hæc paßio nunc partis est, nunc partium, nunc totius corporis, cum apprehensione mentis, quam apoplexiam * uocantes. Acutarum paßionum libris tradidimus. Sed plurimis species duæ paralyseos uisæ sunt: * alia conductione effecta: alia extensione. Sequuntur autem pronos & decliues in paßionem, hoc est, qui * non repente fuerint * percußi, si to-

Marginalia: * frequenter exercitata. Παράλυσις * manifesto integro & illæso * vocari * Paralysis cō ductione, i. mēbro contracto fit, in ijs, quibus neruis trāsuersim omnino præcisis, post uulnus cicatrice dura & magna obductū, mēbrū resoluitur, & sic contrahitur, ut distēdi nō poßit: ἀγκύλωσιν græci vocant. Fit autem extensione, cum laxatis neruis, membrum sensu ac motu priuatum, flaccidum, languidum, extentum, propendet, aut trahitur, infra pag. 317. crus paralysi uitiatum, conductione fieri breuius ait, extensione, longius, ut luxationem factam quidam putent. * nondum * apoplexia correpti.

tum

tum corpus paſſurum denuntietur, ea quæ epilepſiam uel furorem denuntiant: ſi uero ex parte, grauedo partis paſſuræ * ſequetur, ut tardus motus, cum ſtupore, & pallore, & torpedo cum ſenſuum debilitate, quæ nunc perſeuerantia, nunc ſine ratione recedētia * intelligūtur, ac rurſum recurrētia. Dehinc effecta paßione torpor atq; ſtupor gelidus partiū fit, *plurimus & paruus, & nunc uoluntario motu ceſſante, nunc ex parte manente: & nunc ſenſu amiſſo, nūc paruo remanente: nunc etiam dolore atteſtante, obſcurato pulſu, & per profectum ceſſante cū pallore, & tenuatione partis uitiatæ, nutrimēto ceſſante, quod Græci atrophiā uocāt. * Sequēte etiā rugatio cū adductione partiū, uel extenſione. Aliqui præterea paralipſin uocauerūt eā quæ ex omni parte naturalē motū abſtulit, paralyſin eā quæ ex plurima parte uitiauit motū, quibus minime cōſentire maiorū autoritas iubet. Non enim paßionū differētiā oſtēdūt, ſed magnitudinē generaliter paßionis, ut ſunt quædam partes duobus uel plurimis officijs aptatæ, quæ nūc omniū, nunc certorū amputatione uexantur. Lingua etenim tranſuorationis officiū ſuſtinēs, uerba diſtinguere nō ualebit. Hæc ſunt cōmunes paralyſeos ſignificationes: ſed ob ſingularē partiū atq; particularū, quas ſupradiximus, communiter adprehēſionē, ſpecialiter locorū impedimēta tractabimus. Superciliū igitur paralyſi uitiatū laxius propēdebit circa ſuperius palpebrū, uel certe * ſuſtollitur, ut etiā ipſum ſuſpendat. Itē palpebrum ſuperius paralyſi uitiatum laxius fit, atq; motu caret, & oculi pupulā cōtegit, * uel è cōtrario extētū ſuſtollitur, & oculorum pupulam nudat. Item * interius palpebrum paralyſi uitiatum nunc intrinſecus flectitur, nunc in

*ſequitur, &

*perſpiciuntur

* plurimū paruus

Ατροφία.

* Sequitur

Παράλειψις.

Παράλυσις.

*ſuſtolletur

*id fit, cum alterū ſuperciliū quod ſanū eſt, ægrū ad ſe trahit. Nā in Paralyſi ſana pars ægrā trahit, ut in Spaſmo, ægra ſanam.

*inferius

semet uel exterius refunditur, & motu caret, atq; oculum non contegit. Sequitur etiã inuoluntarius lachrimarum fluor, quod est utrique palpebrorum uitio commune: Et si in risum uenerint ægrotantes, contortum uel conductum simulant uultum. Oculorum uero tunicæ, siue * membrana paralysi * uitiata uisum impediunt latitudine facta pupularum, quæ paßio uocatur mydriasis.* Ac si conductione fuerit paralysis facta, angustior pupula fiet, cessante nutrimento, quæ paßio appellatur phthisis. Lingua paralysi uitiata uocem non* disserit, sed interius mouetur, & nunc nullius significationis uocem reddit, nunc amputatione facta, medio tempore, oppreßis conatibus conticescit, demonstrata tamen uerbi intelligibili prolatione, nunc * imperfecta, nunc ex omni parte motu carens. Sed * discernantur ab ista paßione qui forte ex alia causa uocem amiserint, cum neque colorem * superficiẽ lingua mutauerit, neque sensu caruerit, neque motu, neque schema suæ mutauerit positionis, quod fieri necesse est, cum fuerit paralysi uitiata. Item odoramenti * officium paralysi uitiatum odorum non accipit sensum, sed discernitur ab ijs, qui nariũ uitio officiũ odoris amiserunt, quod appellant ozænan: quod neque *torpor partium, neque pallor, neque nutrimenti desertio sequatur, quam Græci atrophian uocant. Labium superius paralysi uitiatũ inuertitur forinsecus, proditum magis cum risus aduenerit, aut locutio: conducitur enim cũ sano inferiori. Itẽ* poto sumpto exterius facit fluere liquorem. Hoc quidã caninum raptũ esse dixerunt, nescij, sicut principaliter futuro docebimus schemate. Itẽ siagon paralysi * uitiatũ, siquidem nos musculum qui buccas colligat, dicere poterimus,

condu

*membranæ
*uitiatæ
Μυδρίασις.
*At

Φθίσις.
*Autor uidetur hic Paralysin ex conductione factam uocare, amissum mẽbri sensum, ac motũ, alimenti defectu, quẽ paulo post nutrimenti desertionem appellat.
*non articulatam profert.
*in ozæna
Ὄζαινα.
*imperfecto motu
*discernuntur
&c. *superficies linguæ
*instrumentũ
*potu

Σιαγών.
*uitiatus, sic quidem

conducitur aut laxatur. Vicinus deniq; oculus non ualebit perfectã facere reclusionẽ cõducto inferiore palpebro. Mentũ paralysi uitiatũ amisso motu laxatur, aut uehementer sustollitur. Fauces paralysi uitiatæ trãsuorationis difficultatẽ faciunt. Gutturis summitas paralysi uitiata,* siue ut reuma, siue ut Græci bronchos, mortem facit, & paruam transuorationis tußiculam: siquidem non perfectam eo tempore faciat inductionem, ne superet radicẽ linguæ, quã Græci epiglottida uocant: quo perfecto accepta* cõuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Stomachum paralysi uitiatum difficultas transuorãdi* sequetur, uel omnino impoßibilitas, unde etiam præsens periculũ. Videbũtur etiã difficilia transuorãtibus accepta, ueluti acriora, aut immaturo tẽpore* comesta: itẽ sequitur præfocationis sensus cũ frigore, in quacũque eius parte fuerit paralysis: illic nanq; etiã trãsuorata sistũtur. Sed discernũtur ab ijs qui * facilẽ paralysin ex difficultate transuorandi patiuntur. Siquidẽ etiã decoloratio nutrimẽto cessante, ac frigus, etiã immobilitas fauciũ necessariò cõcurrit. * Itẽ hijs qui ex stomacho sunt humores supradictis querelis si fuerint adfecti discernũtur, quod etiã dolore atq; feruore partiũ uexantur. Si * cœnũ, uel eius summitas, paralysi uitiatũ, quod nos cõmune dicere poterimus, quod arteriæ atq; stomacho interpositũ uideatur, locorum grauedinem faciet, atque * sumpto cibo uel potu in præcordijs permanebunt, cum torpore sensuum, ac tumore manuũ, aliquando & crurũ, attestante singultu &

Ῥεῦμα. Βρόγχος.

*quod uel arteriam asperam, uel Bronchon Græci uocant, fortẽ facit aut paruã cũ difficultate trãspirationis tußiculã: si quidem nõ perfectã eo tẽpore facit inductionẽ operculũ ligulæ superpositum, ad radicẽ linguæ iacens, quod Græci Ἐπιγλωττίς.

*deglutiunt.

Κοινὸν.

*sequi

*collecta

*paralysi similem affectũ ex

* Item ab ijs qui supradictis querelis afficiuntur, si in stomacho humores fuerint, discernuntur. * Sic uocat musculos laryngi & gulæ communes. * Sumpti cibi & potus in viæ primordijs

inani

inani * timore. Aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. * Perulo paralysi uitiato cibus nulla digestione mutatur, sed tanquam per infundibulum ad inferiora descendit, & circum uentrem laxior locus efficitur inferius, inflatiorq́; : quæ per uentrem egeruntur, aspera atque plurima erunt, & neque fluida. Nestide paralysi * uitiato & * typhlotero, quod nos cæcum intestinum dicere * poterimus, erunt ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida. Videtur enim * nesteuin cùm naturam seruauerit, & nullo fuerit morbo tentata, tunc * plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralysi uitiato, inordinato motu, atque inuoluntario, stercora descendũt, sine ulla humectatione, & cum fœtore maximo eorum fit egestio, sine ullo dolore. Longanone cum sphynctere atque podice paralysi uitiato, erit inuoluntaria egestio stercorum, nisi ex aliqua hoc fuerit * circumincisione * confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certè egestionem stercorum sine tumore, & aliqua simili causa fieri permittit. Vesica paralysi uitiata inuoluntarius urinæ exitus fit sine ullo dolore, neque incisura, neque circuncisione antecedente: aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus: & sæpe etiam pubetenus extantia partium fit, extenta uesica. * Sed ex tumore, uel sanguinis gelati corpusculis, quæ Græci * trombos appellant, aut lapide, uel uulnere, difficultas fuerit mictus, aut in toto negatio, discernitur, quod sine dolore atque partium liuore, atque sanguinis mictu, apposita manu * oppressa pectine urina in paralysi excludatur. Præterea etiam peritoneo paralysi uitiato, ut Erasistratus ait, urina abstimetur, & neque

exclud

* Alij tumore, qui subitò eminet, & cõsidit: si timorẽ legimus, absq; ratione conceptum intelligimus, vt in melancholicis.
* Pyloro
Πύλορος.
Νῆστις.
* vitiata
* typhloentero
Τυφλώτερος.
* possumus
* nestis
Νηστεύειν.
* alimenti plurimũ accipere, & parũ excremẽtorũ facere.
Κῶλον.
Longano.
* τῇ περιτομῇ, vt cum hæmorrhoides, cõdylomata, thymia, callosæ fissuræ, & id genus morbi scalpro tolluntur.
* affectũ procedit rationabili pausa
* Sed si
* thrombos
Τρόμβος.
* compresso
Erasistratus.

excluditur nisi adhibito catetheri. Non enim uesicæ ambitus naturali consuetudine peritoneo * imbuente opprimitur, neque * concluditur ad exprimendum liquorem * radix uirilis paralysi uitiatus, multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. * Seminales uiæ, quas Græci spermaticos poros uocant, paralysi uitiatæ, si * laxatione fuerit paralysis effecta, sine ulla tentigine inuoluntarius fit seminis lapsus, & uocatur hæc paßio gonorrhœa, quam nos seminis lapsum dicimus. * Ac si * conclusione fuerit paralysis effecta, iugis tentigo ægrotantis sequetur, sine ullo dolore, atque seminis lapsu, & uocatur hæc paßio priapismus. Crus paralysi uitiatum, aut * conclictione breuius fit, aut extensione longius, ut plerique putent articulorum * delocationem hic factam. Sed discernitur hoc: siquidem cõcauitas atque * distanti à loco motos, aut eiectos articulos sequitur. Est autem ratione credibile, cæterorum quoque interiorum singula paralysi uitiari, ut pulmonem, cor, uel discrimen thoracis atque uentris, quod Græci diaphragma uocant, aut * hypozygon, uel splenem, aut iecur, præueniri adprehensione mortem patientis, quæ sæpe latent facta, cum non propria poßint * apprehensione signari. Herophilus denique repetinam mortem nulla ex manifesta causa uenientem, fieri inquit paralysi cordis: Erasistratus memorat paralyseos genus, & paradoxon appellat, quo ambulantes * repentè sistuntur, ut ambulare non poßint, & tum rursum ambulare sinuntur. Est autem paßio generaliter grauis, atque difficilis, sed grauior curatio fit, quoties toto sensu caruerint partes, atque motu, & in corporibus iamdudum debilibus, uel senibus, aut ex alio morbo præuitiatis,

Καθετῆρ.
* incumbente
comprimitur,
* similiter cõtrahitur
* colis
* Seminalibus viis vitiatis
Πόροι σπερματικοί.
* solutione
Γονόῤῥοια.
* At
* strictura
Πριαπισμός.
* conductione, vt pag. 312.
* luxationem
* extantia à loco
* tunicã succingentem costas: ὑπόδυμα vocauit: medici ὑπεζωκότα nominant.
* signis proprijs indicari, & cognosci.
Herophilus.
Erasistratus.
* hoc accidit flatibus sic musculos distendẽtibus, vt breui spatio temporis ius vti nõ liceat

tiatis, ut epilepsia, febre: item si plurimas tenuerit corporis partes, uel uitæ necessarias. De nominibus autem specialiter * elogiatis paralyticæ passionis, ut mydriasi, phthisi, priapismo, gonorrhœa, & his similibus * singula præscribemus. De cæteris nunc dicemus. Hanc ergo passionem multi sectæ nostræ principes stricturam dixerunt, ob duritiam uitiatarum partium, atque siccitatem, & grauedinem, & torporem. Mnaseas uerò conductione factam paralypsin uocat, fieriq; etiam aliquando * extensione, aliquando solutione. Nos uerò iuxta Sorani sententiam illam uocamus * solutionem, cùm plurimæ egestiones corporis fuerint uisæ. * Etenim manuum, uel pedum, & horũ similium * extensione facta, nulla egestione attestante, & in ligni similitudinem duratis partibus, stricturæ dicimus esse passionem. Quippe cùm frigescere, & quadam rugatione crispari corpora, commune contrariis * passionibus esse uideatur. Est tamen passio generaliter tarda, & accessionibus atque dimissionibus uariata, & superpositionibus ac lenimentis, cuius prædata atque demonstrata significatione necessariò curationem ordinamus. Mox igitur effecta paralysi, lucido loco, atque mediocriter calido locandi sunt ægrotantes, & usque ad tertiam diem, permittentibus uiribus, * abstinendi. Tunc, nisi uino fuerint pleni, uel cibo, mox phlebotomandi: si copia fuerit, ex brachio: sin minus, ex qualibet parte patienti contraria, quo laquei constrictione, & phlebotomi diuisura in passione * constituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo, alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralysi uitiatæ fricatione atque calefactionibus recurandæ, & * lanæ limpidæ ex oleo dulci atque calido * expressæ

circunte

* impositis & attributis
* singulatim
Mnaseas.
* ait cõclusione, vt pag. 317.
Soranus.
* solutione facta
* Atenim
* paralysin ex tensione factã
Strictura.
* solutioni siue laxationi: & stricturæ siue conclusioni.
* negato omni cibo
* constitutæ partes
* lana limpida
* limpida lana, quæ succida non est.
* expressa

circuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tum oris collutio permittenda, atque *potu aquæ calidæ. Præterea accesionum ac dimißionum diligentius tempora obseruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantium pallore, nunc aucto, nunc minuto: uel sensu *earundem partium, qui plus aut minus inesse uidetur: item ex motu uel immobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore & feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoque fouenda ex aqua mediocriter calida, & dandus cibus paruus sorbilis, ut alica lota ex aqua calida infusa, aut oua. Ac si transuorationis & faucium partes paralysi fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atque ceruicis apponendæ: tum cibus offerendus. Etenim extentæ transuorationis officio facilè seruire coguntur. Exinde donec paßio declinet, alternis diebus dabimus cibum. Sequenti denique die post diatritum, abstento ægro, cataplasmatibus utemur ex polline lini seminis, & fœnigræci. Tum alia die, nisi paßio creuerit, patientibus locis cucurbitas *infigentes, scarificabimus: ac si plurimæ fuerint partes paßione uitiatæ, cogentibus magis, atque urgentibus, ordine præponimus curationem, uel iis locis, quæ facilè poterunt ægrotos in periculum deuocare, aut ex quibus cæteris partibus facilè poßit curationis beneficium dari. Sic denique stomacho laxato plurima certè conlaxantur.* Vt porte è contrario oppreßis principalibus partibus cæteræ necessariò *comprimūtur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriton Græci uocauerunt, alias quoque partes cucurbita releuamus. Si siagon, uel mentum paralysi fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus infigendæ, atque musculis buccarum, uel sub aurium

*lamnis

* potus

* affectarum

* affigentes

* Nam perpetuò

* opprimūtur

Σιαγών.

* laminis

lamnis. Ac si fauces fuerint uitiatæ, uel transuorationis partes, prædictis utemur adiutoriis. Item manibus paralysi uitiatis, erunt humeris uel eorum summitatibus atque palis, & brachiorum musculis, aut cubitorum nodis hæc adhibenda. Item cruribus paralysi uitiatis, uertebris atque genibus cucurbitæ infigendæ, quarum quæ partes non accipiunt usum, ut supercilia, labia, digiti, sanguisugis erunt releuandæ.* Item si nimiæ* tenuitatis causa, aut usus difficultate, neque sanguisugarum morsum tolerare potuerint, ut in palpebris, uel lingua, præfecta uaporatione scarificamus, & *generaliter cataplasmatibus utimur. Tunc si exegerit paßio, secundo scarificamus, & spongiarum uaporatione utimur, ex aqua & oleo solo expreßis, uel ex oleo & decoctione lini seminis, atque fœnigræci, uel hibisci, aut maluæ communis, uel agrestis. Iis uerò qui secundum linguam, uel transuorationis partes paralysi fuerint uitiati, tempore cataplasmatum, atque uaporationum, iubemus in os dari oleum calidum continendum, uel aquam calidam,* & oleum, aut mulsum. Simul enim atque eodem tempore ex utraque parte uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retentus, clystere* utemur prius quàm partes cucurbita releuemus, & primo ex aqua mulsa. Tum si oportuerit, etiam diurnis diebus ex oleo calido iniectiones adhibemus. Si intestina, uel eorum uicinitas paralysi fuerint uitiata, ac si etiam urina fuerit retenta, adhibitis cæteris adiutoriis atque perfectis, encathismata sunt adhibenda. Tunc * catatherismus faciendus, quo urina detrahatur, ac post detractionem oleum calidum iniiciendum, adnexo folliculo * catathere, ex ea parte quæ cystophilos à Græcis est appellata, uel

* femorũ articulis, quâ vertebrũ. i. caput oßis femoris inseritur coxendicis acetabulo

* At si -

* teneritatis

* generalibus

* vel hydrelæum calidum

* vtimur

Ἐγκαθίσματα.

* catheterismus Καταθεησμός.

* catheteri κυστίφιλος.

otico

otico clyſtere, quem nos articularem dicere poteri- mus, tenui* exabiliſco formatum, quo poßit cauernã, inuadere* directum catathere. Tunc cucurbitas prædictis adhibemus locis, atq; uaporationibus & cataplaſmatibus eas partes, cum podice & * ueretris uicinis releuamus. Si ſtomachus fuerit paralyſi uitiatus omnia ſorbilia dabimus, quo facilius tranſuorentur. Ac ſi ea quæ ſumuntur aliqua ex parte ſubſtiterint impedito meatu, ægrotantium manus in aquam calidã mittemus, uel parua uaſcula aqua calida plena tenenda offeremus: tũ ſtomacho leuem cucurbitã infigemus ſub ea parte quæ premi uel impediri uidetur, atq; ita ſenſim, uel paulatim eam* detrahimus, quô ſtomachi partes deferendo accipere,* uel tranſire faciamus illata, uel uacuum officium in memoriam reducamus: ac ſi uomitus irruerit, paralyſi facta ore aperto nihil dentibus interponimus: Si uero* conductio, immittimus ceram, uel tabellam alearem, aut feruleam, & ductu contrario faſciolæ corrigere tentamus deprauata, declinante paßione. Etenim ante id tempus difficiles in conſenſu partes eſſe perſpiciũtur, & propterea quaſſatio potius quàm effectus ſequitur. Vtimur præterea eodem tempore etiam cerotariis * qualibet paralyſi uitiata: & primo ſimplicibus, ut ex cera & oleo pingui, uel* ſabina, & *ſquinanto, admixta hibiſci decoctione, uel fœnigræci ſemine contuſo, atq; trito: tum ex oleo ueteri, & reſina terebinthina: adhibemus etiam embaſin ex oleo calido: tum calida & *oleum: cibum dantes diurnis diebus ex oleribus non acrioribus, atq; piſcibus petrenſibus, & uolantum paruioribus. Vtimur etiam acopis, ut eſt diaſamſucum, & diameliIotum, uel omnibus quæ ex adipibus conficiũtur,

Ωτικὸς κλυστήρ.
* Alij: tubulo forato
* ex Hibiſco formato, directus catheteris modo. Tum
* veretro vicino
* detrahemus
* & per eas tranſire
* concluſio conductum os eſt,
* in qualibet parte
* Sabino:
* Schœnanto, Alij Sabino, & antiquo
ἔμβασις.
* oleo:
ἄκοπα.

& medullis, & irino oleo, uel malabatrino, & chirino, & his similibus, & malagmatibus talibus, ex quibus est diachylon, atq; mnaseum, & diamelilotum, & *meline simplex. Tum gestatione corpus mouemus pro uirium modo, fertoria sella, siue cathedra tum longiore uehiculo manibus acto, dehinc animalibus. Sic enim consensu persuasæ altiores in corpore materiæ ad exteriora cõcurrunt, cũ in embasi ex oleo fuerint constitutæ, motus beneficio prælaxato ægrotante. Dehinc lauacrum adhibemus, atq; uinum paruum, & cõsequenter singula, quæ paßione fuerint uitiata, suo officio exercemus: explorantes etiam, uel intuentes si quid aliud in corpore paßionis occurrerit, ex quo paralysis uidetur effecta, ut hoc quoq; destruamus: non *hac quidem quod antecedens causa esse uideatur, sed quo etiam eam ipsam paßionem necessariò intelligamus. Quapropter si uulneratio ei fuerit * congrua, gerere debemus sicut in Chirurgumenis, uel Responsionum libris demonstrauimus: Reminiscentes, siquidem ex uulneribus facta paralysis sit ac diuisura partium quod necdum proprio nomine uocabulũ teneat, sed appellari claudicatio uel tardatio *possunt, siue alienatio. Si ergo cicatrix fuerit clausa, hanc mollire tẽtabimus: itẽ si spinæ cõtortio uel cõuersio ex aliqua causa effecta, hanc corrigemus: itẽ si febricula, aut nimia capitis paßio quã cephalæan uocãt, aut epilepsia, ex *iisdẽ eas quoq; destruemus: item si euersio, uel inclinatio fuerit matricis, eidem consequẽter ordinata adhibebimus, sicut muliebriũ paßionum libris docuimus: sin uero articuli fuerit eiectio, quanquam longi temporis, eum *recolamus: item si quis humoris fluor per quodlibet * officium naturale ultra modum fuerit dimissus

* melinum Serapionis, Pasionis, Andromachi describit Aetius.

* ob hoc

* coniuncta

Libri Cælij χειρουργούμενοι.

* poßit,

* itidem

Libri Cælij de muliebribus paßionibus

* relocamus

* Alij orificiũ

dimiſſus, cataplaſmata conſtrictiua probamus, ut ex palmulis thebaicis malis citoniis, acacia, hypociſtide, alumine, & his ſimilibus, apponẽtes etiam emplaſtrorum ea quæ conſtrictiuæ uirtutis à Græcis enæma appellata ſunt uel ſi qua ualent concludere atque ſiccare fluentia, ut ſunt uulnerum medicamina quæ appellãtur* melana: tunc ſimiliter ut in epilepſia ægros reſumemus: ac ſi paßio permanſerit, *cyclo ductu reſumptionis regula dirigemus per uariam geſtationem, deambulationem, uocis exercitium, lectionem, unctionẽ, lauacra. Tum poſt hæc omnia, partium adhibemus fricationem, dantes uarium cibum atque uinum, iuxta præſcriptam diſciplinam omnia augentes atque minuentes: & nunc uſque ad piſcium qualitatem ordinamus cyclum, nunc uſque ad uolantum, * tunc etiam agreſtium, ultimo porcinæ carnis, ſicut ſuperius De capitis curatione ſcribentes docuimus. Dehinc adhibemus etiam metaſyncriticos cyclos, & primo* partiles, tum perfectos, niſi ex initio uires ægrotãtis eos perferre non ualuerint. Deniq; nũc drimyphagia utimur attẽdente cibi paruitate, nũc uomitum prouocamus drimyphagian linquentes, & cæteras quoq; cycli regulas cõplemus, & nũc* uomitus adiungẽtes drimyphagiã. Ipſum quoq; uomitum primo* ieiunum probamus, tũ ex radicibus, uel his ſimilibus qualitate materiis. Atq; ita poſt frequentem radicũ uomitum hellebo ro utemur. primo * radicibus* inſerto, uel aceto infuſo. Quod detracto radices immiſſæ conciſæ ipſo

Emplaſtra ἔνχιμα.
Medicamina μέλανα.
*Barbara enhæma ſignificat, ſic uocata, quod magna ex parte Aſphalto & pice conſtant. Nigrorũ multas deſcriptiones Aetius tradit.
* cyclico
* tum
* ex parte, vt pag. 279. vel partiliter, vt pag. 276. adhibitos,
* vomitui adiũgimus
* ſupra pag. 305.
* Vtendi modus eſt Aetio.

Radicularum veratri. ℥. vj. inſeruntur Rhaphano, prius arundine compuncto. Poſt integram noctem Veratri feſtucæ eximuntur. Rhaphanus conciſa, & in oxymelitem acerata comeſtur, oxymelíque inter edendum paulatim bibitur.
* inſerto mulſo ex aceto infuſis.

cum liquore ſorbentur. Vtimur etiam localibus adiutoriis in his partibus quæ ſunt paralyſi uitiatæ, ut dropace primo ſimplici, tunc compoſito, quem Græci pharmacoden uocauerunt. Pſilotro quoq́;, & cucurbitis recorporatiuis multa cum flamma admonitis, atq́; uiolenter remotis, aut* circuntractis, *nunc ex ſuperioribus ad inferiora. Etenim ſpiritus* iandudum motu uacuatus ex alto adducitur, & quadam prouocatione excitus, & accurrens, ſua cubilia cognoſcit, *ſingularum uiarum motus inuadens, paßionis deturbato langore, Hoc igitur facere tentabimus multis cucurbitis per ſpinam, recto ſcilicet ordine poſt inuicem adfigentes, atq́; ſufficiens tempus adductioni largientes, primoq́; primarum faciemus detractionem: tum ſequentium, quo* ſibi adductum ſpiritum tradunt, atq́; inſolitos prouocēt motus:* atq́; uerſo ordine inferiores primo affigētes, eaſdē detrahemus primo. Poſt cucurbitationem atq́; dropacis uſum, puluere nitri partes aſpergi facimus, & fricari: uel ſinapi, uel ex utroque. Tunc etiam iis pulueribus quæ ſunt ex calce uiua, * fecla, pumice, pipere, pyretro, & his ſimilibus uirtute rebus. Ordinamus etiam unctiones geſtationes uarias, acopa quæ mordicatione quadam corpus afficiant, uel accendant, & emolliant: ut ſunt ea quæ conficiuntur ex oleo ſicyonio, * ſyriaco, caſtoreo, aphronitro, ſulphure uiuo, agreſti cucumere, ammoniaci gutta, *ſquilla, quā uulgo* uulum pluriosſum uocant, urticæ ſemine, pyretro, pipere, helleboro * albo, nigella, galbano, iri illyrica* lemnida carie, & his ſimilibus. Non aliter etiā malagmata ſunt adhibenda, quæ corpus ualeat papulare lateſſendo, ut ſunt ex flore ſalis, uel ex nitro, & illud quod*nileos, appellatur, uel*

δρώπαξ.
φαρμακώδης.
ψίλωθρον.
* tum vel: vt ſupra pag. 305 dropace, primo communi, tum
* detractis
* in hoc morbo
* membro iādudum motu vacuo
* ſingulas vias
* membris
* conuerſo vero ordine
* fece vina uſta: Gal. libr. 1. κατὰ τόπους Paulo lib. 7.
* Elæomeli intelligit memoratum à Plin. capit. 7. lib. 15. & cap. 4. lib. 23.
* Scylla
* Bulbum furioſum.
* alcionio
* lemniſtide, ſeu Adarce.
* nilei

Diadaphnidõ uel Apollophanis, & *caphysophõtos: quorum cõpositiones Responsionũ tradidimus libris, pro modo magnitudinis paßionũ adhibendas, atq; leni imentorũ, alias augẽtes, alias indulgentes. Ordinamus etiã sole corpus torrendũ, uel paroptesin ex carbonibus: aut parietibus calefactis, uel pauimẽto, itẽ lapidibus ac testis: *hoc faciũt. Etiã ceremota sub sole ignita: uel *terga præũcta simili modo calefacta, quæ substrata accipiũt ægrotãtes uolutatione quadã conuertendos, ac defricãdos, & mutãdos: qua in re etiã loca quæ deseruerint * repetenda, ut ueniant feruentiora: quippe cum naturaliter tergora oleo ac sole facile feruescant. Vtemur etiam ob similẽ corporis curationẽ, quã Græci phœnigmon uocant, harena littori uicina, quæ sit sole ignita, ut * circũtecta gremio foueat ægrotantem: tum etiam fomentationibus ex aqua salsa, uel marina, aut decoctione baccarũ lauri, uel omniũ quæ ita corpus afficiunt. Manẽte paßione etiam cataplasma ex sinapi adhibemus, uel contusa atque liquata ferulagine, quam Græci Thapsian uocant, corpus ungemus usque ad cutis ruborem, atque mediocrem partiũ inflationem. Etenim uulnerari, siue uexari quosdã ex istius herbæ usu immoderationis est uitium, tanquã sinapismi usu immodico. Generaliter autẽ similiter medentur etiã uaporationes ex saccellis sale torrido repletis, atque in lauacro * igneo usus flabrorum. Ordinamus etiam si quid * partialiter loco patienti poterit adhiberi, ut capiti paßione uexato rasionem capillorum, nunc pro capillatura, nunc contra * capillaturam. In mulieribus uero, quæ id fieri non facile permittunt, denso pectine * exerceri capillos imperamus, supradicta scilicet * diuersitate, & cum uehementi co-

* Ctesiphõtis. hæc quatuor Malagmata describuntur à Celso. Aetius describit Empl. è Sale

*quod & quodam

* quadrupedũ coria

*oleo redungẽda

φοινιγμός.

* circumiecta.

* ligneo usus accensorũ carbonum.

*partiliter: ut pag. 276

* sic supra pag. 255.

* exercere supra pag. 279 decurrere.

*pro capillatura & cõtra capillaturam.

natu: atque primo, aliorum manu, & raro pectine: tum magis denſo, & ægrotantis manu. At ſi odorandi officium fuerit paralyſi uitiatum, erunt adhibenda acriora odoramenta, ut ex aceto & ſale, aut adiuncto * origono in aceto extincto, quo ex eo acriorem * profecto exhalationem naribus ſapiant ægrotantes: aut etiam ſinapi, uel caſtoreo ex aceto ſoluto, per interualla, uel * laſare, quod Græci opon cyrenaicum uocant. Sed hæc erunt naribus quoque immittenda, uel ſinapi cum aceto, donec * prouocentur iubemus eos uolenter emungere. Probamus denique betæ nigræ, uel cyclamini herbæ * ſuccum cochlear plenum naribus infundendum, * utentes ptarmicis uehementioribus, quæ nos ſternutamenta uocamus, ex pipere, helleboro, caſtoreo, * aſtrutio, & horum ſimilibus. Poſt ſternutationem uero magis odoramenta utenda probamus. Hæc enim uehementius odorationis mouẽt officium, & ſolas capitis partes in paßione conſtitutas quadam mutatione reformãt. * Ac ſi lingua fuerit paralyſi uitiata, uel tranſuoratianis partes, aridum ſinapi dabimus maſticãdum ante lauacrum. Tum aqua callidas colluere præcipimus. Aliquando etiam liquefactum ſinapi ex aceto ſorbere ægrotantem imperamus, & gargarizare. Hoc quidem etiam de ſimilibus liquoribus faciemus, ut ex fico, * hyſſopo, draganto, origono, thymo, pipere, pyretro, ſtaphiſagria, hæc etiam maſticanda dabimus, ipſam quoque linguam * laſare fricantes ex aqua ſoluto. Tum etiam cornu cucurbitæ in modum adhibemus, adducit enim nõ aliter quàm hæc, ſpiritum, & inſolitas prouocat uias, quæ ſunt ex antecedentibus medicaminibus præpurgatæ. * Item ſtomacho patiente atque uentre, magis fre-

quen

* origano aceto intincto
* profectam
* laſere ὀπὸς κυρηναϊκός.
* prouocemus eos vel nolẽtes
* ſucci
* vtendũ etiã πταρμικὰ.
* naſturtio
* At
* hyſſopo, Tragorigano, origano.
* laſere
* At

quentabimus drimyphagian: dantes etiam* laſar cum aceto, ex quibus panis erit madidandus, adiuncto quolibet pulmento.* Ac ſi podex fuerit paralyſi uitiatus, aut eius uicina, acriora facimus uel mordicantia* inijci collyria, quæ Græci balanos uocant: uel ſinapi plurimum fico admixto, atque in collyrium collectum, longitudine aptum partibus, inijcimus: & ea quæ in alijs ordinauimus fomenta, tum pro encathiſmatibus adhibemus: uel per clyſterẽ inijcimus aliqua ex acrioribus, ut aquam ſalſam, uel marinam, uel garum, quod appellamus liquamen ex piſce* ſiluro confectum, & ſi qua fuerint ſimilis uirtutis: Quorum omnium dexteros uſus, atque confectionis genus, & adhibendi rationem libro Adiutoriorum ſpecialium docuimus. Oportet præterea ſingulas partes in paſſione conſtitutas, ſuis ac naturalibus motibus admonere, ut ſupercilium, leuando, ac deponendo: palpebram, concludendo ac* diſtinguendo: linguam, producendo, atque conducendo. Hæc ſunt ægrotantibus imperanda. Hortandi etiam locutionem tentare, quod ſi minime facere potuerint, ex omni parte officio linguæ ceſſante, erunt ſuadendi, ut animo concepta uoluant quæ proferre non poſſunt. Sæpe enim quæ loqui uolentes mente perceperint, in alto formans ſpiritus, accepto motu* rumpit in uocem: Vel certe docendi ſunt unius exprimendæ literæ curam ſuſcipere, ut intra ſe exercendo maniſeſtius probent, & magis ex uocalibus, ne difficultate ſonitus multarum literarum, uocis organa concludantur potius quàm referentur: ac tum cum implere ualuerint, dabimus lexes, atq; nomina, quæ ſint ex multis uocalibus cõſcripta, ut eſt Pæan, & his ſimilia: Sic

*laſer

* Ac

*indenda βάλανοι.

Garum.

*Scombro: ex Pli. ca. 8. li. 31.

* diſcludenda

*erumpit

λέξεις.

etiam numeros dabimus: & ex his exclamare prouocabimus ægrotantes: ac deinde lectionem offeremus, uel disputationem. Hæc adhibenda sunt, etiam si buccarum partes circa labiorum confinia, quem Græci chalinon uocant, fuerint in paßione constitutæ. *Dandum etiam mastiche masticanda: uel cera indulgentior mordenda: tum ferulæ particula: & per profectum, tiliæ tabella. Plus enim illorum singula quodam cũ certamine partes faciunt exerceri. Tunc danda etiam frangẽda arida fabarum grana: uel amygdala molliora: ac nuces, auellanæ primo, tum etiam * glandes, paulatim aucto numero quantitatis. Ac si digiti fuerint in paßione constituti, erunt commouendi oblatione ceræ * emollientis, & malagmatum suprascriptorum, quo non solum motu, sed etiam tactu medicamina propria uirtute medentur. Præterea eodem exercitij tẽpore, & in illis quibus totæ manus paralysi fuerint uitiatæ, uel earum quælibet partes, * altheres erunt offerẽdi. Eo enim pondere, pro modo uirium, ægrotantes quodam labore * mortes exercent. Sed erunt a prædictis malãgmatibus * commouẽdi, ut primo * teneant uel baiulent ægrotantes, tum demum ex ipsis * simili ratione * feriendi manus exerceant. At si crura fuerint paralysi uitiata, si fieri poterit, per seipsos, sin minus, aliorum impulsu, extensione atque * conclusione exerceant eas partes, non tamen sine suasione, * qua non solum aliorum motibus exerceãtur, uerum etiã suis ipsi connittantur. Erunt deniq; ob uarietatem motus, artis industria partes commouendæ hoc modo. Iacente

χάλινος.
*Danda vide posthac pa. 341
* iuglandes,
*emolliẽdæ
ἀλθῆς.
*Halteres, siue Arteres Artemidoro, massæ lapideæ uel plumbeæ, ansa vel manubrio addito, quo commode tractari possint. Gal. lib. 2. tuend. val. hoc pondere utraque summa manu apprehenso, & porrecto, aut in sublime erecto, in eodẽ habitu persistente eo qui tractat, musculis & neruis robur comparari ait. Quidã & sublatos rotabãt. Mart. Halteres agili rotat lacerto. Halteras manipulos autor vocat. Vide lib. 5. capit. 2.
* motus exercentur * commonendi * sustineant * familiari * ferendo * conductione, * quo

ægroto,

ægroto, cruribus * imposita fasciola: & superpendenti rotulæ, quam Græci trochilion appellant, alter ex finibus fasciolæ* inserendum:*hinc tenendũ dare: nũc ministro, nunc ægrotanti demonstrato motu, ac partili, qui nunc adducta fasciola subleuet crura, nunc* indulta deponat. Sed cum non solum leuare ac deponere uoluerimus, sed etiam extendere, aut inflectere partes paralysi uitiatas, duæ erunt fasciolæ imponẽdæ: altera genibus, altera talis: tum per supradictam rotulã traijciendæ, & apprehensis initijs similiter offerẽdæ *patientibus ministris, ut uicißim ducant, quo, ea quæ genu continet, adducta, & ea quæ talum continet indulgẽte, hoc motu crura flectãtur: Rursum talari adducta, & indulta ea quæ genu cõtinet, cruris fiat extẽsio. Ac si sedere potuerit ægrotans, erit fasciolæ medietas pedibus submittenda, cuius* initia eidem* tradita, cogatur labore proprio per seipsum adducẽdo atq; indulgẽdo suis cruribus motum præstare. Simili etiam modo manus in paßione constitutæ moueri posse noscuntur, ut altera fasciola iubeat* quam oportet* arteriam articulis digitorum uicinam, quam Græci carpõ uocant, altera cubitum circundari.* Præmotis igitur, uel exercitis, ut supradictum est consilium dabimus, ut sella tonsoria sedeant ægrotantes, quæ sit obliquis*anconibus fabricata, quibus incũbentes sese leuare nitantur: & tum fulciti ex utroq; alarum latere ministrorum officio deambulationẽ tentent, uel incũbentes baculo, aut uehiculo manibus acto, quod infantibus sæpe motũ discẽtibus fabricatur, sed magnitudine tamen ægrotantibus coæquandum id est. Dehinc cum gestationis* augmenta sufficimus, conficienda sunt ligna, quæ transgredi pedibus nitantur ægrotantes. Tunc etiam

* imponenda
τροχίλιον.
* inserendus:
* hunc tenẽdũ ægrotãtis ministro dare oportet,
* laxata: remissa
*patientum
* initio
*tradito
* siue dextrã, siue sinistram
* articulationem ossibus
*manuum & pedũ artificioso motu adhibito, fasciolarum adductione, et laxatione
καρπός.
ἀγκῶνες.
*ἀγκῶνες, quouis flexus ad rectum angulũ facti, in curru, pariete, promontorio, & alijs id genus rebus
*cum gestationes augeri, & uehementiores adhiberi præcipimus.

perfectis in terra lacunis deambulationem imperabimus, ac deinde calceamētis adiuncto plumbo, prius paruo, ut exempli causa uncia, tum plurimo, atque pro augmentorum gradu usque ad libram deducto: tum etiam itineris celeritas erit augenda: habet enim maioris laboris officium. Varianda etiam omnis regula, ut nunc resumptiuos cyclos in metasyncriticos deducamus, nunc è contrario uersa uice gradum reuocemus.

Cycli resumptiui & μετασυγκριτικοί.

Praeterea perseuerāte paßione ad hellebori usum probamus accedendem, non solum semel, sed & cogentibus rebus, secundo, uel tertio: tum resumendos, atq; naturalibus aquis dandos, & magis calidioribus, ut sunt in Italia * Pantherinae, Vesevinae, & Senanae, & * Caritanae appellatae. Etenim Albae, siue Albulae quae sunt appellatae, quod sint frigidae uirtutis, solutione laborantibus, uel fluore quorumlibet officiorum naturalium à ueteribus sunt approbatae. Vtendum etiam natationibus marinis, uel supradictarum aquarū: & primo partibus paßione uitiatis inflatae uesicae sunt adiūgendae, quo natandi laborem minuant. Item aquarum ruinis partes in paßione constitutae sunt subijciendae, quas Graeci cataclysmos appellant. plurimum etenim earum percußiones corporum faciunt mutationem.

** Patauinae. Plin. cap. 6. li. 31.*

** Carentinae. Carentini supernates & infernates uicini Sulmonēsibus. Pli. ca. 12. li. 3. Albulae.*

κατακλυσμός

Peregrinatio quoque adhibenda * terrena atque maritima, necnon castoreum * poto damus, si quisquam eius odoris difficultatem perferre ualuerit. Recorporatiuam curationem, quam Graeci metasyncriticam uocant, utilem denique approbamus, partibus in paßione constitutis. Haec est secundum methodon paralyticorum curatio. Veterum autem medicorum Hippocratis atque Erophili sectatores, memorant ea quae in paßione constitutos sequuntur, curationem uero nullam

** ut pag. 284.*
** potui*

Hippocrates. Erophilus.

nullam tradiderunt. Diocles libro quo de paßionibus atque causis, & curationibus scripsit, eandem dixit conducere curationem, quæ epilepticis est ordinata. Dehinc Praxagoras secundo libro Curationum, primò uomitum probat, & iis præsertim qui caput * fuerint paralysi * uitiati, nunc ante cibum, nunc post cibum: tum reuocationes * atque uentriflua, & urinalia medicamina, quæ cœliotica atque diuretica appellauit: adhibet etiam clysterem iugem, & acriorem: bibendum etiam cum aceto asininum atque bubulinum lac probat: tum cataplasmata, & malagmata, & sudoris prouocationes: & si quis uomere facilè potuerit, parum hellebori, pulmentis, interiectis diebus admiscet, neque mox factam paralysin curans, neq; rectà à uomitu incipiens, & in iis magis qui caput paralysi uitiati uidentur, priusquam ex aliis adiutoriis partes fuerint releuatæ. Dehinc* sensibilis post cibum omnis est uomitus, & multo grauius iugis. At Praxagoras iubet adhiberi quotidianis, aut alternis diebus,* adhibitos suis dogmatibus sublatis erroribus, * quanquam uentriflua, atque diuretica, & clysteres iuges approbauerit. Non enim quod mutationem corporis hæc facere ualeant existimauit, sed quod materiarum facere detractionem, atque corpus liquidis uacuare. Item aceto * poto dato lac repugnat, * cuius magis grauis: dehinc qualibus cataplasmatibus, uel malagmatibus sit utendum, dicere negligit. Sed neque tempus adhibendi discreuit. Non enim quando mitigatiuis utimur cataplasmatibus, tum erit malagmatibus utendum. At iste pariter utraque composuit. Item sudores laxatis corporibus fiunt, non ipsi laxamentum faciunt. Sed neque quemadmodum sint prouocandi docuit, aut memorauit.

Diocles.
Praxagoras.
* habuerint
* vitiatum
* per
κοιλιωτικά.
διουρητικά.
* grauabilis
Praxagoras.
* nondum à suis
* vt qui
* potui
* eiusq; magis vsus grauis est quàm supradictorum.

morauit. Item album helleborum paruum datum præfocationis ingerit periculum, & multo potius quoties sunt in uomitum difficiles ægrotantes. Mitto, communiter eum dixisse interpositis diebus offerendum, & tempus non memorasse, cùm paßionem necesse sit superpositionibus, ac lenimentis uariare. Erasistratus de paralysi scribens, differenter curandos ait eos qui * conclusione sunt paralysi uitiati, ab iis qui extensione uidentur affecti. Etenim neque cataplasmata, neque * malagmata secundis inquit conuenire: non aduertens, quoniam etiam strictura densata quædam corpora, ui * maiore, non aliter quàm chordæ, tenduntur, laxatáque, medicinalium uirtute, sæpe * retenduntur. * Item initio curationis clysterem probat, phlebotomiæ negligẽs potẽtiam: quo adiutorio maius nihil * maioribus approbatur: tum, inquit, effecta febricula detrahendum cibum, & dandum mulsum ex aceto * cõfecto. Profectò densata id constringet. Tũc obseruatis temporibus acceßionum uel dimißionum, dandam ptisanam probat, aut olus: quorum alterum inflat, alterum facilè corrumpitur. Dehinc aromaticas approbat potiones, & aliâs mites, aliâs uehementes. Ventrem quoque facilem cupit, ex quo stomachus necessariò uitiatur, & neque quanta, neque quando, neque quæ danda sint memorat. Prohibet etiam * unius anni spacio, una intentione tempus definiens. Dat etiam lac cum melle, atque sale, quod est contrarium supradicto mulso ex aceto confecto. Vtitur præterea uomitu post cibos, quod iã superius fieri

Erasistratus.

* *conductione*

* *Herasistratus putabat omnem paralysin laxatione fieri: malagmata verò & emplastra in paralyseos curatione vsurpari solitá, laxare. Colligebat ergo, membra cum extensione resoluta, illorum vsu magis laxari, & ideo magis extendi. Contendit Aurelianus, etiam laxantibus & discutientibus medicamẽtis extensionem præsertim strictura factam, qualis est paralyticorum, sanari.*

* *vehementer.* σφοδρῶς. * *conducuntur, compinguntur, & ab extensione liberantur.* * *Idem* * *autoribus* * *confectum.* * *vinum vnius, eius loco supra oxymel imperauit.*

damna

damnauimus. * Vitiat etiam deambulationibus harenosis in locis, ex * sola * intentione sui dogmatis. Etiam uentrem facilem cupit, caduca suspicione deceptus. Asclepiades uerò principaliter de paralysi nihil scripsit, sed Erasistrato respondit, eos inquit, qui non graui dolore insita paßione afficiuntur, phlebotomari non oportere. Eos uerò qui priuati sensibus peiore strictura uexantur, abstinendos primò, tum * initiandos probat. Adhibet etiam purgatiua medicamina, quæ Græci cathartica uocauerunt, cùm sint hæc corruptiuæ uirtutis, & propterea corpus * elimando, consumant potius, quàm relaxent. Sed specialiter * à laxatione paralysi uitiatis adurentia inquit medicamina conuenire, & fomentationem paruam, paulo * feruentius temperatam: non aduertens quia * plurima extenta * conclusis similem exigunt laxationem, atque indulgentiam tensionis, & ut existimat, * conscriptionem. * Vtraque etenim hæc paßioni subiecta sunt, ut etiam stupor corporis, uel frigidus torpor, quem non semper necessariò uaporationibus calidis, uerumetiam * frigore adhibito releuamus. Siquidem contrariis inter se * paßionibus hæc subuecta monstrãtur. Ordinat præterea idem in harenæ spacio deambulationem, & quod appellant * scamma, * atq; transcensum lignorum, & inter plurimum tempus bibendum uinum. Themison primo libro Tardarum paßionum in quibusdam peccare cognoscitur, nondum rectam methodon respiciens. Etenim phlebotomat ex ea

* Vexat
* stulta
* quia laxatione morbum hunc fieri putabat.
Asclepiades.
* phlebotomãdos. Alij inaniendos
* eius substãtiã dißipando.
* ex luxatione
* feruẽtiorem temperata
* plurimum
* conductis
* circunscriptionẽ. Sic vocat obicem crustæ, quæ caustico aut ferro cãdente inducta sese obiicit oßi capiti, quod è suo cauo delabitur, & sic illud in loco suo cõtinet, quemadmodũ Hippoc. lib. de Artic. faciundum docet, cum humeri caput frequenter in alam descendit.
* conducta & extensa
* Aphor. 21. lib. 5.
* curationibus
* τὸ σκάμμα: siue τὰ ἐσκαμμένα, limes ac terminus spatij, quod transiliunt qui saltu sese exercent, vel apposito longurio factus, vel ducto sulco. Sic tigna vel trabes in designato ambulationis spatio collocatas Aurelianus vocat.
* nempe Themison.

parte

parte quæ paßione uitiata est, si, inquit, sensu non caruerit: non curans, ut suprà demonstrauimus euitanda omnia, quæ adiutorio quadam neceßitate ueluti uexabili uidentur esse coniuncta. Dehinc lanam succidam, quam œsypon appellant, capiti iubet imponi, aceto atque oleo rosaceo infusam: neruis autem ceruicis atque spinæ, & cruribus, & brachiis, uinum atque oleum cum sale imponendum iubet, constringens atque lacessens incongruè ea, quæ phlebotomia miti releuatione laxauerat. Tum tertia die cibum probat, atque quarta die cucurbitam imponi adiuncta scarificatione, non * interrogans paßionis tempus, sed solum numerum dierum imprudenter attendens. Dehinc sequentibus gestationem probat, neque in * eo definiens tempus, atque audaciter secundæ diatriti expectationem spernens. Dat etiam aloen in potu, & ex aqua calida, * & oleo intestinis dare laxamentum ordinat. Præterea anatresin testæ faciendam, quam nos perforationem uocamus, iamdudum quidem & in aliis methodicis explosam, & * harenæ deambulationem conuenire existimat, atque plagis ferulæ cædendas partes in paßione constitutas, * profectò quæ salsæ aquæ mitigatione atque recorporatione uidentur esse curandæ. * Lusius primo libro Tardarum paßionum cum his omnibus, tum * medicosis quoque fomentationibus utendum probat. Plurimi etiam alij aceto, atque oleo * roseo fouentes, cum herpyllo, & ruta, & hedera, & castoreo: probant præterea iuges clysteres, atque purgatiua medicamina, quæ cathartica uocauerunt, & magis hieram, cuius usum Græco libro Epistolarum ad Prætextatū damnauimus scribentes. Sunt enim ea quæ stomachum uitiant fugienda, ut sunt corpus

Lana οἴσυπος.

* *obseruans*

* *ea*

* *cum* ἀνάτρήσεις *testæ.*

* *in harena*

* *quæ profectò mitigatione potius*

* *Lucius, cuius malagma describit Aetius pag. 844.*

* *medicatis*

* *rosaceo, vt paulo suprà.* ἱερά.

Cælij liber græcarum Epistolarum.

pus

pus insumentia, & quæ moderationis nostræ carent potestate. Thessalus secundo libro de Regulis scribēs, plurima rectè dixisse probatur: quædam uerò proterua festinatione caduca. Etenim post phlebotomiam usque ad tertium diem imperat abstineri, & solum potum* diurna cum luce offerendū: tum transacta tertia die, atque hora qua sunt ægrotantes paralysi uitiati, *cibum portat. Quibus respondere facilè quisquā poterit, si quærat, qua intentione Thessalus oriente luce potum iubeat dari. Etenim si * continuationis causa id fieri responderit, oportebat etiam cibum eodem *tempore approbare. Sin uerò accessionum frequentia id existimat *declinādum, uel suspicione futurarū, & propterea post tertium diem cibum transferēdum, quo transacta hora passionis illatæ tertia die rectè ægros nutrire uideamur: oportebat etiam potum non communiter, sed generaliter diurnis diebus, * uel initio lucis offerre, sed horarum dimissione captata. Dehinc non semper ac necessariò tertio die cibum oportet dari, sed etiam quarta * continuationis, *quæ initium ex die sumpsisse uisa, uel ob typum eadem ratione currentem. Idem post hæc, similiter ut Themison, quarta inquit die cucurbitas infigendas, non interrogans utrum passio sumpserit statum, quod est maximè seruandum. Ait præterea alternis diebus cibandos usque ad * centum numerum dierum, quod infinitum reliquisse perspicitur. Audaciter etiam, atque inuidiosè acopa quædam, uel malagmata probat excludenda, solius moderationis * neglecta arguens uitia. Hæc sunt quæ etiam Thessalo Sorani diligentia uidentur esse responsa.

Thessalus.

* sub aurorā: diluculo, oriēte luce.

* dandum probat.

* quia morbus in longum tempus continuatur.

* quo potum dat.

* negandum cibum.

* nec

* continuatī morbi

* nempe dandi initio eo sumpto ob typum: nempe quia quarto tātùm die mitescere atq; remitti morbus incipit, qua occasione cibus dandus est.

* certum

* neglectæ

Soranus.

De

De canino raptu, quem Græci cynicon ſpaſmon vocant. Cap. II.

κυνικὸς σπασμός.
* conductio

*IN iſta paßione conſtitutos ſequitur * concluſio, ſiue contractio repentino motu ueniens, ac recedens ſine ulla corporis turbatione, in utriuſque labij ultimo fine, ſiue oris angulo, quem Græci chalinon uocant, ut* etiam buccas adducat in poſteriorem partem crebrißimè, tanquam ridentibus, nunc palpebras, uel ſupercilia ac nares,[a] ut etiam colla atque humeros rapiat, & ita patientes faciat commoueri, tanquam onus humeris baiulantes transferendi ponderis cauſa. Differt autem à ſpaſmo, & paralyſi muſculorum, qui buccas conligant. Siquidem ſpaſmus acuta atque celer paßio perſpicitur: caninus uerò raptus etiam tarda. Item paralyſis ſupradictorum muſculorum, non ut ait Demetrius Attaleus, eo differt, quod non ſit in canino raptu partium conuerſio: hoc enim contra manifeſtam rationem intelligitur dictum, ſed quod ipſa * conuerſiocoacta celeritate, prius facta, quàm fieri ſentiatur. Curationem uerò ex antè ſcriptis accipiendam ducimus, & magis quàm de paralyſi monuimus in oris partibus.*

χαλινός.
* nunc
¶ a &
Demetrius Attaleus.
* retractio

De auriculæ dolore, atque humoris fluore per auditorias cauernas. Cap. III.

*SEnſuales auriũ uiæ, ſiue auditoriæ cauernæ, * quos Græci acuſticos poros appellant, difficilimis ſæpe doloribus uexantur, ut etiam occipitium teneant, & oculos atque buccarum muſculos, & perſeueratione quadam * tardißima, tempora & caput. Aliquando etiam humoris fluor per eaſdem cauernas fit, quem Græci rheumatiſmon uocant, & ita iugis, ut ſæpe uulneret*

* quas πόροι ἀκουστικοί.
* grauißima

neret altiora, atq; corrumpat, & ossa cõterebret, & propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur *actionis tempore discernere curationem & in lenimento communem magis, hoc est recorporatiuam, quam Græci metasyncriticam uocant, adprobare, ut cum dolor fuerit in initio, adhuc nouam paßionem iudicantes, quicquã destillari faciamus in has cauernas, constrictiuum medicamen, uel *ex lana *limpida sumentes auriculæ immittamus, ut est amygdalinum, uel *roseum oleum, uel acetum, & his similia. Vtendum etiam requie corporis atque abstinentia, & silentio *suo. Etenim officio accepta uoce aures necessariò commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. *Ac si paßio fuerit augmentis asperata, erit immittendum oleum calidum ac dulce, ac mollibus lanis prætegenda exteriora, atq; uicina. Locandi præterea ægrotantes calido in loco, & si dolor coegerit, phlebotomandi, atq; tertia die leui atq; sorbili cibo reficiendi, & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi *uaporis, uel saccelli ex polline tenero confecti: tum cataplasmata laxatiua, & cum dolor sumpserit statum, erunt admouendæ sanguisugæ, quas hirudines appellant, circa fines auriculæ, hoc est, circulatim auditoriam cauernam habentes, cartilagine prætermissa, uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda, adhibita uaporatione spongiarũ calidarũ. Ipsam quoq; cauernã inuoluta lana per melotida oleo calido tinctã paulatim penetramus, atq; illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tum declinãte paßione cerotaria *apponemus, dantes uarium cibum & uinum: ac si humoris fuerit fluor, quem rheumatismum uocãt, eadem adhi-

* acceßionis
Curatio
μετασυγκριτικὴν
* in
* non succida
* rosaceum
* sommo
* [illegible]
* liquoris
* apponimus

bemus quæ initio doloris adhibenda probauimus. Dehinc eorum augemus potentiam, ut cauernæ ipsi faciamus infundi collyrium, quod appellamus Diaglauciū ex uino solutum, uel aceto, uel illud medicamen* quod appellant heren, uel mulsum ex uino factum, quod sit præcoctum in mali punici cortice, cum nardo, uel amygdalis amaris, & aceto, croco, & myrrha, & alumine, uel herbarum succis constrictiuæ uirtutis: tum auriculæ uicinantia circulatim* cataplasmata ex cydonio malo, ac simili medentium uirtute contegemus, uel * medicamen quod appellatur * diaiteo, quod est siccatiuæ uirtutis, uel icesio, aut diadictamno, & his similibus. Dehinc si paßio coegerit, radendum est caput, & constrictiuis cataplasmatibus contegendum. Dandi etiam cibi constrictiui, & lenimenti temporibus, siue dolorum tardantium, siue humorum fluentiū, resumptiuus adhibēdus cyclus: *tunc recorporatiuus. Et localiter ipsis cauernis per clysterem * modicum iniicienda, nunc destillatio aquæ cineribus * liquatæ, quam uulgo lixiuium uocant, Græci coniam, nunc sinapi* liquido, atque etiam admixto fico erunt exteriora cataplasmanda, donec rubor maximus fiat, quē Græci phœnigmon appellant. * Item eundem immissione medicaminum ex garo confectorum, quod uulgo liquamen appellant, uel his uirtute similium materiarum: tum etiam totius capitis curationem ex illisione aquarum supercadentium, quam Græci cataclysmum appellant. Quibus etiam aurium uicina sunt maxime concuranda. Dehinc * acopibus & dropacis, & ma-

Diaglautium. Heres medicamen. * quod appellāt Nerā Heræ. Pastillum eū describit Paulus. cōstat Aloes, croci, singul. ℥ viij. Aluminis scissilis ℥ .c. exceptis aqua. Gal. lib. 4. κατὰ τόπους, parabatur olim hoc medicamē tum è Glaucio, croco, Myrrha, Sarcocolla. Meminit huius remedij Aetius in curatione œdematis. Lixiuium. κονία. φοινιγμός. * cataplasmate * medicamine * Dia iteas. i. ex salice describitur Aetio pag. 834. Icesiū vero 833. Dictamnū. 836. * tum * oticum * liquatis * liquefacto ex aceto, vt pag. 325. * Item tentandum * acopis, & dropacibus

*lagmatibus acrioribus, & aquis naturalibus utendum. Sic enim intardata corporibus emoueri, atque excludi mutatione poterunt * curationis.*

*Resumptiuæ & Recorporatiuæ

De dolore dentium. Cap. IIII.

*Fiunt dolores dentium nunc omnium, nunc aliquorum, nunc unius, cum sibi uicinantibus gingiuis, ut etiam contumescant, ac sæpe ora faciant subinflari, uel eorum aliquas partes crescente paßione * terebrari. Nam sæpe dentes & gingiuæ computrescunt, corruptis oßibus quibus natura inserti sunt, & recedentibus tumore cogente gingiuis. Sed etiam nũc erit curationis diligentia partienda, ut initio doloris, uel certe si ita paßio recurrendo tardauerit, superpositionis, alia adhibeatur curatio, alia * lenimenti. Quapropter adhuc * recedentibus paßionis motibus, uel in asperitate superpositionis doloris constitutis, conuenit abstinentia cibi, atque requies corporis, ut initio causæ aqua quæ uirtute constringat collutioni oris adhibenda sit, ut est à plerisq; conscripta decoctio in aqua & uino herbæ syderitis, uel acaciæ, uel leuces, quam etiam polium uocant, aut mandragoræ, sed non sine cautione, ne quid ex ipso liquore transuorent ægrotãtes: item pentaphylli herbæ, aut papaueris, necnõ personatiæ, aut * herba phlomõ in pusca * decocta: uel ex cornu ceruini drachmis quinque, & aceti hemina usq; ad sui medietatẽ decocta, uel de * pinguis cũ aceto decoctæ, aut alterci radices cum uuæ lupinæ succo, & uiño sufficienti simul coctæ. Erunt præterea ex his aliqua, * parte in doloribus * constituta, apponenda, uel lenientia, uel simili uirtute * medentium materiarum. Tunc cum dolor uehementescere cœperit, lecto tradendus est æger, atque blando * tempore cale-*

*abscedere suppurare

* lenimento.
* recentibus

* herbæ Phlomi
* decoctæ
* caricæ pingues.

* parti constitutæ
* medentes materiæ
* tepore

* calfaciẽdus, & facientibus* supino capite collocandus, sed paulo prominentius à cætero corpore subleuato. Tum articuli fricatione calefaciendi, atque musculi buccarum lana oleo calido infusa circuntegendi, appositis saccellis ex pollinibus calidis confectis. Tum oris collutio ex oleo adhibenda dulci atq; calido, uel fœnigræci succo, aut alica* ptisana, uel glycyrrhiza, aut lacte cũ melle. Et si nimius fuerit dolor phlebotomia adhibenda. Tũ tertia die quò sanguinis facta detractio est, sorbilibus atque calidis cibis ægri nutriendi, sed plus perungendi. Alia quoque die si dolor * steterit atque durauerit, & officium cessauerit uentris, erit * amouendus ex simplici clystere, & loca in dolore constituta ferro laceranda, appositis cucurbitis secundum buccarum musculos, atque gingiuarum locos. Aliquando etiam ipsæ gingiuæ scarificandæ, uel circunseparandæ à dentibus ferramento, quod perichar actera uocant. Est etiam mitigatiua ex oleo uaporatio, quæ fit ex feruenti oleo quo lanam melotidi inuolutam tingimus, * tunc gingiuis * altrinsecus imponemus, hoc est, interiori atque exteriori parti, & ipsis quoque dentibus, quantum æger ferre feruoris potuerit. Sed prætegenda uicina sunt, lana præmissa, ne facile pustulentur. Alia quoque uaporationum genera quæ sunt à ueteribus tradita erunt adhibenda: ut, thuris granum igne calefactum & tenui linteolo inuolutum dolentibus dentibus apponatur, & ita mordeat ægrotantes, ut ex * ipso uapore resumantur. Item thuris triti puluerem singulatim linteolis pluribus illigamus: tunc eorum singula oleo calido prætincta ægrotantibus offerimus mordenda, dentibus scilicet in dolore constitutis. Aliqui etiam scyllæ paruum modum

diunt

Marginal notes: * calfaciẽdus, & — * Ptissana — * perstiterit — * admouendus — Alij. mouendus — περιχαρακτῆς. — μηλωτίς. — * & tinctam — * vtrinsecus — * ipsius

aiunt oleo concoquendum, quod nos differendum pro bamus, ac lenitatis tempore adhibendum. Siquidem ob acrimoniam scyllæ recorporatiuam habent uirtutem. Oportet præterea etiam mentum uaporari exterius: & spongiis expreßis ex aliqua coctione laxatiuæ uirtutis ad mitigandam materiam,* ex ipsa adhibere fomentum. Tum cerotaria apponenda probamus ex oleo*ciprino, uel irino: item malagmata sensim calefacientia: tunc lauacro, atq; uino, & cibo uario utendum. * Ac si tardi temporis dolor fuerit effectus, ut chronia paßio uideatur, & nunc superpositionibus asperata, nunc lenimentis emollita, oportebit superpositionis tempore in iisdem adiutoriis perseuerare: totum uero corpus resumere, sicut frequenter docuimus. Præterea tempore exercitij erit offerenda cera, quam ægrtantes mordendo dentes exerceant, sicut nuper demonstrauimus de paralysi * scribentes. Vltimo autem tempore, gestatio erit adhibenda & fricatio capitis atque oris, sed ipsius manibus ægrotantis paruißima, plurima uero ex alienis, sed longitudine temporis potius quàm uehementia, ne caput nimietate moueatur. Tunc, ne partes refrigescant, uel impleantur etiam, à plurimis erit corpus confricandum, ut duobus ministris ab humeris latera, & aliis duobus ab inguinibus * curata. Tunc à resumptione, paulò fortius erunt partes recorporatione curandæ, ut post fricationem strigili non obtuso, uel * aspero pannis buccarum musculos usque ad ruborem fricari faciamus, & nunc dropacem illiniri* tunc etiam ipsos dentes atq; gingiuas uehementius fricari, dantes præterea iugiter oleum calidum sorbendum, atque continendum, & despuendum, item aquam frigidam. Tum

* ex ipsis

* cyprino

At

* pag. 328.

* crura

* asperis

* nunc

interpositis duobus uel tribus diebus, ex humore in quo fuerit * decocta mali punici cortex, adhibemus oris collutionem, uel in quo sit prætincta ignita galla, uel ex aquis sua * uirtute medentibus. Item dentium confricamentis utendum, quæ constringere, atq; fortificare ualeant, sicuti libris medicaminum ordinauimus. Vomitus uero post cibum factus omnibus est contrarius, & maxime in ista constitutis paßione: nec aliter Venus obesse probatur, & uinolentia. Multi autem ueterum medicorum acceßionis tempore ea medicamina adhibenda iusserunt, quæ * anodyna Græci uocauerũt, nos indoloria dicere poterimus, quæ aiunt nocturno tempore adhibenda, profecto sensum, non dolorem auferentia. Adhibent etiam fumigationem dentibus, ut bitumen cum simili pondere myrrhæ, uino conspersæ, mollibus prunis * impositæ, iubentes ore aperto ægrotantẽ fumum accipere, cum fuerit melius hæc propter inflationẽ capitis prohibere, & offerre mulsum calidum, uel quenquam mitigatiuum liquorem continendum, uel, ut aiunt, carbonibus infundendum, ut exinde exhalatione facta solatium capiant ægrotantes. Item iubent circundandos atque inuoluendos dentes ex opio, galbano, pipere, uel lasere, & peucedano, & herba quam tithymalon uocant. Hæc quidem etiã corruptis dentibus adhibenda probauerunt, necnon tenue linteolum apponendum, prælinitũ oleo cocto uel sale, & cedria, uel ex croco, atq; pipere longo, & rosa recenti, & iride illyrica, galbano, cocco cnidio, styrace, nitro, cum melle medicamine confecto: quæ omnia ob acrimoniam lenimenti tempore locum * potuerint inuenire, quanquam sit etiam fugienda satietas medicaminum plurima. Omitto quod tithymali succus

appo

* decoctus

* ut aluminosis & salsis

Libri medicaminum Cælij.

* Narcotica intelligit.

Medicamina indoloria ἀνώδυνα.

* impositum

* poterunt

appositus dentes infringit: non aliter etiam ferrei * altheres exhibiti, * qui dentium dolores mitigent locorum mortem faciunt, & ipsorum dentium laxitatem, qui aiunt ungendas gingiuas accessionis tempore amurca:* cum simili modo infecta lana ex oleo ueteri & myrrha, cum uino & oleo resoluta, atque * crassitudine mellis deducta, cum secundum methodon aliud sit tempus medicaminum lacessentium. Alij præsente dolore in * contraria partis auricula aiunt balsami succum mittẽdum: * cum succis supradictis simili modo uel folio. Hijs omnibus resolutis, uel oleo decoctis, aut in quo decocta sint ederæ nigræ folia decem, & squyllæ medium, in oliuæ magnitudinẽ, spe auocandæ materiæ * deprauati, uel maioris doloris illati causam * anteriorem auocantes, obscurantésque auocatis sensibus * ægrotantes. Alij eius partis, quæ dentis dolorem sustinet, nari, ederæ succũ * infundentes, cum olei parte dimidia, ex ferramento quod rinenchyton uocant: Adhibent etiam sternutamenta, & apophlegmatismos, & * odoris medicamina, quæ iugiter aiunt apponenda, & * sint uirtutis lacessentis, quæ stomatica uocant: quorum singula, tanquam recorporatiua, non mitigatiua, in lenimento adhibere probamus. Alij statim ad auferendos dentes dolore pulsatos accurrunt, nescij quoniam detractio amißio partis est, non sanatio. Quapropter sicut alias quoque partes in tumore constitutas non detractione, sed mitigatione curamus, sic etiam dentes curandos accipimus. Etenim si quisquam dentium fuerit excesus, exigit primo mitigationem, tum sui detractionem faciendam. Quippe cum non sit à periculo remotum doloris

Ἀλθῆρες ferreici
* Pericharacteres.
* Locorum uero mortem faciunt, & dentium laxitatẽ, qui ut dentium dolorem mitigent, aiunt
* aut
* in crassitudinem
* contrariæ
* aut siccis supradictis omnibus utendum, simili modo resolutis, uel oleo decoctis, in quo etiam decocta
* decepti, &
* interiorem euocantes
* ægrotantem
* infundunt
Instrumentũ
* oris
ῥινέγχυτον.
ἀποφλεγματισμός.
* sunt

tempore dētes auferre, & maxime integros, hoc est, qui non fuerint exesi, uel corrupti, aut mobiles. Consensus etenim superiorum *partium necessariò sequitur & musculorum, & oculorum. Herophilus denique & Heraclides Tarentinus mori quosdam detractione dentis memorauerunt. Nam Erasistratus plumbeum inquit * odontagogum, quod nos dentiducum dicere poterimus, apud * Delphum in Apollinis templo ostentationis causa propositum, quo demonstratur, oportere eos dētes auferri, qui sint faciles, uel mobilitate laxati, uel quibus sufficiat plumbei ferramenti conamen ad summum. Sic autem putant, quod si omnis dens dolore uexatus, & qui * necet sanos, est detrahendus,* oportet etiam omnes auferri, si omnes fuerint dolore possessi. Quomodo autem sint auferendi dentes exesi uel moti, nisi seruari potuerint, libris medicinalium Responsionum docuimus. Ac si aliquando ex humore gingiuarum uisi fuerint commoueri, oportet constrictiuis uti collutionibus, quarum* materiæ ex parte superius diximus. Adhibendum etiam oleum lentiscinum, & * aquas cœlestes, & lac asininū: est enim densabile: item decoctio mali punici, uel gallæ, aut acatiæ, aut rosæ, aut murtæ nigræ, aut mali cydonij, uel platani baccæ. Vngendæ præterea gingiuæ medicamine, quod appellamus * diamaron. *Item * diaporos & Diaroos, & Diomphacion, & * œnanthio. Item si quædam emerserit gingiuarum sanguinatio, corallij tusi puluis cretus intus ponendus, & alumen cum melle. Item eruca cum aceto apponenda. Sed hæc sunt primo coquenda iugi motu uersata.

*capitis & cerebri
Erophilus.
Heraclides Tarentinus
Erasistratus. ὀδοντάγωγόν.
*Græcorū quidam vocāt & ὀδοντάγραν
Dentiducum plumbeum.
*Delphos
* nocet sanis
* oporteat
*materiam
* aquæ
* Diamoron. describit Paulus.
*Apud Gal. κ. τόπους. pag. 715. duæ sunt descriptiones Medicamenti è fructibus.
*Diaopωron: ut. c. 2. l. 3. tale fuerit Electuarium de fructibus Mesues: aut trochiscus Ramich.
oenanthinum
* oenanthinū unguentum Diosco. describit.

De apprehensione, siue oppressione, quam Græci Catalepsin appellant. Cap. V.

Κατάληψις.

HAnc paßionem ueteres tanquam specialem, uel propriã tradiderunt, quasi nullo ex genere uenientem, ut Chrysippus memorat: * quod de ipsa Niceratus conscripsit librum, probans scilicet etiam ueteribus medicis cognitam, quod nos confirmamus. Sed quia nunc tarda, nunc celer à methodicis adprobatur, quanquam sit à nobis celerum paßionum libris plenissime * tradita, etiam nunc erit ordinanda. Quippe sæpe in tardum * ueniens motum, & propterea chronia nuncupanda. Sequitur autem patientes febricula, & uocis amputatio cum oculis patentibus, atque impalpebratione, difficilior eo tempore quo statum sumpserit acceßio: & * omnis immobilitas, cum palpebrarum * impoßibili atque horrenti positione, quæ * declinatione facta aliqua ex parte accipiat motum. Etenim admota manu ac digitis, * circuntractis oculis * tenus palpebra * recognoscitur ægrotantis, atque * obtutu inter nota translationem manus in quãlibet partem * declinata sequetur conuerso scilicet uultu. Dehinc inclamati oculos intendunt, lachrymantes sine ulla responsione: & si odoramenta iucunda fuerint admota, * declinatione quadam moueri intelliguntur, frequenter adducentes spiritum, hauriendæ exhalationis causa. At si tetra odoramẽta fuerint admota, recusare uidẽtur ac fugere. Item dulcia atque amara ori admota, labijs uel linguæ illita, sentiunt: non aliter si ulla fuerint punctione pulsati: * ex nostro officio tentam manum * suo replicant, uel colligunt. Item laceßiti collugent, ingemunt, attestante uultus rubore, cum pul-

Chrysippus.
Niceratus.
*sed
Cælij libri celerũ paßionum
*cap. 10. li. 2.
*uenit
*luminum
*immobili atque hærenti
*paroxismi
*circumtactis
*tensa
*recolligitur
*obtutus inter motæ
*inclinantis sequitur
*delectatione
*&
*subitò

ſu magno, ex uehementibus atque fortioribus ſaltibus confecto. In declinatione uerò plurimus ſæpe ſudor ſequitur, ac feruens, & in dimißione limpidæ ſynceritati proximi efficiuntur. At rurſum in acceſſionem ſi redeunt ægrotantes, peiorante paßione plurimus feruor accedit cutis, & ſpiratio celerrima, quam Græci tachypnœan uocant, oculorum conuerſio, manuum contractio, ſudoris ignei defluxio, maculis emergentibus in thoracem atque uultum, & primo * rotundus in* ſimulitudine ulcerum, quæ* iontus appellant. Ab apoplecticis hæc diſcernitur paßio, quod in ipſis paruus atque creber pulſus inueniatur, & non ut in catalepticis maior atque percuſſibilis, & neque iucundum, ſiue tetrum odorem accipiant, neque dulcia & amara ſapiant: Item ab ijs qui ex ſtomachi paßione obmuteſcunt. Siquidem in his rurſum paruus atque imbecillis pulſus inuenitur, atteſtante ſingultu, cum manifeſto tumore in ſtomacho apparente. Hæc eſt diſcretio ſimilium paſſionum, ſed ei curatio adhibenda eſt, quæ epilepticis dicta eſt.

Ταχύπνοια.

* rotundis
* ſimilitudinē
* ionthous

φωνῆς ἀποκοπή.

De vocis amputatione, quam Græci phones apocopen vocant. Cap. VI.

Vocis amputatio fit ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, ſiue uſtura, faucibus aſperatis, uel etiam tumore nimio. Fit autem obtuſio, ſonitu emiſſæ per ſpiritum uocis * hirta, uel aſpirationis tractu grauata* locutio. Recenti denique paſſioni, atque eius initio conuenit adhibita requies, cum abſtinentia cibi: & ſpongiarum cũ aqua frigida expreſſarũ admotio gutturi per ambitum faucium, quē anthereona uocant, Ac ſi paßio uehementeſcere cœperit, ut maiora depo

* hirto, rauco, aſpero.
* locutione

*deposcat adiutoria, adhibēda phlebotomia. Tunc sorbilibus cibis nutriendi, adhibitis etiam gargarismis ex oleo dulci atque calido, siue calida * ex oleo: uel aqua mulsa: aut decoctione uuarum, cantabri, ficuum pinguium, palmularum, glycyrrhizæ, necnon etiam succo alicæ, uel * ptisanæ, ut ex eorum uaporatione, siue exhalatione accensum spiritum rapiant ægrotantes. Tum etiam spongiarum adhibenda uaporatio, atque usus electariorum ex melle decocto, & * nucleis, & lini semine, & ouorum uitellis, & * draganto mulso * & uino præmollito. Dehinc sorbili ex amygdalis medicamine utendum. In declinatione uerò lauacro, atque uario cibo, & uino, deambulatione, uel gesta tione. Ac si querela tardauerit ægrotantium, erit in lenimento adhibenda drymyphagia, dropacismus, defricatio: tum etiam uomitus ex radicibus, atque uaria gestatio, & uocis exercitatio, quod Græci anaphonesin uocant, adhibito præceptore, sicuti iam * dudum docuimus, temporum ordine seruato. Adhibenda etiam & arteriaca medicamina, & quæ partes in passione constitutas exerceant, à Græcis * amyctica appellata. Quorum compositionem libris Medicaminum conscriptam dedimus.*

* &
* ptissanæ
* nucis Pineæ fructu
* tragacantho
* ex
ἀναφώνησις.
* pag. 304.
Medicamina ἀρτηριακά.
* Bechica vocamus. Ea tussim mouēt, & humorū in pectus labentiū, vel lapsorum expulsionē per tußim irritāt, & adiuuant.
ἀμυκτικά.
Libri medicaminum Cælij.

De influxione, quam Græci catarrhon vocant. Cap. VII.

FIt influxio nunc ad nares, quæ appellatur coryza: nunc ad fauces, quæ appellatur branchos: nunc ad thoracem uel pulmonem, quæ appellatur ptysis. Sequitur autem eos qui coryza uexantur, grauedo narium & frontis, cōstrictio fluorū oris: emūctio humoris: tenuißimo primò, tum craßi atque uiridis: sternutatio iugis, cum lachrymatione oculorū, acrioris qualitatis

κατάῤῥους.
κορύζα.
βράγχος.
πτύσις.

litatis

*impetus, aut
* recessionis

litatis uel mordentis. Aliquando etiam tussiculæ* impar atque obtusa apprehensio. Item consensus* sessionis oculorum, cum capitis atque uultus inflatione. Eos autem qui faucium influxione uexantur, quod Græci branchos, nos raucitatem uocamus, sequitur pruritus quidam secundum fauces, atque titillatus, uox obtusa & grauis, & impedita locutio, ut se præfocari sentiant ægrotantes. Aliquando etiam tussicula, & transuoratio difficilis. At si ad pulmones fuerit facta defluxio, thoracis grauedo sequitur, & tussicula uehemens, cum sputis spumosis, atque crassioribus, tum saniosis, attestante difficultate spiritus, quam Græci dyspnœan uocant. Aliquando etiam febricula, quæ noctis initio sumit exordium, cum uocis obtusione, & uomitu cibi. Sed hæc passio à peripleumonia discernitur. Siquidem* sit una ex tardis passionibus, & neque celeri atque acuta febricula corpus afficit. Item * discernitur à rheumatismo thoracis, siue influxione, quod cæteris communibus signis sequentibus dolor etiam inesse uideatur in ea parte thoracis quæ * pati perspicitur. Sunt autem caussæ antecedentes, ex quibus influxiones supradictæ nascũtur, ut sæpe probatur* perfricatio profunda, uel extensio uomitus. Veterum igitur methodicorum alij stricturã hanc passionẽ uocauerunt, uelut expressis humoribus, atq; coactis, in alia * uenire loca eam fieri asserentes: Alij solutionẽ, ut Thessalus manifestat, atq; eius * decessores, ut Themison. Mnaseas uero & Soranus, cuius etiã nos amamus iudicium, *cõplexam inquiunt esse passionẽ, nunc strictura superante, nũc solutione. Etenim constrictio atque dolor accidentia sunt stricturæ, quæ Græci symptomata uocant. Multorũ uero liqui

δύσπνοια.
περιπλευμονία.
* est
* Peripneumonia. sub.
ῥευματισμός.
* in Peripneumonia uero nullus dolor sentiatur.
* perfrictio
* uenientibus
Thessalus
* qui ætate illũ præcesserunt.
Themison.
Mnaseas.
Soranus.
*complicatam
συμπλώματα.

liquidorum egestio solutionis est signum. Quapropter obtinente strictura, conuenit ægrotos iacere loco lucido mediocriter, atque calido, adhita abstinentia usque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocant, cum requie corporis, atque animi, appositis lanis * limpidis, ac mollibus, oleo dulci atque calido prætinctis, colla * circundãtes, & thoracem: tum oris collutio adhibenda, siue fotus ex aqua calida. In ipsa autem diatrito * perungi ægrotantes oleo calido, atque dulci: fouenda facies ex aqua calida. Cibus dandus sorbilis ex alica uel farre, oleo & anetho, & paruo sale * cõfecto, uel ex melle, aut * alica ex mulso * confecta sorbilis transuoratio, non sine cautione atque coniectura * utriusque paßionis, ne * alteram faciat superiorem. Ac si paßio permanserit, alia die cataplasmata laxatiua adhibemus, iis scilicet partibus quæ fuerint in querela. Tunc cucurbitam infigentes scarificamus, ac deinde spongiis uaporantes loca relaxamus, aut calidis lanis contegimus narium partes: tum gargarismum damus calidum mulsum, aut decoctionem cantabri, & palmularum pinguium, & * noxarum, & glycyrrhizæ, uel eius * succo resoluto ex aliquo liquore laxatiuo. Item electarium damus ex lini seminibus & sesami frixi, acetabulis * singulis, & oui elixi uitello, & nucleis numero uiginti, & amygdalis amaris * expolitis decem * ampli drachma una, * traganti drachma una, passo cretico * demollito, & mellis decocti sufficienti: quod medicamen in auellanæ modum sumptum sub lingua teneant ægrotantes: tum defluens ac * desiccatum sensim atque paulatim transuorent, uel mel oleo concoctum. Multi autem * sub fabam fractam, quod Græci etnos acton uocant, idq; linguæ suppositum

* non succidis
* cicundando
* perungendi
* confectus: ut pag. 342.
* alicæ
* confectæ
* stricturæ & solutionis
* alterutram
* myxarum
* succum resolutum
Electarium.
* singulorum
* expoliatis
* amyli
* tragacanthi
* emollita, & melle decocto
* eliquatum
* subiiciunt.

positum ac defluens transuorant, quo asperitas arteriæ * liniatur, uel ex * amylo, & ex mentha, & amygdalis amaris confectum medicamen, quod habeat palmularum dulcium contritarum drachmas octo, & nucleorum drachmas quatuor, & amygdalæ purgatæ drachmas duas, glycyrrhizæ succi obolum unum, hoc est, drachmæ partem sextam, * dracanti drachmam unam, collectis omnibus atque infusis * ex uino *protropo. Ac si uenter officiũ non agnouerit, simplici uentris laxatiuo utendũ. Et si fuerit caput grauatũ, adhibenda detonsio, appositis deinde laxatiuis medicaminibus. Tunc cibus alternis diebus dãdus. Cùm autem paßio mitescere cœperit, danda olera, ut malua, lapathum, atriplex, quã Græci *andraphasin uocant, beta cũ ptisanæ succo, uel alica, aut mulso, & pisces teneri, & uolantũ teneriora. Ipsis etiã locis apponenda cerotaria ex meliloto cocto confecta, uel malagmata simplicia: tum lauacrũ atq; uinum adhibendum. Ac si superans fuerit defluxio, quã Græci rheumatismum uocãt simili abstinentia utendũ est frequẽter. Sed frigido atq; obscuro mediocriter loco ægrotantes iacere iubemus, & * abstimendos à potu, quo sitiendo siccentur: uel adstringentis uini parum dandum, cuius usus cùm fuerit permissus, oris collutio frigida ex aqua, paulatim, atq; parua probatur: tum appositio spongiarum ex aqua frigida expressarum, uel pusca, iisdem partibus quæ fluore uexantur, hoc est thoraci, atque gutturis summitati, quam Græci anthereona uocant, nos rumam, aut lanæ limpidæ infusæ oleo * uiridi conueniunt. Dehinc dabimus ore continendam, uel gargarizandam aquam frigidam, uel puscam, aut succum herbæ * calidaris, quam Græci helxinen uocant, aut plantaginis, quam

* leniatur
* amylo
* tragacanthi
* in Vinum protropum.
* πρότροπος, πρόδρομος, οἶνος, πρόχυμα, vinum sponte defluens, antequam vuæ calcentur. Mustũ lixiuium, aut vt lego, musteũ lixiuium Columella vocat. Magna ex parte id olim dulce fuit.
* Andraphaxin
* abstinere
* vel astringentis vini parum dandum, cuius
ἀνθερεῶν.
* τῇ ὠμοτριβῆ: è virentibus oleis expresso.
* calycularis: vt pag. 369.

quam iidem arnoglossum uocant, aut uuam lupinam, quam strychnon nominant, aut intybi, aut endiuiæ decoctionem, aut buxi, aut rosarum: item lenticulæ, palmarum thebaicarum, lentisci * uirgultis, aut rubi, * quam bathon appellant, singulis, uel in unum mixtis pro paßionis magnitudine. Aliquando etiam diamoron, siue * diasycaminon, cuius nota compositio, atque Medicaminum libris tradita comprobatur, ex * aliqua supradictorum liquore soluta. Tunc etiam epithemata constrictiua adhibemus, ut est mel decoctum cum alumine schisto, æquis ponderibus: uel aceto, & aloe: aut ex palmulis, & malis cydoniis, & his similibus: item cucurbitam constrictiuam, & electaria, uel catapotia, ut est diacodion simplex, & uinum [a] sciuelliticum coctum, donec mellis habeat craßitudinem, solum, uel cum melle, admixto etiam cumino: item creticum uinum, uel passum similiter decoctum, aut tyrrhenum, uel protropum, & omne quod adiuncta dulcedine constringit, ut arteriam leniat, atque desiccet humorem: item mel admixto modico cumino concoctum, uel persicæ * lachrymo, uel plantaginis aridæ contusæ, atque cretæ puluere, uel rosarum aridarum, & aluminis. Item trochisci medicaminis * trigoni appellati. Tum cibi ordinandi supradictis iamdudum temporibus conuenientes, sed constrictiuæ qualitatis, ut est oryza, uel alica ex pusca, uel aqua frigida confecta, aut decoctio palmularum thebaicarum: item oua hapala, uel pultes paruißimo atque uiridi oleo confectæ, & oriza, uel milio, aut pulento frixo, aut alica, aut farre, aut ex amylo, uel ex ges * asteros, & melle decocto admixto * quiddam supradictis, quo coagulentur.

* virgultorum
* quem baton
* Mora Latini vocant, συκάμινα Græci
* aliquo
Alumen σχιστόν.
Aliâs, æthaloo.
ardens.
Forte, squilliticum.
[a] a Sybeliticū dulce, & omnis mordacitatis expers, vt & Theræum, & Caryinum, ca. 3. lib. 6. Meth.
* lachryma, gūmi quod ex arbore Persica stillat.
* Pastillus trigonus à Paulo describitur. Cōstat, seminis apij, & hyoscyami, sing. ℨ. ij. opij ℨ. iij. anisi ℨ. x. tritis in aqua.
Medicamen Τρίγωνον.
γῆς ἀστήρ.
* astere: aster genus terræ Samiæ, crustosæ, & cotis modo prædensæ.
* quidem

lentur, & uirtutem medendi maiorem sumant. Item thebanarum palmularum decoctarum admixtione in pulmentis uti possumus, uel ex aridis palmulis pane confecto, & oleo uiridi, atque * rore syriaco, uel aceto, & galla. Ipsa quoque pulmenta, aut cibos aridos dare debemus: tum hapala oua, uel lac, decocta cum amylo ad modum cotylæ unius, uel duarum, quod est pondus unciarum decem, uel uiginti. Dehinc danda olera cõstringentia, ut intyba, plantago, cauliculi: sed hæc omnia cocta, atque aceto condita: tum pisces durioris corporis, atque uolantia non pinguia, * sed magis torrida, uel ex aceto & aqua cocta. Tunc declinante paßione uinum dandum est asperioris naturæ. Dehinc adhibenda gestatio prætecto ore, quo spiratio nulla tangatur iniuria: dehinc lauacro utendum. Ac si paßio tardauerit, superpositionibus ac lenimentis uariata, erit in lenimento adhibenda deambulatio, & uocis exercitium mite: tum leuis unctio, ac defricatio, & cibi ex media materia dandi, scilicet pro qualitate paßionis, solutione aut strictura obtinente, qui erunt quodam profectu augendi, au minuendi, per regulam cycli, usque ad uolantum, atque agrestium, & porcinæ carnis percoctam partem tertiam: sicq; panem ante pulmenti oblationem, si obtinens fuerit fluor, cum aqua dabimus: etiam * uuarum fabrilium, uel pensilium siccatarum acinos, uel intybi thyrsum aceto prætinctum, adhibito lauacro longo dierum interuallo, tum drimyphagia. Dandum etiam * lasar cum aceto atque * liquamine: ac deinde locis patientibus adhibẽdæ cucurbitæ * recorporatiuæ, quas Græci metasyncriticas uocãt, & maximè anthereoni, hoc est thoraci, uel gutturis circulo, quam rumam uocamus:

* Rhoe: vt infrà cap. 13.

Oua ἁπαλά.

* & magis tosta

* fumi vapore siccatarum, cap. 3. lib. 4.

* laser

* Garo, pag. 237.

* quales sint vide pag. 324.

mus: tum resinæ* cabialis, hoc est dicaminis illinimentum uel dropacis: dehinc etiam ex puluere* nitreo lacera fricatio, quam Græci* mixin appellãt, uel smegmata, quorum compositionem Responsionum tradidimus libris, uel* lemnida cum oleo, aut* piretro cum pipere. Item unctiones ex oleo syriaco, & opobalsamo, & laurino, atq; irino oleo, & butyro, & pice liquida* apponenda naribus, atque narium cauernis: Tunc etiã sinapismus, & gargarismata ex sinapi, uel aqua marina, aut decoctione thymi, origani, hyssopi,* glaucij, quod nos pulegium uocamus, & horum* similibus. Dehinc mutatio locorum appetenda & magis maritimorũ: tum usus aquarum naturalium, quibus erit caput fouendum. Decessores uero medici, nondum rigore methodico obtinente, in quibus est Erasistratus, secundo libro Salutarium præceptorum, & Asclepiades tertio Celerum paßionum, item Themison Salutari libro, atq; primo tardarum paßionum, quas chronias appellant, * meratum potum dari iusserunt. Ait enim Asclepiades duplicandam uel triplicandam quantitatem uini solitæ temperationis, adeo ut uni cyatho unum admisceri iusserit, quo uini & aquæ quantitas coæquetur. Sed hoc facit in tardante paßione. Etenim recentem atq; nouam curans, libris quos ad Geminiũ scripsit salutarium, uinum prohibendum tradidit. Erasistratus uero etiam pileum uini calidi infusione inflatum capiti imponẽdum iubet: Lateribus uero ac præcordiis lanas apponendas, uino atq; oleo calido madefactas: Quorum, primo, * neruorum uitiabilis est merata potio, atque capiti faciens inflationem: Dehinc etiam* abstinentis uino, uel solutæ consuetudinis grauabilis: atque noxius est usus pilei uino calido præfusi,

* cadialis, hoc est liquaminis. Cadiale vocat Resinam liquidam, quod cadis aduehere-tur.
* Nitri lancinans
* μύξις. σμύγματα.
* lemnistida
* pyretro
* apponendas
* Gleconis
* similium
Erasistratus.
Asclepiades.
Themison.
* meracum
Asclepiadis libri Salutariũ ad Geminium
* neruis vexabilis est meraca
* abstinentia à vino, vel soluta consuetudo: relicta vini miscendi ac diluendi.

uel lanæ tinctæ lateribus ac præcordiis circunpositæ, ob * dolorum uehementiam. * Lusius secundo libro Tardarum paßionum, cum de iis quæ faucibus accidunt disputaret, hoc est de supradictis fluoribus, etiam aridam ficum torridam, atque uino infusam ante cibum dari iubet. Siquidem rudis atque noua difficilimæ * sit digestionis. Sed * hinc ait mixtum calidum sorbendum, hoc est, uinum cum aqua supradicta, * meratum. Idem admixtam sandaracham, quæ sit ex oui albore consperſa, in quantitatem oboli unius igni imponendam iubet, uel radicem herbæ * tunsicularis, quam uehion appellauit: tum per infundibulum ore rapere fumum adducto uento imperat ægrotantes, cum sit capiti uehementer contraria supradictorum incensa fumatio. Generaliter autem, atque communi repulsione arguendos Erasistratum & Asclepiadem arbitramur, primo quod nõ uiderint pro paßionis motu in curationibus urgentiora nimis præponenda: Themisonem uero & Thessalum, memorantes con strictiuam curationem, * libro hæc demetico atque secundo Regulari, quem dieteticum uocant, culpandos arbitramur, quod non uiderint aliquando stricturam fieri superiorum: Item * plurima sulphurosa admiscenda quod satis sit probauerunt, & lanis quibus thorax circundatur, * aspergenda, ordinantes etiam odoramenta yris illyricæ aridæ contusæ, atque eius oleum: item opobalsamum, & * melantium linteolo ligatum naribus frequenter admouendum, & anisum, & cuminum, & rutam, uel destillationem amaricini olei, & samsucum, & styracem, uel ex eo oleum confectum, quod styracinum dicitur: item hedicroum, uel murram cum thure & sulphure, & radicibus

sylphij

* vaporum
* Lucius vt pag. 334.
* est
* dehinc
* non meracũ
* tußicularis, quam Bechion appellant:
* curationem, illũ libro Epistolarũ ad Dimantem, hunc secundo Regulari. Epistolæ Themisonis ad Dimantem citantur. lib. 4. cap. 1.
* plurimũ sulphuris admiscẽdum cibis
* aspergẽdum
* melanthium siue Atriflorũ

ſylphij, quæ omnia caput implent, & propterea ſunt euitanda magis acceßionis tempore: in lenimento uero ratione recorporatiuæ uirtutis, atque interiectio tempore, per interualla adhibita poterunt adhiberi.

De Tuſsicula. Cap. VIII.

TVßicula nunc arida, nunc humecta corporibus irruit, multos ac * pingues humores excludens: & quibuſdam ſola, quibuſdam adiuncta reſpirationis difficultate, quam Græci diſpnœan uocant, item ſanguinis egeſtione, aut phthiſica paßione, uel horum ſimilibus affectis corporibus. Sed de iis tußiculis quæ aliarum fuerit appendices * paßionum, ſingulatim ſcribentes docebimus: de iis uero quæ ſuæ ſunt, atque propria uexatione corpus afficiunt, nunc tradimus curationem: quæ ita erit adhibenda, ut de catarrho ſcribentes docuimus: diſcreta * ſcilicet ſpecie, quo poßint electaria, atque pota medicamina, uel catapotia, ſiue alia quæq; ſub regula medicinali recte mederi corporibus. Monendi etiam ægrotantes, ne uetra modum competentem * retinendo ſpiritum * alterent potius tußiculam quàm mitigent, quod quidem ſi fuerint moderati, eius motum facilius amputare datur quam nimis ſpiritum continendo. Tum apponendum per quod æger adducto ſpiritu accipiat uaporem ex mulſo, uel alica, aut ſucco * ptiſanæ: uel eorum quiddam ſorbeat: aut ex aqua calida uaporem accipiat. Videnda etiam uua, ne ob tumorem ſui, aut indulta laxitate, tußiculã prouocet. Tum gargariſmatibus, uel inunctionibus utendum, circa thoracem atq; gutturis ſuumitatem, Græci anthereona uocant. Epithemata etiam apponenda, nunc laxatiua, nunc conſtrictiua, quorum ſpe-

* craſſos.

δύσπνοια.

* aut pleuritidis, Peripneumoniæ, inflammationis hepatis

* ſtricturæ atq; ſolutioni de quibus ſupra multoties verba fecit.

* Nam detentionẽ ſpiritus in hoc morbo quidam vtilẽ iudicauerunt.

* irritent

* ptiſſanæ

cies ex antedictis erunt accipiendæ, ne sæpius eadem dicere uideamur.

De Sanguinis fluore. Cap. IX.

SAnguinis fluor occultis ex locis uenies uelut sæpe salutaris est, ita uehemes, ingerit periculum, quibusdam extemplo, ob redundantiam fluoris, celerans mortem,* corpore disiecto: quibusdam in postremum effecta phthisica paßione, uulnere non coeunte: siquidem primo tumet, dehinc excoriatur, atque fluidum ex *uapore fit. Sunt autem quæ conuentum siue glutinationem uulnerum impediant, plurimæ, uel innumerabiles causæ. Etenim natura altiora plurimum feruere necesse est, atq; fluida* qualitate manere, & multo uel aßiduo motu pulsari. Obstat etiam, quod occulta, atq; alta, atq; celata sint uisu, & à uicino medicaminum tactu remota.* Frustrantur etenim frequenter eorum illatæ qualitates, priusquam locis patientibus*aduenient, itineris detrimẽto, cum non statim, uel extemplo illibata partibus patientibus admouentur. Sunt autem paßionis antecedentes causæ, ut sæpe approbatum est, percußio uel casus, item exclamatio, uel ponderis perferendi conatio, uomitus uehemens. aut Venus plurima, & tußicula perseuerans: item abstinentia hæmorrhoidarũ ueterum, quæ fuerint* inertia amputatæ, nec iuxta methodicam rationem curatæ: item catarrhus. Sed non erit secundum has differentias curationis regula commutanda. Nominatur autem sanguinis fluor duplici significatione, propria, & abusiua. Nam propria est, qua ex supernis partibus labens fluor significatur, ut de capite per sensuales uias: Abusiua est, qua etiam ex inferioribus ascendens fluor significatur, ut ex pulmone, uel stomacho, nausea

* viribus prostratis, & accisis.

* madore sordescit ac pus reiicit. aph. 16. lib. 7.

* sanguine multo abundare

* Diuanescũt hebetantur.

* adueniant

* imperitè & ignoranter. Inertia dixit pro citra artẽ

nauſea, aut tußicula excluſus. Improprium eſt enim *fluorem uocare id quod aſcenſu quodam, non lapſu fertur.* Sed hæc Græci *uerſa uice poſuerunt, deriuationem nominis intuentes.* Hi *enim* * *anagogen uocant quod magis ex inferioribus ad ſuperiora fluorem ſignificat.* Differt *præterea fluor ſanguinis à ſputo, quod neq; fluor ſanguinis ſputum dici poteſt.* Paruam *enim materiæ ſignificationem ſputus refert, fluor plurimæ: neque ſputus ſanguinis fluor eſt ſupradicta ratione.* Paruam *enim materiam ſanguinis ex gingiuis, aut uua, aut faucibus emiſſam, ſputũ magis qaàm fluorem recte nuncupamus.*

ἀναγωγή.
**eadem ratione vox hæc introducta eſt, qua & Græcis ἀναφοράν dici poſſi hacſcribit, infra. c. 14.*

Quot, vel quæ ſint differentiæ fluoris ſanguinis. Cap. x.

DIfferẽtias *etiam fluoris ſanguinis ueteres quæſierunt.* Et *quidam aiunt unam ſolam eſſe uel intelligi, hoc eſt uulnerationis, ut* Themiſon *libro* Tardarum *paßionum.* Alij *uero eruptiones, ut* Hippocrates, Euryphon. Sed Hippocrates *ſolarum uenarum,* Erypho *uero etiam arteriarum.* Alij *duas differentias poſuerunt, eruptionis, & putredinis, ut* Aſclepiades. Alij *tres, eruptionis, & putredinis, & oſculationis, quam Græci anaſtomoſin uocant, ut* Eraſiſtratus. Ali *quatuor, adiicientes* * *expreßionis, ſiue ſudationis, ut* Bachius, *adſerens ex gingiuis ſanguinẽ fluere ſiné ulla uulneratione, & in curationibus fracturarum ſæpe faſciolarum ligamenta maculis ſanguinolentis aſperſa reperiri.* Demetrius Herophili *ſectator, duas inquit eſſe principales differentias fluoris ſanguinis: unam inciſuræ, aliam ſine ulla inciſura.* Speciales *uero plurimas, quas principalibus ſubiiciendas ordinauit.* Etenim *quam memorat* * *inciſuram fieri, in*

Themiſon.
Hippocrates.
Erypho.
Aſclepiades.
ἀναστόμωσις.
Eraſiſtratus.
* *διαπήδησιν Græci vocant.*
Bacchius.
Demetrius.
Erophilus.
* *inciſura*

duas diuisit partes: quarum alteram uocauit eruptionis, alteram putredinis. Eam uero quæ sine ulla diuisura est, in quatuor diuidit partes: quarum unam * uarietate fieri dixit, aliam expreßione siue sudatione: tertiam defectione uel debilitate corporum, quã Græci atoniã uocant: quartam osculatione: uult enim eam differre à supradicta, id est, * expreßionis, quam tertiam nominauit. Osculari * enim inquit corpora nimia plenitudine, siue uirtute medicaminũ osculantium, quæ Græci anastomatica uocant: & magis inquit uenarũ ultimos fines: exprimi * etiam sanguinem, siue excludi per uenarum latera. Alij Asclepiadis sectatores unam esse dicunt differentiam fluoris sanguinis, hoc est eruptionem. Siquidem omnem sanguinis solutionem eruptione fieri Asclepiades memorauit, negantes eam osculationis differentiam, siquidem * sit impoßibile sanguinem crassum * tenera fieri per oscula, uel excludi. Item putredinis esse differentias negant, siquidem * ex iisdem, non * ex aliis locis acrior humor * fieri uideatur. Alij uero eundem Asclepiadem non * naturaliter putredinis differentiam ab Erasistrato constitutam expugnasse dixerunt: non enim ex aliis locis acriore ueniente liquore * pulmonem fieri in putredine accepimus, sed eundem quadam paßione in putredinem, uel acerrimos transire liquores. Nos autem iuxta Sorani iudicium hac quæstione nullis commodis curationes adiuuari probamus: sed dicimus tres esse differentias fluoris sanguinis, hoc est, eruptionis, uulnerationis, & putredinis, siue lacerationis ex tußicula uenientis, sicut operantium manus iugi fricatione laceßiti uulnerãtur. * Item sudatione sine uulnere, siue ex * uarietate

*raritate viarum fieri vt in fine capitis, raritas vasis ad tunicarum vasis laxitatem pertinet: expreßio ad sanguinis liquidioris & nimis fluxilis tenuitatem.
ἀτονία.
ἀναστομωτικά.
* expreßione
* etiam
* enim
* est
* tenuia ferri
* ex aliis locis, non ex iisdem
* Nam acer humor qui rodit, in parte quam vlcerat gignitur: qui autem vasa diuidit, & perrũpit, aliunde immittitur.
* ferri
* rationabiliter
* pulmonis fieri putredinem Soranus.
* At
* raritate

rietate uiarum effectus fluor * osculationis differentiam tenet, siue expreßionis, uel cuiuslibet alterius causæ.

*siue osculatione, siue expreßione, siue cuiuslibet alterius causæ ratione, ruptionis differentiã tenet.

Quomodo intelligamus differentiam fluoris sanguinis. Cap. XI.

QVæsitum etiam quomodo supradictæ differentiæ intelligantur, uel apprehendantur. Sed discernuntur hoc modo. Nam eruptionis esse intelligimus fluorem, quoties repente ægrotantes atque * limpidum sanguinem fluunt, nulla querela uulneris præcedente. Vulnerationis uero differentiam dicimus, siue putredinis, uel * defricationis, cum adiuncto humore purulento sanguis excluditur, & non repente uel coadseruatim: prætereà antecedente longi temporis, uel multorum dierum tußicula, uel catarrho. Item sudationis dicimus esse, cum nullus fuerit uulneris sensus, aut acceptorum cibo uel potu acriorum materiarum mordicationis affectio. Qui sunt loci ex quibus sanguis fluit? Loci sunt plurimi, summitas faucium, arteria asperior, quæ etiam faux nuncupatur, pulmo, thorax, & membrana quæ interius latera cingit, à Græcis hypozygos appellata: item membrana quæ thoracem à uentre discernit, à Græcis diaphragma appellata, quam nos discrimen dicere poterimus: item stomachus, uenter, & secũdum aliquos iecur, ac lien, & uena maior, quæ spinæ cõiuncta est. Quomodo intelligimus ex quibus locis sanguis feratur?* Intelligimus locos ex quibus* sanguis fluor, uel lapsus fertur, * quod erit aptißimũ, ob adhibẽdã curationẽ ijsdẽ, uel eorum uicinis partibus, & nõ, ut quidam existimant, commutãdæ curationis causa, cum generaliter eadem cunctis

*limpido sanguine

*corrosionis, lacerationis, ut pagina precedente.

ὑπόζυγος.

διάφραγμα

Discrimen

*Discernimus quidem

*sanguinis

*quoniam est

adhibenda * probamus, ijs igitur qui ex supernis faucium * sanguinem fluunt, primo paruus intelligitur ferri, aut si plurimus, non spumosus. Præterea cũ quodam excreatu despuitur: ipsæ quoque partes sumpto cibo, uel potu, aut gargarismate mordicãtis materiæ, dolore pulsantur, & inspicientibus nobis * expressa lingua, uisu locorum probatur asperitas. Plerunque etiam, ut Erasistratus ait, tubercula, quæ Græci condylomata uocant, uisibus occurrunt, quæ * sint similia hæmorrhoidis, ex quibus sanguis fertur, ijs uero qui ex arteria sanguine fluunt, paruus atq; flauus sanguis ferri perspicitur: & sæpe saliuis uel humoribus complexus, in imaginem capilli unius, aut multorum. Sequitur etiam pruritus, ac mordicatio, & magis circa extantiam gutturis, cum quodam titillatu, & tußicula leui: Tum deinde plurimus sanguinis fluor: uox * hirta cum dolore, qui nunc * tactu mouetur, nunc tußicula uehementi: plurimus, tenuis, & spumosus, & plurimum feruens sanguis excluditur, attestante thoracis grauedine, & aliquando dolore, cum uoce hirta, & sæpe * cibo quodam, cum infracto sonitu, eo tempore quo sanguis excluditur, ijs uero qui ex diaphragmate, quod iamdudum discrimen uocauimus, & cætera * prædictos sequentur communia. Sed dolor inferius à pectore fit, rotunditate quadam thoracem pungens. Eos autẽ qui ex hypozygo sanguine fluunt, multa similia supradictis sequuntur: sed dolor secundum latera uel pectus, aliquando etiam inter scapulas fit: ipse quoque sanguis minus flauus, * minus excluditur. In * eos qui ex stomacho * sanguinem fluunt, sine ulla tußicula uomitus sanguinis sequitur, nigri, atque gelati, & nunc solius, nunc cum admixtione cibi,

atte

Marginalia: * probemus; * sanguine; * depressa; κονδυλώματα. * sunt; * rauca: obtusa; * titillatu; * tabo; * prædictis; * & minus copiosus; * ijs; * sanguine

attestante dolore inter utrasque scapulas, ad* superiores tendentem, & magis eo tempore quo quædam remordentia transuorauerint ægrotantes. Accedit etiã animi desponsio cum fastidio cibi, & saliuarũ * fluor, & corpore frigido, & pulsu obscuro, uel demerso, ijs uero qui ex uentre* sanguinem fluunt, cum supradictis, quæ sunt cunctis communia, sequitur etiam dolor, & mordicatio, uel tormentum inter præcordia, & aliquando sanguinis particula per officium uẽtris *excludetur. Item ijs qui ex iecore uel splene * sanguinem fluunt, uel ex uena magna, quæ spinæ coniuncta est, ut quidam memorant, sensu loca designantur. Nam in dextera parte præcordiorum *dolorum dolore aurigineo sequetur eos qui ex iecore fluunt. Item in sinistra parte præcordiorum hæc accidunt, quoties ex liene sanguis ferri perspicitur: uel secundum spinam, quoties ex maiore uena ferri dicitur. Sed Soranus alta consideratione ex ijs* locis per uentrem, ac per eius officium ferri sanguinem magis quam per os posse credibilius approbauit, ijs uero qui ex gingiuis, uel uua, uel faucium lateribus, uel tonsillis sanguine fluunt, supradictorum nulla sequuntur, sed locorum uulnerationem ore aperto oculorum approbat uisus. Item ij qui ex capite * sanguinem fluunt acceptũ primo, uel exceptum internis uisceribus, * atque ita redditum, si in arteriam defluxerit, excludunt: deinde, cum tussicula, uehementi etiam,* quam de pulmone feratur similitudinem dabit. Sin uero in stomachum defluxerit, uel uentrem, commota nausea uomitur, *etiã quam ex ijsdẽ locis ferri uideatur similitudinẽ* dabit. Sed discerni hoc facile potest, siquidem ægrotantibus feruor igneus ora * pertractans antecedit, & capitis

* superiora tendente
*fluore,
* sanguine
*excluditur
*sanguine
*dolor cum colore auriginoso sequitur in ijs
* Hepate. Splene uena magna.
*sanguine
*ac postea
* qua ueluti fide
* & etiã tanquam
* dat.
* perurens

grauedo, uel dolor, & extensio uenarum, & magis earum quæ tempora uel frontem cingunt. Sequitur etiã faucium titillatus, & aliquando per *narium quædam sanguinis distillatio, uel per eas cauernas quæ ad fauces ex capite descendunt, quod aperto ore, atque *experta lingua uisu probatur, & *uicina loca quoq; sanguinolenta apparebunt. Aliquando etiam *remeantis materiæ causa laxiora *transuorationis efficiuntur loca, & ægrotantes excreatu quodam sanguinem respuunt, accipientes ex supernis, adducto spiritu, ut sæpe muculenta consueuerunt dormientes. Præterea in ore collectus *excitat sanguis: uel transuoratus, & in stomachum, uel in uentrem ueniens premit permanens ægrotantes, aut eiectus releuat: & ij qui passione afficiuntur, acceptis uel transuoratis remordentibus materijs nullam interiorum mordicationem sentiunt, quod necessariò eos qui ex stomacho fluunt sequitur. *Ac si in arteriam fluxerit, tußicula rursum excluditur: quo reiecto ægrotantibus tußicula mitigatur. Siquidem nulla inesse uidetur interioribus remanens causa, quæ tußire prouocet ægrotãtes: nisi forte, quod est rarißimum, aliqua corpuscula gelati sanguinis inhæreãt interioribus locis. Itẽ de pulmone fluens discernitur, quod iam præcedente tußicula in fluorem ueniant, inde tußire non desinant. Communiter autẽ, cæteris inter se paribus signis, ex arterijs ueniens sanguis *tenerior, ac rubri coloris, & spumosus esse perspicitur: ex uenis uero craßior, & atri coloris. Hæc est locorum singulatim posita significatio.

*nares
*exerta
*quia uicina quoque loca
*cõmeantis
*transpirationis
*ad excreãdũ
*At
*tenuior

De effectu siue exitu supradictarum passionum quem Græci Apotelesma uocant. Cap. XII.

ἀποτέλεσμα.

Quæsi

QVæsitum de euentu, siue exitu, uel effectu passionum. Nam Erasistratus facile curabiles succulentos homines dixit, atque fortes, & paruicolles, quos microtrachelos appellauit, hoc est, qui minimæ longitudinis habent colla: difficile autem curari posse tenues, ac debiles, & porrecta collorum longitudine formatos. In his enim, inquit, summa cum difficultate * sanguis & tußis plurimam per colli longitudinem * tractus, & quod obsident uuida plurimo tẽpore habitudinem gutturis, siue cannæ, quam arteriam uocãt, ob hoc graues atque tardas tußiculas faciunt. Asclepiades difficile curabiles inquit succulẽtos, atque carnosos, ob uehementiam spirationis. Eadem ratione etiam ætates medias, & pueros: celerius etenim inquit spiritũ ferri, & in sputis * perficiendis offensione carnium retardari. Plurimi deinde etiam * affectiones uitæ quæsierunt, & regiones, & temporum annales partes. * Item per putredinem factum fluorem * difficile curabilem dicunt, ab eo qui eruptione fuerit effectus: siquidem putrefactæ partes non * coẽant. Nos uero iuxta Sorani sententiam fluores sanguinis alios dicimus esse nouos corporibus atque recentes, alios tardi temporis atque inueteratos: & alios solos, alios cum * tumore, alios etiam cum febricula, & tußicula: & alios iuges, alios dimißionibus intercapedinatos: ordine seruato, aut inordinatos, & superpositionibus ac lenimentis magnis, aut paruis: & detracta uirium fortitudine, * ac seruata. Hæ sunt enim urgentiores differentiæ, secundũ quas diligentiam uariamus curationis, siue * seruata, siue incerto motu existente paßione. Sed difficile curabiles fluores, præ cæteris dicimus tardos magis recẽtibus, ob iugẽ perseuerationẽ: item

Erasistratus
μικροτράχηλοι.
* sanguinis
* tractus est: et quod
Asclepiades
* perferendis
ἐπιτηδεύματα:
* Idem
* uitæ genus: studia in quib. uitã exigimus.
Soranus.
* difficilius
* coeunt
* phlegmone
* aut
* certo

item cum tumore, uel febribus ab iis qui soli esse perspiciuntur. Etenim supradicti spem futuræ conglutinationis negant, & ob * hoc complexioni contraria sæpe adiutoria poscunt, quæ sint * diuersis aduersa: item iuges fluores ab iis qui dimißionibus mitigantur. Etenim graue, atque minimè tutum omne quod nulla fuerit mitigatione uariatum: item inordinati ab iis qui ordine seruato corpus afficiunt. Est enim insidiosa curationi temporum inopinata uarietas. Non aliter etiam superpositione asperati fluores curatione difficiles ab iis qui in lenimento constituti sunt, iudicantur, ob prædictam rationem uulnerum. Item ij qui plurimum corpus affecerint, atque uires ægrotantis insumpserint. Dat * etiam adiutoriis medicinalibus fortitudo corporis uiam. Hæc denique etiam in uulneribus nudis, hoc est, in exterioribus partibus corporis constitutis fieri cernimus, cum iuuenibus, uel ut specialiter dixerim, athletis & laborantibus hominibus facilia uulnera fieri uideamus: senibus uerò, & omnibus imbecillibus, difficilia. Quapropter etiam in * uacuis, uel exercitatis corporibus Asclepiadis dicta minimè conueniunt. Item ulceratione facti fluores difficiles curatione ab iis qui eruptione fuerint * affecti iudicantur. Siquidem transcenso, atque prætermisso initio nouitatis fructu * caruerint, quo facilis glutinatio fieri solet: negat enim tarditas * facultatem. Item eruptione facti fluores ab iis qui sine eruptione fuerint, difficiles sunt curatione. Eius enim factæ glutinationes alterius paßionis initium referunt. Item ex partibus * multis factos fluores, ab iis qui paruo motu agitantur difficiles curatione accipimus. Est enim motus cohærentium partium disiunctio. Item ex occultis

Marginal notes:
* hanc complexionem
* dictis
* enim
* nec plethoricis, nec cacochymis.
* effecti
* carent,
* facilitatem
* multũ motu

occultis partibus uenientes ab iis qui * proprias tenuerint partes. Etenim adhibita adiutoria occultis uel celatis partibus, uitiata suæ uirtutis synceritate, perueniunt, sanis primò locis excepta, ac deinde transmissa: ij uerò qui ex primis locis fluores ueniunt, indomita adiutoriorum uirtute curantur. Denique à stomacho, uel uentre, aut faucibus uenientes, facilè curabiles approbamus. Etenim pota medicamina patientibus primò locis aduenìunt, & non nimio, aut iugi naturæ motu * exercitatis. Ii uerò qui ex hypozygo membrana fluores uenerint, difficiles curatione iudicantur: & magis si ex diaphragmate, quod nos iamdudum discretorium diximus: item ex arteria, hoc est pulmonis calamo. Omnium præterea maximè difficilis atque grauior curatione ex pulmone fluens accipitur, ob iuge spirationis officium. Iis enim qui omnē fluorem de pulmone uenientem incurabilem dicunt, assentiendum nō est. Sed iuxta Sorani sententiam difficilis est eorum curatio iudicanda: quippe cum uulnerationibus thoracis sæpe pulmo penetratus non intulerit mortem, ut iis exclusis uel * cadentibus, febri adhibita decisio in cicatricem uulnera fecerit conuenire, ut omnes approbant Chirurgi, memorantes in bello quendam sagittatum penetrato pulmone conualuisse, sanguinemq; à sagitta uomuisse, nec tamen mortem fuisse consecutam. Hæc sunt quæ de effectu, siue de euentu fluorum credidimus ordinanda. Etenim ex capite ueniens fluor generaliter est curatione facilimus: siquidem non multos sustinet motus. Nunc nobis necessariò dicendum remanet, * ne cui cœnotetesi sanguinis fluor adscribatur. Aliqui etiam Thessali sectatores recenti incisuræ, siue * uulneris paßione subigi dixerunt.

* superficiarias tenēt: vel vt paulo pòst, primas

* vt pulmone. Referendum hoc ad supradicta: nēpe ægrè curari fluorem, qui fit ex parte motu iugi & nimio exercitata. διάφραγμα discretorius.

* vel exeūtibus, obortáque febri adhibita curatio his, nēpe sanguine puro, tenui, feruido, spumoso,

* num alicui cœnoteti

* vulneris paßioni subiici

dixerunt. Non enim oportet locorum differentia cœnoteton mutare uirtutem. Externam igitur corporis eruptionem recentem dicimus incisuram, quo erit cõsequens, ut etiam interiorum eruptio huic cœnoteti subiiciatur. Sed his respondemus, quòd paßio non chirurgia, sed dietetica traditur curatione. Omne etenim adiutorium, quod adhiberi uidetur supradictis fluoribus est dieteticæ partis, non chirurgiæ. Quapropter * dieteticas scriptores libris regularibus, quos dieteticos uocant, de hæmoptycis scripserũt, quos nos sanguinem spuentes nuncupamus. Chirurgi uerò in chirurgumentis hoc memorare non ausi sunt. Ipse quoq; Thessalus secundo libro Dietetico de fluore sanguinis scribens, nihil in chirurgumentis memorauit. * Et impropriam, quòd sola dieta * curetur, in adiutoriis adhibendis chirurgiæ cœnoteta scribere. Nos uerò iuxta Sorani iudicium, siue in exterioribus, siue interioribus corporis eruptionem factam, recentem diuisuram rectè dici probamus, atque etiam solutionem cognominamus, sed in exterioribus * attentionem recentis uulneris * iudicamus. Hæc enim nos necessariò rapit, siquidem solutioni diuisura * dominetur, & figmentorum uel fabularum coniunctionem ex initio deposcit, atque hæc diuisura aptißima uidetur, quæ non in omnibus * sunt congrua * solutioni. Etenim * sagittarum * diuisuræ laxatiuæ necessariò accipiuntur. Interiorum uerò eruptionum diuisura urgente solutionis cœnoteta ipsam magis cogimur iudicare. Siqui-

Marginal notes:
* diætetices αἱμοπτυικοὶ.
* Est verò improprium in eo quod
* curatur
* indicationem ἔνδειξιν
* potius quâm solutionis.
* dominatur, & filamentorum, siue fibrarum
* est
* solutionibus
* membris adhuc infixarum
* diuisuræ
* laxandæ solutiones. Diuisura omnis fibrarum coniunctionem postulat: at non itom omnis solutio. Nam sanguinis fluxus qui accidit hærente adhuc sagitta, quamuis solutionis morbus sit, laxandum & diducendum uulnus ostendit, vt telum extrahatur, id quod solutionem auget, & coniunctioni fibrarum contrarium est.

dem

dem prior* oculis occurrit* solutio, ac deinde diuisura ratione atque intellectu mentis apprehendi uidetur. Secundò, quòd cùm sint multæ differentiæ fluoris sanguinis, omnes uni subiici solutioni uidentur, hoc est, eruptionis, & ulcerationis, & sudationis.* Quæ non cogatur. Hæc causa fluoris differentias quærere, aut aliæ cœnoteti eruptionem adscribere, aliæ ulcerationem, & non eidem* sine ulcere,[a] uel ruptione,* uel emißione emissum fluorem. Tertiò, quòd nullo adiutorio chirurgiæ uti* cogamur, sed omnibus congruis solutioni,* qua sæpe consequenter etiam glutinationem partium perfecerunt. Ad summum quidem, est recens incisura siue uulnus cœnotes, sed ex medicaminum regula, quam Græci pharmacian appellant, dieteticæ parti ingesta aptè* curatur: quibus* etiam supradicta paßio curatur,* obstinente iudicio solutionis. Hæ sunt fluoris sanguinis cœnotetes. Eas enim * qui iis cognominari atque conscribi possunt præscripta lectione tradidimus. Nunc curationem necessariò ordinamus.

* in externis vulneribus facilius à nobis diuisura cognoscitur, vt quã oculis intueamur: solutionis verò morbum esse, non adstrictionis, haudita facilè nos intelligimus, quoniam ex Methodi & artis principiis statuendum hoc est. At in internis vulneribus solutio quã sanguinis fluxus ostendit, prior cognoscitur, ex eaq; diuisuram factã deprehẽdimus, cùm in externis potius diuisura solutionẽ denuntiet.

* magis (sub.) in internis cõsideramus solutionẽ quàm diuisuram.

* Quare non cogimur hac causa.

De curatione. Cap. XIII.

OPortet igitur ex qualibet parte sanguine fluentes iacere loco mediocriter frigido, atque obscuro, lecto immobili, & schemate* declinato, ut paulo* promptius caput leuatum habere uideantur, stramentis non nimiè cedentibus, neque calidis, & ut potuerint, uno atque eodem schemate perseuerantes, hoc est, immobiles: præterea animi intentionibus solutos. Vehementer enim* motibus corporis ani-

* siue ¶ a siue * siue sudatione * cogimur * quæ * adnumeratur * medicaminibus * obtinente * quæ in his nominari, eas nempe cœnotetas diuisuræ & solutionis * reclinato corporis * altius * humoribus

morum curæ sæpius turbationes addiderunt. Erunt etiam solo consternenda folia atque rami lentisci, uitis, mali * punici, talliæ, murtæ, salicis, pini, & horum similium, quibus sine capitis iniuria constrictiuus aer *adnatus atque confectus congrue *ægrotantibus inspiramentis inseratur. Non enim cibi atque potus ratio, ac diligentia curanda est, quæ interuallis distantibus adhibetur, quo constrictionis faciant commodum, uel fluentia retineant, potius quàm aer, qui * pausabiliori inspiratione adductus, omni parti atque particulæ corporis ingressu suo fluentia facit cohiberi, miti densitate persuasa. Conuenit præterea, ægrotantes * delatiore lecti seßione * declinari, ut omnifariam immobiles curandi perseuerent: prohibere etiam occasiones, quæ *poterint paßionem in commemorationem perducere, ut locutionis, uel uisus: ne aut eadem plurimis *fabulis reuoluendo, aut inspiciendo quæ exclusa sunt, uiso admoniti commoueantur. Conuenit denique etiam sanguineos colores parietum, uel straminum, siue operimentorum declinare. Adhibenda præterea cibi abstinentia permittentibus uiribus, usque ad tertium diem, non ob *relaxanda corpora, sed quo altiora, quorum est officium accepta digerere, immobilia perseuerent. Omnis etenim ciborum * appropriatio motu quodam necessario *perspicitur. Quo fit, ut ea quæ sunt aptißimè* cõglutinãda, motu resuluta differantur. Quapropter ob acceptorum digestionem, *ciborum sumi prohibemus, & abstinentiam utilißimam iudicamus. Prohibendi denique ægrotantes ab officio locutionis, ut si quid uoluerint, usibus nutus, uel scriptura dari significent: magis quando ex pulmonis cannula, quam Græci arteriam uocant, uel ipso pulmone

* punicæ, thaliæ
* inductus
* ægrotãtium
* mitiori, leniori
* in arctiore
* reclinari
* poterunt
* multa oratione, & sæpius repetita sanguinis exitum in memoriam reuocando.
* Nam Methodicis inedia laxat, potus & cibi adstringũt
* accessus, appulsus, vel etiã ὁμοίωσις, aßimilatio.
* perficitur.
* conglutinata
* cibum

mone, aut thorace sanguinis nascitur fluor. Conuenit etiam articulorum tenacior ligatura, si fluor uehemens fuerit.* Densitati etenim articulorum patiētes consentiunt partes: item spongiarum mollium, ac limpidarum & leuium ex aqua frigida, uel aqua & aceto, uel decoctione mali punici, uel rubi, aut lentisci, aut *myrtæ patientibus partibus appositio, hoc est, ex quibus sanguinem ferri agnouerimus. Et erunt hæc iugiter commutanda, ne naturali corporis uapore tepescant. Ac si spongiæ uisæ fuerint ægrotantibus graues, erunt apponenda *ptygmata ex supradictis liquoribus infusa, aut succo plantaginis, uel intybi, aut herbæ *calicularis aut uuæ lupinæ, quam Græci strychnō uocant: uel semperuiuæ, quam aizoon appellant, aut polygoniæ, & acaciæ ex aceto solutæ. Ac si ex capite fuerit sanguinis fluor, erit psilothro * expoliandū: tum fomenta adhibenda ex oleo uiridi, aut roseo, aut lentiscino, aut melino, aut murtino. Sin uero plurimus fuerit fluoris lapsus, radendam caput, atque Gypso illiniendum, uel acaciæ ex aceto & magis frontis atq; temporum partes. Perseuerāte fluore cucurbita quoq; apponenda, subiecta flamma plurima occipitio. Si autem etiam per nares ferri uideatur, *erunt *stypteria immittenda sicca, uel aceto infusa, uel *alia qualibet ex liquoribus supradictis. Ora quoque spongia ex aqua frigida expressa iugi tactu detergenda. Tunc etiā cataplasmatū adhibendus est usus ex rebus cōstrictiuis atq; epithematibus, quæ paulo post cū suis nominibus ordinabimus. Danda etiā aqua frigida, uel pusca frigida aut gargarismus sine ullo *percussu, quoties ex proximis partibus gutturis sanguinē ferri uiderimus. Ac si per *inferiora, uel altiora ferri sanguinem uide-

* arctationi & adstrictioni

* murtæ

* inuoluti panniculi, & multiplices

* calycularis

στρυχνόν.

ἀείζωον.

* capillus detrahendus

στυπτήρια.

* erit

* Alumen

* alio quolibet

* odore graui, & caput feriente

* inferiora, vterum, sedem vrinæ vias: altiora vomitum

rimus, sorbẽdos dabimus cyathos duos uel tres. Quod si minime mederi ualuerint, etiam succus plantaginis, aut intybi, uel uuæ lupinæ, aut *polypodij, aut herbæ calycularis, aut rosæ erit offerendus, & neque plurimus iugiter, ne eius percussu partes noceantur, aut liquidorum influxio, quæ quidem sint constrictiuæ uirtutis, redundantia tamen, laxare uideatur: neque rursum longioribus interualis. Sic enim frigus à nobis illatum naturali *uapore obtusum parui temporis *medullam dabit uitiatam, tum tertia die transacta, hora accessionis solitæ articulos leuiter ungimus frigido atque uiridi oleo. Dehinc detergemus faciem quoque, spongia aqua frigida expressa * retangentes: cibum damus paruum, constrictiuum, ut panem ex aqua frigida, uel pusca, aut alicam similiter, uel oryzam decoctione thebaicarum palmularum confectam, uel easdem ex aqua * recenti: aut si plurimum ualere hæc uoluerimus in aqua cœlesti tamdiu coctas donec liquor mellis habeat crassitudinem, aut ex *malis cydoniis. Tunc etiam danda oua tremula ex pusca, aut *rore syriaco aspersa. Dandus etiam panis simplex, aut in his infusus, tum interposito spacio tẽporis dandus potus aquæ frigidæ paruæ. Dehinc permittentibus uiribus alternis diebus æger nutriendus, etiamsi nondum repressus fluor uideatur, usque ad id tempus, quo cicatricem firmatam senserimus. Quod quidem Themisonis atque Thessali sectatores usque ad septimum diem *seruari dixerunt, hoc est, trium diatritorum spacium. Vt enim Antipater ait tertio Epistolarum libro ad Gallum scribens, Naturalis est ratio trini numeri, non solum in his diebus, sed etiam in omnibus diatritis. Sed est melius, ut Soranus ait, quoniam non

Marginal notes:
* polygoniæ, vt supra
* tepore
* medelam
* contingentes
* recentes. Nã vetustæ palmulæ dulcescunt, & minus adstringẽtes fiũt.
* mala cydonia: tum
* Rhoe Syriaco
Themison.
Thessalus.
Antipater.
* seruandum
Soranus.

non æquali tempore, nec dierum numero cūctis poterit cicatricis firmari soliditas, ob alias causas, & ob fortitudinem corporis, ac debilitatem, pro differentia naturali uariatam, neq; nos unum atq; eundem signare* poterimus finem. Dehinc sequētibus diebus aliqua erunt emplastrorum apponenda, aut epithematū constringentium atq; frigidantium, quæ sunt plurima particulariter. Etenim Thebaicæ palmulæ uino* acriori infusæ, uel aceto contritæ admixtis malis cydoniis decoctis, aut mali punici corticibus, aut alumine, uel acacia, aut hypocistide, aut galla, aut œnanthe, aut aloe, aut cerotario ex oleo roseo confecto, uel melino, aut myrtino, aut lētiscino, aut œnanthino, aut mixta etiā masticbe trita, aut melle decocto, galla contrita *aut aspera, aut puluere mali punici, uel mannæ thuris admixto alumine* Liparo, quo malagmatis sumant omnia qualitatem, tum linteo, uel panno illinita patientibus partibus apponenda: uel illud medicamen, quod libris Celerum paßionum memorauimus, de cardiacis scribentes, & appellauimus diarhoos, uel ex polento, & uirgultis rubi, uel arnoglossæ, aut herbæ sideritis, uel uuæ lupinæ, aut* caliculariæ, aut anulorum uitis, aut semperuiuæ: item intyba cum pane ex aceto, aut palmulis, aut murtæ mollibus foliis, aut eiusdem semine uiridi, ante cibum offerenda: uel ante cibū dare oportet elixum * aut non coctum panem, & plantaginem ex aceto coctam, & uiridi oleo, asperso* rore syriaco: item bulbi ex aqua & aceto, & *rore syriaco cōfecti dari poterunt cibo. Non aliter etiam cochleæ erunt offerendæ: habent enim quiddam glutinis naturalis* utraq;, & compaginandi uirtutem, cum proficiente curatione. Danda etiam pomorum quædam, ut

* posse
* acerbiori
* & aspersa
* Liparæo in insula lipara confecto. Plin. cap. 15. lib. 35. Medicamen diaroos.
* calycularis
* & non diu
* Rhoe Syriaco
* Rhoe Syriaco
* vtraq; aquaticæ & terrestres: vel Pomatiæ & vulgares: vel nudæ & tectæ.

** tosta prædempto*

*mala cydonia cocta recenti mulso: uel * torrida præsumpto tegmine, farina conspersa, aut sorba, aut mali punici grana, aut* fabrilium uuarum: item uolantium non pinguia, ut sunt pectora turdorum, uel pullorum matrem sequentium, item columbarum, aut phasianorum, aut attagenarum, aut perdicum, quarum erunt murta pectora penetranda: tum etiam porcinæ carnes, cerebrum, pedes, auriculæ, ora, uel auricularum summitates, quæq; fuerint nutribilia, nec tamen difficilia digestione. Dandum etiam catapotiū ex melle decoctum, sub lingua detinēdum, singulare, aut admixto gummi, uel* draganto. Etenim sufficienter decoctum mel, sicut in externis corporum, glutinat diuisuras, nō aliter etiam interioribus mederi necesse est, atq; iam glutinata solidare proficiente curatione. Dabimus etiam uinum, & magis illud quod non fuerit mordicantis uirtutis, hoc est quodam sensu linguam remordentis, tum ad summam paulatim erunt ægrotātes resumendi, cum præcautione uehementium commotionum. Sunt enim* leuiter atq; sensim mouēdi, portatoria* scilicet, uel cathedra longiore, & firmato corpore lauandi. Etenim lauacra feruoris causa, atq; motus illati, quod corpora celerato spiritu agitant, recētium glutinationum, atq; mollium uulnerum redulcerantia probantur. Cum enim oporteat coherceri atq; densari patientia loca contraria qualitate, necessariò * uexantur feruoris illati causa. Inflata etenim parua ex occasione, atq; turgentia redulcerantur. Præcauēda deniq; etiam uehementia exercitia, & magis retēto spiritu peracta: tum utendū peregrinatione terrena atq; maritima: & si corpus uiderimus non attestante fortitudine augmēta carnis accepisse, erit abstinentia*

** fabriles vuas vide c.3. lib.4.*

** tragacantho*

** leniter*

** sella*

** vulnera. sub.*

nentia cibi imperanda: tum sequentibus diebus paruus dandus est cibus uino detracto. Etenim cicatricis nouitas, quippe * ex uenarum uasculis confecta atque nondum fortificata, si carnis pondere fuerit prægrauata, uecessariò rumpetur. Semper autem oportet uentrem mitius emollire. Acriores etenim clysteres incongruis motibus lacerant cicatrices, atque recursum faciunt paßionis. At si uehemens atque plurimus fuerit sanguinis fluor, erunt extendendæ adiutorij uirtutes. Acetum denique * syncere dabimus ore retinendum, uel gargarizandum, aut sorbendum, spreto quorundam iudicio, qui asperum, uel tußiculam commouens, atque fluorem prouocans acetum dixerunt, siquidem etiam gelatum sanguinem soluit. Etenim asperat, uel tußiculam commouet, si iugiter atque immodice fuerit datum. Soluit autem eius percußibilem uirtutem distantia temporum, oblatione uariata, quæ non sensibili tactu, sed* remißibili quadam digestione longioribus actibus immoratur. Item quod fluorem non prouocet demonstrandum non est, siquidem* sit manifestum, in externis corporibus uulneribus constitutis necessariò fecisse densitatem, & propterea conducibilis atque glutinantis uirtutis * fuerit approbatum. Danda etiam acacia aceto soluta, aut pusca, aut ex supradictis liquoribus: non aliter etiam hypocystis, uel licium indicium, aut omphacium, uel balaustium, aut œnanthe, aut polios herba, aut gentiana, aut* macir, * aut * poticũ, uel* ægyptia spina, quam acãthan uocant: quarũ nunc sunt radices infundendæ, uel decoquendæ, nunc earũ succi uel lachrymæ admiscendæ: siquidẽ * sint frigidæ atq; cõstrictiuæ uirtutis cõuenientia obturamẽta: itẽ* corticis uasculi uetustißimi uini,

*super uenarũ osculis

Acetum.
*syncerum
*leni
*est
*fuisse
*macer
*Rhaponticũ
* pastillos ex Aegyptia spina describit Aetius pag. 465.
*sunt

* quidã hic fæcem interpretãtur. Ego uero, Picem siccam in fundo doliorum uini repertam, eorũ præsertim in quibus uinũ dulce uetustatẽ adeptum est. Eius & Sabinæ puluere curatum Aegyptium quendã fuisse iam ad Hydropis initium perductum Aetius tradit pag. 568.

exusti, & triti puluerẽ asperum tribus cyathis puscæ frigidæ, aut decoctionis, *qua supra diximus, bibendũ *dari, in modũ cochleariorũ duorũ. Etenim constringit cortex inueteratus, & magis antiquissimi uini, *cõmutatus, tarditate tẽporis aucta uirtute. Vtendum etiam trochiscis cõfectis ex supradictis speciebus, item *ex rosæ seminibus *trochiscos, quorum compositionem Responsionum libris, de medicaminibus *dicẽtes, tradidimus: item eo quod appellatur dielectrum, item eo quod œnocraton, & *alia similia, quorum compositionem, ut supra dictum est, Medicaminum libris tradidimus. Ac si coadceruatus perseuerauerit sanguinis fluor, utendum etiam uehementioribus quibus obturentur altiora, *sua & teneritudinis causæ, tamen erunt ocyus adhibenda, ne passionis ipsius impetu in manibus nostris uitam linquere cogantur ægrotantes. Prædicto igitur periculo eorum proximis aut ministris, *uel producta uita spem sæpe uanam dederint sanitatis, erũt hæc adhibenda: supradicti corticis cinis exustus cum liquida pice spongiæ impressus: decoctio lentisci, & *roris syriaci, & *elygmatium supradictorum *suorum. Nam hæc conficiuntur hoc modo. *Agmine uitis ustis, & uirgultis, atq; ex eorum cinere confecto *liquamine, scilicet aqua imbriali admixta, quã uulgo cisterninã uocant, dabimus ex ipsa bibendos cyathos tres, uel quatuor, nullis aliis speciebus admixtis. Nam quidã in his si febribus adficiãtur, etiam uinũ immiscuerunt *uiuidum, uel spongiæ ustæ cinerem, qui conficitur hoc modo. Spongia expressa aceto, atq; pice liquida madefacta uasculo nouo includitur testeo: tum circuntegitur luto, & usq; eo inuritur, donec carbonescat: dehinc *trita in puluerẽ, ex quo

Marginal notes:

* quam
* dare oportet,
* potus,
* Pastillos ex Rosis, & ex Succino describit Paulus. Quidam legendum putãt, pastillos ex Rosis, διὰ ῥόδων, & ex Seminibus, διὰ σπερμάτων. vtrosq; hic conuenientissimos Paulus descripsit
* trochiscis
* differentes
* aliis similibus
* suæ tenuitatis causa, quæ
* &
* Rhois Syriaci
* ecleima
* succorũ. Alia
* Annulis
* lixiuio
* vuidum: humore multo dilutum.
* teritur

quo cochlearis unius quantitas aquæ uel puſcæ frigidæ mixta datur bibenda: uel ſi uirtutem medicaminis augere uoluerimus, tinctam, ut ſupra diximus, ſpongiã * liquidæ picis puluere bituminis aſpergimus. Decoctio autem lentiſci conficitur hoc modo. Eius uirgultorum ſumentes ſufficientem modum, aquæ imbrialis infundimus ſextarijs duobus: tum decoquimus: & cum ſemel uel ſecundo ſcatere uiderimus, expreſſas detrahimus lẽtiſci comas: tum liquorem decoquimus, donec ad tertiam partem deducatur, cuius cyathum admixtum duobus cyathis aquæ bibendum propinamus. Non aliter etiam electariorum decoctio conficitur. Ob electarium autem conficiendum erunt ſumenda mala punica recentia uel infuſa, niſi fuerint mollia, quibus cõtuſis atque compreßis, aliquantum detrahimus ſuccum, atque decoquimus, donec mellis craßitudinem ſumat. Et quantum medicaminis uirtutem * tendere uoluerimus, tanto ualentius mala exuccamus, quo expreſſa ultimum atque craßiorem ſuccum dimittant, ut etiam eorum cortex ſi quid humoris habuerit, ſudet. Conuenit etiam medicamẽ, quod Themiſon ordinauit hoc modo. Mali punici partibus duabus aloë admixta parui cochlearis quantitate cum aqua frigida offerenda. At ſi ſolutio perſeuerauerit, addenda etiam conſtrictiua cucurbita patiẽtibus partibus: tum * diæteon emplaſtrum, quod uehementer aſtringit ſuperimpoſitis ſpongijs aqua puſca infuſis, ut ſupra ſcriptum, ciborum conſtrictiua qualitate permanente. Dandum etiam noctis initio medicamen, quod * diaporon appellant, uel diaſycaminon, ſiue catapotia, quæ Medicaminum libris prædiximus. Nunc autem perficienda conſcripſimus hoc modo. Gummi & acacia

* liquida pice

* intendere

Themiſon.

* Dia iteas

Diæteon emplaſtrum.

Dia ὀπωρῶν.

Medicamen diaporon.

Diaſycaminon.

æquis ponderibus, admixto alumine scisso ad duplex pondus, sunt colligenda decoctione papaueris, & danda quibusdam in duplicem modum. At si quisquã non plurimum sanguine fluxerit, nec tamen materia ferri cessauerit, conuenit etiam tertia die phlebotomiã adhibere. Etenim ex eo quod sanguis ferri non quieuerit, manifeste conijcimus glutinationẽ non fuisse perfectam diuisuræ, siue uulneris partium, & propterea in tumorem uenisse perspicimus. Omne etenim uulnus, quod usque in tertium diem glutinari non potuerit, necessariò tumescit. Thessalum deniq; indigna accusatione appetitum Sorani sentẽtia recte purgauit. Tertia etenim die phlebotomandos sanguine fluentes constituit, nutriens constrictiuo cibo, non in consequentia ordinans adiutoria, sed tanquam complexis paßionibus apta, ut contrarijs contraria obijcere uideatur. Ac si etiam intra diatriti tempus fuerit attestata partium grauedo uel dolor, aut spiratio difficilis, uel tußicula sicca, phlebotomare conuenit, atque aërem loci paruißimi* trepidare, & ijsdem partibus lanas oleo calido uiridi expressas apponere, uel ob sanguinis fluorem ea ordinare, quæ glutinare ualent, sed uirtutis frigidæ non sint, neque transuorationis asperent loca, nec tumorem commoueant.* Plurima dabimus etiam samiæ terræ, quam * ges astera uocant, unciæ partem tertiam, cum duobus uel trybus cyathis aquæ tepidæ: non aliter etiam amylum, uel * argallici radicem, atque foliorum eius succum. Conuenit denique sub lingua retenta eius radicis particula, siue amyli, siue terræ supradictæ. Danda etiam ex gummi siue * draganto, & thure, & opio, & his similibus cõfecta electaria. Tunc tertia die accepta diatriti temporis

Thessalus. Soranus.

*tepidare

* Plurimis

*gen γῆς ἀστὴρ

*Symphiti. c.2.lib.5

* tragacantho

poris obseruatione, non solius fluoris, sed etiam febrium, erunt ægrotantes oleo calido atque plurimo, & uiridi perungendi. Facies quoque aqua tepida fouenda. Cibus dandus complexioni paßionis aptus, & pultes ex oryza uel alica frixa, siue * simplici, uel milio, & decoctio Ptissanæ calidæ, sed non oleosæ, ac potius siccæ, uel ex oleo uiridi confectæ, aut cum palmulis, uel amylo, admixto * ges asteros, aut argallici radice incocta. Cæteris uero diatritis, hoc est interuallis dierum trino numero seruatis, cogentibus doloribus erit utendum fomentis, atque cataplasmatibus laxatiuis: tum etiam cum scarificatione cucurbitis, siue hirudinum appositione, quas sanguisugas uocant: Tum uaporatio spongiarum apponenda. Sin uero etiam fluor periculosus fuerit sanguinis, cum tußicula uel asperitate gutturis, erit utendum quidem constrictiuis epithematibus, sed calidis: dandum etiam sorbendum mulsum ex melle decocto, & à uino abstinendũ: danda denique aqua potanda calida, sed paruo modo: tũ sorbilia, quæ paßioni uirtute apta mederi possunt, ut est amygdala † ex pusca, in mulso decocta, quæ abijcienda, & admittendum amyli quantum ualeat mulsum in quandam craßitudinem redigere. Deinde similibus electarijs, atque sub lingua continendis medicaminibus utemur tempore * amißionis, ut est mel atticum admixto gummi, uel * dracanto decoctũ aut glycyrriza, uel eius succo: nisi quisquam ægrotantiũ hoc improbauerit nausea commotus, quo eius stomachus facile ad uomitum moueatur: item ex lini semine trito, & * tracanto drachmis duabus, & amygdalis expoliatis XXV, & strobilorum granis XXX, & oui unius tosti uitello, & amyli drachmis duabus, infuso

*cruda

*Ge astere

† expolita. expoliata, ut paulo post.

*remißionis

*tragacantho

*tragacanthi

passo sufficientis quantitatis, quo medicamen electarij crassitudinem sumat. Sin uero etiam rauci fuerint ægrotantes, erit mel decoquendum cum cæteris speciebus singulatim, resoluto* tracanto, ex infusione passi confecto. Terminatur enim hoc asperitas faucium, & transuorationis partes leniuntur, & tussicula mitigatur, sputaq; sanguinolenta reprimuntur.* Danda etiã noctis initio, nisi febrium obstiterit accessio, simplex *Diacodion. Continuum uero medicaminũ usum, quæ tussicularia sunt appellata, siue eorũ immodicam quantitatem necessariò fugiendam mandamus. Est enim melius simplicibus atque cõsuetis mederi rebus. Illa enim temporaliter quidem mitigare uidentur tussientiũ motum, sed passionem totam faciunt deteriorem.* Ac si attestante tumore fluor perseuerans produxerit tempus, in ijsdem perseuerare conuenit, quæ supra memorauimus, admixto etiam lacte.* Si minui tumorem uiderimus, dandum quoque lac amylatum, & panis laganum pultibus infusum, sed ex fermento confectum, quo panis habeat qualitatem, faciat etiam medelam meliorem. Strobilus deniq; cum suis fructibus, quod in semet habeat* resinale, *ptisana decoctus. Dehinc profectu cedente erit panis cum malua decoquendus, sed nõ exquisite conditus. Danda etiam *ptisana cum lenticula, quam Græci *psisanæon uocant, & apponenda extrinsecus cerotaria ex murtino uel lentiscino, aut melino oleo confecta: tum urgentius augenda resumptio, ut supra demonstrauimus, ita abstento sanguine, quo ad* fiet glutinatio perfecta. At irruente tumore erit coniiciendum, uel aduertendum, utrum glutinatio fecerit retentionem,* cum neque grauedo, * neque dolor, aut punctio, uel pulsatio, uel saltus partium, aut exten

Marginal notes: * tragacantho — *Dandum — *describitur a Paulo — Tussicularia medicamina — *At — *Sin — *resinale quid dã, ut pag. 389 — *ptissana ptissana — * Ptissanophacen — *fiat — *& an — *an

extentio, uel febris cum arida tußicula, aut stridor, aut singultus, uel quæpiam * sanitati impedita * saucietas ægrum sequi uidebitur: * sed sit æqualis, atque ordinata aspiratio perseuerans. Tum si tumoris causa fuerit retentio sanguinis temporaliter effecta, quæ necessariò sordidum atque humectum uulnus efficit, phthisicorum fluorem * pronuntiamus: ac cum producto tempore sanguinis fuerit * ruptio uariata, erit curatio pro motibus temporum uarianda, ut superpositionem emergentem eadem curatione curemus. In lenimento uerò leues atque quietos adhibemus motus, sub magisterio aliptæ uel musici, quo etiam uocis exercitium artificis præcepta moderentur. Cibus dandus ex mediæ qualitatis materia, adhibitis resumptiuis cyclis, in quibus non erunt repentinæ mutationes faciendæ, sed ex mediæ qualitatis materia primus ordinandus est cyclus, dehinc ex uolantum, secundus: tunc ex agrestium, tertius, atque ex porcinis carnibus ultimus. & coniunctis deinde duobus * contiguis ordo dirigendus, atque ita omnibus, & singulis materiarum speciebus erunt magis constringentia procuranda, ut in oleribus intybum, plantago: in marinis squillæ, mulli: in * uolantibus perdices, phasiani, attagenæ: in agrestibus, lepores, capreæ: & si celeriter ægros craßificari uiderimus, erit abstinentia intercalanda: tum uenter emolliendus. Vtendum præterea partiliter nunc aquæ potu, nunc uini leuiter remordentis: deinde ueniendum ad recorporatiuæ curationis materiam, latenti motu adhibita drimyphagia, ex pisce gobione, admixto melle. Dandi etiam pisces, & suis cerebrum, una tantummodo die: interuallatis diebus, adhibitis localibus adiutoriis recorporatiuis, ut dropace, partibus primò,

quæ

* sanitatis
* anxietas
* sed & an sit

* fore, vt æger putria & purulenta multa spuat, & phthisicus efficiatur.
* eruptio iterata

* primo & secundo: secundo & tertio: tertio & quarto.

* volantibus

quæ fuerint remotæ à patientibus, tum uicinis, ac deinde ipsis: addendus etiam ex sinapismo rubor, quem Græci phœnigmon uocant, atque sicca fricatio: tum torrendum corpus sole, quod Græci heliosin uocant: adhibenda quoque paroptesis, & aliquando sicca cibatio, aliquando cum pane palmulæ offerendæ: & * imitanda consuetudo frigida lauacri, atque potus paruus scilicet primo, ac deinde auctus * suggestione, quo poßint etiam iis ægrotantes uti *partiliter. Facit enim duriora corpora, atque ualentia, acceptorum uel gestorum * differentiæ contrariorũ mutatione uariata, quanquã sint ex eodẽ genere ueniẽtia. Utilis præterea nauigatio approbatur, & peregrinatio: inde enim res salutares ueniunt. Præcauenda etiam Venus: facilè autem hæc paßio refricatur. Hæc est secundum methodicos ordinata curatio. Apud ueteres uerò dissonantia sunt ordinata. Etenim de schemate iacendi, atque phlebotomia, & ligatione, & constrictiuis, uel frigidis cataplasmatibus, & aceto bibẽdo, uaria disceptatione pugnatum est. De schemate inquam iacendi: siquidem alij supinos iubent ægrotantes iacere, uel super eas partes quæ non patiuntur. Asclepiades * consequenter approbat supra partes quæ patiuntur esse locandos ægrotantes: siquidem cum scriberet necessarias curationes, adprehensa* causa sic fuerit elocutus, etiam sanguine inquit fluentes ita esse locandos. * Siquidem Erasistratus phlebotomari præcepit patiẽtes. Alij uero eius sectatores etiã fieri principaliter damnauerunt hoc adiutorij genus, tanquam uirium uexabile: item plurimi nostrorum, tanquam laxatiuum, & propterea inconueniens fluori sanguinis ex solutione uenienti, & * indignum ad constrictionem. Alij adhibendum*

φοινιγμός.
ἡλίωσις.
παρώπτησις.
* *absque potu*
* *ineunda*
* *potu largiore paulatim cõcesso.*
* *vicißim, & alternis.*
* *differentia*
Asclepiades.
* *inconsequẽter*
* *causa perficiendas localibus,*
* *At quidem Erasistratus.*
* *nõ idoneum*

bendum probauerunt, ut Hippocrates de morbis scribens: Diocles libro quo de paßionibus, causis, & curationibus scripsit: Praxagoras libro tertio de curationibus: item Asclepiades libro, quo de clysteribus scripsit: Dehinc Themison secundo libro Tardarum paßionum: & Thessalus secundo libro regulari: sed adiecta discretione. Etenim si tertia, inquit, die rursum sanguine fluxerint ægrotantes atque plurimo: quo intelligitur tanquam in complexis paßionibus, hoc est, strictura obtinente, faciendum approbasse. Alij uerò omnes statim, atque sine ulla dilatione, phlebotomandos dixerunt, & magis si ex thorace, uel pulmone sanguis fluxerit, uel plurimus, auertendæ materiæ causa, quo patientibus partibus derelictis, aliorsum feratur, hoc est ad eas quæ non patiuntur, uel ob educendam materiæ multitudinem. Deniq; sæpe inquiunt faciendam consuetudinem, si oportuerit, semel, & secundo, uel tertio, quo * recurrens ex brachio, post * abstinentiam sanguis, iterum auocetur, uelut Themison ait, * secundum se, & laxamenti esse, & minutionis, ne initium * toris efficiat. Item ut alij euacuandas * uenas, quò exeant latè celerius concedant atque coeant diuisuræ, uelut Asclepiades, ad minuendum sanguinis cursum siue * spirationem, quibus paßio adiuuatur. Item de ligationibus pugnauerunt. Siquidem Xenophon & Dionysius, & Erophilus primo libro Curationum, & Erasistratus, probant articulorum faciendam constrictionem. Herophilus uerò capitis, & brachiorum, & fœmorum: Erasistratus magis inguinum & alarum. Etenim * laxationem, sensus sanguinis approbat fieri * retentionem. Asclepiades uerò ad ipsum scribens libros Paraceuasticos, ligationem excludit,

Hippocrates.
Diocles.
Praxagoras.
Asclepiades.
Themison.
Thessalus.

* in partem affectam
* suppressa vacuatione, & clausa plaga.
* secandam venam esse
* tumoris fiat
* venas concedunt amplo vulnere, quo latæ existant, nec celerius coeant
* spirationis difficultatem
Xenophon.
Dionysius.
Erasistratus.
Herophilus.
* laxatione
* vacuationem
Libri Asclep. παρασκευαστικῶν.

cludit, eamq́; * neque Erasistrato congruam, dicens * osculari nō posse sub discrimine uenulas, quod Græci diaphragma uocant, * uel misceri eas quæ supra diaphragma esse uidentur. Omnes etiā nostræ sectæ principes id approbasse uidentur: impressa etenim, inquiūt, ligatura uexat, non impressa inutilis esse perspicitur: item Antipater tertio libro Epistolarum, ait, teneri materiam quidem ligatione, sed cùm fuerit indulta, uel relaxata, in repentinum atque immodicum fluorem * ueniat. Siquidē abstinentiæ causa altiora * pendendo latere potius, quàm teneri uidentur. Item de * constrictis cataplasmatibus plurimi dissenserunt. Nā Erasistratus hæc approbat: Asclepiades excludit, tanquam materiam imprimentia, uel coercendo in * latum reuocantia. Item acetum alij tanquam tußiculam uel fluorem commouens expulerunt, uel quod duras partes densando faciat. Themison uerò his repugnans adhibendum iudicauit, attestante etiam Thessalo. Alij aiunt eius acrimoniam uel nimietatem temperandam admixtione aquæ. Plurimi uerò contrariarum sectarum etiam clysteres, atque urinales aiunt uirtutes adhibendas. Diocles taurinum gluten bibendum dicit, farinæ concoctum & rubo: uel cum nepita amylum, uel marrubium, uel rosmarinum in aqua pusca dandū. Motus uerò alij adhibuerunt, non solùm fricantes, sed etiam deambulationem imperantes post cibum, ut Erasistratus. Asclepiades uerò de communibus adiutoriis scribens, gestationem in * hæmopticis prohibet. Vtuntur quidam præterea etiam purgatiuis medicaminibus ex * papauere, uel helleboro, aut diagridio, quod Græci scammoniam uocant, ut Diocles: item sudorem mouentibus, & uomitum, ut Praxagoras, qui etiam

* negat esse
* occludi ligatione non
* nec vinciri
Antipater.
* venire.
* suspensa
* constrictiuis
* altum
* hamoptycis
* seminis papaueris syluestris & corniculati acetabulum ventrem ducit: tantundem verò seminis aphrodis vomitum prouocat. Dioscor. σκαμμονία.

etiam plurima urinalia ordinauit. Sed hæc facilè iudicantur ex iis quæ secundum methodicos tradidimus. Demonstranda tamen eorum contradictio, & breui ratione formanda. Peccauerunt igitur, qui supra patientes partes ægros iacere uoluerunt. Omnis enim impreßio, siue * affectio incongrua glutinationibus approbatur. Ceciderunt etiam falsa intentione decepti, qui non addita discretione phlebotomiæ memorauerunt usum. Non enim in omnibus oportuit prohiberi, cùm fluorem sæpe fuerit uehemens strictura complexa: & si secundum Erasistratum osculatio uenarum ex redundantia materiæ ueniens, fluorem faciat conuenit uti detractione. Facilè enim corrigi uel reparari parua uirium uexatio potest: plurima tamen ex adiutorio patientibus utilitas fuerit. Neq; item in omnibus * erit approbanda phlebotomia. Nam nullo tumore apparẽte uexabilis iudicatur. Etenim corporis fortitudo necessariò depurgatur, & stomachus uitiatur, atque debilitate irruente difficilè coeunt diuisuræ, & eadem patienti uidebimur ingerere, quæ prohibenda suscepimus. Quippe cùm non auersio, sed potius * partitio sanguinis fieri intelligatur, & duplici egestione celerata, nullam * mortis habeat dilationem. Dehinc erit anceps, utrum irruente rursum tumore phlebotomandi nécne sint ægrotantes: sed phlebotomati apertißimè interficiuntur: non phlebotomati magno adiutorio priuantur. Ligationes uerò non * tantum ad diuertendam materiam, ut suprà memorauimus, * quantum ad densitatem faciendam adhibendas probamus: siquidem imprimendo coerceant: sed mediocriter * adhibere, ne moderatione cessante, uexare potius quàm curare * uideantur. Peccat etiam Asclepiades, frigida uel

* afflictio. Alij affixio.

* est

* protrusio

* mors

* tam

* quàm

* adhibendas

* uideamur.

uel constrictiua epithemata recusando. Sunt * etiam inconsequentia Erasistrati * placitis, sed officio congruæ curationis efficacia. Nam solutionem constringunt, diuisuras conglutinant, quod ex uulneribus in superficie constitutis, & sub uisum uenienti bus usu approbatur, quibus apposita apertißimè profuerunt. Peccant etiam non aliter, qui bibendum acetum negant. Non enim in omnibus fluoribus sanguinis dandum probatur, sed in iis qui * approbato atque largißimo fluore uexantur. In paruis enim aqua frigida sufficere potest, aut admixto paruißimo aceto. At sit tumor fuerit attestatus, ut complexam paßionem demonstret, proculdubio constringentia fugienda, quantum res pati, uel admittere possunt. Est igitur improprium, ut ea quæ incongruè adhibita nocere demonstrantur, etiam cùm necessariò connenire fuerint uisa, prohibenda existimentur. Etenim aduersantia solutioni tußiculam ex fluore uenientem mitigant, atque ipsum fluorem constringunt, & sanguinem retinent cohibendo, & neque noxam inurunt. Siquidem sæpe * reddita per digestionis uias patientibus partibus adueniunt temperata, atque admixta liquidis in alto constitutis: & propterea obtusa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clysteres contrarij. Siquidem commouent corpus, eo tempore præterea, quo conglutinationem * faciendam nitimur. Hac ratione etiã urinalia medicamina atq; uentriflua magis noxia iudicantur. Siquidem turbant atque uexant, & * uertunt stomachum. Item proteruus omnibus uomitus, & propterea contrarius iudicatur. Rescindit enim uulnera, nisi quis eum iam solidatis cicatricibus ob recorporationem adhibendum probauerit. Est propterea

affectatio

* enim

* qui putauit his introrsum retrudi sanguinẽ, & ita vasorum ἀναστόμωσιν augeri, cuius causa est redundantia.

* profuso

* data

* facere

* subuertunt

affectatio sudorum, quam Græci* aphydrosin uocāt, ἀφύδρωσις. contraria. Cum enim superflua atq; redundantia tollere uidetur, laxatiuæ uirtutis causa, coeuntia disiungit. Item taurinum gluten tensionem atq; duritiam facit. Motus uero corporis neq; excludendos generaliter probamus, neque *approbandos. Si quidem prius quàm paßio declinauerit, requiescere debēt ægrotantes. In declinatione uero * sint mouendi, sed non post cibum. Tunc enim ob digestionem celebrandam tempus est quiescendi: quo fit, ut prius quàm cibum sumpserint ægrotantes gestatione sint mouendi,* secunda etiam deambulatione. Etenim parua* adiectione neque ulcera refricantur, & in resumptione uirtus corporis excitatur.

* Aphidrusin
* admittendos
* sunt
* secundo
* concitatione

De Phthisica paßione. Cap. XIIII.

PHthisis, siue ut plerique appellant phthoe, quod φθίσις. corporis faciat * defluxionem, siue corruptionē, φθοη. fit frequentius antecedente sanguinis fluore, aliquādo etiam longi temporis tußicula, siue catarrho, quo thoracis* altiora lacerantur, & primo leuius:* tunc ulcerata facientia collectionem intrinsecus * quæ cum siccata fuerint, citius sumit paßio initium. Sed non secundum has differentias erit efficacia curationis mutanda. Siquidem antecedentes causæ, quāquam diuersæ, unam facere paßionem uidentur. Sequitur autem ægrotantes febricula latens, & sæpe quæ initium declinante accipiat die, atq; ueniente luce leuigetur, attestante tußicula plurima initio noctis, atq; fine, cum sputis saniosis, ac paruulis primo, in iis qui non ante sanguinis fluore uexantur; quæ quidem admixta saliua latere,* secundo autem, etiā plurima ferri uideantur. Iis uero qui ex fluore sanguinis in istam ueniunt

* dißipationē
σύντηξιν
* profundæ & intimæ partes
* at cum vlcera fecerint
* & non siccata
* deinde: deinceps: postea

passionem, primo sanguinolenta sputa efficiuntur, hoc est cruenta, quæ Græci hæmalopa uocauerunt: tum feculenta: dehinc liuida, uel prasina: & in ultimo alba, atque purulenta, dulcia, uel salsa, cum uoce rauca, aut*acuta, & difficultate inspirationis, atq; genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore: item sequitur oculos exoletus aspectus, & corporis tenuitas, quæ nudatis mēbris proditur magis quàm ex aspectu uultus. Quosdā etiā sibilatio uel stridor*thoracis sequitur, & crescēte passione sudor superiorū partium usq; ad pectoris finē, cibi fastidiū, & maior appetitus sitis, & quibusdam * grauedo uulnerati pulmonis, ut etiā eius expuāt fibras, quibusdā punctio,*ulcera thorace: pulsus debilis, densus, ac deinde formicalis, quem Græci*myrmezonta uocant: Digitorum summitates crassescunt, obuncatis unguibus, quod Græci gryposin uocant. Sequitur præterea inflatio pedum, & nūc frigus, nunc feruor articulorum: nasi summitas pallescit, atq; aurium*laminæ frigescunt. Tunc peiorante passione uentris efficitur fluor albidarum egestionum, & indigestarum, debilitatis naturalibus digestionis officiis. Discernunt præterea plurimi purulentum liquorem, phlegmata carbonibus imponentes, quo exusta probentur. Nam tetri*odoris esse necesse est omne quod natura fuerit mutatū, uelut ex*defluxione carnis ueniens. Item in aquam mittunt ægrotantium sputamina. Etenim naturalia facile soluuntur, uitiata uero atq; mutata, *perseuerant, quadā*tenuitate coacta subsidunt: siquidem*sint grauia, & contra naturam ex defluxione carnis uenientia. Vicinæ atque similes passiones sunt phthisicæ, syntexis, quam nos defluxionem dicere poterimus, & atrophia, quam nos nutr

Sputa. αἱμαλόπα.

* clangosa:

* ὄξιγμον vocat libris de acutis. cap. 10. lib. 2.

* grauis doloris sensus

* vlcerato

Pulsus

* myrmecizonta

μυρμήζων.

γρύπωσις.

* fibræ. Eadē voce vtitur pag. 320.

* Aphor. 11. & 12. lib. 5.

* colliquatione putredine.

* perseuerant quidem, &

* ex tenuibus densiora factā

* sunt

σύντηξις.

ἀτροφία.

Passio ἐμπυικά.

nutrimenti cessationem uocamus, item empyica passio, siue * anaphoretica, quam nos purulentem, siue *uomifluam dicere poterimus, quod ex uomica interioris *collectionis purulenta per tußiculam * excludunt sputa. Sed hæc discernuntur. Siquidem ex his atrophia longo tempore facit tenuari, nullis etiam attestantibus sputis, sæpe etiã sine ulla tußicula. Etenim longo tempore febricitantes, atque tußientes, * limpidis adhuc sputis affecti, necdum phthisici iudicantur, in phthisicam uero paßionem proni ac decliues esse noscuntur. Item empyica paßio, siue ut supra diximus, anaphoretica, discernitur à phthisica, non aliter quàm ulcerum collectione. Quippe cum empyicos sæpe antecedat pleuritis, uel peripleumonia, & tumor immensus, & febres uehementes cum horroribus frigidis, & inordinatis. Dehinc quod sæpe coadceruata puris copiam excludant repente Empyici, ac deinde egestione facta, febribus atque horroribus præteritis liberentur, ut aut omnino iis careãt, aut ex parte afficiantur: in phthisicis ea quæ supra diximus antecedant, & liquida paulatim, non coadceruata excludantur, & pro modo auctæ paßonis etiã febres augeantur. Communiter autẽ hæc paßio strictu-ræ, atq; solutioni erit adscribenda, & subiacentibus *paßioni tẽporalibus * cœnotetis. In quibusdam etiã ulcerum differentias monuimus * promouendas. Sunt enim necessariò intuendæ. * Siquidem complexa sit regulæ, quã diætan uocant tum medicaminum ratio, quã pharmacian appellant. Deniq; si tumens ulcus fuerit, quod intelligitur ex dolore consequenti, & cæteris tumoris signis, conuenit ægrotanti calidus locus, & abstinentia unius diei: tum fomentatio laxatiua,

ἀναφορητικά. * eadem ratione vox hæc formata est, qua supra dixit à Græcis vocari τὴν ἀναγογὴν pag. 317.
* vomicofluam
* abscessus
* ex luduntur
* minimè vitiosis alienis prauis

πλευρῖτις: περιπλευμονία

* paßionis temporalis quæ tẽporũ certis interuallis exacerbatur.
* cœnotetibus
* proponendas
* Siquidem cõplexa est tum

atque cataplaſmata, & cucurbitæ appoſitio cum ſcarificatione, & uaporationibus ſpongiarum, & totius corporis perunctione: cibus quoque ſorbilis, calidus, & magis panoſus, obſeruatis temporibus ſingulorum adiutoriorum, ut ſæpe docuimus: at ſi tumens non fuerit ulcus, ob purgationem ſordis erunt aquæ mulſæ cyathi duo uel tres offerendi ante cibum, uel fœnigræci ſæpe * torti decoctus ſuccus, ſed non ita ut uiſcoſus fiat, quod* ſeruabitur: Si ſecundo uel tertio* mollius ſcatere cœperit, deponatur, *quod ſit colore uinoſus, ac deinde uni cyatho liquato admiſcetur mellis cochleare: habet enim uirtutem fœnigræci ſemen mitiſſimæ deterſionis: uel certe mulſum dabimus ex lini ſemine fricto, atque trito, admixto puluere, aut * liquato linteolo limpido, uel farina* meregmi. Si autem maior purgatio fuerit facienda, irin illyricam atque * herbum dandum probamus. Oportet etiam * herbum rubrum aquæ infundere, donec infletur: tum teſta calefacta atque ignita molere, terere, ac deinde tum tenuiſſimo cribello eius pollinem mulſo aſpergere in cochlearij quantitatem: uel ex melle decocto electarium facere, admixto ſcilicet polline ſupradicto. Sed propter uehementiam * herbi, erit coniicienda ſordis magnitudo, ut ſi fuerit putruoſa, quam Græci dyſoden appellant, tum ſolo * herbi polline* utemur: Sin uero non ita fuerit cogens cauſe admixto ſeſamo* iri illyricæ æqualis ponderis, aut ſuperantis, pro paſſionis magnitudine. At ſi plurimum putruoſum apparuerit ulcus, ex iis quæ feruntur, non ſolum per os conuenit * herbi pollinem dari, ſed ex ipſo confectum etiam cataplaſma cum aceto atque melle extrinſecus apponere. Tunc etiam

lenticu

* toſti
* cauebitur
* lenius bullire
* quoad
* ligato in lintheolo
* immerſa
* eruum
* eruum
* erui
δυσώδης
* erui
* vtamur
* iridi
* erui

lenticula simili usu adhibenda probatur. * Et præterea purgatiuæ uirtutis aristolochia & dracontia herba, siue quæ appellatur aron. Eius generis etiam marrubium approbatur, quanquam sit stomachi uexabile purgatiuæ tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquæ sextariis decoquere, donec ad tertiam partem redeant: tum marrubium detractum proiicere, atque admiscere mellis boni libram, & rursum decoquere, donec ad suam ueniat craßitudinem. At si marrubium uiridius fuerit, tundendum atque exuccandum, & in unum cyathum succi libra mellis miscenda, & ita decoquenda: aut aquæ sextarij tres decoquendi, siue admiscendi, donec mellis craßitudinem sumant. Faciũt etiam ex strobilis, & amygdalis, & lini semine, uel supradictis, electaria: item ex amygdalis, & * ptisana cum melle & lacte sorbile medicamen, & primo cum pane * acceptum infuso * melle: tum etiam singulare sorbendum, paruißime, ad modum unius cyathi uel duorum: dehinc plurimum, longe ante tempus alterius cibi: quanquam sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens. Etenim copus nutrit, & uulnera reterget, & cruentos, uel purulentos iuuat. Dehinc cum tenuia sputa ferri uiderimus, facit etiam strobili decoctio, quæ conficitur hoc modo. Viridem strobilum sumentes, fructuosum, qui in semet habeat quædam resinalia, * quem tribus sextariis immixtum decoquimus, donec pars dimidia liquoris insumatur: tũ detracto strobilo erit residuæ parti liquoris miscẽda mellis libra, uel glycyrrhizæ: * Tũc decoquendo donec craßitudinem sumat. Conuenit etiã ex * squillitico uino electarium confectũ, * ex quo erit sextarius unus libræ mellis admiscendus, & gummi

* Est
* ptissana
* accipiendum
* melli
* aqua
* tum decoquendum
* Scybelilite
* in quo

uino perfuſi ſelibra:tum decoquendum mel donec uinum inſumatur. Poteſt præterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti:item ſuccus glycyrrhizæ ſimili modo, atque eodem tempore miſceri probatur. Conuenit etiam* Diocodion medicamen cochlearis quantitate ſumptum, uel butyrum cum melle in electario datum, & præterea purgatiuæ uirtutis atque ſiccatiuæ hoc medicaminis genus: marrubij ſucci uiridis ſextarij tres, mellis libra una: quæ cum fuerint coctione craßificata,* iris illyricæ immittendæ ſunt drachmæ duæ. Sed oportet neque ſemel, atque eodem tempore omnia hæc ægrotantibus dari. Varias etenim materias poſuimus: ſiquidem iugis ſpeciei unius oblatio ſatiat ægrotantes, & propterea recuſatur, neque acceßionis tempore hæc danda mandamus. Quapropter* uni etiam cætera in curationibus monemus intuenda, quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur, hoc eſt ex mediæ materiæ qualitate. Conuenit interea motus latens, penſili primo lectulo, uel cathedra longiore, atque in uicina porticu.* Adhibita etiam perunctio primo ſedenti, ac deinde recepta fortitudine ſtanti: purgato ulcere damus uinum album, atque lene, mediocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam ſicca conuenit cibatio ſingularis, uel cum palmulis thebaicis: & pulmentum in cibum * dato: uel arnogloſſa herba, & uolantum non pinguia: item ſub lingua amylum* datum, quod* retentum defluxionem ne ueniens ſubiectis partibus patientibus irruat, & paulatim adiuuat cicatricem: uel mel decoctum ſimili modo* datum, aut paruo amylo admixto: Tum etiã trochiſcus, qui appellatur *trigonos, uel mel uino remordenti admixtũ,* parti ſuæ

*Diacodion
*iridis
*vnicè
Lecti penſiles
*Adhibenda
*datum:
*dandum
*retineat
*dandum
* uide ſupra pag. 351.
τροχισκός.
τρίγονος.
*pari

suæ quantitati, & decoctum, donec * incoquatur uinum: tum etiam antidotum, quod appellatur theriaca, & mithridatios, quæ in semet habet siccandi atq; recorporandi uirtutem: item* zopirios: & * dierisimus. Apponenda præterea extrinsecus emplastra, quæ in cicatricem ducere ualeant, ut est* melinon, ac deinde siccantia magis. Tum cum firmum apparuerit, lenimentum, erit* amitaonion imponendum uel * polyarcyon malagma, admixto* cerotario ex oleo cyprimo* confecto parte tertia: siquidẽ hæc singularia primo tempore ægrotantes ferre minime *poßint. Tunc cyclica regula adhibenda, sed quæ non repentinas habeat ordinum mutationes. Denique nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiã drimyphagia, quam despuentibus sanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, similiter cucurbita, dropaces: & sympasmata: & paroptesis: & sinapismus, & bibendum medicamen, quod * diapipereon appellatur. Valet enim callositatem ulceris tenuare, atque siccare. Fugienda præterea bibendi medicaminis satietas, & eligendus consuetorum usus. Magis siquidem insueta materia uexatus stomachus, atq; fastidio supinatus* prodat ægrotãtes.* Et propterea uehementer utilis naualis gestatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem potest. Veteres autem medici alij nihil de ista paßione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de paßionibus atque causis, & curationibus scripsit, iubet initio cibos detrahi, nihil de fine abstinentiæ significans aut quousque sint ægrotantes retinendi: tum sudores commouendos, quibus necessariò uires auferuntur, & neque hoc quemadmodũ faciendũ

*insumatur

*hanc Paulus describit

* dierisimum.

* Describitur ab Aetio.

* Amythaonium emplastrũ describitur à Paulo

* Polyarchiũ describitur à Paulo: & Celso.

*cerotarij

*confecti.

*poßunt

συμπάσματα.

παρώπτησις.

* vel Dia λυοῖν πιπέρεων, vt pag. 415.

vel Διὰ τριῶν πιπέρεων, vt cap. 10. lib. 5.

*prodit

*Est præterea

Diocles.

ἀνακοιλιασμός.
* medicamẽtis quæ supra uentriflua dixit pag. 384.
ὀξύμελι.
* quod
ψιχρολυσία.
* exeat
* preterea

sit ordinauit. Vtitur etiam * anacœliasmis, quorum qualitates non memorauit, adijciens uerrendum, siue deducendum à pulmonibus humorẽ, quando fuerat mitigandum potius ulcus quàm repurgandum: item uomitum ex oxymelle adhibendum, * quo corpus desijciendo ulceratas lacerat partes: atq; hoc iugiter, & post cœnam faciendum probat: dehinc proterua mentis cæcitate deceptus etiam psichrolusian imperat adhibendam, & allium dandum, quod necessariò * uexet ægrotantes inflando: tum uino flauo utendum, siue nigro, & * propterea duro, atque post prandium deambulatione uexandos imperat ægrotantes, & nulli adiutorio sua tempora reddenda perspexit.

Praxagoras.

Praxagoras secundo libro curationum, ijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborum probat, atque sitim faciendam: tum resumendos: nõ aduertens primo resumptione, tum helleboro utendum, quo poßint eius laborem perferre ægrotantes. Ad summam, non resumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit, Resumpto autem, uel fortificato exclusa * phthisica paßione comprobatur, & propterea usus hellebori recte prohibetur.

* quæ uomitione ab Helleboro incitata, ac ulcere propterea irritato, nocentior & deterior fit.
Themison.
* pendẽte thoro

At Themison secũdo libro Tardarum paßionum quædam recte, quædã caduca proteruitate cõposuit, ex quibus est etiam * pendentis thori gestatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exerceantur ægrotantes, cum necessariò acceßio uespertino tempore asperetur, atque luce surgente leuigetur: quo non solũ laboriosus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eo adhibitus probatur. Etenim initio lucis, & dimißionis tempore nutriri cibo conuenit ægrotantes. Est etiam noxium allium, quod imperat dare: siquidem inflationem maximam facit. Vnctio item ex-

Allium inflat

struen

feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa uesperam probat adhibendam, cruribus atque brachijs cõtraria iudicatur: tunc enim febres ardescunt. Imperat *præterea inter duos uel tres dies ægros lauandos, cũ corpus elimatis uiribus debiliter lauacri frequentia, & sordidet atque humectet ulcera. Præterea* herbum, dehinc intybum, & plantaginem dat, cum sit horum usus differentia temporum * separatus. Herbum enim purgationis adhibetur causa: frigerantia uero cicatricis obducendæ. * Item imperat ulcera facienda extrinsecus, ijsdem quibus intus inesse senserimus, quod est pernitiosum. Putat enim auersione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera præsiccari, & propterea diutißime differendam ait sanitatem exteriorum ulcerum, donec * illa clauduntur. * Imponenda nanque ait emplastra, quæ humoris prouocant defluxionem, cum humoris defluxio iuxta * sapientia placita nullius commodi teneat fidem: sic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conscripsit, quæ multo tempore * magnificas ulcerationes hoc est, quas nos extrinsecus infiximus, in cicatricem uenire* cohibeant, impediens plurima quæ congrue adhiberi possunt, ut defricationes, dropaces, cucurbitas, sinapismos, paroptescs, & alia quæ cum uehementißime prosint, ulceratione cutis præfecta adhiberi non * poßint.*

*eruum

* separandus.

Eruum

*Idem

*alteriora clau dantur.

*ulceribus extrinsecus factis

*sapientum

*manificas. χειροποιητούς.

*prohibeant

παρόπτησις.

*possunt.

CAELII AVRELIANI
SICCENSIS CHRONION
LIBER TERTIVS.

* * *

De Suspirio, siue anhelitu, quem Græci Asthma vocant.
Cap. I.

δύσπνοια.
ὀρθόπνοια.

A*Nhelatio, siue suspirium ab accidenti nomen sumpsit. Vocatur præterea secundum aliquos spirationis difficultas, quam Græci dyspnœan uocant, siue orthopnœan: siquidem sese præfocari sentiunt cum iacuerint ægrotantes, atque erecti facilius* spirent. *Itẽ, ut alij dicunt, contrario uocabulo suæ uirtuti nomen accepit. Nam cum * sui ratione conuertat ac deprauet, tanquam corrigat, orthopnœa nuncupatur, quam nos spirandi dicere correctionẽ poterimus. Multa enim contrariæ interpretationis uocabulũ sumpserunt, ut* fella, quæ Græci glycea uocant, uelut dulcia, cum sint amarissima. Grauat autem atq; premit hæc passio magis mulieribus uiros, & iuuenibus senes, atque pueros, & durioribus natura corporibus teneriora, hyberno atque nocte magis, quàm die uel æstate: in quibusdam ex initio generatur: in quibusdam perfectis irruit passionibus, sed magis ex profundo frigore sequitur patientes spirationis difficultas, & *frequẽter natura, celerior magis quàm tarda: item*

** spirant.*
At vt
** spiratione euertat*

Fella
γλύκια.
** Plin. cap. 10. lib. 27. Holosteon sine duritie herba est, ex aduerso appellata a Græcis, sicut fel dulce*
** frequentia maturans.*

item præfocationis sensus secundum thoracem, atque grauedo, & feruor igneus: item enteron ad superiora conductio, & cùm paßio uehementescere cœperit, stridor, atque sibilatio * pectoris, cum uocis debilitate: tum extensio colli, atque uultus, cum rubore, & oculorum suspenso * attentu: iacendi potestas schemate supino: tußicula nunc orida, nunc uuida, cum sputis tenuibus, & spumosis, aut craßis, & uiscosis, & sudoribus, & calore morbido, atque pulsu humili. At si grauior impetus superpositionis fuerit, ora ægrotantium liuescunt,* & quidem excluso per nares humore mucilento, releuantur, atque præfocationis carent metu, quod non aliter cedit, etiamsi per oculos lachrymarum fuerit fluor. Variantur autem tempora paßionis superpositionibus & lenimentis, & nunc limpidis atque synceris, nunc sordidis, & paßionis tractibus implicatis, ut etiam tunc leuis difficultas inspirationis inesse uideatur, quæ facilè prodetur, si ægrotantes itinere ascensibili gradiantur, aut ocyus pergant, uel indigestione, aut usu uenereo affecti, uel frigore, atque puluere, siue fumo grauentur. Differt autem hæc paßio à peripleumonia, quòd neque cum febribus necessariò fiat, & semper tarda esse uideatur. Item secundum aliquos discernitur ab orthopnœa. Siquidem hæc cum stridore atq; præfocatione asperatur: orthopnœa uerò cum * thoracis euersione atque singultu aliquando etiam cum sanguinis fluore. Item secundum aliquos magnitudine discernitur.* Vehementem enim dicunt orthopnœan supradictis paßionibus. Sed est melius, ut uno atque generali concursu, paßionum potentiam iudicemus, ut nunc uehementem paßionem dicamus, & magis acceßionis tempore, nunc leniorem, &

m agis

ἔντερα.

* ὀρθυγμὸς cap. 10. lib. 2. Acutorum.

* obtutu. Alij intuitu

* cum enim per nares id exit, auertitur humor in pulmonem fluxurus, & intercipitur, aliaq; via reiectus periculo suffocationis liberat.

περιπλευμονία.

* stomachi

* vehementiorem

magis dimiſsionis tempore. Eſt autē paſsio ſtricturæ, quapropter conuenit, ut mox corpus inuaſerit, ſiue cū repetendo ſuperpoſitionem aſperauerit, iacere ægrotantes altioribus ſtramentis, thorace atq; capite ſubleuato, loco lucido, atque calido mediocriter, adhibita requie, & abſtinentia cibi uſque ad tertium diem, ſi uires permiſerint: pectus tegendum lana, atque fouendum oleo dulci, calido: * adhibita quoq; articulorum blanda calida manu fricatio, ut etiam tenendo * medeamur temporibus admotis tempore quo acceſsio uehementeſcit: * & cucurbitæ leniſsimis raptibus detrahendæ. At ſi præfocatio coëgerit, & uires permiſerint ægrotantis, adhibenda phlebotomia, & diatriti tempore, unctione antecedēte: ſorbilis, atque calidus, & uarius in dimiſsione offerendus cibus, atque alternis diebus, donec paſsio declinet. Sin uero imbecilles uiribus fuerint ægrotātes, diurnis diebus dabimus cibū: ſed ea die qua abſtinere oportuerat, paruum. Ea uero qua dare licebat, paulo plurimum. * Sin uero officium non agnouerit, ſimplex clyſter adhibendus, & ante cibum mulſæ ex melle deſpumato duo uel tres cyathi * præbibendi: cataplaſma laxatiuum, atque cucurbita cum ſcarificatione adhibenda thoraci, & * in utraſq; ſcapulas, ac magis paulo inferioribus locis, quo ſine ulla quaſſatione partium, eius raptus efficiatur. Tum uaporatio ſpongiarum, atque cerotarium, & malagma quod diachylon appellant, uel * mnaſcum: Atq; ita lauacrum, & uinum, & uarius * reddendus cibus. In lenimento uero ſi paſsio tardauerit, erit adhibenda reſumptio, geſtatione, uocis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione, corporis retēto ſpiritu: tum lauacro, atque cibo ex pulmētis mediæ qualitatis: Dehinc

ad

* adhibenda
* premamus. Sic tamen legitur pa. 401.
* ſunt &
* Si venter
* præbēdi: tum
* inter ſcapulis
* deſcribitur a Paulo. μάλαγμα. διάχυλον. μνάσιον.
* dandus

ad recorporatiuam curationem transeundum. Adhibenda drimyphagia, atque cæterarum transitus mutationum, quas sæpe cyclos ordinantes docuimus. Tum etiam ex radicibus uomitus, uel si paßio coegerit, etiam helleboro prouocatus. Iubemus præterea acetum * scilliticum ægrotantes ante cibum sorbere, uel cum aceto nitrum, siue laser, aut hyssopi decoctionem cum fico contriti, uel nucleo pineo, quem Græci * pityda uocauerunt, admixto mulso: item abrotanum tritum cum sulphure, atque aceto ex * mulso confecto, uel urticæ semine, aut * radicum, & horum similium electariorum, ut est melli admixta resina terebinthina, aut * cartamum, quod nasturtium uocamus, aut sesamum cum aloe, & amygdalis amaris: aliquando etiam pipere, uel oui uitello: uel illud electarium quod * diascylles appellamus, cuius confectionem de Medicaminibus scribentes tradidimus. Tum etiam cucurbitæ recorporatiuæ adhibendæ thoraci, atque * interscapulo: dehinc dropax, paroptesis, heliosis, sinapismus, acopa, recorporatiua malagmata, ut est Diadaphnidon, uel Dialoe, uel * Diaeuphorbio: dehinc nauigatio atque peregrinatio terrena, & potio theriacæ antidoti, & aquarum naturalium usus, quarum præstant in Italia * cotyliæ appellatæ, * siue albæ, uel nepesinæ: tum etiam cataclysmus, hoc est, aquarum illisio supernè, iisdem locis qui patiuntur. Vtilis deniq; maritima, & plurima mare tenus conuersatio, atque consuetudo frigidi lauacri, quam * psichrolusian appellant. Aliqui autem aduersarum sectarum principes etiam dauco cum aceto & melle ægros potauerunt, siue * iri cum mulso, & uentrem plurimum deduxerunt, dando de diagridio, quod scammonian Græci appellant

Marginalia:

* scylliticum
* pityida
* melle
* iridem, & horum similia electaria
* cardamum
* Dia Scylles
* interscapulis
* Dieuphorbium

Balnea in Italia.

* cutiliæ
* siue albulæ, siue nepesinæ
* psychrolusiā
* iride

pellant, obolos tres, cum duplici pondere aloes siue hieræ, quam catharticam uocant, uel ammoniaci salis obolum, siue opopanacis simile pondus, uel * cneoron, aut polion herbam, uel peplion, aut calchanthum, uel thapsian, aut asininum lac, & castoreum, non solùm lenimenti tempore, sed etiam in augmento, siue superpositione paßionis. Alij uerò etiam urendum thoracem, uel caput crediderunt. Themison quoque secundo libro Tardarum paßionum in quibusdam eisdem * compeccasse uidetur, cùm plurimum uentrem purgãdum credidit ex diagridio, atque in ipsa acceßione. Vtitur prætere a cõstrictiuis, atque his acrioribus, & imperat dari * tapsiæ succum cum opopanace, aut sagapeno, ex quibus stomachus necessariò uexatur. Hic denique erit memorandum, * quia potis medicaminibus non sine cautionibus utendum est, ut neque eorum plurima satietate uexandi ægrotantes. Item in impetu uel asperitate paßionis recorporatiua adiutoria prohibenda. * Erit enim cœnoteta consideranda, qua facilè medicamina qualitatis ratione accedente * correctius approbamus.

* thymelæam

συναμαρτάνειν

* thapsiæ

* quod potu medicaminum

* Est enim cœnotes

* conuenientiora

De stomachicis. Cap. II.

A Parte corporis quæ patitur stomachica paßio nomen accepit, sed non omnis stomachi querela illico paßio nuncupatur, nisi fuerit ex multorum concursu signorum, & perseuerantia confecta, atque corporibus tardans repetendo superpositionibus & * lenimenta. Plurimi igitur singulatim speciales curationes eius tradiderunt, nunc de stomachi duritia dicentes, nunc de uentositate, de rheumatismo, & debilitate, & horrore ciborum, & fastidio. Themison quoque primo libro Tardarum paßionum * solutionem circa stomac

* lenimentis.

Themison.

* solutionem vocat cœliacũ morbum

stomachum appellauit rheumatismum, secundo libro uentositatem. Thessalus secundo libro regulari curationem separauit soluti stomachi atque inflati. Nos uerò communiter sub una propositione de omnibus dicere curabimus, qua, uentositatem uel ex tumore duritiem confectam stricturæ iungimus: fastidium uerò, siue horrorem ciborum, & corruptionem * ambiguam, utrisque principalibus * paßionibus subiicientes. Antecedentes causæ quæ stomachi paßionem faciunt, cæteris quoque paßionibus generandis communes esse probantur, sed magis * ista iugis indigestio parit, siue post cibum * gemitus, & perfrictio profunda: item mœstitudo, & medicaminis insueti potatio. Sequitur autem in paßione constitutos acceßionis tempore animi defectio, articulorum frigidus torpor, aut uariatus per membra acrior naturali feruor, qui magis medias teneat manus: tum roscidus sudor, & animi angustia, iactatio, anxietas, siue * concatenatio mentis, & desponsio, coloris mutatio, pulsus paruus, celer, imbecillus, corporis tabes, cibi fastidium, uel maior ciborum appetitus: tum corruptio acceptorum cum acore uel in * bromosam, uel * fumosam transeuntium qualitatem: Quibusdam etiam uocis amputatio, & dentium * confrictio, siue concubitus: inseparabilis capitis grauedo: aurium tinnitus, quibusdam sitis insatiabilis, & cùm in accessu tumor maior fuerit excitatus, oris siccitas, & saltus sub præcordiorum partibus: tum dolor in eadem parte, aut etiam inter palas tenens, siue * latius, cùm se tremor uberior * infuderit: dehinc transuorandi difficultas cum præfocabili sensu. Quo denique commoti quidam nostræ sectæ principes, Epistolarum libris hoc accidentiæ genus

*stomati

ξενματισμός.

* nidorosam, & acidam

* stricturæ & solutionis

* istam

* vomitus

* contractio

* cœnosam, putidam

* nidorosam

* contritio

* latior

* diffuderit

* stomaticam synanchen uocauerunt. Durescente autem stomacho sine ullo feruore atque dolore, cætera communia signa sequũtur: tum igneus earundem partium sensus, & magis inter palas, si omnis aruerit stomachus: sin uerò in superioribus, erit transuorandi difficultas, donec ad eius fundum accepta perueniant: aut si in * eodem fundo, quem Græci basin appellant, fuerit durities, erit transuoratio facilis, sed post eius perfectionem grauatio sequetur, tum durities, atque extantia in interioribus præcordiorũm. At si uentositas fuerit stomachi, tensio sequetur inflatione coniuncta: tum capitis plenitudo cum * oppreßis atq; iugibus ructationibus, * testante grauedine, quæ magis accepto cibo sentiatur. Tum sonus in interioribus liquidorum tanquam semipleni folliculi, errante uento per innania: atque * ita tensione laxata * erunt ructatione * releuandi. * Et si etiam intestina fuerint * conflata, rugitus interiorum sequetur, quem Græci * borborigmon appellant. At si solutio fuerit stomachi, quam rheumatismum uocauerunt, sequitur saliuarum fluor, & quibusdam iugis sputus, & oris humectatio nauseabilis, cum mordicatione interiorum: quibusdam plurimus uomitus craßioris, uel tenacis, aut fellei, & * prasini humoris, uel alterius cuiuslibet substãtiæ circa supradictos colores. Sin uerò occulta fuerit solutio, quam Græci adelon appellat, aut * immensa signa uideantur, quæ Græci logotheoreta uocauerunt, sequitur debilitas pulsus ægrotantis, & ueluti stomachi pendentis atque trementis sensus, marcor ac defectio animi, quam Græci lipothymian uocant, quæ sumpto cibo temporaliter depellitur resumptione suffecta, non tamen perseuerabili: nam rursum in eandem

*relabent

Marginal notes:

* stomachicã στοματικὴ συνάγχη.

* eiusdem βάσις.

* expreßis

* attestante

* ista

* ægri

* releuantur

* Quod si

* inflata

βορβορυγμός, * borborismũ, vt lib. 4. cap. 3.

* porracei

Solutio ἄδηλοι.

* immanifesta λογοθεώρητα signa.

λειποθυμία.

*relabēt defectionem, in imagine * ultimæ paßionis. Quo fit ut nisi quis celerius sumpserit cibum, summa defectione iactetur. Sic deniq; plurimi*impausabiliter tota die atq; nocte cibū sumpsisse ueteribus traduntur. Nanque Asclepiades memorat Praxagoræ famulum ternos bilibres panes per singulos dies accepisse: quibus comestis nō aliterpaßione afficeretur, quàm si nihil*acciperet. Sed ab ista paßione phagedæna discernitur: siquidem in ipsa non*insumantur, uel digestioni traduntur accepta, sed grauatione sequente *euomantur. Hæc sunt quæ de stomachi* reumatismo occurrunt. Sed*circa regulam methodicam discernentes superpositionis tempore, cōtrariarum adiutoria paßionum stricturæ ac solutionis, quæ suis speciebus & signis approbantur, in lenimento, communi sæpißime curatione utemur, quam recorporatiuam dicere poterimus, à Græcis metasyncriticam appellatam. Cum igitur primo stricturæ paßio corpus inuaserit, atq; noua tempore causa fuerit*ægrotantis, siue in superpositione constituta, turbando, aut dolore, aut uentositate affecerit patientem, conuenit eum iacere loco lucido, atq; calido mediocriter, adhibito straminum, atq; operimentorum calidorum usu, & si uires permiserint, adiuncta abstinentia usq; ad tertium diē, & acceßionis tempore omnifariam requie, tum articulorum blanda conuenit defricatio, cum quodam calidarum manuum amplexu, ut etiam tenendo medeamur. Dehinc uaporationes inter scapulas, siue palas adhibendæ: pectori quoq; saccelli calidi ex cantabro confecti, siue polline:*nam Græci*omphacomeli uocant, & harum*similium materiarum. Conuenit etiā multiplicati linteaminis uaporatio, siue pānorum, uel

*relabuntur
*periculosißimæ
*ἀδιαλείπτως
*accepisset
*insumuntur
*euomuntur
*rheumatismo
*secundum
*ægritudinis
*& quod Græci
*Describitur à Paulo & Aetio ὀμφακόμελι.
*similes materiæ. Conueniūt

πτύγματα plagellarũ, quæ Græci ptygmata uocãt, oleo tincta-

* sic cornua aqua feruẽte uaporata balneatores adhibẽt.

rum: * cucurbitæ igni externo uaporatæ, atq; leniter appositæ, iugi atq; frequẽti mutatione: aliquãdo etiã testea uascula, quæ Græci amphoras uocant, siue uitrea: tum fomentatio studiosa ac iugis, ex oleo calido atq; dulci, uel in quo maluæ agrestis radices decoctæ sunt: si singultus fuerit, sicyonio: si inflatio cum ruta uel anetho. At si uocis fuerit amputatio, in * accessionis affectu, decumbentibus, erunt spongiis aqua calida expreßis ora uaporãda, & distinctio dentium facienda digitis immißis, quibus lenius gingiuas deprimamus: tum capitis fomentatio, & resumptionum moderamenta adhibenda, ut panis calidus, uel cucumis, aut melo, uel terræ gleba aqua calida infusa, & oris collutio ex aqua calida, & acceßione urgente parua potatio: ac si in uehementiam paßio uenerit, adhibenda phlebotomia, qua perfecta, si tertia fuerit dies, quam Græci diatritonuocant, erit ægrotans unctione curandus, calido scilicet ac dulci oleo: tum oris adhibenda collutio: cibus offerẽdus paruus, leuis, calidus, sumptione facilis, ut sorbile quidquam ex pane atq; melle, & sale, & anetho confectum, siue pulticula * molli, uelut ex pane, aut alica: & oua sorbilia: Tum alternis diebus, permittentibus uiribus, æger nutriendus, donec paßio declinet. Potus præterea dandus est plurimus, sed neq; maioribus haustibus hauriendus, neq; coadceruatim atque eodem tempore, quo potius * ignotos impleri, quàm relaxari faciamus. Iis autẽ partibus quæ fuerint in tensione constitutæ, cataplasmata conueniunt laxatiua, ut est præ cæteris ex lini & fœnigræci pollinibus, & semine maluæ, ex solo melle, & paruo oleo admixto confectũ, quo plurimo tempore corpori

* acceßione affectus

* mollis

* intestina

pori poßit ſine ulla grauatione immorari: tum cucurbita adiuncta ſcarificatione, ſiue hirudinũ appoſitio, quas uulgo ſanguiſugas appellant: deinde cataplaſma, & uaporatio ſpongiarum expreſſarũ liquoribus ſæpe memoratis. Declinante paßione ſi ulla durities fuerit conſecuta, erũt cataplaſmata apponenda, ut nuper docuimus, admixta reſina, ſiue in olei uicem liquida pice: uel radice hibiſci, & adipe porcino recenti primo, tum ueterato, confecta, ſiue ex hordei pollinibus, aut lolij ſemine, & arido fico, & hibiſco: Tum etiam ex oleo calido embaſis, ſiue* ex uarietate eiuſdẽ per diuerſa uirtutis, ut * fœnogræci decoctione, uel radicis maluarũ, aut lini ſemine. Dehinc cibus uarius dandus, ſed qui nullam faciat inflationem, neq; digeſtione *tardius approbetur, ſed omni facilitate conueniens, ut cerebrum porcinũ, piſces teneri, atq; olera quæ uentrem mollire ualeant: Tum lauacra cõuenit adhibere, atq; uino ægrotantem reſumere leni. Vtendum etiam malagmate quod diachylon appellamus, ſiue Mnaſeũ, uel diamelilotũ. Et ſi* uẽtoſitate fuerit ſtomachus affectus, adhibendum * diaſamſucum, ſiue diaſpermatõ: quorum compoſitiones de medicaminibus tractantes Reſponſionum tradidimus libris. Si*reumatiſmus fuerit, quẽ nihil aliud quàm ſolutionem accipimus, conuenit ægrotantẽ iacere loco mediocriter frigido, ſupino ſchemate, atritis ac*teneribus ſtramẽtis utentem, adhibita requie, & abſtinentia, ſicut ſuperius diximus, permittẽtibus uiribus: tum tenacior ligatio articulorum, uel ſi cauſa coegerit: conſtrictio faciẽda appoſita cucurbita ſtomacho, plurima flamma ſubiecta: dehinc ſolutio cogente ſpongia frigida, atq; odoramẽta quæ percutere minus ualeant caput, ut exhalatione ſui

ἐμβασις.
*ob varietatẽ, per diuerſa eiuſdem
* fœnigræci
* tardior
*cœliacus morbus
* vtrunq; hoc medicamẽtum à Paulo deſcrĩbitur
* rheumatiſmus
* teneris

frigus ingerant ægrotanti, ut mala cædonia, pira, sorba, mala punica, murta, lentiscum, rosa, uel pulentū infusum, & his similia: oris collutio ex aqua frigida, siue pusca. Ac si plurimus fuerit saliuarū fluor, expuere iubemus ægrotantē: siquidem retentus stomachum *soluat: transuoratus autē humectat atq; obducit, & propterea geminat solutionē. Sed hoc conuenit facere urgenti tempore, ne meditatio potius expuēdi fiat, atq; exinde prouocatio fluoris augeatur. Perseuerāte paßione gargarismata sunt adhibenda ex supradictis, uel ex aliquo succo ad fluorem sanguinis præscripto, qui ualeat frigore atq; propria uirtute mederi, uel si res coegerit, ex iisdem spongiæ expressæ, sicut in aliis docuimus, gutturi admouendæ, siue pectori, & *interscapulo. Lenius autem atq; idem faciunt ptygmata ex supradictis expressa liquoribus. Constringūt enim saliuarū fluorem, & nauseam releuant, quod non minus etiā masticata conyza, atq; exputa, siue mastiche cōtrita, & lactucæ albæ semen facere ualent. Possunt etiam* poto dari ea quæ congrue medentur, ut duobus aquæ frigidæ cyathis seminis lactucæ albæ aspergantur cochlearia duo, siue masticheS cochleare unū: uel plātaginis siue mali punici dulcis, uel acidi succus, cum particula menthæ paruißima, uel cucumeris semine cōtrito. Dandum quoq; medicamen confectū, quod Dioporon appellamus, item Diamorō, siue diarhoos, & his similia: quorum compositionem Medicaminum docuimus libris. Cauendæ præterea horrentium materiarum fabulæ, quæ quadam cōmemoratione uomitum commouere uidentur: utendum cataplasmatibus, quæ nuper de fluore sanguinis scribētes docuimus: & diatriti tepore adhibenda perunctio ex oleo Hispano, siue

* soluit

* interscapulis

* potui

siue lentiscino, uel murtino, qua præcurato ægro, ora
fouenda aqua frigida, uel spõgiis ex ea expreßis* de-
tergi: tum cibo reficiendi ægri constrictiuo, sicut de
fluore sanguinis conscripsimus, atq; ita parua interpo
sita dilatione frigidæ parum aquæ paulatim bibant.
Quod si quisquam non ualuerit sustinere, calidam da-
bimus sic ut nimio feruore constringat: imitatione
enim uelut usturæ partium perficit densitatem. At si
cibum sibi in stomacho natare senserint ægrotantes,
conuenit articulorũ impressam ligationem facere, &
ut in aquam feruentem manus ægrotantium mittere,
uel si maiora cogunt, etiam cõstrictiuam adhibere cu-
curbitam, & primo ori uentris, dehinc inter scapulas,
siue palas, quod metaphrenon Græci uocant, & ali-
quando tertiam inferius à prima conuenit adhibere.
Ac si cibus fuerit reiectus, secũdo nutriendi sunt ægro
tantes: & si* permiserit ut diathriti rigorem serue-
mus, erit alternis *plurimis paruus cibus offerendus.
quo quidem diurnis diebus, sed non simili modo ægri
nutriri* uidentur. Sin uero stomacho collectus humo-
ris fluor mordicationẽ fecerit, ilico excludẽdus, si plu
rimum superare fuerit uisus: non quidem digitis* im-
mißis, quo uomitum prouocemus, ne magis influant
acriora, & ex partibus sanis, uel quæ paßione conta-
minatæ non fuerint patientibus aduenire liquida facia
mus, quippe cum consuetudo sæpißime transeat in na-
turam. At si plurimum edax fuerit humor, nec tamen
ita superfluus, ut sua sponte per uomitum excludi ui-
deatur, ob* facultatẽ reiiciendi, quo minus euersio fiat
stomachi, damus potum & perseuerante solutione, ca
taplasmatũ, siue medicaminũ uirtutes augemus. Tum
si orexis, siue appetitio cibi fuerit impedita, dabimus

* detergenda
μετάφρενον.
* vires permiserint
* plurimũ: sic pag. 396. dixit paulo plurimũ cibum dãdum esse.
* uideantur.
* sed naturæ spontaneo conatu
* facilitatem
ὄρεξις. Appetitio

ea quæ naturam ualeant excitare, ut intybi thirsum, uel lactucæ, & magis albæ, atq; aceto tinctæ, tum albas oliuas, & panem pusca infosum, cum paruo pulegio, & sale, & Hispano oleo: item pultem ex *pane uel * tragoptissana, atq; pusca, & oleo, & sale paruo confectam, & anetho, uel porro capitato, uel *tragoptisana, quæ ex lenticula atq; alica conficitur: sed erit assanda lenticula. Tunc immittēda mala cydonia, uel orbiculata, siue *scaudiana, ut plerique uocant, uel mala, *pira, aut sorba, aut * pira duracina, quæ crustumina uocant, uel folia plantaginis mollia, aut intybi. Aspergenda etiam alicæ, siue oryzæ, grana mali punici, uel * uuæ fabriles: dehinc etiam uina quædam infundenda, ut murtinū, *malinum, uel ex malo punico confectum, aut hydromel inueteratum * uel quod melimelon appellant, aut hydromelon. Danda etiam Pruna damascena, & malum assum, uel elixum, uel quidquam ex supradictis. Sic etiam uolantum carnes quæ nulla pinguedine accipientē grauent, ut passerum pectora, uel perdicum, aut attagenarum: tum etiam quadrupedum leuia, deinde porcina crura, item maritima, quæ non sint cōtraria solutioni, ut squillæ, mulli, carabi, * bucini, spondylia, conchylia. Ac si cibus in acorem transierit in iisdem erit perseuerandum, atq; eodem potu, cui erunt aspergendæ coriandri seminis drachmæ duæ: Tunc etiam asperiori uino utendum, quod Græci hypausteron uocant. Perseuerante fluore, erit etiam trochiscis utendum, quos hæmoptycis, & cœliacis potandos scripsimus. Lauacrum interea tardius ac serius ordinandum, & multo atque longo

*Ptissana vox sua significatione cōplectitur omnia semina vesca, cortice detracto ad hominū cibos præparata.
* tragophacoptissana
Pira crustumina, vel duracina.
* Alica
* scandiana
* pyra
* pyra
* fumo siccatæ. c. 3. lib. 4.
* melinum
* Melimelon fit ex succo cydoniorum & melle: hydromelum ex decocto cydoniorum & melle. Vtrumq; Hydromeli nomine Paulus describit. His cū positionibus vtcunque similis est Miua simplex officinarum.
* buccinæ, spondili, Vinum ὑπαυστηρόν.

temp

tempore prohibendi ægrotantes bibere priusquam cibum sumpserint, nisi aliqua forte maior necessitas intolerandæ sitis occurrerit. Erunt nanque dandi cogentibus rebus ex uino asperiore aqua commixti duo uel tres cyathi. Sed si forte complexionis passionum aliqua fuerint signa perspecta, erunt urgentiora conijcienda, quibus ordo magis seruiat curationum. Plurimi uero medici stomachichos putant eos qui duritia laborant, & singultu ijs que dant castoreum ex aqua mulsa solutum, quantitate pleni cochlearis, tribus cyathis aquæ miscentes. Eos autem qui fluore stomachi, hoc est rheumatismo laborauerint, aqua potant, miscentes aloës cochlearis pleni quantitatem, uel infusioni adstringentium uel decoctioni, uel succo. Sed erit præcauenda medicaminum dandorum satietas, ac magis * inlocandæ qualitatis, quam non solum ægre perferant ægrotantes, uerum etiam officio appetendi cibi deserantur, & propterea passionis augeatur pernities. Hæc etiam de illo potando medicamine, siue antidoto, quod hieran appellant diximus. Facienda etiã laboriosa, atque dolore grauissima ignis ustura. Sed in lenimento * oportebat ægrotantium fortificare corpora, atque resumere uaria gestatione, & pro modo uirium, sub diuo deambulationes adhibere, siue lectionis exercitium, si fuerit literatus ægrotans, uel ut communiter dixerim, uocis: tum unctionem ac defricationẽ, & eos motus qui magis humeros ualeant exercere, retento spiritu, & nunc palæstra corpus agitare, tum lauacro rarissimo uti in ijs qui fluore uexantur stomachi: iugi autem, ac frequenti in ijs qui strictura laborare uidentur. Vinum uero, atque uariũ cibum constrictiuum * prioribus, * laxatiuum sequẽtibus

* abominãdæ Alij iniucunda

Antidotum ἱερά.

* oportebit

* qui fluore laborant

* qui strictura afficiuntur

*ordinamus, ut pisces teneros, echinos, ostrea, & olera mollia, accedente regula methodicæ disciplinæ, minuendæ augendæq́; quantitatis. Dehinc adhibenda recorporatio, quam Græci *metasyncriticam uocant, ex acriori cibo, quem Græci drimyphagian appellãt, ex aqua *capparis confecto, & aceto, & sale, & cepe: *sed ex * depositis, quæ temporis requie nullo accepto marcore instabilis uirtutis careãt qualitate. Dandæ etiam rapæ sinapi madidatæ, atque *salsum ex aceto & oleo conditum: uel aceto, & mulso, & sinapi: aut mulso ex uino confecto: quæ quidem erunt uarianda. Admiscendum etiam piper pro ratione uirium, atque paßionis magnitudine, ut nunc uno, nunc duobus, nunc tribus acribus pulmentis utamur. Conuenit etiam sicca fricatio cum aspergine * corporea facta. Tunc frigidi consuetudo lauacri, quam psychrolusiam appellant, & cibi sicciores, magis in ijs qui fluore, hoc est rheumatismo laborant: Tum rubor cutis faciendus inter scapulas, & in thorace usque ad uentrem, nũc ex feruentis resinæ * lenimento, nunc ex picis, nunc ex dropacis, primo communis ac lenioris, deinde compositi ac uehementioris: atque ita nitri fricamento *utendum, & sole torrendum corpus, quod Græci heliosin appellant: aut paroptesis adhibenda ex carbonibus, uel parietibus ignitis, & *ceromate: aliquando etiam ex fico calefacto, tum defricatio ex nitro, atque oleo, & adarce. Adhibenda quoque acopa ex euphorbio, *& diagridio, & pyretro, & pipere, & sinapi, uel succo ferulaginis, *quem Græci thapsian uocant: ungendáque ijs solis corpora, uel admixta cera ea imponenda, donec sufficienter * inflari ui medicaminis partes uideãtur. * Conuenit etiã uomitus arte affectatus,*

quo

** metasyncrisin*
** & capparibus*
** sed & ex*
** conditaneis salgamis*
** salsamentum*
** corpori affricta. His verbis designat* τρίμματα, & συμπάσματα. ψυχρολουσία,
** linimento*
** calfacto*
** & Cachry*
** quam* ἀδάρκης. ἄκοπα.
** in tumorẽ attolli*
** Hanc uomitus prouocandi rationem uomitum ieiuniũ autor vocat pag. 323.*

quo corpora* discecentur: & primo ex aqua mulsa, uel ex aceto scyllitico melli admixto singulari, uel adiuncto semine erucæ, aut cardami, aut urticæ, aut sinapi, aut* salsamenti multi ex aceto & melle: tum etiam ex radicibus: ultimo quoque helleboro lenticulæ admixto, uel orizæ, in ijs qui rheumatismo fuerint affecti: cum sorbilibus uero succis in ijs qui strictura. Adhibenda etiam ptarmica, quibus stomachus commotione capitis contremiscat. Item sorbendus, aut infundendus rhinenchyto ferramento naribus succus cyclamini, aut erucæ, aut anagallidis herbæ: gargarizandũ sinapi ex aceto & melle * decoctio thymi, aut origani, uel pulegij, aut hyssopi, aut * squillæ succus cum aqua mulsa, & cætera similia, eius generis quæ fuerint, & magis cum * initia atque summitas stomachi callosa, uidebuntur uehementiore modo curationis indigentia. Tunc etiam adhibemus quædam acriora, uel horum exhalationem ægrotantes haustu suo hortamur adducto spiritu recipere, quo etiam altiora agitatione medicaminis demutentur. Sumpto igitur fictili uasculo immittimus puscam: tum admixto nitro, origano, cardamomo, mastiche chia, carbonibus subiectis decoquimus. Sed erit primo os uasculi prægypsandũ, immisso calamo utraque ex parte forato, cuius summitati oui uacuati imponimus testam, ex utroque suo uertice perforatam: cuius altera cauerna calamo inseratur, altera uaporem fumet acceptum: tum ægrotantem iubemus ore aperto supradictam cauernam labijs amplecti, siue oui, ut supradiximus, uerticem, atque ita eius exhalationem excipere: cuius quidem feruor erit moderandus, ne nimietate partes exurat. Atq; ita si plurima & perseuerans mordicatio affecerit ægro

*eodem genere locutionis utitur li. 4. c. 1.

* salsamento multo

πταρμικά.

ῥινένχυτον.

* Decoctio thymi potui danda, aut

* scyllæ

* initium

tantem, erit mitiganda ſimplicibus gargariſmatibus, ut aqua calida, & oleo, ſiue lacte, aut decoctione cantabri, aut ſucco ptiſſanæ, uel * noxarum decoctione, aut * amyli cum aqua. Oportet præterea etiam partibus in paßione conſtitutis apponere medicamen, quod Polyarchion appellamus, uel* Diadaphnion, & horũ ſimilium, quorum compoſitionem Medicaminum tradidimus libris. Dandum quoque medicamen theriacum bibendum, quod diechydnon appellamus: cuius quoque compoſitionem Reſponſionum dedimus libris. Tunc ægrotantes maritima natatione exercẽdi, atque cataclyſmo curandi, hoc eſt aquarum illiſione, ſuppoſitis partibus patientibus. Animo præterea ſecuro atque facili eſſe conuenit curãdos, & aquarũ naturaliũ uſum adhibere, ut quæ ſunt in Italia* Cotiliæ appellatæ, & Nepelinæ quarum lauacro atq; potu* aptißimo utendum, adhibita aëris mutatione longa, terrena & maritima: exercitationibus uarijs palæſtrarum, adhibito præceptore utẽdum, atque ita * iiſdẽ reſumptionibus corpus cõuenit recurare. Sic enim perſeueratione & uentoſitas excludetur ſtomachi, & aliæ quoque ſupra dictæ paßiones depellentur.

*mixarum
*amylo
Medicamen Polyarchion.
*Diadaphnidwn
Diadaphnion.
Diechidnon.
κατακλυσμός
Balnea in Italia.
*Cutiliæ
*aptiſſimè
*hiis quidem

De Phagedæna. Cap. III.

Est etiam phagedæna ex ſtomachi paßionibus, qua affectos ſequitur cibi uehemens appetentia quam Græci orexin appellant, & *coadceruatĩ accipiẽdi cupiditas, & immaſticata tranſuoratio, tum grauedo, atque tenſio, & propterea uomitus, quem *ſibi coacti atque oppreßi prouocãt ægrotantes, corporis macies, pallor, aliquando etiam uultus inflatio, oris *pedor, quibuſdam etiam gingiuarum putredo, cũ ſcabro dentiũ detrimento* tritus, uiſus obtuſio*, ſed paſſioni

φαγέδαινα.
φαγέδαινα ἀπὸ τοῦ φαγεῖν ἄδην ὁ. ἀκορέστως.
ὄρεξις.
*coadceruatim
*cibo
*fœtor
*& attritus:
* Hi multa deſunt.

ſioni genus philonij in problematicis daturos nos iterum pollicemur. Interpoſito enim tempore digeſtionis, rapiuntur accepta, atque repletis uijs, quos Græci poros appellant, obtunditur appetitus. Erit præterea curandum, tempore quo cibamus, ea miniſtrare quæ parum nutriant, ſed quanta ui* queant, appetentiam obtundant, ut ſunt olera quæ non relaxent, ne uomitũ moueant, ſed conſtringant potius. Sic enim ſui quantitate famem * ſentiunt, atque uirtute propria digeſtionem non grauando perficiunt. Bibere autem * non prius quàm ſolidus * ſumitur cibus, ijs qui fame urgentur utiliſsimum iudicamus. Siquidem potu impleti minus ſolidos appetunt cibos: phagedænicis uero hoc conuenire negamus: humectatus etenim ſtomachus in uomitum facile prouocatur, & liquefactus atq; ſupernatans cibus facilius nauſeam prouocat ægrotãti. Erit igitur ſenſim uomitus differendus, atque eius conſuetudo mutanda, ut interpoſitis diebus* parum demus aliquando cibum, & appoſitione cucurbitarum eius adiuuemus deſcenſum, qui ſolitis ſuis locis inſertus tenetur, * Alia uero uomitum permittamus, ac deinde paucis interpoſitis diebus prohibeamus, uel iterum adhibeamus, ſed in* adiutorij uicẽ, hoc eſt ex radicibus, tum etiam ex helleboro, quo regulæ curationis adiutoria localia concurrant recorporatiua uirtute medentiá, & partes ad fortitudinem naturalem ducant, quorum * uſu ex ſupradictis, atque in alijs paſsionibus ordinatis accipiendum ducimus.

πόρος.
*queunt
*ſatiant
*nos
*ſumatur
φαγεδαινικός.
*paruum
*alias
*adiutorij modo ſpecie ratione.
*uſum

De Iecoroſis, quos Græci Epaticos uocant, & lienoſis, quos ſplenicos dicunt. Cap. IIII.

Iecoroſi ἡπατικοί. Lienoſi. σπληνικοί, καὶ σπληνητικοί.

Vtra-

VTraque paßio à locis patientibus nomen accepit. Siquidem est in iecore, uel in liene constituta, * tumore scilicet effecta, siue * collectione, uel duritia, atque saxitate, quam schirrosin uocant. Sed de tumoribus libris febrium docuimus. De collectionibus uerò, siue uomicis specialiter * docemus. De duritia uerò aut saxitate, * quæ cedente tumore efficiuntur, nunc prosequemur. Sequuntur enim quædam communia iecorosis atque lienosis, quædam specialiter propria: sed communia, grauedo, spirationis difficultas, & magis in itinere & ambulationibus cliuosis, tum piger motus, atque anhelatio, & sitis, & oris siccitas, coloris mutatio, pedum inflatio, aliquando etiam febricula latens, & hydropismi suffusio, cum continua cibi corruptione. Propria autem, uel specialia iecorosos hæc sequuntur, extans durities, siue scirrhosis in dextra parte præcordiorum, schemate rotundo, costis ex aliqua parte subiecta, & propterea ueluti decisa: ex alia uerò parte circumscripta, atque rotunditate terminata, color sæpißimè æruginosus, siue * arquati similis, quem Græci icteron appellant, urina turbata, uelut sandarachæ colore: & accesionis tẽpore dolor tendens usque ad dexterum iugulum, atque palam, & difficilis supra latus sinistrum iacendi copia. Siquidem adducuntur dexteræ partes suo pondere pendentes, & propterea * grauedine, atque doloris punctione ægrotantes afficiunt, tum fellosa stercorum egestio. Lienosis uerò extans duritia, atque saxea sub sinistra parte præcordiorum inuenitur, schemate longo porrecta, & ueluti pectus inuadens, uel umbilici sæpißimè transgrediens finem, atque latitudine superans, nunc minimè, nunc uehementer, ut omnia * conata uideantur, &

* phlegmone
* abscessu σκίῤῥωσις.
* docebimus.
* quæ tumori succedentes
* arquato ἰκτερός.
* grauedine, ob pondus suspẽsi iecinoris: punctione, ob distractam & diuulsam mẽbranam cui iecur adnexum est, & quæ cũ Diaphragmate colligatur.
* cõnata, συμπεφυκότα: i. cohærentia, vt nihil videatur sub costis inane iacere, quod tamẽ vacuum in sanis deprehenditur: quãobrem & κενεῶνα Græci vocauerunt.

tur, &

tur, & inspicientes eo falluntur, ut membranam tumere, siue extare putent, quam Græci peritoneon uocãt, color plumbeus, atque accessionis tempore dolor tendens ad iugulum sinistrum, & palam, & difficilis supra dextrum latus iacendi copia. Memorant plerique etiam multitudine pediculorum ægrotantes affici, & grauiore per somnum sudore, attestante ueretri in officio uentris erectione, & assiduo è naribus sanguinis fluore. Præterea oris fœtor ægrotantes afficit, cum gingiuarum putrefactione, & * defluxione. Sectarum principes meminerunt tenuari etiam cutem uentris, & * uenas nigras apparere, atq; crassiores, & in cruribus ulcera difficilè in cicatricem, uel indecenter uenientia. In his igitur communiter oportet superpositionum tempore, tanquam in tumore curando, calidum iacentibus prouidere locum: tum fomentis & cataplasmatibus, & cibis laxatiuis uti tempore, quo sæpissimè docuimus, sed tenuibus, ac sorbilibus. Tunc cucurbitæ atque scarificationes, & sanguisugarum conuenit appositio, quas hirudines appellant, & uaporationes. Ac si uehemens passio fuerit, adhibenda phlebotomia iis omnibus anteposita, tum clyster, si uenter officium non agnouerit: * sed ex decoctio fici singularis * impressi patientibus locis: * flectetur enim & exercitio quodam durities * resoluetur. Conueniunt etiam frequentes cyclorum mutationes: denique inter paucos dies adhibenda drimyphagia: tum radicum uomitus cum aceto * squilletico, uel certè helleboro erunt * adiiciendi. Tum alia mutatione resumendi ægrotantes, adhibito usu aquarum naturalium, atque natatione maritima, & uaporatione * locorum natura spirantium, * quo etiam sudores moueantur, non ob uirium

περιτόνιον.
* colliquatione
* varices
* sed &
* impressa
* mollitur etiam
* ac resoluitur.
* scyllitico,
* adiiciendi
* talis est specus prope Neapolim, quẽ incolæ vocant la Grota di Trittoli.
* qua

uirium fatigationem, sed quo poßit calida spiratione ac naturali * corporatio fieri patientium partium. Conuenit præterea etiam in littore sicco ex harena sole ignita paroptesis: tum malagmata quæ corpus ualeant papulare: & primò leuiora, ut est * polyarthion, ex caphiso fonte, & salibus confectum, quod *diabalos appellant: item ex tribus resinis, quod * diaretismum uocant: tum etiam, quod appellant * diamyrepsicen balanum: item Diaoriganum, & Diacardamum, uel Diathapsias, & Diasbestũ: * Quorũ omniũ compositiones Respõsionum libris explicauimus. Sed ijs quæ sunt uehementia, ut est Diathapsias, ita erit utendum, tanquam sinapismo uti solemus. Hæc est secundum nos curatio eorum qui duritiam, siue scirrhosin in iecore uel in liene habuerint. Apud ueteres autem medicos plura, atque dissonans & turbulenta curationis ordinatio inuenitur. Alij enim phlebotomiam recusarunt in lienicis, ut Apollonius Citiensis: alij probauerunt. Atque horum alij ex dextro brachio iecorosos, & ex sinistro lienosos phlebotomandos dicunt: alij ex talo eius partis quæ patitur: alij ex medio digitorum, omnifariam uariis extimationibus tẽtati. Sumunt enim atque deposcunt ex iis partibus, quæ facilè diuidi poßint, phlebotomiam faciendam, hoc est brachiorum uenis, nisi fortè * ipsæ tumuerint, & ob hoc oporteat longè à patientibus partibus phlebotomiam adhibere, quo iniuria lateat adiutorij. Item alij de ustionibus adhibendis certauerunt: & quidam solis aiunt lienosis conuenire: quidam autem iecorosis, medicaminibus scaroticis adhibiti, siue cauteribus: & horum alij urenda, alij perurenda probauerunt, atque altius in lienicis cauteres infigendos: quorum quidam

simplices

* recorporatio παρώπτησις.
* Polyarchion & Ctesiphontis, ut pa. 324.
* Paulus describit emplastrum ex sale.
διαρητισμός.
διαμυρεψικὸς βάλανος.
διάσβεστον.
διὰ τριῶν ῥητινῶν
διὰ μυρεψικῆς βαλάνου.
* Apud Aetiũ cap. de scirrho lienis legitur Epithema aurei coloris Asclepiadæ, quod calcẽ uiuam accipit. Gal. ca. 7. lib. 14. Meth. ad flatuosi tumoris curationem emplastrũ parat ex calce uiua, & strigmẽtis gymnasiorum.
Apollonius Citiensis.
* ipsa Medicamina scarotica.

ſimplices, quidam triſulcos, quidam ſerratos approbant * frigidos. Tum uſtionis ulcera humectantes, atque in ea fluorem humoris longo tempore prouocantes, ſcyrrhoſin defluxionibus auferendam crediderunt, ex quibus tumores, atque indignationes, * & conſenſus cum uehementibus febribus neceſſariò ſequuntur. Siquidem peritoneos membrana, quæ eſt natura neruoſa, ignis uſtione uexatur. Fit etiam ſecundò impoßibile plurimis atque uehementibus adiutoriis uti medicantem, ut ſinapiſmo, cucurbitis rapidis, forti raptura motis, fricationibus, dropace, & his ſimilibus, cum cicatrices cæcitate uiæ, & hebetudine torpentes, tanquam mortuæ uim nullam medicaminum accipiant. Diuiſerunt præterea plerique etiam curationis officium, & alia iecoroſis, alia lienoſis conuenire probarunt. Hinc denique * quaſdam lienica uocauerunt. Iecori etenim cataplaſmata aiunt adhibenda ex abrotano, & ſeſamo: item bibenda medicamina, ut theriacam, * quam dioſcoridian uocauerunt, * diapatorion, uel diapyrion. Item anodyna, quæ nos indoloria dicere poterimus, ut ea quæ ſcribunt * diadion pipereon, & * lexypyreton, & chamæpityn, uel uiridis pini decoctionem ſingulatim, uel cum melle: item urinalia medicamina quæ diuretica uocant, ut eſt mulſum cum dauci decoctione, uel fœniculi radice, aut petroſelini: aut * abſinthij, aut mali cydonij cum œnanthe. Vtuntur etiam oleribus, ut lactuca cocta, uel incocta, aſparago, radicibus oluſatri. Ventrem quoque * deducentes antidoto quod hieran uocauerunt. In lienicis uerò epithema aiunt ſpecialiter conuenire ex cappare &

* figendos, aliq rigidos.
* cõſenſus Methodici uocabant tenuißimorũ corpuſculorum concurſus, coitiones, & coaceruationes, ex quibus fieri putabant phlegmonas, febres, & alios id genus morbos: quod indicat infrà pagina 418. Conſenſum tamen hic explicare licet, graues affectus per Sympathiã excitatos læſa neruoſa parte.
* quædam
* & quod dic σκορόδων
* Di Eupatorium, & Zopyrion: Zopyrium Aetius deſcribit.
ἀνώδυνα indoloria.
* διαδυοῖν deſcribitur ab Aetio pag. 726. ex Archigene. à Galeno κ. τοπ. pag. 683. * Apud Gal. κ. τοπ. pag. 685. lexipyreti duæ ſunt deſcriptiones. * Abſinthium, aut malum cydonium * deducunt

myro

ὀξύαλμον.
ἄσπληνον.
* bibendas aquas medicatas, quas dicũt
* nutriendum corpus innoxia cutilia
* Scyllæ
* aceti mulsi
* seminis
* mulsi
* confecti
* Plin. cap. 37. lib. 11. liene per vulnus exempto animalia viuere tradit, sed homini cũ eo simul risum adimi.
* implicantes
* non
* inenarrabiles
* lienis
* Hinc apparet methodicos peculiares medicamentorum facultates, quæ certis corporis partibus tribuuntur irrisisse, atque repudiasse.

myrobalano, & aceto, sale admixto, quod oxyalmon uocauerunt, & herba cui nomen asplenos. Dant etiam * bibendam aquam. Dicunt specialiter lienem deducere, uel defluxione purgare, ex quibus est ad * nutriendum noxiæ cuticulæ, & aquæ ex lacu, in quo sæpissimè candens ferrum fabricatores tingunt, de qua iubent dari cyathos tres cum aceti cyatho uno. Item polion herbam, aut ormini semen in cotylæ quantitatem, aut capparis radicem cum * squillæ drachma dimidia, aut chamædryos, uel herpylli acetabulum, ex * aceto mulso cyathis tribus, uel hipposelini * semen cotylas duas, cum uini cyathis tribus: aut libanotida herbam, quam nos rosmarinum uocamus, cum fœniculi semine in cotylæ quantitatem ex uino mixto: item ammoniaci guttæ drachmam unam, cum * mulso ex aceto * confecto cyathis tribus, uel tamarisci ligno: item cibum uel potum sumere iubent ægrotantes in uasculis ex tamarisci ligno confectis. Quidam etiam decidendum, uel auferẽdum lienem ordinare ausi sunt, * quod quidem uoce dictum, non officio completum accipimus. Sequentibus autem atque diuersis sese * implicantibus potionibus medicaminum uariorum stomachum uexant, uesicam commouent, atque totum corpus communiter in cachexiam mittunt, nescij quòd quædam ob acrimoniam propriæ uirtutis, laceratione quadam, communi potentia medeantur, & * nos per quasdam * inerrabiles proprietates: & quod neque alia iecoris, alia * uenis esse medicamina, rectè senserint. Omnia * etenim omnium corporis partium sunt communia, quando simili fuerint affectæ passione. Regulantur enim siue diriguntur eorum uirtutes, non natura patiẽtis loci, sed genere passionis extentæ atq; indultæ

indultæ pro modo morborum. Hoc ergo est peccantium iudicium, sed eorum causa qui rerum* magis historias amant. Cætera quoque à quibusdam probata, breui atque concinna oratione subiiciam. Diocles igitur libro quo de paßionibus atque causis, & curationibus scripsit, phlebotomat iecorosos * & dextero brachio, tum uentrem soluit helleboro nigro, atque papaueris succo. Dat etiam cum mulso rosmarinum, quem Græci libanotida uocant, & murram, & pini folia. Adhibenda quoque putat cataplasmata ex phœnicobalanis cum uino, atque limi semine, & sesamo, & pollinibus, * quos omphacomeli appellant. Dat præterea aquam bibendam, in qua sit cantabrum prælotum, & *ptisana ex tritico, quæ omnia sunt inflantia, atque stomachi uexatiua, & digestione difficilia. Lienosos uero, quorum gingiuæ sudauerint sanguinem, phlebotomat, & similiter uexat medicaminibus felliducis, quæ cholagoga uocant, atque urinalibus, quæ diuretica appellãt. Praxagoras primo libro Curationum iecorosis adhibet uomitum, & uentriflua medicamina, & sudorem mouentia, & urinalia, & phlebotomiam, atque fricationem. Vtitur etiam uino non aquato, & ustione cauterum, & his similibus. Lienicos uero phlebotomat, & cataplasmatibus curat, utens digestibilibus cibis, & uino potat redolẽti, & aceto, adhibita fricatione, atque unctione, & lauacro. Dat præterea bibendam mulsam aceto admixto cum dauco, aut hyssopo, uel thymo, aut capparis radice uel foliis, aut semine, aut ætheriæ herbæ semine quam eryngion appellant, aut chamæleæ, uel chamæpitys, aut absinthij, aut marrubij, adhibens etiam uomitum. Erasistratus autem in iecorosis præcidens

* uanas

Diocles

* ex

λιβανωτίς.

φοινικοβάλανοι.

* & eo quod ὀμφακόμελι.

* ptissana

χολαγωγά. felliduca.

Praxagoras.

Erasistratus

ſuperpoſitas iecori cutes atq; membranam, utitur medicaminibus quæ ipſum iecur late amplectantur, tum uentrem deducit, audaciter partem patiẽtem nudans. Aliqui Aſclepiadis ſectatores geſtationes, & lauacra, & uaporationes cataplaſmatum, atq; malagmatũ excluſerunt in iecoroſis, ſuſpicantes tenuißimorum corpuſculorum fore conſenſum, hoc eſt ſpiritus, quem leptomerian eorum Princeps appellauit, atq; *in egeſtorum conſtrictione falſitate cauſarum adiutoria magna recuſantes. Themiſon uero ſecundo libro Tardarum paßionum plurima in his methodico rigore ordinauit, ſed proterua atq; caduca intentione, *etiam ex talo eiuſdem partis phlebotomari iubet ægrotantes, atq; alternis uel interpoſitis duobus diebus ſanguinis *interea fieri detractionem. Vulnerandam quoq; iecoris partem in ſuperficie medicamine uel cauteribus exiſtimat: & concedit eſſe quædam propria lienis adiutoria, ob eius *firmitatem, hoc eſt, quæ fuerint uehementia, ut cataplaſmata, uel uſtiones, *eo concedens, ut etiam ipſum quoq; lienem igneo cautere tranſpungendum probet, tribus uel quatuor locis, non aduertens, quia pro magnitudine paßionis ac uirium corporis, extenduntur atq; indulgentur adiutoria, & non pro ſpecie patientis partis. Siquidem quædam quæ natura difficilem *habuerint ſenſum & propterea non facile tactum accipiunt, morbo tentata, ſenſibiliora cæteris fiant, ut eſt plãtæ cauum, quod tumore, dolidum, atq; omnino ſenſibile & attentum fit: Atq; rurſum ea quæ natura fecile ſentiunt difficilioris ſeuſus, paßionis efficiuntur cauſa. Quo fit ut ſit iuxta regulam methodicam exploſum, ut qui intẽtione cœnoteum ducitur, *corporis facilè ne aut difficile ſentiant curet, ſicuẽ

Aſclepiades

λεπτομερία.

* congeſtorum conſtrictionem

* Etenim

* iteratam

* ſenſus diffi cultatẽ & hebetudinẽ. Sic exponendum eſſe monſtrant ſequentia

* euſque

* habent

κοινότητες.

* corpora

latius

latius de cœnotetis scribentes docebimus. Thessalus uero secundo Regulari libro omni ex parte immutatam, atq; eandem iecorosis & lienosis formam tradidit curationis. Sed quia plurimæ atq; uariæ his uisceribus irruunt speciales paßiones, ut arquatus, siue aurigo, quã Græci icteron uocãt, & cachexia, uel atrophia, atq; hydrops, de his nunc ordinare curabimus.

De Aurigine siue arquato morbo, quem uulgo morbum regium vocant, Græci icteron appellant. Cap. v.

ἴκτερος.

PAßio uocabulum sumpsit secundum Græcos ab animalis nomine, quod sit coloris fellei. Fit autem ex antecedenti iugi indigestione, uel medicaminibus uentrifluis * potu datis, atque permanentibus, & minime exclusis. Sequitur in paßione constitutos mutatio coloris in fellis qualitatem, quæ primo apparet, ac magis uidetur in albidis partibus oculorum, atq; plantarum talis uel uenis quæ sub lingua sunt: uentris quoque abstinentia, uel egestio albida, atq; argilosa: urina etiam craßior, & crocea: oris amaror, & sitis, cibi fastidium, grauedo, & piger atq; segnis uisus, * insolitus motus, animi difficultas, pruritus, & ariditas corporis, & ueluti exustione solis aspera cutis superficies: sæpe etiam iecoris tumentis inflatio, siue saxea durities, difficile autem ac rarißime splenis, uel stomachi * consensus etiam. Ex his enim plerisque uisum * & istam fieri paßionem, quæ sit quidem facile sanabilis, cæterum neq; ita felleum faciat corpus. Fit præterea nunc cum febribus, nunc sine febribus, & nunc celeriter circunscripta, nunc corporibus intardans, & propterea chronia appellata. Cõuenit igitur cum

* potui

* inconsuetæ partium carnosarum palpitationes.

* συμπαθία.

* est

primum corpus inuaserit* siue tardauerit, & in * superpositionem ueniens fuerit apprehensa, eam adhibere curationem, quam de * tumoribus in corporibus cōstitutis sæpe memorauimus. Deniq; si uehemens fuerit, etiam phlebotomiæ usus non reprobatur. In lenimento uerò, corporis exercitio, atq; cibis digestibilibus resumendos ducimus ægrotantes. Tum ad recorporatiuā uenimus curationem, prouidentes ut adiutoriis localibus, si qua durities in uisceribus fuerit, hoc est, in iecore, uel stomacho, aut liene, sicut superius docuimus, destruatur. Sic enim cumpaßionis genus fuerit amputatū, etiā color naturalis corpori reddetur. Coniicienda sunt eius præterea accidētia, quæ Græci symptomata uocant, cum generali congrua curatione, id est, ut fel diffusum recorporatione adhibita detergentes, uarie deducamus, nunc clysteribus acerrimis, nunc absynthio * poto dato, uel intybi agrestis * succo uno uel duobus cyathis singularibus. Ac si declinationis tempus permiserit, etiam cum uino aliquando ipsa quoq; intyba comedēda probamus, cocta, uel incocta, item asparagum, uel daucum, aut fœniculum: & ob plurimam oculorū infectionem erit sternutatio commouenda, medicaminibus scilicet, quæ Græci ptarmica uocauerunt. Item naribus infundendum * priusquā in lauacrum ueniant ægrotantes, ut quidam probant, struthium cum lacte, & ad speciem referendo, asinino uel humano, similiter etiam elateriū quod appellant, hoc est cucumeris agrestis * succū: item cyclamini, cum eodem lacte. * Fertur enim statim per nares, quæ uultum tenuerat fellis infectio, & magis si æger ingrediens calidas cellas in feruens descenderit solium, atq; requiescens diurno tempore aqua calida fuerit uaporatus,

* ac
* superpositiones
* corporibus in tumore
συμπτώματα.
* potui
* succi
πταρμικά.
* Aet. pag. 585. ait pharmaca omnia quæ in potu accipiuntur, in balneo danda, cum ægri in solium descendere parant.
* succus
* Defertur

ratus, adhibitis aliquando etiam apophlegmatiſmis, quorum materiã ſæpe memorauimus, item ijs quæ ſuperficiem corporis laceſſendo*iaculare uidentur, quæ appellata ſunt* anaſtomatica, & propterea recorporatiua, in ſudorem prouocant fellis infectionẽ, hoc eſt, dropax iugiter adhibitus, uel ſolis feruor torridus, quem Græci helioſin appellant, item naturalium aquarum exhalatio, uel medicaminum ſudorem mouẽtium uſus. Aſpergendum denique corpus ſtruthio, nitro, ſulphure, & ijs aſperſionibus quæ ob pruritum corporis adinuentæ ſunt, à Græcis ſympaſmata * appellata: feruentiore* apua fouendi ægrotantes. Sic enim ſeruata regula generali etiam accidentia paßionis curabuntur. Non enim hæc ſolis in acutis * erunt paßionibus obſeruanda, uerum etiam in tardis, quas Græci chronias uocant. Vtendum etiam aëris mutatione, & geſtatione uaria, & littoraria moratione, animi quoq; laxamento ac iucunditate, & aquarum naturalium uoluptate, natatione uaria, & aßiduo uomitu, ſimplici, atque radicibus commoto, item drimyphagia, in qua præ cæteris capparis magis uſus approbatur, & acetum * ſquilliticum, in quo ſit infuſa* anchuſa herba, & bulbi, & * ſquilla igne torrida, id eſt ſubaſſata, cũ melle in electario data. Vinum præterea tenue probamus:* & perſeuerãte paßione hellebori decocto corpus agitandum, uel ſi oportuerit, bibendum damus medicamen ex * herbo & ceruino cornu, in cotilæ quantitatem cum tribus cyathis mulſæ, in ijs qui adiuncta febre uexantur,* uel conditi, in ijs qui ſine febre afficiuntur. Sed uitandam probamus frequentem, & uariam medicaminum potationem, quæ fella deducere promittuntur, ſiue uentriflua, ſiue urinalia.

ἀποφλεγματισμοί.
*oſculare
ἀναστοματικά.
*Anaſtomotica
ἡλίωσις.
συμπάσματα.
*appellatæ
*aqua
*ſunt
*Scylliticum
*Radicis Anchuſæ decoctum Dioſcoridi nephriticis ictericis & lienoſis datur.
*Scylla
*Sed
*eruo
*Conditum; laſcari, uinum è dolio quod in ampliori & aqua pleno cõditũ eſt. Condita multa factitia & medicata deſcribit Aetius pag. 927. Aetius pa. 584 hoc medicamẽtũ cũ vino ſimpliciter dandũ ait ijs qui febre carẽt cõditum lib. 5. c. 1. mulſum.

Etenim ſitis extenditur, & ſolidioris cibi faſtidium duplicatur, & corporis fortitudo minuitur, atq; cibi accepti corrumpuntur, & omnis corporis materia adulterio medicaminū deterior fit, cum habitudo, ut ſupra diximus, omnis fuerit immutata. Quod facere uidemus eos, qui ſæpiſsime ac iugiter herpylū dari probauerunt & abſinthium, & aloen, & diagridium, & *coloquintida, uel ex aloe & colocynthide Hieràm confectam: item ex amygdalis, & abſinthio, & aniſo trochiſcos confectos, & decoctiones recentis mulſi ex uino confecti, cū hyperico, uel ariſtolochia longa, uel herba adianto, quā Latini capillum Veneris uocant, uel cicere albo. Aliquando etiam hæc mandenda probauerūt, item *rubea, quā Græci erythrodanon uocant, uel ſtruthium tritū cum fico arido, uel palmulis, aut ſulphure, in ouis ſorbilibus in parui cochlearis *quātitate: aut certe ceruini cornu elimatum puluerē ad drachmam unam, cum uini cyatho uno, & aquæ cyathis duobus, uel *nepete, quam Græci calaminthen uocāt, aut radices paſtinacæ, quā *ſtaphylen appellant, decoctas in uini hemina, & dimidia, donec ad tertiæ partis liquor ueniat quantitatē, ex quo dandum probant cyathū unum cum aquæ cyathis tribus aut quinq;, cū dauci ſemine: aut apium aut zingiber, *meu, uel aſarū, aut radicē herbæ bryoniæ, item ſeſeli, & *libani herbæ infuſionē, uel decoctionē, & trochiſcos ex herpyllo uel fœniculo confectos, uel ex ariſtolochia, quos Diherpyllum, uel Diamarathrum, & Diariſtolochian appellāt. Horū enim uaria multitudo, uel uſus frequens, cauſa ſæpe ipſius fuit faciendæ paſsionis. Non enim fellis detractio facta, illico curationis eſt cauſa, niſi totius quoque paſsionis fuerit deſtructio

Marginal notes: *colocynthida; * Rubiam; * quantitatem; * nepetham; * ſtaphilinum; * meon; * libanotidis

ſtructio conſecuta. Sic igitur his utendum erit, ut ſupra demonſtrauimus: quidã Veneris probauerunt adhibendum uſum, laxationẽ carnis faciendam æſtimantes, ex quibus eſt Titus Aſclepiadis ſectator, & Themiſon. Sed eſt hoc neruoſitatis uexabile, quippe cum fortitudinem corporis tollat, quæ magis eſt ægrotantibus adquirenda. Alij aurum iugiter aſpicere uel intueri ægrotos præceperunt, ſiue aureos colores, his denique etiam operimentis utendum laudauerunt: ſiquidẽ ſimilia* rapiantur, & propterea morbi, ſiue colorũ, aut fellis migrantia in alias * poßit tranſire materias earum concordantes colori, non conijcientes quod ſit magis credibile externa in ægrotum facilius tranſire. Quippe cum uiarum denſitate in ſuperficie corporis clauſa interiora teneantur: ac certe ſimilitudo paßionis magis* poßit prouocare externam uirtutem, occultæ ſuaſionis admonitione ſuperatam. Semper enim memoratione paßionum triſtes ac mœſti neceſſariò fiũt ægrotantes: quæ maxima cauſa eſt augendæ paßionis. Eſt autem maximum adiutorium, & magis * utilis ægrotantibus animi purißima laxatio, ſiue ſerenitas. Erit præterea perſeuerante paßione etiam longa nauigatio curanda, & unctio, adhibito præceptore, quo aßidua defricatione plenißima fieri reſumptio poßit.

Titus

Themiſon.

*rapiuntur.

*poteſt

*poteſt

*utile

De cachexia. Cap. VI.

Cachexia nomen ſumpſit à corporis habitu malo: Cacian enim uitium uel uexationem Græci uocauerũt, hexin habitudinem. Sed principaliter eius curationem ante Themiſonem nullus ordinauit. Ipſam nanq; ſecundo libro Tardarum paßionum, itemq; primo atq; quarto Epiſtolarum memorauit, item Theſſalus ſecundo libro regulari. Fit autem ſiue naſcitur

καχεξία.

κακία.

ἕξις.

hæc paßio intemperantia ægrotantis, uel curatione mala medicantis, aut post ægritudinem tardæ resumptionis causa, item ex medicaminibus sæpißime potatis, uel ex saxea duritie iecoris, aut lienis uel ex fluxu hæmorrhoidis longißimi temporis, aut uomitu, item ex febribus longo tempore corpore affecto, aut collectionibus, aut uomitu post uespertinos cibos, & his similibus. Est autem ipsa quoq; paßio sæpißime hydropismi antecedens causa, aut * macularum simili in superficie corporis accidentium. Sequitur cachecticos pallor subalbidus, aliquando etiã plũbeus color, debilitate, tardus ac piger corporis motus, cum inflatione inani, aliquibus etiam uentris fluor cum febricula in plurimis latente, quæ circa uesperam magis augetur, pulsus creber ac densus, cibi fastidium, & uini magis appetentia, urina fellea, & extensio uenarum. Est autem paßio sæpius stricturæ, sicut ex supradictis conijcimus, aliquando etiam complexa solutione, ob plurimum uentris fluorem, uel * simili quolibet fluxu. Quapropter conuenit complexa paßione laborantis, primo abstinere fluentia, & intemperantiam ægrotantis corrigere, uel curationes malas, aut medicaminũ potationes prohibere. In iecore uerò aut liene si qua fuerit durities, siue saxositas, destruere ut nuper demonstrauimus: aut si fluor sanguinis fuerit plurimus, abstinere: hemorrhoidas uero auferre: febres quoque soluere, ut de febribus scribẽtes docuimus, collectiones congrua curatione sicut de ipsis scribentes monuimus sanare: & consuetos eis post uespertinum cibum uomitus paulatim detrahere. Ac si * horum nihil fuerit accidens, & sola in corpore uisa fuerit cachexia, erunt eius superpositiones ac lenimenta prouidenda, & ui-

*macularũ & spilorum in. sordium. næuorũ. καχεκτικοὶ. debilitas.

*similem quẽ libet fluxum laborantibus.

*fluoris sanguinis: febris: hæmorrhoidum.

gilante

gilante sine ulla ratione ægroto, aut * cibo corrumpente, animi attestante difficultate, cum pigro ac segni corporis motu superpositionem cognoscere: & propterea in requie retinere ægrotum, cum abstinentia cibi, quo turbatio corporis resoluatur. Item ea quæ fuerint extenta lanis contegenda, atque oleo calido fouenda, ac si uenter fuerit fluens, abstinẽdus. Item si plurima fuerit corporis tensio cum grauedine, erit adhibenda phlebotomia ex brachio mediocriter, sed non necessariò in ijs qui hæmorrhoidarum causa inanes uidentur.* Ac deinde retẽtione facta cõstricti, sed non in omnibus qui communiter tanta, ac tali fuerint strictura possessi: tum perunctos conuenit refici cibo digestibili, ac leui, usque ad declinationis tempus & seruato genere accidentium, * alia cataplasmatibus, alia cucurbitis recurare. Cũ uero declinatio apparuerit, plurimus ac uarius cibus erit adhibẽdus. Similibus etiam superpositionem urgentem adiuuare oportet: at lenimento ueniente, quod facile approbamus * exercentibus asperitatibus paßionis supradictis, hoc est, ijs quæ superpositionem designant, erunt corpora resumenda atque fortificanda. Tum recorporatiuis utendum curationibus, quo reformata corpora, uel ut ita dixerim, resectis uitiosis carnibus, ac renascentibus *nobis reparata, ad memoriã redeant sanitatis. Quapropter æger, somno discusso, semet in lecto continere iubendus: etiam iacere paulisper: tum etiam neque repente consurgere, sed prætentato motu, discere, utrum se leuem ac digestum sentiat. Etenim si fuerit occurrens indigestio, erit requies adhibenda plurimo temporis spatio, donec grauedo digeratur: dehinc mediocri gestatione, atque paruo cibo utendum, si nõ ex

*cibos

*videntur, sed vbi retentione illarum facta constricti sunt ægri: nec eadẽ quantitate in omnibus communiter, verũ vt tanta, ac tali fuerint.

*cataplasmatibus, vt collectiones, duritiémque iecoris, aut lienis: cucurbitulis vero, præsertim reuellentibus, aut deriuantibus, uomitum, fluorem sanguinis, hæmorrhoidas.

* ex cessantibus

*nouis,

Alij bonis

*accesßione, sed ex aliqua causa manifesta, temporalis acciderit corporis displicentia, quam Græci diaresce-sin uocant. At si nulla fuerit ægrotantis querela, erit à lecto leuandus, & ob expugnãdam frigoris iniuriam oleo leuiter perungendus: Tum gestatio adhibenda, & si uires permiserint, uel aëris temperies, sub diuo, & magis * intra muros, motu uehiculi. Si uero aliqua fuerit obstans causa erunt hæc sub tecto adhibenda, & pro uirium modo aut uehiculo manuali, aut sella, aut cathedra exercendus ægrotus. Tum gestatione perfecta parua deambulatio adhibẽda, uel uocis exercitium, atque ad unctionem ueniendum, sed præcalefacto intra uestes ægro. Quoties calidum habuerit corpus, tum deposita ueste erit linteolis leui defricatione tergendus, atque statim oleo paruo ungendus, & summo tactu fricandus: primo ab alio, postea à semetipso, retento spiritu: ut etiam* alia teneantur. Dehinc rursum ab alijs defricandus, tenacius quidem, sed non imprefßius, quo poßit carnis inflatio * coagulari. Sed hæc erunt adhibito unctionis præceptore faciẽda, quo secundum proprias mutationes omnium partium motus æqualiter, ac totius corporis integret exercitium. Tum permittentibus uiribus etiam raptorio machinamento gestetur, ac deinde* recussabili† sfera, quã Italicam uocant. Aliquando etiam harena asperso corpore, quam amon appellant, defricetur, per interualla dierũ adhibito lauacro. Cõuenit etiã psichrolusia nullis obstãtibus causis, quæ eã* prohiberi permittãt. Tũ uinũ dandum austerum album,* leue. Dehinc iubẽdus * superbibere, atq; siccũ sumere cibũ, uel certe quartã partẽ panis siccã manducare, adhibito usu assorũ pulmẽtorũ, & neq; curiose conditorũ, * ut pisces, clunes, uel

*nam si ex accesßione id contingat à cibo prorsus est abstinendum.
διαρέσκησις.
*extra
*spiritualia tẽdantur.
*conciliari.
*repercußibili sphæra utatur.
†spæra ἁμὲς.
*ammon
*adhiberi prohibeant.
*lene
*parum bibere
* quales.

uel agrestiũ leuiora, & iis omnibus iuxta regulã methodicam auctis aut minutis, interiecta uini abstinentia, & cibi parua sumpsione. Vtendum etiam locorum atque aeris mutatione. Tum * heliosin, quam nos corporis * torporem dicimus, * ita dropacis adhibendus usus, & pulueris nitri fricatio, & sinapismus specialiter, & usus aquarum naturalium, uel natatio maritima: item harena littoraria ignita circuntecto corpore torrendi sunt ægrotantes: nunc inter paucos, nunc inter plurimos dies, ut uires permiserint: * tum naiculæ exercitium atque peregrinatio, quemadmodum in præcedentibus ordinauimus.

ἡλίωσιν.
* heliosεos
* torrorem, vt cap. 4. lib. 5.
* &

* tum prodest et nauigationis

De nutrimenti cessatione, quam atrophian Græci vocant. Cap. VII.

ἀτροφία.

NVtrimenti cessatio, quam Græci atrophian uocant, ab accidenti nomen sumpsit. Contingit in paßione constitutis plurimus cibi appetitus, tum corruptio, quibusdam fastidium: item tenues atque latentes * tepore sunt, * neque febricula * iugiter, & quibusdam inter plurimos dies soluta. Ducitur præterea quædam etiam per urinam corporis defluxio, quam syntexin uesicæ uocauerunt, cùm plurima fuerit poti liquoris egestio, atque corporis subinde per dies singulos extenuatio etiam. * Nunc igitur conuenit, sicut in Cachecticis diximus, prouidere, ne qua pars corporis principaliter patiatur: oportet etiam congrua eidem morbo localia adhibere adiutoria, ut iecoris, uel lienis duritiei, uel fluori uentris, aut intestinorum, uel uesicæ, uel ulceri in interioribus constituto, aut collectioni, quam specialiter uomicam diximus. Ac si etiam febres fuerint consecutæ, iisdem quoque adhibenda medela. Si horum nihil in corpore uiderimus, sed sola fuerit

Deerat quoq; principiũ capitis in exemplari, quod nos vt potuimus, sarsimus.
* tepores
* atque
* iugis
σύντηξις vesicæ.
* Hic

fuerit atrophia consecuta, cõuenit ægrotum fortificari rationabiliter, atque resumi gestatione, pro uirium quantitate, scilicet quibus sæpe memorauimus generibus, & unctionibus ordinatis, plurimo oleo superfuso, adhibita fricatione, & * ministris corpulentis & mollibus, quales * esse fricatores Salutaribus præceptis docuimus, quo contactu corporum laxiore ægrotantis exercitata membra soluantur. Tum temperato utendum lauacro, atque uino tenui, & pane limpido fermentato, & pulmentis ex media materia, atque iuxta cycli regulam eorum augmenta ac detractiones * uariare non repetitis, nec perfectis ilico cyclis, sed unius tantummodo qualitatis, ut de cataleptico scribentes docuimus. Deniq; cùm ex uolantibus solis pulmentum adhibemus, initium ex paruulis ordinamus. Tum autem ex agrestibus tenerioribus, tum porcina & membrorum summitatibus. Conuenit præterea locorum atque aerum commutatio, & aliquando drimyphagia, uel simplex uomitus, tum etiam ex radicibus cõfectus, & localia aliis atque aliis locis adhibenda, & magis medianis partibus. Non enim sine plurima uexatione partium, quibus digestio celebratur, inesse corporibus atrophia potest. Ipsis igitur, frequentius adhibendus est dropax, & cucurbitæ, uel paroptesis, aut sinapismus, & sympasmata acriora, quæ à nobis aspergines nuncupantur: item malagmata eiusdem * quantitatis. Vtilis præterea littoraria nauigatio, atque natatio maritima, uel naturalium aquarum: tum post cibum animi laxatio, quam diachysin uocant, & articulorum complexio adhibitis ministris, qui mollibus hoc manibus efficiant. Themison secundo libro Tardarum passionum plurima rectè ordinasse probatur: aliqua [ue-rò cadu

Marginal notes: * manibus — * esse debere fricatorum — * uariandæ — παρόπτησις. — συμπάσματα. — Aspergines. — * qualitatis — διάχυσις. — Themison.

rò caduca intentione dixiſſe intelligitur. Iubet enim ægros non æqualiter ægrotantes duodecim ſtadiorum ſpatium greſſu conficere, æqualem modum cunctis definiens. Item igneo in loco uel feruenti fricari iubet præfatigatos ſudoribus ægrotãtes: item ſole * torrenti, atque ita per interualla * leuiter defricari, & in calida atque oleo calido eorum manus infundi, ex quibus periculum * perfricationis neceſſariò ſequetur. Item poſt interdianum cibum deambulationem probat adhibendam, atque fricationem & lauacrum, tũ poſt ueſpertinum cibum * iungenda crura, atque brachia, quod eſt dormituris anxioſum. Præterea poſt cœnam imperat uomitum prædato paſſo, aut uino dulci, uel ſucco ptiſſanæ. Tum frequentato uomitu oua duo * danda ſorbilia, cum panis uncijs duabus, ex quo * incenſa altiora, atq; exercitatis uomitu uiſceribus facilè corrumpuntur accepta. Hæc igitur recuſantes, alia quæ rectè ordinaſſe perſpicitur amplectenda iudicamus.

* torreri
* leniter
* perfrictionis
* inungenda
* dat
* incenſis altioribus

De hydrope. Cap. VIII.

ὕδρωψ.

HYdrops ab accidenti nomen ſumpſit. Siquidem aquoſus humor hanc paßionem neceſſariò comitatur. Nam Græci hydor aquam uocauerunt. Generatur autem ex accidentibus plurimis, atque diuerſis cauſis, ut cachexia, febribus * corpora tardantibus: item duritia, uel ſaxea denſitate iecoris, uel lienis, aut ſtomachi, uel peritonei membranæ, aut matricis: item ſpirationis difficultate, quam Græci dyſpnœan uocãt, uel uenteſitate ſtomachi, aut coli, aut uentris paßione, quam Græci cœliacen diatheſin uocant: item longi temporis dyſenteria, uel in fœminis menſtrualis fluoris retentione: item hæmorrhoidarum ueterum repentina, atq; * incondita curatione facta, abſtinentia, uel

καχεξία.
* in corpore
περιτόναιον.
δύσπνοια.
κοιλιακή.
διάθεσις.
δυσεντερία.
αἱμορροΐδες.
* intẽpeſtiua

*uel coadceruata bibentium transuoratione, & magis si salsa fuerit aqua: item medicaminum frequentata potione, & horum similibus. Græci igitur, uel aliarum sectarum principes eius potestatem, uel differentiam nominibus uariandam crediderunt. Vocant enim hanc paßionem etiam hyderon uel parecchysin, origini locorum specialia nomina tribuentes. Nam parecchysin appellant sensibilem, & manifestam liquoris * superfusionem, quæ fit inter peritonei membranam, & intestina: hyderon autem, dispersum siue infusum per uiarum raritatem, atque carnis spiramenta liquorem. Item dicunt hyderon ex renibus generari, Hydropē uero ex duritate iecoris. Quod quidem nos iuxta sectæ regulam reprobamus. Etenim infusio, siue *superfusio liquoris, est paßioni communis: & neque antecedentes causæ paßionis facere discretionem rectè creduntur. Siquidem etiam ex plurimis alijs partibus patientibus hydropes generantur. Eius igitur differentiam Hippocrates, & Diocles duplicem dixerunt: aliam enim hyposarcan uocauerunt, aliam asciten. Heraclides Tarentinus secundo libro Internarum paßionum totius corporis inflationem, siue humoris infusi * perforationem catasarcan * uocant: inter peritoneum uerò, & intestina, asciten, uel tympaniten appellauit. Demetrius Herophili sectator undecimo libro de Paßionibus scribens, alium dixit hydropem constitui sine ulla humoris infusione, sed sola inflatione turgente: alium ex humore diffuso, & eum nunc per totum corpus, nunc inter peritoneum & intestina, cuius differentiam nunc plurimo * uento tradidit. *Et est uanum atque intellectu carens, sine ullo humore superfluo laborantem hydropem uocare. Item plurimi*

[margin:] ὑδερός. παρέκχυσις. * *suffusionem* — * *suffusio* — *Hippocrates. Diocles.* ὑποσάρκην. ἀσκίτην. *Heraclides Tarentinus.* * *penetrationem* * *vocauit.* κατασάρκην. τυμπανίτης. *Demetrius.* — * *inani vanáque opinione* * *Est enim*

rimi tres differentias tradiderunt: aliam enim catasarcan, aliam asciten, aliam tympaniten uocauerunt. Asclepiades autem alium celerem dixit, ut eum qui repentè constituitur: alium tardum, ut eum qui tarda paßione uexat: & alium cum febribus, alium sine febribus. Hoc quidem communiter etiam aliis specialibus paßionibus adscribens, non aduertit quoniam proprio nomine celer dicitur paßio, non * sola quæ repentè conficitur, uerumetiam ea quæ celeriter solui posse monstratur. Hydrops autem fit * quisquam repentè ex coaceruata bibendi transuoratione, uel salsi liquoris potu. Celerem autem paßionis solutionem nullus ægrotantium * meruit. Proculus Themisonis sectator secundum plurimos inquit hydropis differentias temporibus paßionis adscribendas. Initium enim atque augmentum esse leucophlegmantian, cùm adhuc secundum carnem fieri mutationem uiderimus: statum uerò tympaniten, cum summa tensio secundum uentrem fuerit facta: declinationem autem asciten, cum quadam indulgentia fuerit inflatio relaxata, non secutus ueri regulam, neque aduertens quia omnis species paßionis sua quæque tempora percurrit. Deniq; etiam catasarca usque ad statum, uel declinationem perseuerat, & tympanites, & ascites ex initio facti in augmentum ueniunt, & statu sumpto declinant. Apollonius Memphites alium dixit fieri hydropem cum *retentione, ut si quid biberit, sine * dilatione tanquã per fistulam transiens egeratur. Eius autem quem cum retentione fieri dixit, secundum plurimos tres esse differentias affirmat. Sed melius Demetrius Apameus ab hydrope discreuit, eum qui sine dilatione potum liquorem per urinam egerit, diabeten appellans, sicut

specialiter

Asclepiades.

* solum

* quidem

* tenuit

Proculus.

λευκοφλεγματία.

Apollonius Memphites.

* retẽtione urinæ, alium cũ fluore, vt si quid ægrotus ... is affectus Diabes est, sine hydrops ad matulam.

Demetrius Apameus.

διαβήτης.

specialiter de ipso scribentes * docuimus. Melius igitur, quantum ad species hydropis, quanquam non generaliter, mutemus curationem, alium dicere in toto corpore constitutum, tanquam in papyro uel spongia inter uiarum raritatem insertum, à liquore uocari leucophlegmantiam, quam Latino nomine etiam intercutem rectè dicemus: alium in parte corporis, inter peritoneum & intestina, subiecto liquore solo uel admixto uento plurimo, uocariq; alterum asciten, alterum tympaniten. Sequuntur quædam * cunctos præterea communia, quædam singulis propria. Communia autem, ut inflatio, uel extantia tumoris, & piger aut difficilis corporis motus, spirationis difficultas, quam Græci dyspnœan uocant, somnus difficilis uel anxius, & magis post cibum, sitis, & urina comparatione sumpti potus paruior, fastidium, & aliquando febricula latens in plurimis: item quibusdam etiam uesiculæ, uel * fistulæ, quibus * eruptus humor feratur, ac deinde * uulnera difficilia * sufficiant, uel quæ in cicatricem ægrè uenire poßint. Specialia uerò, uel propria * singulos sequuntur, ut leucophlegmantian, uel intercutem mollis atque humida inflatio uentris, ac uultus, & crurum, & folliculi genitalis, uel præputij, relucente liquore per cutem * albido colore: item cum oris, uel spirationis, siue anhelitus fœtore, totius corporis grauedo, & impreßioni digitorum cedens tumor, ita ut paulululum caua permaneant loca. Aliquibus etiam alborum atque crassorum humorum uomitus, uel per uentrem egestio: unde etiam nomen paßio sumpsisse à Græca deriuatione uidetur. Leucon enim albidum, phlegma humorem crassum uocauerunt: uel quod ægrotantis color albidioris pituitæ imaginem

*ferat

Marginal notes: * docebimus. — * cunctis speciebus — * pustulæ — * erumpens — * ulcera. A-phor. 8. lib. 6. — * sufficiātur. & — * singulis — * albidi coloris — λευκὸν φλέγμα

ferat. Alij uero tanquam ex superfluo humore generata paßione, penetrans humor singula quæq; spiramenta possederit paßionem dictam uolunt, nos uero intercutem nominamus. Ascitem deniq; sequitur uentris inflatio, uel extantia, & pro corporis motu liquoris conlisi sonitus, uel ad cõcussum palmæ resonus, tanquam semipleni utris, ex quo nomen sumpsit: item proschematis mutatione, uel digitorum impreßione demersio, uel resurrectio liquoris, & *conclusio superiorum partium, atq; tenuitas tanquam extentæ cutis secundum ora, uel colla, aut iugula, uel pectora. Iacentibus præterea ægrotãtibus diffusa, *atq; elatior tumoris extantia fit, surgentium uero uel stantium maior, atq; extenta, & in crescente paßione corporis frigus atq; torpor accedit, aliquando etiam tußicula, & stercorum uel urinæ abstinentia, & per uentrẽ fluidior exitus, & apprehenso folliculo, atq; uirili uel retro* extans inflatio* reduplicata, & aliarum partium surgẽs tensio, sicut in leucophlegmatia. Vocatur autem hic hydropismus, ut Diocles,* etiam epatias, aut splenites à patientibus partibus nomẽ ducens, hoc est iecore uel liene.* Item tympanitẽ sequitur rotunda atq; extans inflatio, secundum gastera, cum tensione plurima, & ad percussum palmæ resonus, uelut tympani, unde etiam nomen accepit: item ructationes, & aliquando intestinorum tormenta, quæ* inclusæ uẽto per podicem digeruntur, atque grauedinis detrahunt quicquam. Est autem paßio communiter stricturæ omnis hydropismus, sed complexa aliquãdo solutione ex aliis* accedentibus, ut uentris fluore. Præterea est naturaliter tarda paßio: siquidem nũquam celeriter soluta uel emota corporibus uidetur: item generaliter

* referat
ἀσκός. vtrem significat.
πρόσχημα.
* cum ex vno latere in alterum æger vertitur.
* strictura. coarctatio. angustiæ
* ac celatior
* extantia
* reduplicans
ἡπατίας.
* ait Hepatias σπληνίτης.
* At γαστήρ. vẽter.
* excluso
* accidentibus

magna: siquidem & difficultatem, & indecẽtiam, & periculum infert ægrotanti. Deniq; *semper difficilis curatione, nũc uehementer, nunc minime cõprobatur. Etenim magnitudine uehemens, & uarietate accidentium, & corruptione uirium, magis incurabilis iudicatur: parua uero magnitudine, cõprobatione supradicta, atq; paucis & simplicibus accidẽtibus, quæ Græci symptomata appellant, & sine nimia uirium læsione, minime curatione difficilis approbatur: & quæ secundum aliarum sectarũ principes de effectis uel exitibus paßionũ scripta sunt, etiam secundum causas ex quibus efficiuntur, & patientes locos, & naturas, & ætates, & annalia tempora, ut hyemis, uel æstatis, & eorum* mediis tẽporibus generationes paßionis, alij difficiles curatione alij faciles hydropes approbãtur. Quæ quidem omnia magnitudini paßionis adscribẽda sunt, ne infinitus modus differentiarum uideatur accidentiũ numero uariatus. Etenim secundũ causas, difficiles aiunt curatione hydropes, qui ex saxitate magis quã ex duritia fuerint facti: itẽ eos qui ex dysenteria, uel coli paßione, ab iis qui ex coadceruato haustu bibẽdo uitiũ conceperunt: item secũdum locos, difficiles inquiunt eos qui ex iecore, faciles uero eos qui ex liene: item secundum naturam, uel sexum, difficiliores inquiunt curatione semper fœminas maribus: item secundum ætates, faciliores inquiunt curatione pueros, uel* pubentes, difficiles uero ætatis mediæ, uel senes: non solum quod * natura crescere & augeri, aliæ minui uel declinare uideantur, sed etiam quod alij *probibeantur, alij cogantur, alij neq; suaderi, neq; cogi posse probantur: item secundum annalia tempora, quæ Græci horas appellant, difficiles inquiunt

* insuper

* media tempora & generationem

*pubescentes

* naturæ illæ

*persuadeãtur

quiunt

quiunt curatione, æstatis tēpore laborantes, siquidem multa siti afficiuntur: alij uero è contrario faciles inquiunt curatione: siquidem exitum liquorū fieri prouocat feruor æstatis, & corporis præterea facit siccitatem: difficiles uero hyemis tempore, ob corporum densitatem uel frigus: item uerno tempore: siquidem humidiora, atq; liquorum redundantia * fiant corpora: autumni uero prima, similia æstati, ultima hyemi dixerunt. Item secundum generationem, siue fabricationem passionis, difficilem inquiunt curatione leucophlematian, facilem uero asciten, & horum medium tympaniten. Dissenserunt præterea etiam de patienti bus partibus, quæ principaliter afficiuntur. Erasistratus nanq; iecur inquit pati: In aperitionibus enim saxeum semper inueniri cōfirmat: alij uero colum, sed consentire iecur: alij splenem, ac iecur, & colum: alij etiam peritoneum: alij renes quoq;, & matricem principaliter pati dixerunt: & apparet omnia necessariò prætangi: quod quidem etiamsi latuerit, nullus timor curationis mutandæ medicantibus accedit: neq; etiam ob localium adiutoriorum ordinem quicquam obesse monstratur, * cum hæc eadem oportcat ceromate sole feruefacto * iactari, uel pellibus sole ignitis inuolui. Adhibenda etiam acopa feruentia, & sudationes ex naturali materia * prouocare: habet enim recorporandi uirtutem ex quacunq; metallorum materia exhalatio naturalis: itē ex harena littoris sole ignita torrenda corpora. Hyemis uero tempore igne *prætorrēda atq; ita corpori admouenda, ut ex ipsa, excepto capite, cætera corporis omnia contegantur. Item sinapismus usq; ad cutis * humorem adhibendus, qui maxime uehementem fortitudinem locis humore

* fiunt

Erasistratus.

* multa hic desunt

* inungi ἐγχρίσματα,

* prouocata ἄκοπα.

* harena

* tumorem

corruptis, atq; ut ita dixerim,* habẽtibus admouet ac ministrat: item locorum & aquarũ mutatio adhibenda, & peregrinatio magis maritima. Est enim laceran tior, atq; corporis apertionibus efficax ob salsitatem maritimus aer. Conueniunt etiam uaporationes spongiarum ex aqua maritima expressarũ, uel aqua salsa decocta. In tympanicis uero specialia, ut plerique uolunt, iuxta communem uirtutem recorporatiuæ curationis ordinãda & decoctio centaureæ herbæ, & absinthij, & origani, & hyssopi, & marrubij adhibenda, & similis uirtutis epithema, ut est quod appellatur* Dianitrum, ex fico atq; nitro, & absinthio confectum. Tundendũ igitur aridum ficũ, sed quod sit pingue, ac succidum, item singulatim absinthiũ, & nitrum admiscendũ duabus partibus fici, & quarta pars* origani. Aliquando etiam rutæ admiscenda particula. Facit* enim medicamen, quod appellamus diahyssopum: item uua passa cum cumino, uel farre, cũ adipe ueteri, & uino. Hoc quidem plurimi magis intercutibus conuenire probauerunt: item bubulo stercore ungendos cum aceto ægrotantes dixerunt. Apponenda etiã malagmata, quæ fortificare, ac recorporatiua uirtute mutare ualeant corpora in meliorẽ habitudinem. Intercutes autem & ascitas iis curandos probant, quæ siccare atq; exiccare ualeant corpus, uel sudorem cõmouere. Sed erit cauendum, ne immodico usu medicaminum corporis superficies ulceretur. Est autem nostrũ medicamen quod ex herba chamæleonte nigra conficitur: item ex stercore caprino, quod appellatur diacapregias:* item diacentaureum, & diaoriganũ, quæ ab herbarum nominibus uocabula sumpserunt: item *icesion emplastrum, quod magis post humoris detractionem

Marginalia: tabentibus

Dianitrum.
* describitur & a Paulo
* absinthij
* etiam
* Apud Aetium in curatione Hydropis Epithema ex farinis, & emplastrũ tonsoris Bithymi recipiunt puluerem radicis chamæleontis nigri
Diacapregias.
Diacentauriũ.
Diaoriganũ.
Emplastrum icesion.
* Emplastrũ ex Centaurio Oribasij describit Aetius pag. 836. & Thoriacen uocat.
* Icesium describitur ab Aetio.

*ctionem adhibendum probamus, quo partes robo-rētur: item *diayteon emplaſtrū, & *diadictamnum, & barbara* & diaſycaminum. Oportet autem interpoſitis quinq; diebus, uel eo pluribus detracto iamdudum*poſito medicamine perſpicere profectum, ac rurſum imponere omnibus locis, *ex anterioribus ac poſterioribus corporis partibus. Singula* enim medicamina erunt illinienda pellibus teneris, atq; ita corpori addenda, ſuperpoſita lana molli cum leuibus faſciolis colliganda, & pro uiribus corporis adhibenda geſtatio, atque unguenta congrua, & defricatio. Tympaniten uero recorporatiua curandum probamus curatione, & * conijcienda etiam inflationis * medela, quam Græci empneumatoſin uocant: adhibenda denique reflantia, ut eſt quod appellamus Diaſpermaton, uel * polyarcion, aut Diaartymaton, aut Diaſamſucum, aut Diamelilotum. Hæc enim ualent etiam uentoſitatem tollere. Adhibenda præterea in ijs ea quæ ſuperius ordinauimus. Tum profectu accedente, regula cyclorum, adhibenda natatio maritima, uel aquarum naturalium. Alij uero non abſurdè etiam aquæ marinæ uaporationem probant adhibendam, quo ſudores *prouocantur. Inquiunt enim implendum * ſolum aqua marina feruenti: tum quadrangulam compaginem immittendam, præligatam loris, in quā erit includendus ægrotans: ſed * præliganda compago pelle, ut aquæ prohibeat ingreſſum, quo exhalatione uaporis calefactus ægrotans in ſudorē uenire cogatur. Sed erit aqua calefacienda innouatione frequenti ferri candentis, *immiſſione maſſarum. Oportet autem*

** Diaiteas, deſcribitur ab Aetio.*
** Deſcribitur à Paulo, vt & Diacapregias. Aetius in curatione hydropis deſcribit & epithema ex ſtercore capræ.*
** Malagma intelligit ex liquore Sycamino deſcriptum à Paulo inter emplaſtra. quidam legūt διὰ συκομόρου, vt ſit ipoteriō malagma deſcriptū ab Aetio in curatione hydropis pagina 59c. quod recipit ſuccū Syco[illegible]*
** appoſito*
** &*
** autem*
** adiiciendam*
** medelam ἐμπνευμάτωσις.*
** Polyarchiū Epithema diaſpermaton deſcribiitur ab Aetio pag. 572. Diamelilotum vero, pag. 569. Diaſampſuchum à Paulo.*
** prouocentur. *ſolium *prætegenda & immerſione cadentium*

semper ægrum adhibito animi laxamento curari, quam Græci diachysin uocant. Quærenda denique animi desideria, quæ sine uexatione corporis * præueniant uoluntatem, & amicorum conuiuia, quæ cum ciborum parcitate, animi tamē lasciuitate * frequentēt. Vtile etiam si longi fuerint dies partiri modū sumendi cibi: facilius enim accepta digeruntur duorum tēporum oblatione diuisa. Ac si iuxta ordinem datum leuigati indulgentia paßionis, rursum fuerint acceßionibus typicis ægrotantes affecti, quo iterum aqua impleri uideantur, erit melius uti prius radicum uomitu: dehinc ante diem radicum usus, album ueratrum immittere, tunc sequenti die hoc detracto radices dare, uel certe hellebori decoctionem. Sed horum usum uel confectionem dexteram, atque adhibendi modum Responsionum libris de adiutorijs scribentes docuimus: & nunc inde hæc accipienda monemus. Hæc est mundior, atque uera hydropum curatio. Etenim potui medicamina danda cauere decet: alia enim uesicam commouent, alia intestina lacerando ulcerant, uel dysentericam faciunt paßionem: alia stomachum * uertunt, & fastidium generant cibi, & sitim extendunt. Quapropter si cogentibus rebus utēdum uiderimus quibusdam aquiducis medicaminibus, quæ Græci hydragoga uocauerūt, ea dabimus ijs qui plurimo humore * infusi, aquoso * corpore laborare uidentur. Habere etiam conuenit curam, ne rursum corpora repleātur: ex quibus est euphorbium mulso commixtum * poto datum, uel ouis sorbilibus aspersum, duorum uel triū cochleariorum quantitate, uel decoctio radicum, aut * squilli. Oportet autem * squillæ libras duas omni purgamento absolutas, quo ad unam libram * redigatur, concisas, in uas

διάχυσις.
* præbeant uoluptatem
* frequentia sint: Alij delectent.

Libri Responsionum, siue Adiutoriorū Cælij.

* subuertunt

ὑδραγωγά. Aquiducai medicamina.
* suffusi
* intercute
* in potu

* Scyllæ

* Scillæ
* redigantur

in uas fictile nouum, prælitum mitti, cum adiectis uini sextarijs tribus: quibus ad tertias decoctis, ex ipso liquore erunt ad duo cochlearia ægrotanti danda: & proficiente curatione usque ad unciæ unius accedere modum oportet. Sed hoc erit post gestationem adhibendum, uel post perunctionem corporis, & ante sumptionem* cum plurimo interiecto tempore. Ex decoctione autem radicum duos uel tres cyathos dandos probamus. Sin uero etiam urinam quis uoluerit commouere, erunt omnia* aromatica prohibenda, quæ nõ curiosa, sed magis simplicia esse uideantur, ut est decoctio seminis cucumerum, uel fœniculi, aut dauci, aut apij, anesi, petroselini, item menthæ, asari, nardi, squinanti, zinziberis. Hæc singula, uel cum uino, uel ex ipsis confecta erunt offerenda. Ac si ex hijs humor detrahi non potuerit, oportebit * tanquam alienum paracentesim auferre. Sed nunc decet prius quàm ipsius officij usum doceamus, ijs respondere qui istius curationis adhibendæ dissonantia iudicia posuerunt. Antiquorum igitur aliqui * congruam paracentesin dicunt, ut Euenor libro quinto Curationum, Erasistratus libro quo de hydrope scripsit, & eius sectatores, Thessalus secundo libro regulari. Alij uero ut cõgruam laudauerunt, ut Asclepiades libro quo de hydrope scripsit, & Themison secundo libro Tardarum paßionum, quibus etiam nos iuxta Sorani sententiam consentimus. Adsertores tamen primæ sententiæ, hoc est, istius reprobandæ curationis hæc dicunt. Peritonei membrana à natura neruosa esse perspicitur, & est omne quod neruosæ fuerit qualitatis punctionibus inimicum, siquidem consensus ingerit. Praeterea spirationis naturalis causa, qua nos aërem

*cibi

*diuretica prębenda.

* quod alienũ est paracentesi παρακέντησις.

* incongruam
Euenoris librũ curationum.
Erasistratus.
Thessalus.
Asclepiades.
Soranus.

recipere, atque reddere haustu potili necesse est: intestina quoque commouentur, quibus superficies corporis consequenter *tangitur: & est periculum *hanc paracentesi uulnerari loca: quippe cum non solum corruptus humor detrahi uideatur, uerumetiam naturalis sæpe spiritus excludatur, quod est uehementer corporibus noxium. Dehinc etiam post effectum pũctionis, aliqui ægri sua uulnera resoluentes uoto *prius * torporis deponendi, *uitam quoque liquerunt. Item neq; tempus sibi conueniens hoc genus adiutorij habere uidetur. Etenim passionis constituta uel superpositione, uel lenimento, aliud tempus mitigationem demõstrat, *aut aliam resumptionem, uel recorporationem. Paracentesis uero cõturbat, atque uires corporis tollit, & non recorporatiua uirtute medetur, sed usum recorporatiuum impedit. Ad summam, nemo, inquiunt, saluatus est eorum qui per paracentesin curati sunt: quapropter adhibẽda negatur. Item Erasistratus ait, quod iecore in duritia constituto obesse paracentesis uideatur: siquidem grauatio iecoris tumẽtis toleratur humoris substantia subleuata, atque natans in liquidis, quibus effusis omnis grauedo partium tumẽtium, quæ diaphragmati sunt natura connexæ, atque uenæ maiori, quam Græci *quilẽ appellant, adductione sui tumores ingerunt uicinarum, ac deinde celerẽ faciunt mortem. Item Ptolemæus Erasistrati sectator ait causam passionis esse iecoris duritiam, *supercreatã uero humoris infusionem. Paracentesis igitur liquorem detrahens passionem minime detrahere agnoscitur. Siquidem non aufert causam, ex qua humor creatus esse uidetur. Sed sunt hæc omnia facile expugnabilia. Tunc enim uulnerata neruositas in tumorem uenire recte iudi

*uicina & finitima est.
*hæc
*citius
*infra paulo post, passionis deponendæ
* Nam secti Hydropici, si aqua uniuersim efluat, moriuntur. aph. 27 lib. 6.
*alind
κοίλην
Ptolemæus Erasistrati sectator.
*consequentẽ, aduentitiam.
ἐπιγινομένην

iudicatur, quoties naturali habitu fuerit constituta. Nunc autem morbo uitiata, peritonei membrana contra naturam habere perspicitur:* & non similia, atq; eadem sequuntur naturaliter, uel contra naturam constituta. Item intestinorum uulnerationem metuere inanis timoris est. Etenim exercitatis atque prudentibus hoc genus officij committitur. Dehinc plurimum peritonei membrana * distabit interiecta humoris causa submota. Spiritus uero etiam phlebotomatis sanguini iunctus excluditur, nec ilico tamen reprobanda phlebotomia, cum sit ab omnibus * rectissime adiutorium comprobatum. Ferendum est enim leue damnum naturalis officij, quoties maior utilitas excludendæ passionis promittitur. Soluere uero ligationem ægrotantes, & immoderato fluore * acuto deponendæ passionis in mortem uenire, simile quiddam est, tanquam phlebotomatum ligaturam medici soluere, ac deinde plurimo sanguinis fluore uitam finire. Hæc enim non adiutorij est* curatio, sed stultitiæ ægrotantis. Habet præterea paracentesis etiam aptissimum tempus, quod illi inueniri negant, sicut cucurbita scarificatione adiuncta atque hirudinum appositio, quæ nõ in accessione, aut lenimẽto, sed in dimissione suppositionis recte adhibenda probantur sicut in alijs docebimus de adiutorijs specialibus scribentes. Omnes * enim paracentesi curatos, ut aiunt, mori, apertissime mentiuntur: nos enim quosdã uidimus euasisse: plurimi uero moriũtur: siquidẽ medentiũ tardante* consilia serius * paracẽtisis adhibetur, * utq; alij adhuc tumente peritonei membrana, & neq; usũ dextero operãtes diuisurã* faciendo, mortis periculum incurrunt. Ex quibus est etiam Asclepiades, qui diuiso loco fistulam relinquendã pu-

*at

* distat interiectis. distat sub: ab intestinis

* rectissimum

* ac uoto

* culpatio

* etiam

* consilio

* paracentesis

* itẽ quod male

* faciunt

tauit, ex qua stipis in modum impressa, per puncta peritonei membrana graues consensus, atque indignationes adfert. Quippe cum sæpe etiam gelati sanguinis corpuscula irruentia uulnerum diuisuris, uel quæque externa, magnos tumores atque indignationes commouerint. Erasistrato uero causanti, quod post detractionem humoris ex iecoris duritia in* passionem uenerunt superiores partes, ac magis salutares, adductione quadam ponderis* indignentur, erit respondendum,* quia plurimi* hydropes sine ulla iecoris duritie in passionem uenire probantur. Etenim ex alijs causis fieri posse superius demonstrauimus. Plerisque etiam quanquam iecur duruerit, non necessario in hydropem uenire cõtingit,* ac sæpe adductione partiũ, uel indignatione superiorum uexari perspicimus, * quo sæpe * tumor etiam perdiderit ægrotantes. Omitto quod iuxta eius sentẽtiam oportebat supinis iacentibus ægrotis nullam querelam partium attestari. Siquidem iecur nullo pondere superiora distẽdit, hoc est discrimen, quod Græci diaphragma appellant. Asclepiades uero repentinam effusionem atque coadceruatam cum periculo fieri testatur: Siquidem uiæ, quas Græci poros appellant, *interiecta mora blando se tactu* cõtigant, & propterea illæsi manẽt ægrotantes: detractione autẽ facta liquorũ, aspero se tactu cõtingũt, atq; cõcidẽtes* augustẽtur: ac simili ratione etiã spiritus uehemẽter irruẽs carni dolorẽ facit, atq; inflationẽ, & tormẽta intestinorũ. Est præterea facile expugnabile Ptolomæi dictũ, quod paracẽtesis humorẽdetrahẽspassionẽ nõ auferat. Etenim primo, neque ex alio quolibet adiutorio singulari hæc passio solui posse perspicitur: quippe cũ sit magna atq; perseuerãs: dehinc

*compassionẽ
*offendantur
*quod
*hydropici
*nec
*quos
*inflammatio aut Scirrhus hepatis absque hydrope.
πόρους.
*interiecto humore
*contingunt.
*angustiantur

lehinc quædã adiutoriorũ ob releuãda accidẽtia pas-ionum, quæ Græci symptomata uocant, adhibenda probantur, quanquam non totum soluere morbum uideantur, ut phreneticis luce commotis oculorum prætectio. Item alia quædam, quanquam nihil per se medeantur, aliis tamen adiutoriis præparant corpus, uel patientem locum, quo facilè adiutorij beneficium sumat, ut tonsura uel rasura capitis, fluore quolibet affectis, quo detractis capillis illinienda medicamina constrictiua, uel epithemata, aut cucurbitæ appositiones nullis obstantibus medeantur, quanquam sit detractio capillorum laxatiua. At uerò paracentesis etiam per se plurimum medetur. Releuat enim detractione plenitudinem, tensionem, atque spirationis difficultatem, quam dyspnœan uocant, & aliis adhibendis adiutoriis præparat partes. Non enim * potuerunt medicaminum illinimenta, uel * appositio syncera uirtute ad uiscera, uel patientes partes peruenire, cum interiecto humore peritonei membrana plurimum à cutibus distet: transeunt autem facilè ad ea, ad quæ destinata erant, humoris interiecti ablatione permissa. Quapropter paracentesin adhibendam probamus, sed non iis qui uiribus fuerint fatigati, aut adhuc in * tumore peritonei membranæ constituti: addentes etiam, uel * prædicentes periculum. Plurimi enim quanquam * alterius superesse uitæ potuerint, & sine ullo dolore mortem capere, * paracentesis cura celerem mortem pertulerunt.

* possunt
* appositiones
* inflammatione, ob distensionem, & inde natos dolores.
* præadducentes
* vlterius
* Lib. 5. ca. 1. Paracentesis administratio, eius culpa qui librum transcripsit, exponitur, hinc in eũ locum translata.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER QVARTVS.

* *
*

De elephantiasi. Cap. I.

Deest principium capitis.

*heliosis, dropacismus, & lixiuij calidi perfusio, & * psichrolusia, atque cataclysmus, hoc est, aquarum è supernis illisio, natatio maritima, & aquarum naturalium, & magis frigidarum, quæ a luminis naturam exhalant, quas * stypteriazas uocauerunt, siue * ferrugineas, quas * siderizasas appellāt. Item adhibenda smegmata alia, donec maculæ albescāt, quas supra memorauimus, uel cimolia terra subassata, cū hordei pollime, & nitri quippiā: uel alia quæ lacessere ualeant magis, ac * leuius, ut est cinis ustarum bucinarū, uel halcyonium, aut cū eodē pumex assatus, uel sulphur uiuum, uel * sæpiarum testa exusta cum pumice & nitro, & cimolia subassata, atque gummi, & galla, æqui hæc omnia ponderis. Item acopa & malagmata mediocriter lacessentia, præter cutis ulcerationem, & his unguenta similia, ut myrobalani cum aceto, aut uinum cum ammoniaci gutta, & alumine. Ac si ulceratio fuerit locorum consecuta, erunt congrua pro differentia ulcerum adhibenda. Quapropter ea quæ serpere per corpus uiderimus amputamus: tumentia uero mitigatiuis temperamus, & laxatiuis uirtutibus: item humecta atq; fluida densamus; & sor-*

Marginal notes: * psychrolusia ἡλίωσις. ὠπακισμὸς. ψιχρολουσία. κατακλυσμός. Aqua * stypteriazousas * ferruginearū * siderizousas συπτηριάζουσα. σιδηρίζουσα. σμήγματα. * grauius * sepiarum ἄκοπα μαλάγματα.

& sordida purgamus, caua replemus, & æqualia in cicatricem ducimus, sicut Responsionum libris chirurgiam scribentes monuimus. Ea autem quæ in cicatricem uenerunt sinapismis roboramus, prælatis metasyncriticis cyclis, & radicum uomitu, & cæteris quæ * sua sunt. Tum resumpto corpore uehementer utilis hellebori albi datio probatur, quo corpora * dissecentur, quæ non semel adhibẽda, sed etiam sæpissimè per interualla, præroborato corpore: item nauigatio, & in aeres meliores transitus. Sic enim passio soluetur, aut non ex ea deformatus ægrotans ad finem uitæ perueniet. Veterum autem medicorum nullus istius passionis curationem ordinauit, excepto Themisone, atq; ex philosophis Democrito, si uerè eius de elephantiacis conscriptus dicitur liber, quo sanguinis corruptionis causas conscribens, phlebotomandos imperat ægrotantes, & * dotandos decoctione herbæ, quam in Syria memorat nasci & in Cilicia. Sed neque hanc dicere possumus, neque passio tam difficilis his duobus * adiutoris solui creditur posse. Themison uerò secundo libro epistolarum, ad Dimantem scribens, phlebotomari iubet, rectè quidem sed non * scricturam cõsiderans potius quàm * conuiuantem causam sanguinis * detrahendam: quod est æstimabile, atque ut ita dixerim, dogmaticum, sicut secũdo libro de cœnotetis scribens Soranus docuit. Vtitur præterea * uomitiuis ieiunus, itemq; radicum, eorum confundens tempus. Oportet enim superpositionis tempore adhibere phlebotomiam, in lenimento uerò uomitum. * Item uentrem inter paucos dies leuiter * dedugendum iubet, atque superficiem corporis constringi unguento myrobalani, cum aceto, & oleo rosaceo paruo, uel myrtino,

* similia

* eodem genere locutionis vtitur suprà pag. 409. infrà verò c. 3. helleboro dissecari corpora, et quædam nouitate cõfirmari ait.

Themison.

Democritus.

* potandos

* adiutoriis

* stricturam

* continentem

* detrahendi

Libri Sorani κοινοτήτων.

* vomitibus ieiunis, vt pag. 323 Rationem & modum vomitus ieiuni, vide pag. 409.

* Idem

* deduci

tino, & ammoniaci gutta cum alumine. Deponit etiã ægrotantes in decoctione frigida ex herba * perdicia confecta, uel plantagine, aut murta, aut rubo, bis in die, atque sufficienti tempore quadam tarditate ægrotantes imperat immorari. Dat cibos facilè reflabiles, & * potu magis aquam, quæ sunt incongrua. Phlebotomia enim * similiter laxatiuum genus est, & cibus reflabilis: at singula unguenta quæ imperat adhiberi, constringunt: item embasis, quam fieri ex decoctione herbarum iubet supradictarum: item unguenta condensant corpora. Sed hoc passus est cùm nondum limpide methodicam perspiceret disciplinã, & Asclepiadis secta * circunseptus, paßionis causam † in extasin æstimaret, quam * præstabat fieri † per ensem siue cutem: & ob hoc quærebat materiam à superficie ad altiora, uelut latius patentia, * reuocare. Vtitur ideo constrictiuis extrinsecus, & rapit ad interiora ea quæ fuerint appositorum uirtute depulsa. Prouocat etiam uentris fluorem & uomitum, & utitur hellebori purgatione, adhibito psilothro in tres uel quatuor dies, uel alio quolibet urenti medicamine usque ad cutis ruborem, quo magis perseuerantem faciat paßionem. Adhibet præterea cataplasmata, in quibus etiam succos * adhibuit arnoglossæ, uel perdicij herbæ. * Item malagmata adhibet constrictiua, ex quibus nunc plurimi * laudant argagation appellatum medicamen. * Item exercitium probat, & defricans cutem, declinat ungere, sed adhibet * Græcum, non coniiciens hoc quoque esse laxatiuæ uirtutis. Adhibet etiam ammoniaci guttam cum aceto, uel uino, quæ sunt intra se contrariæ qualitatis. * Item post exercitium sudationem faciendam igne uicino, sed aqua frigida fouendos

imperat

* perdicio
* potui
* medicinaliũ
ἐμβάσις.
* deceptus
† intrinsecam
* quam præstare putabat non ferri per extrinseca siue
† superficiem
* regerere
ψίλωθρον.
* addidit
* Idem
* fortaßis legendum (laudant ex Achate medicamen) vt emplastrum Polletis ex Achate nos intelligamus descriptum ab Aetio pag. 840.
Argagatio medicamen.
* Idem
* picem Græcam
* Idem

imperat ægrotantes, & usum hellebori *geminũ probat. Quæ sunt quidem uera adiutoria, si tempora quoque seruentur, ut Respõsionum docuimus libris. Quidã Themisonis sectatores initia quoque paßionis præuisa coercẽtes, pronos ac decliues, uel uenturos in eandem, quos uiderint, phlebotomãt, & helleboro purgãt: eos autẽ quos iam possessos acceperint, iisdem negãt curãdos adiutoriis. Siquidem corruptione quadã & laxatione extremæ cutis in corporibus hæc paßio generatur, & est arifica carnis atq; mollifica corporis phlebotomia. Quapropter inquiunt esse frigerandam & siccandam corporis superficiem, quo poßit eius humor ad intestina uel uentrem recurrere, ac deinde clysteribus, uel purgatiuis medicaminibus, quę cathartica uocant educi detrahendo cibum. Præterea potandos probant ægrotantes succo nepetæ, seruata moderatione quantitatis, quæ neque minuenda, neque superanda sit à tribus cyathis usque ad sex: cibum etiam dandum frigidum, atque constrictiuum & paruum: potum frigidum, sed * meratum ex uino uehementioris acrimoniæ, atque albo, & ueteri: & sæpe * tenendos ægrotantes, ac siccandos abstinentia bibendi, & siccioribus reficiendos cibis: quæ sunt utraque incongrua ac dissonantia siccandæ cuti, secundum eorum intentionem. Si enim, ut aiunt, è superficie transmittendus est humor ad altiora, atque eò prouocandus, ut clysteribus ac purgatiuis medicaminibus excludatur per uentrem, erit contrarium, siti, atque siccioribus cibis, & uino supradicto, altiora siccare. Item aliqui * horum multitudinem intuentes frequenter adhibendam phlebotomiam, atque clysteres, & uentriflua medicamina, quæ cathartica uocant, iubent: & * magis diacameleos

* albi vomitorium: nigri deiectorium.

κλυστῆρες.

καθαρτικά.

* meracum

* continendos

* humorum

* magis quod Diacameleas

leos appellant, quibus necessariò corrumpentes ægrotos in peiorem habitudinem corporis uertunt, quem Græci cachexian uocant. Alij corruptione hoc fieri, atque mutatiene ex * uenenis effecta æstimẽtes, temperatiuis uti medicaminibus decreuerunt: ex quibus magis asinino lacte ægrotantes potandos imperant simplici, uel accurato, quod schiston appellant: item uino dulci, & cibis similibus, quibus fœda digestatione corruptis maior efficitur corporis corruptio. Ordinant præterea theriacam dandam, quam cuncti Mithridatium appellamus: quæ quidem recorporatiua uirtute mederi posse perspicitur. Dant etiam uiperas mandendas, sed amputato capite atque cauda, mensura digitorum quatuor, cætera coquentes atque * obdulcantes sale, & oleo, ægris offerunt comedendas. Alij etiam aqua ex labris quibus candens tingitur ab operantibus ferrum, potandos dicunt, cùm sit hæc passio secundum plurimos scriptores, ex aqua graui, quæ aut natura, aut aliqua corruptione fœdata sit, sæpius generata. Alij quoque etiam cutis uulnerationem affectandam probant, qua corpus exhumoretur, neque cunctis commune iudicium, & ignaris cognitum prouidentes, quod peiorante paßione superficies corporis ulceratur. Alij ægrotum in ea ciuitate quæ nunquam fuerit isto morbo uexata, si fuerit peregrinus, * cludendum probant, ciuem uerò longius exulare, aut locis mediterraneis, & frigidis consistere, ab hominibus separatum, exinde reuocari si meliorem receperit ualetudinem, quo poßint cæteri ciues nulla istius paßionis contagione sauciari. Sed hi ægrotantem destituendum magis imperant, quàm curandum, quod a se alienum humanitas approbat medicinæ.

De

[Margin notes:]
καχεξία.
* venenatis humorum qualitatibus.
Lac asininum σχιστόν.
θηριακὴ μιθριδάτιος.
* condientes.
* excludendum

De Phthiriasi. Cap. II.

φθειρίασις.

ANtecedente cachexia etiam hoc symptoma generatur, quod nos accidens dicere poterimus. Sumpsit igitur nomen non à genere, sed à multitudine pediculorum. Plurimi enim creantur nunc per totum corpus, nunc per eas partes quæ capillatura * cõceptæ sunt: & nũc consueti atq; simplicis formæ, nunc ignoti, hoc est latiores, & duri magis, ac sæuientes morsibus uehementer, quos quidam ferales appellant. Nam sæpe etiam sub capillis inueniũtur corpora penetrasse. Sequuntur autem ægrotantes uigiliæ & pruritus corporis, atq; pallor, cibi fastidium, & stomachi debilitas, & caluities: & est paßio solutionis, choleræ rubeæ egestione plurima per tenues uias emergẽte, qua hæc animalia generantur. Deniq; superpositionis tempore iacere oportet ægrotos loco mediocriter frigido, atq; cibis constrictiuis, & temporibus iam sæpe demonstratis, refici. Fomẽta uero & perunctiones, & cataplasmata membratim erunt adhibenda, qualia Themison elephantiacos curans ordinauit. Sed ea loca quæ capillatura uestita sunt, erunt præterea radenda. In superpositione resumptio adhibenda, atq; recorporatio, sicut in cachecticis, & elephantiacis ordinauimus, sed iugia adhibenda smegmata, quæ nos lacessentes, atq; purgatiuos pulueres nũcupamus. Item unctiones, magis cum mox fuerit capillatura derasa, præfotis partibus aqua marina, uel aceto salso. Sunt denique plurima speciatim posita, ut bulbi cum nitro atque oleo contriti, quo mellis * faciat craßitudinem, ex quibus corpus erit illiniendum: item staphysagria cum aceto atq; oleo trita, uel infusa aceto & oleo, tum contrita cum salis flore, quem Græci halos anthos uocant, do-

* cooperta

Pediculi ferales.

σμήγματα.

* facian

ἁλὸς ἄνθος

nec liquidi mellis similitudinem faciat: tum etiam sulphure uiuo atq; aceto: uel * ita ponderibus composita medicamina: staphysagriæ drachmas duas: sandaracæ drachmas duas, nitri obolos duos: admixto oleo & aceto, donec in mellis craßitudinem ueniat: uel sandaraca cum oleo: & staphysagria, & abrotanum æquis ponderibus, admixta calce, quam Græci conin uocāt, & his * similibus. Palpebris autem erunt adhibendi sicci pulueres atq; collyria, quæ Græci * phlepharica uocāt, nos palpebraria dicere poterimus, ex ære usto, atq; * aneso asso, sed & lapide scisso, & pipere, & staphysagria cōfecta. Hæc etiam in iis qui præter phthiriasin pruritu uexantur sunt adhibenda, adiectis magis feruentioribus aquis in usu lauacri, & aspergini-bus pulueris ex thure & nitro & sulpure confecti. Itē solicationes, quas Græci helioses uocant, adhibendæ sunt: dropaces quoq; & uomitus radicū, & ea quæ iam sæpe de aliis memorauimus scribentes paßionibus, quæ corpus recorporatiua uirtute fortificare, atque in meliorem habitudinem commutare ualeāt. Sic enim detracta corporis cachexia, quam nos malam habitudinem dicere poterimus, * eius quoque comitantia depellentur.

[Margin: * istis; κόνις. * similia; κολλύρια βλεφαρικά. * blepharica; * aniso; ἡλίωσις. * eam]

De Ventriculosis, quos Græci cœliacos vocāt, & de cæteris defluxionibus. Cap. III.

[Margin: κοιλιακοί.; κοιλιακή:]

VEntriculosa paßio, quam Græci cœliacen uocant, à parte corporis quæ patitur nomen accepit. Generatur ex antecedenti indigestione continua, uel tumore uehemēti, aut dysenteria. Sequitur in hac paßione constitutos uaria stercorum egestio, qualitate, atque colore, nunc tenuis ac soluta, nunc aspera, & inæqua

inæqualis uel constricta, & nunc alba, nūc similis urinæ camelorum, nunc flaua & spumosa, nunc prasina uel liuida, aut nigra, aut purulanta, aut sanguinea, cū graui fœtore & rugitu intestinorum, quem Græci borborismum appellāt, atq; in exitu sonitum: & post effusionem factæ uelut * scatentis stercoris uesiculæ: & nunc iugiter nocte atq; die, nunc coaceruatim, sed interiecto spatio, ut per diem bis, uel semel, aut interpositis uno uel duobus diebus, aut eo amplius: & nunc cum tensione, atq; uentositate, & tormento, uel dolore aut singultu, considente atq; conducta cute quæ uentrem circuntegit, attestāte siti, & ipsius uentris feruore, & leui in interioribus torpore frigido. Sequuntur etiam uigiliæ, fastidium cibi, & aliquibus plurimus appetitus, uirium debilitas, pallor subalbidus, & *nunc febres, dehinc corporis odor teter plurimus, ut etiam quæ suis manibus tetigerunt computrescant, & difficile careant odore concepto: tum uultus inflatio atq; pedum. Quibusdam etiam dysenteria congeneratur, cum facile fuerint intestina ulcerata ob defluentiū acrimoniam. Est autē paßio solutionis, & * aliquādo stricturæ complexa. Siquidem aliqua eius uideantur esse * coniuncta, ut ex supradictis coniicitur: sed discernitur à speciali rheumatismo uentris. Siquidem plurimæ in ipso fiunt egestiones: sed non uariatæ supradictis concursibus. Quapropter cum adhuc noua, uel emergens fuerit paßio, nec plurimi temporis, sed in superpositione constituta, quam Græci epitasin uocant, erit eo tempore* locandus ægrotās constrictiua ratione, ut sæpe docuimus, adhibita requie: & quantum uires permiserint, abstinentia. Etenim ad perferendum atq; corpori* adpropriandū cibum sumptum,

βορβορισμός, ἢ βορβορυγμός.
* bullientis
* tum
* legunt quidam: aliquādo ea videtur esse coniuncta.
* constricta
Reumatism[o] ventris.
ἐπίτασις.
* regendus
* aßimilandū vt pag. 105.

*tunc
*inquietati.
*præunctus
*lauanda
*careat
*torrore vt cap.4.lib.5.
ἁπαλά.
*vel si dolor admonuerit adhibenda cucurbitula: iniiciendúsque clyster longiore fistula: procurandū tamen moderatione, parti nullum vt detrimentum sit, spōgiáque, vt solitū est, ano supponēda: tū leniter.
Ano spongias subiici solitas vide pag.462.
ἀσπίδισκος.
*sit
*leni
*atque
*etiam
ἱερὸν ὀστέον.
*detrahēdum

nunc uenter patiens indignatur, tanquam oculi patientes uisus officio, *in qua ætati: somnus etiam plurimus curandus, atq; sitis, & lanis mollibus uenter contegendus leuiter oleo hispano *prætactus, uel melino, aut rosaceo, aut murtino, aut lentiscino oleo. Ac si uentositate quoq;, uel tormento affecti fuerint ægrotantes, dulci oleo dimißionis tēpore lanæ tingendæ sunt. Perunctio uerò ex oleo uiridi adhibenda: facies quoque aqua tepida *releuanda: tum cibus dandus, ut alica ex aqua frigida, ita curata, ut sua * caruerit difficultate, quod fiet ex farris *tepore, aut decoctione palmularū thebaicarum. Dandus etiam panis solus, aut cū eo oua hapala: item pultes ex oryza, uel alica, aut farre, aut milio, ex paruo hispano oleo confectæ, & paruo salis grano * uel si dolor admonuerit, adhibenda cucurbita longior: procurandum tamen, ut si quid partis spongia ceperit solitæ, damnum moderationi non sit: Tunc leuiter oppreßo liquore, quo folliculi reflatio fiat, erit tentandum ne clysteris cauerna * fuerit clausa: dehinc apponenda podici fistula dextera manu, usque ad eius uerticulum quem Græci aspidiscon uocāt, impulsu *leui, & *neq; recto ductu cōtra oppositas partes, neq; superiora repentino, uel *cum plurimo conatu, tumores enim exinde atq; collectiones efficiuntur. Quapropter sensim, atq; paulo inferius inclinato ductu, iniectio fieri debet ad illam partem, in qua constitutum est os sacrum, quod Græci quoq; uocant hieron osteon. Illic enim spatium latius longaonis, appositione facta erit digitis *detrahendus, quo cauerna fuerat obstrusa, atq; sinistra manu continenda, immobilitate seruata, clysteris fistula, & dextra comprimendus folliculus leniter, ac moderatè, quoties inferiora intestina

stina ulcerata noscuntur. Erit deniq; paruæ longitudinis, atque altioris cauernæ fistula procuranda, qua * *quæ* *poßit facili effusione patientibus locis medicamen tradere, ne** *suspensum iis quæ patiuntur non solum nihil* **nec rectà, nec statim ad partes ægras trãsmissum* *afferat commodi, uerum etiam sanis irruens officiat. Erit autem folliculi impreßio uehementius facienda, atq; fistula longior procuranda in iis quibus superiora intestina fuerint ulcerata, quo medicaminis liquores eò ualeant peruenire. Et hortandus ægrotans, ne retento spiritu quodam recursu referiat medicamen. Ac si magna fuerit putredo, quam nomen appellant, nõ erit** *immodicum etiam ex utraq; parte, clysteris fistulam cauernare, quam Græci amphitreton uocãt, quo* * *incõmodum* ἀμφίτρητος *poßint medicaminum liquida per utranq; partem intestinorum lateribus aduenire: Tum cum omnis fuerit folliculus complicatione uacuatus, siue oppreßione manus* * *refusus quo medicamina peruenisse** *sentiamus,* * *infusus, cum* * *sentiemus,* *erit detrahẽda fistula suspensa manu, & distentis cruribus ægrotantis, spongiæ commodandæ podici, expressæ ex decoctione calidi liquoris, in quo præcocta sint mala punica, quo constrictione quadã uirtutis herbarum, quam Græci stypsin uocant, atq; feruido tactu densatis partibus longaonis, iniecta teneantur. Tum modico temporis spatio intermisso erunt etiam illa quæ clunibus fuerant supposita detrahenda: & si fuerit æger in uentris officium prouocatus, in inferioribus ulceratione constituta, & magis si in longaone fuerit perspecta, erit hortãdus paulisper resistere, &* * *cõtactu enim digitorum intestinum sese colligit, & contrahit.* *iniecta continere,* * *tangentibus nobis easdem partes quæ pati noscuntur, quoties prouocari ægrum in egestionem medicaminis uiderimus.* * *Ac si in superioribus fuerint ulcera, erunt permittendi egerere cum* * *At*

uolent. Etenim medicamē iam recurrens atq; defluēs ad inferiora, longaonē sanum inutili uirtute adficiendo exulcerat. Nam quibus* alienatæ sordes detrahūtur, iisdem non ulcerata uitiantur, exusta cum admotæ corporibus tardius fuerint immoratæ. Exclusis igitur cum medicamine post sufficiens temporis interuallum muculentis humoribus, atq; ramentis, & uariis defluxionibus intestinorum, sufficienter operatum medicamen accipimus, quanquam non de perfecta curatione tutò pronuntiare poßimus, cum sæpe ulcerationis particula in superioribus constituta minime ualeat medicamen accipere, & propterea non omnibus commodata curatio uideatur: uel si commixtū putredini medicamen cuncta purgauerit, hoc adprehendimus, cum solum, præter aliqua purgamenta, fuerit exclusum. At si hoc egestio secuta fuerit quædam aliena, minus quidem, purgata tamen accipimus ulcera, & propterea sanitatis spem pollicentia. Item si nihil fuerit exclusum, neq; ipsius iniectionis quidquam, erit credendum necessariò medicamen inhæsisse, quantum sua ualuit potentia, & propterea sui operis integrasse uirtutē, quanquam non perfecisse uideatur. Nec recte culpanda uirtus est, quæ una iniectione non dederit sanitatē, cum* plenam fecerit futuræ perfectionis fidem, perseuerationem sui persuadens. Vnde si omnino nullum fuerit redditum, medicamen erit impauide accipiendum: atque è contratrio si eius nulla particula retenta, nullum sui demonstrauerit effectum, omnia desperanda. Est enim plurimæ debilitatis, atque * alienatarum, uel mortuarū partium signum. Coniiciendum præterea, ne, ut sæpe contigit, uetustate medicaminum efflata uirtute nullus sequatur effectus, & propterea sicut

* alienæ

* planam

* occupatarum

Gangræna

sicut iniecta sunt, *limpide reuocentur. Quapropter etiam hoc intuendum esse mandamus. Tum post egestionem factam spongiis erit *postea detergendus, uel si nihil fuerit exclusum, interiecto spatio unius horæ perunctum reficere ægrotantem oportet cibis congruis, atque stomacho aptißimis, ut lactucæ thyrso, uel intybo cū aceto, quod sit ex murta confectum, aut oliuis fractis, uel natantibus, quas colymbadas appellant, & ouis hapalis, & uolantibus nuper memoratis, quæ sint nutrita constrictiuis, ut murta, rosa, lentisco. Etenim eorum pinguedo sic *defluxit, atque caro constrictiua sufficitur, magis in eorum pectoribus quorum plus oßibus uicina aptiora probantur: sunt enim teneriora *cæterorum. Danda etiam pomorum quædam constringentia, atque olerum cocta, quorum superius de aliis scribentes paßionibus memorauimus: potui dabimus aquam frigidam: quod si minime tolerauerint ægrotantes, dabimus feruentem plurimum aquam cisterninam: & si sine febribus fuerit ægrotans, dabimus uinum *exercitioris paulò uirtutis, ut supra docuimus. Omnino enim inuitantes adpetitum, siue suscitantes, quem Græci orexin uocant, stomachi robur debemus custodire, nisi cum nausea etiam uenter fuerit resolutus. Oportet enim curare, ne rursum plurimum cibum demus aut potum, uel priusquam solidum cibum sumpserint ægrotantes bibendum credant. Nam conuenit neque grauata, neque humecta intestina seruari. Si igitur medicaminis iniectio aliquo fuerit peccato uitiata, ut non omnibus *adiutorij partibus *informata uideatur, mox medicamenti monstrabit errorem. Nam quidam *iniectione aliqua ex parte uomuerūt:

* limpida
* podex
κολυμβάδας
* defluit
* cæteris
* excitantioris vinū id supra remordere dixit pag. 379. Alij legunt: exercitatioris vt infrà c. 8. dixit exercitatius cataplasma.
ὄρεξις.
* adiutorium
* immoratum
* iniectionem

aliqui ſtomachi ac uentris dolorem ſenſerunt, ſingultibus atque nauſea affecti, cum anxietate, ac ſiti, & immitigabili ardore, & articulorum frigido torpore, & pulſu maligno, atque ſudore uel defectu, aut preſſura capitis, ſiue grauatione, quam caroſin uocant, * *ſiquidem ſit nimiæ uirtutis medicamen iniectum, in febribus, uel uiribus uitiatis, aut in alto tumoribus conſtitutis. Vomitus autem medicaminis iniecti ſi ex tumore uentris fuerit factus, uel* * *teneriorum inteſtinorum, tanquam in iliaca paßione, ſæpius ægrotantibus intulit mortem. Si autem nullo tumore ſubiecto fuerit effectus, ingerit uexationem atque metum: Aut ut ſæpe contigit paßionis ſignificat depulſionem: Siquidem nulla pars ulcerum in inteſtinis à medicaminis contactu uidetur immunis. Tardante paßione etiam recorporatiuis conuenit uti rebus. Quapropter oportet ea quæ feruntur per uentris officium, celeriter auferre, & ora ægrotantium ſpongijs ex puſca frigida* * *ſiccatis reficere, articulos ligare, & ſtomacho cataplaſma conſtrictiuum imponere, quod* * *diadaphnidon dicũt, uel ſimilis uirtutis. Odoramenta quoque reſumptiua adhibere, & frequentius cibo nutrire ex ſupradicta materia. Ac ſi accepta non tenuerint, erunt ſecundo offerẽda, adhibita articulorum fricatione, cucurbitáque ori uentris infixa, & ſi fieri potuerit, etiam à tergo inter ſcapulas. Ac ſi dolor occurrerit, & ſingultus, ob ardorem, atque ſitim, fomentis utendum eſt, & cataplaſmatibus, & ſpongiarum uaporatione, & olei iniectione, quo poßit* * *medicaminis uexatio celerius obtundi. Perſeuerante incendio, etiam calida,* * *& oleo & lacte ſunt inijciendi: Et ſi nulla fuerit* * *humoris ſignificatio, eorum frigidus adhibendus eſt uſus: &*

ob mi

κάρωσις.
** ſi quidem*
**tenuiorum*
**expreßis*
** Aetius ex Archigene in hoc morbo ualde probat Malagma ex Baccis lauri*
**medicaminibus*
** & oleum, & lac ſunt inijciẽda At*
**tumoris*

ob mitigandam sitim iugis adhibenda oris collutio: dandus interea potus. Item propter articulorum frigus adhibendi tepores, cũ blanda manuum tenacitate, quam diacertosin uocant: item unctio. Sudores autẽ si ex pressura & diaphoresi fuerint apparentes, erunt detergẽdi, & aspérginibus cohibẽdi, & cõgruo cibo, & cæteris quæ de caroticis scribẽtes docuimus: quibus depulsis, hoc est à præsentibus periculis euadẽtibus ægrotis, si forte rursum in priscam dysenteriam uenerint, erit tentandum multo tẽpore simplicibus uti iniectionibus, hoc est, hijs quæ sine calce, quam asbestõ uocant, uel auri pigmento, quod arsenicon appellant, conficiuntur. Tum si perseuerauerit paßio, ad uehementiora transeundum, sed ex simplicibus rebus confecta, *sollicitam habentes calcis, uel auri pigmenti iniectionem. Oportet* enim putredini etiam cataplasmatibus occurrere, quorum sunt erui pollines pusca decocti, & lentiscinum oleum, acacia immixta, donec mellis sumat craßitudinem, item lẽticula molita, cum melle, uel rosaceo, uel lentiscino oleo decocta. Ac si putredinis causa sanguinis effusio fuerit consecuta, erũt spongiæ expressæ ex aceto calido pubetenus, uel sub umbilico, & coxarum summitatibus, quas Græci ischia uocant, admouendæ: dehinc ijsdem locis etiam cucurbitæ* feruefactæ adfigendæ, articuli ligandi, dandus digestibilis cibus, & qui facile corpori insinuetur, tum uinũ quod sit præcoctum in cortice mali punici.* Inijciendum autem acetum, nunc solum, nunc cum thure masculo, uel eius manna contrita, * uel quod ex confectione superat diatheon emplastri, cum sibi eius materiæ miscentur: Imponenda etiam similis uirtutis emplastra: uel acacia aceto soluta. * Tunc donec scatere tentet*

Margin notes:

διακάρτερησιν.
διαφόρησις.
καρωτικαί.
* cardiacis
Calx
ἄσβεστος.
*periculosam, suspectam, minime tutam.
*autem
ἰσχία
*igne multo
* Imponendũ
* vel ab eo quod in confectione superat, uocatum διὰ θεῶν emplastrũ cũ eius materiæ miscentur, imponendũ, ac etiam
* Ea

F

coquenda, aut in amplo mali punici cortice supra tepentem cinerem sensim calefaciẽda, & ex ipso liquore partes contegendæ. Dehinc cerotaria apponenda ex oleo murtino, aut melino, aut uiridi, contrita acacia atq; consoluta, uel ex omphacino, aut œnanthino, cum *ruta, aut balaustio, aut aliquando his omnibus: uel ut Themison composuit, acaciæ partem unam, rosæ aridæ partem unam, ammoniaci guttæ partem dimidiam ceræ partes quatuor & olei rosacei quod sit sufficiens. Hæc contrita in uino amineo, cum rosaceo oleo & soluta cera miscenda. At si sanguis fuerit retentus, quod fit aliquando *cum gelatur, aliquando *densitate putrescentis uenæ, erunt discernendæ causæ hoc modo. Nam densatam intelligimus uenulam, quoties pulsus exurgit, atque frigus corporis resumpto feruore mitescit, ægrotantis animus melior, atque spiratione corpus facillime releuatur. At si gelatus obstiterit sanguis, quod Græci thrombosin uocant, & propterea fuerit fluor celatus, supradictis contraria sequuntur, ut pallor, iactatio, pulsus paruitas, uel amputatio, quam Græci asphyxian uocant, grauedo, inflatio, frigidus torpor pubetenus, ac paulo superius: tum defectio cum sudore. Quapropter erit aceti iniectio facienda, tunc cum fluor fuerit abstinẽdus: diurnis diebus cibo reficiendus ægrotans. Si autem plurima ex parte retenta putredine parua excluserint ægrotantes, quæ sint sanguinolenta, & ramentosa, & propterea profectu apparente melior esse uideatur cu ratio, adiuncto tamen metu ne *retenta soluantur, oportet etiam secunda uel tertia *die eundem *trochiscum iniicere, sed *solita, uel certe succum plantaginis, aut acaciam cum aqua. Sin uero quibusdam diebus

*murta
Vinum amineum.
* nam venas diuisas sanguinis thrombus nonnunquam obturat.
* conglutinata vena, quæ putredine dehiscebat.
θρόμβωσις.
ἀσφυξία.
* retenta partes soluant, i. vlcerent.
* Autor supra cap. 13. lib. 2. valde probat trochiscos ex seminibus Rosæ cõfectos, & trochiscos ex Electro, quos hic fortassis vsurpari vult.
* Deesse quadam hæc vox monstrat, cum antea trochiscorum non meminerit.
* solutum

diebus sine officio uentris fuerint ægrotantes, ac rursum *iniectionibus asperati, coniicimus in his non cicatricem ulceris factam, sed medicaminum supraducto cortice fuisse *obtrusa, & propterea post *effectum uentris *nuda atq; *sordidata rursum humore fluere: ordinabimus autem tribus diebus lēticulæ *coctionem craßioris succi iniiciendam. Etenim intestina ui propria medicaminis coërcentur, quam Græci stypsin uocant, & ulcerum mitescit asperitas, & ex anterioribus medicaminibus facta conglobatio, siue cortex in saniem prouocatus cadit, & subiecta ulcera in cicatricem uenire coguntur. Ac si plurimo tempore ulceratio perseuerauerit cum corporis debilitate, atque fastidio, erit frequentia medicaminum euitanda, siue iniectionum, siue potionum. Maior enim ex ipsis uexatio fit, cum cibi appetitus extinguitur, & in fastidium ueniunt ægrotantes, nisi parua insuetorum multis fuerint consuetis admixta. Decoctionem autem lenticulæ secundo uel tertio per singulos iniiciemus dies. Ex ipsa enim sufficienter intestina coërcentur, & latenter corpus nutritur, cum *quadam particula digestione usurpata uiribus profecerit ægrotantis. Tum cū limpida ulcera senserimus erunt *cohibenda ea quæ uehemētius siccare ualeant, quæ Græci styphonta uocant, & iniicienda mediocriter constringentia. Ac si quisquam, eorū nō tulerit uirtutem, erit diachylon medicamen oleo roseo soluendū, ac diligenter liquefactum iniiciendum, uel plumbeo mortario, plūbeo pistillo *circunducto immisso oleo rosaceo conterendum, donec in succū ueniat, atq; craßius fiat. Horum quoq; similibus utendū monemus. Tunc uino leni, atq; carne uolātum uel marinorum utendū, ut squillæ, mulli,

* eiectionibus
* obtrusum sub. ulcus.
* officium
* nudatum
* sordidatum
* coctionis craßiorem succum iniiciendum.
στύψις.
* quadam
* prohibenda
στύφοντα.
* circunductū

*carabi mulli, *carani: & pro modo uiriũ, gestatione, resumptionis causa. Dehinc quum omnia tuta uiderimus, lauacrum adhibemus, sed non præparanter, & magis, quum fortè iniectio fuerit facta trochisci, nisi primò uentrem egesserint ægrotantes. Tardante paßione, superpositionis tempore, iisdem uti conuenit. In lenimento uerò erit fortificatio adhibenda corporibus per uariam gestationem, & uocis atq; corporis exercitium. Post singulas egestiones, adhibenda spongia ex oleo, & aqua calida, & decoctione lini seminis, aut fœnigræci, aut maluæ agrestis, iisdem partibus, ἕδρα. hoc est seßioni, quam Græci hedram uocant, & specialiter admouenda uaporatio ex pollinibus, cataplasmate calido, uel saccello. Dehinc etiam radix agrestis maluæ decoctæ atque contritæ, calida testa calefacta erit apponenda. Ac si iugis fuerit dolor, immittendus digitus usque ad altiora, præunctus adipe anserino cum fœnigræci semine cocto atque contrito, aut aliquo medicamine ex iis quæ appellamus lipara. Ac si hæc minimè fuerint inuenta, erit hoc cerotario faciendum simplici atque limpido: & quum tempus cibi dandi occurrerit, adhibenda perunctio stricturæ congrua: tum nutrimento dandus panis ex aqua calida, aut alica lota, aut pulticula ex melle confecta, aut oua sorbilia cum pane. Potui autem aqua calida offerenda. Perseuerante autem tumore, adhibenda cucurbita adiuncta scarificatione locis tumentibus, & uaporatio spongiarum. Declinatione occurrente adhibenda cerotaria, & resumptio cauta. Sic enim sedantur iuges egerendi uentris *delectationes, quum tumor mitigatione conquiescit, atque ille qui putatur rheumatismus indulgentia tumentium facilius abstinetur. *Ac si æqualis tumori

Lipara medicamina.

*irritationes, vt pag. 475.

*At

tumori fluor occurrerit, utriusque erit cõiicienda curatio. Quapropter si fomentum ex oleo hispano, uel melino, aut murtino, aut lentiscino adhibuerimus, & cataplasmata erunt ex aceto atque melle, * uel stymmatibus præinfusis coquenda. Item præscriptis iamdudum iniectionibus concoquenda quædam constrictiua, ut murta, uel rosa, aut mala punica: * lacte autem & cæteris admiscendum amylum, & *enatis matibus aliqua decoctio stymmatum adiungenda, aut mali punici, & apponenda rursum sessioni uaporatio stymmatum, aut cantabri conligati, uel in aceto decocti, uel quam *omelsin uocant, ex pollinibus panno cõligatis, atque ex stymmatibus confectis. Perungenda etiam digito interiora longaonis ex cerotario oleo roseo confecto, aut adipe cum oleo roseo: tum post perunctionem ora lauanda aqua tepida: cibus dandus pulticula calida, ut de uentriculosis scripsimus, quos Græci cœliacos uocant, ex alica, uel farre aut oryza, aut milio, aut olyra, aut pane Alexandrino. Hæc singularia danda, uel aliquando amylo admixto, aut lacte, aut melle ex fauo expresso. Potus paruus dandus, sed calidus. Tum effecta declinatione resumptio adhibenda. Ac si solutio fuerit urgentior, uel sola, frigidus conuenit locus ægrotanti, & supina iacendi positio, paulo * leuius capite locato, & suppositione lanarum, clunes uel inferiores longaonis partes subleuandæ. Adhibenda etiam requies, & impressus articulis manuũ amplexus, uel ligatio paulo tenacior. Deponenda etiam omnis animi intentio, & magis cogitatio paßionis auertenda. Admonet enim * egestionem, ac prouocat inquietudinem in memoriam reducta conscientia. Erit denique persuadendum, ne quoties fuerint ægri in egestione

ne

* stymmata quæ oleis adduntur vt spissescant, & odorem aromatum contineãt: ἡδύσματα quæ immiscẽtur aromata, vt suauem odorẽ cõcilient. Stymmata ferè omnia adstringẽtia sunt. vide lexicum Constantini.

* lacti

* enematibus

* ωmen lysin

* leuatius: vt antea pag. 245

* egestionum

ne commoti, ilico uentrem facere festinent, sed quantum potuerint resistendo differant * motu. Fit enim quædam meditatio, atque frequens egerendi consuetudo, & oportet effugere laborem motus, ac * nutādi corporis frigus, nisi fortè acrior, aut incendiosa fuerit defluxio. Retenta enim seßionis in locis, quam Græci hedran uocant, longaonem exurit. Conuenit denique, si poßibile fuerit, ægros ad seßionem egestionis deportari, aut * humilius è lecto scaphia posita ad egestionem produci faciendam, uel si plurima fuerit corporis defectio, qua iacentes non ualeant fluentia retinere, erunt egestiones spongijs suppositis excipiendæ, & medijs partibus apponendæ lanæ, uel oleo constrictiuo prætinctæ, uel decoctione buxi, uel murtæ, aut mali punici, & horum similium stymmatum, uel succorum constringentium, uel asperso * ruthergimario, quem Græci byrsodepsicon uocant, uel trita galla erunt media siccanda: hæc enim constrictionem sine ullo frigore fore promittunt. Dehinc apponenda ex palmulis epithemata, & malo cydonio, & balaustio, & alumine, & horum * similium, sicut de cœliacis, uel sanguinem spuentibus, aut stomachicis scribentes docuimus. Iniiciendus etiam per clysterem succus plantaginis, aut polygoni herbæ, uel intybi, aut uuæ lupinæ, aut herbæ * caricariæ, uel semperuiuæ, aut mespilæ, *maluæ, aut orizæ, aut decoctio mali punici, uel eius caduci, quod Græci cytinon rhoas appellant, nos * ampullagium. Et aliquando hæc ipsa erunt conterenda, uel rosa, aut rubus, quam Græci baton appellant, aut lentiscus, aut galla, aut thalia, aut rubi uirgulta, uel uitis anuli, quos helicas uocant, aut salicis folia ex uino *bunito iis qui sine febri adficiuntur: ex aqua uerò iis qui

* motum
* nudati
* humiliori lecto scaphia apposita
* rhoe coriario βυρσοδεψικόν.
* similibus
* calycariæ
* palmæ
κύτινον ῥόας.
* vide cap. 2. lib. 5.
ἕλικες.
* vnita

qui febricitant: item *ros syriacus, aut omphacium, aut acaciæ succus, uel hypocystidos herbæ, aut balaustij drachmæ duæ, in quatuor uel quinque * cyathis coniiciendæ. Est enim ea quantitas iniectionis * redundans, hoc est siquidem plurima, grauedine quadam prouocat uentrem. Item lenticulæ decoctio: aut licium indicum cum lacte. Sint autem amyli drachmæ quatuor, licij drahmæ duæ, lactis cyathi septem uel octo. Extendenda enim hæc singula atque minuenda sunt pro magnitudine * solationis, ac uirium ægrotantis. Ac si plurimus fuerit in ulceribus sensus, ut medicaminum cõstrictione lacessita indignentur, erunt iniicienda ea quæ cum dulcedine admota partes ualeant præsiccare, quo neque ulcerationem prouocemus, neque fluorem negligamus: ex quibus est in febricitantibus succus * ptisanæ, cum adipe caprino, contrito atque commixto * tracanto, uel gummi, aut * aut gillirici radice. Sed illa duo infusione præmollienda: radix autem coquenda, aut rosaceo oleo ouum commixtum, aut lac coagulatum, uel cum amylo concoctum ad tertiam partem. In iis uero qui sine febribus fuerint, passum conuenit Creticum, & uinum * squilliticum supradictis speciebus. Tum refectionis tempore unctio adhibenda ex oleo hispano: ac deinde ora lauanda pusca tepida. Cibus autem specialiter, ut in cœliacis ordinauimus, dandus. Similiter etiam potum conuenit dare. Lac quoque bibendum præcoctum, quod appellant * diacocleon, siue singulare. Etenim fluores crassificando cohibet, & ulcera deterget, & acrimoniam humorum temperat, & sine ullo labore corpora nutrit. Est autem coctionis hic modus. Lac sumendum ex agresti pastu perfectum. Etenim in ciuitate nutrito-

rum

* Rhus Syriacus
* cyathos
* satis abundans
* solutionis
* ptissanæ
* tragacanthæ
* argallici
* Scybeliticum cum
οἶνος σχιλλιτικός.
Lac diacocleõ.
* Diá cachlecũ: uel cochladon.

rum animalium reprobamus: ſiquidem capræ è ſalſiore * paſcua ſitientes plurimum * atque coadceruatim *bibant, & multum lac, ſed aquatum faciunt, quod eſt conſtrictioni uentris incongruum. Quapropter magis ex capra, quæ lentiſci paſcua, uel murtæ, aut rubi, aut uitis foliis, uel quercus, aut ſalicis, uel hederæ, aut terebinthi, aut herbæ calicaris, uel polygonij, aut plantaginis, & horum ſimilibus fuerit nutrita, erit lac accipiendum. Confluxit enim cõſtrictiua * qualitas herbarum in lactis qualitatem. Nam ſæpe diagridium uel helleborum mãdentes purgatiuæ uirtutis efficiunt* lactem, ſicut * procicolium comedentes lac generant, quod uiſum præſtet accipientibus abundè. Deniq; erit primò probandum, atque eligendum, quod ſit albidius, atq; ſine ullo odore, & neq; globoſum, hoc eſt, fruſtis coagulatis uariatum, quod Græci trombades appellant, neque in urinæ ſimilitudinem * mutatum, quod iidem * uroides appellant, ſed quod poßit unguibus * deſtillatum manere ſua tenacitate collectum. Boni igitur, ut diximus, lactis quatuor uel quinque ſaxtarios oportet in uas fictile mittere, ſiue æneum: immittendæ &*cochleæ, quas nos lapides marinos, uel fluminales accipimus: non marinæ * igitur ob ſalſitatem, ſed fluminales, inuſtæ primo, * quo ſint igne pellucidæ: tum auferendæ: & ex ſufflatis omnibus, quæ de ſe fortè dimiſerint, ac depurgatis, ſupradicto uaſculo immittendæ, ac ferulis lac cum ijſdem * cochleis* mouendum, donec ad mediam ueniat partem, ſiue tertiam: dehinc refuſo lacte proiiciendæ priores * cochleæ, atque aliæ innouandæ ſimiliter exuſtæ, ſed per profectum, numero atque forma minores, longa per interualla. Hæc confectio lactis * diacocleon appellatur.

Sine

* paſcuo
* aquæ
* bibunt
Lac caprinũ.
* facultas
* lac
* Sic dictos puto Maratri teneros coliculos. Quidam legũt Croci folium: alij Fœniculũ.
* ſeroſum
Lac θρομβώδης.
οὐρώδης.
* ſic valde ſeroſum appellat, τὸ ὀῤῥῶδες
* inſtillatum
* cochlades: quas
Cochleæ lapides.
* deliguntur
* quoad
* cochladibus
* cochlades
Lac
* dia cochladῶν

Sine iis uero confectio erit longe ſimplicior, quam Græci aperiergon uocant. Vas enim lactis erit imponendum igni molliori, & immiſſa ferula metiēda menſura totius, ac dimidiæ, & tertiæ quantitatis, quo nō coniectura, ſed uera dimenſione coctionis quātitatem ſumamus. Tunc ipſa ferula circūlato ductu mouebimus coquentes, ne lateribus uel fundo iugi manſione* inſidant. Dehinc ultimo coctionis tempore plurimus detrahendus eſt ignis, & cum ad partem dimidiam, uel tertiam uenerit, erit in aliud uas refundēdum, exinde ægro dandum, non frigidum, ſed leuiter* gelatū, quod *galactodes appellāt. Ac ſi forte ſtomachi fuerit euerſio cōmota, cum accipere ægrotantes horreſcunt, erit frigidum dandum, prætecto uaſculo niuibus, ut enim mel decoctum ſit conſtrictiuum, ſic etiam lac depoſito atq; excocto tenuiſſimo liquore, quem Græci orrhon appellant, & uapore concepto conſtrictiuum fieri neceſſe eſt. Conuenit deniq; etiam ſupra dictus ex * regula motus. Eſt enim uirtute conſtrictiua, & ſui corporis raritate, tenuitatem lactis, uel aquatū à* liquore ebibens. Accipere autem ægrotantes debent pro paſſionis magnitudine, & ſumendi uoluntate, quam Græci orexin uocant, quidam plurimum, quidam paruum, & primo ex ea decoctione, quæ ſit ad dimidiam partem redacta: tum ex ea quæ ad tertiā uenerit partem: ſiquidem *ſit paulo plus conſtrictiuæ uirtutis. Sed erit eius uſus comparatione prioris minuendus. Tunc poſt bibitum lac nullum potum ſumere debent ægrotantes. Eſt enim ratione carens lac decoctione cōſtrictum, ſupermiſſo liquore in aquam uertere. Præterea in iis qui ſufficienter, uel quantum uoluerimus ſumpſerint, nihil erit omnino ſuperdandam, iis uero qui mi-

Lac ἀπερίεργον.

* inſidat.

* egelatum tepidum inſtar lactis ex vberibus prodeuntis. γαλακτῶδες.

ὀῤῥός.

* tegula modus

* liquorem

* eſt

nus accecepisse uidebuntur, sicut de cœliacis ordinauimus, erit superdanda pulticula ex lacte cōfecta, ut destinatus impleatur modus. Tunc post intermißionem mediocrem si quisquam nauseauerit, erunt danda mali punici grana, uel* acinæ uuarum siccarum, quas fabriles appellant, aut mespila, uel sorba. Quidam igitur *primam decoctionem probauerunt secundæ præponendam. Siquidem lac in semet uelut calcis qualitatē accepisse uidetur, qua * poßint putredines ulcerum abstineri: alij uero secundam magis probauerunt, quibus etiam nos consentimus. Non enim admixta supradicta qualitas causa est abstinendæ paßionis. Potest enim etiam quidam calcis uiuæ, quam Græci asbeston appellant, lacti admisceri. Sed est incoctio siue insumpsio aquosi liquoris, quo amisso syncerior lactis qualitas fit, * quæ neq; curiosa confectio, neque nidorosa, uel fumosa sufficitur, si simplici coctione fuerit procurata. Cum enim lac se à suo humore separauerit, * quā Græci orrhon appellant, craßius effectum ac * uiscosus, insidens uentri, atq; intestinis, & multo tempore immoratum, liquida concrassat, & ulcera mitiganter amplectitur. Alij tertiam partem aquæ lacti miscētes decoquunt, adserentes quod sit decoctio melior, * ne ullo nidore siue fumo, aut ustione lactis natura uitiatur ob aquæ admixtionem. Hi autem si usque eo coquendum iubent, donec ad modum præmixti redeat lactis, qui fuerat priusquam aqua misceretur, & liquidius conficiunt, & nō sine suo naturali liquore, quem Græci orrhon appellant, ægrotantibus dabunt, prisca lactis quantitate seruata. Sin uero ad partem dimidiam uel tertiam decoquent, non solum plurimum decoctionis tempus insumunt, uerum etiam tarditate coquendi

Secundam lactis per se cocti, & ferula moti
* acini
* lactis cochladibus constricti. Alij primam exponūt lactis cocti ad dimidias: secūdam, cocti ad tertias.
Calx ἄσβεστος.
* poßint
* qua
* quem
* viscosum.
* quia nullo

quendi diutina, fumosum faciunt medicamen. Hæc sunt quæ in ipsorum erroribus respondemus. Eius autem *datio erit discernẽda. Nam primo *gelatum bibi debet, siue tepens, quod Græci galactodes appellãt: tum feruens: sed cũ primo fuerit profectus aliquis ex ante dato. Hinc enim perfecta paßionis fiet abstentio. At si quisquam ægrotantium lac sumere noluerit, aut horrido uisu, aut stomachi supinatione recusans, erit aliis adiutoriis adiuuandus: & si ulcus fuerit in superioribus ac densioribus intestinis, utendum medicaminibus potis, quæ Græci anoterica uocauerunt. Etenim quæ clystere iniiciuntur hæc magis patientibus apta sunt locis inferioribus. Et cum in cibi fuerint adpetentia seruati, nec ullo fastidio ægri uidebuntur adfecti, erit medicaminum consueta magis eligenda materia: at si fastidium fuerit, sola probanda. Sed eorum compositionem atque ordinem ex iis quæ de cœliacis ordinauimus, sumi mandamus. Licet præterea cum iis etiam acaciæ, uel œnanthes ex aqua cisternina contritæ, donec collyriorum faciat craßitudine* rotundata frustra dare bibẽda, aut resoluta cum uitello oui aßi in *quantitate dimidij cochlearij, aut aqua resoluta: in iis qui febre afficiuntur tribus cyathis: in iis uerò qui sine febribus sunt, cum uino* erit offerẽdum. Præterea communiter etiam quæ sanguinem expuentibus dantur, probamus, quorum est succus plantaginis, uel una die ac nocte* rhus syriaci infusus uino uehementiori: quod detracto oryza immissa * uino coquemus: Dehinc lenticulæ pulmentum decorticatæ, atque subassatæ, in pulticulæ modum * conficere. Item oua aceto cocta danda uel ouorum uitella, quæ sint carbonibus aßata. Item decoctio ex plantagine,

* dosis
* egelatum

Medicamina. ἀνωτερικά.

* in pastillos formata
* quãtitatem

* erunt hæc offerenda
* Rhus Syriacus
* vinum: Alij oryzam immissam vino
* conficiendũ

aut * agresta, & intybo, quod cichorion Græci uocant. Sed hæc singula erunt duplici coctione curanda. Nam post primam coctionem erunt in aliam aquam transferenda cum aliis nondum coctis: Quorum coctione perfecta priorum * secundum probamus effectũ. Erunt præterea hæc cõdienda oleo uiridi, & aceto, & paruo sale, uel quod est melius, * rhos. Quod si sordidum tardauerit ulcus in iniectione mulsi perseuerandum probamus, nisi solutio fuerit adiuncta: uel * decoctione corticis mali punici etiam, si crebræ temporaliter uentris egestiones, * quæ quidem erunt terenda, item corticis pini, aut subassatæ interioris tunicæ, siue corticis glandis, quam sardianam uocant, aut pulenti, aut cuiuslibet materiæ uehementius astringentis. Ac si quisquam harum uirtutum recusauerit usum, horrens oblata, siquidem sensu torquent acriore, erunt hæc mellis decocti atque durati latitudine cingenda, quo sub dulcedine lateant acriora, & nihil eorum uirtuti derogetur: siquidem etiam mel coctum constringit. Item malorum punicorum trium mediæ magnitudinis corticem sumentes, admixto uino lymphato, hoc est, aqua temperato coquemus, in iis qui sine febribus afficiuntur, uel declinante causa melius habere uidentur. Cum cisternina uerò aqua, ad heminas sex, quas cotylas Græci appellant, in iis qui etiam febribus afficiuntur, donec ad tertiam partem liquor deueniat: tum ex ipso duos uel tres cyathor ante cibum dabimus ægrotanti, uel eadem mala omnia contusa atque colata, uino aut * aqua immixta erunt offerenda non plus cyathis duobus. Item mala cydonia cum malis punicis decocta in uino dulci, aut * squilitico, tunc fricatione siccata

* omphacio
* & secundorum
* Rhoe.
* bibenda
* qui quidem erit terendus
Sardiana
* aquæ
* Scybelitico, tum frixione

ſiccata atque craßificata cum lacte data conueniunt, uel aquæ cyathis ſex. Item ges aſter cum aqua * ducta curationi conuenit. Alia quoque plurima ſimillimæ uirtutis, infinita ſpecie * concurrunt. Item cibo danda alica cum uino melino aut murtino aqua temperato: tum plurimo profectu accedente dandi turdi, atque pulli gallinacei, uel columbarum, atque uolantum quæque ſicciora, ut phaſiani pectora, uel perdicis, aut attagenis agreſtis: quæ ſingula erunt poſtea apte coquenda, aut mediocriter aſſanda, ne lignoſa fiant, & digeſtioni officiant. Aliquando etiam erunt hæc animalia recluſis pectoribus uirgultis murtæ penetranda, aut eis magis replenda. Tum mediocriter coquenda, ac deinde farina conſperſa tegenda, & cinere calido maturanda. Item maritima quæ ſunt denſioris carnis. Agreſtium quoque, hoc eſt, leporis uel capreæ conueniunt pulmenta, uel pomorum * quæq; uiuida uirtute conſtringere ualent, ut mala cydonia cocta, uel aſſata: Item * pira, ſorba, meſpila, quæ nondum fuerint maturitate dulcia, pruna agreſtia, mali punici grana cum exterioribus membranis exiccata: Item uua, & magis fumi uapore ſiccata, quam fabrilem appellant. Omnis præterea cibus erit diligenter maſticatione exercendus, quo digeſtibilis fiat, ne uenter debilitate ſegnior plurimo laboret nixu, appropriandó corpori quæ ſumpſerit. Melius autem partibus erit apponendum * diatheon medicamen, & omne quod fuerit ſiccatiuum malagma, uel aceto confectum. Tunc etiam uinum dandum, quod * fuerit natura plurimum conſtringens, ac pro regionibus cognitum, ut in Italia Præneſtinum appellatum, uel * Surentinum, & magis Signinum ac Marſicum:

* datus
* occurrunt
* quæ
* pyra
Vua fabrilis.
* Dia theiov
* ſit
* Surrentium
Vina Italica] conſtringẽtia.

** mero: Alij myrto.*

ex quo oportet etiam alicam* myro curatam dari. Ac si forte hoc uini genus minime fuerit repertum, erit quiddam aquæ calidæ admiscendum, quod eandem ualeat imitari uirtutem, ut rhaponticum, uel illud* quod Græci appellãt inter corticẽ quercus inhærens, pertetam neruorum fila teneriora. Item rhus linteo ligatus, uel galla uiridis, quæ appellata est omphacine, aut uitis* amyli, quas elicas appellant, aut uirga rubi, aut cerasia, aut mala punica, aut fabæ græcæ folia. Non hæc quidem erunt iugiter adhibenda, sed medicaminis uice. Tunc apparente magis profectu adhibendum lauacrum, & corporum motus per gestationem, uel deambulationem insinuandus. Ac si paßio perseuerauerit transacta superpositione, erunt iisdẽ quæ supra memorauimus resumendi ægrotãtes, adiecto uocis exercitio, cum corporis uehemẽti defricatione, & magis, uentris in locis: item cyclus iuxta regulam, quæ aut qualitatis solius habeat ductum, ut æquali quantitate seruata descensus uel transitus ad parui nutrimenti mutationem ueniat, ut à* tardis uel paruis uolantum animalibus ad palumbos uel perdices, & his similia: aliquando per quantitate solam, ut eodem pulmento seruato, exempli causa, perdicis, * & paruo modo ueniant ad plurimum. Tunc erunt utraque iungenda, ut etiam qualitate ac quantitate uariatus formetur cyclus, cum uires ægrotantis ualentes uiderimus. Quo modo autem initium sumendum sit, uel panis fieri debet partitio, uel* quia in pulmentorum mutationibus uinum uel lauacrum detrahimus, ex iandudum dictis accipiẽdum probamus. Sed lauacra rara, atq; calida magis, inuenimus aptißima. Tum cõfirmato corpore, ac resumptis uiribus uomitum

** quod inter corticẽ & carnem quercus delitescẽs νεῦρον ἶνας Græci vocãt, nempe*

** annuli, quos*

** teneris &*

** ex*

** quo modo*

mitum conuenit adhibere: & primo ex simplici aquæ mulsæ potu: secundo ex radicibus, quo partiliter locale adiutorium uentri præstemus, & quodam uehementi motu, ueluti purgatione per uomitum effecta, omni impedimento digestionis officij liberetur. Tum transeundum ad mediæ qualitatis pulmenta, & cætera * cyclorum ordine suo * reddenda usq; ad porcinæ pulmentum. * Itaque agrestium, hoc est, leporum atq; capreæ danda iamdudum docuimus. Dehinc adiungenda drimyphagia, quæ sine uomitu erit adhibenda, uno uel duobus diebus, ac deinde cæteræ cycli partes integrandæ. Conuenit præterea oliuas nigras aceto decoctas, cum mali punici cortice contritas, admixto pipere albo, & oleo hispano modico, atque recenti, ieiuno ægrotanti dare: nunc nulla addita alia specie, nunc adiuncto pane. Ordinanda etiam cætera resumptiua atq; recorporatiua uirtute medentia, ut gestatio uaria, deambulatio, uocis exercitium, perunctio, defricatio, quæ exercitij tempore, atq; nunc uncto corpore nunc arido, uel sicco, erit aptissima: item sicca cibatio, & cucurbita recorporatiuæ uirtutis secundum medias partes, dropax illitus usq; ad uentris confinia, atq; uertebrorum, psilothra, sinapismi, & paroptesis usq; ad cutis ruborem, cum defricatione ex oleo atque nitro: item arena sole ignita, acopa acriora, ut ex euphorbio, & opobalsamo, & simili uirtute medentibus confecta: item malagma secundum uentrem, quod appellatur * diathapsias, uel * diacapaneos, & * diaeuphorbium, & aliquando parua sumptio medicaminis poti, quod appellamus diatrion pipereon. Et sunt hæc cuncta medicamina libro conscripta Responsionum: item peregrinatio, atque natatio maritima,

vt pag. 409.

* cycli

* danda

* Nanque

* vnguentum Diathapsias describitur ab Aetio pag. 657.

* Diascyaminus.

* Describitur a Paulo inter Acopa.

& naturalium aquarum. Ac si fortificatum corpus rursum fuerit humoris fluore tentatum, quod Græci rheumatismum uocant, conuenit hellebori *dati decocti, uel radicibus inserti, quod* catapaston appellāt. Dissecat enim corpus, & quadā nouitate confirmat. Culpandi præterea etiam nunc ueteres medicinæ conditores. Hippocrates enim libro quem* Ad sententias Cnidias scripsit, helleborandos principio ægros ordinauit, ultimum adiutoriū cæteris anteponēs. Dat præterea panem ita curatum, ut neq; ab hominibus recte ualentibus posse digeri facile uideatur: Item pulētum, atq; fœnigræci semina, cum sint hæc qualitate contraria: alia enim astringunt, alia relaxant, & nulli adiutorio tēpus adiunxit. Diocles quoq; libro quo de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, prouidēs siccandum corpus, urinalibus medicaminibus *utēdum iubet, quibus non solum humor uentris siccari minimè posse perspicitur, uerumetiam uesica in morbos cogi inuenitur. Erasistratus tertio libro de uentre prohibet cibos digestibiles ac nutribiles, æstimans hæc facile posse corrumpi, non coniiciens quoniam omni ægrotanti digestibilium rerum usus conuenire perspicitur: quo minime in laborem mediæ partes, quibus digestionis celebrantur officia, cogi uideantur. Prohibet præterea specialiter lenticulam, atque mala cydonia, & si quæ similis fuerint uirtutis, * quo una uoce omnem congruam uidetur recusare curationem. Nutribilia * etenim, quæ ob resumendas uires principalem * tenuerunt locum, superfluum est, ut æstimat, adhibere. * Lisius etiam quarto libro Tardarum passionum principio adhibendum uomitum post cibum probat, * cum noua ac recens in corpore fuerit passio,

liter:

Marginal notes:

* datio: vt pag. 461.
* Catapecton
Notantur veteres medici.
Hippocrates
* Nusquā opere citato apud Hippocratem id legitur.
Diocles.
* vti
Erasistratus.
* præcepto
* etiam
* tenent
* Lucius, vt supra Lucij Tharsensis meminit Gal. κ. τόπους pag. 766. & 767. Fortasse Lusius legendum est.

*sine dubio dupliciter nocens: primo quod intemporaliter: etenim nouellæ paßiones suasu quodam, & non agitatione uehementi sunt depellendæ: dehinc quod incongrue: siquidem * sit uomitus post cibum grauabilis capiti. Inquit præterea: si humoris perseuerauerit fluor, atque longo tardauerit tempore, & typico motu uentrem fecerit humectari, occursibus periodicis tribus uel quatuor interpositis diebus uentrẽ conuenit prouocare. Vnde plurimi etiam lac offerendum probant, quod schiston appellatur, siue catharticum, quo in acutum potius, ac periculosum ueniant morbum, & exinde poßit medicina tanquam celerem facilius curare paßionem.*

** est*

Lac σχιστόν.

De ventris debilitate. Cap. IIII.

ETiam hoc quidam symptomatis genus, quod nos accidens appellare poterimus, scripserunt: & aiunt debilitate uentris acceptum cibum plurimo tempore in eodem permanere: aliquando corrumpi: & magis cum intestinum, quod Græci nestin uocant, fuerit quoque debilitate uitiatum. Fieri etiam inflatione secundum uentrem existente, attestante paruo dolore & rugitu intestinorum, quem borborismon uocant, cum plurimo sputu, ac ructatione iugi. Sed erit accipienda curatio ex iis quæ cum dolore, atque intestinorum tormento ægrotantibus adhibenda scripsimus.

νῆστις.

βορβορισμός.

De ventris tumore ac duritia & ventositate, inflatione, ac saltu. Cap. V.

TVmorem uentris extantia sequitur secundum præcordiorum media, resistens atque dolorosa, attestante feruore, & iugi saltu, & aliquando febricula, cum fastidio, & siti, anxietate, & iactatione. Sequuntur etiam uigiliæ, & cibi corruptio. Sed di=

περιτόνιον. scernitur à superiorum tumore, hoc est peritonei, siue cutis superpositæ. Primo quod transuoratus cibus uelut percussum * præstet circa stomachi finem, uel uentris initium. Secundo quod adducta cutis digitis, conduplicata sequitur: Duritiam uero uentris sequitur extantia, plurimum resistens, sine ullo feruore, atque pulsu, uel dolore, sed sola spiratione difficili, & digestionis impedimento paruissimo. Item uentositatem sequitur tensio cum rugitu intestinorum, quæ facile relaxatur, ac rursus colligitur: & si palma fuerint partes pulsatæ, ut tympani resonum fingunt: impressæ uero recessum faciunt tardum: & detracta manu facilius surgendo cõcaua replent loca. Inflationem uero, quam Græci œdema uocant, sequitur extantia partium, sed facile atque plurimum impreßioni cedẽs, & neq; tympani resonum fingens, neque feruoris ingerens sensum: item saltus commotos iugis sequitur, sicut etiam cor salire perspicimus, cum nimio uel timore, uel gaudio afficimur. Sequitur etiam sensus tanquam uolantis interius * ab iis omnibus, attestante inani tußicula longa per interualla, & thoracis pungente tensione. Sed erit accipienda curatio ex iis quæ de strictura stomachi conscripsimus.

Margin: * præstat — οἴδημα. — * auis omnibus.

De dysenteria. Cap. VI.

δυσεντερία. ADifficultate officij paßio nomen accepit dysenteria. Est autem intestinorum rheumatismus cũ ulceratione. Sed fit antecedente fluore, quem Græci diarrhœan uocãt, aut cholera, aut tumore uentris. Et est * difficile celer, frequentius tamen tardans paßio. Sequitur in paßione cõstitutos muculenta uentris egestio, atq; è ramẽtis * innexa, & humore crasso: primo, cum naturalis intestinorũ defluit corpulẽta soliditas: dehinc

Margin: ῥευματισμός. — διάρροια. — * difficilis ac celer interdũ. — * connexa

dehinc uaria atq; sanguinolenta, & fellosa, aut saniosa, atq; feculenta, aut cum gelati sanguinis corpusculis, quæ thrombos appellãt, & liuida, aut carnosa, & mẽbranis plurimæ longitudinis innexa, attestante graui fœtore, cum dolore ulcerum, & fastidio, & siti, atque interiorum ardore. Sequuntur etiam uigiliæ, & aliquando febricula, anxietas, iactatio, hebetudo, & aliquibus intestinorum rugitus, & tensio cum uentositate, & impedimento urinæ reddendæ: in quibusdam etiam uomitus, & saltus præcordiorum, aut torpor frigidus, lingua humecta, aut plurimum sicca, aut aspera, colore cinereo, aut liuido: item corporis defluxio, & accepti corruptio cibi feruens, cum iugi atque incessabili egerendi uentris desiderio, & in eadem admonitione mordicatio intestinorum omnium, uel podicis, aut uicinarum partium. Fit autem ulceratio aut in tenuißimis intestinis, ut pyloro, nestidi, typhlotero: aut in craßioribus, ut in colo, uel longaone. In omnibus enim eodem tempore fieri, uel esse ulcerationem minimè posse accipimus: siquidem mors præueniat ægrotantes.* Interioribus igitur intestinis factam ulcerationem adprehendimus ex doloris sensu supra umbilicum constituto, siue ex eodem loco initium sumente, & egestionibus uentris semper tenuißimis. At si in craßioribus intestinis fuerit ulceratio constituta, sensus doloris secundum umbilicum efficitur, & egestiones uentris carnosæ apparent, & frequenter coagulata magis atque coacta stercora egeruntur, cùm solus fuerit paßione longao uexatus, & magis eius inferiora. Præuenit enim tenuiũ ulceratio, atq; non sinit cibi digestionem in stercoris uenire qualitatem. Aliquando denique ultimo egestionis tempore*

θρόμβος.

πυλωρός.

νῆστις.

* *Nesti, Eileo: aut in craßioribus, vt Typhloëtero, cœlo*

τυφλώτερος.

κῶλον.

Longao.

* *In tenuioribus*

re

re ulcerum * tactu sanguinatio fit, ut guttarum distillatio appareat, & insignia tenesmi demonstret, quo iuxta sessionis finem, quam Græci hedram appellant, longaonis pars ulcerata intelligatur, manifestis atque promptis concurrentibus signis. Nam * delectatione frequenti ægrotantes afficiuntur uentris egerendi, atque ipsa egestio cum quadam uoluntate, & labore nimio efficitur: tensioq; clunium, & pectinis pubetenus, cum sensu, tanquam quiddam corporis solidioris inesse putetur. Ipsa quoque stercora, uel eorum egestio parua, atque leuiter muculenta uidetur, & humore crassiore confecta. Excluduntur enim primò pinguia, dehinc sanguinolenta cum stercore coagulato. Nos denique tenesmon dysenteriæ * adiungendam probamus: siquidem est ulceratio partis intestini, nisi quis uoluerit ante ulcerationem solum tumorem appellare tenesmon: quod est quidem inconsequens omnium scribentium dictis, quibus tenesmus necessariò fuit * prouidendus, ut * sola proteruitate medicamina * pota danda, alacri temeritate confingant: sed etiam nobilium multi, ut Diocles libris quos de paßionibus atque causis, & curationibus scripsit, lac * ordinat cum melle bibendum, uentrem * prouocans in fluorem: item murrham cum ouis atque uino commixtam, cûm necessariò stomachum murrha euertere uideatur: item * utitur ptisana cum adipe sorbenda: item galla cum opio, neque discretionem qualitatum, neque temporum * memorans usum. Praxagoras libro primo Curationum statuit uentrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulso, potans & aqua salsa, & succo betæ, & oleo cum mulso. * Hoc condimento iniiciens, & oleo, & liquido cerotario cum aqua, quibus uenter

[Marginal notes:]
tractu
τεινεσμός.
ἕδρα.
* irritatione, vt pag. 460.
Tenasmos dysenteriæ iungitur.
* adiungendũ
* describẽdus, explicandus.
* solita
* potui
* Multa hic desunt.
Diocles.
* ordinant
* prouocantes
Myrrha.
* vtuntur
* memorantes
Praxagoras.
* hoc etiam condimentum iniiciens, & oleum, & liquidum cerotariũ

ter

ter magis in fluorem prouocatur. Item nutrit bis co-cto pane, qui * sit necessariò digestione difficilis, * cùm plurimum torretur: item piscibus saxatilibus, & carnibus teneris, cùm debuerit densioribus magis ob stringendam solutionem. Dat etiam aquam bibendam, & uinum dulce, quod etiam sanos inflare perspicitur. Offert farinam cum lacte coctam, quæ indigestibilis probatur: sic etiam tritici ptisanã cum cantabro. Ordinat etiam * secundam & tertiam curationem, nullam adiiciens discretionem. Erasistratus secundo libro de uentre plurima rectè componens, solis utitus constrictiuis, cùm sint plurimi dysenterici laxatione indigentes. Themison primo libro Tardarum paßionum plurima rectè memorauit, aliqua uerè correctione indigentia. Laxamenti enim causa, atque * lapsus faciendi * aquæ, & arnoglossæ succo iniectionem faciendam probat, & hoc aptum etiam tumoribus memorat, quod ob constrictionem siccare perspicitur. Adhibet etiam naribus atque auribus, & angulis oculorum sanguinis detractionem, nihil propositis profuturam, & post cibum unctionem, quo tempore quies est adhibenda, ob digestionis perficiendæ facilitatem. Dat etiam uinum asperius, cùm fluorem uehementescere uiderit atque febrem. Et * meratum probat offerendum, quo tempore ob augmentum paßionis aqua uino imfecta conuenit, maximè cum * merata potio uexare neruos approbetur, quos Græci cremasteras uocauerunt.

* est
* quia
* Resumptiuam, & Recorporatiuam
Erasistratus.
Themison.
* vt facilè descendant, & labantur, quæ intestina continent.
* ex aqua
* meracum
* meraca
κρεμαστῆρες.

De colicis paßionibus. Cap. VII.

Principium huius capitis deest.

Concurrit præterea grauedo, sitis, fastidium, & * incessante paßione, siue acceßionis tempore articu-

* incessente

lorum

lorum frigidus torpor, & liuor, atteſtante ſudore, & mentis hebetudo, cum pulſus paruitate, ac denſitate: item ſequitur ſingultus, & uentris abſtinentia, aut cum dolore egeſtio, urinæ reddendæ difficultas, capitis grauedo, inteſtinorum rugitus ſcatens, quem Græci * borborigmon uocant, & augmento paßionis uomitus humorum craſſorum, quos Græci phlegmata uocant, tum * felineorum, cum tenſione membranæ quæ uentrem * intra cutem circuntegit, & appellata eſt peritoneos, quæ perſeuerans facit inflationis cauſa reſonum tympani, cum palma fuerint loca pulſata: tum extantia cum rugitu plurimo, & dimißionis tempore uenti per podicem egeſtio cum magno ſonitu. Ac ſi tumor fuerit inſidens atque roboratus, erit extantia durior, * ac puluoſo atteſtante * feruore, cuius circunſpectio ſimplex, ſed inæqualis eſſe uidebitur: quo diſcernitur à iecoris ac ſplenis, uel peritonei tumoribus, qui in peritoneo ſunt æquales: in iecore uerò ac liene quadam circunſpectione finiti. Eſt autem paßio aliquando continua, ut pleroſque tanquam * ileicos interficiat: aliquando deficiens, ut ſæpe tarditate perſeuerans difficilè curabilis fiat. Sed eius curatio etiam * nunc ſtricturæ conueniens probatur. Quapropter ſi acuta, uel celer fuerit paßio, uel in ſuperpoſitione cōſtituta, conuenit ægrum iacere loco calido, contectis partibus in paßione conſtitutis lana limpida, atque calida. Adhibendus etiam fotus olei dulcis calidi, & ſæpe memoratæ uaporationes: cucurbitæ apponendæ leues, quas Græci cuphas appellant: item uaſcula, quæ ambigas uocant, & ſunt materia teſtea, uel uitrea confecta. Tum requies atque abſtinentia cibi uſque ad tertium diem, & ſi cauſæ popoſcerint, adhibēda phlebotomia.

* borboriſmū
βορβορυγμός.
φλέγματα.
* felleorum
* infra

* voluuloſo: alij puſtuloſo: alij ventoſo.
* tumore

ἰλεικοί.
* iliacos

* in hac hypotheſi quæ proponitur de morbi cœliaci curatione

Cucurbitæ κῦφαι.
ἄμβιξ κύλιξ, κάδος κύτρα.

botomia. Ac si sumpto cibo quisquam dolore fuerit affectus, uel nausea, erit uomitus prouocandus sumpta primò aqua tepida, uel aqua & oleo, quibus potis immissis digitis accepta reddantur. Vexatione enim uomitus, sumptorum perseuerans pondus atque tensio, & mordicatio, * tumentium grauior uexatio iudicatur. Adhibenda etiam clysteris iniectio ex olei calidi cyathis quatuor, admixto & consoluto adipe anserino, uel gallinaceo, uel ouorum uitellis, aut decoctione lini seminis, uel hybisci radicis: aut maluæ usualis, aut fœnigræci succo. Iniiciunt autem aliarum sectarum principes etiam * rutatium, aut anethinum, aut panacinum, * uel ex cymino atque castoreo, & bitumine: secundum Themisonem uerò, etiam cum absinthio. Castorei nanque uel bituminis duæ drachmæ cyathis olei quatuor miscentur. Ruta uerò & anethum, & absinthium, & cyminum linteolo illigata oleo * coquentur. Sed sunt hæc acerrima, & propterea tardis passionibus congrua, quas Græci chronias uocãt, uel uentositate laborantibus, & non causa tumoris dolentibus. Bitumen autem sæpe etiam fastidiũ ingeßit euerso appetitu, quem Græci orexin uocant. Cibus dandus conueniens dimißionis tempore, atq; alternis diebus, donec paßio declinet, & sorbilis, leuis, calidus. Dandus etiam potus non plurimus, ne intestina grauentur, etiam ipse calidus. Tum post fomenta cataplasma adhibẽdum ex lini atque fœnigræci seminibus, & polline, quod Græci * magton appellant, aqua mulsa coctũ, uel decoctione fici pinguis, & hybisci radicis, & maluæ usualis, uel horum similium: cucurbita apponenda adiuncta scarificatione: uel hirudines admouendæ omnibus partibus in tensione constitutis: ac deinde * uaporatio

* tumẽtiumq; vexatio

* rutaceum

* cum

ὄρεξις.

* incoquuntur

* μακτὸν. Sic vocant pollem in iis locis collectum vbi farina cernitur, & subigitur, ἀπὸ τοῦ μάττειν

* vel

uaporatio ſpongiarum expreſſarum in aqua calida, & oleo, & decoctione fœnigræci, & maluæ. Tunc poſt unctionem ex iiſdem etiam encathiſmata * abhibent. Quidam medici in iis qui uento fuerint inflati, ex decoctione ſtercorum cum aromatibus coctorum uaporationem adhibendam probauerunt,* ex quo liquorem etiam oxymelitos miſcuerunt, cataplaſma conficientes, admixtis etiam tunc aromatibus, uel nepeta herba, aut pulegio, aut hyſſopo, aut cymino. Sed hæc in tardis paßionibus, adiuncta ratione, locum ſumunt perſeuerante morbo. Conuenit in acceßionis ſtatu etiam bibere aquæ tepidæ cyathos duos uel tres calido oleo diligenter admixto. Etenim incendia hoc leuigat, & uentrem mollit, & tumorẽ mitigat. Quapropter hoc melius mulſo magis probamus: ſiquidem ſæpe * conflammet atque inflet. Dantur etiam plurima alia bibenda compoſita uel ſimplicia, ut eſt Zenonis * diaſticon appellatum *codicum medicamen: item caßij ex gingibere confectum, quod diagingibereos appellant: & mille præterea, quæ * concurrenti tempore laceſſendo medentur: præter tempus uerò grauationem ingerentia aliquos in periculum grauiter mittunt, aliquos errore * releuationis fallunt, ob præſentis temporis perditum ſenſum, quod Græci anæſtheſian appellant, hebetudine partium ſuffecta. Item ſimplicia, ut decoctio apij, uel nardi * celtibericæ, aut herbæ ſaluiæ, aut polij, aut cymini * ægyptij, uel rutæ, aut dauci, magis cretici, aut petroſelini tribus cyathis aquæ calidæ admixto cochleari, uel aſperſo ſucco polij, aut cymini ægyptij, aut petroſelini, aut cochleari caſtorei, itemq; fœniculi. Sed eſt ſemper horum datio in tumoribus uitanda. Siquidem ſunt acria & laceſſentia

ἐγκαθίσματα.
* adhibenda.
* cum qua
καταπλάσμα.
* mulſum inflammat atque inflat.
Zeno.
* Dia ſtœchados. Aetius in hoc morbo efficaciſsimã illam compoſitionem tradit.
* cœlicum
Caßius.
* congruo
* Narcωtica ſignificat.
ἀναισθησία.
* celticæ
* Aethiopici fortaßis quod à Dioſcoride præfertur.

tia uirtute. Conuenit præterea cum totius paßionis fuerit status, solio oleo calido pleno ægros dare, & firmata declinatione gestationem adhibere, aucta moderatione ciborum: tum uinum, atq; communiter resumptionem, & mediis partibus cerotatia ex oleo sabino, uel cyprino, aut sicyonio, uel* glaucino, aut amaracino, aut laurino, aut panacino, aut rutino, aut anethino samsucino: uel quod diatessaron appellatur, resina terebinthina, cera, iri illyrica, hyssopo, omnibus æqualibus: siue quod diapente uocant, pice, nitro, alumine, sulphure, cera. Sumendæ deniq; picis liquidæ heminæ duæ, & ceræ libra: quibus solutis, atq; leuiter refrigeratis aspergendum nitrum rubrum tritum, & alumen scissum, & sulphur uiuum * singulæ selibræ. Cum autem in lenimento tardauerit paßio, cõueniunt ea quæ fortificare ualent corpus, *sine recorporatione demutare, ut uaria gestatio, & deambulatio, uocis exercitium, atque perunctio, adhibito monitore, siue fricatio cum retentione spiritus, & sphæræ lusus, uel cursus, & humerorum additus motus: item cibus qui inflare minime poßit ex mediæ materiæ qualitate: & tenue uinum, atq; lauacrum longa per interualla: hinc enim facile corpora perfrigescunt: item rubor* faciendus uentris in partibus, atque inter scapulas, & clunes, ex dropace, uel sole, & flammæ paroptesi, uel * parietibus, uel ceromate aut pellibus, uel arena littoris sole ignita: item strigilis rasio adhibenda corporibus, & sicca defricatio ex asperis pannis, & cucurbita recorporatiua apponenda: Item unctio acoporum feruentium acriorum, ut sunt diaeuphorbium, aut *cacritum, nitri fricatio, & sinapismus, & uaporatio feruens ex aqua marina, uel salsa, uel supradicta-

* Glaucino describitur à Dioscorid. & Aetio. pag. 669.

Διατέσσαρον. Διάπεντε. Aetius pag. 671. Aliud Diapente describit, quod vocat Pentamoiron.

* singulorum

* siue

Ludus sphæræ

* phœnigmo

* calfactis, & ignitis, ut pag. 408

* cachryos &: vel Diacachryos, &

rum acriorum uirtutum decoctionibus, uel saccellis sale repletis: quibus præstitis, uel corpori admotis, erunt aliquando cauteres superponendi, & circumuoluendi. Item farina circunclaudendus locus in paßione constitutus, & implendus item oleo: tum immittendi cauteres igniti, sensim, non usque ad loci * scarificationem, siue ustionis effectum, sed usque ad ruborem faciendum: Tum malagma quod appellatur Diaspermatō, uel polyarchyon, aut Diadaphnidon, Diachylon, aut Diaeuphorbium: item aquarū * illisio patientibus locis, quam cataclysmon Græci uocauerunt, & iniectio * clysteris rutacij, aut anethini, aut panacini olei, uel * extenta uirtute, aquæ salsæ. Et cum olim futuram superpositionem uiderimus, uomitus ieiunio adhibendus ex radicibus: tum perseuerante passione etiam ex helleboro radicibus inserto: tum infuso, ac deinde conciso, iuxta ordinem partium cæterarum cycli. Dandum etiā potui medicamen, quod Græci theriacen antidotum uocant, uel diagingibereos. Peregrinatio quoque adhibenda, & longa nauigatio, & usus aquarum naturali uirtute medentium, & magis sulphuris ac * medicaminis uirtutem redolentium, item maritimarum, & primo feruentium, tum frigidarum. Ac si retentio uentris fuerit, ob egestionem faciendam adhibenda iniectio ex melle atque sale, quæ si minime cōpleuerit effectum, etiam ex aloe admixto succo * coliculi agrestis uel usualis, uel * lapatij erunt catapotia facienda in erui magnitudinem, quorum quatuor uel quinque dabimus * transbibenda. Item marini coliculi offerendi. Erunt præterea præcauenda magis quæ paßionem ualeant refricare, ut frigus, indigestio, libido, uel quæ inflare ualeant cum sumuntur

* percußionē: alij impreßionem

* naturalium ut supra καταχλυσμός.

* clystere rutacei

* aucta, firmiore ac robustiore agro.

θηριακήν.

* bituminis: alij Aluminis

* braßicæ

* lapathij καταπότια.

* transuorāda

tur: item frigida plurimo scilicet tempore. Veteres autem, & magis Erasistrati sectatores uentrem mouere medicaminibus certauerunt uentrifluis, quæ cathartica uocãt, uel pessulis, quos balanismos dixerũt. Ventriflua. Catartica. βαλανισμοί. pessuli.

De Lumbricis. Cap. VIII.

*ITem alij ad acriores clysteres confugerunt ex initio adhibendos, uelut Asclepiades: & aliquibus etiam fluor uentris efficitur sine lumbricorum exclusione, aliquando attestante fastidio & debilitate, & pallore, cum * tenacitate corporis: & nunc tußicula arida leui ex occasione commota: nunc * solutio atque defectus corporis & animæ, quem lipotimiam appellant. Pueris uero dormiẽtibus turbatio membrorũ efficitur gemitu attestante, cũ iactatione, & stridore dentium, & sæpe contra solitum morem prona positio iacendi: Tum clamatio sine * manifestatione, exiliente cum uocibus ægrotante. Quibusdam etiam repentinus casus occurrit, ut oppreßi obmutescant, nunquam similiter affecti. Item aliquando conductione uel contractu membrorum rapiuntur. Quidam per interualla conticescunt, & in febribus demersione lethargorum simili premũtur: Item totius uultus paulatim nimia insinuatio, ac detracto rubore mutatio, aliquãdo cum articulorum frigore fit & cum difficili responsione, si quidem interrogentur: manibus elatis ægri etiam iactantur, attestante sudore. In pueris uero lumbricorum conuersio, siue connexio sæpe occurrit, ut etiam tactu sentiatur durities in ea intestini parte, quæ fuerit magis in ultima tenuitate, Tum denique eorum * euersione ægrotantes interficiuntur. Pulsus uero, ut etiam Themison libro nono Epistolarum designat, est*

Deest principium capitis

* tenuitate
* exolutio

λιποθυμία

*manifesta ratione: vt pag. 485.

* conuersione

Themison.

inæqualis, ac plurimum deficiens. Excluduntur autem nunc per uentrem, nunc per stomachum atque os, uel nares: & aliquando sponte connexi in sphæræ similitudinem aliquando plurimi amplexu mutuo uinculati, aliquando singulares: item sanguinolenti, uel fellosi, aut cum stercore per podicem, uel humore felleo, uiui aut mortui, pleni aut inanes: & omnes, aut ex parte: albi uel fului. Alia deniq; plurima sequuntur ægrotantes, quibus designari supra memorata necesse est: & nunc parua, nunc plurima pro quantitate animalium, ac forma: uel quod nunc plurimum, nunc parum noceant, locorum differentia uariante, cum nunc ad stomachum ascendunt, nunc in intestinis perseuerant, & ægrotantium uires nunc debilitate, nunc fortitudine* habituantur, & nunc cum febribus, nunc sine febre. Sed quoniam multa ex accidentibus, aliis quoq; similia passionibus inueniuntur, ut alienatio mentis furori, atque phrenetidi: uocis amputatio, lethargo, & præfocationi matricis, & apoplexiæ, & epilepsiæ, atque apprehensioni sensuum, qui certè ex lumbricis patiuntur nunquam spumas excludunt: præfocatio uero ex matrice cum ascensu matricis efficitur, quem Græci anadromen uocant, & magis in ætatibus perfectis, antecedente matricis ægritudine, ex lumbricis uero facta uocis oppreßio magis ætatibus imperfectis adscribitur, antecedente uentris atque intestinorum querela. Item à catalepticis discernuntur lumbricis laborãtes, siquidem illi in febribus obmutescunt maiore atq; percußibili pulsu testante: qui autem à lumbricis id patiuntur, etiam sine febribus uocis amputationem sustinent, cum pulsu paruo atq; crebro. Item ab* ileicis discernuntur, qui lumbricorum tormento uexantur, siquidem

*habentur

letargus est cupiditas magna dormiendi

ἀναδρομή.

catalepticus humor est sicut epilepsia!

* iliacis

siquidem neque uentris officium in iis abstinetur, & pallor antecedit, aut contra consuetudinem iacent proni, uel dormiunt cum gemitu, & irrationabili exclamatione. Item à stomachicis discernuntur, cũ nullus fuerit humor in stomachi partibus inuentus, & intestinorum tormenta sustineant. A syntecticis uero discernuntur, quod nulla querela tormentorũ, uel conuersionis, aut doloris in intestinis, uel uentre afficiantur, quod necessariò lumbricis laborantes sequitur. Item ab iis qui naturaliter, uel ex multitudine cibi per somnum labia conducunt in similitudinem sorbentium, uel sine ulla ratione exiliunt, quod moderatione accedente, atque cibi facta deductione releuantur, ij uero qui lumbricis afficiuntur magis uexantur paritate ciborum. * Hæc est similium discretio paßionum. De exclusione uero siue egestione lumbricorum ueteres medici præsciam significationem posuerunt, & appellauerunt prognosin, in * quo diuersa senserunt. Nam Hippocrates libro Prognostico significare inquit lũbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint exclusi omnibus in morbis. Item quidam communiter mortuos lumbricos aiunt grauia denuntiare, siquidem ostendant inesse corpori ruptionem. Diocles libro Prognostico, euomitos inquit lumbricos nihil alienum significare, nec esse absurdum: per inferiora uero excludi quoque lumbricos, non admirandum, sed mortuos & inanes, esse melius ac salutare, uiuos uero, atque plenos, & sanguinolentos, pernitiosum. Idem libro de egestionibus scripto, uiuos uel plenos, ac sanguinolentos*

συντηκτικοί.
* τῶν στρόφων προσέννοσις.
* qua
* ostendunt
* corruptionẽ.
* Perniciosum quidẽ est mortuos lumbricos reiici, cum putrium vaporũ materia afflatu, non alentis materiæ penuria intereunt: Salutare uero, cum materiæ defectu quæ illos gignit, & nutrit, mortui sunt. Eodem quoq; modo lũbricos plenos excludi alias faustum est, cũ non multa coacervata materiaqua procreantur pauci geniti, non à tetris & venenatis vaporibus interfecti extruduntur, sed ab expultrice robusta: alias infaustum, cum collectum materiæ plurimum indicant, qua sic crassescunt, & distenduntur. Hac distinctione veteres medici conciliantur.

Erophilus.

febribiles dixit. Herophilus uero libro quem ad Hippocratis Prognosticum scripsit, siue uiuos, siue mortuos excludi negat incongruum.

Apollonius Glaucus.

Apollonius Glaucus libris quos de Interioribus scripsit, reiectos rotundos lumbricos initio significare ait indigestionum frequētiam, ultimo uero ægritudinis *properare iudicium, quod crisin appellant, item uiuos, ac plenos, & sanguinolentos, non recta portendere.

** properans κρίσις.*

Apollonius. Memphites. καθολικὸς modus.

Apollonius Memphites percunctatiuo, siue uniuersali modo, quē Græci catholicon uocāt, omnia inquit in intestinis animalia nata in morbis grauia significare, & magis mortua, quàm si uiua excludātur.

Antiphanes.

Antiphanes libro quem Panopten appellauit, melius esse inquit per inferiora, quàm per uomitum lumbricos excludere, & solos magis quàm cum stercoribus.

Chrysippus.

Chrysippus Asclepiadis sectator, libro tertio de lumbricis, solis in celeribus causis, siue periculosis, mortuos inquit lumbricos egestos interfectionem ægro portēdere. Ostendunt enim mortui * aciem uehementem inesse, quando magis ægri periclitantur. Sic inquit denique Hippocratem *ferri, dicentem suo libro, eos qui in ægritudinis declinatione cum stercoribus egeruntur, nihil graue significare. Sed neque inquit Dioclem Hippocrati contrariam protulisse sententiam, dicendo mortuos uel inanes esse meliores: siquidem hic in febribus solutionum hoc dixisse uidetur, Hippocrates autem mortem significare, in febribus stricturæ. Nos uero communiter significari aliquā ex lumbricis dicimus corruptionem, quam lientericis irruentem bonū quicquam portendere iudicamus, ut de ipsis scribentes docuimus, in omnibus uero cæteris noxiam. Item sanguinolentorum exclusio etiam * debilitatem significat. Albi

** maciē quando in ægri corpore nihil est quo nutriantur. Alij legūt pernitiem.*

** fari*

** coctionis, ob quam materia corrumpitur.*

etenim

etenim, * & nondum mutata aut corrupta materia nutriuntur, sanguinolenti uerò uellendo ex ipso* sanguine nutriuntur. Item in augmento acceßionis febrium exclusi turborem altiorum partium ostendunt, & magis si fuerint sanguinolenti in declinatione uero, laxamentum, sicut cætera, hoc est stercorum uel urinæ, uel quorumlibet officiorum egestio. Etenim laxatis corporibus reddi uidentur. Quippe cum quorum adiectio grauat, eorum detractio necessariò releuet. Hæc est lumbricorum significatio, sed ob curationem in iis quos ascaridas uocauimus, si tumor in longaone fuerit constitutus, oportet iniectionem olei adhibere, quæ cum fuerit reddita, erit infusio aut decoctio centaureæ, uel absinthij iniicienda. Ac si tamen ta fuerint exclusa * sanguinolenti coloris, decoctio mali punici corticis, uel gallæ conuenit iniectioni, ac si perseuerauerit, chartæ exustæ, & auri pigmenti, quod Græci arsenicon uocant, * æquali pondere, quod sit in quantitate drachmarum sex, cum succo arnoglossæ. At si putredo apparuerit, quam Græci nomen appellant, erit aqua salsa iniicienda, atque congrua medicamina, sicut nuper docuimus. Ex his enim & animalia interficiuntur, & alij * trochisci prohibentur, & ulcera* cicatricantur. At si rotundi fuerint lumbrici, qui nunc stricturæ accidunt, nunc solutioni, nunc ulceribus intestinorum, & nunc in celeribus paßionibus, nunc in tardis, quas chronias uocant, nunc ex *supradictis, nunc sua in corpore alienitate *uacantes ex corruptione ciborũ* effecta, oportebit curationẽ pro supradicta* curari differẽtia. Nã si ipsa animalia* corrũpẽda uiderimus, erũt medicamina adhibenda, ut tanquã aliena, atq; indigẽtia detractione,

* ex
* quem trahere coguntur, quia materia ex qua ali consueuerunt, corrupta, & iis prorsus alendis inepta sit.

ἀσκαρίδας.

* Nam quod ait Diosc. decoctum Centaurij minoris iniectum clystere sanguinem educit.

Arsenicon.

* æquale pondus
* alia pronasci
* cicatrisantur.
* caußis & morbis
* uagantes
* effecti
* fieri
* corruptione ciborũ genita.

auferantur. At si paßionibus fuerint appenditia, quæ sæpe generandorum animalium fuerunt causæ, erunt congrua iisdem paßionibus adhibenda. Iis enim conuictis etiam animalia interficiuntur. Quapropter si strictura fuerit in corpore, fomentatio competens est adhibenda, atq; cataplasma laxatiuũ, & si ratio coëgerit, phlebotomia: quæ singula suis temporibus aptãda probamus: tum cucurbita adiuncta scarificatione medianis partibus admouenda. His enim laxatis sine ulla medicaminum uirtute, † atq; facile animalia decidunt oleo poto, aut aqua calida & oleo, uel decoctione * noxarum, aut glycyrrhizæ, cuius libra infusa in aquæ heminas sex, usq; ad tertiam partem erit decoquenda. Et his prætcrea cibi tempore dari potest sorbile quicquam, ut illud quod Græci appellãt * oleoptisanon. Ex his enim & tumentia relaxantur, & animalia quæ inesse uidentur, lapsu quodam ac desertione tumentium dimissa * fundentur. At si solutio fuerit in corpore, erunt constringentia adhibenda, & * exercitatius cataplasma, ex lupini pollinibus confectum: & * aceto cum melle, tribus uel quatuor cyathis aquæ commixtis, cũ ceruini cornu serragine aspersa, quam Græci rhinen uocant, in cochlearis pleni quantitatem, si tarda fuerit paßio, quam Græci chronian uocant, quoniam indiget recorporatione, atque lacessentium medicaminũ uirtute. Sed in lenimento constituta erit uaria * coniectura facienda, quo animalia excludantur. Quapropter adhibenda * medicamina harum partium fomentatio ex oleo ueteri, & apponenda unctio fellis taurini ægrotantis umbilico, uel lanæ ex ipso tinctæ particula: tum cataplasma ex pollinæ lupini consperso decoctione absinthij aut santonici.

† aque

* myxarum

Elæoptissanon Oleoptisanon.

* effunduntur

* sic vinum exercitatius supra dixit pag. 455. generosius & tanquam magis actuosum δραστικώτερον.

* est & acetum dandum ῥίνη.

* confectura

* medicina

nici. Admiſcendus deniq; etiam ſuccus earundẽ herbarum. Si uero uehementius oportuerit animalia * alia ſauciare, conuenit etiam tanquam acriores cibos, & propterea aptos, uelut in drymiphagia, dare cepã & allium, quæ nunc incocta, nunc mediocriter cocta, quo * minima eorũ uirtus pereat erũt offerẽda. Tũc enim urgente lumbricorũ excluſione iis uti cogimur rebus. Facit idẽ ſinapi exuccatum, uel adiũcto pane comeſtũ, itẽ naſturtiũ cum aceto contritũ, ſiue ut Græci uocãt, cardamũ, immiſſo atq; infuſo pane: itẽ laſer aceto ſolutum, ſiue ſinapi, quo comedenda tingantur, uel ouo ſorbili admixtus iſte liquor detur in erui * modo: itẽ abſinthium cum uino * poto datum. At ſi ulceratio fuerit inteſtinorum, congrua probamus adhibenda pro ulcerum differentia. Ac ſi febres nõ fuerint, neq; alia quælibet paßio lumbricis confuerit, nihil oportet * conii cere, ſed ex medicaminum uarietate eorũ interfectionem atq; detractionem efficere: ſunt enim nocentes beſtiolæ, quæ Græci theridia uocauerũt, ſed * producẽda atq; extendenda erit magnitudo curationis pro accidentium modo. Et quoniam aliquando ſunt in uentre conſtitutæ, quod probatur ex ægrotantium querelis, cum locorum ſenſu tanguntur, aliquando in inteſtinis. Neceſſariò quæ in uẽtre ſunt celerius afficit, quã iniecta medicamina, cibus ac potus, in inteſtinis uerò quæ per clyſterem fuerint iniecta: nam & ex uẽtre ad inteſtina hæc ſæpe animalia, & ex inteſtinis ad uẽtrem refugiunt. Erit ſanabilius ergo, ut, ubi apprehenderimus eſſe copiam lumbricorum, uſum primo adhibeamus congrui cibi ac potus, ſimiliter epithematũ conuenientium uſum ſeruantes, & cataplaſmatum, deinde clyſterem. Oportet igitur * potum dari abſinthij pon-

* talia
* minime
Cardamum
* modum.
* potui dandũ
* curationem producere differre, procraſtinare
θηρίδια.
* inducenda
* in potu

tici decoctionẽ, siue marini, aut santonici, usq; ad modum duûm cyathorum uel trium: & nunc nulla alia admixta materia, nunc oleo adiuncto, uel decoctione lupini, aut *noxarum cum cornu ceruini serragine: & laser aqua solutum, uel aceto, & admixto sinapi, aut ouo sorbili transuoratum. Item alica in qua fuerit infusa aloë * siue ipsa transuorata: nec non etiam trochiscus dandus, qui appellatur picros, uel illa hiera quæ dialoës appellatur: quorum compositiones Responsionum libris de * medicamine scribentes tradidimus: item cardamum quod nasturtium uocamus, torridum ac tritum cum aqua, uel mulso, aut cum melle in electario datum: item lupini sicci decorticati atque transuorati cum melle quindecim numero, uel uiginti: quod si minime quisquam transuorare ualuerit, eorum * polline conspersum atque tritum, quantum tres digiti capere potuerint aquæ bibendum admiscemus, siue mulso aut decoctione * noxarum: aut pro electario admixto melle dabimus: item gentianæ succum in cochlearij modum cum mulso cõuenit dare, atque horum similibus uti uirtutibus: item absinthiũ cum uino, & castoreum cum mulso. In paruis uero pueris, quo latere poßit, nasturtium frixum, siue tritum, cum melle atq; lacte dabitur potui, uel commixtũ pani. His igitur rebus erunt cibi * ponendi: pultibus enim atque sorbilibus conuenit absinthium concoquere, uel similes herbas. Hoc etiam * si sicco fico atque pingui, uel palmulis, quas patetos appellant, quæ concisæ atque * immissæ, & cibo datæ mederi ualebunt. Faciũt præterea mora cibo data, quæ uulgo celsa Latini uocauerunt, Græci uero sycamina: item ex amygdalis amaris sorbilia confecta, quæ Græci trophemata uocauerũt.

& com

Marginal notes:
* myxarum
* prodest, & aloe sine ipsa
τροχισκὸς πικρός.
ἱερὰ διαλοῆς.
* medicaminibus
* polline aceto
* myxarum
* parandi
* fit
* immixtæ
Mora celsa.
τροφήματα.

& communiter cuncta quæ uentrem deducere ualent. *Hinc denique etiam pinnæ aridæ * ueluti atque tritæ sufficientem modum miscuerunt. Conuenit etiam urtica, siue sola, siue cum aliqua decoctione confecta. * Nam ob celebrandam curationem uehementer utilia probamus catapotia ex * squilla atque chamælea confecta. Sumpta igitur * squilla erit acriori aceto concoquenda, ne * fluida fiat: tum terenda diligenter, ac deinde chamælea: anchusa atque creta admiscenda *squillæ, quantum res patiuntur, ut ad emplastri ueniat qualitatem. Tum facienda catapotia in fabæ magnitudinem, & pro uiribus ægrotantis danda, ut fortibus octo uel nouem, imbecillis sex uel septem: pueris uerò * tres uel quatuor ex aqua calida. Potest etiam ipsius chamæleæ concisæ atque contritæ cum mulso quippiam dari transbibendum, uel cum lenticulæ paruo modo sorbendum: sed pueris obolus unus, maioribus uerò oboli duo sunt dandi: item fortibus tres. Perfecta tamen potio drachmæ unius continet modum. Vtendum præterea epithemate circa medias partes ex lupini pollinibus, aut melanthio, & decoctione absinthij, aut * fuluo liliorũ, aut cerotario cedriæ admixtis lupinis tritis, aut absinthio, aut agrestis peponis * interiora, quæ Græci * colocyntida uocant, cum melle atque lupinis, aut centaureæ uel aloes partibus duabus, & diagridij parte una cum melle & felle taurino. Erunt præterea omnia quæ potui ordinauimus danda, etiam per clysterem iniicienda, & magis adiũcto uel admixto oleo plurimo calido, & succis præscriptis, quo plurima mordicatione intestina afficiantur. Ac si lati fuerint lumbrici, erit adhibendus uomitus ex oleo, * non ex radicibus, & alia die clystere

* Multi
* vulturis
* Nos
* Scylla
* Scylla
κατaπότια ex quilla.
* nõ tam diu, vt prorsus liquescat. Sic enim vim totã amiserit.
* Scyllæ
* tria
* fuluorum
* interioribus, quem
* colocynthida
* Nam ob acrimoniam radix lumbricũ exagitat. Concitatus verò is vehementer ægrum torquet: nec acria conueniunt priusquam vomitu purgatus fuerit vẽtriculus. Præterea oleũ lumbricos interficit.

utendũ, admixta nitri parte, uel salis. Dãda etiã aqua salsa potui, aut glycyrrhizæ radicis decoctio, aut similiter incocta glycyrrhiza. Alij uero tres drachmas glycyrrhizæ cum nitro probauerunt. Alij diagridij obolos tres, cum polypodij herbæ drachmis duabus. Alij ex pinnis medicamen confectum. Sed erit semper tentandum, ubi res patiuntur, ut iis utamur medicaminibus, quæ minime stomachum afficiant. Tum cum sensum acceperint ægrotantes animalium* carendorũ, ut interpellatione uentris admoneantur, subiicienda erit aqua calida, quo & loca relaxẽtur, & animalia procedant, ne frigore percussa fugiant. Erit præterea curandũ, ne frequẽter hæc animalia renascantur, ut* unctione regulari corpora fortificemus, adhibito præceptore, adhibita etiam recorporatione cyclica, quæ fit uomitu radicũ, & drimyphagia, & dropace, & sinapismo, & paroptesi, & horũ similibus uirtute rebus.*

** vulturis memoratum pagina præcedente.*

** proditurorũ*

** curatione*

παρόπτησις.

De mollibus, siue subactis, quos Græci malthacos vocant. Cap. IX.

μαλθακοί.

Molles, siue subactos Græci malthacos uocauerunt, quos quidem esse nullus facile uirorum credit. Nõ enim hoc humanos ex natura uenit in mores, sed pulso pudore, libido etiã indebitas partes obscœnis usibus subiugauit. Cum enim nullus cupiditati modus, nulla satietatis spes est, singulis *spartanum sufficiunt sua: * Nam si nostri corporis loca diuina prouidentia certis destinauit officiis. *Tum denique uolentes alliciunt ueste atque gressu, & aliis fœmininis rebus, quæ sunt à passionibus corporis aliena, *sed potius corruptæ mentis uitia. Nam sæpe * tumentes, uel quod est difficile, uerentes quosdam, quibus forte deferunt, repente mutati paruo tempore*

** cupiditatis*

** subactorum non. Alij sparthanorum*

** tametsi*

** Hi*

** &*

** timentes*

uirili

uirilitatis quærũt indicia demõstrare, cuius quia modũ nesciũt, rursum nimietate sublati, plus quoq; quàm uirtuti cõuenit faciuut, & maioribus se peccatis inuoluũt. Cõstat itaq; etiã nostro iudicio, *hos uera sentire. Est enim, ut Soranus ait, malignæ ac fœdißimæ mentis paßio. Nã sicut fœminæ Tribades appellatæ quod utranq; Venerẽ exerceãt, mulieribus magis quàm uiris misceri festinant, & easdem inuidentia penè uirili sectãtur: & cũ paßione fuerint desertæ, seu tẽporaliter releuatæ, ea quærũt aliis obiicere quæ pati noscuntur, iuuamini *humilitate duplici sexu cõfecta, uelut frequẽti ebrietate corruptæ in nouas libidinis formas erumpentes, consuetudine turpi nutritæ, sui sexus iniuriis gaudent, illi comparatione talium animi paßione iactari noscuntur. Nam neque ulla curatio corporis depellendæ paßionis causa rectè putatur adhibenda, sed potius animus coërcendus, qui tanta peccatorum labe uexatur. Nemo enim pruriens corpus * fœminando correxit, uel uirilis ueretri * tactu mitigauit, sed *communiter querelam siue dolorem * alia ex materia tolerauit. Denique etiam à Clodio historia curationis data ascaridarum esse perspicitur, quos de lumbricis scribentes uermiculos esse docuimus longaonis in partibus natos. Parmenides libris quos de natura scripsit, euentu inquit conceptionis molles aliquando, seu subactos homines generari. Cuius quia græcum est epigramma, & hoc uersibus intimabo: Latinos enim, ut potui, simili modo composui, ne linguarum ratio misceretur.

Fœmina, uirq; simul Veneris cũ germina miscẽt
Venis, informans diuerso ex sanguine uirtus
Temperiem seruãs bene cõdita corpora fingit
At si uirtutes permixto semine pugnent,

* qui hoc prodiderunt

Soranus.

τριβάδες.

* voluptate ex

* se ulris subiiciendo, & prostituendo: alij effœminãdo

* tractu mastupratione

* perenniter

* tali

Clodius.

Parmenides.

Nec faciant* unam, permixto in corpore diræ
Nascentem gemino uexabunt semine sexum.

Vult enim seminum præter materias esse uirtutes, quæ si se ita miscuerint,* & eiusdem corporis* faciāt, unam congruā sexui generēt uoluntatē. Si autem permixto semine corporeo uirtutes separatæ permanserint, utriusq; Veneris natos adpetētia sequatur. Multi præterea sectarum principes* genuinā dicunt esse passionē, & propterea in posteros uenire cum semine, nō quidē naturā criminātes, quæ suæ puritatis metas alijs ex animalibus docet: nā sunt eius specula à sapientibus * nūcupata sed humanū genus, quod ita semel recepta tenet uitia, ut nulla poßit instauratione purgari, nec ullum nouitati* liquerit locū, sitq; grauior senescentibus mentis culpa, cum plurimæ genuinæ, seu aduētitiæ paßiones corporibus* infractæ consenescant, ut podagra, epilepsia, furor, & propterea ætate uergente mitiores procul dubio fiant. Omnia etenim uexātia ualidos effectus * dabunt firmitate opposita subiacentium materiarū, quæ cum in senibus deficit, paßio quoq; minuitur, ut fortitudo: sola tamen supradicta, quæ subactos seu molles efficit uiros, senescēti corpore grauius inualescit, & infanda magis libidine mouet, non quidē sine ratione. In alijs enim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia* uētris officia celebrāte, gemina luxuriæ libido non diuiditur, animorū* nunc faciendo, nūc facie iactata: in ijs uero qui senectute defecti uirili ueneris officio caruerint, omnis animi libido in cōtrariā ducitur appetentiā: & propterea fœmina ualidius Venerē poscit. Hinc deniq; conijciūt plurimi etiā pueros hac paßione iactari. Similiter enim senib. uirili indigēt officio, qđ in ipsis* nōdū & illos deseruit.

* Nec faciant vnam vim, mixto
* vt
* vim vnam faciant
* sequitur.
* natiuam: hæreditariam.
* sub. bruta animantia.
* linquat.
* infarctæ.
* dant.
* uiri.
* animorū fortitudine minimè.
* nondum est, at illos iam deseruit.

CAELI

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER QVINTVS.

De Ischiadicis & Psœadicis. Cap. I.

A Partibus quæ dolore uexantur hæ passiones nomina sumpserũt.* Nam uertebrorum summitas ipsorũ initio terminatur, Græci ischia uocauerunt. *Item musculos clunium sub spinæ finem ex interioribus atque exterioribus adhærentes psœas uocauerunt. Generantur istæ paßiones nunc ex manifestis, nũc ex occultis causis, ut est perfrictio profunda, uel terrena cubatio, aut casus, uel repentinus percussus, aut iugis atque immodicus usus ueneris, aut quilibet longißimi temporis morbus item uehemens abductio, uel raptus in exercitio factus, aut longißimi temporis hæmorrhoidarum* fluoris tentus, uel insueta * humi foßio, aut cuiusdam ponderis leuandi ex * interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus, sed frequentius in medijs. Sequitur ischiadicos dolor uertebrorum, quam paßionem multi* duplicẽ ischiada uocauerunt, attestante grauedine, & difficili motu, contra solitum morem, & quibusdam cum leui torpore ac formicatione: quibusdam cum uehementi atque pungenti, & feruido dolore, & ad sensum patientis,

* Nam quã uertebrorum summitas os coxæ ineuntiũ terminatur. Vertebras trochanteras uocat.

ἰσχία.

* Idem.

ψοῖαι.

fluor retentus.

* telluris

* inferioribus.

ἰσχιαδικοί.

ἰσχιάς.

* cum utramq; coxẽdicem uexat.

tanquam serpentis* conuolutus motus: aliquãdo etiam cum febribus, ut neque in lecto suã* conuentionem ferre ualeant ægrotantes, & primo, in uertebro dolor sentitur, dehinc partis suæ* penetrans loca, usque ad mediam natem, ac superius ad inguen, uel ad* ancalen perueniens atque suram, dehinc etiam talum, & pedis summitatem. Tum cum paßio tardauerit, cessante nutrimento, cruris totius tenuitas fit, quam Græci atrophian uocant, incipiens à clunibus, siue ab inferioribus locis, attestante debilitate, & sæpe conductus partibus breuitate cruris, aut ultra naturam, longitudine passionis,* distensione suffecta, ut in paralysin ueniat, aut ipsius uertebri duratæ partes extantiores fiant. Constringitur præterea sæpe ac retinetur uentris officiũ, aut cum plurimo dolore perficitur, ob tensionem, atq; spiritus retenti percussum, & in* itineris pressu, quibus* forte* permittitur, ut initia motus impediantur, feruore partium attestante:* ac si perseuerans feruor fuerit,* motus facilior fit.* Tum rursus subsidunt, uel intenti resistunt repente, tanquam fuerant* necdum gressu tentato,* Tunc magis uehementem dolorem sentiunt: & ambulant quidam, capitibus digitorum gradientes, alij extenti quidem, sed* sinuatis clunibus, ut neq; se pronos inclinare ualeant: alij contracti atque conducti, qui peius omnibus habere noscuntur: siquidem paßio apprehendit etiam spinæ musculos, & propterea duritia quadam hæc inuasisse uidetur loca. Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circuntegit, quam Græci periosteon uocant: item musculorum capita, uel summitates. Denique augmento passionis* intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in saniem transiens partes aliquas* collectionibus

Marginal notes: conuoluti motu. | *positionem. | *penetrat. | ἀγκάλη. | *poplitem. | *extensione. | *itinere pressum. | *validè | *premitur, initio motus impediuntur. | *at si | *Nam calore flatus & humor crassus discutiuntur, qui motum impediebant. | *sed rursus subsistunt, ac detenti | *nondum | *ac tum | *eiecto capite ossis femoris ex acetabulo coxæ, adeo vt acetabuli vacuus sinus deprehendatur. | περιόστεον. | *intercollectus. | *abscessu.

nibus afficit. Sed quoniam plurima supradictorum sequuntur etiam eas quæ matricis uexatione afficiũtur, & magis cum eius fuerit inclinatio facta, quam paraclisin uocant, facienda est discretio paßionum: & primo, quod matrice patiente in eadem potius causæ inueniantur, atq; ex ipsa initium sumant, *Psœadici uero clunium dolore afficiuntur, & tardo motu, ut se renitente dolore nec inclinare ualeant, ac difficilius & dolentius subrigant. Plurimis * igitur dolor cito conquiescit: aliquibus uero perseuerat: partes durescunt atque conducuntur: his deniq; * usq; ad pene cutem unicus sequetur greßus. Si itaque exteriores musculi fuerint in paßione constituti, etiam tactu tentati dolescunt, interiores autem ex interioribus dolorem accipiunt, tanquam in nephriticis contingit: quos propterea deniq; similes discernimus: siquidem alia multa eisdem propria concurrunt, quæ de ipsis scribẽtes memorauimus. Psœadicis autem, atq; ischiadicis, quorum nunc curationem scribimus dolor efficitur nunc iugis, nunc deficiens, ordinatus aut inordinatus, ac longis uel paruis interuallis recurrens, ac puris & limpidis lenimentorum uariatus spatiis, aut mediocres reliquias seruans. Vtilem inquit* Hippocrates ischiadicis dysenteriam: Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciundæ, quanquam plurima uexatione corpus afficere uideatur: item hæmorrhoidas, uel uarices, ut alij dicunt, laxamenti causa. Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo tempore fuerint paßione uexati, & multis atq; uariis accidentibus & signis affecti. In ordine itaq; curationis hæc erunt intuenda, ut cum recens fuerit paßio uel ueterata, sed in superpositionis tempore cõstituta, ia-

παράκλισις.

*Psœadicæ

* earum

* pene usq; ad cutem dolorificus sequitur

νεφριτικοί.

Dysenteria ischiadicis utilis.

* libro Prorrhetici utilem eße ait Podagris, in quibus tophi concreuerunt

cere faciamus ægrotantem mollioribus stramentis, calido in loco, adhibita abstinentia, & requie usque ad primam diatriton. Tunc lanis mollibus, ac * limpidis oleo calido dulci prætinctis dolentia loca cōtegenda. Adhibenda etiam fomentatio iugis ex oleo dulci calido: item uaporationum commutatio, sicut in multis docuimus scribentes, & phlebotomia tempore consueto, atq; ex brachio dolenti parti contrario, uel plurimum dolenti comparatione alterius. Ac si æqualis in utraq; fuerit parte dolor, ex eo in quo fuerit facilior uena, erit detractio facienda. Si neq; hoc occurrerit, ex sinistro brachio adiutorium adhibendum: siquidem minus officiis domini necessaria pars esse uidetur, nisi forte sinistri, hoc est scæi fuerint ægrotātes. Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atq; calido: dehinc ora lauanda, cibus dandus nutribilis, calidus, tener, tanquam stricturæ conueniens, & potui aqua calida usq; ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierum oblatio: tum cessante dolore resumptio adhibenda. Perseuerante uero * alia diatriti tempore, adhibenda iniectio decoctione fœnigræci seminis, aut lini, aut hybisci, quam Græci althæan uocant, quo pariter fota atq; uaporata interiora laxamento consentiant. Admiscendum deniq; oleum calidum: item succus alicæ, uel ptisanæ, uel oleū solum, aut admixto adipe anserino, uel gallinaceo iniiciēdum, uel iis quicquam simile cōsolutum. Ac si uenter fuerit abstentus, erit mulsum iniiciendum. Tentanda deniq; & * properanda sequentibus diebus facilitas uentris. Quo conuenit, si hoc minime perficere ualuerimus, etiam lino zostin herbam nunc solam cibo dare, nunc adiuncta malua: itē * agreste coliculū. Sed fugienda prædicimus quæcun

* non succidis
axxvi.
* alius
* procuranda
* agrestem

quæcunq; fuerint uehementiora, quantum quidem res admittunt, ut diagridium, helleborum nigrum, chamæleæ semen, quod Græci coccum Cnidium uocant, agaricum, agrestem peponem, quem * colocyntida dicũt, singularia uel coniuncta, item hieram quam diascammonias appellant, ne plurima uexatio pro parua commoditate sequatur. Nam post fomenta conuenit cataplasmata adhibere, quorum confectiones atque species sæpe conscripsimus. Ac si permanserit dolor, adhibenda scatificatio. Hirudines etiam adhibendæ, quas Græci bdellas appellant. Hoc quidem secundo uel tertio faciendum, si causæ poposcerint. Tunc uaporatio spongiarũ ex aqua calida, uel aliqua decoctione * laxatiua uirtute mitigantium materiarum adhibenda, quarũ iam sæpe species memorauimus. Ex ipsis quoq; encathismata facienda. Item cerotaria dolentibus apponenda partibus ex oleo pingui, uel cyprino, aut sicyonio, uel ex radice hybisci confecto, aut irino, aut malabatrino, singularibus, atq; commixtis. Ac si duritia emerserit, * admiscendum adipem, aut medullam ceruinam, uel bubulam, aut melilotum, aut hybisci radicem percoctam in mulsa, ac diligenter cõtritam, aut decoctionem eiusdem hybisci, uel fœnigræci, & lini seminis triti, in mellis craßitudinem confecti. Ac si difficile paßionem declinare uiderimus, erit embasis adhibenda ex oleo, & aqua calidis. Tum cum fuerit plurimum minutus dolor, uarius offerendus est cibus, ex mediæ qualitatis materia. Adhibendum etiam lauacrum, dehinc lene uinum: tum malagmata partibus in paßione constitutis, ut Diachylon, uel Mnaseum, aut * Dioxcleũ, uel * nileos: item unctiones quæ mitiganter emolliãt, & neq; perfrigescere partes permittãt,

* colocynthidis
ἱερὰ διασκαμμονίας.

βδέλλα.

* laxatiuæ virtutis.

ἐγκαθίσματα.

* admiscere oportet

ἐμβάσις.

* describitur ab Aetio pag. 829.
* Nilei

cerotaria quoq; limpida, aut Diasamsucum acopum, aut irinum oleum aut samsucinum. Ac si paßio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tempore perseuerans, & in lenimento constituta, si hoc limpidum uiderimus lenimentum, erit pro modo permanentis doloris curationis facienda moderatio: Tunc enim conuenit motus quidem, sed fertorio lecto, dehinc cathedra uel* sella usq; ad inanem penetrãdus, sicut in phlebotomandis facimus: sed ab umbilico inferius iis qui le uius afficiuntur, præcauentes uenarum diuisuras: ac deinde muliebri* catethere liquorem detrahimus, qui sæpe aquosus, sæpe fuluus, aut sanguinolentus, uel spumosus excluditur: quod quidem etiam ante factam diuisuram pleriq; futurum signis apprehendere uoluerunt. Quorum alij talem fore dixerunt, qualis urina fuerit ægrotantis: alij qualis color apparuerit cutis: alij quolibet uiscere patiente, sanguinolentum: non patiente uero, ex causa auidißimi potus hydropismo concepto, uel* salis potu mundum atq; perspicuum liquorem fore. Sed hæc præter quod falsißimæ sunt opinionis, etiam ad * mutationem chirurgiæ inutiliter quæsita uidentur, nisi solum quod rectè probamus, per catethera liquorẽ,* si res patiũtur, semel atq; eodem tempore omnem auferendum. Sin uero aliqua obstiterint, post primam detractionem motarium aqua infusum supra diuisuram res* implicantes, spongiam desuper mollem apponimus, ac deinde leui fasciola amplexo loco paululum differimus, quo turbatio corporis resoluatur: ac deinde resumpto ægrotante eodem die residuum detrahimus humorem: sin minus, alia die, manibus comprimentes subiectas partes, congrue ægrotante locato, hoc est schemate competenti. Ac

si forte

* sella. Est autem venter in Paracentesi vsq; Hæc trãsferẽda sunt in pag. 440.

* λαγνεύς. fistula quæ uesicæ mulierũ inditur pro-liciendæ vrinæ caussa. Est autẽ breuior quã quæ peni uirorum inditur.

* aquæ salsæ vt pag. 430.

* imitationem inuentionem

* si vires. Nã cũ grauis morbus est aquarũ euacuatione vires ægri iam inualidæ ob morbi vehemẽtiã, magis nõ sunt labefactandæ. Aphoris. 27. lib. 6.

* applicantes

si forte rursum confluente humore fuerit repletus, uel uirium debilitas prohibuerit eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus diebus, uel quantum uires permiserint residuum detrahimus, sed alio in loco diuisuram facientes: uel si rursum oportuerit, tertio. Etenim prima diuisura seruata distans, aut cohærens & *soluta tumores uel consensus ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractione neque abstinentia *utemur, ut Asclepiades, neque plurimum damus cibum, sed pro modo uirium, etenim abstinentia omni ex parte adhibita uires uexat: quippe post plurimam detractionem: multi item oblatio cibi grauans opprimit corpus potius, quàm resumit. Erunt autem ante cibum sensim perungendi, atq; reficiendi facilibus, & * poto sufficienti, ac si dolores aliqui emerserint, uaporationibus soluendi, atq; cataplasmatibus mitigandi. Tunc indulgentia relaxatis doloribus uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non sinant, & superimpositis spongiis conligamus. Transacto tumoris metu, magis uentris * folliculum & * cutem intestinis cogimur * adserere, atq; similiter cætera quæ in tumore fuerant constituta, ut nuper docuimus. Aegrotãtes præterea nauicula exerceri hortamur, & paulatim recorporatiuæ subiicimus curationi. Ac si neq; ita fuerint resoluti, utemur helleboro iisdem curationibus insistentes, donec corpus repetat fortitudo, atq; densior uel coacta caro noscatur attestante rubore. Hæc est secundum methodũ hydropum curatio. Plurimi autem earum sectarum principes, atq; nostræ ueteres, nihil ueri curantes, ac magis contemptu quodam * astructiones corporum aspernãtes, solius detrahendi humoris intentione tra-

* diducta, cũ in eam rursum adigitur catether.
* vtimur, Asclepiades.
* potu
* peritonæum.
* epigastrium.
* admouere.
* constructionem.

ducti quoquo modo id perficiendum crediderunt immensa siti atq; fame ægros afficientes, corpore concauo * pectine decurso, & mille præterea urinalibus medicaminibus, quæ diuretica uocãt, uesicam commouendam probant, & uentrifluis potionibus, quæ cathartica appellant, uentrem prouocandum dicunt, cocco Cnidio, atq; * lepida cyprina, & chamælea, & hippophae herba & ex crotonibus cõfecto oleo cicino, itẽ * neoro ex quibus cunctis stomachus uexatur, atque cibi appetitum amittit, sitis incenditur, corpus defluit, sanguis corrumpitur, atq; humor detractus renascitur, uires auferuntur: siquidem neq; potestas moderandæ detractionis est in artificis manu. Quidam tanquam siccabilem humoris ophiten lapidem ligauerunt expertis ægrorum salutem credentes. Singulatim deniq; nobilium medicorum historiam ordinemus. Herodicus igitur, ut Asclepiades memorat, uentris adhibet purgationem, atque post cœnam uomitus, qui sunt implebiles potius quàm siccabiles: tum uaporationibus tepidis aceti decocti exhalatione confectis utitur, uel aquæ marinæ, admixta thalia herba, atque hyssopo, & his similibus, uesicis bubulis repletis, corpus uaporandum probat, uel aliis quibusq; maioribus * inflatis, tumentia loca pulsari iubet. Sic etiam antiquissimus Euryphon. Hippocrates uero libris, quos ad sententias Cnidias scripsit, magis utendum dicit * egestate atq; uaporatione, & continentia & danda sicca uel arida quæq;, & acriora mãdenda. * Si enim æquibilis æger fiat, hoc est, urina facilior, ac si spiratio difficilis fuerit, quã dyspnœan uocãt, & tẽpus * æstatis, & æstas media, dicit ex brachio plebotomãdos, & post detractionẽ factã dat panem calidũ uino infusum atq; oleo

* strigile: vt pag. 481. Sic decurrere capillum dixit pag. 279.
διουρητικά. Vrinalia.
καθαρτικά. Ventriflua.
ἔλαιον κίκινον ἐκ κροτώνων.
* lepido cypria. i. Squama æris cyprij.
* Cneoro
Ophis.
Herodicus.
* vesicis
* ταλαιπωρίης: πείνης: ἐγκρατείης.
Euryphon.
Hippocrates.
* Sic enim valdißimus æger fit, & vrina, facillima. At si spiratio.
οὕτω γὰρ ὀυρητικώτατος ἐστι, καὶ μάλιστα ἰσχύοι.
* uernum, & ætatis vigor: & virium robur, dicit è Græco

oleo, & carnem suillã ex aceto decoctã. Dat etiã cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & *pinnis in tribus cyathis aquæ cũtritas: sed neq; quo tempore exercitio utendum sit manifestat, neq; usq; quo mandenda sint acriora, uel quando uaporationes adhibendæ. Dehinc si phlebotomare oportuerit, non solum æstiuo tempore, ac media æstate, sed etiam omni tempori atq; ætati conuenire phlebotomiam probamus. Est prætcrea importunum uinũ, ac repugnans eo tempore commodis phlebotomiæ. Item cantharides humorem cõmouent: carnis quoq; offerẽdæ tempus significare neglexit. Diocles libro quo de paßionibus & causis, & curationibus scripsit, siccãdos inquit, ac mediocriter uaporãdos, & deambulationi tradendos ægrotãtes, & plurimos sudores commouendos, *uel uomitum & urinam *prouocandam diagridio, & apij semine resoluto succo herbæ saluiæ. Itẽ cardamomum, quantum uentrem ualeat semel deducere, & in aceto panem solutũ, & piscem salsum dandum uel pisces elixos & assos, uel silurum piscem, olera, radices, alliũ, origanũ, rutã, satureiam, uinum album, & nõ aquatũ, & ferarũ carnem: in deambulationibus *uentrẽ iubet contineri, cæteras corporis partes defricari, exceptis cruribus. Sed hic quoq; communi cæterorũ subiicitur *acceßioni: solum prædamnamus, quod humorem detrahens purgatiuis atq; urinalibus medicaminibus, & uomitu, & sudoribus prouocatis, quibus ex rebus sudor mouendus sit tacuerit, uel uomitus. Item deambulatio sæpe laboriosa, & piscis silurus bromosus, & allium inflabile, & plurima ferarum carnium malos habere succos probantur. Inde item quæ sint olera deligenda memorare neglexit, & neque fortificari

* alis

Diocles.

* uentrem

* prouocandam: ac uentrem Diagridio, quantum ualeat semel deducere uomitũ Cardamo: urinam Apij semine resoluto succo herbæ Saluiæ

* ægrum

* accusationi

*uentrificationem, uel crura, aut totum corpus recte potest, *cum nullum modum uel tempus memorauit. Praxagoras secundo libro Curationum cataplasmatibus utitur, & malagmatibus sudorem mouentibus, & urinalibus medicamentis aliis atq; aliis, & uentrẽ deducentibus. Similiter cono, & foliis hederæ, & semine coliculi agrestis, aut nasturtij, aut centaurea, uel allio, pipere, & pseudodictamno, aut dauco, & chamæpity herba, & petroselini semine, uel radice graminis, uel quolibet horum similium, & sudorum diurna prouocatione corpus* deducit. Vtitur uomitu non solum ieiuno, uerum etiam post uespertinum cibum, & ægros plurimũ potat, ex quibus sensuales uiæ implentur. Vtitur etiã cataplasmatibus aromaticis, quorum species non designat, sed solum cum* moromeli, uel lini semine adhiberi iubet, uel malis cydoniis, aut caricis, uel adipe, & aqua, aut uuæ lupinæ, uel appij succo: equidem uirtutis repugnatione omnia confundens: siquidem alia *sint constrictiua, ut mala, alia laxatiua, ut plurima cæterarũ specierum. Deinde post oris collutionem sorbiles dat cibos, quibus uentrem facilem se facere pollicetur. *Item potum repugnante mordicatiuo: dat enim acetũ uel puscã, uel his rursum contraria, ut mulsam, quibus confusa regula etiam secundum ipsum approbatur. Erasistratus libro quo de hydrope scripsit, deambulationẽ ordinat adhibendam prius quã aëris æstus ardescãt, tanquam in æstate solum curans. Sed si uentris, inquit, facilitas non fuerit prohibenda medicamina, atq; legumina, & olera, cum sint plurima olerum quæ molliãt uentrem, sine ulla corporis uexatione. *Item plurimo cibo ægros nutriendos probat, cum sit ex paruo sæpe indigestionis metus ac si neque, inquit,

Marginalia: * venter fi-catione; * cuius; Praxagoras.; κῶνος ϛροβύλα λαγπός.; * tumorẽ & habitum corporis minuit.; * omphacomelite; * sunt; * Item in potu repugnat: dat enim mordicatiuũ acetũ; * Idem

inquit, uenter fuerit motus, adhibendum clysterē simplicem, hoc est, qui nulla sit acriori materia confectus: cibum partitur* cibo uel cœna, & ante uesperā ægros deambulatione moueri iubet:* Tunc initio noctis reficit, quando etiam sanis metus est digerendi. Post cibum præterea perungit in lectulo, & certo numero utitur fricationum: dat catapotia medicaminum ante utranq; cibi refectionē in † faui modū pro uiribus ægrotantis, neq; plus decē, neq; minus quinq; numero, & eorū materiā tacet, solum memorat quod iecorosis hæc catapotia congrua uideantur, atq; ad urinales partes uenientia plurimum faciant mictum: Tum post catapotia dari iubet cibo panē ex farina sesami, & *falsum, obdulcatū, ne sitim faciat, non discernens tempus drimyphagiæ: Tum inquit dandos pisces, atq; carnem gallinarū, uel ferarum, & agnorum, & hœdorū, & sorbilia plurima cū melle uel lacte, non aduertens lactis & mellis qualitatē in corruptionē facile uenire:* nūc dat potū paruum, & non post prandiū, sed post uespertinū cibum hoc cōuenire dicit, ut etiam similiter memorat Philistionis frater. Probat etiam ante alios cibos accipienda* aridi fici pinguia duo uel tria, mox contusa atq; oleo tincta. Sed hæc omnino digestione difficilia iudicantur. Prohibet præterea lauacrum, uel plurimo tēporis interuallo permittit, & non designat, quod illud, uel quantum sit tempus. Vtitur etiam malagmatibus & cataplasmatibus, cum somno cubauerint ægrotantes, nec tamen designat eos, qui coaceruatā ac uehementem humoris detractionem reprobāt, quā Græci cenosin uocant, & propterea etiam paracentesin, quod quidē *congrue dictum superius docuimus. Item tumore in iecore constituto, attestantibus febribus,

*prandio &

*idem tum

† fabæ

καταπότια vrinalia.

*sale obdulcatum i. conditum vt pag. 448.

*dat etiam potum.

Philistionis frater

*arida fica pinguia duo vel tria vt supra

κένωσις. παρακέντησις.

*incongruè

ob tumoris medelam cataplasmatibus utitur ex malis cum uino, constringens ea quæ laxamentum poscere uidentur, & ob digestionem faciendam ex ficu atque chamælea & chamæpity utitur cataplasmatibus. Item ad eliciendum quicquam in * locis constitutum utitur Diapegano, quod ex * ruta cõficitur, & nihil de temporibus memorat adiutoriorũ. Asclepiades etiam libro quo de hydrope scripsit paruo humore collecto, siue plurimo, necdum tamen pedibus aut cruribus infuso, athletarum regulam adhibendam probat, ex plurima deambulatione, atq; cursu, & * refricatione retento spiritu: Tunc cibo dandũ panem diligenter elabaratum, atq; * exercitum, cum piscibus natura duris. At si inferiores humor occupauerit partes, plurimos prohibet motus, & medicamina uentriflua atq; urinalia. Vtitur autẽ paracentesi, sed omnino ex angusto atq; paruo foramine. In leucophlegmatia uero fricationes adhibet & cataplasmata frigerãtia ex malo cydonio, & murra, & uitis anulis, quos helicas uocant, & malo punico, & lẽticula, & * herbo, atq; pulento ueteri, & alumine, uel ruta, & bulbo, & melle, & origano, & thymo, & nitro, & caricis: & ex * uesicis illisionem adhibendã probat. Laudat etiã punctionem quatuor digitis à talo distantẽ, faciẽdã superius, ab interiore parte, sicut in phlebotomia seruatur, ut per eandẽ punctionẽ humore effuso corpora releuẽtur: si minus, scarificatione altiore utendum referẽs, scilicet uehemẽtiore atq; efficaci adiutorio, & neq; declinãs ulnerationes, quæ necessariò in huiusmodi paßionib. difficiles curatione probãtur. Socrates Chirurgus omni ex parte diuisuras faciens easdẽ * adußit, extemplo corporis ingerens raptum, quẽ Græci spasmon appellant.

* locis interioribus constrictum.
Diapeganũ.
Asclepiades.
* Aetius pag. 845. describit Malagma è Ruta.
* defricatione: vt paulo post.
* subactum.
λευκοφλεγματία.
ἕλικες.
* eruo
* planis decocto herbarum discutientium, vt pag. 502.
* adurit
Socrates chirurgus.

lant. Themison secũdo libro Tardarũ paßionũ utitur gestatione, & defricatione, atq; exercitio, uel cõmuniter regula exercibili, salibus ac nitro fricãs corpus, & frigida perfundens: ex quibus *nõ æqualiter adficit: quippe cum membra interpositis etiam tribus uel quatuor diebus aqua marina feruenti perfundat. *Itẽ iubet post gestationem tribus uel quatuor cyathis uini mixti ægrotãtes potari sumptis nutrimẽtis digestione difficilibus. In ordine, inquit, medicaminũ, nõ designãs quem esse uelit ordinẽ medicaminũ, aut quæ nutrimenta digestione difficilia. In uespertino inquit cibo utendum, mediocri potu, ut nec sitis ægros afficiat, neq; plurima liquoris *ingestio, sed uinũ *eligat acrioris uirtutis, & neq; *confusum. Sed temperãdi moderationẽ tacet, *ut mediocriter quidẽ dicat, quod est improprie dictũ: etenim *extendit temperãdi moderatio neruos, nocet & ingerit sitim. Prohibet præterea idẽ uentriflua medicamina atq; urinalia, quæ cathartica atq; diuretica uocãt, & per singulos mẽses ternos radicũ ordinat uomitus. Sed erat regulæ medicinali conueniens ad lenimentorũ latitudinẽ, siue spatiũ, uomituum designare quantitatẽ. Vtitur etiã in utroq; talo scarificatione, ut Asclepiades. In ascite uero initiũ ex uomitu sumit, quem helleboro faciendum probat, si, inquit, metuerit quisquã radicũ uomitũ, *& est præceps, atq; ut ita dixerim, periculosum nõ *medicatũ corpus magno adiutorio *discere. Aliã quoq; regulã similẽ dicit ordinandã, sed paßionis initio neq; ungẽtis tangi, neq; fricari uẽtrẽ permittit. Cæteras autẽ corporis partes si multa, inquit, fuerit humoris infusio, *defricãdas, initiũ ex uẽtris finib. augẽdũ curationis modũ: sed oportebat ob æquandum, corpus totum fricatione curari.

Item

Themison.
* inæqualiter
* Idem
* infusio
* eligendum
* Quidã legũt aqua cõfusum.
* licet
* vini temperandi neglecta moderatio neruis nocet.
ἀσκίτης.
* quod est
* præparatum
* disiicere.
Aliis quoque sub. hydropis generibus.
* defricandas initio, & uentris frictionibus.

Item interpositis quatuor uel quinque diebus aqua calida, & magis marina, tribus uel quatuor uasculis foueri uentrem iubet sed neque hoc æqualiter. Item ante unctionem utitur sinapismo: post singulas gestationes lambendam dicit* scillam in electarij uicem: & si plurima fuerit humoris infusio, utitur paracētesi. Sed primo die, si uires patiuntur, abstinet cibo. Quod si minime ferre potuerint ægrotantes, partem tertiam panis solitæ quantitatis aqua infusam offerendam dicit. Tum alia die articulos ungens, atque ora lauans, simili panis reficit modo, cum pulmento uolantum, cæteris quoque diebus omni æqualitate augens, atque ægros resumens. Thessalus autem secundo libro Regulari plurima Themisonis similiter probat, sed quinque uel tribus cyathis uini aqua temperati, ante cibum potat ægrotantes, & paracentesim prohibet, *tanquam Apollophanion, aut Diaeuphorbium. * Vtile plerique ueteres huic paßioni etiam Macerinum emplastrum memorant, item Icesion usque ad quinque dies imposita linquentes, laudauerunt. Conuenit recorporationi etiam* solis igniti uaporatio. Oportet autem sacellum lineum implere sale torrido, & apponere patientibus partibus. Tunc superaspergere aquam salsam calidam, & superimponere cauteres latos, aut igne repletum uas congruæ latitudinis. Sic enim calefacto saccello instillans humor, & cum feruore acerrimo decedens, atque* artus singulos inuadens, quos Græci poros appellant, lacessendo demutant, recorporatiua sine dubio uirtute. Facit enim tanquam de sinapismo partium ruborem, quem Græci phœnigmon appellāt. Prodest denique etiam ex oleo rubor effectus hoc genere. Farina conspersa, atque manibus exercitata, quo

*scyllam

Thessalus & ventri Malagma imponit

*Videtur aliquid deesse, ut fortasse sit legendum: Vtetur etiam emplastris tanquam Apollophanio aut dia euphorbio.

*Hæc iam pertinent ad ischiadis curationem.

*salis.

*meatus

καυτῆρες.

φοινιγμὸς.

quo facilior fiat, erunt partes in paßione constitutæ circulatim ambiendæ, cuius spatium, siue medium oleo replendũ. Tunc cauteres longi atque igniti immittendi, qui quidem cutem tangere minime debent: Hoc faciendum alterna uice, donec oleum calefactum feruorem corpori tradat. Iubendum præterea ægrotanti, ut se immobilem præbeat, cum oleum summo feruore * coierit, ne se mutando adurat. Tentandum denique etiam cauteres sine olei motu submittere, atque * lauare: supposita spõgia * statim, ne distillatione cauteris uicinæ partes adurantur. Tum cum mediocrem senserit æger * ustionem, ei uas erit supponendum, uel adiungendum, ut se repente inclinando unam faciat olei refusionem, ne uicinantia usta pustulentur: Alij caccabuli, uel uasis fictilis fundum perforãtes, labia uel ora pertusuræ patientibus locis adfixerunt, supradicto more farina * conspersa circundantes, sic oleo caccabulum impleuerunt, cætera supradicto ordine gerentes: Alij usque ad ustionem * uaporibus igneis usi sunt: Alij diuersis generibus pustulationem locorum faciendam probauerunt, uel * extemplo escharas patientibus * ingesserunt partibus: aliquando solo sinapi cataplasmantes, quo superficies cutis pustulescat: itẽ sinapi admiscentes glebæ calcis æquis ponderibus & sulphuris partem, atque simul conterentes, paruo oleo & aqua admixta linteolo illita, prostrato alio linteolo tenui, ei parti quam curamus superimponemus illitum, quo sensim atque per * triplicem materiam transiens uis medicaminis pustulationem faciat loci. Item Non aliter etiam ex cinere salicis hæc facere poterimus. Eius enim corticem inurentes, atque ex eius cinere puluisculum facientes in umbra siccari sinimus, tunc locis

*præulc

* caluerit
* leuare
* excipiendo olee quod cauterium sublatum secum au fert.
* olei feruentis
* aqua subacta quam uulgo pastam dicunt
* cauteribus: Alij uapore & flamma ignis
* quemadmodum sarmentis fit altera parte incensis
* sinapi calcẽ ἐσχάρᾳ.
* inurentes sulphur.

præulceratis adponimus, super distillantes liquefactam calcem quam uulgo colatam uocant, sed paulatim: cum enim fuerint humectati puluisculi cutis superficiem pustulabunt. Quod si quisquam plurimum perseuerauerit, etiam altiora iniusta* putrescunt, & ut Græci appellant escharam faciunt. Alij denique ex radice herbæ, quam struthium* uocant, loca ulcerari præcipiunt: Vsta etenim radix, concepta flamma, cuti apposita pustulationem necessariò facit. Sed alij hanc ustionem tanquam imbecillem reprobantes cauteribus aiunt faciendam: quos quidem primo tepidos probant apponendos, donec cutis pustuletur, tum igneos: sed ijs omnibus interiecto spatio trium digitorum loca dicũt inurenda, & esse cauteres semper aduncos in modum *gamma literæ. Sed alij hanc appositionem metuentes *anchistris ex utraque parte cutem * prætendunt, & inter * eos cauteres imponunt, ne ulla ustione nerui tangantur. Alij ligneos * fungos interius ac superius angustos formantes, patientibus apponunt locis, quos summitate accensos sinunt concremari, donec cinerescant atque sponte decidant. Est enim hæc ustio leni penetratione moderata. Alij linteolum aqua tingentes partibus* resimplicatum apponunt,* Tunc tabulæ tiliari apponentes struthium herbam concidunt in breues perticulas, ac deinde ferramento * igneo singulas partes oleo tingentes accensas imponunt tabulæ scilicet* tiliæ, hoc secundo uel tertio facientes per interualla, donec materia carbonescat, atq; pustulas cutis efficiat. Alij, ex quibus sunt Demetrij sectatores, eius partis quæ patitur manum, inter pollicem & demonstratiuum digitum, quem Græci lichanon siue di-

Marginal notes:

* antea scarificatis: alij præceratis.
* lixiuium cui addita calx est. πρωτόστακτον vocat Paulus lib. 7. Alij στακτὴν ἀνθρώπινον
Colata calx.
* carbonescũt, vt paulò post. Alij ardescũt.
* id ex radice Aristolochiæ facit Aegineta
* oliuares vulgo dicunt.
Cauteres forma Γ. γ.
* hamis
* ea. sub. anchistra ἄγκιστρα.
* sublatã obiiciunt, & vrendam offerunt.
* ischas vocat Paulus c. 49. & 50. lib. 6.
* inferius
* reduplicatũ
* tum tabula tiliarem
* ferramento prehẽsas singulas partes, oleoq; tinctas, & accensas
* tiliari.

ēticon appellant iuxta inferiorem articulū* inuolutis inurunt cauteribus quos quidem nunc nudæ cuti apponunt, nūc præmisso linteolo oleo tinctos: modū autem ustionis constituunt, cum in alia manu, hoc est quæ sit contraria parti patienti, sudor emergens apparuerit, tum post supradictas ustiones imperant ulcera * reseruata in saniem prouocari, Alij deniq; * statim lana succida eadem contexerunt loca. Alij marrubij coma contrita cum sale uel oliua nigra, aut * sesamo infuso, siue nucibus: tum tertia die lenticula multa, atq; mulso decocta, donec ulceris cadat eschara. Tunc œnomeli aiunt imponendum, uel ea quæ ualeant lacessendo puris exitū prouocare: item florem æris cum nigro helleboro apponunt. Et quidem aliqui releuantur interuenientis recorporationis causa. Sed quoniam istiusmodi ustionibus plurima uexatio coniuncta est, erit melius aliis adiutoriis mederi. Ausi sunt præterea quidam etiam Venerem adhibere, in iis qui non ex usu uenereo ischiadici facti uidentur, quo magis uexata neruositas geminet causam. Alij cantilenas adhibēdas probauerunt, * ut etiam Philistionis frater idem memorat libro xxij. de adiutoriis, scribens quendā fistulatorem loca dolentia * decantasse, quæ cum saltum sumerent palpitando, discusso dolore * mitescerent. Alij deniq; hoc adiutorij genus Pithagoram memorant inuenisse: sed Sorani iudicio uidentur hi mentis uanitate iactari, qui modulis & cantilena paßionis robur excludi posse crediderunt. Item plurimi ex talo atque * ancala eiusdem partis quæ fuerit paßione possessa, uenam diuidentes sanguinem detraxerunt: sed magis partes impletæ grauantur, cùm repentè uacuata loca in semet materiæ fluxum inuitant. Nobilium uerò principum

* ignitis. Alij inuolutam.
* reserata
* ut facta est ustio
* sesami οἰνομέλι.
* & etiam
* incantasse
* mitescebant
Philistionis frater.
Pythagoras.
* poplite ἀγκάλη.

Hippocrates. Hippocrates libro quo de locis cõſcripſit, cucurbitam iubet ſine ſcarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicaminibus potis, quæ ſi eſſent uerè congrua paßioni, minimè tamen ad excludendam uetuſtatem ualere crederentur. *Diocles.* Diocles libro quo de paßionibus atque cauſis & curationibus ſcripſit: item ſecundo libro de curationibus, regulam dixit ſiccam, & frigidam, & nutribilem ægris conuenire, cum humida atque calida prodeſſe huic paßioni demonſtrauerimus. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ diuretica appellauit, & probat conditum bibendum, *Mulſum conditum.* quod plerique Latini mulſum uocant. Vtitur etiam cibo è uiſceribus aſinorum, & clyſteribus ſanguinem prouocantibus, & uino nunc albo, nunc nigro, neque ordinis, neque temporum, neque congruæ qualitatis memor. *Themiſon.* Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum in quibuſdam peccare perſpicitur, phlebotomans talum uel ancalen, atque lanis ſuccidis cum oleo & aceto, & ſale ſtatim patientia contegens loca, articulos adſtringens, & inteſtina per clyſterem *exulcerans, & os ipſum quod iſchion Græci uocant. ** & os ipſum exulcerans ἰσχίον.* *Theſſalus.* Ante hæc omnia, & equitare imperat ægrotantes, quo magis ob uehementiam motus partium faciat uexationem: item alternis ſinapizat diebus, quod eſt immoderatum, & in omnibus ulcerationem cutis exiſtimat faciendam, qua plurima congrua prohibentur adiutoria adhiberi, cùm partes ulceratæ appoſita tolerare non poßint. Theſſalus uerò uaporationem faciendam improbè recuſauit. Eſt enim recorporatiuæ uirtutis, neque initio rectè conſtrictiua probat adhibenda. Etenim iſchiadica paßio uehementi atque difficili ſtrictura confecta perſpicitur.

De articulorum paſsione, quam Græci arthritin vocaut, & de pedum dolore, quem podagram appellant. Cap. II.

ἀρθρῖτις.

VTraq; paßio à parte corporis quæ patitur, nomen accepit: altera communiter ab articulis omnibus, altera ſpecialiter à pedibus. Sed podagram Græci etiam ab impedimento, uel retentione pedum aiunt nominatam, uel à ferali dolore, ſiquidem omne quod immite fuerit abuſiue agreſte uocamus. Earum deniq; paßionum diſcretio promptißima atq; manifeſta eſſe perſpicitur. Nam podagra pedum tantummodo dolor eſt. Arthritis uero etiam cunctorum articulorum, ſiue multorum: & aliquando à pedibus ſumens dolor exordiũ cæteros articulos implicauit, aliquando in aliis incipiens pedes inuaſit. Igitur quidam medici arthriticam paßionem genus uocant podagricam uero ſpeciem. Etenim * quod Græcis hamartritis recte nuncupatur: ſiquidem ſit in articulis dolor, quanquam in pedibus conſtitutus, arthritis uero non ilico podagra dici poteſt, ſiquidem genua uel manus tenens gonagra aut chiragra dicitur, uel tenontagra, ſi maiores tenuerit neruos. Sed de his nominibus quæ locorũ cauſa diſcreta uidentur, unius tamen eſſe uirtutis intelligũtur, in curationibus certandũ non eſt. Sunt* enim harum paßionũ antecedentes cauſæ uariæ, ut uinolentia, frigus profundum, *cruditatio, libido uenerea, labor immodicus, uel repentina deſertio ſolitæ exercitationis* in ante actem morem: aut rurſum non ex infantia, ſed ſecunda & ſera ætate* affecta, cum molli bus neruis atq; inſuetis fuerit illata quaſſatio: item per cußio antecedens ex palæſtra, * forti exercitio. Frequentat autem in uiris magis atq; mediis ætatibus, dif-*

Agreſtia quæ dicamus.

ποδάγρα.

* manifeſtißima

ποδάγρα ἁμαρθρῖτις.

* Podagra græcis recte Arthritis nuncupatur, ſi quidẽ ſit in articulis

γονάγρα.

χειράγρα.

τενοντάγρα.

* autem

* cruditas

* ante acto more

* affectus

* forte exercitium: Alij vel forti exercitio.

*Aphor.28. & 29.lib.6.

* Podagra hæreditaria est.

ficile uero in mulieribus* atq; in eunuchis, & pueris, & iuuenibus fieri inuenitur. Videtur præterea plurimis antiquis medicis etiam genuino cursu in posteros migrare cum semine, & propterea succedentes inuadere, de qua re principaliter Responsionum docuimus libris: item per aliquas probatur frequentare regiones, ut Cariam, & Alexandriam Aegypti uicinam, nec non tẽporibus certis nasci, *item magis asperari uidetur, ut primo, *uerno, secundo, autumno, tertio, hyeme, estate uero difficile. Sequitur autem passione articulari tẽtatos, torpor, atq; formicatio eorũ articulorum qui tanguntur, & difficilis flexio, atque rursum extentio: item grauedo & * uacandi dulcedo, & ad paruum motum uehemens labor, atq; dormientibus sensus quidam resonãtium articulorum, & cum de somno surrexerint, ueluti saltu earundem partium afficiũtur: tum horror, uel rigor, atq; tremor sine ulla manifesta ratione partiũ sequuntur. Dehinc cum passio se extollere cœperit, in podagricis dolor alterius pedis, aut utriusq; cum pũctionibus nascitur, incipiẽs à uestigio aut plantæ cauitate, uel sæpius à maiore digito, attestante torpore, & grauedine, & difficili motu, cum horrore rigido, atq; inæquali per membra, & aliquando plurimo feruore, aliquando frigore, ut alij refrigerantia, alij calida desiderent ægrotãtes, & propterea quidã alterã calidam, alterã frigidam podagrã putauerunt nuncupandam. Item initio, ut sæpe contigit, similis color patientium atq; sanarũ uidetur partiũ, atestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partiũ fit cũ rubore. Quapropter releuatio altiorũ sæpe* sequetur. Tum peiorãte passione arthritica sufficitur passio, cũ in unũ omniũ cogitur articu-

Caria.

* & Alexandria.

* Apho.20. b.3.

* otij quietis

* sequitur

articulorum cõſenſus, & facile ex articulo in articulum uenit dolor, nec* deſinẽs priuſquã cunctos inuaſerit nodos. Sæpe deniq; prioris articuli dolore declinãte ſecundus inuaditur, atq; codẽ ſimiliter miſcente tertius ſumit exordiũ, conſentiente etiã ueſica atq; ſpinæ maioribus neruis, quos tenontas appellãt: & in ſtomacho etiã nauſea uel uomitu iactãtur ægrotantes. Tunc articuli tumentes inflantur, ac deinde dureſcũt, & ſolidati ſaxeã faciunt qualitatẽ: tum etiam nigriores efficiuntur, atq; cõtorti, ut in obliquas partes digiti uertantur, aut reflexi ſupinentur, aut uicinis adfixi incũbant, & aliquãdo humore purulẽto uel mucilento collecto, aut uiſcoſo generent poros, quos nos* tranſitus dicere poterimus: dehinc etiã lapides* ſufficiant, qui quidẽ articulos ſoluãt, & cutem diſtendant, atq; erũpentes promineãt, & chirurgia detrahantur: aut exilientes* cyathis, cum ferramento tollantur, quod nos *laureolũ dicere poterimus, & rurſum renaſcantur. Tum membra dolentiũ partium, ceſſante nutrimẽto, tenuata langueſcunt, & arida efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes paruis ex cauſis mobiles atq; iracũdi, ſiquidem motũ uel actum nõ ſine querela* accipiãt. Principaliter autẽ hæc paſsio cõſtituitur in neruis, uel eorũ colligationibus, tum cætera morbo conſentiunt, atq; cõtiguos uel ſuperpoſitos lacertos, & maiores neruos pati demonſtrãt. Eſt præterea paſsio nõ facilis curatione, & aliquando magnitudine inſanabilis, non ut pleriq; putant* naturæ. Cauſæ autẽ difficillimæ curationis, uel ut ſæpe contingit impoſsibilis, manifeſtæ atq; plurimæ reperiũtur. Eſt enim paſsio in neruis cõſtituta qui* ſint natura denſiſsimi, & inter articulorũ nodos cõſtituti, quorum anguſtia cõprimuntur, & ad

* deſinis
τένοντες.
* tophos, legiſſe videtur Aurelianus πόρους nõ πώρους ue πόροι.
* ſufficiuntur
* ambiente articulum membrana
* Laureolum.
* Scalpreolũ σμίλιον.
* accipiunt.
* natura
* ſunt

omnem motũ aſperãtur, magis in pedibus, hi enim plurimas cõligationes nodorũ naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo laborat. *Præterea hæc paßio initio paruitatis cauſa negligitur, & cõtempta cõualeſcit: quippe cũ à multis minime credatur emergere. Alij deniq; digiti luxati, aliqui pedis uerſionẽ, aliqui cuiuſdã rei calcatæ, uel offenſæ duritiã aut* feruorem querũtur, tũ neceßitate coacti augmẽti tẽporibus in cõfeßionem ueniunt ægrotantes. Ob hoc igitur paßio perſeuerare, atq; corpora poßidere meditatur. Non aũt minus etiã longorũ lenimentorũ cauſa, quibus receßiſſe putatur, cũ ſanos ægrotãtes fingendo promittit, adiuuãte etiã intẽperantia, qua cũ ſæpe cõcipi paſſio, perſpicitur, manere poſſe nõ dubitatur,* quod dicã diatrito. *Si uẽter officiũ nõ agnouerit, clyſter adhibendus ſimplex*, atque ita totius paſsionis ſtatu accepto vt inflata vel tumẽtia loca videãtur, *ſcarificatio adhibẽda: & ubi permiſerint partes cucurbita figẽda, uel hirudines admouẽdæ. Eſt aũt omnium lenior* præter cucurbitã ſcarificatio. ſiquidẽ nulla quaſſatio partium fit, quæ neceſſariò cucurbitæ cõiuncta eſt. Item hirudinum morſibus conſenſus adiũgitur, & propterea, ut ſupra dictũ eſt, ſimplex* cõflatio lenius probatur. Adhibenda etiam uaporatio ſpongiarũ, tum aquæ calidæ fomentatio, uel* aqua & oleo, aut decoctionis fœnigræci, aut lini ſeminis, uel hybiſci. Item cataplaſma mitigatiuum, quod iamdudum minime poſſe adhiberi uidebatur, ſiquidem tumentia pondere grauari nõ* debeant. Sit igitur panis diligentius emollitus, ſolus, aut admixta radice argallici, quod Græci ſymphyton uocant, uel hybiſci decocta, uel cuiuſquam ſimilis uirtutis quorum probauimus adhibendas*

* laborant

* à feriendo: ictum

Hæc mutila

* ſine cucurbita

* ſcarificatio lenior. Alij diſflatio

* aquæ & olei

* debent

σύμφυτον.

das uaporationes. Tum cum firma declinatio fuerit constituta, adhibenda lauacra, atq; uarius cibus, & aqua* potu danda, & propter paßionis nequitiã adhibẽda etiã cerotaria ex oleo dulci, uel cyprino, aut ex adipe confectũ medicamen quod Græci diasteaton uocant, *tunc malagma Diachylon, uel Mnaseũ, at quod appellãt Diateleos, uel dioxeleum, uel diathalassestũ. Paulatim fortificandum corpus deambulatione liberis calciamento pedibus, & cum cautione aduersantium rerũ, ut ne quid nimis, maxime uini, aut indigestionis, aut Veneris. Arthriticis uero conuenit etiam digitis ceram emolliendam dare, uel * manipulos tenendos, quos palestritæ alteres appellant, tum mouendos, cereos, uel ligneos primo, cum paruo plumbo interfuso: tum pro modo profectus grauiores: & in tardãte passione, superpositionis tempore supradicta seruanda simplicitas curationis. In lenimento uero adhibenda fortificatio, tum recorporatio. Sit igitur primo gestatio pro modo uirium, tum deambulatio molli stramine coæquato solo, adiecto uocis exercitio, cum corporis unctione. Etenim uacatio craßificat corpora, adeo etiam* & in hiis qui ex aliis forte plurimo tempore iacuerint causis, hac ratione articuli* cõmoueãtur, cum nerui nõ exerciti* ualidiores efficiũtur. Adhibẽda etiã lauacra per interualla dierũ, & uarius cibus ex mediæ materiæ qualitate: uinũ paruũ, lene, & semper post cibum: tum dropax simplex, atq; compositus: paroptesis ex igni, uel ex sole, atq; pellibus feruefactis, & ex arena littoris: tũ* aspergines, quas Græci sympasmata uocãt, ex nitro, & adarce, & euphorbio, & sæpe memoratis speciebus: tum ungenta, & acopa ex* squilla confecta, & agresti cucumere, item

*potui
*tum
διαστέατον.
διὰ ἁλὸς ἀνθοῦς describitur pag. 624. a Paulo. Dioxelæũ vero pag. 829. ab Aetio.
*vide cap. 1. lib. 2.
ἁλτῆρες.
*vt in iis
*uexentur: laborent.
*inualidiores efficiantur.
παρόπτησις.
*pag. 420.
Aspersiones. συμπάσματα.
ἄκοπα.
*Scylla

euphorbio, & adarce. Dehinc malagma adhibēdum, ut est quod appellāt Diahalon, aut Diadaphnidō, aut Diadarces aut Diastactes conias, uel quicquā similiū: item rubor cutis ex sinapi faciēdus, quem Græci phœnigmon appellāt: item drimyphagia, & cyclorū regula, & radicū uomitus, & hellebori, & embasis facienda, sicut de ischiadicis scribentes memorauimus: uel fomētatio ex decoctione artemisiæ herbæ, aut marinæ feruētis aquæ, dehinc natatio feruēs, uel frigida. Item usus adhibendus aquarū naturaliū: calidarū tum frigidarū, ut sunt in Italia quæ appellatæ sunt Albulæ, uel * Cotiliæ, & omniū supradictorū affectanda repetitio, dabit enim curatio aliis integrā sanitatem, aliis raram doloris admonitionem, ne iugi superpositione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerūt, ut est quod appellant Diacentaurion, item Diascordeon, bibendū anno cōtinuo iudicantes, iis qui non plurimo tempore fuerint passione uitiati, hoc est intra quinquennij * temporis constituti, adiiciētes quod bibi debeat medicamē * prædigesto corpore, & omnino nullo obstaculo impedito. Sin minus, repræsentandum numerum dierum, quo integer cōpleatur annus, quanquam longo tempore porrectus. Secundum nos autem iuxta Sorani iudicium est metuenda diuturna medicaminis sumptio, cum neq; soliti cibi iuges, atq; iidem utiles, recte probentur. Sic deniq; legimus quosdam ueteres memorasse ex iugi medicamine poto in celeres, uel acutas uenisse passiones, & alios apoplectos, alios pleureticos, alios peripleumonicos interisse, item quosdam continua difficultate spirationis affectos, quam Græci dyspnœan uocant. Alij uero qui se isto medicamine profecisse testantur, non aducr

Marginal notes:

φοινιγμός.

ἔμβασις.

* Cutiliæ

* tempus constitutis

* nullis cruditatibus aut obstructionibus impedito.

Medicaminū frequentia recusanda.

δύσπνοια.

aduertunt seruatæ digestionis causa id fuisse permissum: quippe cum cæterarum rerum excessus declinando, quidam seruauerint sanitatem, *cum interrumpere *metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea his intentionibus occupati alias sibi nesciuerint profuisse rationes. Item alij ustionem nodorum faciendam probant, quam nos reprobamus: siquidem consensus facit tumorem. Item alij transeundum ex aliis in alia probant *ungenta & cataplasmata, nunc specie, nunc genere differentia, donec ægrotantes releuentur: siquidem alia pro aliis corporibus uidentur conuenire, & propterea doloris mitigatio sequitur. Ordinauerunt deniq; etiam contrarias uirtute materias laxatiuas simul, atq; constrictiuas, & recorporatiuas, ut Mnaseum malagma, uel diachylon: item è contrariis uehementius constringentia, ut *dyateon, & *cyzicenem, & *Erasistrion emplastrum: item ex panici polline, & lini semine cataplasma, & ex coliculo agresti, uel herba erigerōte, & *bramite, & mādragora, & alterco et lēticula, & citri medio, uel peponis, & origani, uel thymi, aut uuæ lupinæ, aut portulacæ, aut betæ, aut mali punici foliis uiridibus, uel eius caduco, quod Latini *ambulacium uocant, decocto cum aceto, aut ruta agresti cum aceto, singulari, uel cum *simplici alica, aut aceti sedimine, cum apio: aut uitis folia, cum simplici pulento, uel *herbi polline, aut fabæ, uel hordei, aut lolij, aut lupini, cum fece uini, uel aceti, uel ex fico decocto cum aqua & uino & contrito, donec mellis sumat craßitudinem: Ex *quo detractis durioribus *partibus imperant coquenda rursus residua: Itē ex papaueris *coliculis, quos Græci *cocias uocāt, uel eorum foliis, & malis cydoniis & punicis in uino

* quia
* metuerent
* vnguenta
* Dia itewn describitur ab Aetio pag. 834. cyzicenū ab eodem pag. eadem.
* cyzicenum
* Erasistratiū
* stratiote. stratiotis fluuiatilis folia Diosc. refrigerant, tumorib. & ignibus sacris medentur: quæ inflammationē minantur, tumescere nō sinunt.
Ambulacium
* Ampullagiū. pag. 462.
* simila, aut alica
* erui
* emplastri apparatu
* simplicium Lignosorum quæ teri commodè non possunt.
* folliculis
Alij capitulis.
κώδια.
* Codeia

decoctis, & bulbis cum melle, uel alterci *radicẽ cum styrace, uel *iaquintio, & marrubij, item calce melli concocta, & opio, *storaci, & amygdalis amaris, cum cyprino oleo, & aceto iugiter coctis partes ungendas docẽt, ex dissimilibus rebus sine ullo ordine materias admouentes & insanabiliter simul atq; indocte descẽsum ab aliis in alias species faciendũ *iubent, donec, ut æstimãt iudicia *reperiãtur. Siquidem *sit pro corporibus alius ex alia specie liberatus. *Et est hæc experimẽti tentatio, quã Græci schediasticen piran uocãt, quæ non destinata passionibus adhibet adiutoria, sed probanda. Fit præterea ut accessiones tempora percurrant, & sua sponte leuigentur, atq; ita occurrens declinatio, uel paulo proximius lenimentum, euentum curationis afferat. Quod si forte uere profuisse putaretur declinationi adhibitum, rursum initiis noxium necessariò comprobatur. Siquidem nõ suo tempore ui deatur admotũ. Alios igitur ex aliis releuatos rebus existimant. Sed hoc temporum fieri causa respondere debemus, quæ corpora urgentius obtinere necesse est. Conueniunt enim *in istis mediocriter cõstringentia: augmentis uero, atq; statui, mitigantia uel laxantia: declinationibus emollientia: lenimentis forti ficantia, atq; recorporatiua: frigida uero uel coërcentia, quæ *agrostica uocant, etiam igne sacro uexatis, admixta congrua efficiuntur. Sed aiunt aliqui nunc quoq; tanquam *laxatiua incensos *frigerantia releuare. Feruori etenim ex tumore uenienti admota *eius factu tepefacta conueniunt, *& tunc temperata mitigant, tanquam aquæ feruenti admixta frigida. Sed est hoc falsa conclusione collectum, quam Græci sophisma uocauerunt. Oportebat enim, quantũ ad hanc, ut putant,

rationem

Marginal notes:
* radice
* hyacinthi radice, & foliis
* styrace
* iubentes
* vera comperiantur.
* est
* est enim hæc σχεδιαστικὴ πεῖρα.
* initiis
* Apocroustica ἀγροστικά.
* laxatiuis
* refrigerantia
* contactu temperantia σόφισμα.

rationem, omni tumori frigidas conuenire materias. Igitur secundum paßiones ac tempora nos discretas aptamus. Alij uero * acopũ ex * rana rubea in podagricis admirantur, alij marini * uituli, alij pedes unxerũt, ex eius tergo calciamenta facientes: alij uiuentem beluam oleo coxerunt, alij lupum, & specialiter unctionis genus hoc cõuenire probauerũt. Multa enim ficta sine ratione creduntur, cum forte paßio non fuerit insidiosa, & cum * corpus tardauerit, nũ in uno atq; eodem tempore perseuerans. Item plurimi uomitũ post cibũ laudauerũt, secundo, uel tertio, per menses singulos adhibendũ: siquidẽ & materiã * redarguit, & indigestos esse nõ sinit, non aduertẽtes quod magis uexabilis approbetur, cũ hoc adhibito gingiuæ putrescant, dentes moueantur, oculi confundãtur, & totũ impleatur caput, stomachus quoque grauiter afficiatur, & propterea omnes consentiant nerui. Est igitur conueniens magis parua cibatio, atque initium ex abstinentia ciborum sumendum curationis. Multi autem medicinæ scriptores purgatiuis & acrioribus * pollent clysteribus, & urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere stomachi uexationem, quæ uarietate facile medicaminum fit, item uesicam quæ * sit neruosæ qualitatis prouocare. Tradit enim necessariò uniuerso corpori uexationem per sibi cognatam neruorum qualitatem. Specialiter autẽ ueterum pertransiendo errores, uanũ puto, atq; prolixum quod de podagricis scripserunt, & propterea fastidiosum maxime, cũ sufficiat communis materiarũ memoratio suprascripta, tacitis dominis, qui nunc dicẽtur. Diocles libris quos de paßionibus atq; causis & curationib. scripsit: Praxagoras tertio libro de mor-

* describitur ab Aetio pag. 674.
* ex Rubeta
* vituli adipe pedes
* in corpore
* ab articulis auertit.
* vti solent
* est
Diocles.
Praxagoras.

Erasistratus. bis: Erasistratus libro quo de podagra scripsit, prohibens tamen purgatiua adhiberi, quæ cathartica uocauerunt, malagma uero Ptolemæo regi promittens, cuius scripturam non edidit: quanquam quidam sibi uisum Erasistrati nominent medicamen. Item Erophili sectatores multi, atque Asclepiades libris ad Erasistratum scriptis, & Heraclides Tarentinus, & Themison secundo libro Tardarum paßionum, aliqua ut methodicus, aliqua ut non methodicus decurrit: phlebotomat enim ex pedibus, & nihil approbat, & cataplasmatum qualitates confundit, non discernens à constrictiuis laxatiua. Quibus respondere quid oportet? cum uinolentia neruos amputet, phlebotomia patientes impleat partes. Thessalus autem secundo libro Regulari, imperfecte quidem, sed consequenter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

Erophilus. *Heraclides Tarentinus.* *Themison* *Thessalus.*

νεφρῖτις.

De Renali passione, quam Græci Nephritin appellant. Cap. III.

RENalis paßio à patientibus partibus nomen accepit. Est autem intellecta paßio tarda renis aut renum: paßio, inquam, tarda: siquidem cum insidenti atq; perseueranti querela renalem intelligimus paßionem, & non ex nouello atq; recenti tumore, sicuti neque cuiusquam oßium coxæ, ni fuerit perseuerans, ischiada intelligere poterimus. Item adiecimus renis, aut renũ, siquidem nũc alterũ, nũc utrosq; tenet renes tumentes, ac duratos, & in saniem sæpe uenientes, & ulceratos, & *humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus, uel uomicis communiter secundo dicemus: nunc de cæteris supra memoratis scribemus, & primo de tumore. Antecedentes itaque causæ, quæ renalem faciunt paßionem, aliæ manifestæ, ut perfrictio,

* sanguine, aut sanie.

frictio, indigestio, percussus, casus uehemens super clunes, acres cibi plurimi contra consuetudinem, libido uenerea uehemens, uel urinalia frequentata medicamina, aut uenena, quæ specialiter ipsas * afficiant partes, ut sunt ex * cantharidis confecta. Afficiuntur autem hac paßione, iuuenibus magis * grauiores, atque senes, & uiri * mulieres, & habitudine plenis * tensiores: siquidē sit in iis grauior, & generaliter curatio difficilis, ob angustiam locorū, quæ paßione uexantur, & ob acrimoniā urinæ, quæ insuetè aliquando renibus immorata in uesicam transit. Sequitur autē patientes, cùm adhuc leuis fuerit tumor, dolor leuis, & magis cùm proni fuerint inclinati, secundum clunes, & circa ilia, alterius aut utriusque partes, & priorum in clunibus nodorum. Cùm autem tumor uehementescere cœperit, dolor etiam plurimus fit cum grauedine & feruore clunium omnium, atque iliorum, & pubetenus, uel umbilico cum consensu usque ad uesicam tendente, ob tumorem urinalium uiarum, quas Græci ureticos poros appellant: quæ quidem à renibus usque ad uesicam sunt porrectæ, attestante urina tenui, & aquata, & ita subalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quā Græci charopon uocant, & primò parua, dehinc plurima, aut coaceruatim effusa, quæ nullam faciat * releuationem, peiorante tumore in * feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tensione tenuißimæ uenulæ fuerint ruptæ: item in uini transiens qualitatem uiscosæ craßificationis causa: tum * oleosum ueluti adipis qualitatem simulans, cùm renum * fluor pinguis * acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum consensu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem sumant, attestante uentris abstinentia, cum tormento

* afficiunt
* cantharidibus
* grandiores
* mulieribus
* tenuiores: siquidem est
χαροπός.
* nullū enæωrema
* sanguinis portione quadam admixta.
τὸ τρυγῶδες χρῶμα intelligit.
* oleosa, aut
* adipis eorum colliquatio.
* acciderit.

mento, & ructatione, inflationeq; cogente. Tum hebetudo sequitur, & articulorum frigus & uomitus: & tardante paßione, corporis tenuitas nimia, adeò ut quidam * uncati permaneant, & semper proni ambulare cogantur, nec unquam se erigere poßint. Est præterea signum declinationis, supradictorum in contraria mutatio, ut urina aquata in craßitudinem ueniens: craßior uerò uel uiscosa in tenuitatem: item quæ paulatim atque cum mordicatione ferri solebat, sine labore adueniens, & si plurima, mediocris effecta, & ad summum omnia cum naturæ solita uel similia fuerint uisa. * Aiunt aliqui eos qui ex casu uel percussu, aut uehementi libidine fuerint, tormenta, irruisse uideantur: colicos uerò maior interior, uel uentri uicinarum partium dolor sequatur, atque inde sumat exordium, consentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinæ coniuncta est. Colicis uerò per consensum atque secundo concurrit. Hæc est similium paßionum discretio. Accidunt hæc item similia etiam in urinalibus uiis uitio constituto, ex renibus quæ usque ad uesicam ducunt, quibus eadem quæ suprà diximus rectè concurrunt, sed dolor uel eius sensus erit inter renes & intestina, & uesicæ fundum, nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Hæc est omnis atque perfecta significatio. Sed oportet sanguinis mictu affectos similiter curari tanquam sanguinem spuentes. Alios uerò qui cæteris fuerint paßionibus adfecti, sicut de uesica scribentes demonstrabimus, pro suis concursibus uel accidentibus, quæ Græci symptomata uocant, partita curari ratione. Non enim sola generalis, sed etiam specialis eorundem conuenit adiutorio-

rum

* curui: repādi

* Hic multa desunt.

κωλικοί.

συμπτώματα.

rum curatio, solum differens, quòd ea quæ localia sunt adiutoria in iis qui renalibus laborant uitiis magis clunibus adhibeantur. Illis uerò qui * uesicæ, pectini, uel pubetenus, quod Græci perineon uocant.

* sub. vitiis laborant.

De tardis vesicæ passionibus. Cap. IIII.

IN uesica speciales plurimæ paßiones eueniunt, tumor, collectio, ulcus, durities, phthiriasis, item psoriasis, quam scabiem, uel scabrum appellamus, capillatio, debilitas, paralysis, calculatio, quam lithiasin uocant, sanguinis fluor, siue effusio, quam hæmorrhagian appellant, mictus tarditas, aut difficultas, aut in toto guttæ aquatiles, quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine fastidiosa curatio uideatur, una præceptione omnia apprehendere festinandum. De paralysi igitur superius docuimus, cùm de ea specialiter diceremus. De collectionibus uerò & ulceribus secundò dicemus, cùm de singulis corporis partibus communem trademus curationem. Tumente igitur uesica, sequitur dolor secundum pectinem, atque ueretri radicem, & ilia, & clunes, & magis initio ac fine urinæ reddendæ: tum feruor incendiosus: item pulsus & extantia partis in paßione constitutæ, cum iugi ac frequenti urinæ reddendæ desiderio, & repentina cessatio, ac rursum egestio fit cum dolore intolerabili per singulos mictus, ut extenti ægrotantes etiam uentum per podicem reddant, aut ipse podex præcadens excludatur: & præterea ægrotantibus supinus exitus * urinæ facilior. Quidam denique neceßitate coacti defixo capite super * latus pedibus sese locauerunt, ut lapis angusta deferens loca, atque uesicæ aditum repetens mictus tribuat facultatem. Mulieres deniq; etiam digitis immißis in muliebrem sinum sibimet, ipsæ hortatione

φθειρίασις. ψωρίασις. παράλυσις. λιθίασις. αἱμοῤῥαγία. ὑδατίδες.

* quoniam in eo corporis habitu lapis in vesicæ amplitudinem relabitur, ex colli angustiis.

* latis sedibus

tatione quadam lapidem prouocando * dimiserunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fit. Sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur, aliquando * craßiora, & * calida, aliquando arenosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur, & saniosus. Sed quoniam signa communia sequuntur ulceribus uesicæ atque lapidibus generatis, & iis qui gelato sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita *melotide, cuius rationem atque usum Responsionum libris * chirurgiam scribentes plenißimè tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus. Nũc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidum generatione uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium fœminam, ueluti quidam leuium medicorũ, * sed quodam corporis uitio, non adhibita recorporatiua curatione, cum solius auferendæ * alienitatis intentione medici capiantur: * cuius plurimæ sunt differentiæ. Est præterea urinæ reddendæ impedimentum, quod Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem, quam iidem dysuriam appellãt, quæ id adiuncto dolore * ingesserit. Impoßibilitas autem, quam * urian uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cùm tumor uesicam tenuerit, siue durities, aut paralysis, uel tensio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis, longo tempore continentes officij dilatione uexentur: aliquando * alienitatis obtrusione

* emiserunt.
* Aphor. 31. lib. 7. & 77. lib. 4.
* pallida
* catethere solido, non fistuloso.
* τὴν χειρουργίαν.
* ex
* non autem recorporationis deinceps faciẽdæ.
* Nam eius
στραγγουρία.
δυσουρία.
* ingerit
οὐρία.
* ischuriam
συμπτώματα.
* rerum alienarum, & præter naturam in corpore genitarum.

trusione uesicæ impedito meatu, ut lapidis, aut arenæ, aut capillorum, aut squamularum cantabri similium, uel quocunque sedimine craßiore. Fluor autem sanguinis per uesicam, quã Græci hæmorrhagian * uocãtes manifestus, cùm acceruatim per urinæ meatum sanguis excluditur. Sed quoniam non * solo ex ambitu uesicæ fluor iste fit, sed etiam ex collo, uel mictualibus * uisco aceruatus sanguis excluditur: aliquando etiam de renibus, erit locorum discretio facienda. Nam renibus patientibus dolor in clunibus demonstratur. Vesicæ * autem ambitu patiente, sub umbilico, uel pubetenus apparet dolor, & sæpe urinæ commixtus sanguis excluditur. Item collo uesicæ patiente circa ueretri initium, quod Græci perineon uocant, dolor sentitur. Mictuali autem uia patiente, ipsam ueretri radicem dolor afficit, attestante sanguinis puritate, cum iuge ac non intercapedinata emißione, etiamsi digitis loca, quæ iuxta seßionem ueretri sunt, presserimus, quo in loco est ultima mictualis uia, quàm, ut suprà diximus, uræam Græci uocauerunt. Nam si ex aliis locis sanguis feratur, digitorum impreßione magis abstinetur, cum supradictis locis, hoc est, perineo, uel podici uicinis renititur impreßio. Tunc * ex uesicæ collo * impedimento repressus feretur: ex superioribus uerò abstinetur. Aliorum autem medicorum signa de his discretionibus conscripta Responsionum libris chirurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uesicæ uitia, uel paßiones generaliter curatione difficiles. Est enim natura neruosa, & altioribus insita locis, atque celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora. Sed ne Methodi rationem uariare uideamur, erit demonstrandum, quoniam fluori siue solutioni uesicæ, quam

αἱμοῤῥαγία.
* vocant, est
* solum
* viis vreteribus
* Aphor. 39. lib. 7. & 80. lib. 4.
οὐρία.
* enim
* impedito pressu referetur, ac in superioribus viis abstinebitur.

ῥευματισμὸς vesicæ.

* Apho.79. lib.4.

* Apho.76. lib.4.

σκίῤῥωσις.

quam Græci rheumatiſmon uocant, ſunt adſcribenda plurima, quæ ſpecie diſcrepare uidentur, ut plurimus mictus cum * arenoſo uel * capilloſo ſedimine. Item ſanguinis fluor: strictura autem adſcribendus tumor eſt, atque durities, uel ſaxea duritas, quam Græci ſcirrhoſin uocant. Horum duplicem generaliter in ſuperpoſitionibus curationem demonſtramus. Fluente igitur ueſica, hoc eſt, ſolutionem patiente, locandus æger in frigido mediocriter loco, adhibita requie, cum abſtinentia, & articulorum tenaci ligatione: & ſi ſanguinis fuerit fluor, clunibus prominentius ſubleuatis: & officio mictus admonente, quãtum datur, imperandum ægro, ut neque id retento faciat ſpiritu, neque ui quadam, uel conatu, excludi cogat aliena. Apponenda etiam ſpongia noua aceto tincta, ſecundum clunes, uel umbilicum, ac pubetenus, quod Græci etron appellant, uſque ad ueretri initium, quod iidem perineon uocãt, addita tenaci cum amplexu ligatione. Tum epithemata iiſdem locis, atque cucurbita conſtrictiua adhibenda. Potus dandus frigidus: paruus cibus.* Species, de ſanguinis fluore & ſputo ſcribentes, docuimus. Similiter etiam, quæ præbibenda, conſcripſimus, eiuſdem ſcilicet qualitatis.* Et ſeßionem ex uino * uehementiori confecta, quam encathiſma uocant, in qua ſint præcoctæ murtæ bacculæ, cum roſis: uel in puſca, aut aceto facta decoctio * herbæ taliæ, uel rubi, aut mali punici corticis, & horum ſimilium: uel per ferramentum, quod Græci catethera uocant, iniectio* ſecunda, quæ ſimiliter medendo conſtringãt, acaciæ, hypocyſtidis, aut plãtaginis* ſucco, uel polygonij herbæ, aut intybi, uel puſcæ frigidæ, ſingularis, aut adiuncta thuris drachma una, cum æquali pondere hypocyſtidis, uel gallæ

ἦτρον.

* cibi potus epithematum.

* Prodeſt & ſeßio

* auſteriori

ἐγκάθισμα.

* thaliæ herbæ. i. frondis

καϑετῆρ.

* facienda eorum quæ

* ſucci

gallæ, cum nigro uino, uel* talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua* coquēda, donec ad mellis ueniat craßitudinem. Mulieribus uero etiam passaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione* correctior, ac facilis eruptione factus, uel* oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus. Etenim *influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor. Retento enim sanguine, uel abstento, ulcus* permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens, atq; purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uidetur. In eruptione autem flauus, & non* antecedentibus supradictis, sed* excussu, uel saltu, aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice, uel fœminarum sinu, aut matricis collo, etiam in uesica hæmorrhoides generari, quæ fluorem sanguinis præstant, quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem, cum non coadceruata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promota, interiectis defectionibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione* cessante cum tensione inguinum, & grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis eruperit, supradictorum* relatione sequente, siquidē aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem, uel abstinentiam faciunt mictus, quam Græci dysuriam uocāt, uel* uriam. Hæc sunt quæ de his necessariò dicenda credidimus. Declinante autem paßione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo, & alumine, cibum uarium dare, atque uinum, ac

* taliæ

* recoquenda

* ac correctione facilior

* osculatione

* effluxio

* permanet

* nigredine: fætore: pure: dolore.

* succussu, vt cū quis equum domare & regere conatur, calcitrosū, & peruicacem.

αἱμοῤῥοΐδες

* attestāte, quidā cessare exponunt, cum sanguis fluere desinit.

* releuatione

* ischuriam.

deinde lauacrum adhibere. At si strictura fuerit uentris, uel uesicæ, conuenit iacere ægrotantem loco mediocriter calido, atq; lucido, adhibita abstinentia usq; ad tertium diem, cum requie. Item locis in dolore constitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhibẽda: uel* pubetenus, ac* ueretri initio, & clunibus calida linteamina, aut uascula ex aqua calida, uel saccelli ex pollinibus calidis, aut uesicæ oleo calido plenæ admouendæ. Ac si uehemens fuerit dolor phlebotomia adhibenda: & partes in passione constitutæ lanis* limpidis oleo calido ac dulci infusis contegendæ, ex eo etiam totum corpus ungendum: tum ora fouenda. Adhibenda etiam encathismata ex aqua calida, uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex iis quæ sæpe memorauimus. Tunc cibus dandus sorbilis, & potui aqua calida, moderatione dominante, & usq; ad declinationem passionis, interuallis dierum, nutrimenta offerenda. Ac si dolor minime cessauerit, cõuenit usus cataplasmatis laxatiui & cucurbitæ appositio leuis, quam Græci cuphen appellant, cum adiecta scarificatione, & uaporatione spongiarum aqua calida expressarum. Ac si uenter retentus fuerit, clyster conuenit simplex: & secundo cucurbita clunibus adhibenda, ac pubetenus* præraris capillis. Tunc hirudinum appositio, quas sanguisugas uocant, atq; embasis adhibenda ex calida & oleo: sic enim laxatis tensionibus non solum dolores soluentur uesicæ, sed etiam consequens urinæ difficultas, uel abstinentia. Cauẽdus præterea usus urinalium medicaminum, quæ diuretica Græci uocant. Etenim uesicam prouocant, & propterea tumores faciunt commoueri. Ac si minutis doloribus urinæ* fuerit retentio, uel in toto cõquieuerit

dolor

* τῷ ἤτρῳ
* τῷ περινέῳ
* non succidis
ἐγκαθίσματα.
Cucurbita κοῦφα.
* prærasis ἔμβασις.
διουρητικά.
* cessauerit

dolor, tanquam* factis superpositionibus repetant lenimenta, adhibenda fortificatio per uariam gestationem, & uocis exercitium, unctionibus quoq; ac defricationibus admotis, quæ superiora corporis magis exerceant, interiecto lauacro, & uario cibo, ac uino: & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detractiones faciendæ. Tum ad recorporatiua atq; uehementia redeundum adiutoria, ut ex resina, uel dropace, ac paroptesi, & solis torrore, uel arena ignita, & appositione cucurbitæ, fortiraptu,* atq; tractu quodam circunducto remota, corpora roboremus, morborum pulsa segnitie, adhibito usu asperginum, quæ sympasmata Græci uocauerunt. Tum malagmatum atque acoporum lacessentium usus adhibēdus, adiecto etiam sinapismo, & fricatione partiū quæ paßione afficiuntur. Tum encathismatibus utendum ex aqua marina, uel salsa calida, & magis iis qui mordicatione quadā locorum in iisdem paßionibus tanguntur: tum cataclysmo utendum, cuius* nominis uim præscriptis libris sæpius* latinauimus: ita natatio adhibenda aquarum sua uirtute medentium, quibus magis erit in solutionibus utendum. Eligendæ sunt nanq; specialiter quæ aluminis habeant qualitatem, ut sunt in Italia Albulæ appellatæ, & Nepesinæ, & * Cotiliæ, & Auguriæ: Iis uero qui lapidibus, uel scabro uesicæ afficiuntur, erunt eligendæ aquæ salsæ, uel quæ nitri habeant qualitatē, ut apud* Tenariam insulam, quæ potandæ, atq; lauacro adhibendæ sunt. Tum residuus adhibendus est cyclus, & acriora medicamina potanda, ut ex radice lapati, & capparis, & struthij, uel polij herbæ, itemq; panacis, & horum similium: & lithotomia in iis qui maiorē generauerint lapidem. Item in omnibus helle-

* confectis absolutis

δρώπαξ.
παρόπτησις.

* Hanc recorporatiuam cucurbitā supra uocauit pag. 324.

συμπάσματα.
μαλάγματα.
ἄκοπα.
ἐγκαθίσματα.

* aquarum illisionem exposuit. c. j. lib. j.
* tinam. cap. j. lib. ij.

κατακλυσμοί.

* latinizauimus.

* Cutiliæ

* Aenariam

λιθοτομία.

*bori adhibendus est usus, si paßiones supradictæ permanserint. Tum nauigatio atq; peregrinatio, & earũ uarietas appetenda. Erit præterea longo tempore, ut cætera quæq; nimia, Venus præcauenda. Iis enim qui ob uesicæ paralysin, propter officium * sciscitandum usum uenereum probauerunt, consentiendum non est: trahit enim secũ totius corporis uexationem. Ob quã causam erit * probanda etiam ferularum tenerarum, uel tabellarum, usq; ad ruborẽ cutis ab iis probata percußio, itemq; ustio, & scarificatio * faciendæ pubetenus, atque clunibus, & circa initium ueretri circulatim, quod Græci perineon uocant, * debilitate afficiens. Sunt præterea aquosa semina quæ excluduntur, & magis cum se pronos fecerint ægrotantes, uel celeri ambulauerint gressu. * Irruit autem corporibus, cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico usu uenereo affecta. Sed est accipienda curatio ex iis quæ de uesica sanguine fluente memorauimus: Item ex iis quæ in lenimentis paßionũ fortificandi corporis causa, ac demutandi sæpißime probauimus. Est enim hæc paßio seminalium uiarum *paralysis.*

> * *solicitãdum*
> * *reprobanda*
> * *facienda*
> περιδόνεον.
> * *quæ debilitate afficiunt*
> * *irruunt. Serosi humoris corrupti & acris, per colem effluxum intelligit, quẽ Gonorrhææ speciem quidam esse putant. Vulgus vocat chaude pisse.*
> * *immo potius Rheumatismus. Hic deest caput De Diabete.*
> ὀνειρογόνος.

De Somno venereo quem Græci onirogonon appellant. Cap. v.

PEr somnos inanibus uisis affecti ægrotantes seminis lapsu uexantur. Nomen autem sumpsit ab accidenti, siquidem effectum uenereum prouocando perficit. Sed generaliter neq; illico paßio est, neq; accidens paßionis, quod Græci symptoma uocãt, sed est consequens uisis, quam Græci phantasian uocauerunt, per somnum ægrotantes afficiens, ob desiderium ueneræ uoluptatis, uel iugem atque continuam libidinem, siue è contrario longam usus dilationem uel continentiam

> φαντασίας.

timentiam

timentiam. Sed hoc frequentius accidens in paßionem sæpe deuenit, itémque alterius paßionis aliquando signum antecedens fit, ut epilepsiæ aut furoris, quam Græci manian uocant, aut cuiusquam similis morbi, quoniam uexationem ostendere probatur, atque præmoueri corpus, siue prætangi acceßione uẽtura. Item aliquando antecedẽs causa supradictæ paßionis, quam seminis * appellamus lapsum, fuisse probatur, à qua discernitur, siquidem illa paßio etiam per diem uigilantibus ægris fluere facit semen, nulla phantasia in usum uenereum prouocante. Somnus autem uenereus eo solo tempore quo dormiunt ægrotantes inanibus uisis concubitum fingit. Aliqui etiam aiunt oniropolesin ab onirogono discerni, siquidem oniropolesis illa * sit quæ per somnum concubitum fingit, cum * operantium sensu, sed sine seminis iactu: Onirogonos uero usque ad * defectum deducit seminis lapsum. Sed Milesius nihil inquit supradicta differre: unum enim, atq; eundem fluorem dicit esse seminalium uiarum. Sed quod nunc exclusio perficitur seminis, nunc impeditur, quanquam uisa per somnum eadem fingantur, ob alias inquit irruentes fieri causas: sed non est plurima discretio, * nisi intentio adhibenda: quippe cum neq; ad curationem necessaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futuræ acceßionis epilepsiæ, uel furoris, aut cuiusquam alterius morbi commouentur, ex iis quæ suis sunt paßionibus tribuenda mitigamus: eos uero qui specialiter hoc uitio afficiuntur, tanquam parua gonorrhœa affectos curamus. Supradictorum enim augmentũ in istam cadere paßionem facit ægrotãtes, * fluentium seminalium uiarum, uel paralysi uitiatarum causa. Quapropte cõuenit primo * ægrotãti

* GonorrhϾ

ὀνειρωπόλησις.
* est
* operis

* effectum
Milesius.

* nec

γονόῤῥοια.
* defluxionem ex aliis partibus accipientium
* ægrotantiũ

ab intentione uenerea uisa mentis auertere, quæ Græci phantasmata uocauerunt, atq; aliorsum applicare intentionibus externis admotis. Siquidem facile quæ uigilantes accipiunt somniorum uisa * ad actiua cum hiis motibus exercent ægrotantes, & propterea corpus seminis * discußione uexatur. Tum stramenta duriora atq; frigerantia procuranda. Iubendi etiam supra latus iacere, cum se somno dederint, & * ante se: uel supponenda tenuis ac producta lamina plumbea clunibus, uel spongiæ circundandæ * pusca frigidæ infusæ, uel * iniiciendo loca rebus frigidæ uirtutis ex * anterioribus, ut balaustio, uel acacia, aut hypocystide, uel psyllio herba, quæ sunt singularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam constrictiuus dandus, uel densabilis, & frigidus, ut de sanguinis fluore conscripsimus. * Poto quoq; frigido nutriĕdi, uel constrictiuis, non quidem curiose confectis. Tum adhibenda fortificatio ex communi resumptione, & facienda consuetudo frigidi lauacri, quod Græci psichrolusian appellant. Loca etiam in paßione constituta forti impreßione fricanda. Sunt enim hæc sufficientia constrictioni faciundæ. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam mictus dilationem tendere, ne frequenti officio causa refricetur, & completa uesica, se somno ægrotantes dare, quo neq; in altum somnum uenire sinantur, & intercessu frequenti * excitentur, quo uisa ueneræ uoluptatis, quæ somno finguntur, amittant, & extenta uesica seminales uias sibi uicinas comprimendo semen retineant. Alij maiorem digitum ligandum atque constringendum forti filo uel lino iusserunt, quo dolore interueniente altior arceatur somnus, & neque animorum uisa in ueneream uoluptatem soluantur.

Sed

[Marginal notes:]
φαντάσματα.
* ad actionem ducũt, his quæ
* exclusione
* in ventrem
* puscæ
* contegenda lumborum loca
* antea memoratis
* Potu
psychrolusian ψυχρολουσία.
* excitari

*Sed erunt hæc utraque à nobis excludenda. Vexant enim uigiliæ ægrotantem, & ultra modum urinæ retentio difficultatem mictus sæpe *reficit, ut alterius passionis illatæ causa uideatur, *ut supra docuimus.*

* efficit
* sicut

De sanguinis emissione ex debilitate seminalium uiarum. Cap. VI.

*Milesius debilitate fieri dixit seminalium uiarũ, uel sequi in usu uenereo pro semine sanguinis emissionem. Sed hoc commune est etiam iis qui in osculo uesicæ, quam *uretan uocant, ulcus habuerint. Et est harum manifesta discretio. In iis enim qui ulcus habuerint, cum mictum fecerint, sanguis *fluet attestante mordicatione, & dolore, & aliquando egestione corpusculorum quæ ephelcydas Græci uocauerunt. In iis autem qui debilitate seminalium uiarum afficiuntur, solo tempore Veneris exercendæ sanguis excluditur, attestante iucunditate, nullis corpusculis, & cum mictum faciunt nulláque mordicatione uexante: sed etiam * nunc curatio ex supradictis accipienda, ubi uesicam fluentem sanguine curari conscripsimus. Constrictione enim atque densitate fluentia retinentur. Tunc resumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut sæpe memorauimus.*

Milesius.
* Vrethram. οὐρήτη.
* fluit
ἐφελκύδας.
* huius

De priapismo. Cap. VII.

*Sine ullo dolore uel consensu *uertigo ueretri fit, & appellatur priapismos, sed uocabulum sumpsit à similitudine priaporum, * quòd ita * formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem passionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum. Ait enim * semen in semet manu operantem nec quicquam potuisse peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam, cum paruo dolore, ut cornu putaretur, &*

πριαπισμὸς.
* tentigo.
* qui
* formantur
Demetrius Apameus.
* senem

ita perseuerasse multis mensibus. Nullo quoque adiutorio medicinali cessasse, *ac tarde atque longo tempore quieuisse. Quo fit ut à satyriasi discernatur priapismus. Siquidem illa celer * sit, & non tardat in corpore. *Fiet sanè cum contractu neruorum, & stimuloso desiderio uenereæ uoluptatis: *nam intelligitur priapismus paralysis esse seminalium uiarũ, atq; aliorum neruorum ad ueretri partes*ducẽtium, quorum * contractu ægrotantes afficiuntur. Sed etiam *nunc curatıo sumenda est ex iis quæ de uesicæ strictura longo tempore tardante conscripsimus.

De vomicis siue internis collectionibus, quas Græci empyemata vocant. Cap. VIII.

PLena igitur de his tradenda est ratio. Hæc enim sunt quæ in occultis nata collectiones nuncupantur, ut in splanchnis, ac membrana, quæ latera cingit, uel in pulmone, aut discrimine thoracis ac uẽtris, quod Græci diaphragma uocant, item stomacho uel uentre, iecore, liene, intestinis, renibus, uesica, aut mictuali uia, uel matrice, aut perineo. Sed de iis quæ in matrice generantur libris quos de muliebribus uitiis conscripsimus Responsionum docuimus: de cæteris uero nunc dicemus. * Harum igitur aliæ solo medicamine curantur, atq; medicinali * delectu gubernante usum chirurgiæ non exigunt: siquidem* sint occultis in locis, & plurimis superpositis membris, & *sit impoßibile atque illicitum plurimas incidere partes, ne sanguinis * pomposus fluor periculum faciat ægrotanti, ut sunt quæ in pulmone generantur, uel diaphragmate intrinsecus, uel in ipsa * alteriore altitudine, aut in stomacho superius scilicet à diaphragmate, uel in uentris *seßione, aut intestinis, excepto

fine

Margin notes:

* sed
σατυριάσις.
* est
* Fit enim
* At
* tendentium
* distensione
* huius
ἐμπυήματα.
σπλάγχνα.
διάφραγμα.
περιτόνιον.
* collectionũ
* ductu
* sunt
* est
* copiosus
* vlteriore
* situ, loco, positu.

fine longaonis, item in posterioribus uesicæ, uel in renibus: *alia uero accedente chirurgia curantur, quoties ad exteriora corporis collectionum *liquorem erumpendo feruntur, uel magis ab altioribus recedunt, ut in hypozygo membrana, uel diaphragmate forinsecus, atq; stomachi fundo, *& uentris, circa eius superiorem altitudinem, item* iecore, & liene, & longaone ad eius exteriora, atque *sphinteri uicina, & uesicæ in anterioribus, uel sub umbilico, pubetenus, quod Græci etron appellant, item in uesicæ collo, uel in prima eius parte, quam Græci *uretan uocant, & in perineo. Communiter autem omnis uomica uel collectio, antecedente tumore nimio, generatur. Denique empyici quos nos uomicosos, appellamus, alij ex pleuretico morbo, alij ex pleumonico in supradictam paßionem deuenerunt, sequẽtibus signis, nũc communibus cuiusdã partis in uomicam uenientis, nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne longa *hac oratione extimemus, omnium communia simul ordinãda probamus: tum singulatim specialia designantes etiam *munia adiungemus. Omnibus igitur collectionibus generatis, uel cum tumor in *liquore uertitur, sequitur febricula uehemens, inordinata, & sæpe cum rigore, & torpore frigido, uel *iniquitate corporis, tum loci feruor incendiosus, grauedo, tensio, & exceptis quæ in pulmone fiunt, sæpe stimulans dolor, & pulsuosus: tum celer pulsus, atq; humilis, & sæpe sudor, magis capitis, atq; collorum. Dehinc perfecta purulentatione rigor corporis, atq; tremor *circunscribitur, & febrium recedit inquietudo, ac dolorum: sed specialiter ac proprie *in communibus, si in membrana quæ latera circuntegit hypozygos appel-

Margin notes: * Alia · * liquores · ὑπόζυγος. · aph. 45. li. 7. · * ventre · * sphincteri · ἦτρον. · * vrethran · aphor. 57. li. 7. · οὐρήτη. · ἐμπυικοί. · * hæc · * communia · * liquorem, pus. aph. 47. lib. 2. · * inquietudine: iactatione: vexatione. · * cessat · * præter communia

lata, fuerit generata collectio, di fficultas spirationis sequitur, quam dispnœan uocauerunt, & difficilis iacendi potestas supra contrarium patienti latus, * hoc est, quod causa non tangitur, cum sensu quodam interno ueluti pendentium *membrorum, & sæpe commotu corporis quasi sonus auditur, uelut inclusi atq; collisi humoris, *nam Græci hydatismon appellãt. Sequitur etiã displicentia post acceptum cibum, quam Græci dysarescesin uocant, & plurima tensio medij lateris, aut *uerricosa inflatio impreßioni digitorum cedens, ac resurgens. In pulmone uero emergente uomica, spirãdi plurima difficultas sequitur ægrotantes, tußis uehemens, uox obtusa uel rauca, & odoris tetri spiratio, thoracis grauedo, & adductio superiorũ ad inferiora, item grauatio atq; tẽsio supinatis ægrotantibus, & releuatio sedentibus: deniq; se ipsi sustollunt ad partes lecti superiores, quo leuatius habeant caput. Sequitur etiam cauitas oculorum, genarum rubor, & albedo sub lingua uenarum. Et si eruptio tardauerit, inflatio quoque articulorum sequitur, uultus pallor & macies ora deformãs. Item in diaphragmate emergente uomica, dolor supra præcordia sequitur, penetrans per latera utraque usque ad posteriora, & aliquando inflatio uel tensio iuxta finem pectoris, uel sub extremis costis, atque oßibus *ultimis, perseuerans usq; ad* alia. Et si collectio *† forinsecus fuerit, sonitus aliquando humoris inclusi sequitur, tum tußicula, & in spirationibus difficultas plurima, ac respiratio longa, * & forinsecus spiritu attracto dolor, quod nunquam sequitur eos qui pulmonis uo-

Marginal notes: Δύσπνοια. * hoc est, supra latus quod morbo * mẽbranarũ * quod ὑδατισμός. δυσαρέσκησις. * verrucosa acuminata fastigiata in verrucæ. i. tumuli modũ. Ea fit, cũ exesis musculis intercostalib. spiritus thorace inclusus, foras, versus pectoris cutem erumpit. * Sterni, quæ est xiphoeides, & sub costis nothis, quibus adnectitur Diaphragma. * ilia * extrinsecus † extra Diaphragma intra ventrẽ, qua vẽtriculum Diaphragma contingit, non qua pulmonem spectat.

* Nam per inspirationes Diaphragma in ventris inferioris spatium distenditur, quemadmodum per expirationes sursum in thoracem adducitur.

mica

mica uexantur. Etenim pleumonici hauriendo magis spiritum releuantur. In stomacho autem emergente uomica ructationes tetræ, atque difficultas spirationis, sed minor ægrotantes sequitur, & aliquando tussicula * paruo sine ullo * tumoris excreatu: tum torpor frigidus articulorum, animi defectio, sudor in summitate cutis, pulsus paruus, & corruptio sumpti cibi, atque acidæ ructationes, & nausea, & aliquando uomitus, siccitas linguæ, uel asperitas, sitis, transuoratio difficilis, plurima uel parua pro collectionis magnitudine. Quod si fuerit in superioribus stomachi, donec cibus transuoretur pressuram sentiunt ægrotantes, post * effectus uerò * releuentur. * Ac si in inferioribus, erit facilis transuoratio, ac deinde dolida cibi perceptio sequetur, cùm ad destinata peruenerint quæ * sumantur, dolore ex anterioribus partibus in ore uentris attestante, cum inflatione, uel extãtia quæ impreßione digitorum cedat ac resurgat. Si uerò in superioribus fuerit collectio, nulla uidebitur prompta inflatio uel extantia, sed dolor atq; grauedo inter scapulas, * uel ex posteriorib. ceruicis partibus sentietur. * Ac si in * uẽtre fuerit collectio, & magis in eius ambitu, erit inflatio inferius à diaphragmate, quod discrimen appellamus, circa medium præcordiorũ sinistrorsus flexa, & impreßioni digitorũ cedens, ac resurgẽs, attestante fastidio, nausea, siti post cibi sumptionẽ, cum ructationibus acidis, atq; sumptorum corruptione, & aliquando liquidis per uentrem egestionibus.[a] Ac si in aliquo intestinorũ fuerit collectio, erit extãtia uel inflatio uomicæ secundũ eius positionẽ, * in pyloro: deniq; cõstituta in ultima parte uẽtris sub dextro latere, atq; ilio, uel sub iecore. Sin uerò in nestide fuerit collectio,

* parua
* humoris
* At
* deuoratum
* releuantur
* At
* sumuntur
* vel in
* At si
* ventriculo
[a] At πύλωρος.
* vt in pyloro erit extantia constituta νῆστις.

ctio, erit in sinistra parte extãtia supradicta atq; inflatio ueluti sub liene. Aliis etiã intestinis *tẽsioribus collectione uitiatis inter umbilici atq; pectinis regionem supradicta reperiuntur. *Ac si in colo fuerit collectio, secundum ilium dextrum, circa umbilicum usque ad sinistra loca, antecedentibus iis quæ sunt solita colicos afficere, supradicta reperiuntur. Item in longaone collectione *suffecta, clunium dolor sequitur, cum difficultate mictus, & abstinentia uentris, & aliquando egestione muculenta, uel sanguinolenta. Inflatio autem uel extantia erit in superficie, occulta, sed immissis per podicem digitis sentietur, & ad inferiora uenientibus liquidis commixta stercora putria egeruntur, adeò ut plerunque lateat, utrum ex pyloro, uel nestide, aut *tenerioribus intestinis hæc ferri uideantur. Sed erunt purulenta separatiora à stercore, atque discreta, quum ex colo referuntur, aut ex longaone. Item in iecore uomica constituta, inflatio, uel extantia, & pulsuosa sequitur ægrotantes *appositio, & tangentibus nobis *sana principaliter *occurrunt, & circa confinium interaneorum, quæ ut suprà diximus, Græci splanchna uocant, circunscripta collectio sentitur, quũ nunquam tantum latens, atque ita submersa in peritoneo collectio comprobetur, neque ita circunscripta ac decisa uideatur: sed paulatim deficiens suos fines sanis partibus iungat, ut non *deiecta atque decisa uideatur. Hæc est uomicarum omnium specialis significatio, sed earum eruptiones aliquæ ad thoracis inania fiunt, aliquæ inter regionem peritonei & intestinorum, aliquæ ad stomachum uel uentrem, ut liquida atque purulenta euomantur, aliquæ ad pulmonem, siue arteriam maiorem, uel rumam, quam Græci

bronchon

Marginal notes: * tenuioribus; * At si; * perfecta; * tenuioribus; * dispositio; * partes sanas quæ hepati incumbunt; * occurrit; σπλάγχνα.

bronchon appellant, quo liquida & purulenta *etussiantur, aliquæ ad intestina, uel eorum spacia, quo per podicē liquida *excludantur, uel purulenta: aliquæ ad matricē, quo per muliebrem sinū profundātur: aliquæ ad renes uel mictuales uias, ac uesicā, quo per mictū fērātur: aliquæ ad cor, ut Erasistratus ait, sed harū omniū eruptionum pleriq; alias rationabiles dicunt, aliquas irrationabiles: *sed rationabiles aiunt, ut ad stomachū uel uentrem uenietes per os excludi, ad pulmonem uero per arteriam maiorem, item ad intestina uel uentrem, uel podicem ferri, ad renes uero uel uesicam per mictuales uias, item ad matricē per muliebre *ueretrum: Irrationabiles autem dicunt, eas quæ in diaphragmate, uel hypozygo membrana, aut iecore, & liene generatæ rumpuntur & per arteriā maiorem, uel stomachum, aut uesicam, aut matricē excludi *credantur, cum nullæ sint ab iis partibus quæ collectione affectæ sunt naturales uiæ ad supradicta loca ducentes. Alij uero etiam in iis se *repertos quædam uascula demonstrant, anatomica ratione adprehensa, quæ ad hæc penetrant loca. Alij aiunt uias esse latentes, quas logotheoretas appellant, per quas limpida uel purulenta quadam exudatione *ferantur: sed non oportet de his plurimum disputare. Sufficit enim ad disciplinam significationis faciundæ, manifesta comprobare. Item aliqui etiam in singula loca ex aliis factam susceptionem puris, quam metalepsin uocauerunt, signis explicare conati sunt, quæ quidem non necessaria, sed frequentia probauerunt. Etenim ad arteriam maiorem, siue gutturis cannam, quam Græci bronchon appellant, facta eruptio spirationis ingerit difficultatem, & tußiculam: ad stomachum

βρόγχος.
* extußiuntur
* excluduntur
* &
* pudendum
* creduntur
* reperisse
ἀνατομική.
Viæ λογοθεώρητοι
* feruntur
μετάληψις.

ad stomachum uerò, nauseam, atque fastidium, & euersionem, uel uomitum ingerit ægrotanti. Item ad intestina, uel uentrem, tormentum facit partium, cum inflatione, ac uentositate. Ad uesicam uerò, delectationem facit frequenter urinæ reddendæ. Ad inania autem thoracis, atque inter peritoneon membranam, & uitalia interna nulla sunt antecedentia eruptionis signa, sed utranque factam intelligimus. *Sed pro ægrotantium motu, uel conuersione iacendi, sonus quidam efficitur uelut inclusi humoris, quem Græci hydatismon uocauerunt. * Præstantius autem, si inter peritoneon atque intestina id euenerit. Sequitur etiam prominentia partium, hydropem fingens, cum mordicationibus, ac doloribus repentinis. * Sed si inanis fuerit ruptio thoracis facta superiorum partium à discrimine, quod Græci diaphragma uocant, cum difficultate spirationis, tussiculæ querela sequitur. Sin uerò in regionem, quæ intestinis atque peritoneo interiacet, fuerit facta, inferiorum partium querela sequitur cum intestinorum tormento. Nouitate enim repentinæ effusionis acriorum humorum, atque corrupti puris edacitate ea quæ naturali habitu custodita manebant uitalia, uehementissimè uexantur. Præterea repentina, atque coaceruata aliquãdo ruptio fit, aliquãdo *paulatim, tenuatis primò uomicæ tegminibus, ut præliquatum, atque paruum liquorem mittant, quod apprehendimus, quum tussicula desiuerit esse sicca, atque sputa pollui admixtione puris uiderimus, uel in egestionibus uentris quicquam saniosi liquoris fuerit repertum, uel in egestionibus urinæ sedimina purulenta fuerint inuenta. Sed post supradictas eruptiones, si omnis fuerit facta liquoris effusio, febres illico soluuntur, atque loci prominen

Marginal notes:

* Nam

ὑδατισμός.

* Præstantior

ὕδρωψ.

* Sed si superiorum partiũ discriminis, quod Græci diaphragma uocant, in thoracu inane ruptio facta fuerit.

* quod dici solet, per resudationem.

prominentia reflatur, & grauedo * circunscribitur. Sin uerò ex parte fuerit effusa collectio, quod fit debilitate ægrotantis, aut craßitudine liquidorum, aut non in fundo * uomica * osculatione suffecta, sed è lateribus, aut supernis partibus * paulatim liquidam inuenturum. Sed erit approbanda significatio non in fundo factæ ruptionis, quum inter aliquos dies repleta uomica, siue eruptio, tensionem rursum, atque grauedinem cum febre mouerit ægrotanti: tum post effusionem superflui liquoris omnia leuigantur: * ac similiter per interualla dierum * easdem difficultates * repræsentet. Communiter autem, omnium eruptionum tutior est comparatione cæterarum, illa quæ in uesicam uenerit, atque mictuales uias. Etenim naturaliter creduntur hæ partes iugem acrimoniam liquidorum excipere, ac reddere. Quapropter neque * nunc ulla nouitate facilè uexari posse uidentur, quum in se aliena atque acriora susceperint, quæ eruptione uomicæ descendunt: dehinc, quod naturali urinæ commixta purulenta, quæ * collatione corrupta uidentur, obtusa mitescunt: ultimò quod neque coadceruatam, sed paulatim redditam, ac requiescentem sumant egestionem urinæ per exitum & tractum. At facilitate secunda est quæ ad intestina * ruperit. Hæc enim quoque creduntur transitum stercorum sustinere sed * ad primam minus tuta iudicatur. Siquidem * poßit coadceruatæ effusionis causa per podicem, ægrotanti * defectionem facere, & propterea mortem. Tertia est, quæ ad matricem * ruperit, & magis in iis quæ iam naturali lege purgantur. Didicerunt enim & ea loca materiæ transitum sustinere, minus * quidem à prioribus tuta est. Siquidem neque ex initio natiuitatis,

neque

* cessat
* vomicæ
* apertiōne
* paulatim exeuntia liquida inueniuntur.
* at
* eædem
* repræsentantur.
* tunc
* collectione
* eruperit.
* quàm prima
* potest
* animi deliquium
* eruperit
* tamen

neque per dies singulos naturalem meatum ipsæ susti-nent partes, neque ita acria ferre consueuerunt liquo-rum: siquidem nihil in se sanguis habet mordacißimæ qualitatis: omnium tamen periculosior iudicatur, ut Erasistratus ait, quæ ad cor fuerit facta, eius secunda quæ ad arteriam gutturis, quam Græci bronchum ap-pellant, & eius, repentina magis atque coadceruata, ab ea quæ paulatim fuerit effusa. Siquidem defectio-nes ingerit ægrotanti, atque difficultatem spirationis, & tußiculam & præfocationem, cùm neque natura-libus liquidis ulla consuetudo per ipsam partem trans-eundi uideatur: tertia quæ ad stomachum fuerit fa-cta: siquidem præfocationem minus ingerit, sed magis à supradicta, appetitum cibi extinguit, & propterea fame ægrotantes afficiendo* debilitet. Item post hanc secunda est, quæ ad inanitatem thoracis fuerit facta. Siquidem circunfunditur pulmoni humor corruptus, atque cordi ultima est, quæ inter regionem peritonei & intestinorum uenerit. Siquidem circunfunditur hu-mor iecori & lieni, & uentri atque intestinis, quæ quum fuerint uexata ingerunt periculum. Communi-ter autem, siue uniuersim dicendo, quod Græci catho-licon uocant, omnium uomicarum, uel eorum qui iis af-ficiuntur salutarem intelligimus ductum fore, si post eruptionem factam febres cessauerint, & magis ex-templo, uel eadem die: siti quoque recedente, atque *perfecto appetitu cibi: uentris quoque officio parua atque *congesta reddente, ipsius etiam puris * albedo, atque eodem colore apparente: & cum lenitate, ac si-ne dolore suarum egestionum, & si per superna egeri-tur, sine uehementi tußicula, neque coadceruatim, sed per partes excluduntur liquida: peßima autem aut

* difficul

Erasistratus.

* debilitat

* refecto
* concocta
* albedine, atque eodem colore in omnibus sui partibus.

difficulter, aut ut sæpe contingit interfectiua ferri iudicamus eis, quibus post eruptionẽ febres annexæ perseuerauerint, attestante siti cum fastidio cibi, & uentris fluore, uel ipsius puris felloso, uel liuido colore, coadceruatis egestionibus aut cum uehementi tußicula uiribus depurgatis. Hæc est uomicarum significatio. Sed oportet ob earum generationem fugiendam, congruam tumoribus adhibere curationem. Horum enim augmenta collectiones faciunt generari, ut sæpe in pleuriticis uel peripneumonicis, uel similibus morbis, quibus ita formauimus curationes, ut minime sinantur initia fieri uomicarum. At uero si iam perfectam uomicam uiderimus, & humore corrupto in toto, aut ex parte, tumoris caruerit nomine, oportebit in similibus adhuc perseuerare adiutoriis, ut cataplasmatibus ex polline tritici, uel seminis lini, aut fœnigræci, uel * hordeacij confectis, uel ex aqua mulsa, aut hybisci decoctione, cuius etiam radix erit conterenda, addita uaporatione spongiarum. Vel si in inferioribus corporis partibus fuerit collectio, encathismatibus quoque iugibus erit utendum ex aqua & oleo calido, ac decoctione cuiusquam ex iis quæ cataplasmatibus congrua suprà diximus. Ante cibum præterea olei calidi quicquam * poto dandum: dehinc etiam mulsi mediocriter cocti: tunc sorbilis offerendus est cibus, atque calidus. est enim improprium ex parte adhuc manente tumore quicquam acrius adhibere, quo magis labor ægrotantibus geminetur, scilicet tumore asperato, unde maiores collectiones efficiũtur. Pausante igitur tumore omni ex parte, & nondum erupta collectione: oportet eius adiuuari celeritatem, ut primum perscriptis cataplasmatibus ficum fa-

* difficillima

* deturbatio afflictu. eodẽ genere loquendi vsus est pag. 553

* hordeacei

ἐγκαθίσματα

καταπλάσματα.

*potui

διὰ τριῶν ῥητίνων.
* Dia Galbanes
* vel Melinum quod
* Dia Dictamnum.
* Aetius pagina 843. describit Melinũ Serapionis: pag. verò 836. Dia Dictamnum
ἀνδράφαξις.
* Andraphaxin
* in thoracis inanitate. Sic enim pus minus in pulmonem decũbit, sed in costas conuertitur.
διὰ τριῶν πιπέρων.
ἱερὰ διὰ κολοκύντιδος.
* potui.
* Zopyrios à Gale. lib. de Antidotis: & Aetio pag. 522.
* poto

ciamus admisceri, cum hybisco: tum resinam terebinthinam, adiuncto usu malagmatum, quæ congrua Responsionum docuimus libris, ut est Mnaseum, item ex tribus resinis, quod Græci diatrion retinon uocant, tum etiam* diagalbanes, *uel melinon, uel quam appellant serapionis, aut * dictamnum, uel quicquam simili promißione conscriptum: Cibo autem dandus succus ptisanæ cũ melle. Itẽ porri capitati uel atriplex, quam Græci* andraphasin uocãt: itemq; urticam. Iubendi præterea ægrotantes magis supra latus iacere, si in superioribus à diaphragmate* partibus collectio fuerit generata. Cauenda etenim supina iacendi positio: siquidem extenta arteria angustatur, quo & magna difficultas spirationis fit, & minima liquidorum exclusio perficitur. Sed si his adhibitis collectionis nõ prouenerit eruptio, oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor inclusus plurima tardando membra corrumpat. Quapropter præpotandi sunt ægri decoctione fici, uel hyssopi, ac rutæ, & origani, & tragorigani, & thymi, uel satureiæ, aut absinthij, uel centaureæ, aut marrubij, aut semine radicum, aut sinapi, aut nasturtij cum melle, quorum aliqua etiam uiridia erunt mandenda. Item medicamen quod appellatur dia trion pipereon * potu dandum, uel diascordeon, aut* zopirium. Multi tamen etiã hieram dandam probauerũt, & magis illam quæ appellatur diacolocynthidos. Adiuuat quoq; eruptionis celeritatem sternutatio adhibita, & aliquibus etiam excreatus quidã hinnibilis iugiter affectatus. Ac si neq; ita eruptio fuerit consecuta, erit ieiunus, uel dato * poto, aut radicibus comestis uomitus adhibendus. Aliqui uero in iis quæ superioribus à diaphragmate partibus

uexantur,

uexantur, fumationes adhibuerũt, tardante eruptione, hyssopum, uel thymum, aut origanum incendentes, uel sulphur: & sandaraca, aut aloe, uel styrace impositis igni ægros hiscere iusserunt, & raptu quodam potili nidorem transuorare: Tunc dandum uel tymminum probant per diem bis uel ter: simile enim inquiunt hoc curationis genus chirurgiæ. Sed uehementer caput grauat implendo. At si in intestinis fuerit collectio, erunt per clysterem iniicienda ea quæ præbibenda nuper ordinauimus. Tum eruptione facta, speculandum, utrum per partes* atq; deposito, liquida excludantur: an uero coaceruata, aut omnino difficulter, & paulatim. Sed si * partim, & nullis obstantibus excludi uiderimus, erit à cibo abstinendus ægrotus, uiribus permittentibus: tum alia die adhibita corporis unctione præpotandus iis quæ supra memorauimus. cibis quoq; adiuuare * collectionem oportet quo omnia liquida detrahantur, dato mulso bibendo, uel solo melle, cum resina terebinthina, aut butyro non ueteri. Tum sorbilem dabimus succum ex alica uel ptisana melle admixto. Itẽ porros coctos cum oleo, atque garo, & ptisana, tum etiam ex tritico ptisanam confectam, aut cum protropo uino, aut * squillitico, item lac cum mulso. Et si eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungenda supradictis etiam mictualia medicamina quæ urinã prouocãt, à Græcis diuretica appellata, ut asparagi, olus atrum, lactucæ, nũc coctæ, nunc incoctæ, item radices, & sorbilia, lacte quoq; confecta. Sin uero ad intestina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum supradictis cõmuniter erunt adhibenda quæ uentris officium non densent, neq; plurimum laxent.*

* *tum adhibendum hoc thymiama.*

* *composite*

* *per partes, vt paulò ante.*

* *exclusionem*

* *Scybelitico.*

Mictualia διουρητικά.

Quapropter mictualibus prohibitis cibo ordinamus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed si coadceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abstinentia* recusanda. Dandum mulsum * poto sufficienter decoctum, & plurima sitis ægrotantibus * indigenda. Dandus præterea cibus qui uẽtris teneat officium, ut orizæ succus sorbilis, aut lenticulæ: itẽ pisces duri corporis, quos sclerosarcos Græci uocauerunt, & uolantum sicciora, & * poto aqua imbrialis offerenda, quam uulgo cisterninam uocant, calida itẽ medicamina quæ ad humectã tußiculam conscripta sunt: tum uinum mediocriter asperum. Sin uero difficulter atq; paulatim liquida fuerint exclusa, erit inquirenda causa, utrúmne ob debilitantem ægrotantis id euenerit, * quo minime ualeat excludere aliena, an uero ob craßitiem liquidorum, uel ob eruptionem * non in febribus factam, uel in fundo collectionis. Etenim si ob debilitatem ægrotantis id aduerterimus fieri, erũt subleuandæ uires per resumptionẽ. Si autem ob crassitudinem liquidorum, tenuantia adhibenda, atq; præpotanda quæ supra memorauimus, adiectis quoq; similibus electariis, ut sunt ex melle, resina, uel lini semine cum melle confecta, ac nucleo pineo, uel strobylis, & urticæ semine: præbibendum sinapi cum paruo pipere longo: tunc hellebori adhibemus purgationem. Ac si ex uomicis ulcera tardantia perseuerauerint, ea quæ supra diaphragma fuerunt, quod discrimẽ appellauimus, ita curabimus, ut est de phthisicis scriptũ: in stomacho uero uel uẽtre, ut de cœliacis: item in intestinis, ut de dysentericis: in renibus uero ac uesica, uel mictualibus uijs potis medicaminibus, atq; clystere iniectis, uel per catethera immissa utemur. etenim si

sordida

* uires enim cibo sæpius, sed paulatim sumpto reficiendæ sunt.
* potui
* iniungenda
σκληροσαρκοί.
* potui

* quia
* in lateribus aut supernis partibus factam, non in

φθισικοί.
κοιλιακοί.
δυσεντερικοί.
καθετῆρ.

ſordida apparuerint ulcera, lacte atq; melle potamus, ſemine cucumeris præfuſo: aut mulſo: aut pinguibus palmulis cũ paſſo: aut nucleis cũ amygdalis & amylo. Similia etiã per catethera immittẽda, ut tetrapharmacũ medicamẽ diligẽter lacte ſolutũ. Sin uero limpida fuerint ulcera, erũt encathiſmata adhibẽda, quib. præcocta fuerint aliqua conſtringentia, atq; extrinſecus apponẽda emplaſtra, quæ cicatricẽ facere ualeãt, à Græcis epulotica appellata. potui dandũ lac cũ amylo, & cucumeris ſemine, cũ decoctione phœnicobalani, aut papaueris * fixi, atq; cõſtricti cũ uino protropo, & * amygdali decoctione, uel mali cydonij, ſorborum, & palmularum thebaicarum, uel ſucco mali punici, uel iis quæ in pharmaceutico Reſponſionũ tradidimus libris, ex quibus eſt quod appellatur * carui, & œnocraton, & ex trachanto atq; amylo, & glycyrrhiza. Vtendum etiam aquis ſua uirtute medentibus, quas ſupra memorauimus: Itẽq; iis quæ in * Aria inſula, & * Theanitorum prouincia eſſe perhibẽtur, cæterarum quoq; reſumptiuarum materiarum uſum adhibendo, ut nutribiliores ſuccos. Vbi uero inter inteſtina & peritoneum eruptio fuerit facta, ſiue ex iecore, ſiue ex aliqua ueniens collectionis parte, quæſitũ eſt quomodo puris detractio fieri poßit, utrũmne per tenues uias ueſicæ ueniat: atq; in inteſtina * acceptũ uideatur, & propterea per urinã, uel per uentris officium excludi poßit: an uero ſectis inguinum locis detrahi facilius uideatur, quod quidem Eraſiſtratus demõſtrauit? Sed apparet * nunc chirurgia ad exitũ puri faciendũ, inciſa ſecundũ inguen peritonei membrana, quo corruptis liquoribus prolapſio inferioribus * aperte præbeatur. Tunc cõgrua adhibenda cu-

Medicamen. τετραφάρμακον.

Emplaſtra. ἐπουλωτικά.

φοινικοβάλανοι.

* frixi atque contriti

* amygdalarũ

Diacaryum.

tragacantho

* Aenaria.

* Teanitarum

* accipi

Eraſiſtratus.

* commoda.

* aperti

* redditur

ὑδρώπων παρακεντήσει. ἐντεροκήλη.

* cheirurgia
* exudare

* restitutio

πολυσαρκία.

* nutrimento cessanti
* copiosius allatum

καχεξία.

ἀλείπται. λειότης. ἐπίδοσις. εὐεξία.

ratio. Etenim incisa peritonei mẽbrana, in cicatricẽ facile conducitur, & sine ullo periculo ægrotantis sanitas * datur, ut est cõiiciendum ex hydropum paracentesi, atq; chirurgia ramicis, quã Græci enterocelen uocant. Neq; impoßibile putandum, etiamsi quid remanserit, facta detractione * chirurgiæ, per superficiem cutis, ac tenues uias, & per intestinorũ cauitatem * sudari. quippe cum etiã in hydropibus circunfusus humor intestinis sæpe fuerit exiccatus, quibusdam per uesicã. fœminis per matricem, sed omnibus cõmuniter fortitudinẽ conuenit per nutrimenta præstare. facile enim * corruptio partium depulsa paßione fit, cum corpus fuerit naturali fortitudine possessum.

De superflua carne, quam Græci polysarcian vocant. Cap. IX.

Accidunt corporibus superflua carnis incrementa, quæ Græci ob nimietatem polysarcian uocauerunt, & est hoc paßionis genus contrarium * nutrimento cessante: siquidem cessans nutrimentum tabida facit corpora. Idem ultra naturæ modum * uehementius elatum plurimam facit carnem generari, ex qua corpora grauata premũtur. Præterea hoc quoq; speciem accipimus cachexiæ, siquidem indecens difficultas patientes afficit: nam sequitur nimia ac superflua multitudo carnis, quæ in pinguem prominentiam erigitur cum tardo motu, atque grauatione, & debilitate, & ex paruo gressu anhelatione, ac sudore, ut suo se corpore præfocari sentiant ægrotantes, quo neq; leuia ferre ualent uestimenta. Multi igitur medicorum atq; aliptarum salutaribus præceptis adiungendam diligentiam detrahendæ carnis putauerunt, intuentes cœnoteta, quam epidosin uel euexian uocant,

cant, hoc est, habitudinis augmentum: sed hoc à Sorano repulsum. Nos igitur solam bonam habitudinem intelligimus, quæ si fuerit cum modica carne fortitudo,* & seruanda magis quàm repellenda. Polysarcia uero, quam nunc paßionem dicimus, recte cachexian nuncupamus, quæ multis accidentibus denuntiat periculum. Etenim quæ * sequetur animalia nutrimento dedita, uel custodia reseruata, ut *flato, atq; extento, & prominenti corpore uideantur, hæc eadem cuncta patientes* sequentur. Similiter accidentia corporibus ulceratis, in quibus uana caro concrescit, uel eorum labiis quæ* fuerit acie circuncisa* renascantur. Sed istius paßionis duplex traditur differentia curationis: alia quæ cohibet fieri plurimum corporis nutrimentum, quæ quidem ponitur in gestatione celeri, & cibis non multũ nutribilibus, ac moderatis, ne plura corpus quàm insumit, accipiat: alia quæ cyclica regula atq; operosa recorporatione formatur demutandi corporis causa. Sed ut docilis sermo, ac manifesta tradatur præceptio, partium erit memoranda curatio. Cõuenit igitur corpus exercere gestatione plurima ac perseueranti animalium iugo, uel curriculi motu, & equitatione, ac nauicula: item lectione, & uocis exercitio uehementi, uel meditatione modulationis agonisticæ, & celeri gressu, quo magis labor suarum fiat. Item cursu, atq; sicca fricatione, manibus puris, uel aspero linteamine, & arenæ aspergine: tum uolutatione in palæstra uaria, quã Græci celadian, atq; choricomachian uocauerunt, quæ sunt specialiter ab ipsius artis præceptoribus imperanda: tum hoplomachia, hoc est armorum ficta* confrixio: item * alienis laboribus exercitio, hoc est colluctantiũ, uel

* est
* sequuntur
* inflato
* sequuntur: Similia quoq; accidẽtia sunt in corporibus
* fuerint
* renascitur.
Modulatio ἀγονιστικά.
κελαδίαν.
χορικομαχίαν.
ὁπλομαχίαν.
* fictione
* alterum

coëxercentium, quam Græci * haterocopian uel trachelismon uocant, atq; longo uel * raptorio machinamento, quod * macron sparton uocauerũt: item Italica sphæra, & luctatione, celerique & dura atq; multa uel sicca fricatione. Etenim oleo labẽtibus manibus fortitudo soluitur exercitij. Conuenit etiã sole corpora torrere, quod Græci heliosin uocãt: tum paroptesi ex flamma, uel carbonibus, & siccis uaporationibus prouocatur sudor: & nunc feruẽtia lauacra, quæ plurimum detrahunt, nũc frigida, quæ corpus in densitatẽ cogunt: deniq; psychrolutarum corpora densa, ac ueluti * testca sentiuntur. Conuenit etiã arenæ littorariæ adhibendus feruor: tum natatio maritima, uel aquarum naturali uirtute medentiũ, & in lauacris sudore perfecto asperginẽ salis adhibere: qua sæpe condita caro animalium ciborũ * uolũtati sicca seruatur, atq; densior, nec collecta marcescit. Tum fricamentũ adhibendum quod Græci * zegma uocãt, ex nitro tuso, atq; in puluerem redacto, & post lauacrũ longa cibi dilatio, uel potus. Tunc enim appetitio * minima marcescit, & eius acies tẽporis obtunditur dilatione, cum etiam digestionis parata proteruitas detracto fomite languescit. Erit præterea potus semper ante cibum prohibendus, uel in toto paruus dandus, & magis cum cibi sumuntur. Etenim immisso liquore plurimo * fluidantur accepta, atq; caro mollitur, & digestione facile * solidiora propriantur. Sed si plurimũ quisquã sitierit uinũ, paruum dabimus mediocriter asperum. Pulmentũ uero alicam, amylum: lac: nucleos, cerebrũ, oua: pisces autẽ teneros, uel pinguia quæq; reprobamus. Panẽ damus frigidum, fermentatũ, autopyrũ. est enim minus nutriẽs: & magis, si fuerit ueteratus. Specialiter

* hecaterocopian
* tractorio
* Macrosparton nempe quia longis funibus τοῖς μακροῖς σπάρτοις traheretur.
* testacea:
* voluptati
ζίγμα.
* Zesma quasi feruidum
* maxima
* fluida redduntur
* solidioribus propiantur. partiũ corporis substantiæ adhærescunt, & agglutinantur.
ἀυτόπυρος.

cialiter autẽ ſiccus probandus eſt cibus. Item pulmẽto danda ſunt olera & piſces durioris naturæ, uel auium ſicciora, uel agreſtiũ, ut leporis, capreæ: porcina ex depoſito, hoc eſt, longo tẽpore ſale ſiccata. Conuenit præterea unũ cibum ſumere, & poſt ſumptionem plurimũ uigilare:* Inrequie quidem, quo multa corpus exhalatione inſumatur uigilando: additur enim plurimum ſomno: deniq; dormientiũ corpus* ualidius fit. Potus dandus frigidus: & perſeuerãte carnis multitudine erũt initia cycli* adſumenda, nunc ab omni abſtinentia, nunc à paruo cibo & aqua, nunc* augmenta ordine regulari. Itẽ à ieiuno uomitu ſumendum eſt initium:* uel ex radicibus: tum ad drimyphagian ueniendum, ac mediæ qualitatis materiã, uolantũ, atq; agreſtium: quæ quidem erunt celeranda per dies* minoris breuitatis, quo urgentius initia repetãtur: & in oleribus erunt urinalia prouidenda, ut aſparagus, paſtinaca, apiũ, fœniculus, daucus, porri capitati, & horum ſimilia: ſic enim cõmunia ſeruantes corpus ualebimus demutare. Accidentiũ quoq; coniecturã faciemus, quo climatio carnis atq;* diductio procedat. Aliqui medici phlebotomiã probant, atq; purgatiua medicamina, quæ cathartica appellant, & clyſterem, & poſt lauacrum illico Venerẽ adhibendam ante cibum, atq; ipſa die paruum nutrimentũ,* poto aquam dandam. Item uomitũ* poſt ueſpertinũ uinum. Alij quoq; ueluti paſſioni contrariã, corporis* expanſionem ex* thalamo fieri probauerunt, quam appellant *antipalon, itemq; nocturni roris auram ante ſolis ortum bibendam. Sed horũ deliratio manifeſtis proditur rebus. Nam phlebotomia uires depurgatæ uexãtur, & corpora* pallescunt, quod Græci raccoſin uocant. Item purgatiuis

* irrequietis
Somnus ſaginat.
* uuidius
* incipienda
* augenda
* deinde ex
* paucioribus diebus
* deductio
καταςῖικά.
* potus
* veſpertinũ poſt cœnam.
* pandiculationem
* venere & concubitu
Antipetalon
* ἀντιπέταλον vocat, quod Hipp. aph. 56. lib. 7. ἀλύκην.
* flacceſcunt,

medicaminibus ex clysteribus, cum supradictis, etiam liquida corrũpuntur, * cum alius habitus corporis fit. quem Græci cachexian uocant. Venereus uero usus effœminat membra, atq; fortitudinẽ tollit. Item aliquibus bis in die * ordinatum lauacrum, & somnum prius quàm cibus sumatur, quidam impropriè uoluerunt. crassificat enim somnus, non tenuat corpora: itẽ uomitus post cibum: uires enim tollunt: & quãquam corpori detrahant carnem, implent tamen necessariò caput, atq; sensuales uias uexant, & gingiuas in putredinem mittunt, atq; os odore * fœtãt, retro stomachum limant, & ipsum hominem sibimet faciũt displicere: quod Græci dysarescesin uocant, cum inæqualitate febribus uicina. Est & impropriũ, atq; praua ratione æstimatum, ob corruptionem paruorũ maiores corpori uexationes inferre. Sed si forte * uinorũ fuerit excessa moderatio, tunc erit uomitus adhibendus: eius enim uexatione maior est immodicæ sumptionis grauatio. Item præ cæteris uehemẽs, & maior quàm oportet, animi officiis siue curis adplicatio: Videmus enim ob has causas etiam studentiũ corpora fieri tenuiora, limitatione quadam animi iugi cogitatione atq; disputatione, eorum uero qui segni ac pigro ductu uitam trahunt, solidiora atq; pleniora fieri corpora, ob contrariam rationem. His de superflua carne conscriptis, omnium tardarum passionum curationes explicauimus, intentione aliarum sectarum neglecta.

* quo malus καχεξία.
Venus effœminat
* ordinandum
* fœdant, praterea
δυσαρέσκησις.
* ciborum
Literis vacantes macri sunt.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM, QVÆ HVIC TOTO OPERI INSVNT.

Apop

B

C

Cephal

Dormien

L

Venam

FINIS.

Errata ſic corrigito.

*Pag.3.phrenith.l.phrenitim. ibid.ſi cõſenſu.l quia cõſenſu vehemẽs &c. pag.4 ſcriptoris edidi. l.ſcriptoris authoritate edidimus. ibid in marg.potiſſimus l potiſſimũm. ibid.deſignet.l.deſignat. in marg.παρακοπτὶν. l.παρακοπτὴν. cauſas nominare. l.cauſas eum nominare. in marg. ſeu partitiones verba * nominibus ſeu partitiones verba nominibus ipſis &c. ibid.quæ dicto lœτι. l.quæ dictio lœτη. & cauſam eſſe τὸ πυρέττειν, febrem verò τὸ πυρετὸν. l.cauſſam eſſe τὸ πυρέττειν, i febricitandi, τὸ δὲ πυρέττειν τὸ πυρετὸν. pag.5.in marg.in aliis rebus &c.l. Si in aliis rebus id vſurpetur, quàm &c. ibid.neq; * ſumpſion. l.neq; ſumptionibus. in marg.vt fol.5.&c.vt fo.3.de febre dixit. 6.à ſomno contra naturam. l.à ſomno quia contra naturã eſt. ibid in furore febricit. l.in furore non febricitantium. 7.membranarũ naris. l.membranarum natis. 8.quia non futuræ. l.quia ſi futuræ. 9.veniunt. Siquidem &c. l.veniunt, ſiquidem imminentem paſſionem * cohibeat medicinalis &c. in marg.colatur.l tollatur. in marg.Cum verò l. Nos verò. ibid.ceratione l.ratione. 11.ne ea.l.ne is. ibid.eius cauſa.l eius cauſis.i.ardor. 13.in marg.Eripoth.l.Leipothymia. 15.in marg.ἄωρωσις l.μώρωσις. ibid.æger credibilis eſſe non. l.æger nõ credibilis eſſe poteſt. 16.in marg.λάρον l.λάρος. 17.argumento paſſ.l augmento paſſionis. 18.calore.l.colore. & mox, Calore inquam.l.Colore inquam. ibid.ſubinflatas.l.ſubinflatus. ibid. lethargis.l.lethargicis 24.ἦτρω.l.ἦτρον. in marg.item quia ne. l.item ne. 25.in marg.potus aquæ. l.potum aquæ. ibid pertracta.l.pertractata. ibid. adiutorium tendere. l.intendere. 26.in marg.potus aquæ. l.potui aquam. ibid.alienationis. l.alienatio. 28.dehinc clunes etiam, ſimul.l dehinc clunes etiam. Nam ſimul hæc omnia ſcarificare &c. ibid.phlebotomiæ, quæ.l.phlebotomiæ par, quæ &c. ibid.in marg.λόφωσιν.l.λοφὰς 29 fierit.l.fieri potuerit. ibid.incidenda.l.inhibenda. 30.fecerunt.l.facerent. 31.in marg. *multum * in carp. * artuum, in carp.&c. 32.in marg.vt exacto.l.vt exerto, &c. ibid. Hæc enim quæ. l. Hæc enim de cellario proferuntur, quod Græci &c. 34.fuiſſe.l.eſſe. 36.fortuna.l.fortunam. ibid.ſenſa.l.prehenſa ibid.æternum mouentia. l.æternum ſe mouentia. ibid ſenſas. l.prehenſas. 42.adiutoriũ. l.adiutoriorum. 47.in marg.vulgò echinon.vulgò errhinon. 48.& phrenitico.l.ex phrenitico. 50.in marg.inebriare. l.inebriari. 59.ὀβηχικὸν. l.βηχικὸν. 64.conſequentis paſſionis.l.conſequenti paſſioni. 77 phreneticis .l.phreniticus ſic vbiq; legito. ibid.conyra.l.conyza. 78.hebetudine.l.habitudine. 86.ſanctitati.l.ſanitati. 88.camali cibo.l.carnali cibo. 99.λύσπνοιαν.l.δύσπνοιαν. 111.hebetudinem.l.habitudinem. 112.uctionem.l.unctionem. 124.actum.l actum. 144.in marg.pychotica.l.pycnotica. 165.in marg.σύφονία.l.σύφονα. 168.in marg.apperibile & ſtom.&c.*

*ſtom. &c. aperibile, ecſtomωticum. infrà pag. 172. apertibile. 175. poſt hortum. l. poſt ortum. 176. in marg. 267. l. 167. 182. De condictione. l. De conductione. 184. ſurum atq; veſtig. l. ſurarum atq; veſtig. 206. reducatur. l. reducantur. 209. in marg. indige. l. indiget. 217. cataplaſmaticus. l. cataplaſmatibus. 221. caſtorea. l. caſtoreo. 226. in marg. pudendialis. l. pudendi alis. 229. Diarrhææ. l. diarrhœa. 233. apotomiam. l. apotamiam. 242. in marg. glorioſi medici. dele quæ ſequuntur. * ſcripſerunt. dele quæ ſequuntur. ibid. Pauci autem. l. Pati autem. &c. in marg. ὀξέων. l. ὀξέων. * quotidianas Diurnas. * Diurnas dixit, &c. 245. in marg. ὠμοφιδῶ. l. ὠμοφιδῶ. 286. carnem vt pap. l. carnem, vt pag. 290. 290. con. l. non. 322. ſiquidem ex vulneribus. l. ſiquidem an ex vulneribus. 326. callidas l. calida os. 343. in marg. ferreici. l. ferrei. ibid. ſquylle. l. ſcillæ. 365. vt iis excluſis vel cadentibus &c. l. vt purgamentis excluſis vel exeuntibus, etiam febre oborta, adhibita curatio in &c. 366. chirurgumentis. l. chirurgumenis. 403. ſolutio cogente. l. ſolutione cogente. 404. cædonia. l. cydonia. 409. immittimis. l. immittimus. 410. in marg. ἀκορέςθ. l. ἀκορέςως. 413. peritoneon. l. peritonæon. ſic in marg. περιτόναιον. 437. in marg. cadentium. l. candentium. 510. iniuſta. l. inuſta.*

50